LE PREMIER QUOTIDIEN ARMÉNIEN EN EUROPE

ՅԱՌԱՋ

ԲԱԺԱՆԵՑԻՆ

	3 ամս.	6 ամս.	Տար.
ՖՐԱՆՍԱ	35 ֆ.	70ֆ.	140ֆ.
ԱՆԳԼԻԱ	20 շլ.	40 շլ.	
ԵԳԻՊՏՈՍ	»	»	
ԻՏԱԼԻԱ		250 ֆրանք	
ԱՄԵՐԻԿԱ	6 տլ.	10 տլ.	
ԵՒՐՈՊԱ	100 ֆ.	200ֆ.	

"HARATCH"

Directeur-Propriétaire SCH. MISSAKIAN

Rédaction & Administration 235 Faub. St. Martin PARIS (10e)

Խմբագիր՝ Շ. ՄԻՍԱՔԵԱՆ

Խմբագ. եւ վարչութիւն

MÉTRO LOUIS-BLANC ou JAURÈS

Հասցէի փոփոխութեան համար պէտք է վճարել 2 ֆրանք

ՇԱԲԱԹ 1 ՅՈՒՆԻՍ 1929

1 JUIN 1929

Թ. ՏԱՐԻ ԹԻՒ 971

ՕՐԱԹԵՐԹ, ԱԶԳԱՅԻՆ, ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԵՒ ԳՐԱԿԱՆ

ԳԻՆ՝ 50 ՍԱՆԹԻՄ

ԵՐԿՈՒ ԽՕՍՔ

ԹԱՐԻՍԻՒ ՄԸ ՓԱՅՓԱՅՈՒՄԸ

Զարաչար պարտուած իր բարեկործական արշաւին մէջ, ելեւիկոր Եւրոպա կը դառնայ Ամանուլլահ փաթիշահը, — ինչպէս կը սիրեն կոչել խորհրդային թերթերը:

Գահընկէց մը եւս, որ կուգայ «աւա՛ղ փառացս անցաւորին» երգել եւ հանգիստ վայելել, ուրիշ այնքան իշխաններու, արքաներու եւ կայսրերու հետ, ժողովուրդներու քրտինքէն ծամուած աւարը:

«Փաթիշահ»ը մէկդի դնելով, կարելի է յարգանքի արժանի նկատել Ամանուլլահը, իբրեւ մարդ: Իբրեւ մէկը, որ ուզեց եւ փորձեց քաղաքակրթութեան բարիքներուն վարժեցնել յետամնաց եւ մոլեռանդ ժողովուրդ մը, հոգ չէ թէ ուրիշներու թելադրութեամբ, կամ անոնց փառքին նախանձելով: Աթոռի կռիւէն անկախաբար, այս երիտասարդ իշխանը ունէր ծրագիր մը, որուն գործադրութեան ճամբուն վրայ ինկաւ գլխիվայր, իբրեւ հետեւանք անգլեւոուս աշխարհակալութեան խաղերուն: Ինկաւ, իր տեղը տալով պատահական եւ յետադիմական ոտքի մը, «Ջրկիրի տղուն», որ այժմ կը կոչուի Հապիպուլլահ փաթիշահ:

Արիւնահեղութիւնը կը շարունակուի տակաւին, եւ դժուար է ըսել թէ ո՛րքան պիտի կրնայ դիմանալ «Ջրկիր»ը, արքունիքի մը մէջ որ դասական համբաւ ունի եղբայրասպանութեան, հայրասպանութեան եւ ուրիշ իշխանավայե՛լ կռիւներու պատմութիւններով: Բայց, բացորոշ է որ Ամանուլլահ այլեւս յոյս չունի վերադառնալու, եւ աֆղան ժողովուրդի գլխուն խաղեր պիտի խաղան ուրիշ գոյնզգոյն խաներ, կրթնած արտաքին այս կամ այն ուժին:

Մէկդի դնելով Աֆղանիստանի ներքին կացութիւնը, Ամանուլլահի պարտութիւնը առանձնապէս արժէք ունի մէկ տեսակէտով: Այդ պարտութիւնը միեւնոյն ատեն կը քանդէ, գոնէ երկար ատենի համար, կասկածելի խարիսխ մը, — համաթրքական գործունէութեան ասպարէզ մը:

Ընթերցողները պիտի յիշեն որ, իր ճամբորդութեան ընթացքին, գահընկէց արքան երկար կանգ առաւ Մոսկուայի եւ Քիւկիւրիի մէջ, եւ ստացաւ հրահանգներ ու ծրագիրներ: Խորհրդային իշխանութիւնը, այդ յեղափոխակա՛ն դիկտատուրան, անոր ընծայեց այնպիսի պատիւներ, որոնք ցարական դարերը կը յիշեցնէին: Խորհրդային բազմալեզու թերթերը, Մոսկուայէն մինչեւ Երեւան, իրարու հետ մրցումի ելան, փաղաքշական բառ մը աւելի շռայլելու համար: Պակաս մնաց որ պատուակալ անդամ հռչակէին կեդր. Գործադիր Կոմիտէին...

Իսկ Էնկիւրիէն, աւելի գործնական, յանձն առաւ մարզել Ամանուլլահի բանակը եւ կազմակերպել անոր դպրոցները: Անդադար Աֆղանիստան ղրկուեցաւ թուրք զինուորական պատուիրակութիւն մը, նախագահութեամբ սպայակոյտի փոխ-նախագահ Քեազիմ փաշայի, որ միեւնոյն ատեն պիտի դառնար փաթիշահին աւագ-խորհրդականը: Պատրաստուած էր նաեւ կրթական առաքելութիւն մը, մանագէտներով եւ ուսուցիչներով:

Կը հասկնանք անշուշտ այս երեւութապէս անմեղ կարգադրութեանց իմաստը: Աֆղանիստանի երկու կենսական երակները, բանակն ու նոր սերունդը, կը յանձնուէին Թուրքերուն, որոնք անշուշտ Ամանուլլահի սեւ աչքերուն համար չէր որ կը գրկէին այդ յոգնութիւնները: Քեազիմ փաշա նոր ցամաք ելած էր Հնդկաստան, երբ ծագեցան ծանօթ խռովութիւնները, ու թէեւ կրցաւ հասնիլ Աֆղանիստան, բայց վերադարձաւ Թուրքիա, առանց գործի ձեռնարկած ըլլալու:

Ուրեմն, ջուրը ինկաւ ամբողջ ծրագիր մը, որուն ետին կանգնած էր նաեւ յեղափոխակա՛ն Ռուսաստանը:

Ա՛ւ այժմ, խաղը շահած է բրիտանական աշխարհակալութիւնը, միշտ նենգ ու ճարպիկ: Արիւնը անդադար կը հոսի Աֆղանիստանի մէջ, ցեղ-ցեղի դէմ, թեկնածու-թեկնածուի դիմաց: Առատօրէն կը հոսին ոսկիները, կարմիր և դեղին, շահելու համար ազդեցութեան պայքարը փամիրի լեռնաշղթային, «աշխարհի տանիք»ին վրայ:

Միւս կողմէ, փափուկ վիճակի մը մատնուած է Պարսկաստանը, իբրեւ անմիջական դրացի եւ մանաւանդ ցեղակից ու լեզուակից: Բարերախտաբար Իրանն ալ արթնցած է: Կարծր Ռուսաստանն ու ղեղին ցեղին Անգլիան չեն կրնար հին օրերու յաջողութեամբ պարտադրել իրենց քմահաճոյքները: Իրենց հետզհետէ կը դառնայ ինքնիշխան, ուժ տալով ներքին վերակազմութեան եւ բանակին, չնչելով օտարներու վայելած առանձնաշնորհները, եւ լեզու գտնելով բոլոր հարեւաններուն հետ: Եթէ Իրանի վարիչները յաւ ըմբռնեն իրենց երկրին շահերը, կրնան ստեղծել այնպիսի կացութիւն մը, որ Աֆղանիստանը, այդ արիական բարձրաւանդակը, այլեւս խարիսխ չդառնայ զանազան խարդախ մարզանքներու, մանաւանդ համաթրքական շահատակութիւններու:

Ամանուլլահ կորսնցուց գահը, եւ աֆղան ժողովուրդը կը գալարուի զարհուրելի տագնապի մը մէջ: Բայց եթէ բարենորոգչական արշաւը կանգ առաւ, ճիշդ է որ միեւնոյն ատեն վտանգաւոր խնամակալութենէ մը ազատեցաւ Աֆղանիստանը:

Կը մնայ գտնել բուն ճամբան իր ճակատագիրը վարելու, գոյն կապելով մանաւանդ Իրանի հետ, ինչ որ պիտի դիւրացնէ իր փրկութիւնը՝ միւս մրցակից խնամակալութիւններէն ալ:

Շ.

ՄԱՄՈՒԼ

ԲՈԼՇԵՒԻԿԵԱՆ ԹԵՐԹՆ ՈՒ ԳԻՐՔԸ

Այս խորագրով խմբագրականի մը մէջ, «Հայրենիք» դիտել կուտայ (14 մայիս).

— «Փարիզի բոլշեւիկեան օրկան «Երեւան»ը, Թելադրուած պէյրութի իր թղթակցէն, «անյետաձգելի պահանջ մը» կը ներկայացնէ իր ընթերցողներուն: Թղթակից եւ խմբագիր միաբերան վա՛յ կուտան իրենք իրենց, որ մինչեւ այսօր իրենց կոդմէ ոչ մէկ ձեռնարկ եղած է տարածելու խորհրդային գրականութիւնը արտասահմանի մէջ:

Եթէ, կ'ըսէ թղթակիցը, պետական հրատարակչականի կողմէ արտասահմանի գոնէ մէկ վայրկեան մէջ գրավաճառանոց մը հաստատուի, գադութներու մէջ լոյսի վառարան մը պիտի ըլլայ ան:

Շատ գեղեցիկ: Եւ քանի որ այդքան դիւրին է եղեր դրժուար գործ մը գլուխ հանել, ուրեմն շօկի նախածեռնութեամբ կարելի է փարիզի մէջ իսկ գրատուն մը հիմնել: Այս ալ խմբագրին հեղինակաւորկարծիքն է:

... Մե՛նք ալ պիտի ուզէինք որ խորհրդային մամուլն ու գրականութիւնը տարածուէին արտասահմանի մէջ, եւ ի զուր նոյն «Երեւան»ը կը կարծէ որ ամէնէն առաջ Դաշնակցութիւնը հակառակ է նման ձեռնարկի մը իրականացման: կը հարցնենք, ինչո՛ւ պիտի հակառակէինք: Չէ՞ որ եթէ խորհրդային մամուլը տարածուի գաղթականութեան մէջ, վերջինս ուղղակի, եւ ոչ միջնորդաբար, պիտի ստուգէ թէ, խորհրդային կոչուած «դրախտ»ին մէջ ի՛նչ այլանդակութիւններ տեղի կ'ունենան, որոնց հազարէն մէկը հազիւ թէ մեր թերթերու էջերուն մէջ արձագանգ կը գտնեն: Լա՛ւ իմացէք, խորհրդային մամուլէն մեր բրած քաղուածքներուն երեք չորրորդը կը վերաբերին չափով մը եղած, իսկ մեծ մասով «ըլլալիք» շինարարութիւններուն: Եւ եթէ խորհրդային թերթերը տարածուին մեր մէջ, հայ ժողովուրդը այն ատեն է որ ձեր դէմքն ամբողջապէս պիտի տեսնէ:

Մեր համոզումն այն է, որ եթէ հազար գրատուն ալ հիմնուի փարիզի մէջ թէ պոստոն, նորէն խորհրդային մամուլն ու գրականութիւնը պիտի չտարածուին մեր մէջ, եւ այս ոչ թէ մեր չուզելուն կամ անոնց ուղղագրութեան դժուարութիւններուն եւ հրամցուցած լեզուի այլանդակութիւններուն պատճառով, այլ այն պատճառով, որ խորհրդային լրագրութիւնն ու գրականութիւնը, իրենց «նոր» գադափարներու քարոզչութեամբ, էապէս անհարազատ են մեր ժողովուրդի հոգուն: Երբ Երեւան տպագրուած թերթ մը կամ գիրք մը ամէն օր եւ ամէն ժամ ճաղրանքի եւ ստոր հեգնութեան առարկայ կը դարձնեն հայ ժողովուրդի ազգային ամենաբարձր զգացումները, երբ անոնք կ'ուզեն մեզ հաւատացնել որ պատմութիւն, աւանդութիւն, լեզու եւ ամէն ինչ որ անցեալէն կուգան, կարելի է առանց խըղճահարութեան վառարանները տալ, երբ անոնք մեր դարաւոր թշնամիին դիմաց կը քծնին շարունակ, իսկ անոր զոհերուն ինանդէպ, անկարելի բան է որ այդպիսի գադափարներու տարածիչ թերթն ու գիրքը հայ ընտանիքներէ ներս մուտք գործեն:»

ՕՐԸ ՕՐԻՆ

ԱՇԽԱՏԱՒՈՐԱԿԱՆՆԵՐՈՒ ՅԱՂԹԱՆԱԿԸ

Անգլիոյ երեսփոխանական ընտրութեանց վերջնական արդիւնքը այս առաւօտ միայն յայտնի պիտի ըլլայ: Թերթս մամուլը դրուած պահուն հասած վերջին հեռագիրներու համաձայն, 615ի վրայ յայտնի էրմիայն 216 աթոռներու արդիւնքը: Այս 216երեսփոխաններէն 121ը Աշխատաւորական են, 78ը Պահպանողական, 13ը Ազատական, 4ը զանազան կուսակցութիւններ:

Կուսակցութեանց դիրքը հետեւեալն է.— շահ.— Աշխատաւորականները կը շահին 57 աթոռ, Ազատականները 7, Պահպանողականները 7, ուրիշ կուսակցութիւններ՝ 2: կորուստ.— Աշխատաւորական 3, Պահպանողական 51, Ազատական 11, ուրիշ կուսակցութիւններ 1:

Աշխատաւորականները ստացան 3,268,460 ձայն, Պահպանողականները 2,130,292, Ազնկախները 160,318 ձայն:

Պէտք է սպասել վերջնական արդիւնքին:

Անգլիոյ վարչապետին տղան ընկեր Օլիվըը Պոլտուին (Դաշնակցական) երեսփոխան ընտրուեցաւ Պըթլիէն, պարտութեան ճանաչելով պահպանողական թեկնածուն:

ԲՈԼՇԵՒԻԿ ԾՐԱԳԻՐՆԵՐ ՊԱԼՔԱՆՆԵՐՈՒ ՄԷՋ

«Թայմզ»ի մէջ աշխատակից մը կը գրէ թէ Գ. Միջազգայինը՝ դժգոհ Մայիս 1ի ցոյցերէն, այժմ կը ծրագրէ օգոստոս 1ին ցոյցեր կազմակերպել ամբողջ Եւրոպայի, մանաւանդ Պալքաններու մէջ: Միաժամանակ գործադուլներ եւ խռովութիւններ տեղի պիտի ունենան Հնդկաստանի եւ Եգիպտոսի մէջ:

Յունիսին Մոսկուայի մէջ պիտի գումարուի հաւաքոյթ մը, որոշելու համար զանազան երկիրներու մէջ հետապնդուելիք մեթոտները: Գ. Միջազգայնի կարգ մը վարիչները «Համաշխարհային պատերազմ» կ'երազեն եւ կը լուսան թէ կարգ մը երկիրներու մէջ արիւնալի ապստամբութիւններ պիտի փութացնեն զայն:

Համայնավար պետերէն Ուհանոֆ յայտարարեց թէ վերջերս Պերլինի մէջ ծախուած ռուս պետական գոհարեղէններու փոխարժէքէն մաս մը պիտի յատկացուի բոլշեւիկեան պրոպագանդը արծարծելու, որպէս զի օգոստոս 1ը դառնայ կարմիր տառերով արձանագրուելիք օր մը:

12,000 անգլ. ոսկի ղրկուած է Անգլիա՝ խորհրդարանային ընտրութեանց մէջ օգնելու համար համայնավար կուսակցութեան: Մեծ գումարներ ղրկուեցան Պուլկարիա, ուր բուն պայքար կը մղուի՝ խորհրդային կառավարութեան իրաւական ճանաչման համար: Պուլկար լրագրողներուն 1000 անգլ. ոսկի բաժնուեցաւ, ասկէ զատ Պոլսէն նոր ղրամ կը ղրկուի պուլկար համայնավարներուն:

Բոլշեւիկ գործիչներու նոր խումբ մը վերջերս խորհրդային շոգենաւով մը մեկնեցաւ Ռուսիայէն: Բոլորն ալ կեղծ անցագիրներով կը ճամբորդեն, շինուած Օտեսայի մէջ, ուր կեղծ անցագրի գրասենեակ մը բացուած է:

Այս գործիչները պիտի ղրկուին Յունաստան, Պուլկարիա, Եուկոսլաւիա եւ Եգիպտոս: Մաս մը ցամաք պիտի ելլէ Սելանիկ՝ Մակեդոնիա երթալու համար:

Տրոցկի Ռուսիա պիտի դառնայ

«Թայմզ» կը գրէ թէ Տրոցկի դիմում կատարած է խորհրդային կառավարութեան՝ Ռուսիա վերադառնալու արտօնութիւն խնդրելով: Մոսկուա իր պատասխանին մէջ կ'ըսէ թէ Տրոցկի կրնայ Ռուսիա դառնալ յուլիս 1ին: Կարելի է սակայն որ խորհրդային կառավարութիւնը Ստալինի ազդեցութեան տակ վերջին վայրկեանին արգիլէ Տրոցկիի վերադարձը:

Մինչ այդ, Տրոցկի ներկայիս կը բնակի Պոլիս Մեծ Կղզի, իր պարապոյ ժամերուն ձկնորսութիւն ընելով, ու երբեք չի հեռանար կղզիէն:

Հնդկաստանի մրցակցութեան շուրջ

«Թան»ի Աթէնքի թղթակիցը խօսելով թուրքեւհելլէն նաւային մրցակցութեան վրայ, կ'ըսէ թէ մինչեւ հիմա կը յուսացուէր որ յոյն եւ իսլամ բնակչութեանց փոխանակութեան խնդրին բարեկամաբար կարգադրուելը թոյլ պիտի տար խաղաղասիրական դաշինք մը կնքել Յունաստանի եւ Թուրքիոյ միջեւ, երկու երկիրներուն մէջ ալ նաւային սպառազինութեան սահմանափակում առաջ բերելով:

Դժբախտաբար Թուրքիոյ բռնած դիրքը ցարդ արգելք եղաւ այս բանակցութեանց ելքի մը յանգելուն, ու Էնկիւրիի դահլիճը իր դիւանագիտական ընթացքը շեշտելու համար նոյն իսկ նոր մարտանաւեր ապսպրելու ելաւ:

Այս հարուածը ցաւով ընդունուեցաւ Աթէնքի մէջ, ուր կառավարութիւնն ու հանրային կարծիքը համաձայն են՝ վճռականապէս եւ էապէս խաղաղասէր քաղաքականութիւն մը ջատագովելու եւ գործադրելու համար: Սակայն պարզ ցաւը բաւական չէ: Իր ապահովութեան տարրական մտահոգութիւնը եւ դաշնագիրներու պահպանումը կը պարտադրէին Յունաստանի հսկել՝ որ Թուրքիա գերակշռութիւն չստանայ Եգէական ծովուն մէջ:

Այսպէս ուրեմն, վճռապէս որոշուեցաւ արդիական հիմնա-

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Դ.էջ)

ՄԱՀ

ԱԲԻՍՈՂՈՄ ՔՀ. ԹՈՐՈՍԵԱՆԻ

Մեր աշխատակից, Օր. Ալրաքսի Թորոսեան եւ ծանօթ երգչուհի Օր. Հայկանոյշ եւ քոյրերը դժբախտութիւնն ունեցած են կորսնցնելու իրենց հայրը, Աբիսողոմ քահանայ Թորոսեան, որ վախճանեցաւ եղ. գիշեր, երկարատեւ հիւանդութենէ մը յետոյ:

Հանգուցեալը կը պատկանէր հայ հին եկեղեցականութեան եւ իբր այդ ալ կրած է աքսորի դառնութիւնները: 1922ի արտագաղթին, պոլսոյ խուճապաթիար բազմութեան հետ ապաստանեցաւ փարիզ, իր զաւակներուն քով եւ հազիւ քանի մը տարի կրցաւ պաշտօնավարել: Պոլսոյ մէջ վարած է ազգային զանազան պաշտօններ:

Մեր ցաւակցութիւնները՝ վըշտահար զաւակներուն:

ՊԱՏՈՒԻԷԼԻ ՄԸ ԱՔՍՈՐՈՒԱԾ ԵՒ ՎԵՐԱՊԱՏՈՒԻԷԼԻ ՄԸ ԲԱՆՏԱՐԿՈՒԱԾ

Նիւ Եորքի բողոքական Հայերու եկեղեցիին օրկան «Շաբաթական Թերթիկ»ի վերջին թիւէն.

— Թ. Հայաստանի կառավարութիւնը կ'երեւի ո՛չ թէ չէզոք այլ դրապէս հալածիչ դիրք բռնած է կրօնական կազմակերպութեանց եւ կրօնի ներկայացուցիչներուն հանդէպ: Մինչդեռ մէկ կողմէ կը քայլերուին անկրօնութիւնը ժողովուրդին մէջ հաստատելու ձգտող շարժումներ ու կազմակերպութիւններ, միւս կողմէ անտեղի սեղմումներու եւ հալածանքի կ'ենթարկուին եկեղեցիները եւ անոնց քարոզիչները, որոնք այլապէս օրինապահ եւ խաղաղասէր քաղաքացիներ են: Պատ. Բզնունի, Էջնիճականի եկեղեցիին հովիւը, արդէն տարիէն աւելի է որ աքսորուած է. իսկ քանի մը ամիսներէ ի վեր բանտարկուած է վեր. Միքայէլեանց, Երեւանի եկեղեցիին հովիւը, որ նմանապէս աքսորի վտանգին տակ է: Երկու պարագային ալ աքսորման պատճառները անծանօթ են:

ՆԵՐԳԱՂԹ ԴԷՊԻ ՊԱՂԵՍՏԻՆ

Մարտ ամսուան ընթացքին Պաղեստին մտան 452 գադթականները, որոնց 373ը Հրեայ: Ասոնցմէ 208 հոգի, որոնց 148ը Հրեայ, Պաղեստին մտան իբրեւ ճամբորդ, յետոյ արտօնուեցան մնալու կերպով հոն հաստատուելու: 236 հոգի, որոնց 115ը Հրեայ, Պաղեստինէն մեկնեցան վերջնական կերպով: Մեկնող Հրեաներէն 86ը այդ երկրին մէջ հաստատուած էին 1920 յունիսէն ի վեր:

ՖՐԱՆՔԵՒԹՈՒՐՔ ԲԱՆԱԿՑՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ

Պոլիս, 31 Մայիս.— Թուրքեւսուրիական վէճին կարգադրութիւնը մօտալուտ է: կը մնան քանի մը մանրամասնութիւններ: Ատանա-Մէրսինի երկաթուղիին խնդիրը բոլորովին վճռուած է եւ Թուրքեւսուրիական սահմանավէճին գլխաւոր գիծերը որոշուած:

Աթէնք հասաւ անգլ.-նաւային նոր մարմինը՝ գլխաւորութեամբ հարիւրապետ Տ'Օյլի Լայընի:

Ռումանիոյ խորհրդարանը 1ի դէմ 197 քուէով վաւերացուց վատիկանի հետ կնքուած կոնկորդան:

Զօր. Նաֆիր խան պէտք եղած աջակցութիւնը գտաց Էրլալով, որոշած է հեռանալ Աֆղանիստանէն:

ՊԱՇՏՊԱՆԵ՛ՆՔ ՄԵՐ ԱՐԺԷՔՆԵՐԸ

II

Ցեսե՛ք, օ՛րպիսի տենդային եռանդով քաղաքակիրթ ժողովուրդները կը հաւաքեն ու սրբութեամբ կը պահպանեն իրենց «արշիվ»ներու, թանգարաններու մէջ ամէն տեսակ վաւերագիրներ իրենց պատմութեան նշ նաւոր ու աննշան, անգլերու եւ անձերու մասին, նոյնիսկ տխուր, բացասական անցքերու եւ անձերու մասին։

Որովհետեւ պատմութիւնը իր լաւ ու վատ օրինակներով, իր լոյսերով ու ստուերներով՝ ժողովուրդներու գերագոյն դաստիարակն է, մեծագոյն շտեմարանը, ուրկէ սերունդները կ՛առնեն իրենց իմացական ու բարոյական սնունդը։

Մենք չենք արժեցներ մեր ամէնէն նուիրական արժէքներն իսկ։ Մենք չունինք ազգային քիչ-շատ լիակատար պատմութիւն։ Հայկական պատմագրութիւնը, հակառակ մէկ-երկու հեղինակաւոր դէմքերուն, շատ ալ փայլուն յառաջադիմութիւն չէ ըրած Զամչեաններու օրերէն իվեր։ Ագգի, հայրենիքի բուռն սիրով տոգորուած, այդ պատկառելի հայրերը, նման ուրիշ ազգերու հնագոյն պատմագիրներուն, իրենց կէս-գիտական, կէս-գրական մարզանքներուն մէջ գոնէ խոշոր տեղ կուտային ռազմական անցքերուն, հերոսներուն արիութեան ու անձնազոհութեան պէսպէս արտայայտութիւններուն,— նոյն իսկ յաճախ հայրենասիրաբար գունաւորելով ուսաստկօրէն չափազանցելով։

Ժամանակակից հայ պատմագիրը, երբ կ՛ուրուագծէ վերջին յիսուն տարուան անցքերը, խոհեմօրէն կը խուսափի նման նիւթեր շօշափելէ, չի ժօտենար հայ ազատագրական շարժումներուն, կը փախչի, որպէս ժանտախտէ մը... կամ լաւագոյն պարագային՝ կ՛անցնի անոնց վրայէն նեղոտմիտ անտարբերութեամբ մը։

Վենետիկի մեր պատուական Հայրերէն մէկը վերջերս հրատարակեց դպրոցներու համար խոշոր, պատկերազարդ ձեռնարկ մը, ուր սիրուն գրչով կը նկարագրէ մեր պատմութեան բոլոր քիչ շատ նշանաւոր դրուագները. մինչեւ վերջին տարիներս եւ ընդմէնը 1ուկէս տող միայն կը նուիրէ հայ ազատագրական շարժումներուն՝ ոչինչ ըսելու համար (թերեւս գոհ մնալու ենք, որ ուրիշ հայ մարդոց պէս չի խաբաներ ու չի գեխոտեր)

Մէկ ու կէս տող՝ այն ահագին շրջանի մասին, ուր գարերու հայ պատմութեան խոշորագոյն երեւոյթն է, որ մաշեր է երկու-երեք սերունդներու գերմարդկային ճիգերը, ներշնչեր, խանդավառեր է մեր ամենամեծ բանաստեղծները, վիպագիրներն ու հրապարակագիրները, տուեր է անձնուիրութեան ու արիութեան անջնջելի կոթողներ եւ խորունկ անդրադարձումներ է ունեցեր հայ ցեղի նկարագրին ու հոգեբանութեան վրայ...

Հայ սերունդները կրնա՛ն կարգալ Աւարայրի պատերազմը — քրիստոնէութե՛ան պատերազմը՝ ընդդէմ՝ «պիղծ» հեթանոսութեան —, անոնք կրնա՛ն սնանիլ ու ոգեւորուիլ Հայկի ու Բէլի, Աթաճներու եւ Ցիգրաններու առասպելախառն պատմութիւններով, բայց ո՛չ երբեք Սերոբներու եւ Անդրանիկներու ինքնապաշտպանութեան կռիւներով, անոնց գիւղաղնական քաջութեան ու անձնազոհութեան օրինակներով։

Եւ այդ դեռ մեր սրտցաւ, հայրենասէր, հայաստանցի վարդապետներէն է, կարող էք երեւակայել միւսներու մտայնութիւնը։ Կարող էք կռահել, թէ ի՛նչպէս կը վերաբերուին դէպի մեր ազգային հերոսամարտը ուրիշ կարգ մը Մխիթարեան վարդապետներ, որոնք Մեծ Սեբաստացիին երբեմն հզօր ու հմայիչ իմաստութիւնը դարձուցեր են խաղալիք մը վատիկանի ձեռքը, պապական անհանդուրժելի էնթրիկներու բոյն մը։

Օր մը պիտի պայթի ժողովրդական գոսումը ամէն տեսակ գեղերու դէմ...

Խաւա՛ր է... Հայ անկախութիւնը՝ նոշոտանգուած, հայ պետութիւնը անգամալոյծ, հայ ժողովուրդը՝ շղթայակապ եւ անզօր, գետնաթաւալ եւ անմռունչ...

Բայց օր մը նա նորէն ոտքի պիտի կանգնի եւ պիտի հասցնէ լախտի անզոք հարուածները իր անարժան, անհարազատ գաւակներուն, որոնք խաւարէն քաջալերուած, անպատիժ առաջ կը տանին իրենց յանգաւոր շահատակութիւնները...

Մխիթարեան հաստատութիւնն եւս մեր ազգային արժէքներէն է — ամէնէն թանկագին արժէքներէն — զոր պահպանելու ենք սրբութեամբ ու ջերմ նախանձախնդրութեամբ եւ՝ —առ ի չգոյէ ազգային պետութեան — այդ պարտքն եւս կը ծանրանայ 700 հազար գաղթական հայութեան վրայ։

Վերադառնանք մեր միւս արժէքին — հայոց պատմութեան հերոսական շրջանին։

Մ. ՎԱՐԱՆԴԵԱՆ

Ց. Գ.— «Բաֆֆի» խորագրով յօդուածիս մէջ («ցառաջ» 19 մայիս) Բ. սիւնակի Ա. տողը տպուած է «շէքսպիրեան ... պատմագող ուրուականներու պէս». պէտք է կարդալ՝ պատգամող։

ՎԱՐՁՔԵՐՈՒ ՕՐԷՆՔԸ

Խորհրդարանը երէքշաբթի օր սկսաւ վարձքերու օրէնքին վիճաբանութիւնը եւ նոյն օրն իսկ ճշդեց երկարաձգումներու թուականը, ինչպէս գրած էինք։ Հինգշաբթի օր ալ վարձքերու վրայ յաւելման մասին վիճաբանութիւններն սկսան։

Ցանձնախումբը ներկայացուցած է հետեւեալ օրինագիծը. — *1929 ապրիլ 1էն մինչեւ 1931 ապրիլ 1, 1914ի վարձքերուն վրայ 100ին 150 յաւելում. իսկ այս թուականէն սկսեալ մինչեւ երկարաձգման պայմանաժամին վերջը 100ին 10 յաւելում ամէն տարի։*

Այս յաւելումը կատարելու իրաւունքը պիտի ունենան կալուածատէրերը, սկսեալ 1929, Ապրիլ 1էն պայմանաւ որ, ներկայ օրէնքին վաւերացման յաջորդող ամսուան ընթացքին, կալուածատէրերը, յանձնարարեալ նամակով յաւելման խնդրանք ներկայացնեն իրենց վարձակալներուն։

Այս օրինագծին մէջ փոփոխութիւններ մտցնել տալու համար, խօսք առած են մէկ քանի երեսփոխաններ։ Գալով հաշտարար ատեաններու իրաւասութեան ենթարկել տարեկան *1500-3000* ֆրանքով առանց կարասիի եւ ամսական *200-500* ֆրանքով՝ կահաւոր վարձուած տուներուն շուրջ բացուած դատերը։

ՀԱՅ ԹԱՏՐՈՆԸ

ԳՐԱԿԱՆ ԱՍՈՒԼԻՍ

Հայ գրականութեան ամէնէն տկար երակն է հայ թատրոնը եւ դժբախտաբար ոչ մէկ խնամք եւ հոգածութիւն, ոչ մէկ ուժգին հակազդեցութիւն եղած է զայն իսկական արուեստի վերածելու համար։ Զափազանցած չեմ ըլլար եթէ ըսեմ որ կատարեալ թատրոն չենք ունեցած։ Եթէ սակայն ունեցած ենք կատարեալ բանաստեղծութիւն, մեր ամէնէն քնքուշ բանաստեղծները, Դուրեան, Պէշիկթաշլեան եւլն, եղած են տկար թատերագիրներ. մեր ամէնէն զգայուն եւ դունագեղ պատմողները Ահարոնեան, Կամսարական եւն. եղած են միջակ թատերագիրներ. իսկ աչքի ինկող մեր արժէքները Սունդուկեան, Շիրվանզադէ եւն. չեն տուած հակառ գործեր, որոնք կարողանային թարգմանուիլ եւ հետաքրքրութիւն արթնցնել օտար բեմերու վրայ, որպէս նմանշներ հայ ստեղծագործող հանճարին։ Մանաւանդ անոնք չեն ունեցած թատերական արուեստին գերագոյն տուեալները եւ հետեւմնացած ենդզօր դաղափարներու ցնցումներէն, բացի Լ. Շանթէն, որուն արժէքաւոր փորձերը չեն գտած դեռ իրենց ճշդադատ վերլուծումը։ Նոյնիսկ թարգմանական կտորները խնամքով չեն զատուած. այլ դերասանապետներուն հասակին եւ լայնքին վրայ չափուած կտորներ եղած են. ի՞նչ ընենք սակայն։ մաքրազործելու համար հայ բեմը, որ զարձած է անմիտ ու անարուեստ մբրցակցութեան կրկէս մը։ Անշուշտ պակսած են մեր մէջ իսկական բեմադարդարներ։ Բայց եթէ հայ թատրոնը չէ ունեցած Անդուաններ, Սթանիսլավսքիներ, Մաքս Ռէյնհարտներ եւն. հայ բեմը զարձնելու համար արուեստի խորան մը, այդ չարդիլներ որ մաքրազործման շարժում մը սկսի վարէն, անոնց կողմէ իսկ, որոնք օտար վարպետներու առջեւ կերտելէ յետոյ նուրբ ճաշակ մը, երբ կարօտով ու զուրգուրանքով կը մօտենան հայ արուեստին, չեն ուզեր անկէց հեռանալ նողկանքով ու դառնութեամբ։

Իսկ հայ թատերագիրը ազատագրուած չէ մեր ախտաւոր բարքերէն, մեր նեղ, լռնկնցնող միջավայրէն եւ կաշկանդող քաղաքական վերիվայրումներէն. չէ ապրած տիեզերական անհունութեան մէջ հայ հոգիի հարազատ աշխարհն ու անոր սքրբանուէր կիրքերը. անոր փառասէր երազները, անոր բիւրեղացած կենդանութիւնը, անոր վերջապէս կենսավառ ոգին։ Կայ նաեւ այն հանգամանքը որ հայ թատրոնը միշտ եղած է շարժական, չենք ունեցած մնայուն թատերական խումբ եւ կազմակերպուած թատրոն, մանաւանդ չենք ունեցած թատրոնի սիրահար մտաւորականութիւն մը՝ բոլոր մեր թատերագիրները հոն ինկած են պատահմամբ եւ կտորներ գրած են պատահմամբ։

Պէտք է լաւ ըմբռնել թատրոնին կատարած համամարդկային դերը գրական մարզերու վրայ։ Ազգերը կը ընտրուին յաճախ իրենց վէպերով եւ թատրոններով. իրենց մտաւոր ստեղծագործութիւններով. գեղեցիկ եւ արժէքաւոր թատերախաղ մը կարող է հսկայ ազդակ դառնալ ազգի մը լաւ ճանչցուելուն եւ գնահատուելուն։

Հայ իմացականութիւնը դարաշրջանի մը երկունքը կ՛ապրի. վաղը թերեւս հորիզոնը պայծառանայ, սակայն այսօրը՝ մեր սրտերը կը սեղմէ, մեր միտքը կը տանջէ։ Երիտասարդ նոր սերունդը խոշոր դեր մը ունի կատարելիք. հայ թատրոնը աղքատ է, հոգեվարք է, պէտք է աւելը առնէ եւ դուրս նետէ բոլոր հիւանդագին մըտքով դպիրները, բոլոր ճաթած ձայնով սարգաւագները։ Նորահաս մտաւորական սերունդը պէտք է ըլլայ տիրապետող եւ խստապահանջ նոյնիսկ ինքն իր հանդէպ, պատերազմ յայտարարէ մտքի բոլոր մակաբոյծներուն եւ ախտաւարակ ցոփուտքներուն դէմ։ Տխուր երեւոյթ է տեսնել որ հայ թատրոնը դարձած է անպատասխանատու դերասաններու ձեռքը գործիք, որոնցմէ շատեր արուեստէն ոչինչ կը հասկնան որոնք նոյնիսկ նախնական գաղափարը չունին թատերական խաղաշրջումին եւ արդիական ձգտումներուն մասին. չեն հետաքրքրուիր գեղարուեստական բոլոր այն յառաջացումներով, որոնք տեղի կ՛ունենան օտար բեմերու վրայ, կը խաբեն եւ ինքզինքնին եւ հայ համբերատար հասարակութիւնը, հրաժրելով օտար թէ հայ կամ անհամ կամ հինաւուրց կտորներ հարիւր անգամ լսուած, եւ կը մեղանչեն հայ թատերական վերազարթնումին դէմ։ Դարմանը՝ ղժուար թէ պարզ յօդուածով կարողանանք մատնանշել։ Ըստ իս, մեծ սխալ է դերասան մը կամ դերասաններ քաջալերելու կամ ապրեցնելու համար, իրենց բեմադրած անարժէք կտորները ջատագովել։ Ինիտ եւ անվերապահ քննադատութիւն բոլոր գիծերու վրայ, յանուն հայ արուեստին եւ թատրոնին, եւ յօդուտ հայ ստեղծագործ հանճարին։ Օգնել եւ քաջալերել նորահաս մտաւորական սերունդը թատրոն գրելու եւ ամէն միջոց ձեռք առնել կատարեալ բեմ հանելու զայն, բայց նախ թատերական սրահ մը ունենալ մնայուն՝ իր թէքնիք կազմուելու տէքորներով, վերջապէս՝ շահագրգռելի հայ թատրոնով որ այլասերումի դէմ մեծ զէնք մըն է եւ կարող՝ օր մը դառնալու հայ տագանդին յորդահոս եւ կենսաշող աղբիւրը։

ՀՐԱՉ ՍԱՐԴԻՍԵԱՆ

ԿԱՐՏՍՆԻ ՆՈՐ ԱՐԿԱԾԸ

ՍՐՏԱՁՄԼԻԿ ՏԵՍԱՐԱՆ

ԿԱՐՏԱՆ, 29 մայիս (Սեփ. թղթ.).— Ինչպէս հեռագրուած էր «Յառաջ»ի, Կարտանի հայ բնակչութիւնը մեծ ցաւը ունեցաւ կորնչնելու իր մէկ սիրելի զաւակը, «Յառաջի Բարերդցին», Պ. Աբգար Քէշիշեան, 35 տարեկան, հայր հինգ զաւակներու եւ դոհ ամխահանքի նոր փլուզումի մը։

Կարտանի հայ ժողովուրդը տակաւին չժողցած ցաւը նախորդ արկածին դոհ իր երկու զաւակներուն, այսօր, նոր դոհ մըն ալ կ՛ունենայ, որ սուգի մէջ կը ձգէ քաղաքին ամբողջ հայութիւնը։

Ժամը 3ին մօտ, քաղաքին Փիւի Պիվէո թաղամասին մէջ գտնուող ածխահանքի ածխաբարձ վակոններու փոխադրութեան գիծին վրայ, փլուզում մը տեղի կ՛ունենայ, խափանելով ճամբան։ Դեռ ձեղունը ճարճատելու վիճակին մէջ, երկրաչափ Պ. Մարթինեոլի հանքադործ աշխատաւորները կը քշէ փլատակները ժաքրելու գործին, որպէսզի ճամբան բացուի եւ վակոններու երթեւեկը վերահաստատուի։ Դիտել տուողներ կ՛ըլլան թէ վտանգ կայ։ Բայց երկրաչափը կը բռնադատէ որ անոնք գործի լծուին։ Եւ դըժբախտ հանքագործները կը հնազանդին։ Քիչ ետքը, նոր փլուզում մը իր տակը կ՛առնէ հինգ հոգի, Իտալացի մը՝ մեռած, երկու Իտալացիներ՝ թեւ եւ սրունք չախչախուած, երկրաչափ Մարթինեոլի՝ վիրաւոր եւ տարաբախտ Քէշիշեան՝ ձգտուելով մեռած։

Աղէտին լուրը քաղաքին մէջ տարածուեցաւ կայծակի արագութեամբ եւ հանքագործներու ամենազգի ընտանիքներ ահուդողի մատնուեցան։ Ժամը 5ին, արդէն արկածին վայրէն հանուած էին զոհերը, վիրաւոր կաժ մեռած։ Լսուեցաւ թէ փլատակներուն տակ չախչախուելով մահացած էր նաեւ ամէնուն սիրելի Աբգարը, որ ստոիկեան անտարբերութեամբ կ՛արհամարհէր միշտ մահը։ Պարթեւ հասակով, հուժկու, թիկնեղ, առոյգ, իր կազմին ինքնավստահութեամբ թերեւս, ան կը հեգնէր մահը եւ ամենօրեայ իր խօսակցութիւններու ընթացքին կ՛ըսէր շարունակ թէ՝ մինչեւ վերջը պիտի մնար պատնէշին վրայ, ակնարկելով Դաշնակցութեան տեղական մարմնին մէջ իր ստանձնած դերին։

Շէն, զուարթ, բարի ու ազնիւ իր նկարագրով՝ շահած էր ընկերներուն ինչպէս կուսակցական հակառակորդներու անկեղծ համակրութիւնը, Քէշիշեան պիւզապետի մը դիրքը ունէր, ազգային ամէն շարժուձի նախաձեռնող ու պարագլուխ, սիրուած ու յարգուած ամէնէն։ Ո՞վ կը վայլեցնէր մահը իրեն, երբ ինքնպիվէո բանուորական գիւղին, փոքրնիկ «Հայաստան»ին ինչպէս կը կոչուէր, փնտուած դէմքն էր։ Կ՛ատենապետէր Կարտանի Հոգաբարձութեան, որ վերջերս վերակազմուած էր նոր անդամներով, աւելի արդիւնաւոր գործունէութեան մը սկսելու առաջադրութեամբ, որուն գլխաւորն էր շատոնց ծրագրուած մանկապարտէզին բացումը։ Շարժուձի, ծրագիրներու, գաղութին մէջ հայկական ոգին վառ պահելու կայծն էր ինք, որուն շիջումին ոչ ոք կը հաւատար, բայց որ ահա եղերական ճակատագրականութեամբ կը շիջի։

Երբ իր անշնչացած մարմինը հանքէն հանուելով մեռելակառքով մը բերուեցաւ Դաշնակցութեան Ակումբը, պարզուեցաւ տեսարան մը՝ որ յուզումի եւ վիշտի ամէն արտայայտութիւն կը գերազանցէ։ Պատգարակի վրայ հանգչող իր ջախջախուած ճմլուած եւ անճանաչելի մարմինը ժահաբեմին վրայ դրուելուն. ներս խուժող երկսեռ բազմութիւնը միաբերան սկսաւ հեծկլտալ ու գոչել։ «Աբգա՛ր, Գլխապտոյտ ձգած ո՞ւր կ՛երթաս»։ Ոչ ոք կրնայ հաւատալ թէ ան անշնչացած է։ Անոր ձայնելով, կը յուսայ զայն արթնցնել, որպէսզի նորէն կրկին ոգեւորէ «Գլխապը», ինչ որ՝ Գլխապին հոգին էր, սոխակն էր, հիմա մահատունկի վերածուած այդ շէնքին մեռելը եղած էր։ Եւ արցունքի հեղեղը կը հոսէր ամէնուն աչքերէն։ Ոչ-բացեալ երիտասարդին այրին եւ երէց որդին խելայեղ կը փաթթուէին սեւ ծածկոցի մը պլլուած անոր մարմնին, ազատ խարշ ողբ ու կոծեր արձակելով։ Մինչեւ մութին իջնելը՝ Աբգարը շրջապատող սգակիրները կարելի չեղաւ բաժնել քովէն։

Տարաբախտ Քէշիշեան կը բաժնուի աշխարհէն՝ սուգի մէջ թողելով կինը, աղջիկ մը՝ որ Դպրոցասէրի կ՛աշակերտի եւ ուրիշ չորս զաւակներ, որոնց ապագայ երջանկութիւնը կերտելու գիտակից՝ քաջութեամբ կ՛ենէր սեւ ամխահանքին խորը, որ իր սեւ գերեզմանն եղաւ։

Հանգի՛ստ իր Չախչախուած ոսկորներուն։

Ա.

ՊԱՐՍԿԱՀԱՅ ԿԵԱՆՔ

ՍՈՒԼԹԱՆԱՊԱՏ, *10 մայիս* (Սեփ. Թղթ.) — Ապրիլ 28ին պատարագին Յետոյ տեղական եկեղեցիին մէջ կատարուեցաւ Հոգեհանգիստ Ապրիլ 11/24ի նահատակներու յիշատակին։

Ապա Ագէ. Դպրոցին մէջ խուռներամ բազմութեան մը ներկայութեան տեղի ունեցաւ ուսուցչական խումբի կազմակերպած սգահանդէսը։

Եղան խմբական երգեր, ջութակի ընկերակցութեամբ մենորգներ, կարդացուեցան Ապրիեան Եղեռնէն դրուագներ եւ ըստրովի կտորներ արտասանուեցան լուզելով բոլորը։ Ներկայ շատերն ամանք պատահականօրէն պատահած աննախընթաց սպանդէն, բոլոր սիրելիները կորսնցուցած՝ չէին կրնար զսպել արցունքները։

Բանախօսեց դպրոցի ուսուցիչներէն ընկ. Ա. Ազաբէկեան

Մայիս 9ին հինգշաբթի քաղաքին մէջ գրեթէ հայ չի մնացած. հայկական բոլոր առեւտրական հիմնարկութիւնները համբարձման տօնի առթիւ փակ էին։ Բոլորը զատ զատ փոքրիկ խմբերով գացեր էին մօտակայ գիւղերն ու այգիները, անցեալ տարիներու նման։ Ինչո՞ւ այդ օրը չհամախմբուիլ եւ ամբողջ գողութիւը մէկ կատարել Համբարձման աւանդական «վիճակ»ի եւ «Ջան Գիւլում» երգել, ինչպէս կ՛ընեն բոլորը, առանձին։ Կարելի է այդ օրը գիղեգիկ, բազմամարդ բացօթեայ զբօսանք կազմակերպել եւ մասնաւոր քէֆերու համար ծախսուած գումարներուն կէսը միայն ծախսելով, թէ աւելի լաւ ժամանց ունենալ եւ թէ կրկին գումար մը հայթայթել դպրոցին, գրադարանին կամ տնէ բարի նպատակի։ Յանկալի է որ առաջիկայ Յուլիանապատի հայ գաղութը, նկատի առնէր այդ օրը։

Շահի թագադրութեան տարեդարձին առթիւ ազգային դպրոցը եւ հայկական ու եւրոպական առեւտրական հիմնարկութիւններէն մէկ քանին փակ էին։ Դպրոցի հոգաբարձութիւնը կը պատրաստուի նախորդ տարիներու նման դպրոցի սրահին մէջ տօնել Մայիս 28ը։

Ե.

ՀԱՅԱԶԳԻ ՆԱԽԱՐԱՐԻ ՄԸ ՄԱՀԸ

Պուքրէշի մէջ մեռաւ է նահանգումով հայ՝ պազիլ Միսիր, 84 տարեկան։ Ցիշեալը 1904ին եղած է Ռումանիոյ երկրագործական եւ ճարտարարուեստի նախարար։ Ցետոյ փոխն ի փոխ, նախագահ ընտրուած է երեսփոխողովի եւ Ծերակոյտի։ Միսիր ընտանիքը հինէն Ռումանիա գաղթած հայերէն է եւ ճիւղեր ունի Պօթուշանի, Ռոմանի եւ Ֆօքշանի մէջ։

իր երթով փնտրեց, և երթով տասնամյակ առաջ Troisième Empire-ի ոգին ներշնչած ֆրանսիացի ազգայնականները։ Ինչպես տեսնում ենք, Մուսոլինիի ֆաշիստական Իտալիան ոչ միայն ոչինչ նորություն չի մտցրել, այլ ընդհակառակը, ամենահետադիմական ուղղությամբ է ընթացել։

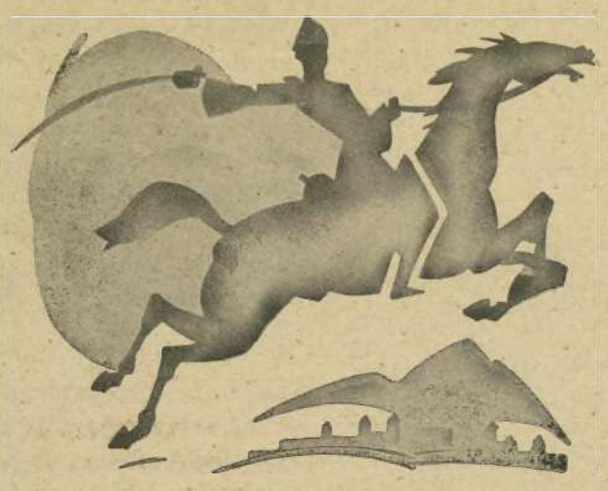
2

Ինչպես նախորդ տարիներին, այնպես էլ վերջին տարում Ֆրանսիայի կեդրոնական և ձախ կուսակցությունները ամենայն ուշադրություն և հետաքրքրություն են ցուցաբերել Իտալիայի ներքին կյանքի նկատմամբ։ Ընդհանրապես, հասարակական կյանքի ամեն մի երևույթ, որ ունի ֆաշիզմի հետ որևէ առնչություն, ֆրանսիական մամուլի ուշադրության առարկան է դառնում։ Ֆրանսիական մամուլի ուշադրությունը հատկապես գրավեցին Իտալիայի ներքին ընտրությունները, որոնք տեղի ունեցան անցյալ տարվա մարտի 24-ին։ Ընտրությունների նախօրեին ֆրանսիական մամուլը հրապարակեց մի շարք հոդվածներ, որոնցում ընտրությունները ներկայացվում էին որպես ֆաշիստական ռեժիմի ամրապնդման ապացույց։ Ընտրությունների արդյունքները հրապարակվելուց հետո ֆրանսիական մամուլը ուշադրություն դարձրեց ընտրությունների ցածր մասնակցության վրա։ Ընտրությունների ցածր մասնակցությունը ֆրանսիական մամուլը բացատրում էր նրանով, որ ֆաշիստական ռեժիմը ամրապնդվելով, ընտրությունները կորցրել են իրենց նշանակությունը։ Ֆրանսիական մամուլի մի մասը ընտրությունների ցածր մասնակցությունը բացատրում էր նաև նրանով, որ ֆաշիստական ռեժիմը ամրապնդվելով, ընտրությունները կորցրել են իրենց նշանակությունը։ Ֆրանսիական մամուլի մի մասը ընտրությունների ցածր մասնակցությունը բացատրում էր նաև նրանով, որ ֆաշիստական ռեժիմը ամրապնդվելով, ընտրությունները կորցրել են իրենց նշանակությունը։

Ֆրանսիական մամուլի ուշադրությունը գրավեցին նաև Իտալիայի ներքին տնտեսական կյանքի հետ կապված հարցերը։ Ֆրանսիական մամուլը հաճախ է անդրադարձել Իտալիայի տնտեսական կյանքի հետ կապված հարցերին

SALLE PLEYEL

252 FBG. ST. HONORÉ

9 ՅՈՒՆԻՍ ԿԻՐԱԿԻ ԻՐԻԿՈՒՆ ԺԱՄԸ ՃԻՇՏ 9ԻՆ

ՄԻԱՅՆ ՄԷԿ ԱՆԳԱՄ ԿԸ ՆԵՐԿԱՅԱՑՈՒԻ ՀԱՅ ԳԱՂՈՒԹԻՆ ՀԱՄԱՐ

Հայերէն եւ ֆրանսերէն վերտառութեամբ

Ա Ն Դ Ր Ա Ն Ի Կ ՖԻԼՄԸ

ՄԱՍՆԱԿՑՈՒԹԵԱՄԲ **Ա. ՇԱՀԽԱԹՈՒՆԻԻ**

ՈՉ ՈՔԻ ՏՈՄՍԱԿ ԿԸ ՂՐԿՈՒԻ

Կանխաւ կարելի է տոմսեր ստանալ **ARMENA FILM**ի *տնօրէնութենէն,*

53 FBG. MONTMARTRE *Հեռաձայն՝* TRUDAINE 47-13

ՍԷՆՖՈՆԻԿ ՄԵԾ ՆՈՒԱԳԱԽՈՒՄԲ **ԳԻՆԵՐԸ՝ 15 ՖՐԱՆՔԷՆ 50 ՖՐԱՆՔ**

կան սպառազինութեամբ օժտել «Սալամիս» զրահաւորը։ Ակէ՛ զատ, Յունաստան երկու երեք Թորփիլահալածներ պիտի ապսպրէ եւրոպական նաւարաններուն։ Այսպէս Յունաստան ամէն անակնկալէ ազատ, պաղարիւնով պիտի շարունակէ իր խաղաղութեան քաղաքականութիւնը, յուսալով որ վերջոյ էնկլիւրի գործնապէս պիտի պատասխանէ ատոր։

Թուրք դահիճին տագնապը

Պոլսէն «Թայմզ»ի կը հեռագրեն թէ Թուրքիոյ Ազգային Տնտեսութեան գործավար Բահտի պէյ հրաժարեցաւ՝ առողջական պատճառներով։

Իրեն յաջորդեց Զաթալճայի երեսփոխան Շաքիր պէյ, նախագահ ելմտական յանձնաժողովի։

Բոլշեւիկեան նոր Գործադիր Մարմինը

Խորհրդային Միութեան նորընտիր Գործադիր կոմիտէն իր առաջին նիստը գումարեց ժայիս 29ի առտուն եւ ընտրեց 27 հոգինոց նախագահութիւն մը։ Վերընտրուեցան վեց նախագահներ, որոնք են՝ Կալինին, Պետրովսկի, Զերվիակոֆ, Մուսապէկոֆ, Այտակոֆ եւ Խճայէֆ։ Քարտուղար՝ Ենուկիձէ։

Ընտրեց նաեւ ժողովրդական Գործավարներու Խորհուրդը, որ նոյնպէս անփոփոխ կը մնայ։ Նախագահն է դարձեալ Րիկով, արտաքին գործավարը՝ Չիչէրին, ելմտականը՝ Բրիուխանոֆ, պատերազմականը՝ Վորոշիլոֆ, առեւտրականը՝ Ա. Միկոյեան, Թղթատար - հեռագրականը՝ Անտիպոֆ, աշխատանքի՝ Ուլանոֆ։

Գործավարներու Խորհուրդին փոխ - նախագահ ընտրուեցան Րուցուտակ, Օրժոնիկիձէ եւ Շմիտ։

Ազգային Տնտեսութեան Գերագոյն Խորհուրդի նախագահ ընտրուեցաւ Կուիբիշէֆ, բանուորական եւ գիւղացիական քննչութեան ժողովրդային գործավար անուանուեցաւ Օրժոնիկիձէ, վիճակագրութեան կեդրոնական վարչութեան պետ՝ Միլիուտին։

Կեդրոնական Գործադիր կոմիտէն կը բաղկանայ 586 անդամներէ, որոնց 132ը կին։ Բացի վերը յիշուածներէն, ընտրուածներուն մէջ են նաեւ Բուխարին, Տոմսկի, Լիտվինոֆ։ Իսկ Մաքսիմ Կորքի անդամ ընտրուեցաւ, մասնաւոր որոշումով։

Ընդհանուր ներում Պուլկարիոյ մէջ

Պուլկար նախարարական խորհուրդը վաւերացուց ընդհանուր ներումի նոր օրինագիծ մը, որով ներման պիտի արժանանան մինչեւ 1925 Հոկտեմբեր 1 գործուած քաղաքական ոճիրները։ Այս նոր օրէնքէն պիտի օգտուին գաղտնի կազմակերպութեանց հիմնադիրները, այս կազմակերպութեանց ղրաժտուողները, անոնց զէնք հայթայթողներն ու պահողները։ Զպիտի ներուին միայն ծանր ոճիրներու հեղինակները։

Նախկին վարչապետ Բատոսլավոֆ, որ 10 տարիէ ի վեր արտասահման կ'ապրի, նոյնպէս պիտի օգտուի ընդհանուր ներումի այս օրէնքէն։

Օրինագիծը շուտով պիտի ներկայացուի Սոպրանիէին։

Վարկ Թուրքիոյ երկաթուղիներուն համար

Էնկլիւրիէն կը հեռագրեն թէ Ազգային մեծ ժողովը քուէարկած է 140 միլիոն թրքական ոսկիի վարկ մը, բաժնուած 12 տարուան վրայ, շինելու համար Սվազ-Երզինկա-Էրզրում, Ատափազար - Պոլու - Պայընտըր, Ֆիլիոս - Էրէյլի երկաթուղիները, Սամսունի, Մէրսինի եւ Էրէյլիի նաւահանգիստները, ինչպէս նաեւ Տրապիզոնի, Թէքալթուի(?) եւ Ազասրայի ամբարտակները։

Խորհրդարանը նոյնպէս քուէարկեց 100 միլիոն թրքական ոսկիի վարկ մը, բաժնուած 12 տարուան վրայ, ոռոգումի ջրանցքներ բանալու համար։

Քաստրիէ հանգոյի խնդրին շուրջ

Միլիյէթ հետեւեալ տեղեկութիւնները կը հաղորդէ.—

Հասկցուած է որ խմբակ մը որուն մէջ օտարական մըն ալ կայ, Քաստրիէ հանըմը էնկլիւրի ղրկած է մահափորձ կատարելու համար Հանրապետութեան նախագահին դէմ։ Այս նպատակով, փաստաբան Ահմէտ Վէֆիք Իզմիրի մահափորձէն յետոյ Փարիզի եւ Լոնտոնի մէջ երկու ընդդիմադիր պետերու հետ տեսակցած է։ Եւ այս շփումները քանիցս կրկնուած են։ Քաստրիէի էնկլիւրի մեկնելէն առաջ այդ խմբակին պատկանողներէն մէկուն աբարթմանին մէջ վերջին գումարում մը եղած է։ Եւ այս գումարման հետեւանքով Քաստրիէ էնկլիւրի ղրկուած է, բայց իմացած ըլլալով որ ոստիկանութիւնը զինքը կը հետապնդէ, ուրիշ ձեւով շարժելու պարտաւորուած եւ չէ կրցած յաջողիլ իր ծրագրած ձեռնարկին մէջ։ Ապացոյցներ կան նաեւ թէ՝ Քաստրիէի եղբայրը, Նասըր ալ Պոլսոյ ընդդիմադիրներէն մէկ երկուքին հետ շփման մէջ մտած է։ Ահմէտ Վէֆիք եւ Նասըր ամէն զգուշական միջոց ձեռք առնելով Եւրոպա իրենց փախուստը ապահովելու համար իրենց անցագիրները պատրաստած են։

Հաստատուած է նաեւ որ Նասըրի՝ իր քրոջ ղրկած եւ թերթերու մէջ հրատարակուած նամակը ծածկագիր է։

*** *Մօտերս պիտի սկսի դատավարութիւնը։ Յարդ 105 վկաներ լսուած են։ Հասկցուած է որ, կ'ըսէ «Ճիւմհուրիյէթ», տմբաստանեալներէն Ահմէտ Վէֆիք պէյ լրտեսութիւն ըրած եւ Զինադադարին Միլլի պալքարին դէմ շարժած է։*

"ՄԱՅԻՍ 28,,Ի ՀԱՆԴԷՍՆԵՐԸ

ԱԼՖՈՐՎԻԼ

Վաղը կիրակի ժամը 2.30ին 128 Rue Etienne Dolet
կը խօսին՝ ընկերներ ՄԱՐՈՒԹԵԱՆ եւ ՍԵՐԻԹ ԹՈՐՈՍԵԱՆ

ԱՌՆՈՒՎԻԼ-ԼԷ-ԿՈՆԷՍ

Վաղը կիր. ժամը 2ին ՍԱԼ ԿԱԼՄԱՆ (կայարանին դիմաց)
կը խօսի՝ ՍԱՀԱԿ ՏԷՐ ԹՈՎՄԱՍԵԱՆ

ՊԻՅԵԱՆՔՈՒՐ

Վաղը կիրակի ժամը 2.30ին, 13 Rue d'Issy. Billancourt
կը՝ խօսի՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

Հաղորդակցութիւն.— Փորթ տ'Օթէօյլէն եւ Փորթ տը Վէրսայլէն առնել թռամվ. 23 եւ իջնել Rue Point du Jour. *Փորթ Մէյն Քլուէն եւ Վէրսայլէն թիւ 1 եւ իջնել՝ Րիւ Պիյեանքուր. Փորթ տ'Օթէօյլէն եւ Փորթ Վէրսայլէն թիւ 32 եւ իջնել Փոն տը Պիյեանքուր։ Առաջնորդ տղաներ կը սպասեն մինչեւ ժամը 3.30։*

ՄԱՐՍԷՅԼ

Նախաձեռնութեամբ Շ. Ց. Դ. Մարսէյլի Շրջ. կոմիտէի եւ մասնակցութեամբ ազգային մարմիններու։
Վաղը կիրակի ժամը 2.30ին կարտըն Փարքի մէջ։
կը խօսի՝ Ա. ԽԱՏԻՍԵԱՆ

ՏԵՍԻՆ

Վաղը կիրակի երեկոյ ժամը 5,30ին սինեմա Նովէլթիի մէջ։

ՊՈՒՐԿՈՒԱՆ

Վաղը կիրակի ժամը 2.30ին Սալ տէ Ֆէթի մէջ։

ԼԱՍԻՕԹԱ

Վաղը կիր. ժամը 2ին՝ նախաձեռնութեամբ Հ.Յ.Դ. «Մաժակ» խումբի։
կը խօսի՝ Ընկ. Ա. ԱՐՕԵԱՆ

ՊՕՐՏՕ

Վաղը կիրակի ժամը 2.30ին «Մուլէն Պլէօ»ի սրահին մէջ

ՓԱՐԻԶԻ ՀԱՅ ՏՐԱՄԱԹԻՒ ԹԱՏԵՐԱԽՈՒՄԲԸ

ՎԱՂԸ ԿԻՐԱԿԻ ԳԻՇԵՐ ԺԱՄԸ ՃԻՇՏ 8.45ԻՆ

ALBERT Ier *ԹԱՏՐՈՆԸ 64* RUE DU ROCHER

Սիրայօժար մասնակցութեամբ՝ **Պ. Ա. ՇԱՀԽԱԹՈՒՆԻԻ**
(Այս եղանակին մէջ վերջին անգամ ըլլալով)

կը ներկայացնէ՝ **ՏՐԻԼԲԻ**

Մասնակցութեամբ Պ.Պ. Թօլայեանի, Լաքքայի, Տ. Նշանեանի, Սվաճեանի, Սարեանի, Դմբէթեանի, Արմանի, Փափազեանի, Տիկ. Ալիքսանեանի եւ Օր. Անահիտի։

Ա. եւ Ե. արարներուն կը մասնակցի յայտնի դաշնակահար Պ. Սատունց իր խումբով։

ԴԻՆԵՐԸ՝ Օթեակ 200—250, թիկնաթոռներ 10էն մինչեւ 40 ֆր։

Տոմսերը կը ծախուին Պ. Ց. Ադաբեկեանի մօտ (4 Rue Darcet) ինչպէս նաեւ «կավռօշ»ի խմբագրատունը (208bis Rue Lafayette)։

ԹԱՏԵՐԱԿԱՆ ՆԵՐԿԱՅԱՑՈՒՄ

Ղեկավարութեամբ՝ Մ. ՄԱՐՈՒԹԵԱՆԻ
Այսօր Շաբաթ իրիկուն ժամը 8,30ին Sociétés Savantesի *մէջ*
կը ներկայացուի՝ **"ԽԱԻԱՐԻ ՄԷՋԷՆ,,** *Հեղ. Մարութեանի*
ՏՈՄՍԵՐ՝ 25, 15, 10 եւ 7.50 ՖՐԱՆՔ

ՍԿԱՈՒՏԱԿԱՆ ՑԵՐԵԿՈՅԹ

ՎԱՂԸ ԿԻՐԱԿԻ ԿԷՍՕՐԷ ՎԵՐՋ ԺԱՄԸ 2.30ԻՆ ՊՈՒԱ ԲՈՒԼՈՆՊ

Salle de la Municipalitéի *սրահին մէջ,* Rue des Halles

Նուագ, երգ, մենախօսութիւն, հայկական եւ սկաուտական պարեր, բոլորն ալ Սկաուտներու կողմէ։

Կը մասնակցի Scouts de Franceի *նուագախումբը։*

ՄՈՒՏՔ 2 ՖՐԱՆՔ

ԹԱՏԵՐԱԿԱՆ ՆԵՐԿԱՅԱՑՈՒՄ ՎԱՒԱՆՈՒՆ ՄԷՋ

Այս երեկոյ ժամը 8.30ին թաղապետական թատրոնին մէջ
կազմակերպուած Սթեանոզի Հ. Մ. Վալանսի մասնաճիւղին կողմէ
կը մասնակցին Փոն տը Շէրիւիի կարող ուժերը
կը ներկայացուի՝ «ԱՆԴՐԱՆԻԿ» եւ «ԵՐԱՆՈՍ ԱՂԲԱՐ» (գաւեշտ)
գեղարուեստական բաժին

ԵՐԵԿՈՅԹ-ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍ

8 Յունիս Շաբաթ իրիկուն, 12 Rue du Renard, Paris (IV)
Կազմակերպուած Պ. ԱՐՇԱԿ ՓԻՇՏԻՄԱԼՃԵԱՆԻ կողմէ

Նուագախումբ եւ ձազ-պանտ։ Արեւելեան նուագախումբ Պ. Պ. (Մկրտիչ, Նասիպ, Բարունակ, Յովսէփ եւ Արթաքի Սկիւտարցի), Նասրա Հանըմ, (արեւելեան պարեր)։ Ճոխ պիւֆէ ժողովրդական գիներով։

Կը խնդրուի սեղանները նախապէս վարձել։ Տոմսերու համար այժմէն դիմել ճաշարան «ANI» 67 Rue Monsieur le Prince, Paris (6), *Հայկ. նպարավաճառներու մօտ՝ 26* Rue de Trévise, Cadet, 54 Rue Piat, Belleville, 28 Rue Lesage, Belleville:

ՄՈՒՏՔ 10 ՖՐԱՆՔ

ԱՐԵՒԵԼԵԱՆ ԵՒ ԵՒՐՈՊԱԿԱՆ ՆՊԱՐԱՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆ

MAISON VARTERESSIAN

1bis Rue Hautefeuille, *մէթրօ* St. Michel

Արեւելեան եւ եւրոպական ամէն տեսակ նպարեղէններ

ԱՄԵՆԱԼԱԻ ՄԱՔՈՒՐ ԱԺԱՆ

Մասնաւոր ապառարկութիւն բնակարաններու համար
Կ'ընդունինք ապսպրանքներ զաւառներէն և արտասահմանէն
Ջատկի առթիւ ամենալաւ իւղով պատրաստուած չէօրէկներ

ՎԱՂՐ Կիրակի ժամը 10ին

Յ. Վրդ. Նալպանտեան, հանդիսաւոր պատարագ պիտի մատուցանէ, հայկական արարողութեամբ՝ Պրիւքսէլի Սիրտ Յիսուսի Basilique Nationale *եկեղեցւոյն մէջ (*Plateau de Koekelbergh*)։ Եկեղեցական երգեցողութիւնները հայ լեզուով պիտի կատարէ նոյն եկեղեցիիպէլէքական երգչախումբը, մասնակցութեամբ երգեհոնի եւ նուագախումբի։*

ՀԱՅԵՐԷՆ ՓԼԱՔՆԵՐ

Ոհ Ինչ ֆոնոկրաֆներ եւ յայտնի արուեստագէտներու փլաքները՝ Հայերէն, ցունարէն, Թուրքերէն, Հրէերէն, Արաբերէն, Սպաներէն, Ալժերիական, Թունզուգլուն եւ Մարոքեան։ Միակ ներկայացուցիչը Ֆրանսայի։ Դիմել՝ Jos. de Padova, 117 Passage du Caire, Paris (2e)

EMPIRE, *Միւզիք-Հոլ*. 37 Av. Wagram

ԱՄԷՆ ՕՐ
VOLPONE
ԱԹԼԻԷԻ ԹԱՏՐՈՆԻՆ ՄԷՋ

ՄԱՍՆԱԳԷՏ ԲԺԻՇԿՆԵՐ

96 r. Rivoli, մէթ. Շաթէլէ։ Արմատ եւ նոր մեթոտով դարմանում արդ եւ կանանց մորթի, արիւնի եւ վիներհիւանդութեանց (ֆրանկախտ, կրմարմիզ.) եւ վարիսի։ Մասն. լաբորատորիա։ Հղճամիտ եւ արագ խորհրդակցութ. ամէն օր 9—12, 2—8, կիրակի 9—12.

ԱՐԵՒԵԼԵԱՆ ՁԱՇԱՐԱՆ ԵՒ ԴԱՐԵՋՐԱՏՈՒՆ

MAISON PANDELI

Վարիչ-Տնօրէն Պ. ՄԿՐՏԻՉ (քէմանի)

2 Rue Boutebrie, *մէթրօ* St. Michel

Հեռ. Օտէոն 33—65

ԱՐԵՒԵԼԵԱՆ ԵՒ ԵՒՐՈՊԱԿԱՆ ՀԱՄԵՂ ԿԵՐԱԿՈՒՐՆԵՐ

ՕՂԻ՝ աղանդերով միասին մէկ գաւաթը 2 ֆրանք։

Ամէն իրիկուն արեւելեան նուագ եւ պար։ Անթերի սպասարկութիւն։ Արեւելքի սիրահարներու միակ կեդրոնավայրը։

ՀԱՑԿ. ԲՈՒԺԱՐԱՆ - POLYCLINIQUE de BELLEVILLE

Տէր եւ Տնօրէն **ՏՕՔԹ. ԳՐԳՈՅԵԱՆ**

29, Rue (Place) des Fêtes, Paris. XIX. Tél. Nord 96 - 61

Բաց է ամէն օր, ուր շատ մը մասնագէտ բժիշկներէ կը խնամուին ամէն տեսակ ներքին եւ վէներական հիւանդութիւններ։ Ակնաբոյժը կ'ընդունի Գշ., Եշ. եւ Շաբաթ օրերը ժամը 4—6։ Քթի, կոկորդի ու ականջի մասնագէտը ամէն Երեք. եւ Շաբաթ օրերը ժամը 2—3։ ԱՏԱՄՆԱԲՈՅԺը ամէն օր ժամը 9էն 19։

GRAND ALIMENTATION DE LA BOURSE

A. DALAKUPÉIAN

8 Rue Suffren, MARSEILLE Tél. D. 70. 89

Զուտ ոչխարի կաթով պատրաստուած ճերմակ պանիր 3, 5, 10 եւ 20 քիլոնոց թիթեղէ տուփերու մէջ։ Բիլօն՝ «Մարսէյլի կայարանը» յանձնելի 10 ֆրանք։

Արեւելեան ուտեստեղէններու ճոխ մթերանոց

ԻՐԱՒԱԳԻՏԱԿԱՆ ԳՐԱՍԵՆԵԱԿ

106 Ave. Kléber. PARIS (16e)

(Նախկին ՍԹԷՖԻ) Հեռ. Passy 72.56 R. C. Seine No. 438390

Տնօրէն՝ **Պ. ԱՆՏՐԻ**

Ամէն տեսակ ընկերութեանց պայմանագրութիւններ, ապահովագրական պայմանագրութիւններ, խնդրագիրներ, պատերազմական հատուցումներ, տուեալական տուներու առուծախ։

Օրինական ամէն կարգի հետապնդումներ վարչական եւ հիւպատոսական իշխանութեանց մօտ։

Ծրանաց մտնելու համար ձեռնհաս իշխանութիւններէ արտօնագրի ստացման խնդրագիրներ (Ածիտասիոն)։

Ամուսնութեան, ամուսնալուծման ձեւակերպութիւններ. ներկայացուցչութիւն Ծրանսայի, Յունաստանի եւ Թուրքիոյ բոլոր գատարաններուն առջեւ։

Ամէն օր ժամը 4—7, բացի կիրակիէ եւ շաբաթէ ցառաջի ընթերցողներուն համար խորհրդակցութիւնը ձրի

ՅԱՌԱՋ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMÉNIEN EN EUROPE

ԲԱԺԱՆԵԳԻՆ

	3 ամս.	6 ամս.	Տար.
ՖՐԱՆՍԱ	35 ֆ.	70ֆ.	140ֆ.
ԱՆԳԼԻԱ	20 շ.	40 շ.	
ԵԳԻՊՏՈՍ	»	»	
ԻՏԱԼԻԱ		250 ֆրանք	
ԱՄԵՐԻԿԱ		6 տլ.	10 տլ.
ԵՒՐՈՊԱ		100 ֆ.	200ֆ.

"HARATCH"

Directeur-Propriétaire SCH. MISSAKIAN

Rédaction & Administration 235 Faub. St. Martin PARIS (10e)

Խմբագիր՝ Շ. ՄԻՍԱՔԵԱՆ

MÉTRO LOUIS-BLANC ou JAURÈS

Հասցէի փոփոխութեան համար պէտք է վճարել 2 ֆրանք

ԿԻՐԱԿԻ 2 ՅՈՒՆԻՍ 1929

2 JUIN 1929

Ե. ՏԱՐԻ ԹԻՒ 972

ՕՐԱԹԵՐԹ, ԱՋԳԱՅԻՆ, ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԵՒ ԳՐԱԿԱՆ

ԳԻՆ՝ 50 ՍԱՆԹԻՄ

ԵՐԿՈՒ ԽՕՍՔ

ԳԻՒՏ ՄԸ ԵՒՍ

Մե՛ծ աւետիս ձեզ եւ մեզ...

Տակաւին հասցէներուն չհասած՝ մեր մայիս 29 եւ 30 թուակիր խմբագրականները, Եգիպտոսի Թղթաբերը մեզի կը յանձնէ ոամկավար պաշտօնաթերթին վերջին թիւը, ուր կը հանդիպինք նոր գիւտի մը:

«Օրուան Տեւական Խնդիրը» խորագրով խմբագրականի մը մէջ, «Արեւ» սարէն-ձորէն երկու սիւնակ լեցնելէ յետոյ, ուշադրութեան կը յանձնէ նոր ձեւ մը, գաղութներու կազմակերպութեան համար: կը մատնանշէ «դժուարութիւններն ու արգելքները», որոնց «գլխաւորագոյնը կուսակցութեան մը ներշնչած անվստահութիւնն է»,եւ կ'առաջարկէ.

— «Բայց այս գլխաւոր արգելքը պատճառ ըլլալու չէ, ըստ մեզ, որ նախ զայն նկատենք մշտական, եւ յետոյ՝ մինչեւ անոր ջարթումը, դէպի միութիւն ձգտող ուրիշ անհրաժեշտ քայլեր չառնենք: Այսպիսի քայլ մըն է, ըստ մեզ, եւ կարեւոր քայլ մը, այդ կուսակցութենէն դուրս ուրիշ իրարու համախոհ ոչ-կուսակցական եւ կուսակցական տարրերու նախնական համաձայնութիւնը ծրագրի մը եւ ուղղութեան մը շուրջ.համաձայնութիւն մը որ միւսներուն համաձայնիլը իրեն նպատակ պէտք է ունենայ եւ այդ վասին որոշ հրահանգներ պիտի տայ գործադիր մարմինի մը...» (Արև, 22 մայիս):

Եւ այս առթիւ՝ նորէն մոայլ պատկերը գաղութներու կացութեան, որու մասին — գոնէ այս մասին — «Արեւ»ը չի ծամծմեր բառերը, ինչպէս իր միւս լուսաղբիւրները.

— «Պէտք է խորհիլ, այսօր, այս հաւաքականութեան վասին՝ իրեւ առաջին եւ ամենադիւրին մասը ընդհանուր ազգային հաւաքականութեան, որ այնչափ անհրաժեշտ է եւ անյետաձգելի՝ գաղութներու մէջ հաւատագուրկ եւ ուծացումի մատնուած հայութիւնը փրկելու համար»:

Ինչպէս կը տեսնէք, Եգիպտոսի ոամկավար պաշտօնաթերթը — կամ գոնէ անոր խմբագիրը — կ'ուզէ՝ որ ձեռնարկուի գաղութներու կազմակերպութեան, այս կամ այն ձեւով: «Մէկ Մարգ»ու գիւտէն, «Աշիրէթապետ»ի սրտառուչ հմայեկէն յետոյ, ահաւասիկ նոր ծրագիր մը, որ աւելի խելքի մօտ է:

Համաձայն ենք այս ձեւին ալ. հոգ չէ թէ դուրս ձգած ըլլան մեզ, Դաշնակցութիւնը, իրենք իրենց մէջ համաձայնելէ յետոյ գայն ալ հրաւիրելու պայմանով...

Հայաստանի խորհրդային վարչապետը տրամադրութիւն կը յայտնէր ներս առնելու բանուորներ եւ աշխատաւորներ, բայց «ոչ բուրժուաները եւ Դաշնակները»: Եգիպտոսի ոամկավար պաշտօնաթերթին ալ, «գլխաւորագոյն» արգելք համարելով Դաշնակցութիւնը (առանց անունը տալու), կ'առաջարկէ որ «ուրիշ համախոհ ոչ-կուսակցական եւ կուսակցական տարրեր» նախնական համաձայնութիւն մը կնքեն «ծրագրի մը եւ ուղղութեան մը շուրջ. համաձայնութիւն մը որ միւսներուն ալ համաձայնիլը իրեն նպատակ պէտք է ունենայ»:

Օ՛ն անդր, յառա՛ջ...: Այս բառը արտասանած ենք ուրիշ ատեն ալ, միեւնոյն առիթով եւ կը կրկնենք հիմա, որքան ալ փոքրոգի մտածումով յղացուած ըլլայ նոր առաջարկը: Ինչպէս ներգաղթը, նոյնպէս գաղութներու կազմակերպութեան խնդիրը այնքան կենսական արժէք ունի մեզի համար, որ մենք կ'արհամարհենք մեր հասցէին եղած գռեհիկ ակնարկները, և սրտանց յաջողութիւն կը մաղթենք «Արև»ի ծրագրին:

Եթէ անկեղծ են, եթէ ուժ ունին, եթէ կը հաւատան իրարու, թող անմիջապէս գործի ձեռնարկեն այդ «ուրիշ իրարու համախոհ ոչ-կուսակցական եւ կուսակցական տարրերը», եւ մենք առաջին ծափահարողը պիտի ըլլանք: Մինչեւ անգամ եթէ բոլորովին դուրս ձգեն մեզ, ստանձնելով գաղութներու կազմակերպութեան ամբողջ պատասխանատուութիւնը:

Այսքան ազգասիրակա՛ն ծրագիրներ յղանալէ յետոյ, ամօթ է կէս ճամբան մնալ:

ԾԱՆՐ ՆՍՏԷՔ ՁԵՐ ՏԵՂԸ

Երեւանէն նոր խմբագիր մը թառեր է «Երեւան»ի գլխուն, եւ շանթ ու որոտում կը տեղայ, Փարիզի պողոտաներուն վրայ:

Հետաքրքիրները կրնան կարդալ անոր մայիս 31 թուակիր խմբագրականը, «Զգո՛յշ, պարոններ»: Մարտագոռ եւ սպառնացայտ «ելոյթ» մը, որ գլխուն լախտ մը կերած ջրհանկիրի ղողանջութիւնը կը մատնէ:

Փրփրած՝ մէկ-երկու միջադէպերէ որոնց պատմութիւնն ալ ինք է շիներ, նորեկը —նախկին չինովնիկ— ահա թէ ի՛նչ փորձանքներ կը սպասէ Դաշնակցութեան.

— «Մեր հակառակորդները թող իմանան թէ, մենք ալ ետ պիտի չմնանք եւ պիտի պատասխանենք «ակն ընդ ական եւ ատամն ընդ ատաման» սկզբունքով:

— «Պտըտաններուն զգո՛յշ, պարոն Դաշնակցականներ»:

... «Ցուրը երկսայրի է: Թող Դաշնակցութիւնը այս տարրական ճիշդը լաւ ըմբռնէ»:

— «Պտըտաններուն զգո՛յշ, պ պ. Դաշնակցականներ»:

Լայն քրքիջ մը արձակելով Թիֆլիսէն փարիզ ճամբուած Աղա Նազարի այս մանկունակ զառանցանքներուն վրայ եւ նոյնութեամբ իրենց վերադարձնելով խմբագրականին մէջ շարուած շարք մը փողոցային բառեր, որոնցմէ պիտի կարմրէր յետին «կինտօ»ն, բարեկամական պարտականութիւն կը համարենք յորդորել՝ որ խնամք տանին իրենց բերնին, ջիղերուն, եւ ծանր, շատ ծանր նստին իրենց տեղը:

Եւ կը մաղթենք, իրենց իսկ բարիքին համար, որ երբեք, բայց երբե՛ք չփորձեն ճակատ ճակատի գալ, ուր որ ալ հանդիպին:

Այս խորհուրդը կուտանք նոյնիսկ Թիֆլիսի և Երեւանի համար, ուր մուկերը առիւծ են դարձեր,իրենց կռնակը տուած՝ ոուսական թնդանօթին եւ հրէշափառ Զէկաներու... Շ.

ՕՐԸ ՕՐԻՆ

ԸՆԿԵՐՎԱՐԱԿԱՆ ՄԵԾ ՅԱՂԹԱՆԱԿ

Մայիս 30ի անգլիական ընտրութեանց մօտաւոր արդիւնքն է հետեւեալը, Աշխատաւորս կան 288, Պահպանողական 253, Ազատական 53, Անկախ 5, դումար 599: Դեռ անորոշ կը մնան 16 աթոռներ :

Աշխատաւորականներու յաղթանակը յուսացուածէն աւելի չախչախիչ է: Լուծուած խորհրդարանին մէջ Աշխատաւորականներու թիւն էր 160, մինչ այս անգամ կը շահին 290 աթոռ: Այս թիւը՝ 615ի վրայ բացարձակ մեծամասնութիւն չի կազմեր անշուշտ եւ աշխատաւորական կառավարութիւնը ստիպուած է Լոյտ Ճորճի կուսակցութեան եթէ ոչ աջակցութիւնը գոնէ չէզոքութիւնը ձեռք բերել, իշխանութեան վրայ կարենալ մնալու համար:

Տեղական բոլոր դրամատիրական - պահպանողական թերթերը վեր կը հանեն Անգլիոյ ընկերվարականներուն յաղթանակը եւ պահպանողականներու պարտութիւնը: Իսկ ազատականներու ձեռք բերած արդիւնքը կը նմանցնեն «եւ ծնաւ մուկն չնչին»ի առածին:

Ստացուած քուէներն ու շահուած աթոռները սակայն համեմատական չեն: Այսպէս՝ Աշխատաւորականները ստացան 8,161,341 քուէ, Պահպանողականները 8,375,776, Ազատականները 5,117,750, անկախները 251,448, համայնավարները 50,614 քուէ: Մինչդեռ, եթէ երեսփոխանները ընտրուէին կուսակցութեանց ստացած քուէներու համեմատութեամբ, պահպանողականները պիտի ունենային 232 աթոռ, աշխատաւորականները 226, ազատականները 141 ևլն.: Համայնավարները հակառակ իրենց ստացած 50,000է աւելի ձայնին, մէկ երեսփոխան իսկ չունին: Նախկին խորհրդարանի միակ համայնավար երեսփոխանը՝ հնդիկ Սաքլաթվալան պարտութեան մատնուեցաւ:

Տարակոյս չկայ թէ վարչապետութիւնը պիտի ստանձնէ Մաքտոնըլտ որ 1924ին իշխանութեան գլուխ եկած էր արդէն, իր եաեւ ունենալով 189 երեսփոխաններ միայն, Ազատականներու բարեացակամ չէզոքութեան շնորհիւ:

Այս անգամ դարձեալ Ազատական կուսակցութեան ձեռքն է նոր կառավարութեան ճակատագիրը: Եթէ Լոյտ Ճորճ փոխանակ Աշխատաւորականներուն որոշէ ուժ տալ Պահպանողականներուն, այն ատեն Պոլտուինի կառավարութիւնը պիտի պահէ իշխանութիւնը, դահլիճի պզտիկ փոփոխութիւնով մը:

Հետաքրքիր է տեսնել որ այս անգամուան ընտրութեան մէջ նոյն ընտանիքէն քանի մը անգամ միաժամանակ երեսփոխան ընտրուած են, երբեմն զաւակը հօրը հակառակ կուսակցութեան մէջ, ինչպէս է պահպանողական վարչապետ Սթանլի Պոլտուինի պարագան, քանի որ իր տղան ընկ. Օլիվըր Պոլտուին ընտրուած է Տըվոլիի շրջանակէն՝ իբրեւ աշխատաւորական: Արթըր Հէնտէրսըն, աշխատաւորական յայտնի վարիչ, խորհրդարանին մէջ պիտի նստի իր երկու զաւակներուն՝ Ուիլի եւ Ալեքսի հետ: Լոյտ Ճորճի երկու կողմերը պիտի նստին իր աղջիկը Օր. Մէկըն եւ զաւակը՝ հազարապետ Լոյտ Ճորճ: Բամսէյ Մաքտոնըլտ իր կողքին պիտի ունենայ իր զաւակը՝ Մալքոլմը: Այս անգամ տէր եւ տիկին միակ երեսփոխանները պիտի ըլլան աշխատաւորական Սըր Օսուըլտ Մոսլի եւ կինը Սիւթիա Մոսլի, նոյնպէս աշխատաւորական և հարազատ աղջիկը Լորտ Քըրզընի:

Կին թեկնածուներէն 30 հոգի պարտութիւն կրեցին: Նոր խորհրդարանը պիտի ունենայ 13 կին երեսփոխաններ, մեծ մասը ընկերվարական:

Պոլտուինի դահլիճէն ընտրուեցան միայն վեց հոգի: Չէմպըրլէյն քիչ մնաց պիտի պարտուէր, քանի մը տասնեակ քուէի առաւելութեամբ միայն շահեցաւ: Ամէնէն շատ քուէն շահողն է Մաքտոնըլտ, որ Միհէմի մէջ ընտրուեցաւ 28,794 ձայնի առաւելութեամբ, ամէնէն քիչ քուէ ստացողն է Հուալթլի, որ 11 ձայնի առաւելութիւն միայն ստացաւ:

Մաքտոնըլտ ընտրական պայքարէն Լոնտոն վերադառնալով ստիպողական ժողովի հրաւիրեց իր նախկին դահլիճին անդամները, կացութեան մասին խորհրդակցելու համար:

ՖՐԱՆՔԵԹՈՒՐՔ ՅԱՐԱԲԵՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ

«Ճան»ի խմբագրականէն (1 յունիս).—

— «Կը հաստատուի Պոլսէն առնուած այն լուրը թէ Լենկիւրիի մէջ Թուրք կառավարութեան եւ Ֆրանս. դեսպանին միջեւ կատարուած բանակցութիւնները նպաստաւոր ընթացք մը առած են: Ինչպէս յայտնի է, խնդիրը կը կայանայ բարեկամութեան ոգիով կարգադրելու մէջ բոլոր այն խնդիրները, որոնք կը վերաբերին Թուրքեւսուրիական սահմանագլուխի շրջաններուն: Այս խնդիրներու մասին երբեմն շատ դժուարին բանակցութիւններ կատարուեցան: Սահմանագծումը՝ աշխարհագրական առողջ հիման մը վրայ, ձեռք առնուելիք միջոցները անբաղձալի տարրերու դէմ, որոնք յաճախակի արշաւներ կը կատարեն սուրիական հողին վրայ, երկաթուղիի եւ առհասարակ փոխադրութեանց հարցը, —ասոնք խնդիրներ են զորս անհրաժեշտ է կարգադրել այնպիսի ձեւով մը որ բարի դրացնութեան վստահելի յարաբերութիւններ հաստատուին Թուրքիոյ եւ Սուրիոյ միջեւ: Կը կարծենք թէ էական կէտերու շուրջ սկզբունքային համաձայնութիւն գոյացած է եւ թէ մանրամասնութեանց վերաբերեալ բոլոր կէտերու շուրջ ալ համաձայնութիւն պիտի կայանայ:*

Բացի այն մասնաւոր շահագրգռութենէն զոր կը ներկայացնէ Թուրքեւսուրիական սահմանագլխին վրայ բացարձակապէս բնականոն կացութեան վերահաստատումը, այսպիսի համաձայնագիր մը անդրադարձումներ պիտի ունենայ Ֆրանսայի եւ Թուրքիոյ յարաբերութեանց ամբողջութեան վրայ: Արդարեւ, ստոյգ կ'երեւայ որ, ներկայ բանակցութիւնները որոշ արդիւնքներու յանգած ըլլալով, երկու կառավարութիւնները տրամաբանօրէն պիտի տարուին նոյն ոգիով կարգադրելու առկախ բոլոր հանրային ու մասնաւոր շահագրգռութիւն ներկայացնող խնդիրները:

Կարելի չէ անտարբերութեամբ դիտել որ Ֆրանսայի եւ Թուրքիոյ յարաբերութիւնները վերստանան իրենց երբեմնի հանգամանքը, — նկատի առնելով այն աւանդական բարեկամութիւնը որ կայ երկու ժողովուրդներուն միջեւ — եւ գարգանան դէպի լաւը՝ ամէնէն նպաստաւոր կերպով, երկու երկիրներու հասար սկաց շահերուն համար:

Նոր Թուրքիան ամրապնդած է իր ներքին կացութիւնը,ու արտաքին ճակատի վրայ, մանաւանդ Մոսկուայի, Հռոմի եւ Աթէնքի հետ ունեցած շփումները ցոյց կուտան կղզիացած եւ պետութեանց ընդհանուր քաղաքականութենէն հեռու չմնալու իր կամքը: Այս պայմաններուն տակ, կը մտածուի թէ փարիզի եւ Էնկիւրիի միջեւ առկախ բոլոր խնդիրներու կարգադրութիւնը, եւ ընդհանուր համաձայնութիւն մը՝ որ ամուր խարիսխ մը կ'ապահովէ ՖրանքեւԹուրք յարաբերութեանց, պիտի կազմեն կարեւոր արդիւնք մը Ֆրանսայի մերձեցման եւ խաղաղութեան քաղաքականութեան համար, բոլոր ասպարէզներու մէջ»:

ՀԱՄԱՁԱՅՆՈՒԹԻՒՆԸ ԿԱՅԱՑԱԾ

Էնկիւրի, 31 մայիս («Մաթէն»).— Արտաքին գործավար Թեվֆիք Բիւշտի պէյ յայտարարեց ինծի.— կիրակի խորհրդարանին եւ ամբողջ երկրին պիտի հաղորդեմ այն մեծ լուրը թէ Սուրիոյ մասին ՖրանքեւԹուրք համաձայնութիւնը կնքուած է՝ գոհացում տալով երկու երկիրներուն:

Մեր ապագայ յարաբերութեանց համար խիստ կարեւոր այս դէպքը յաղթանակն է այն շինարար ոգիին, որով կը ներշնչուի Ֆրանսայի եւ Թուրքիոյ քաղաքականութիւնը: Ասիկա լաւ յաջողութիւն մըն է նաեւ երկու բանագնացներուն համար:

Քիշնեվի կալուածները

Պուքրէշի «Հայաստան»ը կը գրէ.— Քիշնեվի կալուածներու մատակարարման շուրջ Ռումանահայերու ի նպաստ տեղի ունեցած վերջին համաձայնութիւնը, դժբախտաբար արժէքէ զրկուեցաւ հետեւեալ պարագաներու տակ:

Մանրակրկիտ քննութիւններէ յետոյ, ռումէն երկրագործական նախարար Պ. Միխալաքէ հրամայեց ջնջել վարձակալ կրօսմանի ունեցած իրաւունքները, Քիշնեվի կալուածներուն վրայ:

Հետեւաբար, Հայերու եւ կրօսմանի միջեւ գոյացած վերջին համաձայնութիւնը, որով հինգ միլիոնի փոխարէն մինչեւ 1931 Թուականը կալուածներու մատակարարութիւնը պիտի փոխանցուէր Հայերուն, արժէքէ զուրկ կը դառնայ:

200 հոգի ձերբակալուած Աստրախանի մէջ

Մոսկուայէն Լոնտոնի թերթերուն ուղղուած հեռագրի մը համաձայն, Աստրախանի մէջ ձերբակալուած են 200 հոգի, որոնք ամբաստանուած են թէ կաշառք ստացած են մանաւանդ դրամատէրներէ: Այս դէպքը մեծ յուզում առաջ բերած է:

Ձերբակալուածներուն մէջ են գործակցական ընկերութեանց, առեւտրական եւ դատական գործավարութեանց կարեւոր պաշտօնեաները, ինչպէս նաեւ մօտ քառասուն համայնավարներ:

Պարսկաստանի ապստամբութեան շուրջ

Թեհրանէն կը հեռագրեն թէ պարսիկ կառավարութիւնը խիստ միջոցներ ձեռք առած է, վերջնապէս զսպելու համար քաշքայի ցեղախումբերու ապստամբութիւնը: Այս նպատակով բաւարար չափով զինուոր դրկած է դէպքին վայրը:

Քաշքայի ցեղախումբերը կը բնակին Պարսից ծոցին մօտերը: Ասոնք մինչեւ հիմա կը զբաղէին մաքսանենգութեամբ — մանաւանդ ափիոնի: Պարսիկ կառավարութիւնը սաստկացուց Պարսից ծոցի նաւահանգիստներուն հսկողութիւնը եւ արգիլեց մաքսանենգութիւնը: Ասկէ ծագեցաւ ապստամբութիւնը:

Եգիպտոսի թագաւորին ճամբորդութիւնը

Եգիպտոսի Ֆուատ թագաւորը, ընկերակցութեամբ արտաքին նախարար Հաֆըզ պէյ Աֆիֆիի, մայիս 30ին Ադեքսանդրիայէն «Օգոնիա» շոգենաւով ճամբայ ելաւ դէպի Շվեյցարիա: Թագաւորը պտոյտ մը պիտի կատարէ Եւրոպայի մէջ: Յունիս 10ին պիտի հասնի Պերլին, յետոյ պիտի երթայ Փրակա եւ Պեռն: Յուլիսի կէսին պիտի հասնի Լոնտոն, ծպտուած:

ԿԱՑՈՒԹԻՒՆԸ ԱՖՂԱՆԻՍՏԱՆԻ ՄԷՋ

Ամանուլլահ թագաւոր Պոմպէյի մէջ լրագրողներուն յայտարարութիւններ ընելով, հերքեց այն լուրը թէ ինք Աֆղանիստանէն մեկնած է՝ իր դիմումներուն պարտութեան հետեւանքով: Ամանուլլահ ըսաւ թէ իր ձախողութեան պատճառն է Անտէրիներու եւ ուրիշ երկնք ցեղախումբերու դաւաճանութիւնը: Գահէն հրաժարեցաւ եւ երկրէն մեկնեցաւ՝ պարզապէս խուսափելու համար արիւնահեղութենէ:

Քապուլէն կը հեռագրեն թէ՝ երբ Պէչէի Սաքա (Լմիր Հապիպուլլահ) մայիս 26ին աչքէ կ'անցընէր իր զինուորները, պայթում մը տեղի ունեցաւ: Մարդ մը մեռաւ եւ քանի մը հոգի ծանրապէս վիրաւորուեցան: Հապիպուլլահ հրաշքով ազատեցաւ մահուընէ: Ռումբը թաղուած էր գետնին մէջ եւ կը կարծուի թէ եղածը մահափորձ մըն էր Հապիպուլլահի դէմ:

Եւ սակայն այս վերջինին դիրքը հետզհետէ կ'ամրապնդուի ամբողջ Աֆղանիստանի մէջ: Դիւղացիները կը լուսան քանի մը օրէն գրաւել Քանտահարը, որ միշնաբերդն է Ամանուլլահի կուսակիցներուն:

ՊԱՇՏՊԱՆԵ՛ՆՔ ՄԵՐ ԱՐԺԷՔՆԵՐԸ

III

Ցիսուն տարուան ազատագրական պայքար՝ նախ գրչով ու խօսքով, ապա եւ զէնքով, արիւնով...

Իւրաքանչիւր ազգ իր պատմութեան ճերոսական շրջանն ունի։

Մերը — Այդ է։

Պարտաւա՞ծ ենք Այ՛սպարտուած ընդմի՞շտ ոմն կարող է ըսել։ Եղեր են անցեալին մէջ եւ յաջողութիւններ, յաղթանակներ։

Պարտութիւն մը չէր 1908-1914 Թուականներու շրջանը, — համաշխարհային պատերազմին նախընթաց վիճակը, երբ Հայութիւնը, երկու տասնեակ տարիներու յեղափոխական կռիւներէ ետք, նուաճեր էր իր իրաւունքը՝ ազատօրէն եւ ազգայնօրէն զարգանալու, յառաջադիմելու։

Միայն մեր ճիգերով չէր — կ'ընդունինք — բայց եւ ոչ մի ազգ մեր պայմաններուն մէջ չէ ազատագրուեր իր սեփական ճիգերով միայն։ Իւրաքանչիւրը իր յարաբեր մաքառումներուն մէջ ունեցեր է վերջ ի վերջոյ այս կամ այն նպաստաւոր, աջակից «անակնկալը»։

Պարտութիւն չէին 1918ի Մայիսեան անցքերը, երբ Հայ Մարտական կազմակերպութիւնը օրհասական թռիչքով մը — ճշմարիտ salto mortale—զնաց ու տնկեց Մասիսի գլխին անկախութեան դրօշը, որ երկու տարի շարունակ իր վրայ սեւեռած կը պահէր ողջ Հայ աշխարհի խանդավառ նայուածքը, ինչպէս տակէ յիսուն տարի առաջ երազեր էր Աղթամարի ծովակին վեհափառ երգիչը։

«... ցեսնե՛լ Մասիսի գլխին մի դրօշակ,
եւ ամէն կողմից պանդուխտ հայազգիք
դիմեն դէպ իւրեանց սիրուն հայրենիք»։

Պարտութիւն չէին Ղարաքլիսի, Սարդարապատի կռիւները, պարտութիւն չէր փետրուարեան ժողովրդական ապստամբութիւնը, որ դուրս նետեց — թէկուզ եւ ժամանակաւորապէս — բոլշեւիկեան զպրանքը Հայ երկրէն, փրկելով մեր հարիւրաւոր մտաւորականները կացինի հարուածներէն եւ խլելով Մոսկուայի կարմիր պապէն նշանաւոր հրովարտակը, որով կը յանձնարարէր իր Հայ ճեմերուն՝ փոխել կառավարելու իրենց վայրագ ձեւերը եւ չափաւորութեամբ վարուիլ Հայաստանի ժողովուրդին հետ։

Ասոնք բոլորը պարտութեան կոթողներ չեն, այլ յաղթանակի անմոռանալի թուականներ — միանգամայն յոյսի ու հաւատի անսպառ աղբիւրներ ապագային համար —, եւ եթէ այսօր դեռ կայ Հայաստան մը քիչ-շատ ճղոպրած համաշխարհային պատերազմի եւ Թուրք-Թաթարական հեղեղներու արհաւիրքէն, եթէ դեռ կայ Հայաստան մը, քիչ-շատ միաձոյլ ազգաբնակութեամբ, քիչ-շատ ինքնավար եւ ազդեցիկ՝ սովետական ամէն ինչ տրորող ու տարրալուծող ռէժիմին տակ, — մենք այդ կը պարտինք վերը յիշատակուած կռիւներուն։

Այդ է պատմական ճշմարտութիւնը։ Ռուսաստանը ապատար մը չեղաւ այդ օրերուն, այլ դահիճ մը։ Ռուսաստանը Լենինի օրով կը շարունակէր Լօրանօվի գիծը, ի հարկէ տարբեր նկատումներով։ Ամէնէն մոլի հակադաշնակցականն ալ չի կարող չխոստովանիլ, որ Լենին եղաւ յունական դաշինք կռիւը էր, քէմալին հետ, որով Հայաստանը կը զոհաբերուէր Համաշխարհային յեղափոխութեան ամենակուլ Մոլոքին... Եւ ռուս դահիճին համաձայնութեամբ էր, որ քեազիմ Գարապէքիր քշեց իր զօրքը դէպի Արարատ, գնաց խեղդելու Հայոց ժանուկ Հանրապետութիւնը — Միշտ Թեւ Թեւի՝ խորհրդային դահիճներուն հետ։ Ատկէ առաջ, 1917ի Հոկտեմբերեան յաւէտ անիծապարտ օրերուն, նոյն սովետական Ռուսաստանը քաշեր էր իր զօրքը Թրքահայաստանէն, մատնելով Թրքահայ ժողովուրդի բեկորները ի սաստ ճակատագրի...

*
* *

Վերջապէս, այսօր — պարտուած մըն ենք, ընդունինք այդ։

Սակայն — եւ հոս է մեր Հայկական չնաշխարհիկ մտայնութեան բնորոշ արտայայտութիւններէն մին — շատ շատերը, ըստ երեւոյթին, կը խորհին. «Ա՛հ ի՞նչ պէտք է յիշատակել ու տօնել այդ անցքերը, թափօր ու հանդէսներ սարքե՛լ, ճառեր խօսի... Ալ ի՞նչ արժէք ունին այդ բոլոր կռիւները, հերոսներն ու հերոսութիւնները, երբ վերստին նստած ենք «կոտրած տաշտակին» առջեւ, երբ անոնցմէ չծնաւ ազատութեան արեւը, կամ ծննդով չապրեցաւ...»

Պարտուեր են եւ ուրիշ ազգերու յեղափոխական շարժումները տասնեակ ու տասնեակ տարիներ։ Բոլոր ազգերունը — առանց բացառութեան։

Պարտուեր է Ռուսական մեծ, հարիւրամեայ շարժումը — այնքա՜ն հարուստ բարոյական չէք՝ նաղ տիպարներով եւ խօլական թռիչքներով — որ այսօր, սակայն, ինկած է Հոգեվարքի մէջ, նոր, կարմիր բռնակալութեան առիւծներուն ոտքերուն տակ։

Պարտուեր է Լեհաստանի յեղափոխական շարժումը, գրեթէ ամբողջ մէկ դար, պարբերաբար խեղդուելով արեան հեղեղներուն մէջ, հազարներով նետելով իր անձնուրաց զաւակները, դէպի գարական բանտերն ու կախաղանները, դէպի Սիբիրեան տունդրաները։

Պարտուեր է Իտալական Risorgimento-ն — հաւաշխարհային գրականութեան մէջ ամենէն ցնծագին էջերէն մին — որուն հետեւանքով Ֆրանսական Մեծ Յեղափոխութիւնը — ոչ միայն Հռոմի Պապութիւնը, այլ նաեւ Վիեննայի Համագումարը — ետ դարձուցած էր Իտալիան 1815 թուականին, 82 տարի յետոյ, պարբերական ու արիւնահեղ ապստամբութիւններով։

Եւ սակայն, այդ անվերջ ու զաւեշտին պարտութիւնները բնաւ արգելք չէին, որ ստրկացուած ազգերուն մէջ այդ փոթորկալից ընդվզումներուն շուրջը ստեղծուէր հսկայական գրականութիւն եւ նահատակուած հերոսները շրջապատուէին համազգային յարգանքով ու գուրգուրանքով։

Հապա մե՞նք....

Մ. ՎԱՐԱՆԴԵԱՆ

ՆՄՈՅՇՆԵՐ ՊԱՐՍԻԿ ԳՐԱԿԱՆՈՒԹԵՆԷՆ

ԲՍՆԱՍՏԵՂԾՆԵՐՈՒ ԱՐՔԱՆ ԵՒ ԻՐ ԳՈՐԾԸ

Ի զուր չէ որ Ֆէրդուսին կը համարուի Իրանի պարծանքը։

Ծնած՝ Մէշէտէն ոչ հեռու, երբեմնի բարգաւաճ Թուս քաղաքի Շադաբ գիւղը, շարունակ բնութեան գիրկը ժամանակ անցընող եւ գետի արշաւով տարուած պատանեկին վիճակուած էր ամէնէն բարձր եւ եզակի տեղը գրաւել պարսիկ բանաստեղծներու բազմերանգ փունջին մէջ։

Տարօրինակ սէր ունէր պատանի Ֆէրդուսին դէպի հոսող ջուրերը առհասարակ, իսկ Շադաբի գետը իր պաշտամունքի առարկան էր։ Թերեւս վազող ջուրի ալիքներն են ներշնչեր մեծ բանաստեղծին եւ անոր ժտքերը տարեր հեռո՛ւն, դէպի հայրենիքի փառաւոր անցեալը, անոր մէջ կերտելու համար իր գլուխ գործոցը։

Իր հայրը «Ձըհարբաղ» կոչուած այգիի այգեպանն էր։ Այնքան գեղեցիկ էր Ձըհարբաղը, որ ժամանակակիցները կ'անուանէին Ֆէրդուս = Դրախտ։ Այդ տեղէն ալ ծագում է առած մեծ բանաստեղծին անունը։ Դրախտին մէջ ապրող եւ վարդի սիրահար բլբուլին ունկնդրող պատանին մէկ ցանկութիւն ունէր միայն — գրել այնպիսի գիրք մը, որ Թագաւորը ամենամեծ նուէրը տար եւ այդ գրամով ամրացնէր Շադաբ գետի եզերքը, որ յաճախ քանդուեր էր հեղեղներէն եւ մեծ ջնասներ կը պատճառէր թէ դրախտ այգիին, թէ հարեւնի գիւղին։ Այդ հեղեղներէն մեծապէս կը տուժէր ժողովուրդը եւ ապագայ մեծ բանաստեղծը չէր կրնար անտարբեր դիտել իր մերձաւորներու յուսահատ պայքարը՝ իր այնքան սիրելի Շադարի չարութիւններուն դէմ։

Ժամանակի բոլոր դիտութիւնները ուսումնասիրած էր Ֆէրդուսին եւ շատ կարդացած։ Առանձնապէս տարուած էր իր հայրենիքի հազարաւոր տարիներու պատմութեամբ։ Առասպելական գոյներով նկարագրած հայրենի հերոսները անոր հանդիստ չէին տար եւ որոշեց վերակենդանացնել զանոնք հսկայ աշխատութեան մը ժէջ։ Ի քնէ բանաստեղծի յատուկ ներքին ժղումը, ուժեղ հայրենասիրութիւնը եւ իր ժարդասէր նպատակը իրագործել կարենալու ձգտումը կը ստիպեն, որ Ֆէրդուսին ստեղծագործէ իր հրուշակաւոր «Շահնամէ»ն (Արքաներու գիրքը)։

Բոլորովին սխալ է այն կարծիքը — դժբախտաբար հայ հեղինակներու եւս հրամցուած— թէ Ֆէրդուսին «Շահնամէ»ն գրած է Շահ Մահմուտի պատուէրով։ Այդ միտումնաւոր կարծիքը կը հերքուի ժանաւանդ նորագոյն ուսումնասիրութիւններէ յետոյ, որոնք կ'ապացուցանեն թէ «Շահնամէ»ն սկսուած է Հիճրէթի 365 թուականին, Թուս քաղաքին ժէջ, մինչդեռ Շահ Մահմուտ Ղազնավին գահ է բարձրացած 387 թուականին։ Միաժամանակ կը պարզուի, որ մեծ բանաստեղծը դեռ իր աշխատութիւնը չվերջացուցած՝ կ'երթայ Ղազնէին քաղաքը եւ քանի ժը բարեկամներու միջնորդութեամբ կը ներկայանայ Շահին, որ լսելով բանաստեղծը կը հիանայ անոր հանճարեղ շէջերուն վրայ, չտեսնուած դուրդուրանք ցոյց կուտայ եւ կը խոստանայ իր իւրաքանչիւր հազար բէյթին (*) հազար «մըսխալ» ոսկի նուիրել։

Արքայի արտակարգ ընդունելութենէն եւ խոստումէն աւելի եւս ոգեւորուած, բանաստեղծը իր աշխատանքը շարունակեց եւ 35 տարուան ընթացքին աւարտեց «Շահնամէ»ն 400 թուականին։

Ֆէրդուսին եւս Դաղիղիի (*) պէս կասկածելի էր շատերու կողմէ. կրօնական տեսակէտով կը պատկանէր Շիա աղանդին, մինչդեռ Թագաւորը Սիւննի էր։

Խուժք մը չարամիտներ սկսան պալատական սովորական սադրանքները եւ հաւոզեցին զահակալը թէ Ֆէրդուսին մաքուր ժուսուլման չէ։ Ըստ արքայական խոստման, բանաստեղծը պէտք է ստանար 60 հազար «բէյթ»ի համար 60 հազար մսխալ ոսկի, մինչդեռ Շահ Մահմուտը 60 հազար մսխալ արծաթ տուաւ։

Ֆէրդուսին, տեսնելով տարիներէ ի վեր ձգտած նպատակին՝ այն է ստացուելիք ոսկիով Շադաբի եզերքը ամրացնելու գործին իրականացման բոլոր յոյսերուն խորտակումը, յուզուած ու դողդոջուն ձեռքերով կ'ընդունի արծաթը, քանի որ ըստ ընդունուած սովորութեան, կարելի չէր մերժել արքային նուէրը։

Այդ ընթացքը եւ տասնեակ տարիներու ոգեւորուած աշխատանքի այդ ձեւի գնահատութիւնը սակայն, չէր կրնար տանիլ զգայուն բանաստեղծը։ Եւ կ'որոշէ անպայման վրէժ լուծել, անասելի վիրաւորանք մը հասցնելով Շահին։

Բանաստեղծը կ'առնէ արծաթը եւ անմիջապէս կ'երթայ բաղնիք։ Լուացուելէ յետոյ գարեջուր կը պահանջէ, յետոյ արքային նուիրած արծաթէն 30 հազար մսխալ կուտայ բաղնեպանին, 30 հազար գարեջուր բերողին եւ գիշերանց կը փախչի Ղազնէյինէն։

Շահ Մահմուտը այդ իմանալով, սաստիկ կը զայրանայ եւ երդում կ'ընէ, ո՛ւր որ է գտնել բանաստեղծը ու փիղերուն ոտքերուն տակ տորորելով պատժել։

Այդ լսելուն պէս, Ֆէրդուսին գեղեցիկ ոտանաւորով մը հեռեւեալ տողերը կ'ուղարկէ ժիապետին.

—«Ո՛վ աշխարհակալ Մահմուտ Շահ, եթէ ոչ ոքից չես վախենում գոնէ Աստուծուց վախեցիր։ Քեզնից առաջ շատ արքաներ են եղել, բոլորն էլ Թագի եւ գահի տէր են եղել. բացի բարուժիւնից եւ ճշմարտութիւնից ոչինչ չարեցին, ուխտադրուժ չեղան եւ չփոքրացրին իրենց աշխարհից բարի անուն տարան միայն եւ այդ անունից բարի արդիւնք չահեցին։ Ինձ վախենում ես, Թէ փղի ոտների տակ մարմնիդ նեղոս ծովի (**) պէս կը փափկացնեմ։ Ջեմ վախենում քանի որ պարզ է սիրտս, մի սիրտ որ կնքուած է մարգարէների եւ սուրբերի սէրով»։

Երկար ժամանակ յուսահատ բանաստեղծը կ'ապրի ծպտուած, մինչեւ որ Թագաւորին բարկութիւնը կ'անցնի եւ կը դադրի հետապնդումը։ Ֆէրդուսին կը ժտաբերէ հայրենի գիւղը, դրախտ այգին, իր ներշնչումներու աղբիւր Շադաբ գետը եւ կը վերադառնայ Թուս, վերջին օրերը այնտեղ անցընելու։ Մինչ այդ, Շահ Մահմուտը զղջացած իր ընթացքին համար՝ Թուս կ'ուղարկէ 60 հազար մսխալ ոսկի։

Ըստ աւանդութեան, ոսկին կը հասնի այն ժամանակ, երբ բանաստեղծը մահացած էր արդէն եւ իր անշունչ դիակը կը տանէին հողին յանձնելու։ Ժամանց կարծիքով, ոսկին կը գործածուի Շադարի ափերը ամրացնելու։ Իսկ ուրիշներ կը պնդեն Թէ բաժնուած է Թուսի աղքատներուն։

Վ. ԻՐԱՆԵԱՆ

(Վերջը յաջորդով)

(*) Տես Թէհրանի «Նոր կեանք» 1924 Թիւ 81, իմ «Էջեր պարսիկ գրականութիւնից» շարքի IV գլուխը։ Վ. Ի.

(*) Խօսքը նեղոս գետի մասին է։ Վ. Ի.

(*) Իւրաքանչիւր երկու տողէ կազմուած բանաստեղծութիւնը կը կոչուի «բէյթ»։ Վ. Ի.

Կարդացէք և Տարածեցէք
ՅԱՌԱՋը

ԷՋ ՄԸ ՖԷՐԴՈՒՍԻԻ «ՇԱՀՆԱՄԷ»Է՚Ն

ԽՄԲ.— Ինչ անդին, մեր աշխատակիցը կը ներկայացնէ Ֆէրդուսիի կեանքն ու գործը։ Միեւնոյն ատեն թարգմանած ըլլալով երկու նմոյշներ «Շահնամէ»ի Իրան - Թուրան կռիւներու շարքէն, ստորեւ առանձին կը հրատարակենք զանոնք։ Ընթերցողներուն հաւար անծանօթ անուններն Իրանի կամ Թուրանի կարիճներու անուններն են, որոնց այս կամ այն բանակին պատկանիլը կ'երեւայ ընթերցումէն, ինչպէս Ռոսթէմը՝ Իրանի եւ Աշքբըրուսը՝ Թուրանի։

I.— ՌՈՍԹԷՄԻ ԵՒ ԱՇՔԲԲՈՒՍԻ ԿՌԻՒԸ *)

Քաջը, որի անունն էր Աշքբըրուս
Գոռաց Թմբուկի նման.
Եկաւ, որ գտնէր Իրանում քաջ
Գլուխը հողին միացնելու ախոյեան։
Այն անւանիին նա անծրեւի բըռնեց,
Աղեղը ուղղեց ձիաւորների դարանին.
Աշխարհակալը պողպատի տակ էր,
Նետը օղազրահի մէջ քաժու նըմանը էր։
Աշքբըրուսը ձեռք տարաւ ծանր մահակին,
Գետինը երկաթ դարձաւ, երկինքը մթնեց.
Խփեց մահակը քաջ Րոհիամի գլխին,
Շարւածից երկաթէ գլխարկը փշրւեց։
Երբ Րոհիամը գեաշանիից պարտւեց
Երես դարձրեց եւ դէպի լեռ գնաց,
Թահամթանը բարկացաւ, ասաց Թուսին
Թէ Րոհիանը միացել էր գինու գաւաթին
Եւ գինովցած Թրախաղ էր անում։

II.— ՌՈՍԹԷՄԻ ԿՌԻՒԸ ԹՈՒՐԱՆԵԱՆՆԵՐԻ ՀԵՏ

Երկու զօրագնդեր իրարուց կախուեցան,
Ասես Թէ իրարու խառնուեցան.
Մարդկանց բղաւոցը եւ Թմբուկի ձայնը
Նախանձն էր շարժում գոռացող որոտման։
Պողպատեայ ձեռներով փորձանքը առիւծներին
Առիւծի սիրտն ու վագրի ժորթին պատռել էր.
Ռոսթէմը կուռ կարմրացրել էր գետին
Մի ճանրագլուխ մահակ իր ձեռքին։
Դէպի որ կողմ որ քշում էր նժոյգը
Աշնան տերեւի պէս գլուխներ էր ցած Թափում,
Շատու սուսերը ձեռքն առնելուն պէս
Գոռոզների գլուխը ներքեւէրն նետում։
Եթէ կպչէր սուսերը գոռոզի գլխին
Ջիու եւ զրահի հետ երկու կտոր էր անում։
Հէնց որ Թուրը հասցնում էր պարանոցին
Գլուխը Թեքւում էր, ինչպէս լեռը ձիաւորին։
Քաջերի արիւնից գետինը դաշտում
Ինչպէս արիւնից ալեկոծ ծով դարձաւ։
Ռազմադաշտում այնքան գլուխ ու ձեռք ու ոտք
Ընկան կուռավարժ ձիու սմբակների տակ.
Եւ ձիանների սմբակից այն դաշտում ընդարձակ
Երկիրը վեց դարձաւ ու երկինքը՝ ուժ **)
Ռազմի օրը արեան խոնաւութիւնը վար գնաց ձուկին
Եւ փոշին վերեւ բարձրացաւ լուսինը ***)։

(*) Այս կռիւին Ռոսթէմը չիմանակցիր, և կ'ուղարկէ իր քաջերը, անարժան համարելով Թուրանէն եկած մարտահրաւէրը։ Վ. Ի.

(**) Ըստ պարսիկ աւանդութեան, գետինը եօթը խաւեր ունի եւ երկինքը նոյնպէս եօթը։

(***) Այնքան առատ արիւն հոսեցաւ, որ գետինը ձգելով մինչեւ ծով տարաւ եւ մարդկային արիւնը հասաւ ձուկին, ինչպէս աժբակներէն բարձրացած առատ փոշին հասաւ լուսնին։ Վ. Ի.

ԱՄԵՆԱՊՈԵՄ

(Չետեւողութեամբ ե. Չարենցի)

Ես — Հայաստանցի մի պուճուր,
Եկէ՛ք, եկէ՛ք, եկէք ինձ հետ,—
Չե՛զ եմ ասում,
Չէ՛յ — չէ՛ք լսում,
Հասան Ալի՛,
Չխենկելի,
Մարտիրո՛ս,
Ամպրոպիոս,
Ջունկ Ֆիոն,
Սրապիոն,
Զօպան Հարո՛,
Եզի՛դ Բրո,
Կարմիր-կաշի կօշիկ հագէք,
Ամէնդ մէկ, եկէ՛ք, եկէ՛ք—
Ես ամէնքիդ տանեմ պիտի
Կարմիր դոմը Կարապետի.
Կարապետի դոմի մէջ կան՝
Մօրուքներով Սպանիական
Սիրուն այծե՛ր՝
Սրտի կայծեր
Կարմիր, կարմիր, կովեր կթան,
Մտինքներից կը կաթկըթան
Կարմիր մածուն ուկարմիրթա՛ն...
Չասէ՛ք դուք ինձ.—«Տօ՛ անպիտան,
Ո՞նց թէ կովը կթան կաթկթայ,
Եւ այծը ո՞նց մածուն կ'տայ...»
Այդ որ ասէք՝
Դուք տգէ՛տ էք,
Բա՛ն չգիտէք...
Դուք եկել էք՝
Բիթլիզից,
Թիֆլիսից,
Բազուից,
Մակուից,
Ցայթունկից,
Հոնկկոնկից,
Լոնտոնից,
Բոստոնից,
Չէյթունից,
Մուշից՝
Մշուշից
Եւ Շուշի՛ց...
Եւ ամէնքդ էլ մեծ հոս հոս էք,
Տգէտ - տգէտ խօսք կը խօսէք,
Եւ չ'գիտէք Թէ ի՛նչ կ'ասէք...
—Չէ՞ք իմացել... Նոյեմբերին,
(Մոլլա դարձրինք մեր Տէրտէրին...)
Մասիսն ընկաւ Թուրքին գերի,
Դաշնակ գնաց Նրան բերի...
Եւ այն օրից —հրա՛շք մի Ա՛ստ—
Կովը ծնաւ՝ բերեց աքլոր...
Աքլորն ելաւ քաշեց արօ՛ր—
Կարմիր ժխո՛ր, կարմիր ա՛ժուկ,—
Արագածը ածեց մի ժուկ!
Մուկն էլ լծեց մի տրակտոր,
Օրը դարձաւ Տօնական Օր...
Է՛լ հիւանդ՝ պար, բժի՛շկ գոհ՛տո՛ր,
Նոյեմբերի մի Շաբաթ օր,
Աժէնքը մէկ հաւաքուեցին,
«Նոյեմբերի՛կ» մկրտեցին,
Գութան քաշող կարմիր - մուկին...
Այծը ժպտաց քթի տակին,
Սպանիական նուրբ մօրուքով
Եկաւ կանգնեց էդ Մուկի քով—
Ասաց՝ «Շրաշ՛ք» և «Մե՛ծ եղ. կունք»,
Եւ կատարեց կարմիր - կնունք...
Նորի՛ց ժխո՛ր... Կարմիր - ա՛ժուկ.—
Ասին՝ «Կեցցէ՛ էդ Կարմիր Մուկ!
«Կեցցէ՛» ասին ե՛ւ սեւ - Հնուկ
Որ մեզ տուեց կարմիր մածուն...
Մուկն էլ, գիտէք հօ էն տարին,
Կօմիսար էր տրակտորին, —
Հազար ճարով անհնարին՝
Ելաւ Թառեց վեր կատարին
Էն կաս-կարմիր մեծ աքլորին՝
Որ լաւ հսկի էդ բոլորին...
Աքլորն այծի կոտոշին Թառեց՝
Կաթը նրա փորում սառեց...
Այծն էլ Թռա՛ւ — կովին հեծաւ՝
Կովի փորը ձեռում դարձաւ...
— Ահա ի՛նչպէս
Հրա՛շք էր էս...
Մի իսկական ցիրկ ու կրկէս!
— Էդ կարմիր — կով

«Երկիրը վեց դարձաւ ու երկինքը՝ ուժ» դարձուածքով Ֆէրդուսին ըսել կ'ուզէ,— ճակատագրական ուժգնութիւնը էր, որ մարտը այնքան սաստիկ էր, որ երկրէն մէկ խաւ փոշին դառնալով վեր գնաց ու միացաւ երկինքի եօթը խաւերուն։

(***) Այնքան առատ արիւն հոսեցաւ, որ գետինը ձգելով մինչեւ ծով տարաւ եւ մարդկային արիւնը հասաւ ձուկին, ինչպէս ժպրակներէն բարձրացած առատ փոշին հասաւ լուսնին։ Վ. Ի.

կարմիր շուքով՝
Հաղար ոսկով
Եւ մէկ խօսքով՝
Տարան Մոսկո՛վ.

Շրամանով սուրբ Լէնինի —
Որ Հայաստան ազատ լինի...:
— կուկլուլիկո՛ւ,
չո՛ւ-հո՛ւ-հո՛ւ...!

Ջաթա՛ն-Ալի,
Ջալանկելի,
Ջհունկ Ջհոն,
Մրապիոն,
Մուսոլինի,
Մուսաէլի,
Ջոպան Հարօ,
Եզիզ Բրօ,

Կարմիր գոյնով չարը՛ս հագէ՛ք,
Ամէնքդ մէկ՝ ակէ՛ք՝ ակէ՛ք,—
Այսօր տօ՛նն է Նոյեաններիս,
Եկէ՛ք երկի՛րն իմ Նալիրի...

«Հայրենիք» ՅԵՂԻՇԷ ԲԱՐԵՆՑ

ՀԱՅԵՐԸ ԽԱՐԲԵՐԴԻ ՄԷՋ

Վերջերս Խարբերդէն հասած Յամբորդ մը հետեւեալ տեղեկութիւնները կը հաղորդէ «Եփրատ»ի.

Մէզրէի եւ գիւղերուն մէջ մեծ ուժ կը տրուի քիւրտերու դաստիարակման, նոյն իսկ երբեմն Հայոց ձեռքէն կ'առնեն իրենց կամ իրենց ազգականներուն տուները եւ քիւրտերուն կը յատկացնեն։ Զոհց համար բազուած են որբանոցներ եւ դպրոցներ, եւ զանոնք գործադրելու մեծ ճիգ կայ։ Ազատուածները վերադարձուած են արդէն։

Վերջին քանի մը ամիսները մեծ թուրքերը որոշ դարձուածքներ կը գործածեն ձանձրացնելու եւ հեռացնելու համար մնացած Հայ ներկայներն ալ։ Այսպէս՝ երկու ամիս առաջ Մէզրէի Հայոց ժամը փակ կը նետեցին, բայց հրդեհին առթիւ կրկին առնուեցաւ, քանի որ դրացի թուրքերն ալ պիտի վնասուէին։ Ինչ վերջ կաթոլիկներու ժամը ալ բացած ու զէնք եւ ուժանակ թաքցուած են. ու յետոյ հանելով քիչ մը գլխացաւ տուած են երեք ծանօթներուն։ Այս սարքուած խաղը այնքան ակնյայտնի է որ բոլոր տեսնողներն ալ զարմացած հետեւած զէնքերու անազարտ ու նոր-նոր վիճակին վրայ։ Ասորիներու ժամն ալ ուժանակ նետած են, բայց դեռ պատրոյգը չմնցած առաջքը առնուեր է։

Անհատաբար ալ կը նեղեն. օրինակ՝ մէկուն տան դուռը վառեցին, բայց առաջքը առնուեցաւ, մի քանի օր յետոյ այդ տան վրայ հրացան արձակեցին. ուրիշ երեք քրիստոնեաներու տուները քարկոծեցին։

Ինչպէս կը տեսնուի, նոյն միտքը կայ այս արարքներուն եւ Ցիարպէքիրի ու Մարտինի երեք կրօնաւորներու սպանութեան մէջ։

Երբեմն նոյն իսկ Հայերուն կ'ըսեն. «Ձեզի երեւանը տուած են. ինչո՞ւ չէք երթար»։

Այսպիսի անհամութեանց երեսէն հաւանական կը կարծուի թէ այս ամառ ու աշուն շատ մը Հայեր որ մինչեւցներ ունին, ձգեն ու արտասահման անցնին։ Ու այժմ ճամբաները ապահով են եւ ուշադիր հսկողութեան տակ։ Սակայն Հայոց կալուածական գործողութիւնները կը ձգձգուին. մէկու մը թողուցին որ իր խանութը ծախէ, բայց նորաշէն տունը ոչ։

Նոյն իսկ տուն շինելու համար ատաղձ պատրաստողներ սկսած են նորէն ծախել այդ ատաղձները։

Խարբերդ քաղաքին մէջ հազիւ 25-30 Հայեր կան, սակայն առանց ո եւ է այր մարդու։ Մէզրէի մէջ կան երկու հարիւր ընտանիք քրիստոնեաներ (Հայեր եւ սակաւաթիւ Ասորիներ)։ Հայերը ունին Ազարկիրցի քահանայ մը։

Սորսրի, Հողէ, Վարգաթիլ, Խուլագիւղ, Գոմք, Գատեմ, Փերչէնճ, Եղէգի, Քէսրիկ, Մորենիկ եւ Հիւսէյնիկ գիւղերուն մէջ Հայերը մատի վրայ կը համրուին։

Հայերը հեռացնելու յիշեալ տրամադրութենէն զատ, կան շատ թուրքեր ալ որ կը յանկերգեն թէ «Հայը գնաց՝ իսեր պէրէքէթ չմնաց»։ Ուրիշներ կան որ մըննգածը ջարդելու ախորժակ ունին։

Կարգ մը թուրքեր գժգոհ են կառավարութենէն, եւ նոյնիսկ օտար իշխանութեան մը գալուստը ողջունելու պատրաստ են։ Ընդհէն շատեր կը մեկնին Ատանա կամ Պոլիս։

*** Եփրատի վերջին յորդումին պատճառաւ Իզոլիի (Խարբերդի եւ Մալաթիոյ միջեւ) փայտեայ կամուրջը քանդուած է, կը մտածուի երկաթէ կամուրջ մը շինել։ Ցեղուն նշանաւոր ջարդարար Հաճի Գալաի գանքերը քշուած են, եւ ինք որ աքսորէն վերադարձած է, կ'ապրի Խարբերդ շատ խեղճ վիճակի մէջ։

Դիտելի է որ կարգ մը անխիղճ ջարդարարներու չափահաս տղաքն ու աղջիկները կը մեռնին։

*** Վերջերս նորէն ցէրսիմ ղրկուեցան նկատելի թիւով թուրք զինուորներ։

ՄԻՏՔ ԵՒ ԱՐՈՒԵՍՏ

ԳՐԱԿԱՆՈՒԹԵԱՆ ՇՈՒՐՋ

«Յուսաբեր»ի մէջ, Գ. Մխիթարեան կը պատասխանէ նոյն Թերթին խմբագրական շարքին՝ «Նորագոյն հայ գրականութեան առիթով». որմէ հատուած մը տուեր էինք «Ցառաջ»ի մէջ (12 Մայիս)։

Ահա Գ. Մխիթարեանի յօդուածներուն էական կէտերը.—

Սեղանի վրայ գրուած հարցերը կարելի է վերածել հետեւեալ տարազներուն.

1.— Գրական քննադատութիւնը գեր չունի արուեստի գործերուն գնահատութեան մէջ. մինչեւ իսկ՝ գոյութիւն չունի, Մեծագոյն քննադատը՝ «Մեծ Համրն» է, ժողովուրդը։

2.— Գրական գործի մը արժէքը կը չափուի ընթերցողներու քանակով եւ որակով, ինչպէս եւ ժամանակով եւ տարածութեամբ։

3.— Գրուածքի մը խորքն է էականը եւ ոչ թէ ձեւը, որ «զարդարանք» է. ուրիշ խօսքով, անիմաստ է «արուեստը արուեստին համար» բացատրութիւնը։ Անհրաժեշտ է դիտումը։

4.— Գրականութիւնը կ'ապրի իբրեւ ազգային ոգիի (հոգի, գաղափար, հաւատք) արտայայտութիւն բազառապէս, օր. Րաֆֆիին։

Ահա առաջին կէտին պատասխանը։

Քննադատութիւնը գրական սեռ մըն է, այնքան անկախ ու ինքնաբաւ, որքան վէպը կամ բանաստեղծութիւնը։ Անիկա ունի այն յարաբերութիւնը իր նիւթին հետ (գրական որ եւ է երկ կամ անձ, իբրեւ քննութեան առարկայ կամ ստեղծումի առիթ) որքան վէպը կամ՝ բանաստեղծութիւնը ունին ներկայացուած կեանքին կամ բնութեան հետ։

Քննադատութիւնը ըլլալով՝ գրականութեան մէկ անկախ եւ ինքնուրոյն ճիւղը, ինչպէս վէպը, թատերգութիւնը, բանաստեղծութիւնը եւայլն, չենք կրնար՝

Նպո՝ ուրանալ,

Եը յետոյ՝ չենք կրնար զայն բազմութեան, ամբոխին գիջիլ՝ ինչպէս չենք գիջիր անոր գրական միւս ճիւղերը։

Չենք կրնար՝ ժանաւանդ որեւէ գեղարուեստական գործի մը ժամանակակից բազմութեան, որ կրնայ պատրաստ չըլլալ զայն ըմբռնելու կամ ճաշակելու։

Առանց բազմութեան կամ ժողովուրդի գրականութիւն չըլլար, կասկած չկայ, բայց աս ըսել չէ թէ ա՛ն պիտի ըլլայ միակ եւ մանաւանդ գերագոյն դատաւորը։

ՀԱՅԱԳԷՏԻ ՄԸ ՄԱՀԸ

«Հանդէս Ամսօրեայ» կը ծանուցանէ մահը ծանօթ հայագէտ Փրոֆ. Սիմոն Վեթերի, ուսուցչապետ Գրայբուրգի համալսարանին։

Ունի արժէքաւոր ուսումնասիրութիւններ հայ հին ժամանակագիրներու եւ մանաւանդ հայկ. եկեղեցիին մասին։ Մեծ ծառայութիւն մատուցած է հայ լեզուն օտարներու ծանօթացնելու գործին։

ՁԱՅՆԵՐ ԳԱԻԱՌԷՆ

ԵՐԵԿՈՅԹ ՄԸ

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Մայիս 25, շաբաթ երեկոյ ժամը 8.30ին, Սալըն Էսփանեզի մէջ տեղի ունեցաւ Եղկատի եւ շրջ. Հայրենակցական Միութեան անդրանիկ երեկոյթը, կոկիկ բազմութեան մը ներկայութեան։

Պ. Ա. Դաշնակեան ներկանեբուն մասնաւոր շնորհակալութիւն յայտնելէ յետոյ, հակիրճ բառերով պարզեց Միութեան առաջադրած նպատակները, շեշտելով «վառ պահել հայրենի աւանդութիւնները. ուժ տալ նոր սերունդի գարգացման, ու պայքարիլ անոր այլասերման սպառնացող վտանգներուն դէմ»։ Ցետոյ Միութեան կոչ ըրաւ Եղկատի եւ շրջանի հայրենակիցներուն։

Եղան արտասանութիւններ ու երգեր, մեծ խանդավառութիւն ստեղծելով։ Դերասան Մ. Գաբրիէլեան իր անակնկալներով, պ. Ց. Թորոսեան եւ քէչէճեան իրենց ֆանթէզիներով հանդէսին ժասնաւոր փայլ տուին։ Ցեղի ունեցաւ վիճակահանութիւնը, որմէ յետոյ աճուրդի դրուեցաւ Եղկատի շրջանի հայրենակիցներուն։

Ընդհանուր ներկայացուեցան երկու ծիծաղաշարժ գաւեշտներ՝ «Վարձուած սենեակը» եւ «Զավալլըն», մասնակցութեամբ պ. Մ. Գաբրիէլեանի։

Ժողովուրդը գրուեցաւ լաւ տպաւորութեան տակ։

Ա. Գարաեան

ՅԱՆԵԼ՝ ՀՆՁԵԼՈՒ ՀԱՄԱՐ

ՊՈԼԻՍ 27 Մայիս.— Պալաքեան եպս. վերջապէս շաբաթ իրիկուն Պոլիս հասաւ, գաղութիս կազմակերպման գործերը կարգադրելու համար։ Կիրակի առաւօտ քաղաքապետարանի սրահին մէջ պատարագ մատուցանելով, քարոզով մը շեշտեց կրթական գործին անհրաժեշտութիւնը։

Կէսօրէ վերջ կատարուեցաւ ընտրութիւնը մատրան հոգաբարձութեան, 25 ֆր. ազգային տուրքի վճարումով 21 Հայրենակիցներէն ընտրուեցան. — պ. պ. Գէորգ Միրաքեան, պետրոս Թաչեան, Խաչատուր Աւետիսեան, Միքայէլ Պարսամեան եւ Պաղտասար Յակոբեան (իբրեւ վարչութիւն)։

Ուրախալի է որ ներկայ կազմին անդամները իրար հասկցող Հայրենակիցներ են եւ մեծ մասով անկուսակցականներ։ Կը մնայ ձեռք ձեռքի աշխատիլ, վստահ ըլլալով որ այս գործին շուրջ պիտի բոլորուի գաղութիս մեծ մասը, նի թական թէ բարոյական օժանդակութեամբ։

Գործարանատէր պ. Րիկալ (M. Rigal) չէնքէն զատ խոստացած է ամսական որոշ գումարով մասնակցիլ դպրոցական ծախքերուն։

Երբ գործը մինչեւ հոս հասած է, կը մնայ պատրաստ հողը հերկել ու ցանել, որպէսզի հունձքը ըլլայ արդիւնաւոր. Գ.

ՆԱՄԱԿ ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԵԱՆ

ՍՈՒՏԻ ՄԸ ԱՌԹԻԻ

«Երեւան»ի մայիս 29ի թիւին մէջ մի ոմն գրած է թէ Եղկատի Հայրենակցական Միութեան կեսարիոյ որբերուն ի նպաստ կազմակերպած հանդէսին մէջ, «կուիւ մը ծայր կուտայ, տղերքները կը կռուին «քալ, քալ»՝ գաւազանով, դանակով...»։

Իրողութիւնն այն է որ «Մեր Հայրենիք» երգուածատեն, այլասերած Հայ մը ոտքի չէր երեր եւ ես, չհզօք երիտասարդ մը, խորապէս վիրաւորուած, զարկի անոր գլխուն, յարգանքի հրաւիրելու համար զայն։ Մարդը ոտքի ելաւ։ Ասկէ դուրս ինչ որ կը պատմեն, բոլորովին սուտ է, եւ ուժերը գրգռելու սահմանուած։

Ցովհ. Չալըքեան

ԽՄԲ.— Նամակագիրը այն երիտասարդն է որ 35 տոյար յատկացուցած էր որբերու փըրկութեան։

Այս նամակը մեզի յանձնուած էր քանի մը օր առաջ, եւ ուզեցինք զանց առնել։ երեւանի մուննետիկը իր Մայիս 31ի Թիւին մէջ ալ կրկնած ըլլալով նոյն սուտը, տեղ կուտանք այս երկտողին։ Իսկ իրենց «պտրտան»ներուն պատասխանը կը ստանան առանձին։

ՓՈՓՐԻԿՆ ԱԼԻՍ ԳԱՎՈՒՃԵԱՆ, 12 տարեկան, աշակերտուհի ռուս երեւելի պարուհի Քսիչինսքիի, 21 յունիս ուրբաթ գիշեր ժամը 9ին Salle d'Iéna 10 Ave. d'Iéna պիտի տայ հայկական եւ եւրոպական պարերու գեղարուեստական երեկոյթ մը, մասնակցութեամբ յայտնի դաշնակահարուհի միս Hadley Hemingwayի եւ ջութակահար պ. Ֆիլիպ Ազազարեանի։

Տոմսերը կը ծախուին բոլոր հայկական ճաշարանները եւ 4 rue Beethoven Paris (16e) քաւոլիքեան ընտանիքին մօտ։

Բոլոր կազմակերպութիւններէն կը խնդրուի նկատի առնել այդ թուականը։

Շաւիլի բոլոր երիտասարդ երիտասարդուհիներէն կը խնդրուի ներկայ գտնուիլ Շաւիլի Մառչէին դիմացի սրճարանը այս Կիրակի ժամը 2.30ին երիտասարդաց մխիթարիչ մը կազմելու շուրջ խորհրդակցելու համար։

CENTRAL AUTO, 24 Rue Caumartin: Դպրոց։ վարձու կառքեր: REPRISES: Նոր եւ գործածուած կառքերու առուծախ: Հեռ. Louvre 15.92 եւ 14-26: Ամէն լեզու կը խօսուի: Ծ.

ԱԿՈՒԱՅԻ ՅԱՒ ՈՒՆԵՑՈՂ ՆԵՐՈՒՆ

Մեր հայրենակիցները Clinique de l'Ecole Dentaire Françaiseի (29 Boulevard Saint-Martin) մէջ ամէն խնամք պիտի գտնեն: Յիշեալ ատամնաբուժարանը կը վարեն յայտնի փրոֆէսէօրներ, գիտական վերջին կատարելագործութիւններով: Ակռայ քաշելը ձրի, ակռաներու եւ ատամնաշարի շինութիւն՝ չափաւոր գիներով: Ծամելը ապահովուած: Քարգման՝ ամէն լեզուներու համար: Ամէն օր ժամը 9 — 12: Հեռաձայն Archives 55-09: Ծ.

«ՅԱՌԱՋ»Ի ԹԵՐԹՕՆԸ (6)

ՊԱՏԿԵՐԱԶԱՐԴ ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆ ՀԱՅՈՑ

ՆԱՀԱՆՋԸ ԱՌԱՆՑ ԵՐԳԻ

Գրեց՝ Շ. ՇԱՀՆՈՒՐ

— 21 —

Քիչ վերջ կրկին եկաւ իրենց առջեւ ցցուիլ Մատանի հասակը. այս անգամ զժգոհութիւն Համաձուում կար դէմքին վրայ. մէկ ձեռքը կը Խաւուէր քարայծի մը դեղին մորթը, իսկ միւսին փետրաւելը միշտ կը դողար.

— Մատամ Ժանն, Մատամ Ժանն, անչկա՛յ, Ք զիս խօսքի բռնեցիք և հիմա ան չկա՛յ, գացե՛ր է, ան քալե՛ր է... mais ouiǃ la tortue, la tortue, ça marcheǃ

Ինչ որ պահանջեց Փիէռ գնեցին. զեռեղեալ նոր լոյսեր, լուսարձակներ, փոխեցին ցուցափեղկերը, fondերը, պատերուն վրայէն մօրքներ ածիլուեցան, բարձրացան գրանցքներ Ասպիկանը հոս ալ իր բոյրովը տիրապետեց։ Այլեւս առաջուան պէս դուրս գործ տալիտի ստիպուէին, քանի որ Փիէռ պիտի չվնասէր թէ որքնուշը ընել և թէ լուսանկարել։ Գայէն նոր եկած չափահաս որբ մը գտաւ, Ք ու ժիր, տպագրութեան ու մութ սենեակի այլ աշխատութիւններու համար։ Սկսան

Մատամ Ժանն նոր սէր մըն էր տուած խանութին։ Ալ առաջուան պէս շաբաթը երկու անգամ չէ որ կուգար, այլ ամէն առաւօտ տասնին էր, ձաղիկի իր անխուսափելի փունջովը։ Մանքնայ մը գնեց որպէսզի առեւտրական Համկնները անով գրէ և այդ առթիւ նամականի ալ առաւ։ Անհրաժեշտ տեսաւ իր վերաբերմունքը կանխելու համար մանաւանդ տեղ մը շինել Ասնց ու կոտրեց ծաղկամաններ։ Օր մը մասրապէս մինչեւ կալըոի Լաֆայէթ գնաց իր ձեռքով ընտրելու համար կոստանի նոր Գիկը ու վերադարձին ըսաւ. «Tu comprends mon vieux, ալ ասկէ վերջ ամէն օր պիտի աձիլուիս, ամէ՛ն օր»։ Իրաւունք ունէր. խանութին յաճախորդները փոխուած էին։ Էլէգիւտ մուգայ խոստումը յարգել։ Այդ մարդը չես գիտեր ինչպէս առիթը ունեցած է այդքան ծանօթութիւն հաստատելու, այդքան յարաբերութիւն ստեղծելու, այդքան տեղ մտնել ելլելու։ Ինք է որ յաջողցուց քանի մը պայմանագրութիւններ թատրոններու հետ ու Փիէռի համար «մերկ օրեր»ը վերսկսան։

Կիսաշխարհիկ կիներու ամբողջ լեգէոն մը կայ, մնոտի, ունայնամիտ որ է՛ն նորելուկ լուսանկարիչին կը վազէ ամէն անգամ որ փոխէ սիրահարը, ներքնաշապիկը, իր կամ իր շնիկին մազայարդարումը, ամէն անգամ որ մոռցուած հօրաքոյր մը մեռնի կամ խիստ դէշ օդ ընէ, ամէն անգամ որ զաղտնի ժամադրութիւն ունենայ։ Ձայնագիրը սկսաւ իր խօլական արշաւին, Ամերիկան հոս ալ իր յիմարութիւնները թափեց և կոստանը աւելի ու աւելի կարմրեցաւ, կատղեցաւ, մանաւանդ «ֆայվ օքլօք»ին համար, քանի քանի անգամներ բօռթօլի գաւաթները կոտրեց և,անհանգստութեան պարագայ, փետրաւելը դրուած տեղը մոռցաւ։

Ժանն խիստ գոհ էր. յուսացածէն աւելի էր եղած. ամբողջ օրը կը վազվզէր, Փիէռ պռոտլով իր հագուստներով զբաղելու իսկ ատեն չունէր շատ անգամ. այդ պատճառաւ է որ մէկ տարուան մէջ ստիպուեցաւ վեց կարուհի փոխել։

Փիէռ սկսաւ կամաց կամաց ճանչնալ շուրջինները։ Այդպէս է որ տեղեկացաւ խանութին բարեկամներէն թէ Ժանը իրականին մէջ բնաւ մատամ չէր, քանի որ երբեք չէր ամուսնացած։ Բայց երկար տարիներ իր վրայ հնչած էր այդ խանութին մէջ Լէսքիւրին հետ ըլլալուն, աւելի պատշաճ կը նկատէր ինքզինքը այդպէս կոչել։ Տատնրուխ տարեկանին ճանչցած էր զայն և հետաքրքիր աղջիկ՝ միշտ կարելին բրած էր դրամ խնայելու, մինչեւ խանութ մը գնելը։ Որով ոևէ իրաւունք չունէր այդ խանութին մէջ Լէսքիւրի։ Թէ այս մարդը ո՞վ էր, Փիէռ պէտք եղածին պէս չէր կրցած հասկնալ։ Գիտէր թէ նախապէս շրջուն լուսանկարիչ եղած էր և հիմա վրան բաց թերթ մը կը հրատարակէր, լեցուն մերկութեան պատկերներով որուն կ'աշխատակցէին շատ մը ծածկանուններ. գիտէր թէ... սակայն այդ ծանօթութիւնները իրեն գոհացում չէին տուած։ Ինք այն հաւատքը ունէր որ այս մարդը պզտոր գործեր կը տեսնայ և թէ... Բայց Փիէռ կը նախընտրէր Ժաննին հետ պարել ձայնագրի նոր սկաւառակները փորձելու պատրուակով, զայն սեղմել բազուկներուն մէջ ուժով, ուժով, գլուխը ծռել անոր ծոծրակին, բոյրը ծծելու համար անաղմուկ ու յետոյ երթալ, բօռթօյով քիչ մը տաքցած նստիլ քով քովի, ծունկ ծունկի։ Օրուան պարտաւորութիւններէն ազատած՝ երեկոյի այդ պահերը լաւագոյններն էին, երբոր երկուքն ալ իրարու դէմ կը վերստանային իրենց մտերիմ շեշտը, կը սկսէին խօսիլ, խնդալ, կատակել, կնոջ բանը կրկին կը ստանար իր այն աղուոր, անկեղծ ժպիտը, իր զեղեցիկ ձուածեւը, մէկէն լրջանալով երբոր կ'ըսէր — Tu sais, Pierrot ?։ Քանի անգամներ պատահեցաւ որ այդպէս սկսած նախադասութիւն մը թերաւարտ մնաց, երբոր Ժանն ակնարկը բարձրացուցած ատեն կը

— 22 —

— 23 —

— 24 —

կը հանդիպէր երիտասարդի բացուած աչքերուն, կը հասկնար, ինքզինքը կը ձգէր վայրկեան մը անոնց մէջ, յետոյ շուտով հեռանալու համար։ Այդպէս է որ...

Եւ ահա այսօր ալ մէկէն, Փիէռ կը մեկնէր։

3

Ջուարթութիւնը շուտով կորսուեցաւ։ Խիստ կարճ պահ մը տեւած էր միայն, պատճառ ըլլալով որ քայլերը ակամայ արագացնէ, երբ մեկներ էր ճաշարանէն։ Իրաւ ալ նախ պէտք էր խնդալ այդ պզտիկ կատակերգութեան վրայ։ Սմանդուկի մը երեւոյթը չէ՞ր ստացած ամենայն պաղարիւնութեամբ յայտարարելով թէ ալ չէր ուզեր գալ աշխատիլ, որովհետեւ կը սիրէր գայն։ Օ՛, ինչպէ՛ս խնդացած էր. կատակ կարծեց, չէ՞. բայց շուտով լրջացաւ. ուզեց կրկին համոզել, անդամ մը եւս ըսել ինչ որ ինք շատ լաւ գիտէր երկար տանէն ի վեր, յետոյ կարմրեցաւ, բարկացաւ, որքան աղուորցաւ։ Հապա ի՞նք. անճրկեր էր, ձախաւեր ու անփորձ ուսանողի մը երեւոյթն էր ստացեր, խօսքերը կտրտաւեր էին, նախադասութիւնը չէր կըրցած պէտք եղածին պէս աւարտել, մէկ խօսքը քանի մը անգամներ կրկներ էր, մինչեւ փրկաբար ընդմիջումը հեռաձայնին։ Որո՞ւ հոգ. ինք այդպէս էր, բոլորովին անկարող բեմադրութիւն մը պատրաստելու այդ կարգի յայտարարութեան մը համար։ Պէտք էր ըսել, եւ ըսաւ, կրցաւ ինքզինքը հասկցնել. հոգ չէ թէ ոչ լաւագոյն ձեւով։ Այն խորունկ համոզումը ունէր ինք թէ բոլորովին աւելորդ բան է կնոջ մը սիրային յայտարարութիւն ընելը։

SALLE PLEYEL
252 FBG. ST. HONORÉ

9 ՅՈՒՆԻՍ ԿԻՐԱԿԻ ԻՐԻԿՈՒՆ ԺԱՄԸ ՃԻՇՏ 9Ի Ն

ՄԻԱՅՆ ՄԷԿ ԱՆԳԱՄ ԿԸ ՆԵՐԿԱՅԱՑԱՑՈՒԻ ՀԱՅ ԳԱՂՈՒԹԻՆ ՀԱՄԱՐ

Հայերէն եւ ֆրանսերէն վերատուրնամբ

Ա Ն Դ Ր Ա Ն Ի Կ ՖԻԼՄԸ

ՄԱՍՆԱԿՑՈՒԹԵԱՄԲ **Ա. ՃԱՀԽԱԹՈՒՆԻԻ**

ՈՉ ՈՔԻ ՏՈՄՍԱԿ ԿԸ ՂՐԿՈՒԻ

կանխաւ կարելի է տոմսեր ստանալ **ARMENA FILM**ի *տնօրէնութենէն,*

53 FBG. MONTMARTRE *Հեռաձայն՝* TRUDAINE 47-13

ՍԷՆՖՈՆԻԿ ՄԵԾ ՆՈՒԱԳԱԽՈՒՄԲ **ԳԻՆԵՐԸ՝ 15 ՖՐԱՆՔԷՆ 50 ՖՐԱՆՔ**

"ՄԱՅԻՍ 28,,Ի ՀԱՆԴԷՍՆԵՐԸ

ՊԻՑԵԱՆՔՈՒՐ

Այսօր կիրակի ժամը 2.30ին, 13 Rue d'Issy. Billancourt

կը խօսի՝ **ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ**

ԱԼՖՈՐՎԻԼ

Այսօր կիրակի ժամը 2.30ին 128 Rue Etienne Dolet

կը խօսին՝ ընկերներ ՄԱՐՈՒԹԵԱՆ եւ ՍԵՐԺ ԹՈՐՈՍԵԱՆ

ԱՌՆՈՒՎԻԼ-ԼԷ-ԿՈՆԷՍ

Այսօր կիր. ժամը 2ին ՍԱԼ ԿԱԼՄԱՆ (կայարանին դիմաց)

կը խօսի՝ **ՍԱՀԱԿ ՏԷՐ ԹՈՎՄԱՍԵԱՆ**

ՓԱՐԻԶԻ ՀԱՅ ՏՐԱՍԱԲՈՒՔ ԹԱՏԵՐԱԽՈՒՄԲԸ

*ԱՅՍՕՐ ԿԻՐԱԿԻ ԳԻՇԵՐ ԺԱՄԸ ՃԻՇՏ 8.45Ի*Ն

ALBERT 1er *ԹԱՏՐՈՆԸ 64* RUE DU ROCHER

Սիրայօժար մասնակցութեամբ՝ **Պ. Ա. ՇԱՀԽԱԹՈՒՆԻԻ**

(Այս եղանակին ամէն վերջին անգամ ըլլալով)

կը ներկայացնէ՝ **ՏՐԻԼԲԻ**

ԳԻՆԵՐԸ՝ Օթեակ 200—250, թիկնաթոռներ 10էն մինչեւ 40 ֆր.

ՍԿԱՈՒՏԱԿԱՆ ՅԵՐԵԿՈՅԹ

*ԱՅՍՕՐ ԿԻՐԱԿԻ ԿԷՍՕՐԷ ՎԵՐՋ ԺԱՄԸ 2.30Ի*Ն *ՊՈՒԱ-ՔՈԼՈՆՊ*

Salle de la Municipalité *սրահին մէջ,* Rue des Halles

ՄՈՒՏՔ 2 ՖՐԱՆՔ

ԵՐԵԿՈՅԹ-ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍ

8 Յունիս Շաբաթ իրիկուն, 12 Rue du Renard, Paris (IV)

կազմակերպուած Պ. ԱՐՇԱԿ ՓԷՇՏԻՄԱԼՃԵԱՆԻ կողմէ

Նուագախումբ եւ ճազ-պանտ Արեւելեան նուագախումբ Պ. Պ. (Մկրտիչ, Նասիպ, Բարունակ, Յովսէփ եւ Արթաքի Սկիւտարցի), Նասրա Հանըմ, (արեւելեան պարեր), Ճոխ պիւֆէ ժողովրդական գիներով։

Կը խնդրուի սեղանները նախապէս վարձել։ Տոմսերու հաւար այժմէն դիմել ճաշարան «ANI» 67 Rue Monsieur le Prince, Paris (6), *Հայկ. նպարավաճառներու մօտ՝ 26* Rue de Trévise, Cadet, 54 Rue Piat, Belleville, 28 Rue Lesage, Belleville:

ՄՈՒՏՔ 10 ՖՐԱՆՔ

Օրք. Զարուհի, Զապէլ, Աբաքսի, Շայկանուշ Թորոսեան, Տէր եւ Տիկ. Ս. Փափազեան եւ զաւակունք (Լիոն), Ագնաւորեան, Թէրզեան, Բարսեղեան, Գալֆայեան ընտանիքները կը ծանուցանեն դառնադէտ մահը՝

Տ. ԱԲԻՍՂԼՈՄ ՓՀՆՑ. ԹՈՐՈՍԵԱՆԻ

իրենց հօր եւ ազգականին որ վախճանեցաւ 31 Մայիս, Ուրբաթ առաւօտ ժամը 2ին իր բնակարանին մէջ 221 Rue de Tolbiac:

Յուղարկաւորութիւնը կը կատարուի այսօր կիրակի առաւօտ ժամը 12ին Շայոց եկեղեցին, 15 Rue Jean Goujon: Հանգուցեալին մարմինը պիտի ամփոփուի փանթէոնի գերեզմանատունը:

Թանօթ.— *Մասնաւոր մահազդ ղրկուած չըլլալով կը խնդրուի ներկայս իբր այն նկատել։*

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

Տէր եւ Տիկին Ս. Թէլլալեան եւ զաւակները, Պ. Գ. Թէլլալեան (Գրիմիթէլ) իրենց խորին շնորհակալութիւնը կը յայտնեն ամէն անոնց որոնք անձամբ կամ գրաւոր ցաւակցութիւն յայտնեցին իրենց սիրեցեալ որդւոյն, եղբօր եւ եղբօրորդւոյն

ԱՐՍԷՆ ՊԷՌՆԱՐ ԹԷԼԼԱԼԵԱՆԻ

դառնադէտ մահուան առթիւ որ տեղի ունեցաւ Մայիս 22ին 22 տարեկան ծաղիկ հասակին մէջ:

Ցուղարկաւորութիւնը կատարուեցաւ Մայիս 24ին հայ եւ օտար բազմաթիւ բարեկամներու ներկայութեան:

Տ. ՍԱՐԳԻՍԵԱՆ

ԺԱՄԱԳՈՐԾ

ԽՆԱՄԻՈՒՆ ԱՇԽԱՏԱՆՔ

Ջեղչեալ գին

1 Rue Pleyel, Մէթրօ Charenton, *Փարիզ (12)*

IMPRIMERIE - **MASSIS** - ÉDITIONS
208bis, Rue Lafayette Paris (10)

Le Gérant: E. SOUVIGNY

Տը. գաղտ. գիտութ. գուշակուհի

ՏԻԿ. ՄԱՐԻԱ ՋԷՆԻ

կը բացատրէ անցեալը, կ'առաջնորդէ ներկային մէջ, կը գուշակէ ապագան, ըստ ձեռքի գիծերուն, աստղերու եւ քարտերու։ Ամէն օր (կիր.ն ալ մէջը) ժ. 3—7, բացի Երկ.էն 60 rue Pigalle, Paris.

ՁԱՇԵՑՔ ԵՒ ԸՆԹՐԵՑՔ

BOULANT

ՁԱՇԱՐԱՆ ՊՈՒԼԱՆ

Շետեւեալ չափաւոր գիներով

12 ֆրանք՝ 34 Bld. St. Michel

16 ֆրանք՝ 1 Bld. Montmartre

18 ֆրանք՝ 35 Bld. des Capucines

EMPIRE, Միգ իք-Շոլ. 37 Av. Wagram

ՄԱՍՆԱԳԷՏ ԲԺԻՇԿՆԵՐ

96 r. Rivoli, *մէթ. Շաթլէ։ Արմատ. եւ նոր մեթոտով դարմանում արանց եւ կանանց մորթի, արիւնի եւ վէներ. հիւանդութեանց (ֆրանկախտ, Ջերմամիզ.) եւ վարիսի։ Մասն. լապօռաթոմաւռ։ Խղճամիտ եւ արագ խորհրդակցութ. ամէն օր 9—12, 2—8, Կիրակի 9—12.*

կուզուին *երկու աշակերտներ, 15-17 տարեկան, լուսանկարչութիւն սորվելու համար, ներկայացուած իրենց ծնողքին կողմէ։ Դիմել՝ Թոթօ Ֆէյդիւ, 37* Rue Poissonnière, Paris (2e). Tél. Louvre *69-83։*

ՀԱՅԵՐԷՆ ՓԼԱՔՆԵՐ

Ոհնինթ Ֆոնոկրաֆներ եւ յայտնի արուեստագէտներու փլաքները՝ Հայերէն, Ցունարէն, Թուրքերէն, Հրէերէն, Արաբերէն, Սպաներէն, Ալժերիական, Թունզական եւ Մարոքեան։ Միակ ներկայացուցիչը Ֆրանսայի։ Դիմել՝ Jos. de Padova, 117 Passage du Caire, Paris (2e)

ՏՕՔԹ. Մ. Տ. ՆՈՐԱՅՐ

ՆԵՐՔԻՆ եւ ԿԻՆԵՐՈՒ ՀԻՒԱՆԴՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

17 Rue Lamartine, PARIS (9e)

Tél. Trudaine 92—47, Մէթրօ՝ Cadet, Nord Sud, N.D. de Lorette

Ամէն օր 14—19 կիրակի եւ տօն օրեր 10-12 և ժամադրութեամբ

Տօքթ. Մեթեան պատիւ ունի ծանուցանելու իր յաձախորդներուն թէ իր բժշկական դարմանատունը որ կը գտնուէր 20 Rue Fauvet եւ 38 Ave. St. Ouen, փոխադրուած է 63 Rue Damremont, PARIS (18e).

Հեռաձայն Marcadet 03-64 Nord Sud: Lamarck

Հիւանդ կ'ընդունի ամէն օր ժամը 2—7

ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԻՒՆ ՆՈՐ ՀԱՍՑԷԻՍ

ԴԵՐՁԱԿ Ս. ԿԻՒԼՊՕԼԵԱՆ

3 Rue Montholon, PARIS (9e) Métro: Poissonnière

ԲԺՇԿԱԿԱՆ ԴԱՐՄԱՆԱՏՈՒՆ

39 Bld. de Strasbourg, Մէթրօ՝ CHATEAU D'EAU

կար տը Լ'Էսթի մօտ, հեռ. PROVENCE 69-38

ՅՕԴԱՑԱՒ, ՋՂԱՑԱՒ, ԱԶՐԱՋՂԱՑԱՒ (սիաթիք)

ԿԻՆԵՐՈՒ ՀԻՒԱՆԴՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

Դարմանումը ելեկտրականութեան առաջին իսկ փորձերով (տիաթէրմի, անդրմանիշակագոյն ճառագայթներով, հօթ ֆրէքանս, կալվանօ-ֆարատիք).

Դարմանում գաղտնի հիւանդութեանց եւ անկարողութեան, շնորհիւ ղիճապատուաստի եւ հիւթաբուժութիւն:

Ա Ր Ե Ա Ն Ֆ Ն Ն Ի Թ Ի Ւ Ն

Հիւանդ կ'ընդունի ժամը 10—12 եւ 3—7

ՀԱՅԿ. ԲՈՒԺԱՐԱՆ - POLYCLINIQUE de BELLEVILLE

Ցէր եւ Ցնօրէն՝ **ՏՕՔԹ. ԳՐԳՈՅԵԱՆ**

29, Rue (Place) des Fêtes, Paris, XIX. Tél. Nord 96 - 61

Բաց է ամէն օր, ուր շատ մը մասնագէտ բժիշկներէ կը խնամուին ամէն տեսակ ներքին եւ վէներական հիւանդութիւնները։ Աչքի մասնագէտը կ'ընդունի Գշ., Երկ. եւ Շաբաթ օրերը ժամը 4—6։ Քթի, կոկորդի ու ականջի մասնագէտը ամէն Երեք. եւ Շաբաթ օրերը ժամը 2—3։ ԱՏԱՄՆԱԲՈՅԺը ամէն օր ժամը 9էն 19։

ԱՐԵՒԵԼԵԱՆ ՁԱՇԱՐԱՆ ԵՒ ԴԱՐԵՋՐԱՏՈՒՆ

MAISON PANDELI

Վարիչ-Ցնօրէն Պ. ՄԿՐՏԻՉ (քէմանի)

2 Rue Boutebrie, Մէթրօ՝ St. Michel

Հեռ. Օտէոն 33—65

ԱՐԵՒԵԼԵԱՆ ԵՒ ԵՒՐՈՊԱԿԱՆ ՀԱՄԵՂ ԿԵՐԱԿՈՒՐՆԵՐ

ՕՂԻ՝ աղանդերով միասին մէկ գաւաթը 2 ֆրանք։

Ամէն իրիկուն արեւելեան նուագ եւ պար։ Անթերի սպասարկութիւն։ Արեւելքի սիրահարներու միակ կեդրոնավայրը։

ԲՈՒԺԱՆՔ (Դ. տարի)

եւ

ԳԻՏՈՒԹԻՒՆ (Բ. տարի)

Առողջապահական եւ գիտական ամսաթերթեր Թերէն (միակը իրենց տեսակին մէջ)

ՁՐԻ մէկ օրինակ ստանալու համար անմիջապէս ղրկէ հասցէդ

Revue POUJANK*ի*

126 Fb. St. Denis, Paris (Xe)

կամ

M. DERSAHAKIAN*ի*

16 Rue Lamorinière, Anvers (Belgique)

WAGRAM AUTO

Կ'ապահովէ արտօնագրի ստացումը երկու տարուր ֆրանքով։

63 Av. de Wagram Մէթ. Ternes

73 Av. Gde. Armée » Maillot

149bisBd. Villette, Aubervilliers

ՏՕՔԹ. Ա. ՊՕՂՈՍԵԱՆ

36, Rue de Bellefond, 36

PARIS (9e)

Մէթրօ՝ Poissonnière

Tél. Trudaine 88-77

Ծախու են *Մշակելի հողերը, Ջուրջուղան, Château-Lambert, St. Jérôme եւ Haute Lorette թաղամասերուն մէջ։ Վճարման դիւրութիւններ։ Դիմել՝ Պ. Մտեփանեանի,* 2a Bld. de la Paix, *Բ. յարկ, Մարսէյլ։*

Կ'ՈՒԶՈՒԻ գործաւորներ եւ գործաւորուհիներ թամքի գործարանի մէջ աշխատելու համար: Պայմաններու մասին գրել՝ M. Brottier, Boutet et Cie. La Croix (Indre et Loire).

ՏՕՔԹ. Ա Ս Լ Ա Ն

ՄԱՍՆԱԳԷՏ ԹՈՔԵՐՈՒ ԵՒ ՍՏԱՄՈՔՍԻ ՀԻԻԱՆԴՈՒԹԵԱՆՑ

Մասնաւոր յարկաբաժին՝ մորթային եւ վէներական ախտերու

Դարմանատան մէջ կը բուժէ ULTRA-VIOLET ճառագայթներով Ցօղացաւ, Ջղացաւ (Sciatique), Նեվրալժի, Անարիւնութիւն, Ոսկրացաւութիւն (Rachitisme) եւայլն:

16 Rue Bleue, Մէթրօ՝ Cadet. Հեռ. Provence 73-67

Կ'ԸՆԴՈՒՆԻ ԱՄԷՆ ՕՐ ԺԱՄԸ 9—12 եւ 2—7, ԿԻՐԱԿԻ 9—12

ԴԵՐՁԱԿԱՏՈՒՀԻ ԱՐԱՆՑ ԵՒ ԿԱՆԱՆՑ

Թ. ՈՒՆՃԵԱՆ ԵՒ ՈՐԴԻՔ

ձոխ մէթերք անգլիական եւ ֆրասսական կերպասներու

ՎԵՐՋԻՆ ՆՈՐԱՁԵՒՈՒԹԻՒՆ

66, Rue d'Hauteville, Tél. Prov, 67-07 Métro, Poissonnière

ՏՕՔԹ. ՏԻՐԱՑ

Վկայեալ ՓԱՐԻԶԻ ԲԺՇԿԱԿԱՆ ՖԱՔՈՒԼԹԷԻՆ (Licencié ès Sciences)

Նախկին Interne փարիզի Hôpital des Enfants Maladesի եւ մասնագէտ մանկանց եւ ներքին հիւանդութեանց

24, Rue des Grands Augustins, Paris (6e) Place St. Michel

Հիւանդ կ'ընդունի Գշ. Երկ. Ուր. եւ Շբ. օրերը, ժամը 1էն 4 Ինչպէս նաեւ մասնաւոր ժամադրութեամբ

Métro St. Michel եւ Odéon Tél. Danton 60-46

Եթէ կ'ուզես ուտել միշտ յաւը ու վճարել միանգամայն աժան. դիմէ 24, Rue St. Lazare, PARIS (9e)

ՁԷՆԱԶԵԱՆ ԵՒ ԸՆԿԷԱՆ

Արեւելեան ուտեստեղէններու մթերանոցը:

ՏՕՔԹ. Ե. ՄԻՆԱՍԵԱՆՑ

ՆԱԽԿ. ԲԺՇԿԱՊԵՏ ԹԻՖԼԻԶԻ Կ. ԹԱՂԷԱՅ ՀԻԻԱՆԴԱՆՈՑՆԵՐՈՒՆ

ՆԵՐՔԻՆ, ՄԱՆԿԱՆՑ, ՄԻԶԱՍԵՌԱՑԻՆ, ՎԷՆԵՐԱԿԱՆ ՀԻԻԱՆԴՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

42 Rue des Acacias, PARIS (17e) Մէթրօ՝ Etoile

Կ'ընդունի ամէն օր ժամը 5էն 7 եւ ժամադրութեամբ

Իսկ կիրակի օրերը միայն ժամադրութեամբ

ԺԱՄԱԳՈՐԾ ԵՒ ՈՍԿԵՐԻՉ

ՀՐԱՉ ՍԱՐԳԻՍԵԱՆ

ՆԱԽԿԻՆ ՊԵՏ ՕՄԿԱ ԺԱՄԱՑՈՑՑՆԵՐՈՒ ԺՐՆԵԻԻ ԳՈՐԾԱՒՈՒՆ

29 Rue Mathis, փարիզ, Մէթրօ՝ Crimée,

R. C. Seine 248, 459 Հեռ. Nord 58-21

Նորոգութիւն՝ ժամացոյցներու եւ ոսկեղէն առարկաներու: Ձոխ մթերք՝ *Զէնիթ, Լոնժին, Լէյքսիոն, Օմէկա, Լիփ, Ռոսէքս* ժամացոյցներու, *Քարիւնօն Ուէսթմինսթրներու*, ակնեղէններու, ոսկեղէն եւ արծաթեղէն ամէն տեսակ առարկաներու,

ՎԱՐՁՈՒ ԽԱՆՈՒԹ

Վարձու է գեղեցիկ խանութ մը յետնամասով եւ բնակարանով կուԹեան յարմար մեծ սենեակով մը: Իրաւունք կը տրուի դերձակութեան, պերճանքի առարկաներու առեւտուրի, քոնֆէքսիոնի եւ նման վաճառականական գործերու: Ջուր, կազ, ելեքտրականութիւն եւ շարժիչ ուժ:

8 տարուան *պայմ*, տարեկան վարձք՝ 6000 ֆր. եւ *շարժ*:

Մանրամասնութիւններու համար դիմել՝ 13 Rue St. Gilles, փարիզ: Խանութը այցելելու համար նախապէս ժամադրութիւն հեռաձայնով, Turbigo 83-95:

ՖՐԱՆՍԱՅԻ ՄԻԱԿ ՆԵՐԿԱՅԱՑՈՒՑԻՉ EXCLUSIVE

ՀԱՑԵՐԷՆ, ԹՈՒՐՔԵՐԷՆ, ՑՈՒՆԱՐԷՆ

ԲԼԱՔՆԵՐՈՒ ԳԻՆ 18 ՖՐ.

Պելվիլի ճանօթ հայ նպարավաճառ

Յ. ԱՐԹԻՆԵԱՆ

28 Rue Lesage, PARIS (20e)

Métro Belleville Tél. Ménil. 61-83

Ձոխ մթերք Թէ նախկին եւ Թէ ամենավերջին եղանակներու՝ երգուած եւ նուագուած նշանաւոր երգիչներէ, կազէլ, շարգը, խմբերգ, Թագպիճ եւայլն: Հայերէն հոգեւոր, աշխարհիկ եւ գեղջուկ երգեր՝ Թէ՛ մեներգ եւ Թէ խմբերգ: Տպուած ցուցակը ձրի է:

Ինչպէս նաեւ բոլոր աթ լաւ կրամոֆոններ եւ արեւելեան նպարեղէններու լաւագոյնը ամենազեղ չեալ գիներով:

ՅԱՌԱՋ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMÉNIEN EN EUROPE

ԲԱԺԱՆԵՑԻՆ

	3 ամս.	6 ամս.	Տար.
ՖՐԱՆՍԱ	35 ֆ.	70ֆ.	140ֆ.
ԱՆԳԼԻԱ	20 շլ.	40 շլ.	
ԵԳԻՊՏՈՍ	»	»	
ԻՏԱԼԻԱ		250 ֆրանք	
ԱՄԵՐԻԿԱ		6 տլ.	10 տլ.
ԵՒՐՈՊԱ		100 ֆ.	200ֆ.

"HARATCH"

Directeur-Propriétaire SCH. MISSAKIAN

Rédaction & Administration 235 Faub. St. Martin PARIS (10e)

MÉTRO LOUIS-BLANC ou JAURÈS

Հասցէի փոփոխութեան համար պէտք է վճարել 2 ֆրանք

Խմբագիր՝ Շ. ՄԻՍԱՔԵԱՆ

ԵՐԵՔՇԱԲԹԻ 4 ՅՈՒՆԻՍ 1929

4 JUIN 1929

Ե. ՏԱՐԻ ԹԻՒ 973

ՕՐԱԹԵՐԹ, ԱԶԳԱՅԻՆ, ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԵՒ ԳՐԱԿԱՆ

ԳԻՆ՝ 50 ՍԱՆԹԻՄ

ԵՐԿՈՒ ԽՕՍՔ

ՏԵՂԱՒՈՐՄԱՆ ՆՈՐ ՁԵՌՆԱՐԿ ՄԸ

Քանի մը ամիս առաջ գրեցինք թէ Միջագետքի կառավարութիւնը հողեր տրամադրած է Մուսուլի շրջանին մէջ, գաղթականներու տեղաւորման համար:

Նորագոյն տեղեկութիւններու համաձայն, տրամադրուած հողերն են,— Մուսուլէն Ջախօ ճամբուն վրայ, Սլիվանի կոչուած գաւառակի 11 գիւղերը, ինչպէս եւ Էսքի Մուսուլէն վերին Զօրմար գաւառակի հինգ գիւղերը, որոնք պարբերաբար պիտի յանձնուին գաղթականներուն:

Այս հողերը բոլորն ալ պետական են եւ երեք տարի պայմանաժամով պիտի յանձնուին գաղթականներուն, յառաջիկային նորոգելու պայմանով: Կառավարութենէն ո՛ր եւ է նիւթական օժանդակութեան յոյս չկայ:

Հազարաւորներ կ՛ուզեն այս գիւղերը փոխադրուիլ, եթէ նիւթական ապակցութիւն գտնեն: Բայց հարիւրին տասը հազիւ պիտի կրնայ տեղափոխուիլ ու տեղաւորուիլ իր սեփական միջոցներով: Նահր-էլ-Օմարէն Մուսուլ փոխադրութեան, բնակարաններու շինութեան, հողագործական գործիքներու եւ մինչեւ հունձք ապրուստի համար մարդ գլուխ 150 (հարիւր յիսուն) րուփի պէտք է (մէկ րուփին մօտ 13 ֆրանք):

Ուրեմն, ինչքան շատ գումար գտնուի, այնքան աւելի մարդ պիտի փրկուի Վասպուրականի մնացորդներէն, որոնք ցիրուցան կ՛ապրին Նահր-էլ-Օմարի եւ ուրիշ կայաններու մէջ, վրաններու տակ եւ սեւ թշուառութեան մէջ: Այս այն բազմութիւնն է որ 1918ին, կռուելով եւ նահանջելով հասաւ Միջագետք, եւ կիսուեցաւ տարիներու ընթացքին: Չիւանդութեան ճարակ դարձան մանաւանդ երախաները: Քանի մը հազար հոգի ընդունեցան Հայաստան, 1921-1925: Իսկ այնուհետեւ բոլոր խոստումները մնացին թուղթի վրայ: Մինչ 2-3000ի համար յոյս կար եւ գումարներ տրամադրուած էին, վերջին պահուն մերժուեցաւ «վիզա»ն, եւ կրկին յուսախաբութեան և անստգութեան մատնուեցան հազարաւոր հալածականներ:

Ի հարկէ նախընտրելի էր որ վերջին փորձ մը կատարուէր, այս տարագիր բազմութիւնը Հայաստան փոխադրելու համար: Այդպիսի յոյս չկայ, եւ Գաղթականներու Յանձնախումբը գլուխը քարէ քար գարնելէ յետոյ, ահա գտեր է բանաւոր ելք մը, շնորհիւ Միջագետքի վար՝ Հերուն բարեացակամութեան: Կը մնայ ձեռք-ձեռքի տալ եւ օգտուիլ այս պատեհութենէն, հողին եւ ջուրին կապելու համար այս թափառական բազմութիւնն ալ, ինչպէս Սուրիոյ եւ Լիբանանի կայաններուն բնակչութիւնը: Նուազագոյն չարիքներ են այս երկու ձեռնարկները, եւ փոխանակ հառաչանքներ արձակելու կամ շան-քարոզ կարգալու, պէտք է գործի կապուիլ եւ դիւրացնել տեղաւորումը:

Այստեղ ալ, նորէն ժողովրդային ապակցութիւնն է որ վճռական դեր պիտի կատարէ- Ա՛յո, միայն Գալուստ Կիւլպէնկեանը կրնար գլուխ հանել այս գործը: Նոյնպէս Ա. Ղուկասօֆը, որ միլիոններու հետ կը խաղայ: Եւ դեռ ուրիշներ: Միլիոններու նոյն պատուանդանին վրայ կանգնած Հրեաներ կամ Յոյներ կատարած են այսպիսի գործեր, բայց մերինները կը նախընտրեն ոսկորներ նետել, կամ գոհանալ պատահական «ժամուց»ներով, որպէսզի չմոռցուի իրենց կապը՝ «Հայոց ազգին» հետ:

Պաղտատի Գաղթ. Յանձնախումբը շատ քիչ դրամ ունի, այս գործին համար, եւ յոյսը դրած է հանրային ապակցութեան վրայ: Եւ ամէնէն առաջ՝ Վասպուրականի բախտաւոր հայրենակիցներուն վրայ:

Այս տողերը գրած ատեն, ստացանք «Հայրենիք»ի Մայիս 22ի թիւը, ուր կը կարդանք ընդհանուր կոչ մը, ուղղուած՝ «Համայն Ամերիկահայութեան»:

Արդէն իսկ, Տիթրոյիթի մէջ կազմուած է Յանձնախումբ մը՝ «Միջագետքի հայ գաղթականութեան տեղաւորման համար» և ձեռնարկած՝ հանգանակութեան, որուն առաջին գումարը, 1500 տոլար, տրամադրած է Վասպուրականի Հայրենակցական Միութիւնը:

Ուրախութեամբ արձանագրելով այս ձեռնարկը, վստահ ենք թէ գործին լրջութեան համապատասխան արդիւնքի մը պիտի յանգի ան: Փաստ է որ Ամերիկայի Հայը. Միութիւնները կրցան խոշոր գումարներ ճարել, գիւղեր եւ աւաններ շինելու համար Հայաստանի մէջ: Մալաթիոյ կրթասիրացը, Արաբկիրի, Սեբաստիոյ, Խարբերդի Հայրենակցականները 30 հազարէն մինչեւ 100 հազար տոլարի յանձնառութեան տակ մտան եւ խանդավառութեամբ յառաջ կը տանին իրենց աշխատանքը: Մուսուլը Հայաստան չէ, բայց սահմանակից է պատմական Վասպուրականին: Եւ յետոյ, թանկագին համբանք մը պիտի փրկուի վաղուան համար, եւ ժանրամասնութիւնները չեն կրնար ազդել գործին վրայ. մանաւանդ որ, պատասխանատուն Նահր-էլ-Օմարի գաղթականութիւնը չէ, եթէ իր քրտինքը փոխանակ հայրենիքին մէջ թափելու, կը ստիպուի թափել օտար ալ հիւրընկալ հողի մը վրայ:

Այս գործին մէջ որոշ բաժին մը կրնայ ստանձնել, նաեւ, բարեգործականը, որ նախապէս գումար մը տրամադրած էր այս նոյն գաղթականներուն Հայաստան փոխադրութեան համար: Նոյնպէս՝ Ամերիկայի կարմիր Խաչը, որ արդէն 3000 տոլար ղրկած է, միեւնոյն նպատակով:

Բայց արդար չէ ամբողջ բեռը ձգել Ամերիկայի վրայ: Ֆրանսայի, Եգիպտոսի եւ ուրիշ բախտաւոր գաղութներու վասպուրականցիները անշուշտ արժանապատուութեան խնդիր պիտի դարձնեն ուժ տալ Մուսուլի ձեռնարկին, իրենց Հայր. Միութիւններով եւ ուրիշ միջոցներով:

Շ.

ՄԱՄՈՒԼ

ՄԻԱԿԱՄ ԵՒ ՄԻԱՋԱՅՆ

Այս խորագրով խմբագրականի մը մէջ, Աթէնքի «Նոր Օր»ը դիտել կուտայ (19 մայիս).

— «Վերջին տարիներուն, ազգային քաղաքական խնդիրներու մասին դաշնակցական Թերթերը իրարմէ տարբեր եւ երբեմն իրարու հակասող կարծիքներ յայտնեցին, չփոթութեան մատնելով գաղթահայ հանրային կարծիքը եւ դաշնակցական շարքերը:

Մինչեւ անգամ պատահեցաւ որ դաշնակցական Թերթ մը հակաճառէ դաշնակցական Թերթին խախտելով՝ կուսակցական կարգապահութիւնը:

Մենք ալ գործեցինք այդ սխալը:

Արդարանալի պատճառներ կային անշուշտ մինչեւ երէկ: Բայց մայիս մէկէն սկսեալ, այլեւս ներելի պէտք չէ ըլլան սայթաքումները ու խարխափումները, ինչ պատճառի հետեւանք ալ ըլլան անոնք:

Եթէ դաշնակցական Թերթ մը, կուսակցական քաղաքականութիւնը տարբեր կերպով բացատրէ, գայն մեկնելով առաւելապէս իր հայեցողութեան համաձայն, գայն կարգի բերելու պարտականութիւնը ուրիշ դաշնակցական Թերթի չի վերաբերիր: Կուսակցական խողովակը լաւագոյն միջոցն է շեղումներու առաջքը առնելու համար:

Մայիս մէկէն յետոյ— Թէ ինչո՞ւ մայիս մէկէն յետոյ, մեր ընկերները գիտեն ատիկա — Ներելի ու Թոյլատրելի չէ որ դաշնակցական մամուլը աններդաշնակ երգեր մրմնջէ:

Կուսակցութեան ներքին եւ արտաքին քաղաքականութիւնը գծուած է շատ յստակ եւ հասկնալի՝ բոլորին համար: Իւրաքանչիւր դաշնակցական մտաւորական պարտաւոր է ներշնչուիլ այդ քաղաքականութենէն եւ մեկնաբանել զայն, համաձայն կուսակցական սկզբունքներուն եւ որոշումներուն:

Իսկ անոնք որ՝ կը կարծեն Թէ սխալ է այդ քաղաքականութիւնը կամ անգործնական անոր ոգին՝ պարտաւոր են լռել եւ կամ դաշնակցութենէն հեռանալէ յետոյ՝ ոչ-դաշնակցական Թերթերու մէջ յայտնել իրենց տեսակէտները»:

ԲԱԼԼՈՐ ԴԱՍԵՐԸ ԹՈՒՐՔԵՐԷՆՈՎ

Ագշամ կը գրէ.— Կրթական գործավարութիւնը կարգ մը հիմնական քննութիւններ կատարած է փոքրամասնութեանց վարժարաններու մասին եւ որոշումներ տուած: Այս որոշումներուն համաձայն, իւրաքանչիւր փոքրամասնութեան մայրենի լեզուն իբր լեզու միայն պիտի դասաւանդուի իր վարժարանին մէջ. միւս բոլոր դասերը բոլորովին Թուրքերէնով պիտի տրուին: Այսպէս, ապահովուած պիտի ըլլայ որ փոքրամասնութիւնները, որոնք Թուրք հպատակներ են, Թուրք լեզուն աւելի լաւ սորվին:

Այս նոր որոշումը գործադրութեան պիտի դրուի սեպտեմբերէն սկսեալ: Ուրիշ բազմաթիւ երկիրներու մէջ, որոնց կարգին Ռումանիան, փոքրամասնութիւնները իրենց մայրենի լեզուն իբր լեզուի դաս միայն կ՛աւանդեն:

*** Ուրիշ տեղեկութեան մը համաձայն, փոքրամասնութեանց նախակրթարաններու կարգերը ինգի պիտի զեղչուին եւ վեց կարգով ոչ մէկ նախակրթարան պիտի մնայ: Ակռէ զատ, նոյն դպրոցներու մէջ օրական 5 պահ միայն դաս պիտի տրուի, Թուրք դպրոցներու մէջ եղածին պէս:

ՕՐԸ ՕՐԻՆ

ՖՐԱՆՔԵԻԹՈՒՐՔ ՀԱՄԱՁԱՅՆՈՒԹԻՒՆԸ

«Թան» իր 3 յունիսի թիւով հաստատելէ յետոյ Թէ սկզբունքային համաձայնութիւն գոյացած է Թուրքեւսուրիական սահմանավէճին մասին, կը գրէ Թէ այս համաձայնութիւնը հիմնուած է դանիացի զօր. Էրնոթի նախագահութեամբ կազմուած յանձնաժողովի աշխատանքներուն վրայ, Թուրքիոյ եւ Սուրիոյ սահմանագլուխները կը ճշդէ երկու երկիրներուն համար զոհացուցիչ կերպով, բարի դրացնութեան ոգիով մը, կ՛որոշէ նաեւ սահմանի պաշտպանութեան, երկաթուղիով երթեւեկի եւ Թրանզիթի, Թուրքիոյ եւ Սուրիոյ հպատակութիւնը ընդունողներու հարցերը եւն.:

«Թան» կը կրկնէ Թէ այս առաջին քայլին շնորհիւ դիւրաւ պիտի կարգադրուին Փարիզի և Էնկիւրիի միջեւ առկախ բոլոր խնդիրները եւ պիտի կնքուի ֆրանքեւԹուրք ընդհանուր բարեկամական դաշնագիր մը: Եզրակացնելով, կիսապաշտօն ԹերԹը կը գրէ.

«Էնկիւրիի մէջ գոյացած սկզբունքային համաձայնութիւնը կարեւոր Թուական մը կը կազմէ Ֆրանսայի եւ Թուրքիոյ յարաբերութեանց մէջ: Ատիկա տեղի ունեցաւ համերաշխութեան եւ մերձեցումի այն ոգիով, որ յատկանիշն է պ. Պրիանի խաղաղութեան քաղաքականութեան: Էնկիւրիի մէջ մ՛էմալ փաշա անձամբ հետաքրքրուած է յաջողութիւնովը բանակցութեանց, որոնք լաւ արդիւնքի յանգեցան Թուրքիոյ արտաքին գործավարին եւ Ֆրանս. դեսպան պ. տը Շանպրէօնի շնորհիւ. փարիզի Թուրք դեսպան ՖէԹիի պէյ ալ օգտակար կերպով աջակցեցաւ անոնց:»

Պարսկաստանի ապստամբութեան շուրջ

Թեհրանէն նոր հեռագիր մը կ՛ըսէ.—

Քաշկայի ցեղախումբին ապստամբութիւնը այնքան լուրջ երեւոյթ ստացած է որ պատերազմական նախարարութիւնը տրամադրելի բոլոր զինուորները կը ղրկէ այդ շրջանը: Հազարաւոր ամերիկեան ինքնաշարժներ կ՛օգտագործուին՝ Պարսկաստանի ամէն կողմերէն զինուոր հասցնելու համար:

Ապստամբ ցեղախումբը կը բաղկանայ 80,000 լաւ զինուած եւ վրանաբնակ ընտանիքներէ, որոնք կ՛ապրին Պարսից ծոցի երկայնքին: Ամառը, երբ եղերքի տաքը անտանելի կը դառնայ եւ արօտավայրերը կը չորնան, այս վաչկատուները կը գաղթեն Ջարս Նահանգը:

Քաշկայիներու գլխաւոր զբաղումն է մաքսանենգութիւնը —գլխաւորաբար զէնքի. ահա՛ Թէ ինչո՛ւ լաւ զինուած են: Բացի զէնքէ, եղերքի անպաշտպան կէտերէն ցամաք կը հանեն եւրոպական գանագան ապրանքներ, որոնք բարձր մաքսի ենթակայ են: Նոյնպէս մաքսանենգութիւն կ՛ընեն տեղական ափիոնի, որ պետական մենաշնորհ է:

Կառավարութեան ձեռք առած խիստ միջոցները պատճառ դարձան շարժումին: Ապստամբները քաղաքներու, գիւղերու և կարաւաններու վրայ յարձակելով կը կողոպտեն: Րիզա Շահի բանակը զօրաւոր է եւ շուտով պիտի մարէ այս շարժումն ալ, ինչպէս նախորդները:

Թուրքեւհելլէն համաձայնութիւնը

Թուրքեւհելլէն բանակցութիւնները հաժաձայնութեամբ վերջացած են: Համաձայնագիրը պատրաստուելու վրայ է, ստորագրուելու համար:

Դաշնագիրը հետեւեալ հիմերը պիտի պարունակէ.—

1. Թուրք եւ հելլէն հպատակներուն եւ երկու կողմի ոչփոխանակելիներուն գրաւուած կամ չգրաւուած բոլոր կալուածները նկատի առնելով, ամբողջական հաշուակցութիւն պիտի կատարուի:

2. Երբ համաձայնագիրը ի գործու յայտարարուի, հելլէն կառավարութիւնը պիտի վերադարձնէ Արեւմտեան Թրակիոյ Թուրքերուն բոլոր կալուածական իրաւունքները: Այսպէս, ետ պիտի տրուին գրաւուած շէնքերն ու հողերը: Կարգ մը Թրքապատկան հողեր, որ Թուրքիայէն գացող յոյն գաղթականներուն տրուած էին հոն գիւղեր հիմնելու համար, հելլէն կառավարութեան կողմէ պիտի գնուին եւ Թուրքերուն պիտի յանձնուին:

3. Վեցերորդ մասնախումբը, որ Պոլսոյ Յոյներուն իրաւական կացութեամբը կը զբաղի, 7 ամիս պիտի շարունակէ իր գործը եւ վկայական պիտի տայ «էթապլի» եղող Յոյներուն: Վկայականները, հաժաձայնագրին ստորագրութենէն յետոյ պիտի տրուին:

Փոխանակութեան Խառն Յանձնաժողովը 10 ամսուան մէջ հաշուեյարդարի պիտի ենթարկուի: Պիտի մնան միայն երկու դիւաններ, որոնցմէ մէկը հաշուեյարդարով պիտի գրաղի, իսկ միւսը՝ համաձայնագրին գործադրութեամբ:

Պելկրատի դատավարութիւնը

Սկուպչինայի ծանօթ սպանութեանց դատավարութիւնը կը շարունակուի Պելկրատի մէջ: Զօրս պաշտպան փաստաբաններ ջանացին արդարացնել Գարատաղցի Եէրտի Փունիսար Րաչիչը, որ սպաննած էր երեք երեսփոխաններ, մէջն ըլլալով Ստեփան Բատիչը: Փաստաբանները շեշտեցին Թէ Գարատաղցին արիւ-

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Դ.էջ)

ԱՆԱՏՕԼՈՒԻ ԲԵԿՈՐՆԵՐՈՒՆ ՀԱՄԱՐ

Շաւիլէնի բանւոր հայրենակից մը իր ողբացեալ տիկնոջ՝ Տիկ. Սիրանոյշ Ն. Նազդաշեանի (ծնեալ Ճնկըտրեան) ժահուան Ա. Տարելիցին առթիւ փոխան հոգեհանգստի՝ 100

Նախորդ գումար ֆր. 7340

Ընդհ. գումար 7440

ՆՈՐ ԹՈՒՐՔԻՈՅ ՍԱԶՄԱՆԱԳԼՈՒԽՆԵՐԸ

Կիրակի օր Էնկիւրիի ազգային մեծ ժողովին մէջ արտաքին գործավար Թեվֆիք Րիւշտի պէյ, Թուրքիոյ արտաքին քաղաքականութեան մասին խօսելով, ամէնէն առաջ յիշեց սուրիական վէճին նպաստաւոր եւ բարեկամական կարգադրութիւնը, որ լաւ ազդեցութիւն պիտի ունենայ Թուրքեւֆրանսական յարաբերութեանց վրայ: Աւելցուց Թէ ցունաստանի հետ փոխանակութեան խնդրին լուծումնալ նպաստաւոր ազդեցութիւն պիտի ունենայ Թուրքեւհելլէն յարաբերութիւններուն վրայ:

Գործավարը յայտնեց նաեւ Թէ ուրբաթ օր իր եւ իտալական դեսպանին միջեւ կնքուած է համաձայնագիր մը, ճշդելու համար Իտալիոյ եւ Թուրքիոյ ծովային սահմանը, համաձայն Լահէյի իրաւարար Ատեանի որոշման եւ Լոզանի դաշնագրի տրամադրութեանց:

Խօսելով Պարսկաստանի մասին, Թեվֆիք Րիւշտի պէյ ըսաւ.

— *Համաձայնութիւն մը գոյացաւ նաեւ Պարսկաստանի հետ՝ մեր հասարակաց սահմանագլուխները ճշդելու եղանակին մասին: Որոշուեցաւ կազմել խառն յանձնաժողով մը, որ իր աշխատանքներուն պիտի ձեռնարկէ խիստ մօտ ատենէն: Կը հետեւի Թէ նոր Թուրքիոյ սահմանագլուխները իր բոլոր դրացիներուն հետ՝ գործնապէս եւ ամբողջովին ճշդուած են, եւ Թէ այլեւս Թուրքիոյ եւ միւս կառավարութեանց միջեւ չկայ ոեւէ վէճ, որ արգելք ըլլայ դաշնագիրներու կնքումին:*

ՁԵԽ ԼՐՏԵՍ ՄԸ ՁԵՐԲԱԿԱԼՈՒԱԾ

Փրակայի օդանաւային կայանի պահակներէն մէկը մաքսի գրասենեակին մէջ գտաւ պայուսակ մը, որուն պարունակութիւնը կասկածելի Թուեցաւ իրեն: Պայուսակը բացուեցաւ պաշտօնեաներու ներկայութեան եւ տեսնուեցաւ որ կը պարունակէր Չեխոսլովաքիոյ պատերազմական նախարարութեան պատկանող խիստ գաղտնի վաւերաԹուղԹեր:

Քիչ յետոյ, ֆրէգտէնէն մէկը հեռաձայնով հարցուց Թէ պայուսակը գտա՞ծ են մաքսատան մէջ: Հաստատական պատասխանին վրայ, մարդը յայտնեց Թէ իրիկունը պիտի գայ զայն առնելու:

Երգու գաղտնի ոստիկանները դիրք բռնեցին գրասենեակին մէջ, ու գիշերը, երբ մարդը եկաւ, ձերբակալեցին զայն: Լրտեսը եկած էր գերմանական մեծ ինքնաշարժով մը, որուն վարիչը ձերբակալուելէ յետոյ ազատ ձգուեցաւ:

Խորհրդաւոր ճամբորդը յայտնեց Թէ պայուսակը իր մէկ բարեկամին կը պատկանի. սակայն չեխ պատերազմական նախարարութեան պաշտօնեաները ճանչցան այս չեխ սպայակոյտի հարիւրապետը, որ գաղտնի տեղեկութեանց Գրասենեակին մէջ պաշտօնեայ էր եւ գերմանիոյ հաշուոյն լրտեսութիւն կ՛ընէր.

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՄԱՍՆԱՃՅՈՒՂԸ

(ԱԽՏԱՄԱՐՈՒՄ ՄԸ ՏԱՂԱՑԱԾ ՀՈԳԵՎՈՐ ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆ)

Երէկ մեզի շատերուն գօրաւոր ոչ մէկ բան կրցաւ պատճառել այնքան ուրախութիւն, որքան Հայկական Մասնաճիւղի Ընդհանուր Ժողովի գումարումը։ Ինչո՞ւ համար այդ ժողովը այդքան մեծ նշանակութիւն ունէր մեզի համար։ Որովհետեւ ան ցոյց պիտի տար, թէ մեր գաղութին մէջ կան դեռ հայեր, որոնք կը սիրեն իրենց ազգը, կը սիրեն իրենց հողը, կը սիրեն իրենց ազատութիւնը, կը սիրեն իրենց ազգային դրօշակ

Մեր հարևանները հիմա չեն հետաքրքրվում, թե ինչ է կատարվում Ալիքի տանը։ Նրանք գիտեն, որ Ալիքը ամուսնացել է, և որ նրա կինը հղի է։ Նրանք գիտեն նաև, որ Ալիքը ամուսնացել է սիրուց, և որ նրա կինը հղի է նրանից։ Նրանք գիտեն նաև, որ Ալիքի կինը հղի է սիրուց, և որ նրա երեխան Ալիքինը չէ

SALLE PLEYEL

252 FBG. ST. HONORÉ

9 ՅՈՒՆԻՍ ԿԻՐԱԿԻ ԻՐԻԿՈՒՆ ԺԱՄԸ ՃԻՇՏ 9ԻՆ

ՄԻԱՅՆ ՄԷԿ ԱՆԳԱՄ ԿԸ ՆԵՐԿԱՅԱՑԱՑՈՒԻ ՀԱՅ ԳԱՂՈՒԹԻՆ ՀԱՄԱՐ

Հայերէն եւ ֆրանսերէն վերտառութեամբ

Ա Ն Դ Ր Ա Ն Ի Կ ՖԻԼՄԸ

ՄԱՍՆԱԿՑՈՒԹԵԱՄԲ **Ա. ՇԱՀԽԱԹՈՒՆԻԻ**

ՈՉ ՈՔԻ ՏՈՄՍԱԿ ԿԸ ՂՐԿՈՒԻ

Կանխաւ կարելի է տոմսեր ստանալ **ARMENA FILM**/ի *տնօրէնութենէն,*

53 FBG. MONTMARTRE *Հեռաձայն՝* TRUDAINE 47-13

ՍԷՆՖՈՆԻԿ ՄԵԾ ՆՈՒԱԳԱԽՈՒՄԲ **ԳԻՆԵՐԸ՝ 15 ՖՐԱՆՔԷՆ 50 ՖՐԱՆՔ**

Նով կը մաքրէ իրեն եղած նախատինքը, ու սպանիչը ներկայացուցին իբրեւ հերոս մը որ «պատմականօրէն անհրաժեշտ էր, ինչպէս այն Սերպը որ սպաննեց Աւստրիոյ Ֆրանց Ֆերտինանտ արհիդուքսը, պատճառ դառնալով համաշխարհային պատերազմին»:

Բաւիչ հարցաքննութեան ատեն յայտարարեց թէ Բատիչը սպաննած էր անոր համար որ անիկա գործիք մըն էր Իտալիոյ ձեռքը ընդդէմ Եուկոսլաւիոյ:

— Ժամանակին, ըսաւ, ես Բատիչի բարեկամն էի, բայց պատուոյ դաշտին վրայ իբրեւ զինուոր գործեցի: Նշմարեցի որ Բատիչ կը գործէր Եուկոսլաւիոյ արտասահմանի թշնամիներուն հետ, ու հայրենասիրութիւնը ստիպեց զիս գործել: 1928 յունիս 20ին սպաննեցի Եուկոսլաւիոյ թշնամիները: Յաճախ սպաննած եմ Եուկոսլաւիոյ թշնամիներ: Եթէ հայրենիքիս համար սպանածներս կարզի շարել պէտք ըլլար, անոնք պիտի գրաւէին այս սրահէն մինչեւ Պելկրատ քաղաքի ծայրը: Բոլշեւիսմն ու ֆաշիսմը կը գործակցին՝ Եուկոսլաւիան քանդելու համար: Սերպ պետական մարդիկը դաւաճանութիւն ըրին՝ երբ զիս դատարան յանձնեցին: Այդպէս ըրին՝ Խրուաթներու հաւակրութիւնը շահելու համար: Բայց Խրուաթները չեն ուզեր երեւնալ սերպ դատարանի մը առջեւ:

Վերջացնելով, Բաչիչ ըսաւ որ եթէ իր գլխատուժով Սերպիա պիտի եւ Խրուաթիա պիտի հաշտուին, սիրով կը զոհէ իր գլուխը: Այս խօսքին վրայ ներկաները շատեր յայտնեցին:

Դեռ պիտի խօսին 20 պաշտպան փաստաբաններ: Դատարանը փակ էր երէկ երկուշաբթի՝ տօնի առթիւ: Կը կարծուի թէ վճիռը պիտի տրուի հինգշաբթի:

ԿԱՑՈՒԹԻՒՆԸ ՅՈՒՆԱՍՏԱՆԻ ՄԷՋ

Նորընտիր Ծերակոյտն ու երեսփոխանական ժողովը երէկ միացեալ նիստ գումարեցին Աթէնքի մէջ՝ ընտրելու համար Հանրապետութեան նախագահը: Ժողովրդական կուսակցութիւնը չմասնակցեցաւ ընտրութեան: Յայտարիս բացատրեց թէ ինչո՞ւ իր կուսակցութիւնը ճերմակ քուէ տուաւ: Գլխաւոր թեկնածուն էր ծովակալ Քոնտուրիոթիս:

**** Համանավարները խռովութիւններ յարուցին Ակրինիէնի մէջ: Յարձակեցան Գործադուլկներու Օգնութեան Գրասենեակին վրայ եւ խոշտանգեցին պաշտօնեաները: 11 հոգի ձերբակալուեցաւ:*

*— *** Խորհրդարանին մէջ առաջին անգամ կարդացուեցաւ այն օրինագիծը, որով Հանրապետութիւնը կը պաշտպանուի համայնավար վտանգին դէմ: Կարգ մը ընդդիմադիր երեսփոխաններ հակառակ արտայայտուեցան օրինագիծին, առարկելով թէ ատով կարծիքի ազատութեան դէմ կը գործուի: Կառավարութիւնը վստահութեան խնդիր յարոյց եւ խոստացաւ երկրորդ ընթերցմանատեն ընդունիլ կարգ մը բարեփոխումներ:*

**** Անգլիական նաւային Մարմինը Մայիս 31ին հրաժեշտի ունկնդրութեան ընդունուեցաւ Հանրապետութեան նախագահ Քոնտուրիոթիսի կողմէ: Նոյն գիշերը ծովային նախարար Ակրիրոփուլոս ողջերթի հացկերոյթ մը տուաւ եւ շնորհակալութիւն յայտնեց անգլիացի պետ Թըրլի եւ սպաներուն, որոնք երկու տարի մեծ եռանդով ծառայեցին Յունաստանի: Անգլիացիները մեծ ժողովրդականութիւն շահած էին՝ նաւատորմը եւ նաւային վարժարանը կարգի դրած ըլլալով:*

**** Փանկալոսի նախկին նախարարներէն Թավուլարիս ինքնաբերաբար ներկայացաւ խորհրդարանային այն յանձնախումբին, որուն պաշտօնն է քննել զօրավար Փանկալոսի խնդիրը: Թավուլարիս ձերբակալուելով բանտարկուեցաւ:*

**** Աթէնքի երեսփոխան Իպմիրցի Արկիրոփուլոս հարցապնդում մը ուղղեց Խորհրդարանին, որով կը պահանջէ փոքր Ասիոյ աղէտի ընթացքին կորսուած հելլէն եւ օտար արժեթուղթերու մասին որոշումներ ա.ալ: Արկիրոփուլոս կը յայտարարէ թէ այդ կարգի արժեթուղթերը պատկառելի գումար մը կը ներկայացնէին:*

**** Սելանիկի մէջ ժանտատենդի (թիֆոյիտ) բազմաթիւ ծանր դէպքեր արձանագրուած ըլլալով, առողջապահական իշխանութիւնները բացառիկ գործունէութիւն ցոյց կուտան: Տասը բժիշկներ հրաժան ստացած են պատուաստել վարակեալ թաղամասերու բնակիչները: Կատարուած քննութիւնները ցոյց տուած են որ երեք ջրամբարներ թիֆոյիտի մանրէներ կը պարունակէին. որոշուած է հականեխել զանոնք:*

Թուրքական առեւտուր

Պոլսոյ խորհրդային առեւտրական ներկայացուցիչը Առեւտրական տնօրէն Մուհիտտին պէյի այցելելով երկարօրէն տեսակցեցաւ Թուրքեւոուս առեւտրական գործերու մասին: Տեսակցութիւնը մանաւորաբար դարձաւ այն թուրք վաճառականներուն շուրջ, որոնք դժուարութեան հանդիպած են Օտեսայի մէջ, իրենց ապրանքներու ներածման միջոցին: Առեւտրական տնօրէնը անմիջապէս հեռագրով էնկիւրի ղրկեց տեսակցութեան արդիւնքը: Կ'ըսուի թէ կարելի եղած է համաձայնութեան եղանակ մը գտնել Օտեսայի մէջ մնացած վաճառականներու մասին:

"ՄԱՅԻՍ 28,,Ի ՀԱՆԴԷՍՆԵՐԸ

ԼԻՈՆ

Այս շաբաթ երեկոյ ժամը 8ին «Սիկալ» թատրոնը, 144 Ave. ee Saxe *կը խօսին՝* **ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ** *եւ* Mr. Emmanuel Lévy *(Բաղաքապետի Ա. փոխանորդ)* Professeur à la Faculté de Droit:

ՎԻԷՆ

Նախաձեռնութեամբ Հ. Յ. Դ. Վիէնի Շրջ. Կոմիտէի

Այս կիրակի ժամը 2.30ին Ամիքալ-Լայիքի շքեղ սրահին մէջ

կը խօսի՝ **ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ**

ՏԻՍԻՆ յետաձգած է այս կիր. ժամը 3.30ին Salle Nauvelty

ԵՐԵԿՈՅԹ-ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍ

Այս :: Շաբաթ իրիկուն, 12 Rue du Renard, Paris (IV)

Կազմակերպուած Պ. ԱՐՇԱԿ ՓԷՇՏԻՄԱԼՃԵԱՆԻ կողմէ

Նուագախումբ եւ ճազ-պանտ: Արեւելեան նուագախումբ Պ. Պ. (Մկրտիչ, Նասիպ, Բարունակ, Յովսէփ եւ Արթաքի Սկիւտարցի), Նասրա Հանըմ, (արեւելեան պարեր): Ճոխ պիւֆէ ժողովրդական գիներով:

Կը խնդրուի սեղանները նախապէս վարձել: Տոմսերու համար այժմէն դիմել ճաշարան «ANI» 67 Rue Monsieur le Prince, Paris (6), *Հայկ. նպարավաճառներու մօտ՝ 26* Rue de Trévise, Cadet, 54 Rue Piat, Belleville, 28 Rue Lesage, Belleville:

ՄՈՒՏՔ 10 ԳՐԱՆՔ

ԹԱՏԵՐԱԿԱՆ ՆԵՐԿԱՅԱՑՈՒՄ ԼԻՈՆԻ ՄԷՋ

կազմակերպուած Պօլուի եւ շրջ. Հայր. միութեան կողմէ

Այս կիր. ժամը 2ին, Էլտօռատօ թատրոնը, (33, Cours Gambetta)

կը ներկայացուի՝ **ՄԵԾՆ ՏՐԴԱՏ** *եւ* **ԳՐԻԳՈՐ ԼՈՒՍԱՒՈՐԻՉ**

միջնարարներուն նուագ: Տոմսերու գիներ՝ օթեակ 35.100 ֆր. (4—14 անձի համար), թիկնաթոռներ՝ 10, 7, 5 եւ 3 ֆրանք:

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

ՍԱՆԱՍԱՐԵԱՆԻ ԴԱՍԸՆԹԱՑԸՐ այս Հինգշաբթի կէսօրէ վերջ ժամը 3.30էն 5՝ Հայերէն եւ Հայոց պատմութիւն (Պ. Մ. Նաթանեան):

ՇԱՀՈՂ ԹԻԻԵՐ

Մարսէյլի եոզկատի եւ շրջ. Հայրենակցական միութեան մայիս 25ի վիճակահանութենէն շահած են հետեւեալ թիւերը.— 424՝ գորգ, 187՝ ժամացոյց, 566՝ նապաստակ, 100՝ մաճճակալի ծածկոց, 572՝ շիշ մը շամբանեա, 395՝ ինքնահոս գրիչ: Նուէրները ստանալու համար տոմսակներով ներկայանալ՝ K. Taniélianի, 100 Bld. de Paris, Marseille.

***

Լիոնի բալու-շաւաւ գիւղի ուսումն. ընկերութեան վիճակահանութենէն շահած են հետեւեալ թիւերը.— 35՝ զօրաւոր ընդրանիկի նկարը, 53՝ շապիկ եւ փողկապ, 256՝ կանանց ձեռքի պայուսակ, 100՝ մէկ շիշ օ տը քոլոներ: Շահած առարկաները ստանալու համար տոմսերով ներկայանալ Պ. Յովսէփ փաշալեանի, 75 Ave. Berthelot, Lyon:

ՆԱՄԱԿԱՑՈՒԻՓ

ՍՏԱՑԱՆՔ

Պազարջիք, Կ. Գ.— *1700 լէյ:*
Փարիզ, Մ. Ճ.— *145 ֆր.:*
Նիս, Պ. Ա.— *70:*
Ցէսին, Օր. Ս. Թ.— *35:*
Լանսէյ, Գորձ.— *196.50:*
Տրակինեան, Վ. Գ. *35:*
Պիյեանքուռ, Գ. Կ.— *50:*
Սէն փիէռ, Ռիւթ.— *35:*
Պիսէթր, Ա. Թ.— *150:*
Սէն Լորէն, Հ. Ն.— *70:*
Ընվէրս, Ալթ.— *145:*
Փոն տը Շէրիւի, Գորձ.— *294:*
Ժուայեէօզ, Մ. Ռ.— *20 ֆր.:*

ԱՐԵՒԵԼԵԱՆ ԵՒ ԵՒՐՈՊԱԿԱՆ ՆՊԱՐԱՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆ

MAISON VARTERESSIAN

1bis Rue Hautefeuille, Մէթրօ St. Michel

Արեւելեան եւ եւրոպական ամէն տեսակ նպարեղէնները

Ամենաւի Մածուր Ազան

Մասնաւոր սպասարկութիւն բնակարաններու համար կ'ընդունինք ապսպրանքներ զաւառներէն և արտասահմանէն Ջատկի առթիւ ամենաընտիր իւղով պատրաստուած չէօրէկներ

ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԻՒՆ ՆՈՐ ՀԱՍՑԷԻՍ

ԴԵՐՁԱԿ Ս. ԿԻՒԼՊՕԼԵԱՆ

3 Rue Montholon, PARIS (9e) Métro: Poissonnière

ՀԱՑԿ. ԲՈՒԺԱՐԱՆ - POLYCLINIQUE de BELLEVILLE

Տէր եւ Տնօրէն՝ **ՏՕՔԹ. ԳՐԳՈՅԵԱՆ**

29, Rue (Place) des Fêtes, Paris. XIX. Tél. Nord 96-61

Բաց է ամէն օր, ուր շատ մը մասնագէտ բժիշկներէ կը խնամուին ամէն տեսակ ներքին եւ վէներական հիւանդութիւններ: Աչքի մասնագէտը կ'ընդունի Գշ., Երկ. եւ Շաբաթ օրերը ժամը 4—6: Քթի, կոկորդի ու ականջի մասնագէտը ամէն Երեք. եւ Շաբաթ օրերը ժամը 2—3: ԱՏԱՄՆԱԲՈՅԺԸ ամէն օր ժամը 9էն 19:

ԱԺԱՆ ԵՒ ԱՆՄՐՑԵԼԻ ԳԻՆԵՐ

50 ֆր.է վեր գիրք առնողին ֆարիւրին 10 զեղչ, *(ընտրուած գիրքեր)*

Հայի Համար (կազմուած) 35, Պէլֆեկոր (417 էջ) 30, Իմ Ընկերը (Մաքսիմ Կորքի) 7.50, Անհետացած սերունդ 8, Գիւղաշխարհ 26, Տարագրի մը յուշատետրը 15, Կարօտ Հայրենի 20, Քերթուածներ (Թուրեան) 5), Գոհարներ Հայ գրականութեան (կազմուած) 30, Թէատրա 10, Ոսկի աքաղաղ 10, Արտիստը, Ֆաթման եւ Աատը 25, Ապրիլ 11, 15, Ընկերը 15, Բօլհն 8, Հայերու բնաջնջումը 7.50, Էջեր իմ յուշերէն (զօր. Սեպուհ, կազմուած) 60, Արսէն Լիւպէն (5 հատոր) 9, Շերլօք Հօլմս (4 հատոր), Պօսկոմպ Հովիտին գաղտնիքը (Շ. Հօլմս) 2, Լոնդոնի հովուավէպը 8, Նամուսը 15, Ճամբուն վրայ 7.50, Ագահ վաճառականին կտակը 3, Մագոթ Մինաս 2, Վարպետ բժիշկը 2, Աբշըշն մալ ալան 4, Վիցոկէս պորտի ժառանգ Աեսցած մնատուկը 4, Ոսկանոցին գիրքը 5, Երազհան 6, 8, Խօսակցութիւն՝ 2.50, 5, 7.50, Արարատ երգարան 25, Զայնագրուած երգեր Սրուանձտեանցի, Բարերը (զօր. Անդրանիկի, Ա. Մխոնկեանի, Մեծն Մուրատի, Անմահն Ժիրայրի եւն.):

Պահանջեցէք մեր գրացուցակը ինչպէս նաեւ ձեր ուզած բոլոր գիրքերը:

Դիմել՝ Mme A. Sévouni, 31 Rue Kléber, Issy-les-Moulineaux, (Seine), France.

ԻՐԱՒԱԳԻՏԱԿԱՆ ԳՐԱՍԵՆԵԱԿ

106 Ave. Kléber. PARIS (16e)

(Նախկին ՍԹԷՖԼԻՖ) Հեռ. Passy 72.56 R. C. Seine No. 438390

ՏՆՕՐԷՆ՝ Պ. ԱՆՏՐԷ

Ամէն տեսակ ընկերութեանց պայմանագրութիւններ, ապահովագրական պայմանագրութիւններ, խնդրագիրներ, պատերազմական հատուցումներ, տեւետրական տուներու առուծախ:

Օրինական ամէն կարգի հետապնդումներ վարչական եւ հիւպատոսական իշխանութեանց մօտ:

Թրանսմ մտնելու համար ձեռնհաս իշխանութիւններէ արտօնագրի ստացման խնդրագիրներ (ԱՅԻՏԱՒԻԹ):

Ամուսնութեան, ամուսնալուծման ձեւակերպութիւններ. ներկայացուցչութիւն Թրանսայի, Յունաստանի եւ Թուրքիոյ բոլոր դատարաններուն առջեւ:

Ամէն օր ժամը 4—7, բացի կիրակիէ եւ Շաբաթէ

ցառաջի ընթերցողներուն համար խորհրդակցութիւնը Ձրի

ՁԱՇԵՑԷՔ ԵՒ ԸՆԹՐԵՑԷՔ

BOULANT

ՁԱՇԱՐԱՆ ՊՈՒԼԱՆ

Շետեւեալ չափաւոր գիներով

12 ֆրանք՝ 34 Bld. St. Michel

16 ֆրանք՝ 1 Bld. Montmartre

18 ֆրանք՝ 35 Bld. des Capucines

ՀԱՄՈՎ ՍԻՄԻԹՆԵՐ

ՏԱՔՈՒԿ ՍԻՄԻԹՆԵՐ

Հացագործ LA GARDE

1 Rue St. Lazare, PARIS (9e)

Téléphone-Trudaine 95.21

Կ'ուզուին գործաւորներ եւ գործաւորուհիներ Թամբի գործարանի մէջ աշխատելու համար: Պայմաններու մասին գրել՝ M. Brottier, Boutet et Cie. La Croix (Indre et Loire).

Կ'ուզուին երկու աշակերտներ, 15-17 տարեկան, լուսանկարչութիւն սորվելու համար, ներկայացած իրենց ծնողքին կողմէ: Դիմել՝ Թոթօ Ֆիլիպիւ, 37 Rue Poissonnière, Paris (2e). Tél. Louvre 69-83:

IMPRIMERIE - **MASSIS** - ÉDITIONS

208bis, Rue Lafayette Paris (10)

Le Gérant: E. SOUVIGNY

ՁԵՐ ՇԱՀԸ ԿԸ ՊԱՀԱՆՋԷ ՈՐ ՄԵՋԻ ՎՍՏԱՀԻՔ ՁԵՐ

ՀԱՇՈՒԱՊԱՀՈՒԹԻՒՆԸ . . . . . ԵՒ . . . ՏՈՒՐՔԻ ԳՈՐԾՈՂՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ

Դ. ԹԱՒԻՐԵԱՆ

ՓՈՐՁԱՌՈՒ ՀԱՇՈՒԱՊԱՀ

19 RUE HENRI MONNIER PARIS (IXme)

Տոմարներու կազմակերպութիւն,
Հաշուեկշիռ եւ դիպուկ հաշուենկնութիւն,
Դիզուած հաշիւներու արձանագրութիւն.

ԱՄԻՍԸ **75** ՖՐԱՆՔ

Ամէն տեսակ տուրքերը ժամանակին կը յայտարարենք, Թուղթերը կը քննենք, պայտնական դիմումները ժամանակին եւ օրէնական կերպով կը կատարենք:

ՇԱՆՕԹ.— Բոլոր առեւտրականներուն կը յանձնարարենք մեր մասնաւոր սիստէմը, որ կը դիւրացնէ տուրքի բոլոր պահանջները: եւ առեւտրականի կացութիւնը կը յայտնէ ուզուած վայրկեանին: Ընդունելութեան ժամեր՝ 5—7:

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMÉNIEN EN EUROPE

ՅԱՌԱՋ

ԲԱԺԱՆԵՑԻՆ

	3 ամս.	6 ամս.	Տար.
ՖՐԱՆՍԱ	35 ֆ.	70ֆ.	140ֆ.
ԱՆԳԼԻԱ		20 շլ.	40 շլ.
ԵԳԻՊՏՈՍ		»	»
ԻՏԱԼԻԱ		250 ֆրանք	
ԱՄԵՐԻԿԱ		6 տլ.	10 տլ.
ԵՒՐՈՊԱ		100 ֆ.	200ֆ.

"HARATCH"

Directeur-Propriétaire
SCH. MISSAKIAN

Խմբագիր՝
Շ. ՄԻՍԱՔԵԱՆ

Rédaction & Administration
Խմբագ. եւ վարչութիւն

235 Faub. St. Martin
PARIS (10e)

MÉTRO LOUIS-BLANC ou JAURÈS

Հասցէի փոփոխութեան համար պէտք է վճարել 2 ֆրանք

ՉՈՐԵՔՇԱԲԹԻ
5
ՅՈՒՆԻՍ
1929

5 JUIN 1929

ԵՐԿՈՒ ՏԱՐՒԱՆ ԹԻՒ 974

ՕՐԱԹԵՐԹ, ԱԶԳԱՅԻՆ, ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԵՒ ԳՐԱԿԱՆ

ԳԻՆ՝ 50 ՍԱՆԹԻՄ

ԵՐԿՈՒ ԽՕՍՔ

ԱՅՊ ՄԵՆՔ ԵՆՔ ԳԱԼԻՍ...

Օրուան խոշոր խնդիրն է Անգլիոյ Աշխատաւորական կուսակցութեան յաղթանակը՝ մայիս 30ի բնտրութեանց մէջ։ Յաղթանակ մը՝ որ շփոթութեան մատնած է և՛ շահողները և՛ պարտուողները։

Արդարեւ, այնքան ալ պայծառ չէ կացութիւնը։ Երեսփոխանական 615 աթոռներէն 288ը շահելով, աշխատաւորականները մեծ հարուած մը տուին իրենց հակառակորդներուն։ Այս արդիւնքը 126 աթոռի շահ մը կը ներկայացնէ նախորդին վրայ, բայց ոչ այն վճռական ուժը, որ կարենար իշխանութեան գլուխ գտնել աշխատաւորական դահլիճ մը, միայն իր հաւատարիմներուն քուէներով։ Անմիջապէս յետոյ կուգան Պահպանողականները, 254 երեսփոխաններով։ Այս կացութեան մէջ, ինչպէս նախատեսեր էինք, իրաւարարի դերը կ'իյնայ Ազատականներուն, որոնք 193 աթոռ ունէին 1923ի բնտրութեանց առեն, 46ի դէմ 1924ին, իսկ հիմա ունին 57 երեսփոխան։

Ամբողջ տարիներ, Մեծն Բրիտանիոյ ճակատագիրը վարած են երկու խոշոր հոսանքներ, պահպանողական եւ ազատական։ 1900էն յետոյ է որ, Աշխատաւորականները կ'երեւան երկու երեսփոխանով, յանգելու համար մինչեւ երեք հարիւրի։ Շահողին խաւարած է Ազատականներուն արեւը, ժամանակի ընթացքին, բայց ժանաւանդ Մեծ պատերազմէն յետոյ։ Երկու հոսանքներուն մէջտեղը ինկած, Ազատականները այլեւս դարձեր են զանցառելի քանակութիւն, եւ այսօր ունին մէկ մխիթարութիւն,—իրենց 57 քուէներով կրնան ղէպի ալ կամ ղէպի ձախ դարձնել իշխանութեան ղեկը։ Ուրիշ խօսքով, կրնան դառնալ բարեփոխումներու մղել պահպանողականները, կամ սանձել աշխատաւորականներուն սրընթաց արշաւը։ Երկու պարագային ալ, երերուն վիճակի մը կը ժառնուի օրուան դահլիճը։

Նորընտիր Երեսփ. ժողովը պիտի բացուի յունիս 25ին, եւ կը կարծուէր թէ Պ. Պալտուին մինչեւ այդ օրը պիտի քաշքշէ իր իշխանութիւնը։ Բայց ահա հեռագիրները կը ծանուցանեն թէ արդէն իսկ պատրաստած է իր հրաժարականը։ Այնպէս որ, այսօր-վաղը իշխանութեան գլուխ կ'անցնի Պ. Մաքտոնըլտ։ Նոր վարչապետին ցանկն ալ պատրաստ է արդէն, եւ Անգլիական դուրս, ժանաւանդ Ֆրանսայի եւ Գերմանիոյ մէջ, անհամբերութեամբ կը սպասեն իմանալու արտաքին նախարարին անունը։ Աշխատաւորականները ունին հասունցած մարդիկ՝ ամէն ասպարէզի համար, նոյն իսկ ելմտագէտներ։ բայց արտաքին գործերու վարչութիւնը այնպիսի պաշտօն է որ չի կրնար իմանալ մարդանքներու։ Աշխատաւորական առաջին դահլիճին մէջ, Մաքտոնըլտ ինքն ստանձնած էր այդ պաշտօնը, շրջապատուած՝ յորովայնէ ընտրեալ խորհրդականներով։ կը թուի թէ այս անգամ չպիտի ուզէ ստանձնել այդ պատասխանատուութիւնը, եւ զայն պիտի յանձնէ ասպարէզին մէջ եփած դիւանագէտի մը, հոգ չէ թէ ըլլայ կուսակցութենէն դուրս։

Մնաց որ, առանձին դժուարութիւններ չկան այդ ասպարէզին մէջ։ Մաքտոնըլտ իր առաջին պաշտօնավարութեան ընթացքին, հաստատեց թէ տրամադիր չէ հիմնական շեղումներ կատարելու բրիտանական աշխարհավարութեան ճամբուն վրայ։ Ինքն էր որ, առաջին օրերուն իսկ, խիստ ազդարարութիւններ ուղղեց Չնդկաստանի եւ Եգիպտոսի յեղափոխականներուն, եւ ընթացք տուաւ նոր մարտանաւերու շինութեան։

Իրրեւ առաջին գործ, եւ գոհացում տալու համար աշխատաւոր զանգուածներու բաղձանքին, նոր վարչապետը պիտի վերահաստատէ յարաբերութիւնները՝ խորհրդային Միութեան հետ, որ անհամբեր կը սպասէ այդ օրուան, հակառակ դերասանական քրթմնջիւններու։

Իր երկրորդը գործը, արտաքին քաղաքականութեան մէջ, պիտի ըլլայ ուժ տալ խաղաղասիրական ծրագիրներուն, որոնց յօրինման մէջ իրարու հետ կը մրցին բոլոր հոսանքները, առանձին ճակատներ կազմելով իրագործման պարագային։ Հաւատացողներ կան թէ նոր դահլիճը աւելի պիտի շեշտէ սպառազինութեանց կրճատման քաղաքականութիւնը, եւ մանաւանդ միջոցներ պիտի գտնէ գոհացնելու Գերմանիոյ կարգ մը պահանջները։ Այս վերջին հաւանականութիւնը արդէն իսկ ահաճութիւն կը պատճառէ Ֆրանսայի մէջ, ուր երախտագիտութեամբ կը յիշեն Զէմպրլէյնի բարեացակամ դիրքը։

Նոր դահլիճին ամէնէն յատկանշական գիծը պիտի ըլլայ նաեւ աշխատաւորական քաղաքականութիւնը, զոր ընդլայնելու հնարաւորութիւն չունեցաւ 1924ին։ Բայց այս անգամ ալ նպաստաւոր չէ կացութիւնը, ինչպէս ըսինք։ Աշխատաւորականները չպիտի կրնան իրենց քուէներով անցընել օրեր է արտակարգ օրինագիծ։ Մեծամասնութիւն շահելու համար, անոնք ստիպուած են զիջումներ ընել երկու քաղքենի հոսանքներուն, ինչ որ կը նշանակէ սակարկութեան դնել իրենց սկզբունքները։ Մինչդեռ անոնք որ 8,306,477 քուէ կեղրոնացուցին իրենց վրայ, իրական գործ մը կը սպասեն։ Մանաւանդ հիմնական դարման՝ անգործութեան քրոնիկ տագնապին։

Աշխատաւորականներու յաղթանակին ամէնէն մեծ արժէքը այն է որ, Մեծն Բրիտանիոյ մէջ ալ, այդ պղնուապետական եւ աւանդապահ երկրին մէջ, շրջանէ շրջան աւելի ուժգին կը հնչէ աշխատաւոր բազմութիւններուն ձայնը.

— «Այդ մենք ենք գալիս»։

Արշաւ մը, որ տեղի կ'ունենայ առանց խոշոր ցնցումներու և առանց արիւնահեղութեան, յամր բայց ապահով, ինչպէս ամէն բարեշրջում՝ Տարուինի հայրենիքին մէջ։

Շ.

ՄԱՄՈՒԼ

ԽՈՍՏՈՎԱՆՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

Այս խորագրով խմբագրականի մը մէջ, «Հայրենիք» դիտել կուտայ (19 մայիս).

— «*Հայաստանի Սորհուրդներու Ճրդ համագումարին ներկայ «վարչապետ» Մ. Տէր Գաբրիէլեանի տուած զեկուցման մէջ ուշադրաւ խոստովանութիւններ կան Սորհրդային կառավարութեան քաղաքականութեան մասին հանդէպ Հայաստան մտնող թուրք գաղթականներուն։*

«*Դաշնակների աւերած դիւղերից փախած եւ Խ. իշխանութեան հաստատուելուց յետոյ վերադարձած թուրքերի տեղաւորման խնդրում— ըսած է Մ. Տէր Գաբրիէլեանը — տեղի են ունեցել մի շարք թիւրիմացութիւններ, որոնց մենք աշխատում ենք լուծել զանազան եւ, ի միջի այլոց, դատարանների միջոցով։ Ինչպէս գիտէք, հայ գիւղացիները տեղաւորել էին մասամբ թուրք գաղթականների բնակարաններում։ Այս հողի վրայ առաջ եկած թիւրիմացութիւնները վերացնելու համար՝ մենք միջոցներ ենք ձեռք առել երկու ուղղութեամբ.— կամ թուրք գաղթականներին բնակեցնել իրենց նախկին բնակարաններում (այսինքն՝ քշելով Հայերը «Հ.»)...կամնման վայրերում կառուցւող նոր տներում առաջին հերթին բնակեցնել այն թուրք գաղթականներին, որոնք տանելի բնակարաններ չունեն»։*

Եւ Հայաստանի «վարչապետ»ը իր ցաւը եւ ցասումը կը յայտնէ, որ «Դաշնակցական գործակալները եւ կուլակային տարրերը», Սորհրդային իշխանութեան այս բարի գործը քանդելու եւ Հայաստանի մէջ տեղաւորուած թուրք գաղթականները փախցնելու համար, զանազան լուրեր եւ սպառնալիքներ կը տարածեն, որ «շուտով գալու են Դաշնակները եւ աւերելու թրքական գիւղերը»։

Մ. Տէր Գաբրիէլեան ամէն կերպ կ'աշխատի ցոյց տալ, թէ Հայաստանի մէջ Սորհրդային կառավարութիւնը ոչ միայն խտրութիւն չի դներ հայուն եւ թուրքին միջեւ, այլեւ թուրք գաղթականներուն առաջնութիւն կուտայ աւերուած գիւղերու մէջ տեղաւորելու համար։ Այսինքն՝ աւելի ճիշդ պիտի ըլլար, եթէ Մ. Տէր Գաբրիէլեան ըսէր, թէ Հայաստանի Սորհրդային իշխանութիւնը իրապէս խտրութիւն կը դնէ հայուն եւ թուրքին միջեւ, բայց այդ խտրութիւնը ոչ թէ ի նպաստ հայուն է, այլ ի նպաստ թուրքին։

Մեր ընթերցողներուն համար հարկաւ նոր բան մը չկայ Հայաստանի «վարչապետին» յայտարարութեան մէջ. մեր ժամուլը ժամանակի ընթացքին բազմաթիւ փաստեր է արձանագրած այն դառն ճշմարտութիւնը հաստատող, թէ հայ բոլշեւիկները իրենց կաշիէն դուրս կուգան ոչ թէ հայ ժողովուրդին այլ թուրքերուն ամէն կերպ գոհացում տուած ըլլալու համար, եւ այս կ'ընեն, որովհետեւ մահու չափ կը վախնան ոեւէ բանի մէջ նուազագոյն չափով իսկ ազգասէր երեւալէ, մինչդեռ իրենք մեծագոյն անարժանութիւնն ունին ինքզինքին առաւելագոյն չափով աշխարհաքաղաքացի եւ հայասիրական ցոյց տալու»։

ՕՐԸ ՕՐԻՆ

ՔԱՆԻ ՈՐՔ ԿԱՑ ԿԵՍԱՐԻՈՅ ՄԷՋ

ՊԱՏԱՍԽԱՆ ԲԱՐԵԳՈՐԾԱԿԱՆԻՆ

Կեսարիոյ եւ շրջակայից առաջնորդական փոխանորդ սերովբէ քահ. Պուրմայեան «Ազդարար»ի խմբագրութեան դրկած է հետեւեալ նամակը.

«Վերջերս Հ. Բ. Ը. Միութեան կեդր. Դիւանի հրատարակած տեղեկագրէն կ'իմանանք թէ Կեսարիոյ որբերուն իրական թիւը փոխանակ 100ի 61 է եղեր իբր թէ։ Ազգ. Առաջնորդարանս կուգայ այդ թիւրիմացութիւնը ճշդել հետեւեալ կերպով։

1928 Նոյեմբեր 30ին, Պէյրութ փոխադրուած 50էն զատ, Կեսարիոյ որբանոցին մէջ 94 որբեր կը գտնուէին։ Թալասի Ամերիկացիներէն Պէյրութի Նպաստամատոյցի ներկայացուցիչ Միս Տուայթ, Բարեգործականին նիւթական անձկութիւնը խնդրոյ առարկայ ընելով, յիշեալ 94 որբերէն 40ը միայն փոխադրել կ'առաջարկէր, եւ այդ մասին սակարկութեան մտնելով մեզի հետ, հազիւ 50 հատին առաքման կը հաճէր, առարկելով որ միայն այդքան որբերու ճանապարհածախս կրնար տալ։ Մեր պնդումին վրայ սակայն, վերջապէս համաձայներ էինք 61ի մասին, պայմանով որ 11 որբերուն ճամբու ծախքը մեր կողմէն հոգացուէր։ Ըստ այնմ տղոց ցուցակը պատրաստեր ու յանձներ էինք իրեն, որը իր կարգին ղրկած էր Բարեգործականին։ Մնացորդ 33 որբերէն 11ը անձնագիր չունենալուն՝ զանոնք որբանոցէն պիտի ճամբէինք.իսկ միւս 22ը Պոլիս Ազգ. Պատրիարքարան պիտի ղրկէինք, Սկիւտարի որբանոցը տեղաւորուելու համար։ Բայց 61ին ցուցակը ղրկուելէն ետք, մինչեւ Բարեգործականի պատասխանին ստացուիլը, թէ քատրոյէն դուրս ձգուելիք 11ը եւ թէ Պոլիս ղրկուելիք 22ը միանգամայն մնացին մեր մօտ, որով 94 թիւը որ ըսել է 100ի մօտ թիւ մը, ոչ միայն կը մնայ, այլ թէ աւելնալով ճիշդ 100 որբ-որբուհիներ ունինք հիմա Կեսարիոյ որբանոցին մէջ։

Ասոնցմէ գատ, 23 հատ գանազան հասակի եւ վիճակի երկսեռ պատսպարեալներ՝ կաղ, կոյր, անդամալոյծ եւայլն «Կէտիկլի» կը մնան որբանոցը։

Անդրադառնալով մեր ճշդումին, կը կրկնենք թէ որբերը ցուցակագրուած միջոցին անոնց ընդհանուր թիւը ոչ թէ 61, այլ 100ի մօտ 94 թիւը կը լրացնէր։»

Յուսիչներու գործադուլը

Ուրբաթ օր Փարիզի Լուվրի նամակատան թերթի ցրուիչները գործադուլ յայտարարեցին, բողոքելու համար 24 ֆրանքի կրճատման դէմ։ Ցրուիչները կը ստանան 800-850 ֆրանք ամսական։ Ուրբաթի ցոյցերուն մասնակցող 191 ցրուիչներ թղթատարական փոխ նախարար Ժէրմէն Մարթէնի որոշումով կասկայուեցան։ Անոնց տեղ թերթերու եւ այլ տպագիրներու սպասարկութիւնը կը կատարեն 500 ոստիկաններ։

Նախարարը մերժեց ընդունիլ բանթողներու պատուիրակութիւնը։ Ասոր վրայ երկուշաբթի գիշեր մօտ ութ հազար ցրուիչներ հրապարակային հաւաքոյթ մը ունեցան Աշխատանքի Սակարանին մէջ եւ որոշեցին 24 ժամուան ընդհանուր գործադուլ յայտարարել երէկուան համար։ Երէկ առաւօտ ժամը 9ին կրանժ-օ-Պէլ փողոցի ծանօթ սրահին մէջ բանթողները նոր գումարում մը ունեցան։ Այս երկու հաւաքոյթներուն մէջ ալ խօսեցան համաչնաւոր հռետորներ։

Խօսքէն գործի անցնելով, Փարիզի ցրուիչներուն ժողամասնութիւնը չաշխատեցաւ երէկ։ Կարգ մը բանթողներ ձերբակալուեցան։

Մամռոնըլտ պիտի յաջորդէ Պոլտուինի

Երկուշաբթի իրիկուն ժամը 5ին Տաուինկ Սթրիթի մէջ գումարուած նախարարական խորհուրդի ընթացքին՝ բոլոր նախարարները իրենց հրաժարականը ներկայացուցին վարչապետ Պոլտուինի։ Այս վերջինը երէկ Ուինսթոն Չըրչիլին հրաժարականը մատուցանելու համար Թագաւորին։ Նախարարական խորհուրդի վերջին նիստը տեւեց միայն մէկ ժամ։

Նոր դահլիճը պիտի կազմէ աշխատաւորական կուսակցութեան վարիչ Րամսէյ Մաքտոնըլտ։ Այս վերջինը քանի մը օրէ ի վեր երկար խորհրդակցութիւններ կ'ունենայ աշխատաւորական կուսակցութեան իր ընկերներուն հետ, դահլիճին անդամները որոշելու համար։ Ամէնէն աւելի վէճ կայ նոր արտաքին նախարարին մասին։ Կան երկու թեկնածուներ, Արթըր Չէնտէրսըն, որ 1924ին ներքին նախարար եղած էր Մաքտոնըլտի դահլիճին մէջ, եւ Շ. Հ. Թոմաս, որ գաղթային նախարար էր այն ատեն եւ մասնագէտ է բրիտանական կայսրութեան արտաքին խնդիրներուն։ Կը խօսուի նաեւ Լորտ Բրըդրընի փեսային՝ Սըր Օսուըլտ Մոսլիի մասին, որ սակայն հազիւ 34 տարեկան ըլլալով, յարմար թեկնածու չի նկատուիր։

Թուրքեւ հայ համաձայնութիւնը

Էնկիւրիէն եկած լուրերու համաձայն, թուրքեւհայկեան բանակցութիւնները վերջնական հաւանութեան մը յանգած են։

Համաձայնագրի ստորագրութենէն յետոյ չէզոքութեան դաշինքի բանակցութիւնը պիտի սկսի երկու կառավարութեանց միջեւ։ Ցոյս կը յայտնուի որ այս բանակցութիւնները արագօրէն պիտի յառաջանան եւ հաւանաբար վէնիզէլոս Էնկիւրի պիտի երթայ ստորագրելու համար զայն։

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Դ.էջ)

ՏՈՄՍԵՐ

LE SOLISTE DE SA MAJESTÉ ԿԱՄ ԱՇՈՒՂԻՆ ՎՐԴՈՎՈՒՄԸ

Դիտա՞ծ էք ինքզինքնիդ կրնթարդ եւ գոգաւոր հայելիներու մէջ, որոնք կը խոշորցնեն ու կը նիհարցնեն ձեր գիծերը, կը հաստցնեն ու կը բարակցնեն, ցուցադրելով մարդկային այլանդակուած կերպարանք մը, ծիծաղելի եւ ծաղրանկարային. կը դիտէք ու կ'ըսէք.

— Սա մարդը ես եմ. սա ամբողջութիւնը շատ կը նմանի իմինիս. բայց, անճանաչելի ըլլալու աստիճան խեղաթիւրուած։

Ու պահ մը խորհրդածելէ յետոյ, կ'աւելցնէք.

— Եթէ իրօք այսպէս ծնած ըլլայի, անշուշտ անձնասպան կ'ըլլայի...

* * *

Նման դէպք մը պատահած է վերջին օրերս, հայ աշուղի մը որ փարիզ կը բնակի։

Աշուղը իր կեանքին արկածները կը պատմէ գրող կնոջ մը՝ Տիկ. Արմէն Օհանեանի, որ հարուած մը կուտայ իր վաւերուն երեւակայութեան, կ'առնէ ատաղձը, կը յղկէ, կը կոկէ, կը կոտրէ, կը շինէ ու վրան կը գրէ,— Le Soliste de Sa Majesté։

Աշուղը Տիկ. Օհանեանի գրչին տակ՝ հոգեվերլուծութեան ենթարկուած էր։

Աշուղին արկածներէն, Տիկինը ուզեր էր դաս մը հանել մարդկութեան, նկարագրելով «դարը եւ անոր ընկերային մոլութիւնները»։

Իսկ «ցառաջ»ի մէջ, քննադատ մը՝ Մ. Ե. կը յայտարարէր. «Չեղինակուհիին մեծ յաւակնութիւնը գոհացնելու կոչումը չունի իր աշուղը յեղեղուկ, ապաքարոյ եւ անբարոյ»։ Ու նաեւ,—«Ցիսուննոց մենակեացի իր (աշուղին) կրքերը կարօտը կը քաշէն աղջնակներուն, զորս բունաբարած է վայրենիի անտաշ բնազդականութեամբ»։

Եւ ահա՛, հանդարտ ու արեւոտ օր մը, աշուղը ներս կը խուժէր խմբագրատունէն, յուզուած, փրփրած, ու վրդոված.

— Տղա՛ք, յանուն Աստուծոյ, ես չեմ այդ մարդը. ես այդ տեսակ բան չեմ պատմած. սուտ է. ես քրիստոնեայ, աստուածավախ ու պատուախնդիր մարդ եմ։ Բոլորը կը ծիծաղին վրաս։ Գրեցէք որ ես չեմ Տիկին Օհանեանի Աշուղը... իսկ եթէ ես եմ, գրեցէք որ ես ինքզինքս չեմ ճանչնար այդ պատմուածքներուն մէջ։ Գրեցէք մանաւանդ որ ես Շայու զաւակ Շայ եմ ու կը թքնեմ իր բոլշեւիկութեան վրայ...

Բացատրեցինք աշուղին թէ տարբեր բան է կեանքը եւ անոր արկածները, տարբեր գրականութիւնը որ այնքան միայն «հայելին է կեանքին», որքան կեանքը թոյլ կուտայ հայելի դառնալ, թէ բոլոր գրագէտները՝ մէջն ըլլալով Տիկին Օհանեան, կեանքը չեն կրնար դիտել այնպէս, ինչպէս կը դիտեն իրենց մարմինը հայելիին մէջ, թէ որովհետեւ դիտելու եւ տեսնելու համար չի բաւեր աչք ունենալ, գրողը իր կողմէ կը շինէ եւ կ'աւելցնէ (այսինքն կը ստեղծագործէ), ինչ որ խնամափոյթ է իր տեսողութենէն։

Ա՛հա թէ ինչպէս գրականութիւնը կը դառնայ ամէնէն մեծ ստախօսութիւնը եւ ահա թէ ինչո՛ւ պէտք չէ առնուիլ սուտերու համար, որոնք կը վերագրուին գրական հերոսին...

Աշուղը հանդարտեցաւ այս ծառէն ու մեկնեցաւ ուրախ տրամադրութեամբ, բայց կարծեմ դեռ զարմանքը չէ փարատած...

— Ա՛խր, ինչպէ՛ս կարելի է...

ԽԱՐՏՈՑ

ՆԱՄԱԿՆԵՐ ԼՈՆՏՈՆԷՆ

Ի՞ՆՉՊԷՍ ԿԸ ԿԱՌԱՎԱՐՈՒԻ ԱՆԳԼԻԱՆ

Բ.

ՀԻՄՆԱԿԱՆ ՕՐԷՆՔ.— ԵՐԵՍՓ. ԵՒ ԼՈՐՏԵՐՈՒ ԺՈՂՈՎ

Սահմանադրական օրէնքով իշխանութիւնը բաժնուած է երեք.— օրէնսդիր, գործադիր եւ դատական: *Օրէնսդիր իշխանութիւնը կը բաղկանայ երկու ժողովներէ՝ Երեսփ. Ժողովը* (House of Commons) *եւ Լորտերու Ժողովը* (House of Lords):

Ինչպէս բացատրեցի նախորդ յօդուածով, անգլիական սահմանադրութիւնը աստիճանաբար *զարգացած է եւ ներկայ ձեւը պատմութիւնն է միապետական իրաւունքներու դանդաղ բայց ապահով խորտակումին: Ժողովրդապետական սկզբունքներու զարգացումը կը սկսի աւատական օրերէն, երբ թագաւորները կ'իշխէին սանձարձակ՝ համաձայն իրենց արքայական քմահաճոյքին: Մինչեւ Նորմանտիոյ դրաւումը եւ հռչակաւոր* Magna Carta*ի խմբագրութիւնը (1215), թագաւորները իրաւունք ունէին* Magnum Concilium*ի (Մեծերու Ժողով) մը իրենց արքունիքին մէջ իբրեւ խորհրդատու մարմին: Սակայն անոր կ'անդամակցէին թագաւորին կողմէ նշանակուած եպիսկոպոսներ, լորտեր, կալուածատէրեր եւայլն: Այդ մարմինը ոչ մէկ կերպով ներկայացուցչական հանդամանք ունէր, թէեւ տեսակ մը հակակշիռ կը կատարէր թագաւորին վրայ: 1265 թուականին կը սկսի պատգամաւորական ժողովի մը ծագումը՝ նախաձեռնութեամբ Սիմէոն տը Մոնֆորի. իսկ աւելի ուշ տեղի կ'ունենայ բաժանումը երկու ժողովներուն՝ Լորտերու եւ երեսփոխաններու, որուն համար յատուկ ուշադրութիւն կար* Magna Carta*ին մէջ: Նոյնը կը նկատէին առաջինին մէջ, իսկ երկրորդին կը մասնակցէին գիւղերու եւ աւանդներու ներկայացուցիչները: Մինչեւ դարերու քաղաքական հասկացողութեամբ, անհրաժեշտ էր այդ դասակարգային խտրութիւնը: Տարօրինակը այն է որ բարձր դասակարգի ներկայացուցչական իրաւունքը դարերու ընթացքին վերածուեր է ժառանգական մենաշնորհի եւ այսօրուան Լորտերու Ժողովը կազմուած է այդ հիման վրայ: Պէտք է նշել որ այս երկու ժողովները իրենց կազմութեան սկզբնական շրջանին չունէին այն իրաւասութիւնները զոր հետզհետէ ձեռք բերին ապագային: Իրենց հակակշիռի իրաւասութիւնը սահմանափակ էր եւ թագաւորը կրնար իր յարմար դատած եղանակով վարել պետութեան գործերը: Դրամական հարցերու մէջ միայն Ստորին եւ Վերին ժողովները ունէին որոշ առանձնաշնորհներ: Այդ բացառիկ հանգամանքը պատճառ եղաւ որ օրուան միապետը կաշկանդուի ենթարկուի: Կամաց կամաց ժողովները իւրացուցին օրէնսդրական իրաւունքը եւ ժէ դարուն խմբագրուած երկու կարեւոր վաւերաթուղթեր (Petition of Rights-1629 և Bill of Rights - 1689), վերջնապէս ամրապնդեցին իրենց դիրքը: Այս երկու վաւերաթուղթերով թագաւորը կը կորսնցնէր կարգ մը կարեւոր իրաւունքներ — տուրք չպիտի կրնար հաստատել առանց խորհրդարանին հաւանութեան կամ չպիտի կարենար պատժել մէկը՝ առանց օրէնքի եւ դատավարութեան: Այսպիսով, հետեւաբար, երկրին վարչութիւնը կ'անցնէր խորհրդարանին: Ներկայիս Երեսփ. Ժողովն է բրիտանական կայսրութեան միակ «իշխանաւորը», իսկ Լորտերու Ժողովը իբրեւ աւանդութեան մնացորդ կը կատարէ «հսկող ատիկանի դերը»:

Բացայայտ է ուրեմն որ անգլիական սահմանադրական պատմութեան ամէնէն կարեւոր փաստաթուղթերը մեր վերը յիշածներն են — Magna Carta, Petition of Rights եւ Bill of Rights: *Այս երրորդութեան վրայ հիմնուած է ներկայ օրէնքը: Այդ փաստաթուղթերուն շնորհիւ է որ անգլիացի ժողովուրդը ստացաւ իր քաղաքացիական իրաւունքները եւ իր ճակատագիրը իրմէ նշանակուած իշխանութեան մը կողմէ վարելու հեղինակութիւնը: Այս փաստաթուղթերը համարժէք են «Մարդուն եւ քաղաքացիին իրաւունքներու յայտարարութիւն» փաստաթուղթին, որուն ծնունդ տուաւ ֆրանսական Յեղափոխութիւնը: Ժողովրդապետական օրէնսդրութեան զարգացումը այնքան ապահով եւ տեւական եղած է որ, այսօր միապետական Սահմանադրութիւն ունեցող Անգլիան կը վայելէ այն ազատութիւնները որոնք սեփական կը նկատուին հանրապետական վարչաձեւ ունեցող ժողովուրդներուն: Համեմատութիւնները նկատի ունենալով հանդերձ, կրնանք ըսել որ Անգլիոյ մէջ հին օրերէն իբրեւ աւանդ մնացած են թագաւորը եւ ազնուապետականութիւնը, առանց որ և է շօշափելի հեղինակութեան: Այդպէս չէր Ֆրանսան մինչեւ 1871· այդպէս չէր Գերմանիան մինչեւ 1919ի Սահմանադրութիւնը: Տարօրինակ պէտք չէ թուի, հետեւաբար, երբ անգլիացի պահպանողականն ու ընկերվարականը միեւնոյն ջերմեռանդութեամբ կ'երգեն.*

«Տէ՛ր, պահեա՛ զԱրքայն»:

* * *

Երեսփ. ժողովը այժմ ունի 615 երեսփոխան, նշանակուած առաջին կարգի ընտրութեամբ, հետեւեալ թիւերով.—

Երեսփոխան	
Լոնտոն	62
Անգլիոյ արուարձաններ	193
Անգլիոյ նահանգներ	230
Կալլէսի արուարձաններ	11
Կալլէսի նահանգներ	24
Սկովտիոյ արուարձաններ	33
Սկովտիոյ նահանգներ	38
Հիւսիսային Իրլանտա	12
Համալսարաններ	12
Գումար՝	615

Ընտրող են 21էն վեր բոլոր Անգլիացիները, առանց սեռի խտրութեան: Խորհրդարանի անդամ չեն կրնար ըլլալ — լորտերը կամ համարժէք տիտղոս ունեցողները, գաղութներու կառավարիչները, դատաւորները, կղերականներ, պետական հաշիւներու քննարկուած անձերը, ինչպէս անանկներ, հաշրենիքի դաւաճան եւայլն: Սովորութիւն է որ խորհրդարանի լուծումէն մինչեւ յաջորդ ընտրութիւնը անցնի 21 օր, որուն ընթացքին կը կատարուին պատրաստութիւնները: Թեկնածուները կը նշանակուին իրենց կուսակցութեանց կողմէ յատնաւոր օր մը (Nomination day)*: Իւրաքանչիւր թեկնածու պարտաւոր է 150 ոսկիի կանխավճար մը ընել ընտրական սընտուկին, իր նշանակութեան օրը: Այդ գումարը կը վերադարձուի ընտրութիւններէն յետոյ, պայմանաւ որ թեկնածուն ստանայ իր ընտրական շրջանին քուէներուն մէկ ութերորդը: Այն շրջաններուն մէջ ուր միայն մէկ թեկնածու կայ առանց ընդդիմադիր կուսակցութեան թեկնածուին, անիկա ինքնաբերաբար կ'ընտրուի երեսփոխան, առանց ընտրութեան. վերջին ընտրութիւններուն մէջ այս տեսակ 4 շրջաններ կային:*

Առաւելագոյն քուէ ստացողը կը շահի: Թեկնածուները ամէն ազատութիւն ունին մղելու իրենց պայքարը օրինական պայմաններու տակ, սակայն չեն կրնար ծախսել իրենց ուզածին պէս: Օրէնքը թոյլ կուտայ իւրաքանչիւրին ծախսել 6 փէնի նահանգային ընտրական շրջաններուն մէջ. ասիկա միջոց մըն է կաշառելու փորձութեան դէմ:

Ըստ Սահմանադրութեան, խորհրդարանը կ'ընտրուէր եօթը տարուան համար, սակայն հիմա սովորաբար հինգերորդ տարին կը լրանայ իր պաշտօնը, համաձայն 1911ի օրէնքին: Անշուշտ բացառիկ պարագաներու տակ, այդ ժամանակամիջոցը կրնայ երկարաձգուիլ կամ կրճատուիլ. 1910ին ընտրուած խորհրդարանը տեւեց մինչեւ 1918: Երեսփ. Ժողովը կը լուծուի կամ կը վերաբացուի թագաւորին հրամանագրով, բայց վարչապետին խորհուրդով: Ժողովներուն կը նախագահէ ատենապետը (speaker) *որ կ'ընտրուի երեսփոխաններուն կողմէ, իսկ լիտըրն է օրուան վարչապետը, պայմանաւ որ ազնուապետական տիտղոս չունենայ. այլապէս այդ դերը կը կատարէ դահլիճին կողմէ նշանակուած նախարար մը:*

Գալով լորտերու ժողովին, անոր անդամները կը նշանակուին ժառանգական իրաւունքով: Այս ժողովը շարունակութիւնն է Magna Carta*ին տրամադրութիւններուն համաձայն կազմուած մեծահարուստ կալուածատէրերու ժողովին, որ եվմտական խնդիրներու մէջ հեղինակութիւն ունէր միայն մինչեւ 13րդ դարը, հետզհետէ այդ իրաւունքները անցան Երեսփ. ժողովին, բայց լորտերը պահեցին իրենց գոյութիւնը, եւ, ինչպէս լիշեցի վերը, աստիճանաբար արժատացաւ ժառանգորդութեան սկզբունքը: Այսօր այդ ազնուապետական արիստոկրատիան մէկ կը նստին.—*

673 լորտեր ժառանգական իրաւունքով

3 լորտեր նշանակուած (Law Lords) *ցկեանս*

2 Արքեպիսկոպոս (ոչ ժառանգական)

24 Եպիսկոպոս (ոչ ժառանգական)

16 Սկովտացի լորտեր (ընտրուին իւրաքանչիւր խորհրդարանի)

25 Իրլանտացի լորտեր ընտրուած ցկեանս Լորտերու ժողովին նախագահը (Lord Chancelor) *անդամ է դահլիճին:*

Ինչ կը վերաբերի երկու ժողովներուն յարաբերութեանց եւ հեղինակութեանց խնդրին, պէտք է շեշտել դարձեալ որ Երեսփ. ժողովը իր ներկայացուցչական հանդամանքով աւելի իրաւասու է քան միւսը:

Օրինագիծ մը Երեսփ. ժողովին մէջ կը կարդացուի երեք անգամ եւ քուէարկուելէ ետք կ'ուղարկուի Լորտերու Ժողովին: Այս վերջինը կրնայ՝ բարեփոխումներ ընել եւ-ետ վերադարձնել, սակայն Երեսփ. Ժողովին վերջնական քուէարկութենէն ետք չի կրնար մերժել: Հետեւաբար օրէնք մը կը վաւերացուի գործնականին մէջ, գրեթէ միայն Երեսփ. Ժողովին կողմէ: Մնաց որ արդէն Լորտերու Ժողովը միշտ ալ կը համակերպի Երեսփ. Ժողովի որոշումին: Մանաւանդ եվմտական օրինագիծերու մէջ՝ Երեսփ. Ժողովը վերջին խօսքը կ'արտասանէ: Այս պարագան քիչ-շատ վտանգաւոր կը նկատուի ուղղափառ Անգլիացիներուն կողմէ, քանի որ ընկերվարական Երեսփ. Ժողով մը կրնայ օրին մէկը քուէարկել տալ որեւէ եվմտական օրէնք առանց լուրջ հակակշռի: Եւ որպէսզի Լորտերու Ժողովը ունենայ լայն իրաւունքներ եւ vetoի հեղինակութիւն, կ'աշխատին որոշ բարեփոխութիւններու ենթարկել զայն զեղչելով ժառանգական իրաւունքով նշանակուած Լորտերու թիւը եւ տեսակ մը ժողովրդական հանդամանք տալով անոր ներքին կազմին:

Երկու ժողովներուն կողմէ վաւերացուելէ ետք, օրէնք մը գործադրութեան մտնելէ առաջ պէտք է կրէ վերապահին ստորագրութիւնը: Իրրեւ ժանրամանութիւն յիշեմ որ թագաւորը կը վաւերացնէ իրեն ներկայացուած օրինագիծերը հետեւեալ նորմանտական-ֆրանսերէնով.— Դրամական օրինագիծերու համար (Money Bills)*. «Le Roy remercie ses bons sujets, accepte leur benevolence et ainsi le veult»:*

Ազգային օրինագիծերու համար (Public Bills)*. «Le Roy le veult»:*

Մասնաւոր օրինագիծներու համար (Private Bills)*. «Soit fait comme il est désiré»:*

Իսկ վերջուին պարագային՝ «Le Roy s'avisera». Թէեւ այս խօսքը չէ արտասանուած 221 տարիէ ի վեր:

Խորհրդարանին եւ գործադիր իշխանութեանյարաբերութեանց մասին յաջորդով:

ԺԻՐԱՅՐ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

ԼԵՂԱՊԱՏԱՌ ՃԻՉ ՄԸ ԱՆԱՏՈԼՈՒԻ ԽՈՐԵՐԷՆ

ԽՄԲ.— Անցեալ օր պարզեր էինք խարբերդ մնացած Հայերուն վիճակը:

Արաբկիրի Հայր. Միութեան վարչութենէն (Ամերիկա) ստացանք «Բաց նամակ» մը, ուղղուած «Ամերիկայի եւ արտասահմանի բոլոր Արաբկիրցիներուն եւ ընդհանուր հայութեան»: Հրատարակութեան կուտանք գայն, կրճատելով կարգ մը կրկնութիւնները:

Թուրքիոյ Արաբկիր քաղաքի բնակչութեան կողմէ ստացուած Փետրուար 27 եւ Մարտ 27 թուակիր երկու ԲԱՑ ՆԱՄԱԿներէն քաղուածաբար կը յանձնենք Հայ հասարակութեան ուշադրութեան, ըստ իրենց խնդրանքին.—

— «Բաղմիցս գրուած է ձեզ տեղիս կացութեան եւ տնտեսական անցուկ տագնապի մասին, որը սովի հետեւանքով, օրըստօրէ սոսկալի համեմատութիւններ կ'առնէ: Տիրող աիւելի սովը,— թիմին մը ցորենը 14 մէճիտիէ— արդէն սկսած է սպառնալ անոք եւ չքաւոր դասակարգին, որոնց մէջ այժմէն իսկ արիւնաքամ ու անսուաղ խեղճեր մահուան ճիրաններուն կը յանձնուին: Աիւելի ու սարսափելի է նկարագրել բոլոր այն պարագաները, որոնց ականատես ըլլալու դժբախտութիւնը վիճակուած է մեզ. եւ դեռ, ներկան սկիզբն է փորձանքներուն: կացութիւնը տխուր է եւ յուսահատական, երբ ափ մը խլեակներու կեանքին կը սպառնայ աիւելի ու դժնեատեսիլ ուժը,— *Սովն ու անօթութիւնը*— որոնք մեր տարաբախտ ազգին դէմ բախտ բեկորները պիտի առաջնորդեն մահ ու գերեզման: Գերեզման մը, ուր անօթութենէն սովալլուկ ու ուժասպառ, մանուկ թէ պատանի, երիտասարդ թէ տարեց, կեանքեր պիտի երթան լեցնել:

Հայրենակիցներ, ամենամեծ պատուախնդիր, պատուոյ եւ առաքինութեան բծախնդիր այս ազգի հարազատ զաւակներուն պիտի թոյլ տա՞ք իր կեանքի յետին մնացորդը քարշ տալու դէպի գերեզման, պատառ մը հացի փոխարէն. պիտի յօժարի՞ք որ խեղճ որբեր ու որբուհիներ նախատինքի տխուր ամպ մը, արատ մը ստանան իրենց մինչ ցարդ պայծառ մնացող ճակատներուն վերեւ...:

Ներկայիս այստեղ կը գտնուին 700ի չափ հայութիւն, մօտաւորապէս 200ը գաղթականներ, որոնք 1915էն վերջ ելած հաստատուած են՝ ասոնց մեծ մասը արտասահման ազգականներ ու բարեկամներ ունենալով հանդերձ, շատ քիչերն են միայն, որ իրենցիններով կը հետաքրքրուին: Բաբերդցիներով, Սուշեհիրցիներով, Շապին-Գարահիսարցիներով, ֆիգրանակերտցիներով, կարնեցիներով, Տիվրիկցիներով, Դերջանցիներով, Հասկնցիներով, Քուշնացիներով, Ջարսանճաքցիներով, Նարվէտցիներով, Օրտուցիներով, Երիգացիներով, Տրապիզոնցիներով եւ Ակնցիներով կազմուած այս գաղթականութեան համաքաղաքացիները մեծաւ մասամբ կը գտնուին խորհրդային իշխանութիւններու ամէն կողմերը եւ Ամերիկա: Բայց եւ այնպէս, շատ քիչերը միայն կը հետաքրքրուին իրենց հայրենակիցներով: կարծես տարիներու բաժանումը օտարացուցած ու խորթացուցած է զանոնք: Ըլլայ Ամերիկա եւ Ֆրանսա, յիշեալ երկրացիներու Հայրենակցական միութիւնները գոյութիւն ունին, որոնք պարտին ժամ առաջ օգնութեան փութալ հոս Արաբկիրի մէջ ապաստան գտնող իրենց համաքաղաքացիներուն:

Գերագոյն ժամը հասած է. պէտք է շարժուին բոլոր երկրացիները, փրկելու համար Արաբկիրի մէջ գտնուող 200ի մօտ իրենց ազգական բարեկամները: Նիւթական օժանդակութիւն մը անհրաժեշտ է. եւ սակայն այդ օգնութենէն վերջ դարձեալ եւ դարձեալ օգնութեան պիտի կարօտին բոլոր անոնք, որոնք արդէն ինկած վիճակ մը ունին. *ուստի ձեր Միութեան ու համայն Հայութեան ուշադրութիւնը կը հրաւիրենք ժամ առաջ — Մայիսին իսկ — տեղիս անկարողներու գաղթը դիւրացնել առանց յապաղումի:*

Հակառակ պարագային, եղած ամէն նիւթական օժանդակութիւն փճանալէ վերջ, Միութիւն ու Հայ հասարակութիւնը դարձեալ իր դէմ պիտի ունենայ չքաւորներու բազմութիւն մը եւ այսպիսով նախապէս եղած ամէն օգտակարութիւն պարապը գացած պիտի ըլլայ: Սա միայն կրկնել ու շեշտել կը պարտինք, որ կոդմս չքաւոր, թշուառ, պատառ մը հացի կարօտ Հայերու կեանքը սովէն ու անօթութենէն փճանալու դատապարտուած է, եթէ արտաքին օգնութիւն մը չըլլայ մինչեւ *Մայիս*:

Գալով դրկուած գումարի մասին, ինչպէս փետրուար 27 թուակիր գրութեամբ մը տեղեկագրուած է ձեզ, մաս առ մաս իբր նպաստ բաշխումներ կատարուած են: Այդ գումարը *հաւասարապէս բաշխուած է Ա-բաբկիրցի եւ ոչ-Արաբկիրցի կարօտեալներու.* երբեք զանազանութիւն եղած չէ, ինչ որ պիտի հաստատէ ձեզ դրկուելիք հաշուեցոյցը: Աւելորդ պիտի ըլլայ երբ յիշենք թէ, տեղիս եկեղեցին գրաւուած է, թատրոն-դպրոց ըլլալու համար. այսպիսով խեղճ ժողովուրդը դպրոցէ զրկուելով մէկտեղ, եկեղեցիէն ալ զրկուած է... կայ եւ աւելին, բնակարաններու հարցը...»:

Նկատելով որ, սոյն անյապաձելի պահանջին ընդառաջ երթալը մեզ համար առանձինն աննկարին է, ներկայիս, եւ սիեւնոյն ժամանակ հարցը հայրենակցական ըլլալէ աւելի գերազանցապէս ազգասիրական ու մարդասիրական է, կոչ կ'ընենք ամէն անոնց, որ Հայու սիրտ ունին ու կը փափաքին փրկութեան հասնիլ այս թշուառներուն:

Միութիւնս փրկութեան ճամբան միանգամ ընդ միշտ հարթած է, ստեղծելով նոր բնակավայր մը, մայր հայրենիքի կուրծքին վրայ, բնութեան ստեղծած ամենագեղեցիկ վայրերէն մէկուն մէջ, պատրաստելով անոնց բնակարան եւ ինքնապահ ըլլալու միջոց, ուր հաստատուելով կ'ապրին այսօր գոհ ու երջանիկ մօտաւորապէս 1000 հոգի, իրենց ընտրած Գիւղ-խորհուրդի կազմով, վաւերացուած հայկական կառավարութենէն:

Այսօրուան կենսական հարցն է սակայն, մնացեալ 800 հոգիներն ալ փոխադրելով արժանացնել նոյն բախտաւորութեան, փրկելով գանոնք անխուսափելի մահուան ճիրաններէն:

Ամէն մէկ անձի փոխադրութեան համար անհրաժեշտ է 60 տոլար. 60 տոլարը մէկ մարդ կը փրկէ կատարելապէս ու վերջնականապէս:

Քանի՞ հոգի կ'ուզես փրկել, կամ ինչ չափով կ'ուզես օժանդակել այս սրբազան ուխտին գործին. հաճէ նուէրդ ղրկել Միութեանս, որուն գործունէութիւնն ու ձեռք բերած ղրկական յաջողութիւնները ամէնուն ծանօթ է:

Ի դիմաց՝ Ամերիկահայ Արաբկիրցիներու Միութեան, առաջնադպիր՝ Ն. Ս. կիւմիւշկեր-տանեան, *առեւնադպիր*՝ Ա. Տ. Միրիճանեան:

Հասցէ.— Arabkir Union, P. O. Box, Mad. Sq. Sta., New York, U. S. A.

ՌՈՒՄԱՆԱՀԱՅ ԿԵԱՆՔԷՆ

(Մեր սեփական Թղթակցէն)

Պուքրէշ, 28 Մայիս

Քիշնեվի կալուածներու խնդիրը.— *Պահ մը նպաստաւոր փուլի մէջ մտնելէ յետոյ, գարնան կնճռոտեցաւ Քիշնեվի Թեմական կալուածներու խնդիրը: Ինչպէս գրած էի՝ Թեմական իշխանութեան եւ եւ կապալառու Կրօսմանի միջեւ գոյացած իրաւախոհութեամբ մը՝ ղոր վաւերացուցած էր պատկան նախարարութիւնը՝ կալուածներու մատակարարութիւնը պիտի անցնէր Թեմական իշխանութեան, առանց սպասելու Կրօսմանի պայմանագրութեան Թուականին, որ կ'արտէր 1932ին, եւ առանց սպասելու նաեւ սեփականատիրութեան հարցին կարգադրութեան, որ պիտի հետապնդուէր առանձին:*

Սակայն նոր դէպք մը միջամտեց: կառավարութիւնը ազդուած ռումէն մամուլի եւ ռումէն երեսփոխաններու յարձակումներէն կապալառու Կրօսմանի դէմ, որ այսքան տարիներէ ի վեր շահագործեր էր կալուածները՝ տարեկան 64000 լէյ միայն վճարելով պետական գանձին եւ միւս կողմէ կեղեքելով իր վարձակալներ ո. րոնք ճիշդ է կը կեզ քուէին գործ, եւ որոնք սակայն կը նախընտրէին կառավարութեան ձեռքը տեսնել Մատակարարութիւնը կալուածներուն, քան այժմէն փոխանցուած տեսնել բուն սեփականատիրոջ:

Պուքրէշի Թաղականութեան ընտրութիւնը.— Կիրակի օր քաղաքիս մէջ տեղի ունեցաւ Հայ համայնքի Թաղականութեան ընտրութիւնը, բուռն ոգեւորութեան մը մէջ: քուէարկութեան մասնակցեցան 348 հոգի, որ աննախընթաց թիւ մըն էր: Իրականին մէջ հատուածական չէր պայքարը, որովհետեւ դէմ դիմաց ցանկեր չկային, այլ երկու երեք հոսանքներն ալ հաւասարապէս կը քուէարկէին յաճախ մէեւնոյն թեկնածուները, այնպէս որ ընտրուածներուն մէջ կան տարբեր հոսանքներու պատկանողներ: Ընտրուողներն են պ. պ. Գ. Գանիէլեան (288), Գ. Մխիթարեան

պատասխանատուները ամեն ինչ արեցին, որպեսզի ոչ մի ուսանող չհասկանա, թե ինչ է կատարվում։ Ուսանողները ստիպված էին ինքնուրույն ուսումնասիրել ամբողջ նյութը։ Ուսուցիչները միայն ստուգում էին, թե ինչ են կարդացել ուսանողները։ Ուսանողները ստիպված էին ինքնուրույն ուսումնասիրել ամբողջ նյութը։ Ուսուցիչները միայն ստուգում էին, թե ինչ են կարդացել ուսանողները։

Ուսանողները ստիպված էին ինքնուրույն ուսումնասիրել ամբողջ նյութը։ Ուսուցիչները միայն ստուգում էին, թե ինչ են կարդացել ուսանողները։

4

Ուսանողները ստիպված էին ինքնուրույն ուսումնասիրել ամբողջ նյութը։ Ուսուցիչները միայն ստուգում էին, թե ինչ են կարդացել ուսանողները։

— Ինչո՞ւ եք այդպես անում, — հարցրեց Ջոնը, — ինչո՞ւ եք ստիպում ուսանողներին ինքնուրույն սովորել։ Ինչո՞ւ եք ստիպում ուսանողներին ինքնուրույն սովորել։

—

SALLE PLEYEL

252 FBG. ST. HONORÉ

9 ՅՈՒՆԻՍ ԿԻՐԱԿԻ ԻՐԻԿՈՒՆ ԺԱՄԸ ՃԻՇՏ 9ԻՆ

ՄԻԱՅՆ ՄԷԿ ԱՆԳԱՄ ԿԸ ՆԵՐԿԱՅԱՑԱՑՈՒԻ ՀԱՅ ԳՈՂՈՒԹԻՆ ՀԱՄԱՐ

հայերէն եւ ֆրանսերէն վերտառութեամբ

Ա Ն Դ Ր Ա Ն Ի Կ ՖԻԼՄԸ

ՄԱՍՆԱԿՑՈՒԹԵԱՄԲ **Ա. ՇԱՀԽԱԹՈՒՆԻԻ**

ՈՉ ՈՔԻ ՏՈՄՍԱԿ ԿԸ ՂՐԿՈՒԻ

Կանխաւ կարելի է տոմսեր ստանալ **ARMENA FILM**/ի *տնօրէնութենէն,*

53 FBG. MONTMARTRE *Հեռաձայն՝* TRUDAINE 47-13

ՍԷՆՖՈՆԻԿ ՄԵԾ ՆՈՒԱԳԱԽՈՒՄԲ **ԳԻՆԵՐԸ՝ 15, 20, 30 ԵՒ 50 ՖՐԱՆՔ**

Պոլսոյ ազգային կալուածներ

«Ազդարար» կը գրէ թէ՝ գրոյցի մը համաձայն, Պոլսոյ ազգային կալուածներու վարչութեան մէջ կարեւոր անկանոնութիւն մը գործուած է է։ Քաղաքային քննիչները ձեռք առած են գործերը եւ հարցաքննած շահագրգռուողները։

Կ'ըսուի թէ շատ մը անձեր դեր ունին գործին մէջ։

Երկոտասան կղզիները եւ Մուսոլինի

Իտալիոյ արտաքին նախարարութեան ելմտացոյցին վիճաբանութեան ատեն, վարչապետ Մուսոլինի խօսելով իտալեւիթելլէն դաշինքին մասին ըսաւ.

— *Հոռոմոսի եւ միւս կղզիներու վրայ իտալիոյ անժխտելի սեփականութիւնը ֆաշիստ քաղաքականութեան ամէնէն մեծ յաջողութիւններէն մէկը կը նկատեմ։ Այս սեփականութիւնը անցեալին մէջ բանակցութեան նիւթ էր։ Եւ նոյն իսկ դահլիճին մէջ հաժաձայնութեան հակում մը կար։ Այն ատեն հարկ եղած էր իմացնել որ կառավարութիւնը ոչ թէ կղզի մը այլ ժայռի կտոր մը իսկ չի կրնար թողուլ Յունաստանի։ Այս գաղափարին հաստատումը սակայն, արգելք մը չեղաւ իտալեւհելլէն անկեղծ բարեկամութեան։ Գալով Սերպիոյ հետ յարաբերութեանց, կացութիւնը կը պարտադրէ հանդարտ եւ պաղարիւն ըլլալ։ Բարեկամական դաշինքը չկրցաւ վերանորոգուիլ։ Կը կարծուէր թէ ասկէ՝ տագնապ մը պիտի ծագէր։ Բայց մինչեւ այս ժամը ոչ մէկ բան պատահեցաւ։ Առանց երեւակայութիւններէ տարուելու, կը սպասենք դէպքերու զարգացման եւ կը պահենք մեր յոյսը թէ Սերպիոյ ժամանակակից վարիչները իտալիոյ հանդէպ անկեղծ քաղաքականութիւն մը պիտի ընդգրկեն։*

**** Մուսոլինի ընդունելով Հռոմի թուրք դեսպան Սուատ պէյը երկար տեսակցութիւն մը ունեցած է։ Մասնաւոր կարեւորութիւն մը կ'ընծայուի այս տեսակցութեան։*

Ֆրանսացի հնագէտ մը սպանուած

Դամասկոսէն հասած հեռագիր մը կ'ըսէ թէ ֆրանսացի հնագէտ Տարուս սպաննուած է Թէլ-Ապիատի մէջ, ուր գացած էր պաշտօնով։ Սպանութեան պատճառներուն եւ պարագաներուն մասին մանրամասնութիւններ չկան դեռ։

Այն օրէն ի վեր որ Ֆրանսա ստանձնեց Սուրիոյ հոգատարութիւնը, կազմուեցաւ մասնաւոր սպասարկութիւն մը, որուն պաշտօնն էր հսկել այդ պատմական հողին վրայ հին քաղաքակրթութեանց թողած նշխարներուն վրայ։ Միւս կողմէ նոր պեղումներ կատարուեցան, թանգարաններ բացուեցան, միջոցներ ձեռք առնուեցան երեւան հանուած գանձերու պահպանութեան համար, աւերակները մասնաւոր հոգածութեան եւ հրսկողութեան առարկայ դարձան։

Տարուս նախկին ենթասպայ էր Արեւելեան բանակին մէջ եւ շատ կը հետաքրքրուէր հնագիտութեամբ։ Պատերազմի ընթացքին, զինուորական ծառայութիւն կատարելով մէկտեղ, օգտակար աշակցութիւններ կ'ունենար հնագէտներուն։ Պատերազմէն վերջ յաջողեցաւ Սուրիոյ հնագիտական սպասարկութեան մէջ ընդունուիլ եւ պեղումներու ընդհանուր հսկիչ կարգուեցաւ։ Սուրիոյ բնակիչներէն անոնք որ հնութեանց հետքեր գտած են, գաղտնի պեղումներ կը կատարեն եւ իրենց պեղոնները կը ծախեն Դամասկոսի, Հալէպի եւ Պաալպէքի մէջ։ Տարուս խստիւ կը հետապնդէր այս մարդիկը, որոնց սարսափը դարձած էր։ Սուրիացի մաքսանենգները թշնամութիւն ունէին իրեն հանդէպ ու կը կարծուի թէ սպանութեան պատճառը պէտք է այս ըլլայ։

Վերջին անգամ Տարուս կը գտնուէր Պաալպէքի շրջանը։ Իրեն յանձնուած էր Հալէպի թանգարանը կազմակերպելու հոգը։

Ազգերու Դաշնակցութեան Խորհուրդը

Երկուշաբթի Մատրիտի մէջ կը բացուի Ազգերու Դաշնակցութեան Խորհուրդին նոր նստաշրջանը։ Արտաքին նախարար Պրիան երէկ մեկնեցաւ դէպի Մատրիտ։ Իրեն հետ կը ճամբորդէ Լեհաստանի արտաքին նախարար Զալէսքի։ Հունգարիոյ վարչապետ կոմս Պէթլէն, ինչպէս նաեւ գերման պատուիրակութիւնը, գլխաւորութեամբ Ֆոն Շուպէրթի, երկուշաբթի փարիզ հասնելով, շարունակեցին իրենց ճամբան դէպի Մատրիտ։ Քանի մը օրէն պիտի մեկնի նաեւ Շթրէզէման։

Այս անգամ օրակարգի ամէնէն կարեւոր խնդիրն է փոքրամասնութեանց հարցը։ Նախարարները կանուխէն կ'երթան Մատրիտ՝ նախնական խորհրդակցութիւններ ունենալու եւ որոշ համաձայնութեան գալու համար ժողովի բացումէն առաջ։

Փոքրամասնութեանց խնդրին համար սրբ Օսթըն Չեմպըրլէյնէ, Փարիզի սպանիական դեսպան Քինոնէս տը Լէոնէ և Ճափոնցի Ատաչիէ բաղկացած յանձնախումբ մը տեղեկագիր պատրաստած է։

Անգլիական դահլիճը հրաժարած ըլլալով, Չեմպրլէյն Մատրիտ չպիտի երթայ։ Անգլիական պատուիրակութիւնը դեռ չէ որոշուած։

"ՄԱՅԻՍ 28„Ի ՀԱՆԴԷՍՆԵՐԸ

ԼԻՈՆ

Այս շաբաթ երեկոյ ժամը 8ին «Սիկալ» թատրոնը, 144 Ave. de Saxe

Նախաձեռնութեամբ Հ. Յ. Դ. Լիոնի շրջ. կոմիտէի եւ մասնակցութեամբ Լիոնի եւ շրջ. Ազգ. կեդր. վարչութեան, Ա. Ե. Հ. Կ. Խաչի Լիոնի մասնաճիւղի, Հ. Յ. Դ. ժող. Դպրոցասիրաց, Զ. Ե. Ո. Միութեան, Պատանեկան միութեան, Քոմէտի-Տրամաթիք թատերախումբի, Դատեմի Լուս. Ուս. Միութեան, Բալուի եւ յար. գիւղերու Օգն. Մարմնի, Հաճնոյ, Զարսանճազի, Խարբերդի, Բարձր Հայքի, Պրուսայի Մեծ Նոր գիւղի, Տարոն-Տուրուբերանի, Խարբերդի Շէյխ Հաճի գիւղի Հայրենակց. միութեանց։

Կը նախագահէ՝ Ընկ. Եր. ՃԱՆԿԻՕԶԵԱՆ, կը խօսին՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ եւ Mr. Emmanuel Lévy *(Քաղաքապետի Ա. փոխանորդ, ընկերվարական)* Professeur à la Faculté de Droit:

Գեղարուեստական բաժինն կը մասնակցին՝ Պ. Մ. Մարութեան (արտասանութիւն), Օր. Տէր Պետրոսեան (երգ), Պ. Կ. Մուրատեան (արտասանութիւն), Պ. Լաթիֆեան (երգ), դեր. Պաղտասարեան (արտասանութիւն), Արամ Դաւոնէ (արտասանութիւն)։

Ֆրանսական նուագախումբը, դեկավարութեամբ Ա. Մելքոնեանի կը նուագէ հայկական եղանակներ։ Մուտք՝ 3 ֆրանք

ՎԻԵՆ

Նախաձեռնութեամբ Հ. Յ. Դ. Վիէնի Շրջ. Կոմիտէի

Այս կիրակի ժամը 2.30ին Ամիքալ-Լայիքի շքեղ սրահին մէջ

Կը խօսի՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

ՏԷՍԻՆ

Այս կիրակի ժամը 5.30ին Salle Novvelty

ԵՐԵԿՈՅԹ-ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍ

Այս Շաբաթ իրիկուն, 12 Rue du Renard, Paris (IV)

Կազմակերպուած Պ. ԱՐՇԱԿ ՓԻՇՏԻՄԱԼՃԵԱՆԻ կողմէ

Նուագախումբ եւ ճազ-պանտ՝ Արեւելեան նուագախումբ Պ. Պ. (Մկրտիչ, Նասիպ, Բարունակ, Յովսէփ եւ Արթաքի Սկիւտարցի), Նասրա Հանըմ, (արեւելեան պարեր)։ Ճոխ պիւֆէ ժողովրդական գիներով։

Կը խնդրուի սեղանները նախապէս վարձել։ Տոմսերու հատար այժմէն դիմել ճաշարան «ANI» 67 Rue Monsieur le Prince, Paris (6), *Հայկ. նպարավաճառներու մօտ՝ 26* Rue de Trévise, Cadet, 54 Rue Piat. Belleville, 28 Rue Lesage, Belleville:

ՄՈՒՏՔ 10 ՖՐԱՆՔ

ԵՐԵԿՈՅԹ ԼԻՈՆԻ ՄԷՋ

Կազմակերպուած Ա. Ե. Հ. Կ. Խաչի Լիոնի մասնաճիւղին կողմէ իր տարելիցին առթիւ։ 15 Յունիս Շաբաթ իրիկուն ժամը 8.30ին Գ. Թաղապետարանի սրահը։ Խմբերգ՝ դեկավարութեամբ Պ. Ասեփս Մելքոնեանի, ժիներգ, արտասանութիւններ, բանախօսութիւն եւ զուարճալի մը։

Մուտքը ազատ է

Հ. Յ. Դ.

Հրազդան խումբի ժողովը՝ վաղը Հինգշաբթի երեկոյ ժամը 8.30ին ծանօթ հաւաքատեղին։ Բոլոր ընկերներու ներկայութիւնը պարտաւորիչ է։

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

ՅԱՐԴՈՂ.

Այս Ուրբաթ իրիկուն ժամը 9ին «Վոլթէր»ի սրահին մէջ։ Կը խօսի՝ Ն. Աղբալեան, «Գրիգոր Նարեկացի»իմաստին։ Կը հրաւիրուին անդամներն ու համակիրները։

ՍԱՆԱՍԱՐԵԱՆԻ ԴԱՍԸՆԹԱՑԸ վաղը Հինգշաբթի կէսօրէ վերջ ժամը 3.30էն 5՝ Հայերէն եւ Հայոց պատմութիւն (Պ. Մ. Նաթանեան)։

ՌՈՍՏՈՄ Գրադարանի վարչութիւնը կը ծանուցանէ հայրենակիցներու թէ իր գիրքերու քանակը ոտխացուցած է։ Գիրք ստանալ փափաքողները կրնան դիմել երեքշաբթի եւ Հինգշաբթի ժամը 8.30—10.30, 131 Fbg. du Temple. *(Belleville).*

Կ'ՈՒԶՈՒԻ *վարժ գրաշար մը, լաւ վճարում եւ մնայուն գործ։ Դիմել՝ «Յառաջ»ի վարչութեան։*

IMPRIMERIE - **MASSIS** - ÉDITIONS
208bis, Rue Lafayette Paris (10)

Le Gérant: E. SOUVIGNY

Այրի Տիկին Մարի Փանոսեան, փոքրիկն Փանոսիկ եւ Ընտիր Փանոսեան, Տէր եւ Տիկ. Աղեքսանդր Փանոսեան եւ զաւակունք, Տէր եւ Տիկ. Նասիպ Փանոսեան եւ զաւակունք, Տէր եւ Տիկ. Յովսկան Մուհիտիրեան (Հայֆա), Տէր եւ Տիկ. Ստեփան Յակոբեան (Պուրկազ), Պ. Սուրէն Նաւավաբեան, ինչպէս նաեւ Շահի-Թովմասեան, Ջաքարեան, Մուհիտիրեան ընտանիքները եւ պարագաները խորին ցաւով կը ծանուցանեն՝ իրենց ամուսնոյն, հօր, եղբօր, քեռայրին եւ ազգականին՝

Պ. ԳԵՂԱՄ ՓԱՆՈՍԵԱՆԻ

դաւնադէտ մահը, որ տեղի ունեցաւ Հայֆայի մէջ, 18 Մայիս 1929ին, երիտասարդ հասակի մէջ, յետ երկարատեւ հիւանդութեան։ Յուղարկաւորութիւնը տեղի ունեցաւ Հայֆայի Ս. եղիա եկեղեցւոյն մէջ եւ մարմինը ամփոփուեցաւ տեղւոյն Հայոց գերեզմանատունը։

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

Կարտանի Մատրան Շոգաբարձութիւնը իր խորին շնորհակալութիւնը կը յայտնէ Մարսէյլի Ազգ. առաջնորդարանին, քահանաներուն, քաղաքական կուսակցութիւններուն եւ ազգային կազմակերպութիւններուն որոնք անձամբ, գրաւոր եւ ծաղկեպսակով ցաւակցութիւն յայտնեցին մեր հոգաբարձութեան ատենապետ ԱԲԳԱՐ ՔԷՇԻՇԵԱՆի տխուր մահուան առթիւ։

ՏՕՔԹ. Ա. ՍԱԼԱՆ

ՄԱՍՆԱԳԷՏ ԹՈՔԵՐՈՒ ԵՒ ՍՏԱՄՈՔՍԻ ՀԻՒԱՆԴՈՒԹԵԱՆՑ

Մասնաւոր յարկաբաժին՝ մորթային եւ վէներականախտերու

Դարմանատան մէջ կը բուժէ ULTRA-VIOLET ճառագայթներով ցօդացաւ, Ջղացաւ (Sciatique), Նեվրալժի, Անարիւնութիւն, Ոսկրաթեքութիւն (Rachitisme) եւայլն։

16 Rue Bleue, Մէթրօ՝ Cadet. Հեռ. Provence 73-67

Կ'ԸՆԴՈՒՆԻ ԱՄԷՆ ՕՐ ԺԱՄԸ 9—12 եւ 2—7, ԿԻՐԱԿԻ 9—12

Տօքթ. ԱԲԵՂԵԱՆ պատիւ ունի ծանուցանելու իր յաձախորդներուն թէ իր բժշկական դարմանատունը որ կը գտնուէր 20 Rue Fauvet եւ 38 Ave. St. Ouen, փոխադրուած է 63 Rue Damremont, PARIS (18e).

Հեռաձայն Marcadet 03-64 Nord Sud: Lamarck

Հիւա՛դ կ'ընդունի ամէն օր ժամը 2—7

ՀԱՅԿ. ԲՈՒԺԱՐԱՆ - POLYCLINIQUE de BELLEVILLE

Տէր եւ Տնօրէն՝ **ՏՕՔԹ. ԳՐԳՈՅԵԱՆ**

29, Rue (Place) des Fêtes, Paris. XIX. Tél. Nord 96-61

Բաց է ամէն օր, ուր շատ մը մասնագէտ բժիշկներէ կը խնամուին ամէն տեսակ ներքին եւ վէներական հիւանդութիւններ։ Ազգի մասնագէտը կ'ընդունի Գ., Ե. եւ Շաբաթ օրերը ժամը 4—6։ Քոքի, կորդի ու ականջի մասնագէտը ամէն Երեք. եւ Շաբաթ օրերը ժամը 2—3։ ԱՏԱՄՆԱԲՈՅԺը ամէն օր ժամը 9էն 19։

ԻՐԱՒԱԳԻՏԱԿԱՆ ԳՐԱՍԵՆԵԱԿ (Հաստատուած 1923ին)

CABINET V. YARJANIAN

Հասցէ՝ 5 rue du Cardinal Mercier, PARIS (9e)

Tél. CENTRAL. 97-39 եւ 96-70

Կը ստանձնէ պատժական, քաղաքային եւ առեւտր. դատեր *պաշտպանելով ֆրանսացի հանրածանօթ պաշտօնակիցներու հետ, վարչական եւ հիւպատոսարանական գործերու արագ հետապնդում։ Արկածի դատերու մասնաւոր ճիւղ, առանց կանխավճարի։ ԾՐԱՆՄԱ մտնելու համար, ձեռնհաս իշխանութիւններէ արտօնագրի ստացում։ (ԱՅԻՏԱՎԻՒ)։ Քաղաքային ամուսնութեան արագ գործողութիւն։ Վիզա ամէն երկրի համար։*

Գաւառներէն եւ արտասահմանէն եղած դիմումներուն կը պատասխանուի անմիջապէս։ Խորհրդակցութիւնները ձրի են։

Դիմել ամէն օր, 9էն 12 եւ 2էն 7, բացի Կիրակիէ

ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԻՒՆ ՆՈՐ ՀԱՍՑԷԻՍ

ԴԵՐՁԱԿ Ս. ԿԻՒԼՊՕԼԵԱՆ

3 Rue Montholon, PARIS (9e) Métro: Poissonnière

Ծախու եւ *Մշակելի հողեր, ջուրը մէջը, Château-Lambertի, St. Jérômeի և Haute Lorretteի թաղամասերուն մէջ։ Վճարման դիւրութիւններ։ Դիմել՝* Պ. Ստեփանեանի, 2a Bld. de la Paix, *Բ. յարկ, Մարսէյլ։*

ՁԱՇԵՑԷ՛Ք ԵՒ ԸՆԹՐԵՑԷ՛Ք

BOULANT

ԶԱՇԱՐԱՆ ՊՈՒԼԱՆ

Շետեւեալ չափաւոր գիներով

12 Ֆրանք՝ 34 Bld. St. Michel

16 Ֆրանք՝ 1 Bld. Montmartre

18 Ֆրանք՝ 35 Bld. des Capucines

ՄԱՍՆԱԳԷՏ ԲԺԻՇԿՆԵՐ

96 r. Rivoli, *մէթ. Շաթլէ։ Արմատ եւ նոր մեթոտով դարմանում արանց եւ կանանց մորթի, արիւնի եւ վէներ. հիւանդութեանց (ֆրանկախտ, ջերմատիզ.) եւ վարիսի։ Մասն. լապոռաթուառ։ Ինչամիտ եւ արագ խորհրդակցութ. ամէն օր 9—12, 2—8, Կիրակի 9—12.*

Տ. ՍԱՐԳԻՍԵԱՆ

ԺԱՄԱԳՈՐԾ

ԽՆԱՄՈՒԱՆ ԱԹԱԹԱՆԹ

Ձեղչեալ գին

1 Rue Pleyel, մէթրօ Charenton, *Փարիզ (12)*

EMPIRE, Միզիք-Հոլ. 37 Av. Wagram

ԲՈՒԺԱՆՔ (Դ. տարի) եւ **ԳԻՏՈՒԹԻՒՆ** (Ր. տարի)

Ազդու ապահիական եւ գիտական ամսաթերթ։ Թերէն (միակը իրենց տեսակին մէջ) մէկ օրինակ ստանալու համար անմիջապէս հասցէդ դրկէ Revue POUJANKի 126 Fb. St. Denis, Paris (Xe) կամ M. DERSAHAKIANի 16 Rue Lamorinière, Anvers (Belgique)

Ք. ԱՔԳԱՐԵԱՆ

Վկայեալ հիւանդապահ, նախկին տասնապետ հիւանդապահ Արեւելեան բանակին, 14 երկար տարիներու փորձառութեամբ կը խնամէ ամէն տեսակ հիւանդներ։ *Մասաժ, վանտուզ, փիքիր, փանսըման* եւայլն։ Վկայեալ աղբատներուն ձրի։

Հասցէ՝ 6 Rue Grégoire du Tours. Paris (6e).

Կուզուիլ *երկու աշակերտներ, 15-17 տարեկան, լուսանկարչութիւն սորվելու համար, ներկայացուած իրենց ծնողքին կողմէ։ Դիմել՝ Թոթօ Ֆէյիիմ, 37* Rue Poissonnière, Paris (2e). Tél. Louvre 69-83.

ՅԱՌԱՋ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMÉNIEN EN EUROPE

ԲԱԺԱՆԵԳԻՆ

	3 ամս.	6 ամս.	Տար.
ՖՐԱՆՍԱ	35 ֆ.	70ֆ.	140ֆ.
ԱՆԳԼԻԱ		20 շլ.	40 շլ.
ԵԳԻՊՏՈՍ		»	»
ԻՏԱԼԻԱ		250 ֆրանք	
ԱՄԵՐԻԿԱ		6 տլ.	10 տլ.
ԵՒՐՈՊԱ		100 ֆ.	200ֆ.

"HARATCH"

Directeur-Propriétaire SCH. MISSAKIAN

Խմբագիր՝ Շ. ՄԻՍԱՔԵԱՆ

Rédaction & Administration / Խմբագ. եւ վարչութիւն — 235 Faub. St. Martin PARIS (10e)

MÉTRO LOUIS-BLANC ou JAURÈS

Հասցէի փոփոխութեան համար պէտք է վճարել 2 ֆրանք

ՀԻՆԳՇԱԲԹԻ 6 ՅՈՒՆԻՍ 1929

6 JUIN 1929

Թ. ՏԱՐԻ ԹԻՒ 975

ՕՐԱԹԵՐԹ, ԱԶԳԱՅԻՆ, ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԵՒ ԳՐԱԿԱՆ

ԳԻՆ՝ 50 ՍԱՆԹԻՄ

ԱՐԿՈՒ ԽՕՍՔ

ԼԵՂԱՊԱՏԱՌ ՃԻՋԸ

Երէկ հրատարակեցինք Արաբկիրէն Արաբկիրի Հայր. Միութեան հասած երկու նամակներու ամփոփումը: Լեղապատառ մը, որ մեկնութեան չի կարօտիր:

— «Ներկայիս այստեղ կը գտնուի 800ի չափ հայութիւն. մօտաւորապէս 200ը գաղթականներ, որոնք 1915էն վերջ եկած հաստատած են:

... «Ջեր միութեան եւ համայն հայութեան ուշադրութիւնը կը հրաւիրենք ժամ առաջ — մայիսին իսկ — տեղիս անկարողներու պարտքը դիւրացնել առանց յապաղումի:

... «Հայրենակիցներ, պատուախնդիր այս ազգի ջարդատակներուն պիտի թոյլ տա՞ք իրենց կեանքի յետին մնացորդները քարշ տալու դռնէ դուռ, պատառ մը հացի փոխարէն...»:

Իսկապէս, պէտք է կորնչուցած ըլլանք պատիւի ամէն զգացում, հանդուրժելու համար այս վիճակին: Կացութիւն մը ոչ միայն կը սպառնայ Անատոլուի խորերը մնացած բեկորներու կեանքին, այլ և աւելորդ հաճոյք մը կը պատճառէ Թուրքիոյ, մեզ այս օրերուն հասցնող դահիճին:

Պատկերը ամբողջացնելու համար, քանի մը տող ալ՝ Խարբերդի կեանքէն, այնպէս ինչպէս պատմեր է փախստական մը՝ Հալէպի ամէնէն պահպանողական թերթին.

— «Վերջին քանի մը ամիսներուն Թուրքերը որոշ դարձուածքներ կը գործածեն, ձանձրացնելու եւ հեռացնելու համար մնացած յոյակներն ալ... երբեմն նոյնիսկ Հայերուն կ'ըսեն. «Ձեզի Երեւանը տուած են, ինչո՞ւ չէք երթար»:

...«Հայերը հեռացնելու տրամադրութենէն զատ, կան շատ Թուրքեր որ կը յանկերգեն թէ «Հայը գնաց, խեր պէրէքէթ չմնաց»: Ուրիշներ ալ կան որ մնացածը ցարդելու ախորժակ ունին»:

Կարճ խօսք,— Թուրքերը իրենց կեանքին մէջ բարիք մը երբեմն կ'ուզեն, Անատոլուէն մօրէ մերկ, բայց ողջ հեռանալու յուսով շնորհելով, իսկ մենք՝ զրպարտած ենք խոհանոցի կռիւներով կամ գրոց-բրոց վիճաբանութիւններով:

Եւ ամէնէն առաջ՝ Երեւանը: «Ձեզի Երեւանը տուած են, ինչո՞ւ չէք երթար», կը հարցնեն Թուրքերը:

Ապերա՛խտ մարդիկ, չէ՞ք գիտեր որ Երեւանն ալ, ամէն յոյսէ առաջ, ձեզի, Թուրքերո՛ւդ համար է, ձեր ցեղակից փախստականներուն համար, որոնց ամէնէն անոպատն գլխու վրայ տեղ ունի Հայաստանի մէջ:

Ջեր Թերթերը չե՞ն Թարգմաներ մեր վարիչներուն ճառերն ու գրութիւնները: Չէ՞ք իմացած որ, 1921էն ի վեր, 80,000 Թուրքեր հանգիստ տուն-տեղ եղած են Հայաստանի մէջ, իսկ իրրեւ հայ գաղթական ընդունուած են միայն 20,065 հոգի, ասոնք ալ տակաւին երերուն վիճակի մէջ: Թուրքերը գրաւած են լաւագոյն տեղերը, իսկ մեր բարեխնամ կառավարութիւնը տակաւին նոր իսացած ըլլալով որ «Նոր Եւդոկիան» անբնակելի է, որոշեր է տեղափոխել զայն: Ու վերջապէս, մինչ Թուրքերը հանգիստ փռուած են ընդարձակ հողերու վրայ — մե՛ր հայրենիքին մէջ — տակաւին 45,000 հայ գաղթականներ կան «որոնք կը սպասեն Փոքր Սարտարապատի ջրանցքին շինութեան, ցորու ոռոգման եւ այլ հողային բարելաւումներու՝ հող ստանալու համար»: («Խորհրդային Հայաստան», յովհ. Քակոբեանի, էջ 256. Հրատարակութիւն՝ Հօկի):

Արաբկիրի Հայր. Միութիւնը ամբողջ հայութեան ուշադրութիւնը հրաւիրելով յիշուած երկու նամակներուն վրայ, կը ներկայացնէ շատ գործնական առաջարկ մը, — վաթսուն տոլար հարել, մէկ Հայ փրկելու համար:

Պատերազմի օրերուն, բաղդատաբար աւելի սուղ էր, կարծենք, փրկագինը,— մէկ Հայը մէկ ոսկի: Ինչո՞ւ պիտի շուայտինք այս կացութեան առջեւ. մանաւանդ որ, միջոց ունեցողը իր ծախքով կը հեռանայ արդէն, հետեւաբար անհնարին բեռ մը չի ծանրանար մեր ուսերուն վրայ:

Երեւանը, որ այնքան վարժ է սակ սրկութեան, թող իր պիրական մեթոտին դիմէ այս գեռնին վրայ, գոնէ ա՛յս գործին համար, ստանձնելով Անատոլուի մնացորդ բեկորներուն ներգաղթը: Այս թշուառները իրենք գիրենք ծովափ նետելէ յետոյ, պարզ «վիզա»յի մը կը սպասեն, թէեւ խորհրդային իշխանութիւնը կրնայ նոյն իսկ շոգենաւ տրամադրել:

Բայց մենք այնքան միամիտ չենք, այդպիսի հրաշք սպասելու համար երեւանցիներէն:

Ահա թէ ինչո՛ւ, ձայնակցելով Արաբկիրի Հայր. Միութեան կոչին, խնդիրը կը յանձնենք բոլորին ուշադրութեան: Մանաւանդ որ, առանձնապէս Արաբկիրի մէջ 800էն 200ը մեծ մասով ազգականներ և հայրենակիցներ ունին, Խորհրդային Միութեան եւ Ամերիկայի մէջ կամ այլուր:

Ընկերներ, քաղաքացիներ կամ հայրենակիցներ, մենք չենք կրնար մեր ականջները խցել այս լեղապատառ կանչերուն առջեւ:

Հոգեր շատ ունինք, բայց աններելի է բախտին ձգել այս մէկ հարցը, որ ե՛ւ կեանքի ե՛ւ պատիւի խնդիր է: Արդէն որոշ հետաքրքրութիւն ստեղծուած է շարք մը Հայր. Միութիւններու մէջ, իրենց գաւառին կամ քաղաքին մնացորդները փրկելու համար: Կը մնայ որ ձեռք ձեռքի տան բոլորը, իրենց նեւրէն քաշելով կամ իրենց գլուխը հրաւիրելով բարեգործականն ալ, եւ մաս-մաս Հայաստան կամ Սուրիա փոխադրեն երկու սուրի մէջ մնացած թշուառներ: Անոնք տակացին մինչեւ այսօր, բայց, ողջ մնալու եւ Հայ մնալու ամէնէն միջոց սպառած է այլեւս:

Մեզի կ'ինչայ կա՛մ արտօնել որ թրքանան, եւ կամ դառնան փողոցի շուներ, պատրաստ՝ ամէն անպատուութեան, անօթի չմեռնելու կամ չմորթուելու համար:

Ո՛վ կը ստանձնէ այս պատասխանատուութիւնը... Շ.

ՄԱՄՈՒԼ

ԵՒ ՔԱՐԻՆՔ...

Հալէպի «Եփրատ»ը, հակայեղափոխական եւ Թունդ պահպանողական, կը գրէ խմբագրականի մը մէջ, «Յանասարեանի Աւարը» խորագրին տակ (18 մայիս).

— «Պոլիսը ժամէն ճանչցողները գիտեն Թէ Բերայի պէս արդիական Թաղամասի մը բոլոր փառաւոր շէնքերն ու յարկաբաժինները Հայերու եւ Յոյներու սեփականութիւններ էին: Այժմ այս աւազակային օրէնքի ուժով անոնք անցած են Թուրքերու եւ հանրապետական(?) կառավարութեան, սա պարզ պատճառաւ որ սեփականատէրերը մոռնալու սպառնալիքէն ահուդողի մատնուած՝ Պոլսէն հեռացած էին ժամանակի մը համար: Այս կերպով միլիոններու արժէք նեխկայացնող հայ կալուածներ յափշտակուեցան և կը յափշտակուին անյագ Թուրքին կողմէ:

Կ'երեւի Թէ այս կողոպուտները բաւականաչափ յագեցուցած չեն դայլի ախորժակ ունեցող մեր նախկին հայրենակիցները որոնք առաջին առթիւ ձեռք դրին Սանասարեան խանին վրայ, եւ եթէ ուշադրութեամբ կարդանք Պոլսոյ Հուդուկի Բ. դատարանին տուած վճռագիրը, հաւանաբար այս աւարին պիտի հետեւին նաեւ ուրիշներ, որոնք աչքառու դիրք մը կը գրաւեն Պոլսոյ շէնքերուն մէջ:

Տարագրութեան ու կողոպուտի առաջին տարին, Թուրքերը գրաւելով ոստիկանական պաշտօնատան վերածեցին զայն որ տեւեց 3 4 տարիներ: Երբ զինադադարի շրջանը սկսաւ ու համաձայնական բանակը գրաւման տակ առաւ Պոլիսը, Թուրքերը, սէգ ու սահմռկած՝ Պատրիարքին կողմէ Պոլսոյ Թուրք նոտարութեան ուղղուած բողոքի մը վրայ պարպեցին խանը ու ազգին վերադարձուցին զայն:

Ահա այս խանն է որ յանկարծ «Էմվալը ժաղսուպէ» (նեղողութիւն, «էմվալը մէթրուքէ» պիտի ըսէինք) կը հռչակուի Պոլսոյ կուսակալութեան կողմէ, աւարներու վրայ աւար մը եւս աւելցնելու համար, չէ՞ որ «Աւելորդ ապրանքը աչք չի կուրցներ», ըստ Թուրք առածին:

Պատրիարքարանը իրար անցաւ, իր իրաւունքին պաշտպանութիւնը յանձնեց ամենակրող փաստաբաններու, վճարելով 20,000 ոսկեդրամ կանխիկ եւ 15 հազար ալ դատը շահուելուն վճարելու խոստումով:

Ինչպէս յայտնի է մեր ընթերցողներուն, ամիսներ տեւող մանուածապատ դատավարութենէ վերջ, Պոլսոյ հանրապետական դատարանը տուաւ այնպիսի վճիռ մը որ ոչ միայն Սանասարեան խանը, այլ բոլոր ազգապատկան կալուածները յափշտակելու բնոյթն ունի»:

ԱՊՏԻԻԼ ՀԱՄԻՏԻ ժառանգորդները Պերլինի մէջ կարեւոր դատ մը բացած են ցեօյչէ Պանքի դէմ: Ապտիւլ Համիտ 5 միլիոն ոսկի ունէր այս դրամատան մէջ, որ իթթիհատական կառավարութեան վճարուած էր ատենին: Ժառանգորդները չեն ընդունիր այս վճարման օրինականութիւնը, եւ դրամը կը պահանջեն դրամատունէն:

ԱՐԵՒԵԼԵԱՆ Նահանգներու ընդհ. քննիչ Իպրահիմ Թալի պէյ մօտերս ընդհ. քննութեան պիտի ելլէ նահանգներուն մէջ:

ՕՐԸ ՕՐԻՆ

Ներուժ Սիպերիոյ ախտահարման

«Շիքակօ Տէյլի Թրիպիւն»ի րիկայի Թղթակիցը կը հեռագրէ յունիս 4 Թուականով.

Համաձայնավար կուսակցութեան Քաղաքական Բիւրոն այսօր մանաւանդ հրամանագրով մը կ'արտօնէ որ Մոսկուա դառնան աջ եւ ձախ Թեւի այն ընդդիմադիր վարիչները, որոնք 18 ամիս առաջ Սիպերիա աքսորուած էին, պայմանաւ որ քաղաքականութեամբ չզբաղին այլեւս:

Հրամանագիրը կ'ուսւցնէ Թէ Տրոցկի չի կրնար օգտուիլ այս ներումէն:

Քաղաքական Բիւրոյին որոշումով, Զինովիեւ — որ իր ապաշխարանքը վերջացուցած է — վերահաստատուեցաւ իր նախկին պաշտօնին մէջ՝ իբրեւ գործավար Լէնինգրադի կառավարութեան մէջ:

Վերջին երկու ամսուան ընթացքին, Ստալինի ձեռք բերած յաղողութիւնները զանազան համաժողովներու մէջ, զինքը վերահանձն եւ ներողամիտ դարձուցած են իր թշնամիներուն դէմ:

Բուխարին Ազգային Տնտեսութեան Գերագոյն Խորհրդի նախագահութեան անդամ կարգուեցաւ՝ կամենեւ փոխարէն: կամենեւ Մենաշնորհներու Ընդհ. Յանձնաժողովին նախագահ նշանակուեցաւ Քսանտրոսի տեղ:

Ֆրանկեւրուրք համաձայնութիւնը

Հրատարակեցինք Թէվֆիք Բիւշտի պէյի յայտարարութիւնները Ազգ. Մեծ ժողովին մէջ: Գործավարը Սուրիոյ մասին Ֆրանսայի հետ գոյացած համաձայնութեան մասին խօսելէ յետոյ աւելցուց.

— *Փարիզի մեր դեսպանը անմիջապէս որ վերադառնայ, բանակցութիւններու պիտի սկսի Ֆրանսայի հետ՝ կնքելու համար բարեկամութեան, համերաշխութեան և իրաւաբարութեան դաշնագիր մը: Համոզուած ենք Թէ այս դաշնագրին կնքումը պիտի զօրացնէ մեր սահմանագլուխներու ապահովութիւնը, մանաւանդ պիտի ամրապնդէ մեր երկու երկիրներու յարաբերութիւնները, ու դուք գոհ պիտի մնաք այս արդիւնքներէն:*

Աթէնքի մեր դեսպանն ալ, որ իր պաշտօնատեղին պիտի դառնայ, անմիջապէս բանակցութիւններու պիտի ձեռնարկէ հելլէն կառավարութեան հետ, կնքելու համար բարեկամութեան և իրաւաբարութեան դաշնագիր մը, որուն խարիսխը դրուած է արդէն:

⁂ *Ֆրանքեւթուրք համաձայնութեան առթիւ, տեղական Թերթերը իրարու հետ մրցումի ելած են՝ Թուրքիան փառաբանելու եւ շոյելու համար: «Թան»էն յետոյ, «Մաթէն» ալ իր յունիս 3ի Թիւին մէջ կը գրէ Թէ Ֆրանսա Թուրքիոյ ամէնէն հին բարեկամն է, եւ բազմաթիւ կապերով միացած անոր:*

Իսկ «Քոթիտիէն» «Ֆրանքեւթուրք բարեկամութիւնը վերահաստատենք» խորագրով յօդուածի մը մէջ կը գրէ.

— *«Թէեւ կէս դարէ ի վեր զայն դէպի Անատոլու կը քշեն, Թուրքիա դեռ չուզեր հրաժարիլ իր խօսքն ըսելէ եւրոպական գործերու մասին:*

Նոր վարչաձեւին պետերը հին ժողովուրդ մը արդիացնելու իրենց ջանքին մէջ, բախած են տարօրինակ կրաւորականութեան մը: Այս արգելքը սակայն առաւելութիւն մը դարձաւ՝ երբ վարիչները անոր պարտադրեցին բարենորոգումները: Թուրքը անյիշ՝ երբ կ'ուզուի յաղթել իր տգիտութեանը կամ մոլեռանդութեանը, անյիշ է նաեւ դիմադրելու բռնակալութեան: Քաղաքացիները կը բարեփոխուին աստիճանաբար. բայց գիւղացիները այս ժամուն բան չեն սորված:

Ամէն պարագայի մէջ, Թուրքիոյ եւ Ֆրանսայի դարաւոր բարեկամութիւնը աւանդութիւն մըն է, եւ ժամանակ է Թոյլ չտալ որ մեռնի»:

Համաշխարհային ճասը

Էնկիւրիէն կը հեռագրեն Թէ վարչապետ Համէթ փաշա Ազգ. Մեծ ժողովին մէջ ճառ մը արտասանելով, գոհունակութիւն յայտնեց կարգադրութեանը համար բոլոր այն հարցերուն որոնք խնդրոյ առարկայ եղած էին Լօզանի խորհրդաժողովին մէջ եւ որոնք մինչեւ այսօր առկախ կը մնային:

Միջազգային յարաբերութեանց մէջ, ըսաւ, խաղաղութեան կը ձգտինք եւ բարեկամութիւն կը մշակենք բորոր երկիրներուն հետ:

Համէթ փաշա աւելցուց Թէ ներկայ տարուան ընթացքին բանակցութիւններ պիտի սկսին կարգ մը պետութեանց հետ, ստորագրելու համար առեւտրական կարեւոր դաշնագիրներ:

Ներքին քաղաքականութեան մասին խօսելով, շեշտեց Թէ երկիրը իր զարգացումն ու բարգաւաճումը կը շարունակէ ապահովութեան եւ հանդարտութեան մթնոլորտի մը մէջ:

— *Գալով ելմտական խնդրին, վստահութեամբ ողջունեցինք ելմտական տարին: Կառավարութիւնը պէտք չունի ծանր յանձնառութիւններով դրաժ փոխ առնելու հանրօգուտ շինութեանց եւ ազգային տնտեսութեան համար: Յոյսերով լի նոր շրջան մը կը թեւակոխենք:*

Ներքին եւ արտաքին քաղաքականութեան մասին Ընժէթ փաշայի այս ճառէն յետոյ, Ազգ. Մեծ ժողովը միաձայնութեամբ վստահութեան քուէ տուաւ դահլիճին:

Յետոյ Ազգ. Մեծ ժողովը փակուեցաւ ամառուան առթիւ, վերաբացուելու համար յառաջիկայ աշնան:

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Գ.էջ)

ՆՈՐ ԵՒԴՈԿԻԱ

Բարեգործականի յունիս 3ի գեկոյցէն.—

Ինչպէս յայտնի է, «Մէօթէմէտեան Հիմնադրամ»ով Հայաստանի մէջ հիմնուած է առաջին գաղթահայ աւանը «Նոր Եւդոկիա» անունով, ուր հաստատուած են քնիկ Թոքաթցի գաղթականներ: Այս վերջիններս դժգոհութիւն յայտնած էին կլիմայի եւ հողի մասին, միութեան կողմէ ազդու դիմումներ եղան տեղափոխութեան համար: Ասոր վրայ որոշուած է մինչեւ աշուն Նոր Եւդոկիան փոխադրել վաղարշապատէն չորս քիլոմեթր հեռաւորութեամբ կայարանի մօտ յարմարագոյն շրջավայր մը, էջմիածնէն դէպի Արարատ տանող ճանապարհի վրայ, 150-160 հեկտար արդէն մշակուած բարեբեր հողի մը վրայ: Այժմէն ձեռնարկուած է նախնական աշխատութեանց եւ յատակագիծներու պատրաստութեան: Ներկայ պայմաններու մէջ, Նոր Եւդոկիոյ տնտեսական բարօրութիւնը ապահովուած կրնայ նկատուիլ: Կ'արժէ որ Թոքաթցի ունեւորները շահագրգռուին այս գիւղին ճակատագրով:

ԿԵՍԱՐԻՈՅ ՈՐԲԵՐԸ

Տիկին Մարի Կիւլպէնկեան ստանձնած է կեսարիոյ որբերէն երկուքին պաշտպանութիւնը, տարեկան 40 անգլ. ոսկի:

ԱՂԵՔՍԱՆԴՐիՈՅ ՈՐԲՈՒՀԻՆԵՐԸ

Բարեգործականի կեդր. վարչ. ժողովը անգամ մը եւս զբաղեցաւ Աղեքսանդրիոյ հաբիւրաւոր չափահաս որբուհիներու հարցով, զոր կրկին իր ուշադրութեան յանձնած էր Միութեան եգիպտոսի Շրջանակային ցանձնաժողովը, Աղեքսանդրիայէն ուղղուած Թախանձագին դիմումներուն եւ իր կողմէ տեղւոյն վրայ կատարուած քննութեան վրայ: Թէեւ սոյն որբուհիները ընտանիքներու մօտ կ'աշխատին, բայց անհրաժեշտութիւն ցոյց տրուած է ատոնց եւս խնամատարութիւնը եւ պաշտպանութիւնը ստանձնելու, մանաւանդ անոնց մասին որ անգործ մնալով օրերով անպատսպար կը դեգերին, որպէսզի գաղիրէի նման հոն եւս կայան մը կազմակերպուի եւ անոնց վիճակին բարելաւման մօտէն հոգ տարուի:

կեդր. վարչ. ժողովը որոշեց ուսումնասիրել այս ցաւոտ խընդիրն ալ եւ ոեւէ հնարաւորութիւն ստեղծել այդ գործը եւս գլուխ հանելու համար ըստ կարելւոյն:

ՍԱՀՄՈՒՏ ՄՈՒԽԹԱՐ ՓԱՇԱ

ԲԱՐՁՐԱԴՈՅՆ ԱՏԵԱՆԻ ԱՌՋԵՒ

Էնկիւրիի Ազգ. Մեծ ժողովը իր Մայիս 31ի նիստին մէջ, միաձայնութեամբ որոշեց Բարձրագոյն Ատեանի յանձնել նախկին ծովային նախարար Մահմուտ Մուխթար փաշան, որ եբեք շոգենաւ ապսպրած էր անգլիական անանկ ընկերութեան մը եւ այս ձեւով 20,000 ոսկերլիւն մնաս տուած է պետական գանձին:

«ՄՈՍԿՈՒԱՅի ԱՁՔ»Ը

ՁԵՐԲԱԿԱԼՈՒԱԾ

Պուլկար հեռագրական գործակալութիւնը կը հաղորդէ որ ոստիկանութիւնը երեւան հանած է հաժայնավար դաւադրութիւն մը եւ ձերբակալած Մոսկուայի նոր գործակալը՝ վարչ. կէնճէֆ վալբօն:

Ձերբակալուածներուն վրայ գտնուած են վտանգաւոր թուղթեր:

ՄԵԾԱՐԺԱՆ ՀԱՅՐԻՆՆ ԱՐՇԱԿ

Մեր հարգելի հեղինակը ծիծաղելի ճիշտ համարելով «Տիրոջ հետ խոսելու» համար ինձ ամբարիշտ կոչել, ինչպես նաև ինձ հետ կռվելու համար ինձ ուղարկել ինձ հետ կռվելու համար ինձ ուղարկել ինձ հետ կռվելու համար ինձ ուղարկել

ՊԱՏԿԵՐԱՉԱՐՈՒԹԻՒՆ ՀԱՅՈՑ ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՔԱՂԱՔԻՆ

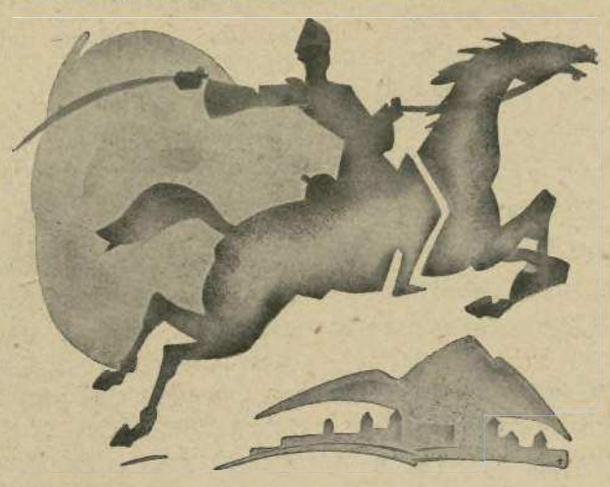
ԳԻՐՔ Երկրորդ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՔԱՂԱՔԸ ՄԻՋՆԱԴԱՐՅԱՆ ԺԱՄԱՆԱԿԱՇՐՋԱՆԻՆ

Հայկական քաղաքները Միջնադարեան ժամանակաշրջանին ունէին իրենց յատուկ կերպարանքը, որ կը տարբերէր ինչպէս նախորդ, այնպէս ալ յաջորդ շրջանի քաղաքներէն։ Ասոնք ունէին իրենց յատուկ հասարակական կազմակերպութիւն

SALLE PLEYEL

252 FBG. ST. HONORÉ

9 ՅՈՒՆԻՍ ԿԻՐԱԿԻ ԻՐԻԿՈՒՆ ԺԱՄԸ ՃԻՇՏ 9ԻՆ

ՄԻԱՅՆ ՄԷԿ ԱՆԳԱՄ ԿԸ ՆԵՐԿԱՅԱՑԱՑՈՒԻ ՀԱՅ ԳԱՂՈՒԹԻՆ ՀԱՄԱՐ

Հայերէն եւ ֆրանսերէն վերտառութեամբ

Ա Ն Դ Ր Ա Ն Ի Կ ՖԻԼՄԸ

ՄԱՍՆԱԿՑՈՒԹԵԱՄԲ **Ա. ՃԱՀԽԱԹՈՒՆԻԻ**

ՈՉ ՈՔԻ ՏՈՄՍԱԿ ԿԸ ՂՐԿՈՒԻ

Կանխաւ կարելի է տոմսեր ստանալ **ARMENA FILM**ի *տնօրէնութենէն,*

53 FBG. MONTMARTRE *Հեռաձայն՝* TRUDAINE 47-13

ՍԷՆՖՈՆԻԿ ՄԵԾ ՆՈՒԱԳԱԽՈՒՄԲ **ԳԻՆԵՐԸ՝ 15, 20, 30 ԵՒ 50 ՖՐԱՆՔ**

Մ ա ֆ տ ո ւ ն ը ղ տ ի դ ա հ ի ճ ը

Պօլտուինի հրաժարումէն վերջ. երէկ Ուիլսըր գնաց Աշխատաւորականներու վարիչ Մաքտոնըլտ եւ ներկայացաւ թագաւորին: Այս վերջինը իրեն յանձնեց նոր դահլիճը կազմելու հոգը:

Մաքտոնըլտ, որ քանի մը օրուան խորհրդակցութիւններէ վերջ, կազմած էր նոր դահլիճին ցանկը, շուտով թագաւորին պիտի ներկայացնէ իր պաշտօնակիցներուն անունները: կը կարծուի թէ մինչեւ նոր դահլիճին իշխանութեան գլուխ անցնիլը քանի մը օր պիտի անցնի ու մինչեւ այդ, Պօլտուին պիտի շարունակէ վարել գործերը:

Ցրուիչներու գործադուլը վերջացած

Թղթատարական ցրուիչներուն 24 ժամուան գործադուլը վերջ գտաւ երէկ առաւօտ: Լուվրի կեդրոնական նամականատան առջեւ կանուխէն ոստիկաններ կը հսկէին: Գործի վերսկսելու համար եկած ցրուիչներէն 10ական հոգի միայն ներս առնուեցան, հարցաքննութեան ենթարկուելու համար: Այս ձեւով մերժուեցան այն 191 ցրուիչները, որոնք կախակալուած էին ուրբաթի ցոյցին հետեւանքով:

Առջի օր ձերբակալուեցան 34 ցրուիչներ, որ կը փորձէին ժէվմափի քարափէն անցնող թղթատար կառք մը Սէն-Մարթէնի ջրանցքին մէջ հրել:

**** Մօտ 2000 բանթող ցրուիչներ երեքշաբթի գիշեր հրապարակային նոր հաւաքոյթ մը ունեցան: Ճառախօսները յայտնեցին թէ գործադուլը շատ յաջող անցաւ, ու կանխաւ բողոքեցին ձեռք առնուելիք նոր պատիժներուն դէմ: Ներկաներէն ոմանք կը պահանջէին գործադուլը շարունակել, սակայն ի վերջոյ որոշուեցաւ աշխատանքը վերսկսիլ, պայմանաւ որ ի հարկին կրկին գործադուլի դիմեն:*

Նատիր խանի գլուխը քերողին

Զօրավար Նատիր խան ինքզինքը Աֆղանիստանի թագաւոր հռչակած ըլլալով, Պէչէի Սաքա գին կտրած էանոր գլուխը քերողին համար: Ո'վ որ զայն ողջ կը բռնէ, վարձք պիտի ստանայ 40,000 րուփի (15,000 տոլար), իսկ ով որ գլուխը կը բերէ, պիտի ստանայ 30,000 րուփի եւ գեղեցիկ հրացան մը:

Պէչէի Սաքա նոյնպէս 10,000ական րուփի եւ մէկ մէկ գեղեցիկ հրացան կը խոստանայ բոլոր անոնց, որոնք կը յաջողին ողջ կամ մեռած վիճակի մէջ իրեն տանիլ Նատիր խանի եղբայրները: Այս առթիւ հրատարակուած կոչի մը մէջ, ջրկիրին տղան Նատիր խանը կը ներկայացնէ իբրեւ անհաւատ դաւաճան մը, Թշնամի իսլամութեան եւ մեղսակից էմիր Հապիպուլլահի սպանութեան:

Խորհրդային դրախտին մէջ

Մոսկուայէն պաշտօնապէս կը հաղորդուի թէ Խորհրդային Միութեան Արհեստակցական Միութեանց կեդր. Խորհուրդի լիակատար ժողովին որոշումով, Թոմսկի պաշտօնանկ եղած է ո'չ միայն նախագահութենէ, այլ եւ դիւանի անդամակցութենէն: Նոյնպէս պաշտօնանկ եղան Ուկարով, Միխայլով, Գինսբուրգ, Կորոստէվ՝ նախագահութեան անդամներ, ինչպէս նաեւ Ուզդալով, Եագլով, Պերֆիլիեւ՝ փոխ-անդամներ, որոնք ուրիշ պաշտօններու կոչուեցան: Փոխանակ նոր նախագահ ընտրելու, ժողովը նշանակեց քարտուղարութիւն մը՝ հինգ անդամէ՝ Դոգադով, Ակուլով, Շվէռնիկ, Վայնբէրգ եւ Եւրէյնով: Նախագահութեան պաշտօնը չնշուած է: Այս շնորհազրկութեան պատճառն է Թոմսկիի երկարատեւ ընդդիմութիւնը: Թոմսկի կ'ուզէր Արհեստակցական Միութեանց համար որոշ անկախութիւն ձեռք բերել եւ բացէ ի բաց կը մերժէ հետեւիլ Կոմկուսի կեդր. Կոմիտէին ստալինեան հատուածի հրահանգներուն: Թոմսկի տակաւին Քաղաքական Բիւրոյին անդամ է, բայց նոր շնորհազրկութեանց կը սպասուի:

Իտալական օդային տորմիղը դէպի Սեւ ծով

Իտալական 32 ջրաօդանաւերէ բաղկացած տորմիղ մը Պոլիս պիտի հասնի այս օրերու: Ինչպէս գրեցինք, տորմիղը ճամբայ պիտի ելլէ Թարանթոյէն եւ նախ Պիրէոն, յետոյ Պոլիս ու անկէ ալ Կոստանցա եւ Օտեսա պիտի երթայ:

Օտեսայէն վերադարձին, իտալական օդանաւները պիտի հանդիպին Վառնա եւ Պոլիս ու դարձեալ Պիրէոնի ճամբով պիտի դառնան Թարանթօ: Առաջին անգամ Պոլիս պիտի հանդիպին միայն պէնզին առնելու համար, իսկ վերադարձին քանի մը օր պիտի մնան հոն: Տորմիղը կը գտնուի Զօր· Տէ Փիէտոյի հրամանատարութեան տակ. միասին կը ճամբորդէ նաեւ օդանաւային նախարարութեան խորհրդական Զօր· Պալպօ: Տորմիղը կը բաղկանայ 7 տորմղիկներէ որոնց 3ը Պէօյիւքտէրէ, 4ն ալ դիմացի եզերքը, Ումուր կոչուած խորշին մէջ ծով պիտի իջնեն:

Ջրօդանաւերու տորմիղին հետ միասին կը ճամբորդեն նաեւ պիլոթի, քալաֆֆիմի, մոնճամպանօ և քիւրլանի թորփիլահալածները:

Թուրքեւհելլէն վհատ

Աթէնքէն կը հեռագրեն թէ երեքշաբթի օր նախարարական խորհուրդը վէնիզէլոսի նախագահութեամբ գումարուելով, քննեց թրքական առաջարկները: Արտաքին նախարար Քարափանոս յայտնեց թէ կառավարութիւնը ընդունած է Պոլսոյ Ատեն Ցանձնաժողովին չէզոք անդամներու առաջարկները, և կը սպասէ որ թուրք կառավարութիւնն ալ ընդունի զանոնք:

Վերջին տեղեկութիւններու համաձայն, թուրք կառավարութեան առաջարկները զգալապէս կը տարբերին չէզոք անդամներու առաջարկներէն:

"ՄԱՅԻՍ 28,,Ի ՀԱՆԴԷՍՆԵՐԸ

ԼԻՈՆ

Այս շաբաթ երեկոյ ժամը 8ին «Սիկալ» թատրոնը, 144 Ave. de Saxe *կը նախագահէ՝ Ընկ. ԵՐ. ՃԱՆԿԻՕԶԵԱՆ, կը խօսին՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ* եւ Mr. Emmanuel Lévy *(Քաղաքապետի Ա. փոխանորդ, ընկերվարական)*, Professeur à la Faculté de Droit:

ՎԻԷՆ

Նախաձեռնութեամբ Հ. Յ. Դ. Վիէնի Շրջ. Կոմիտէի

Այս կիրակի ժամը 2.30ին Ամիքալ-Լայիքի շքեղ սրահին մէջ

կը խօսի՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

ՏԷՍԻՆ

Այս կիրակի Salle Novelty

կը խօսի՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

ՓՈՆ Տ'ՕՊՆԱ

Այս կիրակի կէսօրէ վերջ ժամը 2ին Հ. Յ. Դաշնակցութեան սրահին մէջ: Արտասանութիւններ. բանախօսութիւն, մեներգ, խմբերգ, եւայլն:

ՓԻԻԺԷ ՍԻՒՐ ԱՐԺԱՆ

Այս կիրակի ժամը 2.30ին: Նախաձեռնութեամբ Վառվեան ենթակոմիտէի եւ հովանաւորութեամբ Նիսի շրջ. կոմիտէի:

կը խօսի՝ Ընկ. Ա. ԱԲՕԵԱՆ

կը ներկայացուի Ա. Ահարոնեանի «ԻՒ ՄԻ ԱՂՕԹԻՐ»

երգ, նուագ, արտասանութիւն եւ անակնկալներ

ԵՐԵԿՈՑԹ-ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍ

Այս Շաբաթ իրիկուն, 12 Rue du Renard, Paris (IV)

Կազմակերպուած Պ. ԱՐՇԱԿ ՓԷՇՏԻՄԱԼՃԵԱՆԻ կողմէ

Նուագախումբ եւ ճաշ-պանտ: Արեւելեան նուագախումբ Պ. Պ. (Մկրտիչ, Նասիպ, Բարունակ, Յովսէփ եւ Արթաքի Սկիւտարցի), Նասրա Հանըմ, (արեւելեան պարեր): Ճոխ պիւֆէ ժողովրդական գիներով:

Կը խնդրուի սեղանները նախապէս վարձել: Տոմսերու համար այժմէն դիմել ճաշարան «ANI» 67 Rue Monsieur le Prince, Paris (6), Հայկ. նպարավաճառներու մօտ՝ 26 Rue de Trévise, Cadet, 54 Rue Piat, Belleville, 28 Rue Lesage, Belleville:

ՄՈՒՏՔ 10 ՖՐԱՆՔ

ԼՈՅՏ ՏԵՍԱԻ

Ողբացեալ Ցօքթ. երուանդ Ֆրանգեանի գիրքը

"ՄԵՐ ՓԻԼԻՍՈՓԱՅԱԿԱՆ ԱՇԽԱՐՀԱՅԵԱՑՔԸ,,

Ս. Վրացեանի յառաջաբանով եւ հեղինակի նկարով

Սահմանափակ թիւով տպագրուած

Ստանալու համար դիմել՝ Տիկին Ա. Ֆրանգեանի, Համատան, (Պարսկաստան). Տպարան Navarre, 5 Rue des Gobelins, *Փարիզ, եւ «Յառաջ»ի խմբագրատունը:*

Գին 1 տոլար կամ 25 ֆրանք: փոստի ծախք չկայ

ՕՐ. ՎԱՐԴՈՒՀԻ ԻԶՄԻԹԼԵԱՆ

ԵՒ

Պ. ՅԱՐԵԹ ՆԵՖԵԱՆ

ՆՇԱՆՈՒԱԾ

Պոլիս-Առնաւուտգիւղ Պուքրէշ

26 Մայիս 1929

Հ. Ց. Դ.

Ռոստոմ *կոմիտէի ժողովը՝ այս Շաբաթ իրիկուն ժամը 8.30ին 13* Fbg. du Temple: *Ներկայ կ'ըլլայ ընկ. Լ. Գեւոնեան: Բոլոր ընկերներու ներկայութիւնը կարեւոր է:*

Հրազդան *խումբի ժողովը՝ այսօր Հինգշաբթի երեկոյ ժամը 8.30ին ծանօթ հաւաքատեղին: Բոլոր ընկերներու ներկայութիւնը պարտաւորիչ է:*

Իսի լէ Մուլինօի եւ Պիյեանքուրի *Վառմեան ենթակոմիտէի ժողովը՝ այս կիրակի առաւօտ, ժամը 9.30ին ծանօթ հաւաքատեղին: Բոլոր ընկերներու ներկայութիւնը պարտադիր է:*

Շավիլի *Արշութեան ենթակոմիտէն ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ իր բոլոր ընկեր-ընկերուհիները այս կիրակի կէսօրէ վերջ ժամը 3ին* 26 Rue Carnot, *Մէն Լազար Շավիլ կայարանին քովի սրճարանը: Կարեւոր օրակարգ:*

Փոն տ'Օպնայի *Շրջ. կոմիտէի ընդհ. ժողովը՝ այս կիրակի կէս օրէ վերջ Մայիս 28ի հանդէսէն վերջ:*

ՑՈՒՇԱՏԵՏՐ

ՅԱՐԴԱՐՈՂ

Վաղը Ուրբաթ իրիկուն ժամը 9ին «Վոլթէր»ի սրահին մէջ: կը խօսի՝ Ն. Աղբալեան, «Գրիգոր Նարեկացի»*իմաստին: կը հրաւիրուին անդամներն ու համակիրները:*

ՆԱՄԱԿԱՑՈՒԿ

ՍՏԱՑԱՆՔ

Մարսէյլ, *Պատ.— 40 ֆր.:*
Քէրմանշահ, *Վ. Գ.— 100:*
Կրընոպլը, *Զ.Մ.— 35:*
Մարսէյլ, *Յ. Յ.— 35:*
Փարիզ, *Հ. Ե.— 35:*
Մէրինեակ, *Վ. Պ.— 35:*
Լորէթ, *Մ. Փ.— 15:*
Սէն Սաթուռնէն, *Զէյ.— 22:*
Պրայիա, *Օ. Ա.— 100:*
Մարսէյլ, *Գործ.— 1128.75:*
Ֆալէռ, *Յ. Մ.— 40:*
Փրիվա, *Գ. Դ.— 10:*
Լա Սիօթա, *Ղ. Թ.— 50:*
Մարսէյլ, *Կ. Պ.— 35:*
Քլէռմոն Ֆէրան, *Գ. Թ.— 35:*
Շաթու, *Բ. Զ.— 50:*
Ալֆոռվիլ, *Ն. Հ.— 60:*

Կ'ՈՒԶՈՒԻ *վարժ գրաշար մը, լաւ վճարում եւ մնայուն գործ: Դիմել՝ «Յառաջ»ի վարչութեան:*

IMPRIMERIE - MASSIS - ÉDITIONS

208bis, Rue Lafayette Paris (10)

Le Gérant: E. SOUVIGNY

ՏՕՔԹ. Մ. Տ. ՆՈՐԱՅՐ

ՆԵՐՔԻՆ ԵՒ ԿԻՆԵՐՈՒ ՀԻՒԱՆԴՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

17 Rue Lamartine, PARIS (9e)

Tél. Trudaine 92—47, մէթրօ՝ Cadet, Nord Sud, N.D. de Lorette

Ամէն օր 14—19 կիրակի եւ տօն օրեր 10-12 և ժամադրութեամբ

եթէ կ'ուզես ուտել միշտ յաւը
ու վճարել միանգամայն աժան. դիմէ
24, Rue St. Lazare, PARIS (9e)

ՃԷՆԱՃԵԱՆ ԵՒ ԸՆԿ. ԵԱՆ

Ադեւելեան ուտեստեղէններու մթերանոցը:

ԲԺՇԿԱԿԱՆ ԴԱՐՄԱՆԱՏՈՒՆ

39 Bld. de Strasbourg, մէթրօ՝ CHATEAU D'EAU

կար տը Լ'Էսթի մօտ, հեռ. PROVENCE 69-38

ՅՕԴԱՑԱԻ, ՋՂԱՑԱԻ, ԱԶԴՐԱՋՂԱՑԱԻ (սիաթիք)
ԿԻՆԵՐՈՒ ՀԻՒԱՆԴՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

Դարմանումը ելեկտրականութեան առաջին իսկ փորձերով (տիաթէրմի, անդրմանիշակագոյն ճառագայթներով, հօթ ֆլէքանս, կալվանօ-ֆարատիք).

Դարմանում գաղտնի հիւանդութեանց եւ անկարողութեան, շնորհիւ շիճապատուաստի եւ հիւթաբուժութիւն:

Ա Ր Ե Ա Ն Ք Ն Ն Ո Ւ Թ Ի Ւ Ն

Հիւանդ կ'ընդունի ժամը 10—12 եւ 3—7

ՀԱՅԿ. ԲՈՒԺԱՐԱՆ - POLYCLINIQUE de BELLEVILLE

Տէր եւ Տնօրէն՝ **ՏՕՔԹ. ԳՐԳՈՑԵԱՆ**

29, Rue (Place) des Fêtes, Paris. XIX. Tél. Nord 96-61

Բաց է ամէն օր, ուր շատ մը մասնագէտ բժիշկներէ կը խնամուին ամէն տեսակ ներքին եւ վէներական հիւանդութիւններ: Աչքի մասնագէտը կ'ընդունի Գշ., Եշ. եւ Շաբաթ օրերը ժամը 4—6: Քթի, կոկորդի ու ականջի մասնագէտը ամէն Երեք. եւ Շաբաթ օրերը ժամը 2—3: ԱՏԱՄՆԱԲՈՅԺը ամէն օր ժամը 9էն 19:

Կ'ՈՒԶՈՒԻ գործաւորներ եւ գործաւորուհիներ Թամբի գործարանի մէջ աշխատելու համար: Պայմաններու մասին գրել՝ M. Brottier, Boutet et Cie. La Croix (Indre et Loire).

ՀԱՅԵՐԷՆ ՓԼԱՔՆԵՐ

Ոինինգ ֆոնոկրաֆներ եւ յայտնի արուեստագէտներու փլաքները՝ Հայերէն, ցունարէն, Թուրքերէն, Հրէերէն, Արաբերէն, Սպաներէն, Ալժերիական, Թունուզական եւ Մարոքեան: Միակ ներկայացուցիչը Ֆրանսայի: Դիմել՝ Jos. de Padova, 117 Passage du Caire, Paris (2e):

ԳԱՐԵՋՐԱՏՈՒՆ VETZEL

1 Rue Auber

(Place de l'Opéra)

ՆԱԽԱՃԱՇ, ԸՆԹՐԻՔ

ԱՄԵՆԱԼԱԻ ԳԱՐԵՋՈՒՐԸ

ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ ՊՕՅԱՃԵԱՆ

ԱՅՑԵԼՈՒ ՀԱՇՈՒԱԿԱԼ

Հասցէ՝ 48 Av. de l'Economie

Blanc-Mesnil (S. et O.)

կը ստանձնէ հաշուապահական ամէն տեսակ գործեր եւ կուտայ տուրքերու վերաբերեալ տեղեկութիւններ:

Չափաւոր գին

ՁԱՇԵՑԷ'Ք ԵՒ ԸՆԹՐԵՑԷ'Ք

BOULANT

ՁԱՇԱՐԱՆ ՊՈՒԼԱՆ

Շետեւեալ չափաւոր գիներով

12 ֆրանք՝ 34 Bld. St. Michel

16 ֆրանք՝ 1 Bld. Montmartre

18 ֆրանք՝ 35 Bld. des Capucines

ՄԱՍՆԱԳԷՏ ԲԺԻՇԿՆԵՐ

96 r. Rivoli, *մէթ.* Շաթլէ: *Ամէն տեսակ եւ նոր մեթոտով դարմանումը արանց եւ կանանց մորթի, արիւնի եւ վէներական հիւանդութեանց (ֆրանկախտ, չէր մամիզ.) եւ վարիսի: Մասն. լապոռատուռ: Խզճամիտ եւ արագ խորհրդակցութ. ամէն օր 9—12, 2—8, Կիրակի 9—12.*

Կ'ՈՒԶՈՒԻ լաւ ձեռագործ նէյէըրտ ու օղակ շինող գործաւորուհիի մը որ միեւնոյն ատեն առիթը կ'ունենայ արհեստը սորվելու: Դիմել՝ Ա. Գօրգիկեանի, 7 Rue de Tournon, երկրորդ յարկ թիւ 24 եւ 28 սենեակները, մէթրօ՝ Օտէոն:

Տ. ՍԱՐԳԻՍԵԱՆ

ԺԱՄԱԳՈՐԾ

ԽՆԱՄՈՒԱԾ ԱՇԽԱՏԱՆՔ

Չեղչեալ գին

1 Rue Pleyel, մէթրօ Charenton, *Փարիզ (12)*

EMPIRE, Միւզիք-Հոլ. 37 Av. Wagram

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMÉNIEN EN EUROPE

ՅԱՌԱՋ

ԲԱԺԱՆԵԴԻՆ

	3 ամս.	6 ամս.	Տար.
ՖՐԱՆՍԱ	35 ֆ.	70ֆ.	140ֆ.
ԱՆԳԼԻԱ	20 շլ.	40 շլ.	
ԵԳԻՊՏՈՍ	»	»	
ԻՏԱԼԻԱ	250 ֆրանք		
ԱՄԵՐԻԿԱ	6 տլ.	10 տլ.	
ԵՒՐՈՊԱ	100 ֆ.	200ֆ.	

"HARATCH"

Directeur-Propriétaire
SCH. MISSAKIAN

Խմբագիր՝
Շ. ՄԻՍԱԿԵԱՆ

Rédaction & Administration
Խմբագ. եւ վարչութիւն
235 Faub. St. Martin
PARIS (10e)

MÉTRO LOUIS-BLANC ou JAURÈS

Հասցէի փոփոխութեան համար պէտք է վճարել 2 ֆրանք

ՈՒՐԲԱԹ
7
ՅՈՒՆԻՍ
1929

7 JUIN 1929

Ե. ՏԱՐԻ Թիւ 976

ՕՐԱԹԵՐԹ, ԱԶԳԱՅԻՆ, ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԵՒ ԳՐԱԿԱՆ

ԳԻՆ՝ 50 ՍԱՆԹԻՄ

ԵՐԿՈՒ ԽՕՍՔ

ՎԱՐՊԵՏ ԳՈՂԸ...

Ռամկավարներու փարիզի պաշտօնաթերթը բարեհաճեր է պատասխանել գաղութներու կազմակերպութեան առթիւ մեր ուղղած հարցին, «Միակ Արգելքը» խորագրով խմբագրականի մը մէջ (5 յունիս)։

Խմբագրական մը, ուր սուտը, անպարկեշտութիւնն ու ստամտութիւնը իրար կը հրմշտկեն։

Առաջին սուտ՝ հետեւեալ նախադասութիւնը.

— «Դեռ Յարմ է տպաւորութիւնը փարիզի մէջ այն լկտի ապրանքին, որուն հեղինակը՝ փարիզի դաշնակցական օրկանը, խումբ մը մոլորուած տղոց գլուխն անցած՝ փարիզահայ գաղութի տարածութեան մէջ սեւ էջ մը, ինչպէս նաեւ իր պատկանած եւ միւս կուսակցութիւններէն միջեւ նոր անջրպետ մը բացաւ»։

Ինդիրը կը վերաբերի Ապրիլ 23ի միջադէպին, որուն բոլոր նկարները պարզուեցան հրապարակաւ, եւ Զափահաս Որբերու Միութեան պաշտօնական յայտարարութեամբ։ Զափագանց մեծ պատիւ պիտի ըլլար պատասխանել մեզի եղած վերագրման, զոր նոյնութեամբ կը վերադարձնենք իրենց, այդ առթիւ գործածուած բառերն ու բացատրութիւններն ալ միասին։

Երկրորդ սուտ,— այն թէ «կէս տողի չափ մէջբերումի» ենք կատարած Ամերիկայի «Պայքար»էն կամ «3-4 տող ալ «Արեւ»էն։

կը թուի թէ ռամկավար պաշտօնաթերթին խմբագիրը ապուշի տեղ է դրած իր իսկ ընթերցողները։

Մեր այն թիւին մէջ ուր խմբագրական մը նուիրած ենք այս չարաբաստիկ հարցին («Անհանդուրժելի Պատկեր») եւ ուր կը պարզենք ռամկավար Թերթերու արտայայտութիւնները, մեր «Երկու խօսք»ին ճիշդ դիմացը արտատպուած է «Պայքար»ի մայիս 14 թուակիր խմբագրականին ամփոփումը, ճիշդ 54 տող, մանրատառ։ («Ցառաջ», 29 մայիս. Մամուլ)։

Խմբագրականին մէջ ալ յիշուած է այս պարագան։ Այնպէս որ, ամէնէն բթամիտ ընթերցողն ալ կրնայ հասկնալ թէ «բանը ինչո՛ւմն է»։ Նոյնը եւ «Արեւ»ի համար, որուն բոլոր փետերը օրը օրին յանձնուած են հանրային կարծիքին, թէ «Մամուլ»ի բաժնին մէջ եւ թէ խմբագրականներու մէջ կատարուած ընդարձակ ամփոփումներով, խորագիրներով և թուականներով։

Երբ մէկը պատասխան գրելու կը պատրաստուի — այն ալ կուսակցութեան մը բերնով — տարբական պայման է որ ուղղութեամբ կարդայ ձեռքը եղած Թերթերը, և պարկեշտօրէն կատարէ մէջբերումները։

Երրորդ սուտ — այն որ ռամկավար օրկանը ո՛ր եւ է հասկասութիւն չի տեսներ իր, «Պայքար»ի եւ «Արեւ»ի տեսակէտներուն միջեւ, զանոնք համարելով «իրար լրացնող ապացոյցներ»։

Աստր ալ պատասխանը թող տան բոլոր անոնք որ կը կարդան ռամկավար երեք պաշտօնաթերթերը։ Ամէնէն առաջ՝ անոնց խմբագիրները, կուշտ մը խնդալով իրարու վրայ։

Անցնելով բուն հարցին, ռամկավար պաշտօնաթերթէն կ'իմանանք մէկ որոշ բան.

— «Ռամկ.- Ազատականներուն մէջ տարակարծութիւն չկայ գաղութներու կազմակերպութեան հարցին շուրջ, այլ անոր դէմ ցուցած կայ միակ արգելք մը որ կը խափանէ ո՛ եւ է գործակցութիւն գաղութներու մէջ։

«Իսկ այդ միակ արգելքը Դաշնակցութիւնն է, որ անդադար կը պատակտէ գաղութները»։

Այստեղ արդէն կը գտնուինք մեղադրանքի մը առջեւ, որ շատ կը նմանի հինաւուրց առածին. — Վարպետ գողը տանտէրը կախել կուտայ։

Եւ ճիշդ ատոր համար ալ, հարկ է ամուր բռնել այս թշուառականներուն օձիքէն, եւ թօթուել հրապարակաւ, եւ՝ հանրութեան ե՛ւ իրենց ընկերներուն առջեւ։

Ուրեմն, այնքան ապացուցուած մեղքերէ յետոյ, այս մարդիկը տակաւին երե՛ս ունին անմեղ ձեւանալու, եւ գաղութներու կազմակերպութեան ձախողման պատասխանատուութիւնը նետելու մեր վրայ...

Մէկ միլիոն գոհերու յիշատակի տօնն անգամ կուսակիցներ դարձնելէ յետոյ, նորահաստատ «Մշակոյթի Օր»ն իսկ պատն ի վեր քէն պահելէ յետոյ, այս դպիրներն ու փարիսեցիները տակաւին համարձակութի՛ւն ունին քար նետելու մեզի...

Ա՛յս մարդիկը, որ ամէն ստորնութեան դիմեցին, վիժեցնելու համար Եւրոպայի Թեմական կազմակերպութեան ձեռնարկը, անձնուիրաբար փոխելով զանազան «չինովնիկ»ներու ոտքերուն տակ, չօկերու հետ ձեռք ձեռքի, կամ պար բռնելով փարիզի գոյնզգոյն ջոջերուն, նոր հարուստներու եւ «լէվանտէն»ներու բոլորտիքը։

Կարելի է առանձին պարզել «պատակտելու» համար մեր կատարած աշխատանքները։ Բայց այսօր կ'ուզենք ամփոփուիլ փարիզի մէջ, եւ հրապարակաւ կը հարցնենք ռամկավար կեդրոնական վարչութեան.

1. Ճի՞շդ է որ մէկ մանկապարտէզ անգամ չկայ փարիզի մէջ, մինչ եկեղեցին անշարժ կը պահէ 700,000 ֆրանքի գումար մը (ձեր Թերթը խոստովանեցաւ միայն 400,000. փարիզի ջոջերը կը փսփսան միայն 550,000)։

2. Ճի՞շդ է որ փարիզի ջոջերը կրօնական ընկերակցութեան վերածելով եկեղեցին, կորզեցին հանրային հաստատութիւն մը և 25 հոգիով կը խնդան 15,000նոց գաղութի մը քթին, հետզհետէ աւելի տնավարի և սանձարձակ։

Անոնք որ չեն հանդուրժեր այս կացութեան, գաղութը պատակտելո՞ւ կը ձգտին։

Շ.

ՄԱՄՈՒԼ

ՀՐԱՏԱՊ ԽՆԴԻՐ ՄԸ

«Հայրենիք» ալ, իր կարգին արծարծելով Անատոլուի բեկորներու փրկութեան անհրաժեշտութիւնը, կը գրէ այս խորագրին տակ (22 Մայիս).

— « Այս տարուան ապրիլեան սուգի հանդէսները զուգադիպեցան Թուրքիոյ զանազան անկիւններուն մէջ ծայր տուած տարերային մէկ շարժման, որ արտայայտուեցաւ հայկական բեկորներու՝ Թրքական դժոխքէն փախչելու գրեթէ ընդհանուր պոռթկումով։ Եւ այդ շարժումը բնականաբար չէր կրնար խորունկ արձագանգ չգտնել ազատ երկիրներ ապաստանած աւելի բախտաւոր հայ գանգուածներու մէջ։

Մենք կը խորհինք, Թէ պատահականութեան պէտք չէ ձգել այդ շարժումին դրսէն օգնելու տրամադրութիւնը, որ հոս եւ հոն հրապարակ կուգայ այժմ։ Անհրաժեշտ է կազմակերպել եւ ազգային որոշ նպատակի մը ուղղել այդ շարժումը։

Խորհրդային իշխանութիւնը որեւէ արգելք չի կրնար հանել եւ հիմ չունի հանելու Թուրքիայէն նոր ելլող եւ Հայաստան գաղթել ուզող հայերու դէմ. որովհետեւ տարիներ շարունակ քէմալական իշխանութեան տակ ապրելով՝ անոնք ոչ Դաշնակցական ազդեցութեան կրնային ենթարկուիլ եւ ոչ ալ առհասարակ հակախորհրդային տրամադրութիւններով վարակուիլ։ Այդ տարրը բոլշեւիկներու համար քաղաքական տեսակէտով ամէնէն լիովին բարեյոյս է, հետեւաբար, գէթ անոր առջեւ խորհրդային իշխանութիւնը անվախ կարող է բանալ Հայաստանի դռները։ Թիւով ալ այդ տարրը այնքան մեծ չէ, որ կարելի ըլլայ ըսել, Թէ Հայաստանի մէջ տեղ չկայ անոր համար։

Մի՞Թէ չենք կրնար ամէն հայու սրտին խօսող գէթ այս պզտիկ, բայց խիստ ստիպողական խնդրին շուրջը համախմբուիլ բոլորս ալ, առանց կուսակցական եւ դաւանական խտրութեան։ Մի՞Թէ չենք կըրնար գէթ այս փոքրիկ ազգային գործը գլուխ հանել հաւաքական ճիգերով եւ զոհողութիւններով։

Մենք կը հաւատանք, որ դըժուար պիտի չըլլայ ոչ միայն Թրքական դժոխքէն ազատել հոն տակաւին տառապող հայ բեկորները, այլեւ փոխադրել զանոնք Հայաստան, Եթէ միայն արտասահմանի հայութիւնը իրապէս ուզէ եւ մանաւանդ գործէ համերաշխ...»։

ՄՈՍԿՈՒԱՅԻ

ԳՆԴԱԿԱՀԱՐՈՒԹԻՒՆԵՐՈՒՆ ԴԷՄ

Այս իրիկուն, Ազատ Րմպնադիրներու կեդրոնատեղիին մէջ (քատէ փողոց) միտինգ մը տեղի պիտի ունենայ Մոսկուայի վերջին գնդակահարութիւններուն դէմ բողոքելու համար։ Պիտի նախագահեն Ռուս Սոց. յեղափոխական կուսակցութեան երիցագոյն անդամը Տիկին կատարինէ Բրէշկոֆսկի եւ փրոֆ. Միլիուքով, նախկին արտաքին նախարար առժամեայ կառավարութեան։ Պիտի խօսին Ալբսենտիէֆ, Տէմիտով, Մինոր, Կերէնսկի, Պոտրէսոֆ, ինչպէս նաեւ Ֆրանսացի ընկերվարական գործիչներ Ռընաօտէլ, Մութէ եւ ուրիշներ։

ՕՐԸ ՕՐԻՆ

Թուրքեւսուրիական սահմանը

Պոլսէն կը հեռագրեն Թէ Թուրքեւֆրանսական դիւանագործական յանձնաժողովը տենդոտ աշխատութեան մէջ է՝ գծելու համար Թուրքեւսուրիական սահմանագլուխի քարաւէսը։

Համաձայնագիրը պիտի ստորագրուի անմիջապէս որ յանձնաժողովը վերջացնէ իր աշխատանքները։

Գործադուլ Պուլկարիոյ մէջ

Ֆիլիպէէն կը հաղորդեն Թէ՝ Խասքովոյի ծխախոտի բանուորները հաւաքաբար գործադուլ յայտարարեցին, օրավարձի յաւելման իրենց պահանջը մերժուած ըլլալով։ Բանուորներու կողմէ պատուիրակութիւն մը ներկայացաւ Պուլկարիոյ վարչապետին, որ մասամբ իրաւացի գտած է պահանջը։

Բանուորներու մեծ մասը անտանելի պայմաններու մէջ կ'ապրի։ Օրավարձերը վերջերս շատ նուազած էին։ 30-40 լեվայով օրը իրիկուն բնող խեղճ ընտանիքներ կան։ Շատ տեղեր 8 ժամի պարագան ալ ըստ կամս կը գործադրեն։

Վարչապետը կարգադրեց որ աշխատանքի տնօրէնը Խասքովօ մեկնի ու տեղւոյն վրայ քննէ եւ լուծէ խնդիրը։ Մինչ այդ, սակայն, գործադուլ յայտարարեցին Ֆիլիպէի բանուորները եւս, շուրջ 12,000 հոգի։ Գործադուլը դեռ կը շարունակուի։ Բանուորները կը պահանջեն 100ին 30 յաւելում։ Գործատէրերը յանձն առած են 100ին 15։

Աշխատաւորներուն մէջ շատ Հայեր կան։

Տուպնիցայի մէջ եւս գործադուլ յայտարարուած է։ կը կարծուի Թէ շարժումը պիտի տարածուի ամբողջ Պուլկարիոյ մէջ։

Դիպի Արեւելեան Նահանգները

Թուրքիոյ ներքին գործավար Շիւքրի Քայա պէյ, Ազգ. Մեծ ժողովի դադարէն վերջ, քննական պտոյտի պիտի ելլէ Անատոլու եւ մասնաւորաբար Արեւելեան Նահանգներուն մէջ։ Գործավարը մօտէն պիտի քննէ այդ նահանգներուն կարիքները։ Շիւքրի Քայա պէյ Պոլիսէն շոգենաւով Տրապիզոն պիտի մեկնի եւ անկէ պիտի անցնի դէպի ներսերը։

Անգլիոյ նոր դահլիճը

Բամսէյ Մաքտոնըլտ կ'աշխատի ամբողջացնել իր դահլիճին կազմը։ Կը կարծուի Թէ մինչեւ շաբաթ օր պիտի կրնայ Թագաւորին ներկայացնել ամբողջական ցանկը։ Մաքտոնըլտ իր աշխատակիցները պիտի ընտրէ աշխատաւորական կուսակցութեան խորհրդարանային խմբակի Գործադիր մարմնի մէջէն։ Գործադիրի անդամներն են ներկայիս — Մաքտոնըլտ, Ֆլայնս, Արթըր Հէնտէրսըն, Մնոտըն, Ուիլըըմ Ատամսըն, Թոմաս, Լիս-Սմիթ, Լէնսպէրի, Հիւկ Տալթըն, Թոմ Ճոնսթըն, Մրր Զարլս Թրեվելեան, Լորտ Ասնոլտ, Թոմ Շօ եւ Ուիլըըմ Կրահամ։ Անցեալ շրջանին, Գործադիրի մաս կը կազմէր նաեւ Սիտնէյ Ուէպ, որ սակայն այս անգամ չուզեց երեսփոխան ընտրուիլ։

Հաւանական է որ մէկ երկու նախարար ընտրէ նաեւ դուրսէն։ Ըստ «Թայմզ»ի, Մաքտոնըլտ կը յուսայ այս անգամ իշխանութեան գլուխ մնալ 18 ամիս կամ երկու տարի։

Խորհրդարանի բացման առթիւ Մաքտոնըլտի կարդալիք գահաճառին մէջ նոր կառավարութիւնը մասնաւորապէս պիտի ծանրանայ տիեզերական գինանթափութեան եւ անգործութեան խնդիրներուն վրայ։ Չի կարծուիր որ նոր խորհրդարանը որեւէ կարեւոր գործ տեսնէ մինչեւ աշուն, ու աշխատաւորական նախարարներուն լայն ժամանակ պիտի տրուի վարժուելու իրենց պաշտօնատան գործերուն։ Արդէն խորհրդարանը լուծուելէ առաջ, կարեւոր բոլոր հարցերը լուծուած էին, կը մնայ միայն Զըրչիլի ելմտացոյցին մէկ մասին վիճաբանութիւնը։ Ելմտական նոր նախարարը պիտի ըլլայ Սնոտըն, որ վերջերս բաւական աղմուկ հանեց միջազգային պարտքերու մասին իր ըրած յայտարարութենէն առթիւ։ Ֆրանսացիները մասնաւորապէս դժգոհ են լիշեալին իշխանութեան գլուխ գալէն։

615ի վրայ, յայտնի են միայն 609 աթոռներու արդիւնքները, բաժնուած հետեւեալ կերպով.— Աշխատաւորական՝ 288, Պահպանողական՝ 255, Ազատական՝ 58, Անկախ՝ 8։

«Թայմզ» կ'ըսէ Թէ վերջին ընտրութեանց մասնակցած են Անգլիոյ բոլոր քուէարկուներուն 79.4 առ 100ը, ինչ որ կարեւոր միջին մըն է. միայն 1924ին էր որ այս միջինը աւելի բարձր եղած է՝ 80.6 առ 100ը։

Ընտրելու իրաւունք ունէին 28,342,854 հոգի, քուէարկութեան մասնակցեցան 22,510,134 հոգի։ Լոնտոնի մէջ քուէի մասնակցողներու թիւը եղած է 100ին 66.4։

Քանի մը նոր գրաւում

Սիմլայէն «Թայմզ»ի կը հեռագրեն Թէ Պէչէի Սաքայի գինուորները գրաւած են Ամանուլլահի կուսակիցներուն միջնաբերդ Քանտահարը։ Զինուորներուն կը հրամայէր Ապիւլ Քայեում։ Դիտելի է որ այս վերջինի բանակին մէջ չկային Ղիլզայիներ։ Քանտահարի գրաւումին առեն ոեւէ արիւնահեղութիւն չկատարուեցաւ, ինչ որ ցոյց կուտայ Թէ գրաւող բանակը կանոնաւոր գինուորներէ կը բաղկանար, ուսսի եւ աւարառութիւն տեղի չունեցաւ։

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Դ.էջ)

ՎԷՐՍԱՅԻ ԴԱՇՆԱԳՐԻՆ ԴԷՄ

Պերլինի ընկերվարական պաշտօնաթերթը «Վորվէրց» կը գրէ Թէ Յունիս 28ին Գերմանիոյ զանազան կողմերը բողոքի մեծ ցոյցեր պիտի կատարուին Վէրսալի դաշնագրին դէմ, անոր տասնամեակին առթիւ։ Բողոքները պիտի ըլլան նաեւ «այն սուտին դէմ Թէ Գերմանիան էր պատերազմի պատասխանատուն»։

Ցոյցերուն պիտի մասնակցին զանազան կազմակերպութիւններ, որոնց պիտի միանան Ռայխսթագի քաղքենի կուսակցութիւնները, Առեւտրական Սենեակները, նոյն իսկ Արհեստակցական Միութիւնները։

Ազգայնական այս ցոյցերուն ո եւ է մասնակցութիւն չպիտի բերեն ընկերվարականները։

ԱՆԳԼԻՈՅ ԱՆԳՈՐԾՆԵՐԸ

Անգլիոյ Աշխատանքի նախարարութեան վերջին վիճակագրութեան համաձայն, մայիս 27ին Անգլիոյ մէջ գործազուրկներու ընդհանուր թիւն էր 1,132,300, որոնց 886,200ը այր, 30,300ը պատանի, 188,600ը կին, 27,200ը աղջիկ։ Ասոնց մէջէն բոլորովին անգործներու թիւն է 779,700, ժամանակաւորապէս անգործներունը՝ 273 հազար 500, պատահական գործ գտնողներունը՝ 79,100։

Մայիս 13ի կացութեան հետ բաղդատելով, անգործներու թիւը 27,638 հոգի աւելցած է։

ՎԷՍՈՒՎԻ ԲՈՐԲՈՔՈՒՄԸ

Յունիս 3էն ի վեր կրկին բորբոքած է Վեսուվի հրաբուխը։ Լաւայի յորձանքը քանդեց փաւանի տի Սէֆիցայի քանի մը տուները եւ յառաջացաւ դէպի Թրէցինեօ, որուն բնակիչները հապճեպով կը փախչին։ Ըստ փրոֆ. Մալլատրայի տեղեկագրին, լաւայի գետ մը՝ 20 եարտա լայնքով, երկվայրկեանը 6 ոտնաչափ արագութեամբ կ'ուղղուի դէպի վալ տէլ'ինֆէրնօ (դժոխքի հովիտը)։

Լաւայի ուրիշ ճիւղ մը մտաւ Բուվիսչիոյի մէկ փողոցին մէջ։ Շրաբուխի բերանը եռացող լաւայէ լիճի մը երեւոյթն ունի, 500 եարտա տրամագիծով։

Պարբէ գիւղին այգիները փճացան եւ տուները պարպուեցան։ Մասնաւոր կառախումբեր ճամբայ հանուեցան դէպի վեսուվ օգնութեան փութալու համար փախչող բնակիչներուն։ Պետական պաշտօնեաներ կը հսկեն պարպումի գործողութեանց։

Թէրցինեօ գիւղի բնակիչները գիշերը անցուցին հրապարակներու կամ եկեղեցիներու մէջ։ Բազմաթիւ գիւղացիներ Թափօրներ կազմեցին՝ միասին պտտցնելով Ս. կոյսի մէկ արձանը եւ Ս. Սիրտի մեծադիր նկար մը։

Լաւայի ուրիշ ճիւղ մըն ալ կը մօտենայ Քամփիթէլլի գիւղին։ Բորբոքումը պիտի տեւէ 2 - 3 օր միայն։

ՌՈՒՍԻԱ ԵՒ ՉԻՆԱՍՏԱՆ

Մոսկուա երկրորդ խիստ ծանուցագիր մը դրկեց Նանքինի կառավարութեան՝ բողոքելու համար Մանչուրիոյ խորհրդային հիւպատոսներուն ձերբակալման դէմ։ Ծանուցագիրը կը պահանջէ անմիջապէս ազատ արձակել, զանոնք, հակառակ պարագային սպառնալով խիստ միջոցներ ձեռք առնել՝ իբրեւ փոխ - վրէժ։

ՊԱՐՏԻԶԻ ԽՆԴԻՐԸ

Գերմանիոյ պարտքի խնդրին մասին փորձագէտներու միջդաշնակցային ժողովը վերջնական համաձայնութեան մը յանգած ըլլալով, կը պատրաստէ իր տեղեկագիրը։

ՄԵՐ ԻՄԱՑԱԿԱՆ ԳԱՆՁԸ

Անցեալի մեծ գործերը երգելով է, որ ազգերը կը հրաշակերտեն ապագան։

Երբ 1871 թուականին Դանտոններու և Միրաբոներու դիւցազնական հայրենիքը, դժբախտ պատերազմէն ետք արիւնահոս վէրքերով փոուեցաւ Բիսմարկի ոտքերուն տակ եւ կորսնցուց հարիւր հազարաւոր զաւակներուն հետ՝ Ալզաս-Լոռէնն ու հսկայական դրամագլուխ մը —հինգ միլիառ պատերազմական տուգանք— ֆրանսական ժողովուրդը, ողբալով հանդերձ իր ցաւագին կորուստները, անիծելով հանդերձ իր դաւաճան հաղէնները, խանդավառ ներբողներ հիւսեց իր լաւագոյն գրողներու, հանճարներու բերնով նոյն այդ շրջանի լուսաւոր գրուագներու մասին, ջատագովեց Գամբետտայի շունչին տակ կազմակերպուած հերոսական դիմադրութիւնը եւ հոյակապ արձան մը կանգնեցուց Պարիզի մէջ —Բէլֆորի առիւծին յուշարձանը— ի յիշատակ այդ գեղեցիկ օրերուն։

Առիւծը, հպարտ գլուխը բարձրացուցած 40—50 տարիէ ի վեր, Մոնռուժի պատմական բարձունքներէն աչքերը յառած դէպի Արեւելեան Հռենոսեան հովիտները, ըսել կ'ուզէր Գերմանիոյ հրամանատարներուն.

— «Դուք յաղթեցիք եւ ձեր յաղթանակին գոռ երգերով թնդացուցիք երկրագունդը, բայց Ժրանսան դեռ կանգուն է, թէեւ յօշոտուած, արիւնաքամ, եւ օր մը կրնայ պաղ ջուր ցանել ձեր առնձարձակ խրախճանքներուն վրայ...»։

. . . . . .

Հայաստանը Ժրանսա չէ։ Բայց փոքրիկ, յետամնաց ազգերուն վրայ հրաժայական պարտք մը կայ՝ ներշնչուելու մեծ ազգերու օրինակէն եւ սըրբութեամբ պահպանելու իրենց ազգային յիշատակներն ու արժէքները, իրենց հաւաքական եւ իմացական գանձը...

* *

Չէնքի յաղթանակ մը չէր եւ մեր վարդանանց թռիչքը։

Չյաղթեցինք ֆիզիքապէս նաեւ 451 թուականին,— պարտուեցա՛նք։ Բայց տասնեւհինգ դարերէ ի վեր մեր դոյզնգոյն եկեղեցականներն ու պահպանողականները կը փառաբանեն, կ'աստուածացնեն Հայոց պատմութեան այդ դրուագը իր մեծ ու փոքր հերոսներով (մենք եւս կը տօնենք զայն, բայց տարբեր նկատումներով) — կ'աստուածացնեն, վասնզի կրօնական շպարը կայ հոն...

Կարծես նուազ խնկելի է զաղափարային, գիտակցական պատերազմը յանուն ազգին ու հայրենիքի, քան կրօնական նշանաբաններով մղուած կռիւները, ուր առաջնակարգ դեր կը խաղայ կոյր, անհաշիւ հաւատքը։

Կարծես նորագոյն վարդանները — Եփրեմ, Անդրանիկ, Սեբոը, Քեռի, Դուման, Մուրատ, Զավուշ եւ այլն, եւ այլն — որոնք տասնեակ կռիւներ են վարել անօրինակ պայմաններու մէջ, երբեմն ամբողջ բանակներու դէմ — կարծես անոնք նուազ արժէք ու հմայք ունին, քան հին վարդանը։

Կարծես չեն եղած եւ Ղեւոնդ Երէցներ մեր քառասնամեայ ազատագրական պատերազմին մէջ — ոչ թէ կրօնի, այլ հայրենիքի ոսոխներուն դէմ։

Երկու քահանաներ կ'ալեկոծէին մեր երկնք հարիւր կտրիճներուն, 1897ի Յուլիսին, դէպի Խանասոր։ Մէկը դեռ ողջ է։

Դարալագեազի Տէր Գրիգոր մը 1890էն ի վեր տարիներով կը խանդավառէր կովկասահայ երիտասարդութիւնը, իր ազատաշունչ քարոզներով։

Եպիսկոպոս մը, Աբաթօ մականունով, Խրիմեանի հոգեւոր դպրոցէն, կը քալալներէր մեր Ռոստոմի, Յոնանի ու այլ ընկերներու առաջին քայլերը լեռնադափոխական ասպարէզին վրայ, Թաւրիզի մէջ, ասկէ քառասուն տարի առաջ։ Ռոստոմ միշտ խորին յարգանքով ու ոգեւորութեամբ կը խօսէր անոր մասին։

Ուրիշ եպիսկոպոսներ՝ Խաբախանեան, Զիլինգիրեան (Մուշ) Շիշմանեան (Էրզրում) եւայլն սրտով միշտ եղած են մեր Մեռոբներուն ու Հրայրներուն հետ։

Վարդան վարդապետ մը երկար տարիներ, իր ըմբոստ ու հմայիչ անձնաւորութեամբ թէեւ ու թիկունք կը հանդիսանար Տարօնի մեր արծիւներուն եւ մեռաւ որպէս յեղափոխական նահատակ մը, հայրենիքի պարտաճանաչ զինուոր մը։ Անդրանիկն իսկ իր պաղ, դժուարահաճ, անհամբոյր բնաւորութեամբ չէր կարող խօսիլ անոր մասին առանց խորունկ յուզմունքի եւ պատկառանքի։

Վարդան վարդապետներ — նաեւ Զէյթունի հերոսամարտի մէջ։

Վարդան վարդապետներու պատկառելի թիւ մը — հայ մարտական կազմակերպութեան շարքերուն մէջ — Թուրքիայում ու Անդրկովկասում — որպէս գործօն անդամներ, քարոզիչներ, երբեմն նոյնիսկ դաւադիրներ-յեղափոխականներ։

Վարդան վարդապետները քչիկ մը պայծառացուցին հայ կղերի դասակարգային պատկերը, որ շատ չէ փայլեր հայրենասիրական գործերով մեր փոթորկայոյզ պատմութեան ընթացքին եւ միշտ խոցելի թիրախ ե՛է եղած հայ առաջնորդող ժառանգականութեան գնդակներուն համար, Նազարեանէն եւ Նալբանդեանէն մինչեւ Րաֆֆի եւ Ահարոնեան։

Մ. ՎԱՐԱՆԴԵԱՆ

(Շարունակելի)

ԿԵԱՆՔԸ ԿԱՐՍԻ ՄԷՋ

«Ագշամ»ի կարսի թղթակիցը մայիս 20 թուականով կը գրէ թէ այնտեղի ամառը գրեթէ նոր սկսած է եւ, եօթը ամսուան հանգարտութենէ մը վերջ, երկրագործական կեանքը վերսկսած է։ Օդերը տաք կ'երթան թէեւ, բայց բարձր տեղերու վրայի ձիւնը դեռ չէ վերցած։

Դեռ ոչ մէկ գարնանային բանջարեղէն հասած է կարսի մէջ, եւ «չիրիշ» կոչուած տեսակ մը վայրի աղցանը 30 ղրշ.էն կը ծախուի, եթէ կարելի ըլլայ գտնել Միսի եւ Հագի գիները ոչ մէկ փոփոխութիւն կրած են. ոչխարը 50, կովու միսը 30, առաջին տեսակի հացը 40, երկրորդը 25 եւ երրորդը 17ուկէս ղրշի կը ծախուին։ կարագը, որ շատ առատ է, կը ծախուի 160 ղրշ.ի ու յուլիսի մէջ մինչեւ 70 ղրշ.ի կ'իջնէ։

Անցեալ տարի կարսի արտադումը քիչ եղած ըլլալուն, շտեմարանները լեցուն են առատ արտիքով։ Ուրիշ տարիներու բազդատմամբ քիչ է նաեւ իւղի, պանիրի եւ կենդանիի արտադումը։

Կրթական կեանքի մէջ եռուզեռ մը կայ ներկայիս, եւ ժողովրդական վարժարաններուն հետեւողներուն քննութիւնները կը կատարուին, բայց կարսի մէջ ոչ մէկ լիսէ կամ միջնակարգ վարժարան գոյութիւն ունի։ Ուսուցորներու տղաքը էրզրում եւ Ցրապիզոն ու մինչեւ իսկ Պոլիս կ'երթան ուսանելու, բայց միջակ կարողութեան տէր ծնողքներու տղաքը կը զրկուին։ Կրթական նոյն վիճակին մէջ կը գտնուին նաեւ Պայազիտի, Ղարաքիլիսէի եւ Արդուինի կուսակալութիւնները։

Ձիւնը հալելէն ի վեր շոգեկառքով հաղորդակցութիւնները կանոնաւորաբար տեղի կ'ունենան Կարս-Էրզրում, Կարս-Ալէքսանդրապոլ երկաթուղիներուն, եւ ինքնաշարժով ալ Ցրապիզոնի, Էրզրումի, Սարըղամիշի ճամբաները։ Ցրապիզոնի վրայ։

ԼՐՏԵՍԻ ՄԸ ԶՂՋՈՒՄԸ

Սուրիոյ մէջ սարքուած դաւերուն առթիւ, «Ցուսաբեր»ի Հալէպի թղթակիցը շարք մը մերկացումներ հրատարակեց վերջերս։

Այս յոդուածաշարքէն ամփոփելով, ստորեւ կ'արտատպենք նշանաւոր յայտնութիւն մը,— թոստովանութիւններն ու խայտառակ զղջումը նախկին հնչակեանի մը (Ադամ Ասպետ), որ վերջերս դէպի Թուրքիա արտաքսուեցաւ Ֆրանսական իշխանութեանց կողմէ։ (Խմբ.)

Ստորեւ կուտամ պատմէնը նամակի մը, ստորագրուած Ադամ Ասպետ անունով տականքի մը կողմէ, նախկին հնչակեան մը որ նեղ գտնելով ռամկ.-հնչակ ճախճախուտքը, վերջերս եղած է Թուրք.-բոլշեւիկ գործակալ, այցելած է Սուրիոյ զանազան շրջանները եւ հաստատուած է Ալեքսանտրէթի մէջ։

Պէյրութի ձերբակալութեանց առթիւ սարքած է ամենաստոր ին խաղեր։ Բոլշեւիկ-Թուրք գործակալին կասկածելի ընթացքը վերջերս սկսած էր ուշադրութիւնը գրաւել *Շէֆ* մը *Միւրըթէ*ին, որ կը բանայ քընութիւն յիշեալի մասին։ Թուրքարութիւնները երեւան կը հանեն պատճէնները պէյրութի գաղտնի ոստիկանութեան տրուած տեղեկագիրներու, ծայրէ ծայր լեցուն դաշնակցութեան մասին զրպարտութիւններով, անուանացանկը Ալեքսանդրէթի եւ Անտիոքի դաշնակցականներուն, տեղեկագիրները երուան հետ, իբր թէ ատոնք եղած ըլլան ոճրին ներկինակները։ վրայէն կը գտնուի լուսանկարներու հաւաքածոյ մը՝ Սանճաքի կառավարական պաշտօնատուններու եւ ազդեցիկ անձնաւորութեանց. ամէն մէկի մասին մանրամասն նօթագրութիւններ։

Կասկած չի մնար թրքական գործակալ եւ լրտես ըլլալու մասին. կը դրկուի Թրք. սահմանագլուխ, ուրտեղ կ'ընդունուի գրկաբաց, այժմ պաշտօնի է ցէօրթեօլի մէջ։

Իր խայտառակութեան երեւան ելլելէն վերջ գրած է այս նամակը, տեսակ մը մեղայգիր-խոստովանութիւն, այն յոյսով թէ կրնայ ժամանակ մը եւս շփոթել միտքերը եւ շարունակել իր հակահայ ու հակադաշնակ առաքելութիւնը։

Նամակը ինքնին շատ պերճախօս է։

Հայ ժողովուրդը պէտք է կարդայ այս նամակը եւ ուշադրութեամբ հասկնայ եւ հասկցնէ անխտիր բոլորին թէ թուրքը, հայանուն հրէշներու գործակալութեամբ, ինչ դաւեր կը նիւթէ իր դէմ, գիտնայ թէ որոնք են իր գործակիցները եւ որոնցմէ կ'ընտրէ իր հաւատարիմները։ Ցապաւած եմ միայն յատուկ անունները ու ծգած առաջին գիրերը։

Սիրելի տէ՛ր,

Երկարատեւ ներքին ապրումներէ յետոյ օգտակար գտայ ձեր հոգիին դիմել, գատեցէ՛ք, անձի մը արտակարգ տառապանքները հանգրիժելով այս վերջին իրագարձութիւններուն հետ, որոնք աղետալիօրէն կեանքս դառնացուցին։

Եթէ այս տխուր իրադարձութիւնները տեղի ունեցան, այն ատեն պիտի աղաչեմ որ ընդունիք թէ՛ անոնց մէջ հիմ եղած է հարկադրանքը, անողոք դասաւորումը կեանքին, որմէ շատ անգամ խուսափած ըլլալով հանդերձ՝ ակամայ անոր երկաթէ հիւսքին մէջ բռնուած եմ։ Այս իմ դաժան ճակատագիրս է։

Երկրորդ.— Առանց կեղծիքի եւ բարուրանքի հարց մը պիտի տամ. այն թէ՝ ո՞ր երիտասարդութիւնը արդեօք վերծ է սայթաքումէ կամ սխալանքէ.— իսկ երբ այդ երիտասարդութեան վրայ աւելցած է ՍՏԱՑԱԿԱՆ ԳԻՆՈՎՈՒԹԻՒՆՆ ալ, կարելի՞ է դատապարտել

Երրորդ.— Արդեօք կը մերժուի՞ մարդկային ազնուական նեղրումը անոր, որ կը զգայ իր սխալը, կը խոստովանի զայն ամենայն մարդկային անկեղծութեամբ, ինչպէս որ կ'ընէ այս տողերուս հեղինակը։ վրայէն կը սպասէ...

Տուէ՛ք, սիրելի Փ., այս տողերուն պատասխանը, որովհետեւ ես ալ ձեզի պիտի տամ իմ բոլորանուէր սիրտս,— տառապանքներէ զտուած եւ մահամերձ այն սիրտս, որ իր խորքին մէջ երբեք մարդատեաց եւ ատելազէն չէ՛ մնացեր։

Ձեմ կարծեր որ ես բախտի դաժան բերումովը այս քաղաքը եկած ըլլամ յաւերժատառապ ճակատագրիս վախճանը գտնելու.. բայց անկումները չեն հաշուուիր։ կեանքի անողորմ հրհրուքը տառապեալը ճայիճէ ճահիճ կը քշէ. խորհողին եւ զգացողին առաւելութիւնը հոն կը կայանայ որ՝ երկար ատեն չի կամենար վտանգաւոր խրուքին մէջ, կը գնգուի, կը կը կանգնի, պատուաւոր նահանջով մը դուրս կուգայ եղտիւբէն, եւ իր ճակատը կը բանայ արեւին։ Այո՛, սիրելի Փ., այսպէս պատահեցաւ ե՛ւ ինծի։

Ակամայօրէն եւ անգիտակցաբար միասեր եմ մարդոց, զորս ճանչնալու պատիւը անգամ չունիմ. բայց գիտակցելէ յետոյ՝ ահա ետ կը գառնամ. եւ կը նեղամփոփիմ ինքզինքիս մէջ՝ մանրակրկիտ վերագնահատում մը ընելու համար այն թեթեւամտութեան մասին, որուն՝ կը կրկնեմ, ուղղութիւն տուողը եղաւ ալքոլի չափազանցութիւնը։

Վնասեր եմ ըսի. բացատրեմ որովհետեւ ատիկա ամբողջական միտս կ'ենթադրէ, մինչդեռ ես՝ առանց կանխամտածութեան նշոյլն իսկ ունենալու, անակնկալօրէն միջնորդ հանդիսացեր եմ անոնց, որոնք ինծի պէս՝ թեթեւամտութեամբ զրոյցներ փոխանցեցին Օթէլ Սարրաճի մարդոց-ոտքերուն կոտրէր։

. . . . . .

Անտարակոյս պիտի ենթադրէք որ ինքնարդարացման կը ձգտիմ այս գրաւոր ապացոյցով։ ճի՛շդ է. բայց հարկադրիչ է ըսել նաեւ որ՝ եթէ անկեղծօրէն ձեռք մեկնէք, ես ոչ մէկ պատճառ կը տեսնեմ՝ ՁՈՐՈՆԵԼՈՒ ՀԱՄԱՐ ՀԱՍԱՐԱԿԱՑ ԱՃՆ ԹՇՆԱՄԻՆ, ՈՐ ԵՂԲԱՅՐՆԵՐՈՒ ՄԻՋ ԴԱՒ ՈՒ ԹՇՆԱՄԱՆՔ ԿԸ ՍԵՐՄԱՆԷ։ — այս կէտը ես սրտագինս խոստացած եմ Պ. Հ.ին, ի ներկայութեան Ց. Տ.ի։

... Սէ՛ր... ահա՛ իմ դժբախտութեանս միակ պատճառը, թիւրիմացութի՛ւն, ահա իմ դահիճս, մինչ իմ սրտիս մէջ միայն խաղաղութեան անհուն տենչանքը կայ. տառապութիւններու բարձման համար է որ գրիչս ու սիրտս կը յուզեմ։ Ե՞ս պիտի ըլլայի արդեօք գրողներու մէջ ամէնէն ստորինը, որ իր եղբայրները կը դաւէ, եւ կամ եղբայրադաւներու ձեռքին մէջ ամենայիմար փորձառը կը հանդիսանայ։ Ո՛չ, Պ. Ա., ո՛չ, իմ գգացումներուս մասին այսպիսի կասկածներ ինծի տանջալից տագնապներ միայն կը պատճառեն, մինչդեռ իմ ֆիզիքական մշտատեւ զրկանքներս ինծի կը բաւեն. ա՛հ, ալ զզուած եմ այս կեանքէն վտանգներէ եւ փորձանքներէ որքան զգուշանամ անոնք այնքան վրաս կը խուժեն. փրկեցէ՛ք, Պ. Փ., կը պաղատիմ ձեզի, այլեւս վերջ տուէք իմ շարունակական խաչելութիւններուս. իմ մէջ տեսէ՛ք միայն ԱՆՎԵՐԱՊԱՀ ԲԱՐԵԿԱՄԸ ԱՆԴԱՒԱԾԻՐ ԴԱՀՃԱԿԻՑԸ. ՑԱՌԱՊԱՀԱՐ ԲԱՆԱՍՏԵՂԾԸ, ԱՊԵՐՋԱՆԻԿ ՍԻՐԱՀԱՐԸ ԵՒ ՑԱՐԱԲԱԽՏ ՀԱՑԵՐԸ։ Ասոնցմէ աւելին չկայ իմ մէջս, կը կողկողամ ձեզի, ես պարզապէս գրչի խաղաղ կեանքին նուիրուած մըն եմ, եւ ինչպէս ըսի, այդ գրիչը ատելութեան համար բնաւ չի շարժիր, այսուհետեւ ալ բնաւ չպիտի շարժի.— այս նամակը թող փաստ ըլլայ անուրանալի։

Մեկնիլ կ'ուզեմ, եւ այս գրիչը սուրի վերածելով՝ մեր մէջ որոմ ցանողներուն դէմ դարձնել կ'ուզեմ, վստահ եղէք, ձեզի դէմ միայն երախտիք եւ մաքուր յուզմունք կը կրեմ։ բանաստեղծ մը կամ բանաստեղծութեան թեկնածու մը իր սրտէն ներս հազիւ թէ չարժատութիւն մը կ'ընդունի, կուսակցական մըն ալ չեմ որ համարտութիւններու հետամուտ ըլլամ։ 6 տարի կայ որ հրաժարած եմ խսպառ, հրապարակաւ, որովհետեւ այդ սրիկաները պատճառ դարձան կնոջս մահուան, տանս կործանման եւ իմ այսօրուան խուլ թշուառութիւններուս։ կը խոստովանիմ, պահ մը տարուեցայ, որովհետեւ դիմացս կանգնողները մարդիկ կային կը պնդեմ որ ինքս անձամբ ոչ ոք վտանգեցի կամ ոչ ոքի անունը յիշեցի, յիշողներուն ալ՝ արդարամտութիւն եւ խիղճ յանձնարարեցի իսկ հիմա որ գծուղ ըլլանի մը գոյութիւնը զգացուցիք, ես ոչ միայն ետ քաշուած եմ (արդէն քաշուած էի հետեւեալ օրը), այլեւ ԱՆԿԵՂԾ ՍԻՐՏՍ կը մեկնեմ ձեզի։ կ'ընդունի՞ք։ եթէ այո, ուրեմն թող այսուհետեւ մեր մէջ խաղաղ մթնոլորտը տիրէ։ Եւ կրցածնիս ընենք՝ գիշերային ջըղջիկները գտնելու համար։ Այս կէտը այսքանով կը վերջացնեմ։

* *

... Հաւատացէ՛ք, կ'անիծեմ այդ վայրկեանը որ կեանքիս մէջ առաջին անգամն ըլլալով ազնիւ եւ միամտանակ ինծի անձանօթ անձնաւորութեանց վարքը վտանգելու յանգանքը գործած եմ։ կը խնդրեմ իմ կողմէս, ի խնայութիւն իմ դժբախտութեանս, դարձեալ ներում խնդրեցէք. եւ երբ դուք խնդրէք ապահով բար վսեմ. պէյը պիտի ներէ, մանաւանդ որ երէկուան իր հարուածները, մարդոց ներկայութեան, գիս ըստ կարի պատժեց, երկու ակռաներս տեղէն իյնալու աստիճան եկաւ, եւ կ'երդնում որ ձախ ականջս եւս կէսկուընէ ի վեր ծանր կը լսէ. ես ճիգ մը իսկ չըրի, պիտի չընէի եթէ նոյնիսկ սպաննէր, գիտնալով որ իրօք յանցաւոր եմ եւ արժանի այդ պատժին— հարկ էր որ դաս առնէի եւ անկեղծութիւնս վկայ՝ դաս առի, այս յիմար գլուխը այսուհետեւ պիտի խելօքնայ՝ իրեն չվերաբերած բաները չառնելու համար։

ՆՈՐ ՏԱՌԵՐԸ ԱՄԵՆՈՒՐԵՔ ՊԱՐՏԱԻՈՐԻՋ

Թրքական նոր տառերը որ ամէն տեղ ընդհանրացած են, ցունիս 1էն սկսեալ պարտաւորիչ դարձած են ոչ միայն պաշտօնատուններու եւ պաշտօնական բոլոր հաստատութեանց մէջ, այլ նաեւ ոչ-պաշտօնական ընկերութիւններու ու վաճառատուններու մէջ։ Սակայն դեռ տարի մըն ալ պիտի գործածուի թէ պաշտօնատուններու եւ թէ այլ հաստատութիւններու հինէն տպագրուած տետրակները, ցուցակները, վիճակացոյցները, օրէնքները, կանոնագիրները, հրահանգները եւ նման գրութիւնները եւ հին թուրք տառերը տարի մըն ալ ատենագրութեանց համար պիտի գործածուին իբր սղագրութիւն։

ԿԱՐՄԻՐ ԽԵՆԴԵՐՈՒՆ ԵՐԿՐԻՆ ՄԷՋ

ԱՇԱԿԵՐՏՆԵՐԸ ՓՆՆՈՒԻԹԵՆ Կ'ԱՆՑԸՆԵՆ ԻՐԵՆՑ ՈՒՍՈՒՑԻՉՆԵՐ

Այս խորագրին տակ Matin տնօրէնը կը գրէ.—

Ցաչորդաբար քանդելէ յետոյ կարգը, հարստութիւնը, բարօրութիւնը, առողջապահութիւնը, ժողովրդական կրթութիւնը, տան մէջ բանտարկուած խենդերը հիմա կը յարձակին գիտութեան վրայ։ Արդէն հանրային կրթութեան մէջ, ուսուցման շարք մը ճիւղեր վերցուած էին, այն պատրուակով որ անոնք անօգուտ էին,— հոգեբանութիւնը, որովհետեւ հոգին գոյութիւն չունի. բարոյագիտութիւնը՝ որովհետեւ անապաշտութիւն է, փիլիսոփայութիւնը՝ որովհետեւ բուրժուական գիւտ է։ Կը մնար միայն պատմութիւնը, աշխարհագրութիւնը, մեքենագիտութիւնը, տարրաբանութիւնը եւ լեզուները։

«Արդ կ'ըսէ «Կրասնայա Զուզդա» վերջերս երեւան ելած տարրաբանութեան 46 ուսուցիչներէն մէկը միայն համաձայնած է։ Գալով բժշկական վարժարանի 76 ուսուց իչներուն՝ բոլորն ալ ոչ-համաձայնավարներ են»։ Ընդհանուրժ ելի բան։ Արմատական փոփոխութիւն մը անհրաժեշտ էր։ կարմիր խնդերը տուին այդ վճիռը, որ շատ պարզ է։

Ներկայիս Ռուսիոյ մէջ դասաւանդող բազմաթիւ ուսուցիչներ քննութենէ պիտի անցնին։ եւ այս քննութեան պիտի ենթարկուին իրենց աշակերտներուն կողմէ...

* *

կատակ չկարծէք։ Ահա լուրին բնագիրը, ինչպէս որ Մոսկուայէն հեռագրուած է ամերիկեան եւ գերմանական օրաթերթերուն։

«Խորհրդային կառավարութիւնը որոշեց հրապարակային քննութեան ենթարկել համալսարանի բոլոր ուսուցիչները, որոնք կը դասաւանդէին յեղափոխութենէն առաջ կամ այսօր։ 65 տարեկան են։ Ուսուցիչներէն անոնք որ չեն վայելեր համակիրավարներու վստահութիւնը, պաշտօնանկ պիտի ըլլան։ Մօտ ատենէն, 200 ուսուցիչներ այս կերպով պիտի քննուին։ քննութիւնը պիտի անցընեն ուսանողներէ կազմուած մարմին մը առջեւ եւ հաշիւ պիտի տան իրենց 10 տարուան գիտական աշխատանքներուն մասին։ Ասկից զատ, իւրաքանչիւր ուսուցիչ պարտաւոր պիտի ըլլայ բացատրելու թէ ինչո՞ւ ինքզինքը աւժանի կը նկատէ պահելու իր պաշտօնը։

«Ուսանողներէ կազմուած քննիչ մարմինը, ձայներու պզտիկ մեծամասնութեամբ պիտի վճռէ թէ ուսուցիչը կրնա՞յ պահել իր պաշտօնը կամ թէ պէ՞տք է հեռացնել անկից։

«Այս կարգադրութեան նպատակն է բազմաթիւ ուսուցիչներ հանել պաշտօնէ»։

«Կրասնայա Գազէտա» կ'ուելցնէ այս այլանդակ հարցադրութեան թէ այս մեկնումներուն հետեւանքով բացուելիք պարապէն վախնալու պատճառ չկայ։ «Այս պարապը շուտ պիտի գոցուի շնորհիւ գիտուններու, որոնք պիտի հասնին պրոլետարական շարքերէն. որովհետեւ կարեւորը՝ փիտութեան տաճարներ ունենալը չէ, այլ համալսարութեան դպրոցներ։ Եւ այնքան պէտք չունինք ունենալու բժիշկներ, ճարտագէտներ, իրաւաբաններ, որքան կարմիր բժիշկներ, կարմիր ճարտարագէտներ, կարմիր իրաւաբաններ»։

Մէկ խօսքով, գոյնն է որ կ'արժէ ամէն ինչ։

Պատմական վեպ

ՄԱՀՎԱՆ ՄԵՂՐԻ

(10)

«ՅՈՒՍԱՓ ԲԱՐՖՈՒԼԵ»

ՊԱՏԿԵՐԱԶԱՐԴԱՆՔԻ ՀԱՅՈՑ ՀԱՐՑԻՆ

ԳԼՈՒԽ ՀԱԿԱՌԱԿ ԱՍՏՎԱԾ ԿԱՄ ՊԱՏԱՀԱԿԱՆ ՀԱՐՑԵՐ

ՀԱՅՏ. ՏԱՀԱՒՈՒՆ ՄԸ

ՀԱՅԿԱԶՈՒՆՔԻ ՄԵՋ

ՀԱՅԱԿԱՆ ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆԸ ՀԱՅՈՑ ՀԱՄԱՐ

ՀԱՅՏ. ՏԱՀԱՒՈՒՆ ՄԸ

ՀԱՅԿԱԶՈՒՆՔԻ ՄԵՋ

ՀԱՅԱԿԱՆ ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆԸ ՀԱՅՈՑ ՀԱՄԱՐ

— 38 —

ՀԱՅԿԱԶՈՒՆՔԻ ՄԵՋ

ՀԱՅԱԿԱՆ ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆԸ ՀԱՅՈՑ ՀԱՄԱՐ

— 39 —

ՀԱՅԿԱԶՈՒՆՔԻ ՄԵՋ

ՀԱՅԱԿԱՆ ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆԸ ՀԱՅՈՑ ՀԱՄԱՐ

— 40 —

SALLE PLEYEL
252 FBG. ST. HONORÉ

9 ՅՈՒՆԻՍ ԿԻՐԱԿԻ ԻՐԻԿՈՒՆ ԺԱՄԸ ՃԻՇՏ 9ԻՆ

ՄԻԱՅՆ ՄԷԿ ԱՆԳԱՄ ԿԸ ՆԵՐԿԱՅԱՑԱՑՈՒԻ ՀԱՅ ԳԱՂՈՒԹԻՆ ՀԱՄԱՐ

Հայերէն եւ ֆրանսերէն վերտառութեամբ

Ա Ն Դ Ր Ա Ն Ի Կ ՖԻԼՄԸ

ՄԱՍՆԱԿՑՈՒԹԵԱՄԲ **Ա. ՃԱՀԽԱԹՈՒՆԻԻ**

ՈՉ ՈՔԻ ՏՈՄՍԱԿ ԿԸ ՂՐԿՈՒԻ

Կանխաւ կարելի է տոմսեր ստանալ **ARMENA FILM**ի *տնօրէնութենէն,*

53 FBG. MONTMARTRE *Հեռաձայն՝* TRUDAINE 47-13

ՍԷՆՖՈՆԻԿ ՄԵԾ ՆՈՒԱԳԱԽՕՒՄԲ **ԳԻՆԵՐԸ՝ 15, 20, 30 ԵՒ 50 ՖՐԱՆՔ**

Քանտահարի գրաւումը խիստ կարեւոր դէպք մըն է, որ կը զօրացնէ Պէյէի Սաքայի դիրքը եւ կը տկարացնէ զօր. Նատիէ Խանը:

Պէյէի Սաքայի ձեռքը կը գտնուին ներկայիս բացի մայրաքաղաք Քապուլէ, գաւառական երեք գլխաւոր քաղաքները՝ Քանտահար, Հէրաթ եւ Մազար-ի-Շէրիֆ: Ղազնիի Ղիլզայի էմիրը, որուն ձեռքը կը գտնուի Քապուլ-Քանտահար ճամբան, կուսակից է Պէյէի Սաքայի:

Զեխոսլովաք ղրեւս ապաւէրը

Անցած օր գրեցինք թէ Զեխոսլովաքիոյ մէջ ձերբակալուեցաւ սպայ մը, պատերազմական նախարարութեան գաղտնի գրասենեակի պաշտօնեաներէն հարիւրապետ Ֆալութ, որ լրտեսութիւն կ'ընէր Գերմանիոյ հաշուոյն, այս վերջինին յանձնելով Զեխոսլովաքիոյ ազգային պաշտպանութեան վերաբերեալ խիստ կարեւոր վաւերաթուղթեր:

Ֆալութ հարցաքննութեան ընթացքին կարեւոր խոստովանութիւններ ըրաւ, մասնաւորապէս յայտնելով սպայակոյտի անդամներէն խիստ բարձրաստիճան զինուորական մը, որ լրտեսութեան իսկական ներշնչողն ու կազմակերպիչն էր: Այս սպան է որ Ֆալութի յանձնած է խնդրոյ առարկայ գաղտնի վաւերաթուղթերը, որոնք կը պահանջուէին Տրէզտէնի եւ Պերլինի լրտեսական գրասենեակներէն:

Բարձրաստիճան սպան, որուն անունը գաղտնի կը պահուի, հարցաքննիչ դատաւորին կողմէ երկու ժամ հարցաքննուեցաւ առջի իրիկուն:

Զեխ թերթերը կը գրեն թէ Ֆալութի ձերբակալութիւնը իմացուելուն պէս, անծանօթ գերման մը՝ մեծ ինքնաշարժով մը փրակա գացած է եւ տեղւոյն ամէնէն կարող փաստաբանին 350,000 ֆրանք առաջարկած եթէ ուզէր պաշտպանել Ֆալութը: Փաստաբանը մերժած է:

Բազմաթիւ ուրիշ ձերբակալութիւններու կը սպասուի:

Քատրիէ հանրմի գործը կը կնճռոտի

Պոլսոյ թերթերը կը գրեն թէ Քատրիէ հանրմի և ձերբակալուած ընկերներուն դատական գործը, որուն նախնական քննութիւնը աւարտած էր, բոլորովին նոր փուլի մը մէջ մտած է, դատական գործավարութեան տուած մէկ որոշման վրայ: Այդ որոշման համաձայն, պէտք տեսնուած է իզմիթի ընդհ. դատախազութեան յանձնելու հարցաքննութեան թուղթերը, որոնք 860 էջ կը կազմեն:

Այդ թուղթերը պիտի քննուին իզմիթի ընդհ. դատախազութեան կողմէ, որ հարկ եղած որոշումը պիտի տայ, ամբաստանեալները դատի ենթարկելու կամ արձակելու մասին:

Եթէ պէտք տեսնուի, Քատրիէ հանրմ եւ ընկերները Պոլսէն իզմիթ պիտի փոխադրուին:

«Եավուզ»ի նորոգութիւնը

Թրքական «Եավուզ» տրէտնոթին (նախկին «Կէօպէն») նորոգութիւնը, որ տեղի կ'ունենայ իզմիթի ծոցին մէջ, աւարտելու վրայ է: Նաւուն վրայ բացուած հինգ պատռուած քննէրէն յետսակողմինները ամբողջութեամբ գոցուած են:

Նորոգութիւնը յունիսի մէջ պիտի աւարտի եւ տրէտնոթը աւազանէն ծով պիտի իջեցուի: Նաւուն վնասուած մասերը նորոգուելէ զատ, նոր յաւելումներ կ'ըլլան նաեւ ելեկտրական գետեղման մէջ: Արդիական նոր մեքենաներ կը գետեղուին մասնաւորաբար ընդծովեաններու հետախուզութեան եւ թաղնօթներու նշանառութեան համար: Այս գործիքները Գերմանիա ապսպրուած են եւ մաս առ մաս կը հասնին:

Ելեկտրական նոր գետեղումները մէկուկէս միլիոն ոսկի ծախքով տեղի կ'ունենան, այս հաշուով «Եավուզ»ի ամբողջական նորոգութիւնը չորսուկէս միլիոն ոսկիով եղած պիտի ըլլայ:

Իզմիթի նաւարանին մէջ, ուր «Եավուզ»ը կը նորոգուի, 750 թուրք գործաւորներ ու արհեստաւորներ եւ երեք հարիւրի չափ ալ ֆրանսացի մասնագէտներ ու ճարտարագէտներ կ'աշխատին:

Յունաստանի հանրապետութեան նախագահը

Աթէնքէն կը հաղորդեն թէ՝ չորեքշաբթի առաւօտ լիակատար հանդիսաւոր նիստ գումարեցին Վերակոյտն ու երեսփոխ. ժողովը՝ նոյն սրահին մէջ, լսելու համար պաշտօնական երդումը ծովակալ Քոնտուրիոթիսի, որ Հանրապետութեան նախագահ վերընտրուեցաւ:

Արարողութենէն վերջ, ծովակալը նախագահական պալատին մէջ ընդունեց շնորհաւորութիւնները դիւանագիտական մարմնին, ինչպէս նաեւ քաղաքային եւ զինուորական իշխանութեանց: Աթէնք հանդիսաւորապէս տօնեց այս դէպքը: Բոլոր պաշտօնատունները, Սակարանները, դրամատուներն ու դպրոցները փակուեցան յունիս 5ին:

Իտալական ջրօդանաւերը որ ուրբաթ կը սպասուէին, փափաքելով մասնակցիլ այս հանդէսին, փութացուցին իրենց մեկնումը Թարանթոյէն և Աթէնքի վրայ սաւառնեցան երբ նախագահական թափօրը խորհրդարան կ'երթար:

Շաբաթ իրիկուն, հելլէն դահլիճին անդամները իրենց հրաժարականը ներկայացուցին վարչապետ վէնիզէլոսի, ըստ Սահմանադրութեան:

Վէնիզէլոս երէկ Հանրապետութեան նախագահին յանձնեց դահլիճին հրաժարականը: Ծովակալը դահլիճը վերահաստատեց իր պաշտօնին մէջ:

"ՄԱՅԻՍ 28,,Ի ՀԱՆԴԷՍՆԵՐԸ

ԼԻՈՆ

Վաղը Շբ. երեկոյ ժամը 8ին «Սիկալ» Թատրոնը, 144 Ave. de Saxe

Կը նախագահէ՝ Ընկ. ԵՐ. ՃԱՆԿԻՕԶԵԱՆ, կը խօսին՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ եւ Mr. Emmanuel Lévy *(Քաղաքապետի Ա. փոխանորդ, ընկերվարական)*, Professeur à la Faculté de Droit:

Գեղարուեստական բաժին Մուտք՝ 3 ֆր.

ՎԻԷՆ

Նախաձեռնութեամբ Հ. Յ. Դ. Վիէնի Շրջ. Կոմիտէի

Այս կիրակի ժամը 2.30ին Ամիքալ-Լայիքի շքեղ սրահին մէջ

Կը խօսի՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

ՏԷՍԻՆ

Այս կիրակի Salle Novelty

Կը խօսի՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

ՓՈՆ Տ'ՕՊՆԱ

Այս կիրակի կէսօրէ վերջ ժամը 2ին Հ. Յ. Դաշնակցութեան սրահին մէջ: Բանախօսութիւն, արտասանութիւններ. ժեւերգ, խմբերգ, եւայլն:

ՓԻԻԺԷ ՍԻՒՐ ԱՐԺԱՆ

Այս կիրակի ժամը 2.30ին: Նախաձեռնութեամբ Վռամեան Ենթակոմիտէի եւ հովանաւորութեամբ Նիսի շրջ. կոմիտէի:

Կը խօսի՝ Ընկ. Ա. ԱՒՕԵԱՆ

Կը ներկայացուի Ա. Ահարոնեանի «ԻՆՉ ՄԻ' ԱՂՕԹԻՐ»Ը

Երգ, նուագ, արտասանութիւն եւ անակնկալներ

ԳՐԱԿԱՆ ԱԿՈՒՄԲ (71 AVE. KLÉBER)

Վաղը Շաբաթ դիշեր ժամը 9ին: Կը խօսի՝ Ա. ՄԱՏԻՄԵԱՆ

Նիւթ՝ «Հայերու վերաբերեալ հարցերը Ազգերու Դաշնակցութեան մէջ»

ԴԱՇՏԱՀԱՆԴԷՍ-ՊՏՈՅՏ ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՄԷՋ

Կազմակերպուած Զ. Ե. Ո. Մ. Մարսէյլի ժամանաճիւղին կողմէ, այս կիրակի ժամը 1ին հաւաքուիլ, Ալէ Լէոն Կամպէթայի կայարանը, առնել 7-8 թիւ թրամուէյները եւ իջնել ճիշտ 8 թիւին վերջաւորութեան, ետոյ ուղղուիլ Սէնժիւլիէնի գանալի կողմի անտառը: Խումբին կ'ընկերանայ Պ. Վահան Գուլումճեան:

ԵՐԵԿՈՅԹ-ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍ

Վաղը Շաբաթ իրիկուն, 12 Rue du Renard, Paris (IV)

Կազմակերպուած Պ. ԱՐՇԱԿ ՓԷՇՏԻՄԱԼՃԵԱՆի կողմէ

Նուագախումբ եւ ճազ-պանտ Արեւելեան նուագախումբ Պ. Պ. (Մկրտիչ, Նասիպ, Բարունակ, Յովսէփ եւ Արթաքի Սկիւտարցի), Նասրա Հանըմ (արեւելեան պարեր), Ճոխ պիւֆէ ժողովրդական գիներով:

Կը խնդրուի սեղանները նախապէս վարձել: Տոմսերու համար այժմէն դիմել ճաշարան «ANI» 67 Rue Monsieur le Prince, Paris (6), Հայկ. նպարավաճառներու մօտ՝ 26 Rue de Trévise, Cadet, 54 Rue Piat, Belleville, 28 Rue Lesage, Belleville:

Մ Ո Ի Տ Ք 10 Ֆ Ր Ա Ն Ք

ԹԱՏԵՐԱԿԱՆ ՆԵՐԿԱՅԱՑՈՒՄ ԼԻՈՆԻ ՄԷՋ

կազմակերպուած Պօղոսի եւ շրջ. Հայր. միութեան կողմէ

Այս կիր. ժամը 2ին, Էլտօռատօ Թատրոնը, (33, Cours Gambetta)

Կը ներկայացուի՝ **ՄԵԾՆ ՏՐԴԱՏ** *եւ* **ԳՐԻԳՈՐ ԼՈՒՍԱՒՈՐԻՉ**

Միջնարարներուն նուագ: Տոմսերու գիներ՝ օթեակ 35.100 ֆր. (4—14 անձի համար), Թիկնաթոռներ՝ 10, 7, 5 եւ 3 ֆրանք:

Հ. Ց. Դ.

Ռոստոմ կոմիտէի ժողովը՝ վաղը Շաբաթ իրիկուն ժամը 8.30ին 13 Fbg. du Temple: *Ներկայ կ'ըլլայ ընկ. Լ. Գեւոնեան: Բոլոր ընկերներու ներկայութիւնը կարեւոր է:*

Ինթալիի Ազբիւր Սերոբ խումբի ժողովը՝ վաղը իրիկուն ժամը 8.30ին 184 Ave. d'Italie.

Իսի լէ Մուլինօի եւ Պիյեանքուրի Վռամեան Ենթակոմիտէի ժողովը՝ այս կիրակի առաւօտ, ժամը 9.30ին ծանօթ հաւաքատեղին:

Շավիլի Արդութեան Ենթակոմիտէն ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ իր բոլոր ընկեր-ընկերուհիները այս կիրակի կէսօրէ վերջ ժամը 3ին 26 Rue Carnot, *Սէն Լազար-Շավիլ կայարանին քովի սրճարանը: Կարեւոր օրակարգ:*

Փոն տ'Օպնայի Շրջ. կոմիտէի ընդհ. ժողովը՝ այս կիրակի կէս օրէ վերջ Մայիս 28ի հանդէսէն ետք:

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

Շավիլի Նորակազմ Երիտ. Միութեան ժողովը՝ վաղը Շաբաթ իրիկուն ժամը 8.30ին 20 Ave. Ville d'Avray, սրճարանին ծանօթ սրահը:

ՅԱՐԴԱՐՈՂ

Այսօր Ուրբաթ իրիկուն ժամը 9ին «Վոլթէր»ի սրահին մէջ: Կը խօսի՝ Ն. Աղբալեան, «Գրիգոր Նարեկացի»ի մասին: Կը հրաւիրուին անդամներն ու համակիրները:

ՍԱՆԱՍԱՐԵԱՆի ԴԱՍԸՆԹԱՑԸ այս կիրակի առաւօտ ժամը 10.30—12 Ֆրանսերէն (Պ. Ս. Մ. Դաւիթ Բէգ):

Կ'ՈՒԶՈՒԻ *վարժ գրաշար մը, լաւ վճարում եւ մնայուն գործ: Դիմել՝ «Յառաջ»ի վարչութեան:*

ԿԸ ՓՆՏՌՈՒԻ

— *Եօզկատցի Այրի Տիկին Փառանձեմ ճիվէլէկեան կը փընտռէ իր մօրեղբօր կինը Տիկ. Եսթեր Մէսճեան որ ընդհ. պատերազմէն երկու տարի առաջ, Եօզկատէն մեկնած էր Ամերիկա: Մինչդեռ այսօր որեւէ լուր առացած չենք իրմէ: Իմացնել՝* P. Djivelegian, 3 Rue de St. Etienne, St. Chamond, (Loire), France.

Կը խնդրուի Ամերիկահայ թերթերէն արտատպել:

Տ՞ՕՔԹ. Ա. ՍԱԼԱՆ

ՄԱՍՆԱԳԷՏ ԹՈՒԲԵՐՈՒԻ ԵՒ ՍՏԱՄՈՔՍԻ ՀԻՒԱՆԴՈՒԹԵԱՆՑ

Մասնաւոր յարկաբաժին՝ մորթային եւ վէներական ախտերու

Դարմանատան մէջ կը բուժէ ULTRA-VIOLET ճառագայթներու ցօղացաւ, Ջղացաւ (Sciatique), Նեվրալժի, Անարիւնութիւն, Ոսկրաթերթիթին (Rachitisme) եւայլն:

16 Rue Bleue, Մէթրօ՝ Cadet. Հեռ. Provence 73-67

Կ'ԸՆԴՈՒՆԻ ԱՄԷՆ ՕՐ ԺԱՄԸ 9—12 ԵՒ 2—7, ԿԻՐԱԿԻ 9—12

ԻՐԱՒԱԳԻՏԱԿԱՆ ԳՐԱՍԵՆԵԱԿ (Հաստատուած 1923ին)

CABINET V. YARJANIAN

Հասցէ՝ 5 rue du Cardinal Mercier, PARIS (9e)

Tél. CENTRAL, 97-39 եւ 96-70

Կը ստանձնէ պատժական, քաղաքային եւ առեւտր. դատեր պաշտպանելով ֆրանսացի հանրաժանօթ պաշտօնակիցներու հետ, վարչական եւ հիւպատոսարանական գործերու արագ հետապնդում: Արկածի դատերու մասնաւոր ճիւղ, առանց կանխավճարի: ՅԻՇԱՏԱԿ մտնելու համար, ձեռնհաս իշխանութիւններէ արտօնագրի ստացում: (ԱՅԻՏԱ-ՎԻԹ): Քաղաքային ամուսնութեան արագ գործողութիւն: Վիզա ամէն երկրի համար:

Գաւառներէն եւ արտասահմանէն եղած դիմումներուն կը պատասխանուի անմիջապէս: Խորհրդակցութիւնները ձրի են:

Դիմել ամէն օր, 9էն 12 եւ 2էն 7, բացի Կիրակիէ

ՀԱՅԿ. ԲՈՒԺԱՐԱՆ - POLYCLINIQUE de BELLEVILLE

Ցէր եւ ցնօրէն՝ **Տ Օ Քթ. Գ Ր Գ Ո Յ Ե Ա Ն**

29, Rue (Place) des Fêtes, Paris, XIX. Tél. Nord 96-61

Բաց է ամէն օր, ուր շատ մը մասնագէտ բժիշկներէ կը խնամուին ամէն տեսակ ներքին եւ վէներական հիւանդութիւններ: Աչքի մասնագէտը կ'ընդունի Գշ., Եշ. եւ Շաբաթ օրերը ժամը 4—6: Քթի, կոկորդի ու ականջի մասնագէտը ամէն Երեք. եւ Շաբաթ օրերը ժամը 2—3: ԱՏԱՄՆԱԲՈՅԺԸ ամէն օր ժամը 9էն 19:

Տ Օ Քթ. Ե. ՄԻՆԱՍԵԱՆՑ

ՆԱԽԿ. ԲԺՇԿԱՊԵՏ ԹԻՖԼԻԶԻ Կ. ԽԱՉԻ ՀԻՒԱՆԴԱՆՈՑՆԵՐՈՒՆ

ՆԵՐՔԻՆ, ՄԱՆԿԱՆՑ, ՄԻԶԱՍԵՌԱՑԻՆ, ՎԷՆԵՐԱԿԱՆ ՀԻՒԱՆԴՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

42 Rue des Acacias, PARIS (17e) Մէթրօ՝ Etoile

Կ'ընդունի ամէն օր ժամը 5էն 7 եւ ժամադրութեամբ

Իսկ կիրակի օրերը միայն ժամադրութեամբ

Տօքթ. Սեթեան պատիւ ունի ծանուցանելու իր յարգելի հարեւաններուն թէ իր բժշկական դարմանատունը որ կը գտնուէր 20 Rue Fauvet եւ 38 Ave. St. Ouen, փոխադրուած է 63 Rue Damremont, PARIS (18e).

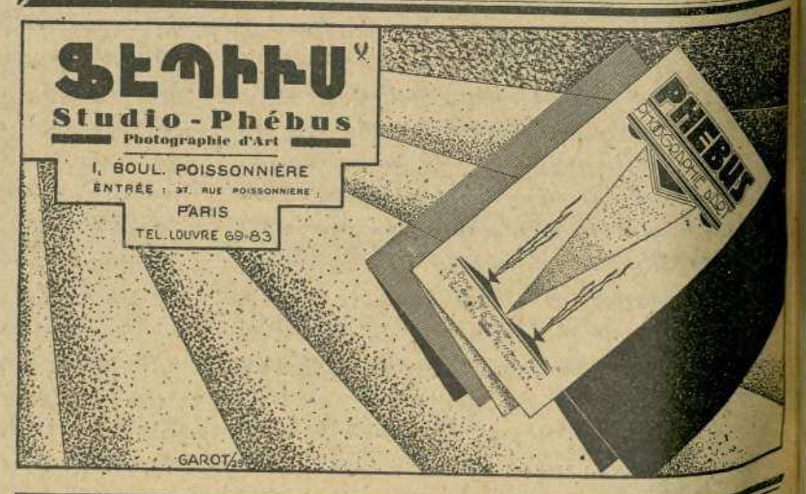
Հեռաձայն Marcadet 03-64 Nord Sud: Lamarck

Հիւանդ կ'ընդունի ամէն օր ժամը 2—7

ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԻՒՆ ՆՈՐ ՀԱՍՑԷԻՍ

ԴԵՐՁԱԿ Ս. ԿԻՒԼՊՕԼԵԱՆ

3 Rue Montholon, PARIS (9e) Métro: Poissonnière

Կ'ՈՒԶՈՒԻ լաւ ձեռագործ, նէէրտր ու օդակ շինող գործաւորուհի մը որ միեւնոյն ատեն առիթը կ'ունենայ արհեստը սորվելու: Դիմել՝ Ա. Գօրգիկեանի, 7 Rue de Tournon, երկրորդ յարկ թիւ 24 եւ 28 սենեակները, Մէթրօ՝ Odéon:

ՄԱՍՆԱԳԷՏ ԲԺԻՇԿՆԵՐ

96 r. Rivoli, մէթ. Շաթլէ: Արմատ եւ նոր մեթոտով դարմանում արանց եւ կանանց մորթի, արիւնի եւ վէներ հիւանդութեանց (ֆրանկախտ, մարիզ.) եւ վարիսի: Մասն. լաբ. ռաճեուռ: Ընդհարիս եւ արագ քիմ. հրդակցութ. ամէն օր 9—12, 2—4. Կիրակի 9—12.

EMPIRE, Միգ իք-Շօլ. 37 Av. Wagram

ՀԱՄՈՎ ՍԻՄԻԹՆԵՐ ՏԱՔՈՒԿ ՍԻՄԻԹՆԵՐ

Հացագործ LA GARDE

1 Rue St. Lazare, PARIS (9e)

Téléphone-Trudaine 95.21

IMPRIMERIE - MASSIS - ÉDITIONS
208bis, Rue Lafayette Paris (10)
Le Gérant: E. SOUVIGNY

ՅԱՌԱՋ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMÉNIEN EN EUROPE

ԲԱԺԱՆԵԳԻՆ

	3 ամս.	6 ամս.	Տար.
ՖՐԱՆՍԱ	35 ֆ.	70ֆ.	140ֆ.
ԱՆԳԼԻԱ	20 շլ.	40 շլ.	
ԵԳԻՊՏՈՍ	»	»	
ԻՏԱԼԻԱ		250 ֆրանք	
ԱՄԵՐԻԿԱ		6 տլ.	10 տլ.
ԵՒՐՈՊԱ		100 ֆ.	200ֆ.

"HARATCH"

Directeur-Propriétaire SCH. MISSAKIAN

Խմբագիր՝ Շ. ՄԻՍԱՔԵԱՆ

Rédaction & Administration / Խմբագ. եւ վարչութիւն — 235 Faub. St. Martin PARIS (10e)

MÉTRO LOUIS-BLANC ou JAURÈS

Հասցէի փոփոխութեան համար պէտք է վճարել 2 ֆրանք

ՇԱԲԱԹ 8 ՅՈՒՆԻՍ 1929

8 JUIN 1929

Ե. ՏԱՐԻ ԹԻՒ 977

ՕՐԱԹԵՐԹ, ԱԶԳԱՅԻՆ, ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԵՒ ԳՐԱԿԱՆ

ԳԻՆ՝ 50 ՍԱՆԹԻՄ

ԵՐԿՈՒ ԽՕՍՔ

ԲԱԽՏԻՆ ՁԳՈՒԱԾ ԳԱՂՈՒԹԸ

Պէյրութէն հասած լուրերու համաձայն, հայ գաղթականներու տեղաւորման գործին վարիչը նոր ազդարարութիւններ ուղղած է, որպէս զի վրանաքաղաքի ժողովուրդը պարպուի մինչեւ յուլիսի վերջը: Անսաստողները բռնի պիտի հանուին: Տեղաւորման համար միջոցներ ալ ցոյց տրուած են:

Միեւնոյն աղբիւրէն, առ այժմ իբրեւ գրոյց, կը հաղորդեն թէ 600 ընտանիքներ կ'ուզեն հոմէական դաւանանքին յարիլ եւ դիմումներ կատարած են այս ուղղութեամբ:

Այս երկու լուրերը իրար կը լրացնեն:

Առաջինը՝ նոր բան չէ: Պէյրութի այսպէս կոչուած վրանաքաղաքը ունի 25,000 բնակիչ, որոնք անասնական կեանք մը կը քաշքշեն վրաններու, տախտակներու եւ թիթեղներու մէջ: Աղտի եւ ապականութեան այս բոյները քար գայթակղութեան դարձած են թէ մեզի եւ թէ օտարներուն համար: Եւ եթէ մենք հանդուրժենք, միւսները չպիտի թոյլատրեն որ աւելի երկար տեւէ այս վիճակը:

Տեղաւորման ձեռնարկի սկզբնաւորութենէն ի վեր, անդադար կ'արծարծուի վրանաքաղաքը պարպելու անհրաժեշտութիւնը, հրահանգներ կը տրուին, սպառնալիքներ կ'ըլլան, բայց երբ պայմանաժամը կ'երկարաձգուի, ամէն բան կը մոռնանք: Հիմա վրանաբնակները դրուած են սալին եւ մուրճին մէջ, եւ բարեխօսութիւնները այլ եւս անօգուտ են: Եւ լաւ է որ այդպէս է. որովհետեւ մեր շահն ալ կը պահանջէ անյապաղ քանդել թշուառութեան եւ ապականութեան բոյները եւ առաւելապէս հողին ու արօրին կապել անոնց բնակիչները:

Ո՛րքան գիտենք, պարպումը պիտի կատարուի աստիճանաբար: Մայիսի սկիզբը, ազդարարութիւն ուղղուած էր 700 ընտանիքներու, որ մինչեւ վեց ամիս փոխադրուին էշրէֆիէի թաղին մէջ իրենց համար գնուած հողամասը: Գաղթականներու տեղաւորման յանձնախումբը իր շինել տուած շէնքերէն զատ, վերջերս 250 ընտանիքի բաւելու չափ ալ հող գնած էր նոյն թաղին մէջ: Յիշուած 700 ընտանիքներէն անոնք որ կրնան քաղաքին մէջ տուն վարձել, պիտի զատուին, իսկ անոնք որ էշրէֆիէի շէնքերուն մէջ կ'ուզեն բնակիլ, ամսական 7 ոսկի վարձք պիտի տան մինչեւ 10 տարի եւ այնուհետեւ պիտի դառնան սեփականատէր: Մնացածները պիտի փոխադրուին էշրէֆիէի դաշտը եւ 8.50 քառ. մեզր հող պիտի տանան, բնակարաններ շինելու համար:

Վրանաքաղաքի քուրջերուն եւ փոշիներուն փակած տաղտիկները բոլորն ալ թշուառներ չեն: Անոնց մէջ կան մարդիկ որ ոսկի կը տեղան «խումար»ի համար, ի հարկին դանակ շողացնելով: Տարիներ եւ տարիներ մնալով միեւնոյն պայմաններուն մէջ, ա՛լ վարժուեր են այդ վիճակին, եւ տունտեղ եղած են կամաւոր թշուառութեան հետ: Իրենց իսկ բարիքին համար, մենք խորհուրդ կուտանք որ ժամ առաջ թօթուեն վրաններու փոշիները եւ երթան սահմանուած թաղամասը, ուր ե՛ւ մաքուր օդ պիտի շնչեն ե՛ւ հող ու տուն պիտի ունենան, դիւրամատչելի պայմաններով: Վերջապէս թշնամիներ չեն բոլոր անոնք որ կ'աշխատին պարպել վրանաքաղաքները եւ տանելի վիճակ ստեղծել անոնց բնակիչներուն համար:

Այս խորհուրդը տուած ատեն, մեր աչքին առջեւ է հոգեկան թշուառութեան միւս պատկերը,— ազգային կոչուած հաստատութիւններու եւ բախտաւոր գաղութներու անգթայ եւ ապիկար ընթացքը՝ տեղաւորման ձեռնարկին հանդէպ: Առհասարակ Սուրիա-Լիբանանի գաղութին հանդէպ:

Իրականութիւն է որ մենք բոլորովին բախտին ձգեր ենք այս հոծ գաղութը: Ամբողջ արտասահմանի աջակցութիւնը ոդորմութիւններէ անդին չանցնիր: Ինչպէս փարիզ կամ Նիւ-Եորք հաստատուած մեծահարուստներ երբեմն նուէրներ կը ղրկեն իրենց հեռաւոր եւ չքաւոր ազգականներուն, այնպէս ալ մենք պարբերաբար բարեհաճ ակնարկներ կ'ուղղենք դէպի Լիբանան եւ Սուրիա: Թերեւս քիչ մը աւելի դրամ կ'երթայ Պէյրութ եւ Հալէպ քան ուրիշ ո'ր եւ է քաղաք, բայց չունինք ո'չ հիմնական ծրագիր մը, ոչ ալ տրամադրութիւն՝ աշխատանք ծաւալելու այդ հարիւր հազարնոց գաղութին վրայ, որ կրնայ Պոլիս մը դառնալ յառաջիկային: Գիտենք որ փարիզի մէջ յանձնախումբ մը կազմուած է դրամ հաւաքելու եւ կաթողիկոսութիւնը վերահաստատելու համար, բայց չիմացանք թէ նոյն իսկ բարեգործականը լրջօրէն կ'ըմբռնէ տեղաւորման ձեռնարկին արժէքը:

Նախատեսուած 40,000էն 8000ը տեղաւորուած են արդէն եւ տակաւին 32,000 հոգի կը սպասեն դրամի եւ աշխատանքի, կայաններու աղտերէն եւ ախտերէն փրկուելու համար: Ազգերու Դաշնակցութեան համապատասխան մարմինը հարիւր հազար տղերքին կը հաշուէ յառաջիկայ չորս տարուան ծախքը, տարեկան 25,000էն: Գումար մը որ մէկ ձեռքով կրնար ստորագրուիլ: Բայց մենք լաւագոյն կը սեպենք խնայել «Հայոց ազգի փառք եւ պարծանք» միլիոնատէրներու, Գալուստ Կիւլպէնկեաններուն եւ նմաններուն եւ թոյլ տալ որ օտար բարեկամներ ճարեն զայն, մեր տառապանքը ցուցադրելով սկանտինաւեան երկիրներէն մինչեւ Հարաւային Ափրիկէ կամ Նոր Զելանտա...

Եւ ահա հետեւանքներէն մէկը, Պէյրութի երկրորդ լուրը, — վրանաքաղաքէն վեց հարիւր ընտանիքներ դիմում կատարած են, լատինական եկեղեցին ընդունուելու համար...:

Շ.

ՄԱՄՈՒԼ

ԻՆՉՈ՞Ւ ԼՈՒՌ ԷՔ

Այս խորագրով խմբագրականի մը մէջ, «Յուսաբեր» կը պատմէ (29 մայիս).

— «Յուսաբերի մայիս 16ի թիւով արձագանգը եղանք ծեծի մը, որ տեղի ունեցած է ֆոս, Գաֆիրէի Առաջնորդարանին մէջ: Ծեծողն ու ծեծուողը բարապանները չեն, այլ վարիչները— նախկին եւ ներկայ— Առաջնորդարանի ամէնէն պարեւոր հաստատութեան, կալուածոցի վարչութեան: Դամկավար օրկանը, որ Առաջնորդարանի «ձրի» փաստաբանութիւնը առած է իր վրայ, ոչինչ գրեց այս ամօթալի պատմութեան մասին: Ան չորս ականջներով կ'ունկնդրէ *Շարա Մաղրապիի* վրայ եղածն ու չեղածը՝ «մժղուկը քամելու» եւ ունի լեզուներով շիւղերէն «գերանները» կերտելու, մինչեդեռ այսօր ոչի՛նչ կը լսէ՝ ոչովհետեւ... «խուլ» է եւ ոչինչ կը խօսի՝ ոչովհետեւ... «համր» է: Բայց մի՞թէ պատահածը այնքան աննշան դէպք մըն է, աւելի աննշան ու անարժէք քան այն ծեծը, զոր որբերը տուին քինախնդիր անպիտանի մը, որ շարունակ առիթներ կ'որոնէ ազգը պառակտելու եւ թափառական բազմութեանց հոգիները Թոյնով լեցնելու: Ա. Ջօպանեանի կերած ծեծի մասին— ամբողջ խմբագրականներ, յօդուածներ ու թղթակցութիւններ. իսկ ազգային կարեւոր հաստատութեան մը գոյգ վարիչներու կռփամարտի մասին— եւ ոչ մէկ ծպտուն: Ինչո՞վ բացատրել այս լռութիւնը՝

...կալուածոցի նոր տեսուչը, Պ. Սմսարեան, իր պրպտումներուն ատեն կը տեսնէ, որ կալուածի մը վարձքը 1400 ոսկի է, մինչ տոմարին մէջ արձանագրուած է... 100 ոսկի պակաս, 1300 ոսկի: Լուսաբանութեան համար ինք տեսուչը, Պ. Զարեհ Քէսէճեան, կը հրաւիրուի Առաջնորդարան, ուր Սմսարեան անկէ անհրաժեշտ բացատրութիւնները լսելէ եւ գանոնք անգոհացուցիչ նկատելէ ետք, իր նախորդը «զեղծարար» կ'անուանէ: Քէսէճեան կը նախընտրէ իր հասցէին նետուած այս անարգանքը մարսել ոչ թէ քննութեամբ ու դատով, այլ... ծեծով: Առաջին ու շառաչուն ապտակը Սմսարեանի դէմքին իջեցնելէ ետք՝ բուն կռփամարտը կը սկսի, սակայն շուտով վրայ կը հասնին Առաջնորդարանի միւս պաշտօնեաները եւ երկու ախոյեանները կը բաժնեն իրարմէ:

Ո՞ւր տեսնուած է արդեօք, որ ապտակներով հանրային տուժարներ մաքրուին:

Պատասխանեցէք այս հարցերուն դուք, բազմականջ ու բազմալեզու պարոններ, որ այսօր մէկէն այդպէս «խուլ» եւ «համր» դարձած էք»:

ՔԱՏՐԻԷ ՀԱՆԸՄԻ ԽՆԴՐԻՆ ՇՈՒՐՋ

Երէկ գրած էինք թէ քատրիէ հանըմի ծանօթ խնդրին դատավարութիւնը իզմիթ պիտի փոխադրուի, էնկիւրիի դատական գործավարին որոշումով: Նոր տեղեկութեանց համաձայն, քատրիէ հանըմը եւ ընկերները ո՛չ թէ իզմիթ, այլ իզմիր պիտի ղրկուին:

Իզմիր ղրկուելիքներն են՝ քատրիէ հանըմ, մայրը Նատիտէ, քոյրը Շամիտէ հանըմներ, եղբայրը Նասըր, ամուսինը Ֆայիգ պէյերը, տիկին Ֆօֆօ, փաստաբան Վէֆիգ պէյ եւ տոքթ. Ալբալեան:

ՕՐԸ ՕՐԻՆ

Հայերուն Սուրիա մուտը արգիլուած.

Պէյրութի Ֆրանսերէն «Լա Սիրի» կէս պաշտօնական թերթը կը գրէ.—

Կը տեղեկանանք որ շրջաբերական մը ղրկուած է արտասահման գտնուող Ֆրանսայի բոլոր հիւպատոսներուն, արգիլելով անցագիր «վիզա» բնել այն ամէն Հայերուն, որոնք հովանաւորութեան տակ գտնուող երկիրները գալ կ'ուզեն:

Լիբանանի խորհրդարանի հայ թեկնածուները

Լիբանանի յառաջիկայ ընտրութեանց առթիւ իբր երեսփոխան թեկնածութիւնը դրած է նաեւ հայ-կաթոլիկ երիտասարդ փաստաբան մը՝ Ապտուլլահ Իսհագ, որ կը վայելէ տեղացիներու համակրութիւնը: Իսհագ ընտանիքը տասնեակ տարիներ առաջ էրզրումէն փոխադրուած է Դամասկոս, անկէ Պէյրութ:

Վրաստան, Լեհաստան եւ Մոսկուա

Վարշաւայի խորհրդային դեսպան Բոգոմոլօ բողոքեց արտաքին փոխ-նախարար Նիզոցքիի մօտ, անոր համար որ Վարշաւայի տարագիր Վրացիներուն կողմէ Վրաստանի անկախութեան տարեդարձին առթիւ կազմակերպուած հանդէսին մասնակցած էին լեհ կառավարութեան ներկայացուցիչները: Դեսպանը բողոքեց նաեւ որ զօր. Պեսլիուրայի հոգեհանգստեան ներկայ եղած են պաշտօնական անձեր:

Նիզոցքի պատասխանեց թէ խորհրդային իշխանութիւնը չի կրնար խառնուիլ Լեհաստանի ներքին գործերուն, հետեւաբար եւ անընդունելի է իր բողոքը:

Անգլիոյ նոր դահլիճը

Պոլտունի պահպանողական դահլիճին նախարարները երէկ Ուինսոր երթալով, Ճորճ Ե. թագաւորին յանձնեցին իրենց նախարարութեանց պաշտօնական հնիքները, ըստ անգլիական Սահմանադրութեան:

Իրիկունը Րամսէյ Մաքտոնըլտ արքայական պալատ պիտի երթար իր պաշտօնակիցներով, թագաւորին ներկայացնելու համար նոր նախարարները եւ առնելու համար հնիքները: Մաքտոնըլտ նորութիւն մը մտցուց դահլիճին մէջ, ստեղծելով Գործազրկութեան նախարարութիւն մը:

Այս նոր նախարարութիւնը, որ շատ հաւանաբար տնտեսական ընդհանուր սպայակոյտ անունը պիտի առնէ, մէկ պաշտօնատան մէջ պիտի միացնէ աշխատանքի, առողջապահութեան, փոխադրութեան, առեւտրական եւ հանրօգուտ շինութեանց նախարարութեանց այն սպասարկութիւնները, որոնք կը զբաղին գործազուրկներով: Այս նոր նախարարութիւնը պիտի յանձնուի Ճ. Հ. Թոմասի, որ գլխաւոր թեկնածուն կը նկատուէր արտաքին նախարարութեան: Լայն իրաւասութիւններ պիտի տրուին Թոմասի: Իրեն պիտի աջակցի Ճորճ Լէնսպէրի, նախկին տնօրէնն «Տէյլի Հէրըլտ»ի:

Մաքտոնըլտ միայն վարչապետի պաշտօնը պիտի պահէ, առանց ստանձնելու արտաքին նախարարութիւնն ալ, ինչպէս ըրած է 1924ին: Արտաքին նախարար պիտի ըլլայ Արթըր Հէնտերսըն:

Օր. Մարկարէթ Պոնտֆիլտ Լէնքսթըրի դքսուհեան «շանսըլիէր» պիտի անուանուի, նախարարի աստիճանով եւ նախարարական խորհուրդի մէջ նստելու իրաւունքով:

Պապն ու Մուսոլինին վէճի բռնուած

Ատենէ մը ի վեր հակաճառութիւններ կ'ըլլան Մուսոլինիի եւ Պապին միջեւ, Լատերանի ծանօթ համաձայնագրին առթիւ: Վէճը աւելի սաստկացաւ առջի օր, հաժաձայնագրերու վերջնական փոխանակութեան Թուականէն 48 ժամ առաջ, երբ Պիոս ԺԱ. Պապը կարդինալ Գասպարիի ուղղուած նամակով մը բուռն պատասխան տուաւ Մուսոլինիի վերջերս կատարած կարգ մը յայտարարութեանց: Այս նամակը չորս սիւնակ կը գրաւէ Վատիկանի պաշտօնաթերթ «Օսէրվաթորէ Ռոմանո»յի մէջ:

Վերջերս Մուսոլինի ճառի մը մէջ, կ'ըսէր թէ առանց Հռոմի ճառագայթումին, որ կերտեց կաթոլիկութեան մեծութիւնը, քրիստոնէական կրօնքը Հրէաստանի մէկ աղանդը պիտի մնար: Իտալիոյ դիկտատորը այս խօսքերով կ'ուրանար կաթոլիկ կրօնքին աստուածային հանգամանքը: Իր նամակին մէջ, Պապը ակնարկելով այս խօսքերուն, կ'ըսէ թէ երբեք չէր սպասեր «քրիստոնէութեան եւ կաթոլիկութեան Լութեան իսկ մասին այսքան հերետիկոս, հերետիկոսութենէ աւելի գէշ արտայայտութիւններու»:

Ֆաշիստ եւ կաթոլիկ «պետութեանց» միջեւ վէճը սուր է մանաւանդ կրթական հարցի առթիւ: Մուսոլինի կ'ուզէ որ դպրոցական դաստիարակութեան մէջ աշխարհական պետութեան տեսակէտը գործադրուի, մինչդեռ Պապը կ'ուզէ դպրոցները իր ազդեցութեան տակ առնել եւ կրթական ծրագիրները պատրաստել համաձայն կաթոլիկ կրօնքի պահանջներուն:

Խօսելով ամուսնութեան մասին, Պապը նոյն նամակին մէջ կ'ըսէ թէ եկեղեցին կրնայ եւ պարտի իր բոլոր միջոցներով

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Դ.էջ)

ՊԷՅՐՈՒԹԻ ՎՐԱՆԱՔԱՂԱՔԻ ՊԱՐՊՈՒՄԸ

Պէյրութի «Ազդակ»էն (25 մայիս).—

Սուրիոյ Հայ Գաղթականներու տեղաւորման յանձնախումբին կայացուցիչ՝ Հագարապետ Լաֆալ, հրաւիրագած է վրանաքաղաքներու տնօրէններուն, թէ մինչեւ յուլիսի վերջերը իրենց կամքով չփոխադրուողները, այդ թուականէն վերջ կառավարութեան կողմէ վրանաքաղաքներէն պիտի հանուին՝ առանց յապաղման:

Ազգային առժամեայ վարչութիւնը, իր անցեալ շաբթուան երկու նիստերուն հրաւիրած է վրանաքաղաքներու մէջ գոյութիւն ունեցող Հայրկ. միութեանց վարչութեանց դիւանները եւ երկար խորհրդակցութիւն մը ունեցած անոնց հետ, վրանաքաղաքներու պարպումին շուրջ տրուած հրահանգներուն առթիւ:

Վարչութիւնը Հայրկ. միութեանց ներկայացուցիչներուն պարզել է վերջ կառավարութեան կողմէ տրուած որոշման անյետաձգելիութիւնն ու կարգ մը անհատներու կողմէ նոր թաղեր կազմելու մտօք հողեր գնելու ձեռնարկներուն մեր ժողովուրդին համար աղիտաբեր ըլլալու պարագաները, միեւնոյն ատեն շեշտելէ վերջ թէ նման ձեռնարկները բոլորովին երեւակայականեն անիրականանալի, թելադրած է որ վրանաքաղաքի մեր հայրենակիցները հնազանդին տրուած հրահանգին եւ ջանան օր առաջ տեղաւորուիլ քաղաքին մէջ կամ էշրէֆիէի նոր շէնքերուն մէջ:

Կ'իմանանք որ միեւնոյն ժողովին մէջ, վարչութիւնը խորհրդակցած է նաեւ յառաջիկայ ընտրութեանց շուրջ եւ թելադրած Հայրկ. միութեանց որ գոյոյ ըլլան ոեւէ տգեղ եւ վնասաբեր դէպքէ՝ ընտրութեանց միջոցին:

ԿԱԹՈԼԻ՞Կ Կ'ԸԼԼԱՆ

«Ազդակ» կ'իմանայ որ, Պէյրութի վրանաքաղաքէն 600 ընտանիքներ դիմում կատարած են լատին եկեղեցիի պետերուն, ընդունուելու համար իրենց համայնքին մէջ, տարուելով կարգ մը խոստումներէ:

ՖՐԱՆՔԻԹՈՒՐՔ ՀԱՄԱՁԱՅՆՈՒԹԻՒՆԸ

Պոլսէն կը հեռագրեն թէ փարիզի Թուրք դեսպան Ֆէթհի պէյ յունիս 6ին էնկիւրի վերադարձած է:

Դեսպանը քանի մը օրէն ճամբայ պիտի ելլէ դէպի փարիզ, միասին բերելով Ֆրանքեւթուրք համաձայնագիրը, որուն ստորագրութիւնը մօտալուտ է:

2000 ՕՓՕՆԵՐՈՒ ԳՈՐԾԱԴՈՒԼԸ ՊՈԼՍՈՅ ՄԷՋ

Պոլսոյ Քաղաքապետութիւնը գեղչած ըլլալով ինքնաշարժներու երթեւեկի գիները, 2000 «օֆօ»ներ անշարժութեան դատապարտուեցան յունիս 1ին: 2400 վարիչներ յանկարծ այս որոշումը տուին, մինչդեռ կը կարծուէր թէ համակերպած են:

Մեծ ինքնաշարժներուն համար սակագին որոշուած էր 30 ղրուշ, պզտիկներուն համար 20 ղրշ.: Վարիչները խոյք կուսակցութեան դիմած են:

Պոլսոյ մէջ կան 2400 հասարակաց, իսկ 1000 անձնական ինքնաշարժներ:

Թուրք թերթերը կ'ըսեն թէ վարիչները օրական հազիւ 24 ղրուշ կը շահին: Պէնզինը, որ նախապէս 290 ղրուշի կը ծախուէր, հիմա 330ի բարձրացած է:

ԵՐԿԱՐ ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆ ՄԸ ԳՐԱԾ ՀԱՅՈՑ ՄԱՍԻՆ

ՎԱՀԱՆ ՏԷՔԵԱՆԻ ՀԱՐՑԱԶՐՈՒՅՑԸ

(Ընդհատումներով)

— «Ասա՛ տեսնեմ, ինչպէ՞ս կ՚ըլլայ որ դուն ալ ինծի պէս ամբաստանեալ ես եւ ոչ թէ դատաւոր։

Մի՛, ի՞նչ ես ուզում ասել, որ ես ինքս ինձ ծուղակ եմ գցել, որ ես ինքս եմ ինձ ոտքերիս տակ փորել այդ փոսը, որ ես ինքս եմ ինձ ոչնչացրել, որ ես ինքս եմ ինձ սպանել... Ո՛չ, ես ոչ ոքի չեմ սպանել, ես ոչ ոքի չեմ ոչնչացրել, ես ոչ ոքի չեմ սպանել...

SALLE PLEYEL
252 FBG. ST. HONORÉ

ՎԱՂԸ ԿԻՐԱԿԻ ԻՐԻԿՈՒՆ ԺԱՄԸ ՃԻՇՏ 9ԻՆ
ՄԻԱՅՆ ՄԷԿ ԱՆԳԱՄ ԿԸ ՆԵՐԿԱՅԱՑԱՑՈՒԻ ՀԱՅ ԳԱՂՈՒԹԻՆ ՀԱՄԱՐ
Հայերէն եւ ֆրանսերէն վերտառութեամբ

Ա Ն Դ Ր Ա Ն Ի Կ ՖԻԼՄԸ

ՄԱՍՆԱԿՑՈՒԹԵԱՄԲ **Ա. ՇԱՀԽԱԹՈՒՆԻԻ**
ՈՉ ՈՔԻ ՏՈՄՍԱԿ ԿԸ ՂՐԿՈՒԻ
Կանխաւ կարելի է տոմսեր ստանալ **ARMENA FILM**ի *տնօրէնութենէն,*
53 FBG. MONTMARTRE *Հեռաձայն՝* TRUDAINE 47-13
ՍԷՆՖՈՆԻԿ ՄԵԾ ՆՈՒԱԳԱԽՈՒՄԲ **ԳԻՆԵՐԸ՝ 15, 20, 30 եւ 50 ՖՐԱՆՔ**

ստիպել որ ամէն կաթոլիկ կրօնական պսակով ամուսնանայ: Այժմէն կը յայտարարուի թէ եկեղեցիէն արտաքսուած պիտի նկատուին բոլոր անոնք որոնք կ'արհամարհեն կամ կը յետաձգեն կրօնական պսակը եւ կը գոհանան միայն քաղաքային ամուսնութեամբ:

Վերջացնելով, Պապը կ'ըսէ թէ հակառակ այս տարակարծութեանց, Լատերանի համաձայնագիրը պիտի ծառայէ խաղաղութեան պահպանման եկեղեցիի եւ Պետութեան յարաբերութեանց մէջ:

**** Լատերանի համաձայնագրին փոխանակութիւնը տեղի ունեցաւ երէկ, Փալացոյ Վէնէցիայի մէջ, մեծ հանդիսաւորութեամբ: Թորինոյի մէջ ալ, ֆաշիստական ցոյց մը տեղի ունեցաւ Քավուրի գերեզմանին վրայ, հայր իտալական միութեան:*

Սուրիոյ եւ Ցորդանանի սահմանին վրայ

Անդրյորդանանի սահմանին վրայ էնէգէներու 50 հոգինոց աւազակախումբ մը, ֆրանսական երեք զրահապատ ինքնաշարժերու եւ երկու օդանաւերու կողմէ հետապնդուելով, պաշարուած եւ բոլորն ալ բռնուած են:

Օդանաւերէն մէկը նշմարեց աւազակախումբը եւ իսկոյն պաշարման հրաման տուաւ: Այսպէս ամէն կողմէ պաշարուած աւազակախումբին վրայ վերէն եւ վարէն սկսաւ գնդացիրներու տեղատարափ մը թափուիլ:

Թուրքերու կախած Սուրիացիները

Թուրքերու կողմէ 1916 Մայիս 6ին կախաղան բարձրացուած Սուրիացի եւ Լիբանանցի նահատակներու տարեդարձին առթիւ տեղի ունենալիք հանդէսը այս տարի արգիլուած էր Հալէպի մէջ:

Իբր բողոք կառավարութեան կողմէ դրուած այդ արգելքին, Հալէպի ազգայնական երեսփոխանները, մայիս 11ի ժան տ'Արքի տօնին իրենց մասնակցութիւնը չեն բերած: Մինչեւ անգամ, Պայրամի կիրակի օրը պաշտօնական ընդունելութիւններ չեն կատարած:

Պելկրատի դատավարութիւնը

Սկուպչինայի սպանութեանց ծանօթ դատավարութիւնը իր վախճանին կը մօտենայ: Յարդ խօսեցան 30 պաշտպան փաստաբաններէն կէսը միայն, և յայողեցան դատը դարձնելո՛չ միայն սպաննուած խրուաթ երեսփոխաններուն, այլ ամբողջ խրուաթ ազգին դէմ: Ըսին թէ բոլոր Խրուաթներու նպատակն է քանդել պետութիւնը: Փաստաբաններէն մէկը այնքան առաջ գնաց, որ ամբաստանեց նոյնիսկ խրուաթ մեծ եպիսկոպոս Շերոսմայերը, մինչդեռ այս վերջինը իր երկարատեւ պաշտօնավարութեան ընթացքին եուկոսլաւ իտէալին ծառայած է: Ուրիշ փաստաբան մը ըսաւ որ եթէ Րաչիչ չսպաննէր խրուաթ երեսփոխանները, ինք պիտի սպաննէր զանոնք:

Սերպերը այսպէս ազատ համարձակ կը յարձակին Խրուաթներուն վրայ, որովհետեւ Խրուաթները բոլորուին ենթարկած են դատարանը: Ոչ մէկ Խրուաթ ներկայ է դատարանին մէջ եւ հնարաւորութիւն ալ չունին ժամուղով պատասխանելու իսօսուած ճառերուն:

Միակ Խրուաթը, որ դատավարութեան վեցերորդ օրը Պելկրատի դատարանը ներկայացաւ, Տիկին Պասարիչէքն է, սպաննուած երեսփոխաններէն մէկուն այրին: Տիկինը յայտնեց թէ Զաղրէպի եւ Տալմացիոյ մէջ չգտաւ ոեւէ փաստաբան, որ յանձն առնէր Պելկրատի մէջ պաշտպանելու զինքը: Յետոյ ըսաւ թէ 500-750,000 տինարի հատուցում կը պահանջէ (1800-2700 անգլիական ոսկի): Այս գումարով պիտի վճարէ իր ամուսնոյն պարտքերը եւ պիտի կրթէ իր երեք փոքրիկները:

Վէնիզէլոսի նոր դահլիճը

Վէնիզէլոս ընդունեց Յունաստանի հանրապետութեան նախագահին առաջարկը՝ դահլիճը վերակազմելու մասին: Նոր դահլիճը պզտիկ փոփոխութիւններ միայն պիտի կրէ: Խրիստոմանոս առողջապահական նախարար պիտի նշանակուի, կոնթաս՝ հաղորդակցութեանց, իսկ արտաքին նախարարութիւնը պիտի յանձնուի Ռոմանոսի կամ Ալեքսանտրիսի: Քարափանոս եւ Տոքսիատէս պիտի քաշուին:

Մատրիտի ժողովը

Ազգերու Դաշնակցութեան Խորհուրդին նոր նստաշրջանը պաշտօնապէս կը բացուի Մատրիտի մէջ. երկուշաբթի օր: Սակայն նախ քան այդ, գլխաւոր պետութեանց արտաքին նախարարները արդէն իսկ Մատրիտ հասած ըլլալով, խորհրդակցական նախապատրաստական ժողով մը գումարեցին առջի օր, մանաւորապէս զբաղելու համար օրակարգի ամէնէն կարեւոր հարցով՝ փոքրամասնութեանց խնդրով:

Կարդացուեցաւ հեռագիր մը Սըր Օսթըն Չեմպըլէյնէ, որ կը յայտնէր թէ չպիտի կրնայ մասնակցիլ Խորհուրդին, անգլիական դահլիճը հրաժարած ըլլալով: Որոշուեցաւ համակրական հեռագիր մը ուղղել իրեն:

Կէսօրէն վերջ պատուիրակները ներկայ եղան մեծ ցլարշաւի մը, որուն կը նախագահէր զօր. Փրիմօ տէ Րիվէրա:

"ՄԱՅԻՍ 28,,Ի ՀԱՆԴԷՍՆԵՐԸ

ԼԻՈՆ

Այսօր շբ. երեկոյ ժամը 8ին «Սիկալ» Թատրոնը, 144 Ave. de Saxe
Կը խօսին՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ *եւ* Mr. Emmanuel Lévy

ՎԻԷՆ

Վաղը կիրակի ժամը 2.30ին Ամիքալ-Լայիքի շքեղ սրահին մէջ
Կը խօսի՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

ՏԷՍԻՆ

Վաղը երեկոյ Salle Novelty *Կը խօսի՝* ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

ՓՈՆ ՏՕՊՆԱ

Վաղը կիրակի կէսօրէ վերջ ժամը 2ին Հ. Յ. Դաշնակցութեան սրահին մէջ: Բանախօսութիւն, արտասանութիւններ. մեներգ, եւն.:

ՓԻԺԷ ՍԻՒՐ ԱՐԺԱՆ

Վաղը կիրակի ժամը 2.30ին: Կը խօսի՝ Ընկ. Ա. ԱԲՕԵԱՆ
Կը ներկայացուի Ա. Ահարոնեանի «Էլ Մի՛ Աղօթիր»ը

ՍԷՆ ԼՈՒԻ (Մարսէյլ).—

Վաղը կիրակի կէսօրէ վերջ ժամը 2.30ին
Կը խօսի՝ Ընկ. Պ. ՀԻՒՍԵԱՆ

ԼԱ ՍԻՕԹԱ.—

Վաղը ժամը 2.30ին, կը խօսի՝ Ա. ԱԲՕԵԱՆ

ԴԱՇՏԱՀԱՆԴԷՍ-ՊՏՈՑՑ ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՄԷՋ

Կազմակերպուած Հ. Ե. Ո. Մ. Մարսէյլի մասնաճիւղին կողմէ, վաղը Կիրակի ժամը 1ին հաւաքուիլ, Ալէ Լէօն Կամպէթայի կայարանը, առնել 7-8 թիւ թրամուէյները եւ իջնել ճիշտ 8 թիւին վերջ աւտրուելութեան, յետոյ ուղղուիլ Սէնժիւլիէնի գանալի կողմի անտառը: Խումբին կ'ընկերանայ Պ. Վահան Գուլումճեան:

ԵՐԵԿՈՑԹ-ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍ

Այսօր Շաբաթ իրիկուն, 12 Rue du Renard, Paris (IV)
Կազմակերպուած Պ. ԱՐՇԱԿ ՓԷՇՏԻՄԱԼՃԵԱՆի կողմէ

Նուագախումբ եւ ճաշ-պանո: Արեւելեան նուագախումբ Պ. Պ. (Մկրտիչ, Նասիպ, Բարունակ, Յովսէփ եւ Արթաքի Սկիւտարցի), Նասրա Հանըմ (արեւելեան պարեր): Ճոխ պիւֆէ ժողովրդական գիներով:

Կը խնդրուի սեղանները նախապէս վարձել: Տոմսերու համար այժմէն դիմել ճաշարան «ANI» 67 Rue Monsieur le Prince, Paris (6), Հայկ. նպարավաճառներու մօտ՝ 26 Rue de Trévise, Cadet, 54 Rue Piat, Belleville, 28 Rue Lesage, Belleville:

ՄՈՒՏՔ 10 ՖՐԱՆՔ

ԹԱՏԵՐԱԿԱՆ ՆԵՐԿԱՅԱՑՈՒՄ ԼԻՈՆԻ ՄԷՋ

Կազմակերպուած Պոլսի եւ շրջ. Հայր. միութեան կողմէ
Վաղը կիր. ժամը 2ին, Էլտօռատօ Թատրոնը, (33, Cours Gambetta)
Կը ներկայացուի՝ ՄԵԾՆ ՏՐԴԱՏ եւ ԳՐԻԳՈՐ ԼՈՒՍԱՒՈՐԻՉ
Միջնարարներուն նուագ: Տոմսերու գիները՝ օթեակ 35.100 ֆր. (4—14 անձի համար), Թիկնաթոռներ՝ 10, 7, 5 եւ 3 ֆրանք:

Հ. Ց. Դ.

Ալֆորվիլի *Սարգիս Մինասեան* ենթակոմիտէի ժողովը՝ վաղը կիրակի կէսօրէ վերջ ժամը 2—4, ծանօթ հաւաքատեղին: Ներկայ կ'ըլլայ ընկ. Ա. Ջամալեան:

Իսկ ընկերա-հասարակական հանդիպումը իրիկունը ժամը 7ին ծանօթ հաւաքատեղին, կը խօսի՝ Ընկ. Ա. Ջամալեան, կը հրաւիրուին արձանագրուած եւ ոչ արձանագրուած ընկերներն ու համակիրները:

Ռոստով *կոմիտէի ժողովը՝ այսօր Շաբաթ իրիկուն ժամը 8.30ին 131 Fbg. du Temple: Ներկայ կ'ըլլայ ընկ. Լ. Գեւոնեան: Բոլոր ընկերներու ներկայութիւնը կարեւոր է:*

Իթալիի *Աղբիւր Սերոբ խումբի ժողովը՝ այս իրիկուն ժամը 8.30ին 184 Ave. d'Italie.*

Իսի լէ Մուլինօի եւ Պիյեանքուրի *Վռամեան ենթակոմիտէի ժողովը՝ վաղը կիրակի առաւօտ, ժամը 9.30ին ծանօթ հաւաքատեղին:*

Շավիլի *Արտութեան ենթակոմիտէն ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ իր բոլոր ընկեր.ընկերուհիները վաղը կիրակի կէսօրէ վերջ ժամը 3ին 26 Rue Carnot, Սէն Լազար-Շավիլ կայարանին քովի սրճարանը: Կարեւոր օրակարգ:*

Փոն տ'Օպնայի *Շրջ. կոմիտէի ընդհ. ժողովը՝ վաղը կիրակի կէս օրէ վերջ Մայիս 28ի հանդիսէն ետք:*

ԱՄԷՆ ՕՐ
VOLPONE
ԱՔԼԻԻ ԹԱՏՐՈՆԻՆ ՄԷՋ

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

Ալֆորվիլի Ա. Ե. Հ. Կ. Թաղի վասնաճիւղի անդամական ժողովը՝ վաղը ժամը 4.30ին Հաճի Մկըրի սրճարանը: Ներկայ կ'ըլլան կեդր. վարչութեան ներկայացուցիչները: Օրակարգ՝ Զեկոյց Ա. Ե. Հ. Կ. Թաղի երկրորդ պատգամաւորական ժողովի մասին:

Ծախու են *Մշակելի հողերը, Չուրըժէլը, Château-Lambertի, St. Jérômeի և Haute Lorretteի թաղամասերուն մէջ: Վճարման դիւրութիւններ: Դիմել՝ Պ. Ստեփանեանի, 2a Bld. de la Paix, Բ. յարկ, Մարսէյլ:*

ԳԱՐԵՋՐԱՏՈՒՆ VETZEL
1 Rue Auber
(Place de l'Opéra)
ՆԱԽԱՃԱՇ, ԸՆԹՐԻՔ
ԱՄԵՆԱԼԱՒ ԳԱՐԵՋՈՒՐԸ

ՄԱՍՆԱԳԷՏ ԲԺԻՇԿՆԵՐ
96 r. Rivoli, մէթ. Շաթլէ: Արմատ. եւ նոր մեթոտով դարմանում արանց եւ կանանց մորթի, արիւնի եւ վէներ. հիւանդութեանց (ֆրանկախտ, ջերմամիզ.) եւ վարիսի: Մասն. լապտոսկոպուաս: Խղճամիտ եւ արագ խորհրդակցութ. ամէն օր 9—12, 2—8, Կիրակի 9—12.

EMPIRE, Միւզիք-Հոլ. 37 Av. Wagram

IMPRIMERIE - **MASSIS** - ÉDITIONS
208bis, Rue Lafayette Paris (10)
Le Gérant: E. SOUVIGNY

ՖՐԱՆՍԱՀԱՅ ԱՇԽԱՏԱՒՈՐՆԵՐՈՒՆ ԵՒ ԽԱՆՈՒԹՊԱՆԵՐՈՒՆ

Ա Պ Ա Ռ Ի Կ

6ԷՆ ՄԻՆՉԵՒ 15 ԱՄԻՍ

Ընթերցո՛ղ, եթէ վաթը յիշուած առարկաներէն որեւէ գնում կատարել կը փափաքիս, մի՛ փոխցներ այս ԲԱՑԱՌԻԿ ԱՌԻԹԸ: Ձեր գնելիքին ընտրութիւնը դիւրացնելու համար, ձեզ կը ղրկենք ՁՐԻՈՐԷՆ հետեւեալ պատկերազարդ ցուցակները (քաթալոգ):

Հայերէն շրջաբերական բացատրութեամբ

ՔԱՔԱԼՈԳՆԵՐ՝

Թիւ 1.— ՄԱՀՃԱԿԱՑՆԵՐ (մեծի եւ երախայի) կազմածները եւ ծածկոցները:
Թիւ 2.— ԿԱՐԱՍԻՆԵՐ՝ ննջարանի, ճաշասրահի, հիւրանոցի, գրասենեակի:
Թիւ 3.— ՁԳԵՍՏՆԵՐ՝ կիներու, այրերու, փոքրերու, ինչպէս նաեւ գլխարկ, կօշիկ, գուլպայ, շապիկ, հովանոց, ֆանելա, եւայլն:
Թիւ 4.— ԽՈՀԱՆՈՑԻ ՍՊԱՍՆԵՐ՝ պնակ, գաւաթ, դգալ, դանակներ եւն.
Թիւ 5.— ԵՐԱԽԱՆԵՐՈՒ ԿԱՌՔԵՐ: Թիւ 6.— ՅՈՒՆՈԿԱՑՆԵՐ:
Թիւ 7.— ԿԱՐԻ ՄԵՔԵՆԱՆԵՐ: Թիւ 8.—ՀԵԾԵԼԱՆԻԵՐ (պիսիքլէթ)
Թիւ 9.— ԵՐԱԺՇՏԱԿԱՆ ԴՈՐԾԻՔՆԵՐ՝ ջութակ, մանտոլին, օրինդ:
Թիւ 11.— ԼՈՒՄԱՆԱԿԱՐԶԱԿԱՆ ԴՈՐԾԻՔՆԵՐ:
Թիւ 12.— ՁԱՐԴԱՍԵՂՆԵՐ՝ մատանիներ, օղեր, պատի ժամացոյցներ եւն:

Այս քաթալոգներէն ձեր ընտրած առարկաները, մեր յանձնարարութեամբ ձեզ կը ղրկուին առանց կանխավճարի, 6էն 15 ամիս

Ա Պ Ա Ռ Ի Կ

Առաջին ամսավճարը պիտի կատարէք ապսպրանքէն մէկ ամիս յետոյ:
Ճամբու ԾԱԽԻՔԸ ՄԵՐ ՎՐԱՅ Կը ղրկուին՝

ՖՐԱՆՍԱՅԻ ԱՄԷՆ ԿՈՂՄԸ

Ձեզ հետաքրքրող ՔԱՔԱԼՈԳԻՆ Թիւը եւ ձեր հասցէն գրեցէք մեզ՝
G. Badouhassian, 16 Bld. des Italiens, MARSEILLE

GRAND ALIMENTATION DE LA BOURSE
A. DALAKUPÉIAN
8 Rue Suffren, MARSEILLE Tél. D. 70. 89
Զուտ ոչխարի կաթով պատրաստուած ճերմակ պանիր 3, 5, 10 եւ 20 քիլոնոց թիթեղէ տուփերու մէջ: Քիլօն՝ «Մարսէյլի կայարանը» յանձնելի 10 ֆրանք:
Արեւելեան ուտեստեղէններու ճոխ մթերանոց

ԱՐԵՒԵԼԵԱՆ ՃԱՇԱՐԱՆ ԵՒ ԳԱՐԵՋՐԱՏՈՒՆ
MAISON PANDELI
Վարիչ-Տնօրէն Պ. ՄԿՐՏԻՉ (քէմանի)
2 Rue Boutebrie, Մէթրօ՝ St. Michel
Շեփ. Օտէոն 33—65
ԱՐԵՒԵԼԵԱՆ ԵՒ ԵՒՐՈՊԱԿԱՆ ՀԱՄԵՂ ԿԵՐԱԿՈՒՐՆԵՐ
ՕՂԻ՝ ազանդերով միասին մէկ գաւաթը 2 ֆրանք:
Ամէն իրիկուն արեւելեան նուագ եւ պար: Անթերի սպասարկութիւն: Արեւելքի սիրահարներու միակ կեդրոնավայրը:

ՀԱՅԿ. ԲՈՒԺԱՐԱՆ - POLYCLINIQUE de BELLEVILLE
Տէր եւ Տնօրէն՝ **ՏՕՔԹ. ԳՐԳՈՑԵԱՆ**
29, Rue (Place) des Fêtes, Paris, XIX. Tél. Nord 96-61
Բաց է ամէն օր, ուր շատ մը մասնագէտ բժիշկներէ կը խնամուին ամէն տեսակ ներքին եւ վէներական հիւանդութիւններ: Այդի մասնագէտը կ'ընդունի Գշ., Եշ. եւ Շաբաթ օրերը ժամը 4—6: Քթի, կոկորդի ու ականջի մասնագէտը ամէն Երեք. եւ Շաբաթ օրերը ժամը 2—3: ԱՏԱՄՆԱԲՈՑԺը ամէն օր ժամը 9էն 19:

ՏՕՔԹ. ՏԻՐԱՑ
Վկայեալ Փարիզի Բժշկական Ֆաքիւլթէէն, (Licencié ès Sciences)
Նախկին Interne փարիզի Hôpital des Enfants Maladesի եւ մասնագէտ մանկանց եւ ներքին հիւանդութեանց
24, Rue des Grands Augustins, Paris (6e) Place St. Michel
Հիւանդ կ'ընդունի Գշ. Եշ. Ուր. եւ Շբ. օրերը, ժամը 1էն 4
Ինչպէս նաեւ մասնաւոր ժամադրութեամբ
Métro St. Michel եւ Odéon Tél. Danton 60-46

J. PAPACHRISTO
44 Rue Fessart
Մէթրօ՝ Buttes Chaumont
Վերաբացած է նոր գործերու իր արհեստանոցը որ մէկուկէս տարիէ ի վեր փակած էր:
Նախապէս իր քով աշխատած կամ այժմ աշխատիլ փափաքող գործաւորուհիները անմիջապէս դիմեն իր հասցէին: Աշխատանք կը տրուի արհեստանոցի եւ տուներու մէջ: Գիներու վրայ բարձրացում եղած է:

BOULANT
ՋԱՁԱՐԱՆ ՊՈՒԼԱՆ
Չետեւեալ չափաւոր գիներով
12 Ֆրանք՝ 34 Bld. St. Michel
16 Ֆրանք՝ 1 Bld. Montmartre
18 Ֆրանք՝ 35 Bld. des Capucines

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMÉNIEN EN EUROPE

ՅԱՌԱՋ

ԲԱԺԱՆԵԳԻՆ

	3 ամս.	6 ամս.	Տար.
ՖՐԱՆՍԱ	35 ֆ.	70ֆ.	140ֆ.
ԱՆԳԼԻԱ	20 շլ.	40 շլ.	
ԵԳԻՊՏՈՍ	»	»	
ԻՏԱԼԻԱ	250 ֆրանք		
ԱՄԵՐԻԿԱ	6 տլ.	10 տլ.	
ԵՒՐՈՊԱ	100 ֆ.	200ֆ.	

"HARATCH"

Directeur-Propriétaire
SCH. MISSAKIAN

Խմբագիր՝
Շ. ՄԻՍԱՔԵԱՆ

Rédaction & Administration
Խմբագ. եւ վարչութիւն
235 Faub. St. Martin
PARIS (10e)

MÉTRO LOUIS-BLANC ou JAURÈS

Հասցէի փոփոխութեան համար պէտք է վճարել 2 ֆրանք

ԿԻՐԱԿԻ
9
ՅՈՒՆԻՍ
1929

9 JUIN 1929

Տարի Թիւ 978

ՕՐԱԹԵՐԹ, ԱԶԳԱՅԻՆ, ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԵՒ ԳՐԱԿԱՆ

ԳԻՆ՝ 50 ՍԱՆԹԻՄ

ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆ Հ. Յ. Դ. ԺԱ. ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ ԺՈՂՈՎԻ

(«Դրօշակ»ի վերջին Թիւէն, Ապրիլ-Մայիս)

ընկերնե՛ր եւ հայրենակիցնե՛ր,

Հ. Յ. Դաշնակցութեան 11րդ Ընդհ. Ժողովը, որ տեւեց աւելի քան մէկ կէս ամիս, լարուած ուշադրութեամբ եւ ընկերական մթնոլորտի մէջ քննութեան առաւ բազմատեսակ ազգային-քաղաքական եւ զուտ կազմակերպական հարցեր եւ յանգեցաւ հետեւանքներու։ Մեր բոլոր մարմինները եւ ընկերները պարտաւոր են ակնդէտ իրենց Գերագոյն Ժողովի որոշումներուն, կատարման համար իրենց վերաբերումը մեր կեանքի բազմապիսի հարցերու հանդէպ եւ գծելու յառաջիկայ տարիներու գործունէութեան ուղին։ Պատմութեան բերումով, Հ. Յ. Դաշնակցութիւնը դարձած է ազգային քաղաքական գօրաւոր ազդակ մը հայութեան կեանքին մէջ, ուստի իր որոշումներուն կը սպասեն նաեւ հայ ժողովրդի լայն զանգուածները եւ մեզ ու մեր դատի հակառակորդ ուժերը։ Հաւատարիմ մնալ մեր աւանդութեան՝ պիտի փորձենք համաոտ բայց մեկին՝ գործադրել Հ. Յ. Դաշնակցութեան գործունէութեան ուղին առաջ տարիներու համար։

Այն խորին համոզումով, որ ազգի ճակատագրի մէջ գօրաւոր գործօն է բուն իսկ ազգի կամքը, Ընդհ. Ժողովը ազգի հոգեբանական կացութիւնը առաջին պայմանը կը նկատէ քաղաքական ազդու գործունէութեան։ Արդ՝ Ժողովը գոհունակութեամբ կ'արձանագրէ, որ անցնող չորս տարիներու ընթացքին բաւարար չափով լուծուած են տարագիր զանգուածներու տեղաւորման եւ օրապահիկի մտահոգիչ խնդիրները, որու հետեւանքով տարագրութիւնը ժամանակաւոր է անդրադառնալու իր քաղաքական կայութեան։ Տարագիր գաղթականի դառնութիւնները ընդհանուր առմամբ որոշած են գաղթական զանգուածներու քաղաքական ուղին եւ ձգտումներու նպատակը։ Քաղաքական եռուն տրամադրութիւններ աւելի կայտուն դարձան նորահաս որբերու խիտ շարքերուն մէջ, որ անվեհեր խանդավառութեամբ փարած են քաղաքական հատուցման եւ ազատ հայրենիքի գաղափարին։ Քաղաքական տրամադրութեանց գօրացումը կը նկատուի նաեւ բուն իսկ Երկրի մէջ, ուր չնայած անլուր ճնշումներուն, որոնց ենթարկուած է հայ ժողովուրդը հակառակ անօրինակ հալածանքներուն, որ կը հարուածեն դիտաւորեալ եւ ըմբոստ տարրը մեր հայրենիքի՝ — մէկ կողմէն ժողովրդի մէջ կը գօրանայ ժխտական վերաբերումը դէպի խորհրդային կարգերը միւս կողմէն մեր աքսորական եւ բանտարկուած ընկերներու դէմ ձգած դիրքերու մէջ կ'անցնին նորանոր խանդավառ շարքեր։

Ժողովրդական զանգուածներու տեսակցական ապաքինումը եւ քաղաքական զարթօնքը պայմաններ կան հանդէս եկան շրջաններու կազմութիւններուն մէջ, եւ Ընդհ. Ժողովը միաձայնութեամբ յանգեցաւ այն եզրակացութեան, թէ վերջ անալու ժամ պէտք է նկատել դրակազմութեան եւ ուժերու ամփոփման շրջանը եւ պէտք է ժամանակը հասած համարել աշխուժացնելու պայքարը արտաքին ճակատներու վրայ։

Այս պայքարի կարգախօսը պէտք է լինի. «Միացեալ եւ Անկախ Հայաստան», որ արդէն դարձած է հայ զանգուածներու նշանաբանը։ Ընդհ. Ժողովի խորին համոզումով, Հայոց Հարցի ուրիշ լուծում անկարող է ապահովել հայութեան գոյութիւնն իբր ազգ եւ տալու անոր ազատ ստեղծագործութեան եւ բարգաւաճման հնարաւորութիւն։ «Միացեալ եւ Անկախ Հայաստանի» գաղափարն է միայն, որ պայծառօրէն եւ լիապէս կ'արտայայտէ հայ ժողովրդի գոյատեւման տենչանքը ազատ եւ ուրոյն գոյութեան։ Ազատ Հայաստանն է միայն, որ կարող է արդար հատուցում նկատուիլ մեր անհրաժեշտ պայքարի եւ անօրինակ մարտիրոսագրութեան։ Այդ պահանջը յենած է աշխատաւոր մարդկութեան բարձր սկզբունքին՝ ազգերու ինքնորոշման մասին եւ հիմք ունի միջազգային դրդապատճառներ, որ ճանչցուած են տիրապետող ազգերու կողմէն։ Այս արդարային եւ արդար պահանջի տեսակէտէն պէտք է գնահատին իրագործութիւնները մեր եւ հարեւան ազգերու կեանքին մէջ եւ շահագրգիռ պետութեանց վերաբերումը մեր հարցին։ Այդ պահանջը պէտք կազմէ անկիւնաքարը բոլորքաղաքական բանակցութեանց եւ պայմանագրութեանց։ Այս պահանջի իրականացման պէտք է դիմեն ազգային եւ կուսակցական գործունէութեան բոլոր գործիները եւ անոր շուրջը պէտք է համախմբուին բովանդակ հայութեան քաղաքական ուժերը։ Պէտք է ստեղծուի մէկ ճակատ հայութեան քաղաքական պայքարի, բովանդակ ազգը պէտք է ուղղուի մէկ նպատակ — «Միացեալ եւ Անկախ Հայաստան», եւ պէտք է ցուցադրէ մէկ կամք՝ այդ նպատակին հասնելու համար։

Մեր պայքարի ճամբին առաջին ոյժը, որուն կը հանդիպինք, Խորհրդային Ռուսաստանն է, մէկը մեծագոյն պատասխանատուներէն Անկախ Հայաստանի խորտակման։ Հանդուրժելով հայաբնակ շրջաններու անջատումը Հայաստանէն եւ անոնց կցումը հարեւան պետութեանց՝ Խորհրդային Ռուսաստանը մինչեւ իսկ կովկասի վարչական բաժանման մէջ կը շարունակէ ցարական Ռուսաստանի աւանդական քաղաքականութիւնը՝ գերազանցելով անոր դաժանութեան միւս մարդերու մէջ։ Վերջ տալով ժամուկի եւ խօսքի ազատութեան՝ ան օտար մնացուկն է, որ կը պարտադրէ Ռուսաստանի այլազան ազգերուն եւ իր արտաքոյ քաղաքականութեամբը միեռնոյն մարդի մէջ՝ յետին չքաւորութեան կը հասցնէ երկիրն աշխատաւոր զանգուածները։ Հայ ժողովրդի քաղաքական, տնտեսական եւ իմացական ազատագրութեան առաջին պայմանն է Խորհրդային կարգերու վերացումը Ռուսաստանի մէջ։ Ժողովը կը հաստատէ, սակայն, որ այդ կարգերու խորտակումը պէտք է կատարուի բուն իսկ ռուս ժողովուրդի ճիգերով, իբր անխուսափելի հետեւանք տնտեսական ահաւոր անկանման եւ այն պատակտումի, որ սկսուած է անցնող չորս տարիներու ընթացքին եւ գնալով կը խորանայ մեծամասնական կուսակցութեան մէջ։ Արտաքին ամէն ընդդէմ ներգործութիւն արգելք կարող է դառնալ այդ փրկարար քայքայումին, ուստի Ընդհ. Ժողովը վճռապէս կը մերժէ ռուէ աշակցութիւն դրսի օտար ուժերուն, որ կը ձգտին խորհրդային կարգերու վերացման։

(Մնացեալը յաջորդով)

ՕՐԸ ՕՐԻՆ

ՄԵԾ ՀՐԴԵՒ ՊՈԼՍՈՅ ՄԷՋ

Պոլիս 7 յունիս.— Քաղաքին այն մասը որ Մարմարա ծովուն վրայ կը գտնուի, թատր դարձած է լայնատարած հրդեհի մը։ Անկարելի է կռուիլ աղէտին դէմ, որ կը ծաւալի մեծ սաստկութեամբ։

Բնակչութիւնը յուսահատական վիճակի մատնուած է։

Իտալական ջրօդանաւերը Պոլսոյ վրայ

«Թայմզ»ի Պոլսոյ Թղթակիցը կը հեռագրէ յունիս 6 Թիւով.—

Այսօր կէսօրէն անմիջապէս վերջ հոս հասան 35 իտալական հալածող ու ռմբակոծող ջրօդանաւեր, հրամանատարութեամբ զօրավար մարքիզ տի Փինէտոլի։ Օդանաւերուն մէջ տեղ գրաւած էին նաեւ Ափուլիայի դուքսը եւ իտալիոյ օդանաւային փոխ-նախարար զօր. Պալպոյ։

Ժամը 8.40ին Պիրէոնէն՝ Մօտաւոր Արեւելքի իրենց երկրորդ հանգրուանէն մեկնելէ վերջ, ջրօդանաւերը առանց արկածի ճամբորդեցին եւ մեծ կանոնաւորութեամբ թառեցան Վոսփորի խաղաղ ջուրերուն վրայ, Պէօյիւքտէրէի դիմաց։ Ասոնցմէ եւ Ափուլիայի դքսուհիները, ինչպէս նաեւ հսկայ բազմութիւն մը կը դիտէին անոնց ժամանումը։ Թուրք քաղաքային, զինուորական, օդանաւային իշխանութիւնները պաշտօնական ընդունելութիւն ըրին օդանաւորդներուն, որմէ ետք հացկերոյթ մը տուաւ իտալական դեսպան Օրսինի Պարոնէ։

Ջրօդանաւերը, որոնց մէջ տեղ գրաւած են նաեւ բազմաթիւ իտալացի լրագրողներ եւ Հռոմի օտար դեսպանատանց օդանաւային կցորդները, վաղը ճամբայ պիտի ելլեն դէպի Սեւ Ծովու նաւահանգիստները՝ Վառնա (Պուլկարիա), Կոստանցա (Ռումանիա) եւ Օտեսա (Ռուսիա)։

Պարտերու հատուցագիրը կ'իմուեցաւ

Փորձագէտներու ժողովը ուրբաթ օր ժամը 11.30էն մինչեւ 17.50 անընդհատ ժողով գումարեց, վերջնապէս խմբագրելու համար Գերմանիոյ պարտքին մասին համաձայնագիրը, որ ժամը 18ին ստորագրուեցաւ։ Նախագահ Օուըն երկար կարճ ճառ մը խօսեցաւ, ու հաստատելէ յետոյ թէ ոևէ խօսք ուզող չկայ, փորձագէտներու ժողովը փակեց։ Համաձայնագրին բնագիրը պիտի հրատարակուի այս առաւօտ։

Գերմանիոյ վճարումները բաժնուած են 59 տարուան վրայ, 1 սեպտեմբեր 1929էն 31 մարտ 1988։ Առաջին 37 տարիներուն (1929-1966), Գերմանիա պիտի վճարէ տարեկան 1,988,800,000 մարք ոսկեդրամ։ Ասկէ Ֆրանսայի բաժինը պիտի ըլլայ ամէն տարի 1,046,5 միլիոն մարք, մինչ Անգլիոյ Ամերիկայի ունեցած պարտքին ի հաշիւ, Ֆրանսա ամէն տարի պիտի վճարէ 626,500,000 մարք, որով տարեկան 420 միլիոն մարքի զուտ մը պիտի մնայ ձեռքը։

Համաձայնագիրը կը ճշդէ վճարման մանրամասնութիւնները, Գերմանիոյ հասոյթի աղբիւրները եւլն.։

Ցկեանս տաժանակիր աշխատանքի Պարապօի

Լիմոժի դատարանը ցկեանս տաժանակիր աշխատանքի դատապարտեց մեծահարուստ Շառլ Պարաթօն, որ ամբաստանուած էր իբրեւ սպանիչ ինքնաշարժի վարիչ Ֆօրի եւ պատանի Պէրթրան Փէյնէի։

Երդուեալ դատաւորները հաստատական պատասխան տուած էին դատարանի 11 հարցումներուն ալ, սակայն իրենց պատասխանագրին տակ արձանագրուած «մեղմացուցիչ դէպք յանցանաց»ը սխալ մեկնելով, Պարաթօ փոխանակ մահուան դատապարտուելու, ինչպէս կը սպասուէր, ցկեանս տաժանակիր աշխատանքի դատապարտուեցաւ։ Ասկէ զատ 250,000 ֆրանք հատուցում կը ստանան Ֆօրի այրին եւ երկու որբերը։

Այս ոճիրը մեծ զայրոյթ առաջ բերաւ դասասրահին եւ ամբողջ քաղաքին մէջ։ Երկու հարիւր հեծեալ ոստիկաններ մեծ դժուարութեամբ դատարանէն բանտ փոխադրեցին Պարաթօն։ Ժողովուրդը ժամերով բուռն ցոյցեր կատարեց։ Բանուորները գործարանները ձգելով մասնակցեցան ցոյցերուն։

Իրիկուան դէմ ցուցարարները երկաթեայ ձողերով զինուած յարձակում գործեցին բանտի գլխաւոր դրան վրայ։ Ոստիկանապետը խոշտանգուեցաւ ամբոխին կողմէ եւ աչքէն վիրաւորուեցաւ։ Քլէրմոնի ոստիկանապետը եւ ուրիշ ոստիկաններ ալ վիրաւորուելով հիւանդանոց տարուեցան։ Մեծ թիւով հեծեալ եւ հեծեալ զինուորներ օգնութեան հասան՝ սուիններով անցուցած հրացանի փողին։

Ամբոխին զայրոյթը այնքան մեծ էր, որ զինուորական բոլոր խստութիւնները անգօր կը մնային։ Մինչեւ առտուան ժամը 2ը շարունակուեցան ցոյցերն ու ընդհարումները։ Հիւանդանոց փոխադրուեցան 25 հանրապետական պահակներ, ծանր վիճակի մէջ ու վեց քաղաքացիներ. թեթեւ վէրքեր ստացան 20—30 ոստիկաններ եւ բազմաթիւ ցուցարարներ։ Վիրաւորներու ընդհանուր թիւը 100ի մօտ է։ Կին մը շատ ծանր կերպով վիրաւորուած է։ Բանտը հսկողութեան տակ կը պահուի դեռ։ Ձերբակալուեցան 40 ցուցարարներ։

Բայիչ խաւի տարուան դատապարտուած

Պելկրատի դատավարութիւնը վերջացաւ։ Խրուաթ երեք երեսփոխաններու սպանիչ Գարատաղցի Փունիսար Բայիչ 20 տարի բանտարկութեան դատապարտուեցաւ։ Միւս երկու ամբաստանեալները՝ Թոմաս Փոփովիչ եւ Տրակութին Եովանովիչ ազատ արձակուեցան։

Գլխաւոր պաշտպան փաստաբանը՝ Պորա Փոփովիչ ըսաւ «Այս դատավարութեան վերջացած օրը պատմական Թուական մը պիտի կազմէ Եուկոսլաւիոյ համար։ Սպանութիւնները կանխամտածուած չէին։ Ընոնց վրայ պէտք է նայիլ այն լոյսով ինչպէս Բրուտոսի՝ երբ գգետնեց կեսարը։ Բրուտոս կը սիրէր կեսարը, բայց աւելի կը սիրէր իր հայրենիքը»։

Այս վճիռը մեծ յուզում առաջ բերաւ Զաղրէպի եւ ամբողջ Խրուաթիոյ մէջ, ուր կիրքերը փոխանակ հանդարտելու աւելի եւս արծարծուած են։

ՄԱՔՏՈՆԸԼԸՏ ԿԱԶՄԵՑ ԻՐ ԴԱՀԼԻՃԸ

ԱՆԳԼԻՈՅ ԱՌԱՋԻՆ ԿԻՆ ՆԱԽԱՐԱՐԸ

Աշխատաւորական կուսակցութեան վարիչ Րամսէյ Մաքտոնըլտ վերջնապէս կազմեց իր դահլիճը։ Նոր նախարարները երէկ Ուինտսոր երթալով ընդունուեցան Թագաւորին կողմէ։ Ահա՛ դահլիճին կազմը.—

Վարչապետ՝ Րամսէյ Մաքտոնըլտ, էլմտական նախարար՝ Ֆիլիփ Սնոտըն, արտաքին՝ Արթըր Հէնտըրսըն, դատական՝ Ճ. Հ. Թոմաս, գաղթային նախարար՝ Սիամնի Ուէպ, ներքին՝ Ճ. Ռ. Կլայնս, Հնդկաստանի՝ Ուէճվուտ Պէն, օդանաւային՝ Լորտ Թոմսըն, պատերազմական՝ Թոմ Շօ, առողջապահական՝ Արթըր Կրինվուտ, աշխատանքի՝ Ար. Մարգարիտ Պոնտֆիլտ, երկրագործական՝ Նոէլ Պըքս-Թըն, կրթական՝ Սըր Ս. Թրեվելիըն, առեւտրական՝ Ուիլեըմ Կրէհամ, ծովային՝ Այէքսանտը, Խորհուրդի լորտ նախագահ՝ Լորտ փարմուր, լորտ Շանսըլիէ՝ Լորտ Ճրսթիս Սանքի, Սկովտիոյ՝ Ու. Ատամսըն, հանրօգուտ շինութեանց՝ Էնսպէրի։

Նշանակուեցան նաեւ ուրիշ քանի մը նախարարներ, որոնք սակայն չեն մասնակցիր նախարարական խորհուրդին։ Դահլիճը կը բաղկանայ ընդամէ՛ր 19 նախարարներէ։

Անգլիոյ խորհրդարանային պատմութեան մէջ առաջին անգամն է որ կին մը նախարար կ'ըլլայ (Ար. Պոնտֆիլտ)։ 1924ի աշխատաւորական դահլիճին անդամներն էին 20 հոգի, որոնցմէ նոր դահլիճն, կը մասնակցին հետեւեալները.— Մաքտոնըլտ, Սնոտըն, Հէնտըրսըն, Թոմաս, Ուէպ, Լորտ փարմուր, Կլայնս, Շօ, Լորտ Թոմսըն, Պըքսթըն, Թրեվելիըն եւ Ատամսըն։ Մաքտոնըլտ իր դահլիճը կազմեց աշխատաւորականներու աջ թեւէն։

Արեւելեան Նահանգներուն մէջ

Արեւելեան Նահանգներու գիւղացիներուն հող տրուելու մասին ներկայացուած օրինագիծը ընդունուած է Էնկիւրիի Ազգ. Մեծ Ժողովին կողմէ։

Արեւելեան Նահանգներուն այն տեղերը ուր դեռ Թիւրք Օճաղրներ չեն բացուած, այս տարի պիտի բացուին։ Այս առթիւ Օճախի քննիչները արտակարգ քննութիւն պիտի կատարեն իրենց շրջաններուն մէջ։

Թուրք թերթերուն տագնապը

Կիրասունի երեսփոխան Հազգը Թարիք պէյ գրութիւն մը մը ներկայացուցած էր Ազգ. Ժողովին, որով կ'առաջարկէր մամուլին դրամական օժանդակութիւն ընել, նոր տառերու ընդունելութեան առթիւ։ Երեսփոխանը կ'առաջարկէր հինգ տարուան համար «րոթաթիֆ» մեքենայով տպուողներուն տարեկան 5000 եւ պարզ մեքենայով տպուողներուն՝ 1500ական ոսկի պարգեւ տալ։ Առաջարկը, ելմտացոյցի յանձնաժողովին կողմէ քննուելով Ազգ. Ժողովին ղրկուած է։ Այս վերջինը առաջին յօդուածը մերժած ըլլալով, օրինագիծը կրկին յանձնաժողովին վերադարձուած է։

Չեխ ղրտար եւ խորհրդաւոր կիներ

Գրեցինք թէ Չեխոսլավաքիոյ մէջ ձերբակալուեցաւ չեխ սպայ Ֆալուճը, որ լրտեսութիւն կ'ընէր Գերմանիոյ հաշուոյն։ Հարցաքննութեան հետեւանքով ձերբակալուեցան ուրիշ երեք սպաներ, որոնց երկուքը սպայակոյտի բարձրաստիճան գինուորականներէն։

Պերլինէն հասած լուրերու համաձայն, այս լրտեսական գործին բուն հոգին է գեղեցիկ կին մը՝ Շարլոթ Ֆոն Վոլֆէն, որ իր ազդեցութեան տակ առած էր Ֆալուճը, որուն հոմանուհին դարձած էր։ Իր առասպելական գեղեցկութեան հաւասար յանդգնութիւն ունի եւ վերջին ծայր մտացի է։ Միջազգային լրտեսութեան հետ կապ ունեցող շրջանակներու մէջ կ'ըսուի թէ Շարլոթ գերմանական լրտեսներու մէջ ամէնէն առաջինն է ու ճարպիկը։ Ոմանք նոյնիսկ զայն կը նմանցնեն Անվէրսի Խարտեաշ կնոջ, որ պատերազմի ընթացքին գերման մեծ սպայակոյտի լրտեսական կազմակերպութեան բացարձակ վարիչն էր եւ որ իր հերոսութեամբ, անգթութեամբ, ճկունութեամբ եւ անդիմադրելի հրապոյրով մեծ դեր խաղացած էր։

Շարլոթ Ֆոն Վոլֆէն ծանօթ է աշխարհի բոլոր գաղտնի ոստիկանութեանց եւ որ իրեն մօտենալու դժբախտութիւնն ունեցող մահկանացուներուն վրայ գրեթէ գերմարդկային ազդեցութիւն կը գործէ։

ՀՍԿԱՅ ԱԴԱՄԱՆԴ ՄԸ

Պրազիլիոյ Մինաս-Ժերաէս նահանգին մէջ վերջերս գտնուեցաւ խոշոր վարդագոյն ադամանդ մը, որ 111 քրատ կը կշռէ, ու երբ տաշուի, պիտի արժէ մօտ 100,000 անգլիական ոսկի։

Գտնողը զայն ծախած է 2000 ոսկիի, գնողը ծախած 8000 ոսկիի, ու վերջապէս, Անվէրսէն ադամանդի ընկերութիւն մը այդ թանկագին քարին կէսը միայն ունենալու համար առաջարկած է 8,800 ոսկի, բայց մերժուած է։

ՄԵՐ ԻՄԱՑԱԿԱՆ ԳԱՆՁԸ

II

Մեր հին ու նոր պատմութիւնը, հակառակ տարիներու անջրպետին, կապուած են անխզելի կապերով եւ կը կազմեն մէկ ներդաշնակ ամբողջութիւն։

Անդունդ մը կայ երկուքի միջեւ, անտարակոյս։ Բարբարոսներու յայտնութեան հեղինակները ստեղծեցին այդ անդունդը։ Բռնակալութեան սարսափները մահագոյժ հարուած տուին հայ փառաւոր մշակոյթին որ Հինգերորդ դարուեմ արդէն տուեր էր փայլուն ապացոյցները իր ոյժի, գեղեցկութեան ու կենսունակութեան։

Եւ խաւարը տիրապետեց Մասիսի շուրջը երկար դարեր — դահիճներու սանձարձակ խրախճաններու եւ կոհերու հոգեվարքի հռնդիւններու մէջ։

Եւ երկար դարեր հայկական քաղաքակրթութեան դիակին շուրջ պար բռնեցին աշխարհի մեծագոյն չարագործները։

Հայոց հանճարը չմեռաւ, սակայն, այդ անօրինակ հարուածներուն տակ, հայ մշակոյթի վարար գետը չցամքեցաւ այդ ղարհուրելի, մարդկային տարեգրութեանց մէջ գուցէ չտեսնուած աղէտներու ընթացքին։

Հայկական քաղաքակրթութեան «դիակը» սուտ մեռեալ մըն էր։

Գետի հոսանքը, երբեմն ընդարձակ դաշտավայրերէ ու հորիզոններէ անցնելէ վերջ, մէկէն ի մէկ կանգ կ'առնէ, հանդիպելով ամբհի քարաժայռերու, կը կծկուի ու կը գալարուի, կը մտնէ ժայռերուն տակ, դարեր շարունակ անդուլ, յամառ աշխատանքով կը փորէ ստորերկրեայ խոռոչներ, կ'անցնի ահագին տարածութիւն ոլոր-մոլոր, հանդարտ ու հաստատուն յառաջխաղացութեամբ, միշտ գետնի տակ, խաւարի մէջ, մինչեւ որ, ժայռերը չքանալով, խոչ ու խոթերը վերանալով, հոսանքը վերստին լոյս աշխարհ կուգայ, կը թաւալի նոր, աւելի հիւրընկալ միջավայրում, ազատ, անկաշկանդ ալիքներով, մինչեւ դարձեալ կը հանդիպի նոր խութերու, ապառաժներու — եւ կը վերսկսի նոյն դժնդակ գործողութիւնը գետնափոր անգքերուն մէջ, ուսկից նոյէն դուրս կը ժայթքի վաղ թէ ուշ, ապա նորէն կ'անհետանայ...

Այդպէս եղած է հայ քաղաքակրթութեան անօրինակ ճակատագիրը երկու տասնեակ դարերու ընթացքին։

Ցաղկերտներ եւ Ալփասլաններ, Լէնկ-Թիմուր, Շահաբաս, Համիդ, Թալաաթ, Լէնին(*)— խորհրդանիշ— էտապներ են մեր դժբախտ ժողովուրդի այդ դարաւոր գողգոթային։

Հինգերորդ դարէն մինչեւ քսաներորդը, Եղիշէէն մինչեւ Րաֆֆի, Վարդանէն, Ղեւոնդ Երէցէն մինչեւ Սերոբ ու Եփրեմ — նոյն գետն է, որ կը խօսի ժամանակաւոր ընդմիջումներով, նոյն դրամատ է եւ նոյն հաւաքական հոգեբանութիւնը, որ կը թաւալի սերունդէ սերունդ, գեղային ժառանգականութեան երկաթէ օրէնքներով, նոյն համարիւն դերակատարներն են ազգային մեծ ողբերգութեան, իրենց խոշոր առաքինութիւններով եւ նոյնքան խոշոր թերութիւններով, որոնք հարազատ ժողովուրդի թերութիւններ են։ Եւ ամէն տեղ, ամէն ժամանակ, թէ Վարդանց դարաշրջանում, թէ Դաւիթ Բէկի ու Սերոբի օրերուն՝ ճշմարիտ, տիտանակերպ հերոսներուն հետ հանդէս կուգան, անբաժան ստուերներու պէս եւ վհատեցուցիչ առատութեամբ — վասակատիպ հերոսները...։

Մէկ է, նման է, անբաժանելի է Հայոց պատմութեան երկարաձիգ պրոցէսը, իր փառքի ու անկումի էջերով, իր իմացական, շինարար արժէքներով եւ բացասական աւերիչ արտայայտութիւններով։

Եւ, սակայն, ահա՛ խորունկ տարաձայնութիւն մը պատմական շրջաններու գնահատութեան մէջ։

Այն կուսակցութիւնը, որ Ստուածոյ ողորմութեամբ եւ կամօքն Ռուսաստանի, կը նախագահէ այսօր բնաշխարհի Հայութեան ճակատագրին, կը դրժէ պարզապէս հայ պատմութիւնը, որ ծայրէ ծայր տոգորուած է «ազգ», «Հայրենիք» գաղափարներով, ծայրէ ծայր «Դաշնակցական» է։

Միւս կուսակցութիւնը, որ սխալմամբ «ռամկավար» անունը կը կրէ — ինչպէս որ առաջինն ալ թիւրիմացութեամբ «կոմմունիստ» կը կոչուի, խեղաթիւրելով արեւմտեան բուն կոմմունիստ ոհվիրաներու ազատաշունչ վարդապետութիւնը — այդ միւս կուսակցութիւնն ալ ջերմօրէն կը պաշտէ հինը եւ կատաղաբար երես կը դարձնէ նոր պատմութենէն, որ լեցուն է նոյն «դաշնակցական» արժէքներով — լեցուն է աւելի քան պատմութեան ո եւ է այլ շրջան։

Երկու չափ երկու կշիռ։

Մ. ՎԱՐԱՆԴԵԱՆ

*Ց. Գ.— Նախորդ յօդուածի մէջ («Յառաջ», 1 յունիս) տպուած է՝ «Մեծ Սեբաստացիի երբեմն հմայիչ *իմաստութիւնը*» պէտք է կարդալ՝ *հաստատութիւնը*։*

ԴԵՐԱՍԱՆ ՄԱՔՍՈՒԴԵԱՆ

Պ. Մաքսուտեան որ իբր դերասան մեծ յարգանք կը վայելէ Ֆրանսս. Թատերական շրջանակներու մէջ, «Վէնիւս» շարժանկարի իր մէկ դերին համար կ'արժանանայ դարձեալ ժամուլի գովեստներուն։ «Ֆոմիտիէն»ի քննադատը կը գրէ այս առթիւ. «Ջարհուրելի կերպով պայմանադրական անձնաւորութեան մը դերով, Մաքսուտեան անգամ մը եւս թոյլ տուաւ մեզի հիանալու տաղանդին եւ խղճմտանքին որ կը դնէ իր ամենէն փոքր դերերուն մէջ իսկ»։

Էքսէլսիոռի մէջ ալ կ'ըսուի Ռէոզ կը գնահատէ հետեւեալ տողերով։ — Երբ մեզի ըսեմ թէ Սարգիսի դերը կը կատարէ պ. Մաքսուտեան, անմիջապէս գայն պիտի նշմարէք իր սեւ մօրուքով եւ արջնաթոյր ակնարկով, զոր գիտէ օգտագործել այնքան ճարտարութեամբ»։

Վէնիւս շարժանկարը, որուն մէջ պ. Մաքսուտեան կը կատարէ Սարգիսի դերը, քաղուած է Ժան Վինեոյի վէպէն։

ԸՆԿԵՐ ԱԲԳԱՐԻ

ՅԻՇԱՏԱԿԻՆ

(Բ. եւ վերջին մաս)

Ու յետոյ, ինչ որ աւելի քան յուզիչ էր եւ շատ սրտառուչ, իր անհուն սէրն էր դէպի մեր մտաւորականութիւնը առհասարակ։ Անսահման խանդաղատանք մը կը տածէր դէպի գրականութեան, յեղափոխական աշխատանքներու, մտքի գործունէութեան նուիրուած մշակները՝ որքան ալ խոնարհ, որքան ալ երկրորդական ըլլային անոնք։ Ի՛նչ բարեհաճութեամբ աչք կը փակէր՝ անոնց թերութիւններուն, խոտելի ու տգեղ արատներուն վրայ։ Զանոնք կը տեսնէր աղնիւ, անձնուրաց, նուիրուած։ Այս բոլորը կը գրեմ որովհետեւ այս բոլոր յատկութիւնները կան մեր «շարքային», մեր աշխատաւոր ընկերներուն վրայ առհասարակ։ Աբգարը այդ խանդաղատանքը կը տանէր նոյնիսկ չափազանցութեան։ Անոնք որ անցած են կարատանի հանքերէն, անոնք որ դէմ մէկ անգամ տեսած են զայն՝ այդ հիւրընկալ, այդ ամէն կոչի «պատրա՛ստ» պատասխանող մարդը՝ գիտեն թէ մինչեւ ուր կը տանէր իր յարգանքն ու սէրը դէպի մեր մտաւորական ընկերները։ Իր բարեհաճ ու սիրալիր շարժուձեւերով, իր մանկական տաք ու բարի ժպիտը աչքերուն՝ կ'ուզէր անպայման անցորդը տանիլ տուն ու հիւրասիրել։ Ճանի անգամ խաղաղութեամբ ու քիչ մը յանդիմանելով զինքը՝ ըսած եմ որ քիչ մը պէտք է խնայող ըլլայ։ կ'ըսէի — Գիտե՞ս, Աբգար, այսպէս միշտ աշխատանք չըլլար, մեւ օրեր կուգան, զաւակներու տէր ես, լաւ չէ...

— Չէ՛, վազգէ՛ն, կ'ըսէր, սխալ ես, ինչպէ՛ս կարելի է ձգել որ ընկերները այդպէս մնկնին... Ու կը ժպտէր՝ իր պայծառ ու քաղցր ժպիտովը։

Օր մը ֆրանսական Աշխատանքի Համադաշնակցութեան ընդհ. քարտուղարը, Լէոն Ժուհօն եկած էր հանքագործներուն խօսելու. տեսայ որ ֆրանսացի բանուորները «վեց սունոց» սուրճով մը հիւրասիրեցին զայն ոտքի վրայ, բանուորական արճարանի մը հաշուեսեղանին առջեւ։ Մտերմութեամբ կը խօսէին հետը ու բանուորի իրենց խոշոր ձեռքերը կը դնէին մարդուն ուսին։ Ժպտուն՝ պատմեցի Աբգարին։ Գրեթէ զայրացաւ, նայեցաւ աչքերուս՝ ապշահար ու տխուր, կարծես ըսել կ'ուզէր թէ — Ի՞նչ, կ'ուզես որ մե՞նք ալ այդքա՛ն տմարդի ըլլանք՝ չէ՛, Հայերս այդպէս չենք, հիւրընկալ ժողովուրդ ենք, լաւ ժողովուրդ...

* * *

Պարզ, անկեղծ ու բուռն մարդ մըն էր ըսի, այլեւ աշխատասէր։ Գործէ վերադարձին՝ մինչեւ ուշ իրիկուն կ'աշխատէր պարտէզը, ծառ ածուներուն վրայ։ Յետոյ երբ մտնէր տուն, նէն ներս, իր ընտանեկան յարկին տակ՝ ուր այնքան հանգիստ ու խաղաղ հաճոյքով եղած եմ յաճախ, երջանիկ՝ աշխատաւոր մարդու տան այդ նորոգող մթնոլորտին մէջ, կը նստէր սեղանին առջեւ, բանուորի իր կարծր ու խոշոր ձեռքերը՝ իր զաւակներուն դրքերուն եւ տետրակներուն վրայ ու նո՛յն տենդով, նո՛յն երիտասարդական ու անդուլ աշխոյժով՝ կ'ուսուցանէր պզտիկներուն վաղուան դասը։ Մաքուր ու լաւ յարդարուած սեղանակ մըն էր։ Պատէն՝ մեզի կը նայէին մեր յեղափոխական ու նահատակ ընկերները, կորսուած մարդու իրենց նայուածքներով։ Կարծեմ՝ Քրիստափոր Միքայէլեանի խոշոր գլուխ մը կար պատին վրայ, քիչ մը ետեւը, այլ յամառ նայուածքով, թեթեւօրէն ծռած մէկ կողմի վրայ ու յետոյ զինանշանները, նկարներ, յիշատակներ՝ միշտ կապուած որեւէ հայրենի դէպքի, հայրենի մարդոց, Հ. Յ. Դաշնակցութեան վերջապէս...

Ու այդտեղ էր, հայրենի յիշատակներով բեռնաւորուած այդ սենեակին մէջ՝ ուր երբեմն հետս կը վիճէր։ Իր աշխոյժ ու երիտասարդ ձայնովը՝ զիս կը մեղադրէր որ շատ «ձախ» եմ, իմ՝ ընկերվարական, որքան աւելի շատ պիտի սիրէր զիս՝ եթէ աւելի ազգայնականը ըլլայի։ Տզէտ չէր, ժամերով ու առանձին հաճոյքով կը խօսէր մեր կուսակցութեան անցեալէն։ Կ'ընդունէր ղրաժատիրական կարգերու անարդ, անարդար ընոյթը։ Երբ մարդ տարիներով ածխահանքը կ'աշխատի, չիկրնար չզգալ աշխատանքի գերութիւնը։ Յետոյ՝ հոս գալէ առաջ իսկ գիտէր այդ բոլորը։ «Կովկասեան նախագիծ»ը ընդունուելէն յետոյ՝ մնացած էր Դաշնակցութեան մէջ. այլ սակայն, չէ՛, այս չէր չ. Յ. Դաշնակցութիւնը... Ու կը խանդավառուէր, այդերը կը շողային ու կը մոռնար ամէն բան, հանքը, ածխահորը, առօրեայ հոգերը, ամբողջ ներկան վերջապէս...

Ու այս մարդը մեռաւ՝ եղերական ու անարդար մահով մը։ Կտքած իր աշխատանքին տակ, երկրի ընդերքին մէջ։ Կ'ըմբռնէ՞ք, ընկերներ, այդ մահուան ամբողջ զարհուրանքը։ Երկիրը որ կը փլի՝ ողջ մարդու մը վրայ՝ իր ամբողջ ոճրագործ ծանրութեամբը։ Ու կեանք մը որ կը վերջանայ։ Առաւօտը գացած էր հանք՝ իրիկունը վերադառնալու համար։ Ու վերադարձաւ որպէս մեռել։ Փակեց՝ աչքերը առանց վերջին անգամ շնչելու՝ այնքան սրիկաներու, վատշուէր ու անարդ մարդոց շնչած օդը։ Մեռաւ որպէս գոհ՝ դաւադիր ու ոճրագործ աշխատանքի, գոհ՝ կեղտոտ ղրամատէրերու անասելի ու անօրակելի անփութութեան, անարդ ու թշուառական մարդոց շահուն համար...

Վերջին անգամ, ձմրան էր, երբ տեսայ զինքը։ Ընկերներ ըսին որ պարտաւոր էի հանք երթալ անգամ մը։ Բռնի՝ զիս տարաւ տուն, դիշերը պահեց։ Մինչեւ ուշ դիշեր վառարանին շուրջ նստած, ուրիշ ընկերներու հետ խօսեցանք։ Փոքրիկ ցաւեր ունէր, կուսակցական գործը իր ուղածին պէս չէր ընթանար — Չէ՛, հիմա, մարդիկ ուրիշ կերպ Դաշնակցական էին, ուրիշ...։ Ու երբեք բառ մը չկար իր մասին, իր հոգերուն, իր առօրեայ դժուարութիւններուն...

Աշխատասէր մարդ մըն էր, Աբգա՛ր, անձնուրաց ու լաւ կուսակցական, ազնիւ ու հաւատարիմ բարեկամ եւ քաջ հայր։ Գիտնա՛ս, որքան քիչ են քեզի պէս մարդիկը հոս։ Բեզի հաւատ չէ որ կը ցաւիմ — կեանքը մեծ բան մը չէ, — հապա մեր կուսակցութեան՝ որ լաւ զինուոր մը կորնցուց։

Հանգի՛ստ յղնած ոսկորներուդ, Չախչախուած մարմնիդ, ընկե՛ր։

ՎԱՉԳԻՆ ՇՈՒՇԱՆԵԱՆ

ԹՈՒՐՔ ԹԵՐԹ ՄԸ «ԱՆԴՐԱՆԻԿ»Ի ՄԱՍԻՆ

Պոլսական «Ազգ» թերթը իր շարժանկարի բաժնին մէջ կը գրէ.— Փարիզ գտնուող Հարուստներէն Համբարձումեան անունով մէկու մը նախաձեռնութեամբ, «Արմէնա Ֆիլմ» անունով ընկերութիւն մը կազմուած է։ Այս ընկերութիւնը հայկական պրոպագանդի համար ֆիլմեր պիտի արտադրէ։

«Արմէնա-Ֆիլմ»ին գլուխը կը գտնուի հայ անուանի դերասան Շահխաթունի, որ վերջերս «Անդրանիկ» անունով եւ քոմիթաճի Անդրանիկի կեանքը ցոյց տուող պրոպագանդի շարժանկար մը դարձուցած է։ Փարիզ գտնուող 30,000ի չափ Հայերը շատ հաւանած են այս ֆիլմին։ Ասոնց մէջէն ի վիճակի եղողները պիտի օգնեն այս ընկերութեան։

ՆՄՈՅՇՆԵՐ ՊԱՐՍԻԿ ԳՐԱԿԱՆՈՒԹԵՆԷՆ

ԲՆԱՍՏԵՂԾՆԵՐՈՒ ԱՐՔԱՆ ԵՒ ԻՐ ԳՈՐԾԸ

Անցեալ կիրակի ներկայացուցի Ֆէրդուսիի կեանքին գլխաւոր գիծերը, երկու կտորներ ալ թարգմանելով Իրան. Թուրանի կիւնեներէն (Շահնամէ)։

Բացատրեցի որ Ֆէրդուսիի հիացողներու հետ Մէչէդիէն թուս երթալ, այցելելու իր գերեզմանը։ Անփառունակ դամբարանին տակ կը հանգչին ոսկորները այս երկրի պարծանքին, նոյնքան անշուք գերեզման ինչպիսին է աշխարհահռչակ Օմար Խայեամի գերեզմանը Նիշապուրի մօտ, ծանօթ իմումմզատէին կից։ Ականատեսը կը զարմանայ պարսիկ ժողովուրդի անտարբերութեան վրայ, թէ ինչպէս դարեր շարունակ կը մնայ մեծ Ֆէրդուսին առանց յուշարձանի, թէեւ այդ յուշարձանը քանդակուած է ամէն մէկուն սրտին մէջ։ պարսիկ ժողովուրդը սերունդէ սերունդ կը պահպանէ իր մեծ գաւկին «բէյթ»երը, որով գործնականօրէն կը գնահատէ բանաստեղծին մեծութիւնը։ Այդ բաւական չէր եւ ահա տարիներ առաջ «Ընկերուհանը Ասարը Միլլի» միութիւնը դասախօսութիւններ կազմակերպեց, գանգան ձեռնարկներ ըրաւ յուշարձան կանգնելու։ Ցեսած եմ գեղեցիկ «մօտէլ»ը տաղանդաւոր նկարիչ Ուրժանգիի, բայց եթէ չեմ սխալիր, տակաւին ծրագրուած ձեւով գործը գլուխ չէ եկած, այնպէս ինչպէս Հնդկաստանի վրագաշտ Պարսիկներու արձանը, նուիրուած Թէհրանին երկու-երեք տարի առաջ։

Բացատրել կարենալու համար Ֆէրդուսիի մեծութիւնը, նախ պէտք է խորապէս ուսումնասիրել զայն եւ հատորներ յատկացնել այդ աշխատանքին։ Ահա թէ ինչո՞ւ ոչ միայն հայերէն, այլ պարսկերէն անգամ այնպիսի գործ մը հրապարակ հանուած չէ։

Յայտնի գրական ու պետական գործիչ Թաղիզատէն 3—4 տարի առաջ իր մէկ ճառին մէջ այսպէս կը խօսէր Ֆէրդուսիի մասին.

«... քանի դեռ աշխարհի մէջ կայ պարսիկ լեզուն — իրանցիութիւնը, ան ալ իր հին հիմնադիրներէն եւ անոր հիմնաւոր սիւնը պ'ըտի համարուի Ֆէրդուսին Իրանի համար այն տեղը ունի, ինչ որ յոյն բանաստեղծ Հոմերոսը հին Յունաստանի համար, Որատիոս Հռոմի համար, Շէյքսփիրը Անգլիոյ համար, Կէօթէն Գերմանիոյ համար, Վիքթոր Հիւկոն ու իր նմանները Ֆրանսայի համար, պուշկինը Ռուսիոյ համար եւ Ամրօղէյոն ու Մաթանբին արաբ ժողովուրդին համար։ Ան մեր ազգութեան հիմքին համար յաւերժական դղեակ մը բարձրացուց, որ իր խօսքերով հովէն ու անձրեւէն աւերը չգտնէ եւ կեանքեր անցնին անոր վրայով ուչքադուխ. ինչպէս որ ինք ալ կ'ըսէ. «Շէն հիմքերը կը քանդուին «անձրեւից ու արեւի ջերմից, «բարձր դղեակ հիմնեցի բանաս- «տեղծութիւնից, որ քամուց ու «անձրեւից աւեր չգտնէ. այս «գրքի վրայից կեանքեր կ'անց- «նին, կը կարդան բոլոր նրանք, «ովքեր իմաստուն են»։

Ճուր չէ, երբ շատ պարսիկ ականաւոր դէմքեր, ինչպէս անցեալին մէջ. նոյնպէս այսօր անհրաժեշտ կը գտնեն «Շահնամէ»ն Գուրանի նման դասաւանդել բոլոր դպրոցներուն մէջ, պարսիկ մտտաղ սերունդը հայրենասիրական ոգիով դաստիարակելու համար։

Երկու կարծիք չկայ այլեւս— «Շահնամէ»ն ճշգրիտ պատմութիւն չէ, այլ ազգային ներու վրայ հիմնուած դիցաբանական երկ մը։ առասպելները սակայն պատմութենէն ժողովուրդին սերունդէ սերունդ հասած իրական բերնեշխարներ են, որոնց վրայ նատեղծներու արքան հիմնական իր շէնքը։ «Այս իսկ առասպելներն կրկնուած են հայ եւ վրաց պատմութիւններուն եւ բանաստեղծութիւններու մէջ» (*) կը գրէ բոպագի արեւել գէտ մը եւ կ «Մէկը հայ պատմագիրներէն գաթեանգեղոս անունով նոյն Սասանեան թագաւորներու տօնական տոմարներու գրութիները օգտագործելով եւ այլներ կան տարբերութիւններ «Շահնամէ»ի եւ պատմական ճշմարտութիւններու միջեւ, որոնք քան չնչին են, որ երբեք չեն նսեմացներ Ֆէրդուսիի գործը, ինչպէս հետեւեալ օրինակը (**— «Շահնամէ»ի մէջ գրուած է դեւերը փէյգաւուսի համար քաղաք մը կը հիմնեն, որ վեց բերդեր ունէր, առաջինը դեղին պղնձէ, երկրորդը կարմիր պղնձէ վերջապէս հինգերորդը արծաթէ ու վեցերորդը ոսկիէ շինուած։ Բրոդոտոս իր գրքին մէջ նկարագրելով այդ քաղաքը (Համատան) զոր ինքն ալ չէ տեսած, նկարագրելով կ'ըսէ — Այս քաղաքը եօթը գոյն գոյն զանազան բերդեր ունէր, վերջին երկու բերդը արծաթէ եւ ոսկիէ շինած էին։

«Շահնամէ»ի ամէնէն մեծ հերոսը Ռոսթէմն է, որ ըստ ուսումնասիրողներու, պարսկական ազգային անուն չէ, քանի որ Թէհմուրաս Թէ իրմօր՝ Զալի անունը Վէսսագի մէջ երբեք չէ յիշուած։ պահպանուերէն եւ հին Ֆարսերէն լիտերատուրն մէջ սակայն Ռոսթէմ անունը կայ, որ կը նշանակէ «ուժեղ, ահարկու մարդ» եւ ամէն ճիշդը ածական մըն էր, որ ժամանակին կը տրուէր ֆիզիքական արտակարգ ոյժ ունեցողներուն Ռոսթէմ եւ Զալ տեղական անուններ են, ըստ արեւելագէտներու, ծագումէ առած Սիստանի մէ եւ յետոյ ազգային առասպելներու շարքն անցած։

Ոչ մէկ կասկած իրան-թուրանի կուիներու պատմական ճշմարտութեան մասին։ Ըստ ամէն Ֆէրդուսիի նկարագրած այդ կռիները արձագանգներն են այդ ընդհարումներուն որ տեղի ունեցած պատմական Խաղանի մէջեւ, Թուրքեստանի մէջ ընդհարումներ որոնց պատմական վաւերականութիւնը հաստատած է։ Ուրիշներու կարծիքով, այդ պատմական կուիներուն ապագայ սերունդները առասպելական գոյն տալով, հասցուցեր են Ֆէրդուսիի գրչին, որ նկատի չէ առած իր մանակագրական ճշդապահութիւնը, եթէ կարելի է այսպէս անուանել պատմականօրէն նկատի այս եւ նման վրիպումները։

Այս առթիւ կ'արժէ կարդալ փրոֆէսէօր Հէրթսֆէլդի կարծիքը.— «Ճիշդ նիւթը, որ Ֆէրդուսին քիան թագաւորներու ժամանակ պատմութեան մէջ կը հիմնուրէ, Իրանի եւ Թուրանի մէջ եղած կուիներն են։ Ընդհանրապէս քիան Հարստութեան եւ Նէհամէնիան Հարստութեան ուսումնասիրու-

(*) փրոֆէսէօր Հէրթսֆէլդ «Շահնամէ եւ պատմութիւն» էջ 55։ Վ. Ի.

(**) Նոյնը էջ 17։ Վ. Ի.

(***) Նոյնը էջ 39։ Վ. Ի.

(****) Տես Լեւոն Մեսրոպ «Մար Խայեամի քառեակները» Վ. Ի.

— Ես խոստացել եմ իմացնել, չէ՞, ինչ որ գիտեմ ես այդ մասին։ Ուրեմն լսեցեք։ Ես ծնվել եմ Ֆրանսիայի հարավում, Պրովանս նահանգում, մի փոքրիկ գյուղում, որի անունը ոչ մի նշանակություն չունի։ Հայրս աղքատ գյուղացի էր, ինչպես և մյուս բոլոր գյուղացիները։ Մենք ապրում էինք շատ ուրախ կյանքով, մինչև որ մայրս մահացավ։ Այդ ժամանակ ես տասներկու տարեկան էի։ Հայրս ինձ ուղարկեց Մարսել՝ իր մի հարուստ բարեկամի մոտ։ Այդ բարեկամը ինձ ուղարկեց Ալժիր, որտեղ ես ծառայեցի ֆրանսիական բանակում։ Ես ծառայեցի հինգ տարի, հետո ինձ ազատեցին զորությունից։ Ես վերադարձա Ալժիր, որտեղ ինձ համար գործ գտնելը շատ դժվար էր։ Ես ստիպված էի ամեն տեսակ գործ անել։ Ես եղել եմ և՛ բանվոր, և՛ նավաստի, և՛ զինվոր, և՛ ոստիկան։ Ես ամեն տեղ եղել եմ, ամեն բան արել եմ։ Ես ճանապարհորդել եմ Ասիայում, Ամերիկայում, Աֆրիկայում, Ավստրալիայում։ Ես ապրել եմ Ամերիկայի Միացյալ Նահանգներում, Մեքսիկայում, Կանադայում, Հնդկաստանում, Չինաստանում, Ճապոնիայում, Ավստրալիայում, Նոր Զելանդիայում, Սիբիրում, Ռուսաստանում, Անգլիայում, Իտալիայում, Իսպանիայում, Պորտուգալիայում, Գերմանիայում, Շվեյցարիայում, Բելգիայում, Հոլանդիայում, Դանիայում, Շվեդիայում, Նորվեգիայում, Ֆինլանդիայում, Թուրքիայում, Հունաստանում, Եգիպտոսում, Մարոկկոյում, Տունիսում, Ալժիրում, Սենեգալում, Գվինեայում, Կոնգոյում, Տրանսվաալում, Նատալում, Կապ նահանգում, Ռոդեզիայում, Անգոլայում, Մոզամբիկում, Մադագասկարում, Ռեյունիոնում, Մավրիկիոսում, Սեյշելյան կղզիներում, Ադենում, Պարսկաստանում, Աֆղանստանում, Հնդկաստանում, Ցեյլոնում, Բիրմայում, Սիամում, Մալակկայում, Սինգապուրում, Ճավայում, Սումատրայում, Բորնեոյում, Ֆիլիպինյան կղզիներում, Նոր Գվինեայում, Նոր Կալեդոնիայում, Նոր Հեբրիդներում, Սողոմոնյան կղզիներում, Նոր Զելանդիայում, Ֆիջի կղզիներում, Սամոա կղզիներում, Տոնգա կղզիներում, Թաիթի կղզում, Հավայան կղզիներում, Ալեուտյան կղզիներում, Ալյասկայում, Կանադայում, Ամերիկայի Միացյալ Նահանգներում, Մեքսիկայում, Գվատեմալայում, Սալվադորում, Հոնդուրասում, Նիկարագուայում, Կոստա Ռիկայում, Պանամայում, Կոլումբիայում, Վենեսուելայում, Էկվադորում, Պերուում, Բրազիլիայում, Ուրուգվայում, Արգենտինայում, Չիլիում, Բոլիվիայում, Պարագվայում, Պերուում, Էկվադորում, Կոլումբիայում, Վենեսուելայում, Գայանայում, Սուրինամում, Գվիանայում, Տրինիդադում, Տոբագոյում, Ճամայկայում, Հաիտիում, Դոմինիկյան Հանրապետությունում, Պուերտո Ռիկոյում, Կուբայում, Ամերիկայի Միացյալ Նահանգներում, Կանադայում, Գրենլանդիայում, Իսլանդիայում, Նորվեգիայում, Շվեդիայում, Ֆինլանդիայում, Դանիայում, Գերմանիայում, Հոլանդիայում, Բելգիայում, Շվեյցարիայում, Ավստրիայում, Չեխոսլովակիայում, Հունգարիայում, Ռումինիայում, Բուլղարիայում, Հունաստանում, Թուրքիայում, Իտալիայում, Իսպանիայում, Պորտուգալիայում, Մարոկկոյում, Տունիսում, Ալժիրում, Լիբիայում, Եգիպտոսում, Սուդանում, Էթիոպիայում, Սոմալիում, Քենիայում, Ուգանդայում, Տանգանիկայում, Ռուանդա-Ուրունդիում, Զաիրում, Անգոլայում, Նամիբիայում, Բոտսվանայում, Հարավային Աֆրիկայում, Լեսոտոյում, Սվազիլենդում, Մոզամբիկում, Զիմբաբվեում, Զամբիայում, Մալավիում, Տանգանիկայում, Քենիայում, Սոմալիում, Եմենում, Սաուդյան Արաբիայում, Քուվեյթում, Բահրեյնում, Կատարում, Արաբական Միացյալ Էմիրություններում, Օմանում, Իրանում, Աֆղանստանում, Պակիստանում, Հնդկաստանում, Նեպալում, Բութանում, Բանգլադեշում, Բիրմայում, Թաիլանդում, Լաոսում, Վիետնամում, Կամբոջայում, Մալակկայում, Սինգապուրում, Ինդոնեզիայում, Ավստրալիայում, Նոր Զելանդիայում, Ֆիջի կղզիներում, Նոր Կալեդոնիայում, Նոր Հեբրիդներում, Սողոմոնյան

SALLE PLEYEL
252 FBG. ST. HONORÉ
Մէթրօ՝ TERNES

Ա.ՅՄՕՐ ԿԻՐԱԿԻ ԻՐԻԿՈՒՆ ԺԱՄԸ ՃԻՇՏ 9ԻՆ
ՄԻԱՅՆ ՄԷԿ ԱՆԳԱՄ ԿԸ ՆԵՐԿԱՅԱՑՈՒԻ ՀԱՅ ԳԱՂՈՒԹԻՆ ՀԱՄԱՐ
Հայերէն եւ ֆրանսերէն վերտառութեամբ

ARMENA FILM/

Ա Ն Դ Ր Ա Ն Ի Կ ՖԻԼՄԸ

ՄԱՍՆԱԿՑՈՒԹԵԱՄԲ Ա. ՃԱՀԽԱԹՈՒՆԻԻ
ՍԷՆՖՈՆԻԿ ՄԵԾ ՆՈՒԱԳԱԽՈՒՄԲ
Տոմսերը կ'իշխեն
ԳԻՆԵՐԸ՝ 15, 20, 30 եւ 50 ՖՐԱՆՔ

Տ.ՕՔԹ. Տ Ի Ր Ա Ց

Վկայեալ ՓԱՐԻԶԻ ԲԺՇԿԱԿԱՆ ՖԱՒԻԼԹԷՆ, (Licencié ès Sciences)
Նախկին Interne փարիզի Hôpital des Enfants Maladesի
եւ մասնագէտ մանկանց եւ ներքին հիւանդութեանց
24, Rue des Grands Augustins, Paris (6e) Place St. Michel
Հիւանդ կ'ընդունի Գ.. Երե. Ուր. եւ Շբ. օրերը, ժամը 1էն 4
Ինչպէս նաեւ մասնաւոր ժամադրութեամբ
Métro St. Michel եւ Odéon Tél. Danton 60-46

Կ'ՈՒԶՈՒԻ

վարպետ դերձակ մը քաղաքային եւ զինուորական հագուստներ կարելու համար: Մնայուն գործ: Լաւ վճարում: Դիմել՝ A. MOULS, 1 Rue du Maréchal Joffre, Versailles.

ՀԱՑԿ. ԲՈՒԺԱՐԱՆ - POLYCLINIQUE de BELLEVILLE
Տէր եւ Տնօրէն՝ ՏՕՔԹ. ԳՐԳՈՅԵԱՆ
29, Rue (Place) des Fêtes, Paris. XIX. Tél. Nord 96-61
Բաց է ամէն օր, ուր շատ մը մասնագէտ բժիշկներէ կը խնամուին ամէն տեսակ ներքին եւ վէներական հիւանդութիւններ: Աչքի մասնագէտը կ'ընդունի Գ.., Երե. եւ Շաբաթ օրերը ժամը 4—6: Քթի, կոկորդի ու ականջի մասնագէտը ամէն Երեք. եւ Շաբաթ օրերը ժամը 2—3: ԱՏԱՄՆԱԲՈՅԺը ամէն օր ժամը 9էն 19:

ՏՕՔԹ. Ա. ՊՕՂՈՍԵԱՆ
36, Rue de Bellefond, 36
PARIS (9e)
Մէթրօ՝ Poissonnière
Tél. Trudaine 88-77

J. PAPACHRISTO
44 Rue Fessart
Մէթրօ՝ Buttes Chaumont
Վերաբացած է նոր գործերու իր արհեստանոցը որ մէկուկէս տարիէ ի վեր փակած էր:
Նախապէս իր քով աշխատած կամ այժմ աշխատիլ փափաքող գործաւորուհիները անմիջապէս դիմեն իր հասցէին: Աշխատանք կը տրուի արհեստանոցի եւ տուներու մէջ: Գիներու վրայ բարձրացում եղած է:

ԲՈՒԺԱՆՔ (Դ. տարի)
եւ
ԳԻՏՈՒԹԻՒՆ (Բ. տարի)

Ազդոջ ապահիկան եւ գիտական ամսաթերթերէն (միակը իրենց տեսակին մէջ)

ԶՐԻ մէկ օրինակ ստանալու համար անմիջապէս հասցէդ դրկէ
Revue POUJANK/
126 Fb. St. Denis, Paris (Xe)
կամ
M. DERSAHAKIAN/
16 Rue Lamorinière, Anvers (Belgique)
ՁԱՇԵՑԷ՛Ք ԵՒ ԸՆԹՐԵՑԷ՛Ք

BOULANT
ՁԱՇԻՐԱՆ ՊՈՒԼԱՆ

Հետեւեալ չափաւոր գիներով

12 ֆրանք՝ 34 Bld. St. Michel

16 ֆրանք՝ 1 Bld. Montmartre

18 ֆրանք՝ 35 Bld. des Capucines

ԳԱՐԵՋՐԱՏՈՒՆ VETZEL
1 Rue Auber
(Place de l'Opéra)
ՆԱԽԱՁԱՇ, ԸՆԹՐԻՔ
ԱՄԵՆԱԼԱՒ ԳԱՐԵՋՈՒՐԸ

Ծախու եւն *Մշակելի հո-*

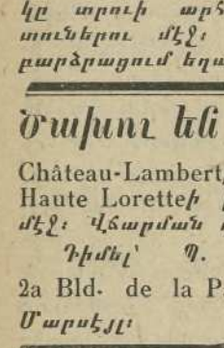
դեր, ջուրըմէջը, Château-Lambert/, St. Jérôme/ և Haute Lorette/ *թաղամասերուն մէջ: Վճարման դիւրութիւններ:*
Դիմել՝ Պ. Սահակեանեանի, 2a Bld. de la Paix, *Բ. յարկ, Մարսէյլ:*

Մեկն. պատ. ծախու է 3 փ., կրժ. 4 կոք., բակ. գին 53,000, կնախկ. 33,000:
Փլ. ԿԱՄՊԻԹԱՒ ծախու է 11 փ., կրժ., աթել. 40 մ., բղնք, շոֆ.,անթ.: Գին 235,000, կնախկ. 80,000:
ՓԱՐԻԶ (Մէթ. Պանեոլէ) ծախու տուն 3 յրկ. 9 փ. ազատ, 1ը խնթ. կամ կրժ. կ'ըլլայ. գին 148,000:
Դիմել՝ Léon, 30 r. Lamblardie (13) t. Diderot: 37-98:

Կ'ուզուի

լաւ ձեռագործ, նէյէրտ ու օղակ շինող գործաւորուհի մը որ միեւնոյն ատեն առիթը կ'ունենայ արհեստը սորվելու: Դիմել՝ Ա. Գօրգիկեանի, 7 Rue de Tournon, *երկրորդ յարկ միւս 24 եւ 28 սենեակները, Մէթրօ՝* Օտէոն:

Տ.ք. գաղտ. գիտութ. գուշակուհի
ՏԻԿ. ՄԱՐԻԱ ՋԷՆԻ

կը բացատրէ անցեալը, կ'առաջնորդէ ներկային մէջ, կը գուշակէ ապագան, ըստ ձեռքի գիծերուն, աստղերու եւ քարտերու: Ամէն օր (Կիր.ն ալ մէջը) ժ. 3—7, բացի Երե.էն: 60 rue Pigalle, Paris.

Կ'ՈՒԶՈՒԻ

վարժ գրաշար մը, լաւ վճարում եւ մնայուն գործ: Դիմել՝ «Յառաջ»ի վարչութեան:

EMPIRE, Միւզիք-Հոլ. 37 Av. Wagram

IMPRIMERIE - MASSIS - ÉDITIONS
208bis, Rue Lafayette Paris (10

Le Gérant: E. SOUVIGNY

Տ.ՕՔԹ. Մ. Տ. ՆՈՐԱՅՐ

ՆԵՐՔԻՆ եւ ԿԻՆԵՐՈՒ ՀԻՒԱՆԴՈՒԹԻՒՆՆԵՐ
17 Rue Lamartine, PARIS (9e)
Tél. Trudaine 92—47, Մէթրօ՝ Cadet, Nord Sud, N.D. de Lorette
Ամէն օր 14—19 կիրակի եւ տօն օրեր 10-12 և ժամադրութեամբ

Տ.ՕՔԹ. Ե. ՄԻՆԱՍԵԱՆՑ

ՆԱԽԿ. ԲԺՇԿԱՊԵՏ ԹԻՖԼԻԶի Կ. ԽԱԶի ՀԻՒԱՆԴԱՆՈՑՆԵՐՈՒՆ
ՆԵՐՔԻՆ, ՄԱՆԿԱՆՑ, ՄԻԶԱՍԵՌԱՑԻՆ, ՎԷՆԵՐԱԿԱՆ ՀԻՒԱՆԴՈՒԹԻՒՆՆԵՐ
42 Rue des Acacias, PARIS (17e) Մէթրօ՝ Etoile
Կ'ընդունի ամէն օր ժամը 5էն 7 եւ ժամադրութեամբ
Իսկ կիրակի օրերը միայն ժամադրութեամբ

ԻՐԱՒԱԳԻՏԱԿԱՆ ԳՐԱՍԵՆԵԱԿ (Հաստատուած 1923ին)
CABINET V. YARJANIAN
Հասցէ՝ 5 rue du Cardinal Mercier, PARIS (9e)
Tél. CENTRAL, 97-39 եւ 96.70
Կը ստանձնէ պատժական, քաղաքային եւ առեւտր. դատեր *պաշտպանելով ֆրանսացի հանրածանօթ պաշտօնակիցներու հետ, վարչական եւ հիւպատոսարանական գործերու արագ հետապնդում: Արկածի դատերու մասնաւոր ճիւղ, առանց կանխավճարի: ՅՐՄԱՆՄԱ մտնելու համար, ձեռնհաս իշխանութիւններէ արտօնագրի ստացում: (ԱՅԻՏԱՎԻԹ): Քաղաքային ամուսնութեան արագ գործողութիւն: Վիզա ամէն երկրի համար:*
Գաւառներէն եւ արտասահմանէն եղած դիմումներուն կը պատասխանուի անմիջապէս: Խորհրդակցութիւնները ձրի են:
Դիմել ամէն օր, 9էն 12 եւ 2էն 7, բացի Կիրակիէ

ԴԵՐՁԱԿԱՏՈՒՀԻ ԱՐԱՆՑ ԵՒ ԿԱՆԱՆՑ
Թ. ՈՒՆՃԵԱՆ ԵՒ ՈՐԴԻՔ
ձոխ մէթերք անգլիական եւ ֆրասսական կերպասներու
ՎԵՐՋԻՆ ՆՈՐԱՁԵՒՈՒԹԻՒՆ
66, Rue d'Hauteville, Tél. Prov. 67-07 Métro, Poissonnière

ՓԱՍՏԱԲԱՆ
ԳՐ. ԹԷԼԼԱԼԵԱՆ (ԳՐԻՄԻԹԷԼ)
Contentieux Général, R. C. Seine 423631
Հեռաձայն Ménilmontant 66-64
Ամէն տեսակ դատեր, վարչական գործեր եւ՝պաշտօնական գրութիւնք, ամենալաւ պայմաններով:
Արկածի *դատերու մասնագիտութիւն*, Առանց կանխավճարի:
Ընդունելութեան ժամեր, առաւօտ 9.30էն 10.30, կէսօրէն վերջ 2-3 եւ 7էն 8.30: Մէթրօ՝ Ménilmontant. *Թրամվէյ 5 եւ 26, Օթօպիւս* BC, BG, O եւ Q.
Հասցէ՝ G. Tellalian, avocat, 72 Rue de Ménilmontant, Paris (XX)

ԲԺՇԿԱԿԱՆ ԴԱՐՄԱՆԱՏՈՒՆ
39 Bld. de Strasbourg, Մէթրօ՝ CHATEAU D'EAU
կար տը Լ'Էսթի մօտ, հեռ. PROVENCE 69-38
ՅՕԴԱՑԱՒ, ՋՂԱՑԱՒ, ԱԶԴՐԱՋՂԱՑԱՒ (սիաթիք)
ԿԻՆԵՐՈՒ ՀԻՒԱՆԴՈՒԹԻՒՆՆԵՐ
Դարմատումը ելեկտրականութեան առաջին իսկ փորձերով (ցիաթէրմի, անդրմանիշակագոյն ճառագայթներով, հօթ ֆրէքանս, կալվանօ-ֆարատիք).

Դարմանում գաղտնի հիւանդութեանց եւ անկարողութեան, չնորհիւ շիճապատուաստի եւ հիւթաբուժութիւն:
Ա Ր Ե Ա Ն Ք Ն Ն Ո Ւ Թ Ի Ւ Ն
Հիւանդ կ'ընդունի ժամը 10—12 եւ 3—7

ԱՐԵՒԵԼԵԱՆ ՁԱՇԱՐԱՆ ԵՒ ԳԱՐԵՋՐԱՏՈՒՆ
MAISON PANDELI
Վարիչ-Տնօրէն Պ. ՄԿՐՏԻՉ (քէմանի)
2 Rue Boutebrie, Մէթրօ՝ St. Michel
Հեռ. Օտէոն 33—65
ԱՐԵՒԵԼԵԱՆ ԵՒ ԵՒՐՈՊԱԿԱՆ ՀԱՄԵՂ ԿԵՐԱԿՈՒՐՆԵՐ
ՕԴԻ՝ աղանդերով միասին մէկ գաւաթը 2 ֆրանք:
Ամէն իրիկուն արեւելեան նուագ եւ պար: Անթերի սպասարկութիւն: Արեւելքի սիրահարներու միակ կեդրոնավայրը:

ՏՕՔԹ. Ա Մ Լ Ա Ն

ՄԱՍՆԱԳԷՏ ԹՈՒՔԵՐՈՒ ԵՒ ՍՏԱՄՈՔԻՍ ՀԻՒԱՆԴՈՒԹԵԱՆՑ
Մասնաւոր յարկաբաժին՝ մորթային եւ վէներական պիտերու
Դարմանատան մէջ կը բուժէ ULTRA-VIOLET ճառագայթներով
Ցաւացաւ, Ջղացաւ (Sciatique), Նեվրալժի, Անարիւնութիւն, Ոսկրաթեքութիւն (Rachitisme) եւայլն:
16 Rue Bleue, Մէթրօ՝ Cadet. Հեռ. Provence 73-67
Կ'ԸՆԴՈՒՆԻ ԱՄԷՆ ՕՐ ԺԱՄԸ 9—12 եւ 2—7, ԿԻՐԱԿԻ 9—12

ԵԹԷ կ'ուզես ուտել միշտ լաւը
ու վճարել միանգամայն աժան. Դիմէ
24, Rue St. Lazare, PARIS (9e)
ՃԷՆԱՋԵԱՆ ԵՒ ԸՆԿԵԱՆ
Արեւելեան ուտեստեղէններու մէթերանոցը:

Տօքթ. ՍԵԹԵԱՆ պատիւ ունի ծանուցանելու իր յաճախորդներուն թէ իր բժշկական դարմանատունը որ կը գտնուէր 20 Rue Fauvet եւ 38 Ave. St. Ouen, փոխադրուած է 63 Rue Damremont, PARIS (18e).
Հեռաձայն Marcadet 03-64 Nord Sud: Lamarck
Հիւանդ կ'ընդունի ամէն օր ժամը 2—7

ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԻՒՆ ՆՈՐ ՀԱՍՑԷԻՍ
ԴԵՐՁԱԿ Ս. ԿԻՒԼՊՕԼԵԱՆ
3 Rue Montholon, PARIS (9e) Métro: Poissonnière

ԺԱՄԱԳՈՐԾ ԵՒ ՈՍԿԵՐԻՉ
ՀՐԱՉ ՍԱՐԳԻՍԵԱՆ
ՆԱԽԿԻՆ ՊԵՏ ՕՄԷԿԱ ԺԱՄԱՑՈՅՑՆԵՐՈՒ ԺԸՆԵԻԻ ԴՈՐԾԱՒԱՆԻՆ
29 Rue Mathis, փարիզ, Մէթրօ՝ Crimée,
R. C. Seine 248, 459 հեռ. Nord 59-21
Նորոգութիւն՝ ժամացոյցներու եւ ոսկեղէն առարկաներու: ձոխ մէթերք՝ *Զէնիթ, Լանժին, Էլէքսիոն, Օմէկա, Լիփ, Ռոտէքս* ժամացոյցներու, *Քարիւեօն Ուէսթմինսթրներու*, ակնեղէններու, ոսկեղէն եւ արծաթեղէն ամէն տեսակ առարկաներու,

ՎԱՐՁՈՒ ԽԱՆՈՒԹ
Վարձու է գեղեցիկ խանութ մը յետնամասով եւ բնակութեան յարմար մեծ սենեակով վր: Իրաւունք կը տրուի դերձակութեան, պերճանքի առարկաներու առեւտուրի, քոնֆէքսիոնի եւ նման վաճառականական գործերու: Ջուր, կազ, ելեքտրականութիւն եւ շարժիչ ուժ:
8 տարուան *պայմ.*, տարեկան վարձք՝ 6000 ֆր. եւ *շարժ:*
Մանրամասնութիւններու համար դիմել՝ 13 Rue St. Gilles, փարիզ: Խանութը այցելելու համար նախապէս ժամադրուիլ հեռաձայնով, Turbigo 83-95:

ԱՐԵՒԵԼԵԱՆ ԵՒ ԵՒՐՈՊԱԿԱՆ ՆՊԱՐԱՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆ
MAISON VARTERESSIAN
1bis Rue Hautefeuille, Մէթրօ St. Michel
Արեւելեան եւ եւրոպական ամէն տեսակ նպարեղէններ
Ա Մ Ե Ն Ա Լ Ա Ի Մ Ա Ք Ո Ի Ր Ա Ժ Ա Ն
Մասնաւոր սպասարկութիւն բնակարաններու համար
Կ'ընդունինք ապսպրանքներ գաւառներէն և արտասահմանէն
Ջատկի առթիւ ամենաընտիր իւղով պատրաստուած չէօրէկներ

ՖՐԱՆՍԱՅԻ ՄԻԱԿ ՆԵՐԿԱՅԱՑՈՒՑԻՉ EXCLUSIF
ՀԱՑԵՐԷՆ ԹՈՒՐՔԵՐԷՆ, ՅՈՒՆԱՐԷՆ
ԲԼԱՔՆԵՐՈՒ՝ ԳԻՆ 18 ՖՐ.
Պելվիլի ծանօթ հայ նպարավաճառ
Յ. ԱՐԹԻՆԵԱՆ
28 Rue Lesage, PARIS (20e)
Métro Belleville Tél. Ménil. 61.85

Ձոխ մէթերք Թէ նախկին եւ Թէ ամենավերջին եղանակներու՝ երգուած եւ նուագուած նշանաւոր երգիչներէ, կազէլ, շարգը, խմբերգ, Թագպիմ եւայլն: Հայերէն ձոգեւոր, աշխարհիկ եւ գեղջկական երգեր՝ Թէ՛ մեներգ եւ Թէ խմբերգ: Տպուած ցուցակը ձրի է:
Ինչպէս նաեւ բօրդաՒիֆ լաւ կրամոֆոններ եւ արեւելեան նպարեղէններու լաւագոյնը ամենազեղչեալ գիներով:

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMÉNIEN EN EUROPE

ՅԱՌԱՋ

ԲԱԺԱՆԵԳԻՆ

	3 ամս.	6 ամս.	Տար.
ՖՐԱՆՍԱ	35 ֆ.	70ֆ.	140ֆ.
ԱՆԳԼԻԱ	20 շլ.	40 շլ.	
ԵԳԻՊՏՈՍ	»	»	
ԻՏԱԼԻԱ		250 ֆրանք	
ԱՄԵՐԻԿԱ		6 տլ.	10 տլ.
ԵՒՐՈՊԱ		100 ֆ.	200ֆ.

"HARATCH"

Directeur-Propriétaire SCH. MISSAKIAN

Խմբագիր՝ Շ. ՄԻՍԱՔԵԱՆ

Rédaction & Administration
Խմբագ. եւ վարչութիւն
235 Faub. St. Martin - PARIS (10e)

MÉTRO LOUIS-BLANC ou JAURÈS

Հասցէի փոփոխութեան համար պէտք է վճարել 2 ֆրանք

ԵՐԵՔՇԱԲԹԻ 11 ՅՈՒՆԻՍ 1929

11 JUIN 1929

Թ. ՏԱՐԻ Թիւ 979

ՕՐԱԹԵՐԹ, ԱԶԳԱՅԻՆ, ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԵՒ ԳՐԱԿԱՆ

ԳԻՆ՝ 50 ՍԱՆԹԻՄ

ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆ Հ. Յ. Դ. ԺԱ. ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ ԺՈՂՈՎԻ

(Շարունակութիւն կիրակի Թիւէն եւ վերջ)

Միւս կողմէն նկատի ունենալով մեր ժողովուրդի սահմանադիր կարողութիւնը եւ ուժերու ինքնամփոփման գերագոյն պահանջը՝ Հ. Յ. Դաշնակցութիւնը պէտք է չանայ ժամանակցութիւն ցուցնել նաեւ Ռուսաստանի ներքին կուիւներուն մէջ։ Ան կը շարունակէ մնալ գաղափարական հակառակորդ խորհրդային կարգերու, արմատն պահելու համար հայ զանգուածներու քաղաքական մտածումը։

Գալով Հայաստանին՝ Հ. Յ. Դաշնակցութիւնը դէմ լինելով այնտեղի խորհրդային կարգերուն, միաժամանակ դէմ է եւ այդ կարգերու բռնի վերացման փորձերուն։ Լինելով Ռուսաստանի մէկ ճեղքուածը՝ Հայաստանի քաղաքական կացութիւնը հիմնովին կախում է փոխուիլ միայն այդ կուսակցութեան քայքայման եւ Ռուսաստանի խորհրդային իշխանութեան խորտակման հետեւանքով։ Պահանջելով ամէն ճշմարիտ շինարարութիւն, յորդորելով ուրիշներն՝ օժանդակել եւ անձամբ աշակցելով Հայաստանի վերաշինութեան մեծ գործին՝ Հ. Յ. Դաշնակցութիւնը կը շարունակէ դաւափարական ընդդիմադիրի իր դերը կատարել Հայաստանի պետական կառավարութեան հանդէպ՝ խարանելով անոր ապիրատութիւնը հայ ժողովրդի բախտի անօրինութեան մէջ եւ յանուր թուլամորթութիւնը աշխատաւոր հասութեան շահերու պաշտպանութեան գործին մէջ։ Կովկասի խորհրդային «Հանրապետութեանց» եւ Ռուսաստանի հանդէպ։ Մեր գլխաւոր նպատակը պէտք է լինի երկրի հասութեան ուշադրութիւնը դարձնել իր ինքնապաշտպանութեան եւ անոր յարակից խնդիրներուն վրայ։ Մեր համոզումով ինքնապաշտպանութիւնը անհրաժեշտ կը դառնայ Ռուսաստանի ներքին յեղաշրջման ժամանակ, երբ ռուսական զօրքերը խուճապով հեռանան հիւսիս եւ հայ ժողովուրդը մինակ մնայ հրթական աւերիչ ուժերու եւ իր համակիրներու հանդէպ։ Անմտութիւն կը լինէր յուսալ, որ այս հիմնական գործի կազմակերպութիւնը իր վրայ կ'առնէ Հայաստանի ապագային կառավարութիւնը. ան առաջինը կ'երթայ խուճապահար ռուս զօրքի հետ դէպի Ռուսաստան, ինչպէս եկած էր անոր սուինի պաշտպանութեամբ Հայաստանը վարելու։ Այս մեծ գործը պէտք է նախաձեռնէ եւ գլուխ հանէ հա՛յ ժողովուրդը։

Մեր ազատագրական պայքարի ճամբին երկրորդ արժը, որուն կանդրիպինք, Թուրքիան է, որ բնաջնջած է հայութիւնն իր պատմական հայրենիքին մէջ եւ այն ժլատ հաժոզութիւն ունի, թէ ատով մաքրած է իր հաշիւները պայքարող հայութեան հետ եւ ամիշտ թաղած է Հայոց Հարցը։ Ընդհ. Ժողովը որոշած է զարկ տալ անոր դէմ ժղուղ պայքարին եւ յարաճուն գործօն դիմադրութեամբ ստիպել Թուրքիան ճանչնալու հայ ժողովուրդի քաղաքական իրաւունքները Եփրատէն Արեւելք ինկած հայկական հողերու մէջ։ Այս պայքարի յաջողութեան համար անհրաժեշտ է մէկ կողմէ ստեղծել հայութեան ժողին մէջ եւ բնական դաշնակից գտնել այն բոլոր տարրերը, որ այս կամ այն ձեւով կը նպաստեն Թուրքիոյ տկարացման։

Ընդհ. Ժողովը յատկապէս կ'ողջունէ Քիւրտերու ըմբոստացումը Թուրքիոյ դէմ։ Այդ շարժումը կը նկատէ նպաստաւոր հայ եւ քիւրտ դատի համար եւ դիտակից հայութեան ուշադրութիւնն ու համակրանքը կը հրաւիրէ այդ անհաւասար եւ հերոսական պայքարին վրայ։

Անհաւասար պայքարին մէջ, որ պատմութեան հարկադրանքի տակ եւ յանուն ազատ եւ անկախ հայրենիքի կը վարէ Դաշնակցութիւնը սիրով, իբր մարտական կազմակերպութիւն, ան մինակ հայութեան քաղաքական դիրքերուն վրայ։ Հայրենիքն ու ազատութիւնը, սակայն, համազգային արժէքներ են, եւ բովանդակ ազգը պարտաւոր է աշխատելու անոնց իրականացման համար. անհրաժեշտ է, որ աւելի լայն զանգուածներ իրենց բարոյական եւ նիւթական աջակցութիւնը բերեն այս բախտորոշ պայքարին։ Վերակազմութեան եւ ինքնամփոփումի համար բաւական եղան մեր կազմակերպութեան սեփական միջոցները. աւելի ազդու քաղաքական դեր խաղալու համար անհրաժեշտ են նիւթական աւելի մեծ միջոցներ։ Քաղաքական տհասութեան հետեւանքով հայութեան ունեւոր դասը դիտակցութիւնը չունի պատմական այն մեծ դերին, զոր կը կատարէ Հ. Յ. Դաշնակցութիւնը՝ ձգտելով Միացեալ Անկախ Հայաստանի իրականացման, եւ որ, սակայն պարտական է ունենալ. ան պարտական է բոլորուիլ Հ. Յ. Դաշնակցութեան շուրջը զօրավիղ լինել հայ ժողովուրդի ազատարար պայքարին։ Կուսակցական եւ հանրային բոլոր բեմերէն եւ ժամուլի մէջ պէտք է անօրէն քարոզուի ազատասէր տարրերու գործակցութեան գաղափարը, մինչեւ որ դառնայ խորին համոզում եւ կենդանի գործ։

Մեր քաղաքական նպատակները այնքան աւելի յաժող ու հրամայական կը հետապնդուին, որքան հայ զանգուածները հաւատարիմ մնան մեր ազգային նկարագրին եւ դարաւոր արժէքներուն։ Այս պատճառով մենք կը շարունակենք նեցուկը մնալ Հայաստանի Հանրապետութեան Պատուիրակութեան, որ այսօր կը ներկայանայ անկախ Հայաստանի աւանդապահ հաստատութիւնը ըլլալու վաղը վիճակուած է քաղաքական կարեւոր դեր խաղալ իր կեանքին մէջ։

Գալով ազգային-կրթական խնդիրներուն՝ Ընդհ. Ժողովը կը հանդէս իր բոլոր ժարմիններուն պահպանել եղած ազգային կազմակերպութիւնը, ստեղծել նոր ազգային կազմակերպութիւն այն վայրերու մէջ, ուր չկան։ Միաժամանակ կը հրահանգէ բոլոր մարմիններուն եւ անձերուն մասնակցիլ եւ աջակցիլ այն բոլոր մշակութային ձեռնարկներուն, որոնց նպատակն է հալը Հայ պահել գաղութներու մէջ։ Այս ասպարէզին վրայ մեր հիմնական ձգտումը պէտք է լինի այնքան անձամբ վարել գործերը, որքան արմնցնել զանգուածներու ազգային դիտակցութիւնը եւ հանրային պարտականութեան զգացումը՝ աւելահովելով լաւագոյն տարրերու մասնակցութիւնը ազգավարութեան գործին մէջ։

Թեւակոխելով գործունէութեան նոր շրջան՝ Ընդհ. Ժողովը իր հիացումը կը յայտնէ հայ ժողովուրդին, որ հակառակ բախտի ծանր հարուածներուն, կը շարունակէ անկուն հոգիով հետամուտ լինել իր քաղաքական ազատութեան։ Մեր սրտագին ողջոյնը կ'ուղղենք մեր անձնուէր ընկերներուն, որ յանուն Հայրենիքի ազատութեան կը տառապին աքսորի ճամբաներուն, բանտերու եւ բեւեռաժերձ ու սիբերիական բռնավայրերու մէջ։ Հաւատարիմ Հ. Յ. Դաշնակցութեան սրբազան աւանդներուն՝ անոնք զոհեցին եւ կը շարունակեն զոհել ամէն ինչ հայ ժողովուրդի բարօրութեան համար։

Ընկերներ եւ հայրենակիցնե՛ր.

Ոչ մէկ իրաւակարգ յաւերժական է, բայց մանաւանդ ոչ մէկ անիրաւ կարգ, որ բարոյական արդարացում չունի։ Թուրքիան չկարողացաւ մեռցնել Հայոց Հարցը, թէեւ հարիւր հազարներով Հայ Ջարդեց, եւ ոչ ալ խորհրդային բռնապետութիւնը պէտք է կարողանայ վերջնապէս թաղել ազատ Հայաստանի գաղափարը, թէեւ հազարներով բանտերն ու աքսորավայրերը կը լեցնէ։ Ներքին քայքայումը բաժինն է երկու յանցապարտ դաշնակիցներուն, եւ հեռու չէ ժամանակը, երբ անիրաւ կարգերը պիտի խորտակուին շառաչով երկու անիրաւ երկիրներու մէջ ալ։ Անոնց քայքայումին զուգահեռ կը բարձրանայ հայ զանգուածներու նկուն տրամադրութիւնը եւ կ'աշխուժանայ պայքարը հին խրամատներու մէջ։ Մեզ հետ է ժարդկութեան առողջ բնազդը, իրաւունքն ու արդարութիւնը։ Մեր թշնամին բարոյական ոչնարան չունի իր անօրինակ բռնութեան համար։ Սուինն ու կացինը, որոնց յենուած են անոնք, ինքնին դատապարտութիւն են անոնց հաժար։ Ճշմարտապէս կ'իշխէ ան, որ կ'իշխէ ժողովուրդի սիրտերուն։ Այդ սիրտերը մեզ հետ են նոյնիսկ մեր թշնամիի խոստովանութեամբ։ Այդ սիրտերն անսպառ կորով եւ ոգեւորութիւն կը ներշնչեն բոլոր պայքարողներուն՝ բռնութեան դէմ խիզախելու աւելի վճռական եւ յանդուգն։

Մեր վերջին խօսքը մենք կ'ուղղենք հայ նորահաս սերունդին։ Անցնող սերունդը ազատութեան տենչով խանդավառ՝ կարողացաւ համախմբել բովանդակ հայութեան ուժերը եւ պատմութիւնը օգտագործելով՝ պատմական փուշիներէն վերստեղծել ազատ Հայաստան։ Ոչ թէ դարեր, այլ տարիներ առաջ կորսնցուցած ազատութիւնն է, որ կը վիճակուի վերագրաւել եւ ստեղծել Միացեալ եւ Անկախ Հայաստան։ Պէտք է դիտակցիլ այն բախտորոշ դերը, որ պատմութեան բերումով վիճակուած է ձեզ։ Պէտք է ներքուստ եւ վճռապէս գինուորագրուիլ Նոր Հայաստանին։ Մարտական Հ. Յ. Դաշնակցութիւնն է, որ այս յորդորն ու կոչը կ'ուղղէ ձեզ։ Անոր հիմունքները շաղախուած են հազարաւոր մարտիկներու արիւնով, որ ինկած են ազատութեան ճամբին։ Բայց քանի դեռ չկայ Միացեալ եւ Ազատ Հայաստանը, նորահաս սերունդներու պատմական դերը չէ՛ վերջացած։

Հաւաքուեցէ՛ք, ուրեմն, հայրենիքի դրօշին տակ, Հ. Յ. Դաշնակցութեան փորձառու ղեկավարութեամբ վերագրաւելու կորած ազատութիւնը։

Կեցցէ՛ տոկուն եւ հերոսական հայ ժողովուրդը,

Կեցցէ՛ Միացեալ եւ Անկախ Հայաստանը։

2 Մայիս, 1929 («ԴՐՕՇԱԿ», Ապրիլ-Մայիսի Թիւ)

ՕՐ ԸՍ ՕՐԻՆ

ՀԱՑ ԵՐԻՏԱՍԱՐԴԻ ՄԸ ՈՉԻՐԸ

ԿԻՆԸ, ՓԵՆԻՆ, ՋՈՒԱՆԸԼ, ԱՆԵՐՋԱՓԸ ԵՒ ԴՐԱՑԻՆԵՐԸ ԿԸ ՎԻՐԱՒՈՐԷ

Փարիզի ժօտիկ արուարձան Իսի-լէ-Մուլինօի մէջ բազմաթիւ փայտաշէն փոքր խրճիթներ կան, ուր կը բնակին Ռընօի եւ այլ գործարաններու մէջ աշխատող Հայեր։ Կիրակի առաւօտ այդ խրճիթներէն մէկուն մէջ պատահեցաւ արիւնալի դէպք մը, որ յուզեց ամբողջ արուարձանը եւ որուն արձագանգ կը դառնան երէկ առտուան ֆրանսերէն թերթերը։

Երկու տարի առաջ, Յակոբ Օթեան անուն բանւոր մը՝ 25 տարուընամուսնացած էր Արուսեակ Բարակեանի հետ եւ կը բնակէին Իսի-լէ-Մուլինօ Ալէ տը լա Սէն, Թիւ 66։ Էրիկ-կնկանսերը երկար չտեւեց եւ ասկէ եօթը ամիս առաջ Տիկ. Արուսեակ ամուսինը ձգելով, գնաց բնակիլ իր քրոջ՝ Օր. Կատարինէ Բարակեանի մօտ, նոյն փողոցի Թիւ 77 խրճիթը։

Այս բաժանումը շատ գէշ ազդեց Յակոբի վրայ, որ քանիցս փորձեց կինը փարախ վերադարձնելու ժասին, բայց ի դուր, Արուսեակ կը մերժէր միշտ։

— Եկո՛ւր մեր տունը բնակէ, կ'ըսէր։ Կ'ուզեմ իրը եղբայր սիրել քեզ, բայց աւելին մի՛ պահանջեր։

Յակոբ չէր գոհանար այս առաջարկով եւ հետզհետէ կը ջղայնանար։ Վերջերս ծանօթացաւ վհուկ Ալճերիացիի մը հետ, որ անպատճառ կը խոստանար կինը կրկին տաքցնել իրեն հանդէպ։ Ատոր համար բաւական էր յուռութք մը։ Ալճերիացին խորհուրդ տուաւ Յակոբին որ կնոջ մէկ շապիկը բերէ իրեն, միայն թէ պէտք չէ ըսէ անոր թէ ի՛նչ պիտի ընէ զայն։

Այդ շապիկը ուզելու համար է որ Յակոբ, կիրակի առաւօտ ժամը 10,30ին գնաց կնոջ սենեակը, Ա. յարկին վրայ, ուր կը գտնուէին նաեւ անոր քոյրն ու եղբօրորդին, 7 տարեկան տղայ մը։ Արուսեակ զարմացած այս պահանջէն, մերժեց տալ շապիկը, մանաւանդ որ Յակոբ չէր ուզեր ըսել թէ ի՛նչ պիտի ընէ։ Ի վերջոյ, զայրացած, երկու կիները փորձեցին դուռնէն դուրս նետել զայն։ Յակոբ դիմադրեց եւ հրամայեց փոքրիկին դուրս ելլել։ Յետոյ զրպանէն խոշոր ատրճանակ մը հանելով, սկսաւ պարպել երկու կիներուն վրայ։

Ազգականներն ու դրացիները ղէնքի ձայնը իմանալով, օգնութեան փութացին։ Յակոբ՝ ինքզինքէն ելած՝ սանդուխին գլուխը դիրք բռնեց եւ հասնողին վրայ կրակեց։ Այս ձեւով ծանրապէս վիրաւորեց իր զոքանչը՝ տիկին Բարակեանը, 60 տարու, դրացի կին մը՝ տիկին Սողոմոնեան (.?) 51 տարեկան։

Վերջապէս Յակոբի աներձագը՝ Միասք Բարակեան եւ դրացի մը՝ Իսքէնտէր Սողոմոնեան յաջողեցան զսպել զայն եւ ձեռքն ու ոտքը կապեցին՝ արգիլելու համար զայն որ պատուհանէն փախչի։ Քիչ վերջ հասան ոստիկան մը եւ ոստիկանդինուոր մը, որոնք Յակոբ Օթեանը ձերբակալելով ոստիկանատուն տարին, իսկ վիրաւորները փոխադրեցին Իսի Փըթի-Մէնաժ հիւանդանոցը։

Տիկին Սոֆի Սողոմոնեանի վիճակը շատ ծանր է. ձախ ծիծը ծակած են երկու գնդակներ, իսկ զոքանչին՝ Տիկին Բարակեանի մէկ սրունքին ոսկորը չախչախուած է։ Կինը՝ Արուսեակ Օթեան, 21 տարեկան եւ քենին՝ կատարինէ Բարակեան, 20 տարեկան, թեթեւ վէրքեր միայն ստացած են սրունքէն եւ ձեռքէն։ Իսքէնտէր Սողոմոնեանի ձախ ձեռքը ծակած է գընդակէ մը, իսկ Միասք Բարակեանի ձեռքէն կտոր մը միս փըրցուած է ակռաներով։

Վանվի ոստիկանապետը Ջամարոն կէսօրէն վերջ հարցաքննեց Յակոբ Օթեանը, որուն վրայ դեռ 20 փամփուշտ գըտնուեցաւ։ Հարցաքննեց նաեւ քանի մը վկաներ։ Յակոբ բանտն է հիմա։

Տրոցկի Անգլիա երթալ կ'ուզէ

Պոլիս, 9 յունիս.— Տրոցկի հեռաձայնով խնդրեց Անգլիոյ նոր վարչապետ Րամսէյ Մաքտոնըլտէն, որ արտօնէ իր Անգլիա մուտքը, հոն ստիպողական բժշկական դարմանումի մը հետեւելու եւ շարունակելու համար պատրաստութիւնը զանազան գրքերու՝ զորս ծրագրած է գրել։

Տրոցկի նոյնպէս խնդրեց Պոլսոյ անգլիական հիւպատոսարանէն որ վիզա տայ իրեն։

Կիրակիոյ հունձքերը վնասուած

Ատանայէն կը հաղորդեն թէ վերջերս շարունակ տեղացող անձրեւները բազմաթիւ բամպակի արտեր փճացուցած են։ Մէրսինի ցորենի բերքն ալ բաւական վնասուած է տեղատարափէն։

Ասկէ զատ, հեղեղի պատճառով անգործածելի վիճակի վերածուած են Ուլու Գըշլա-Զայխան, Սարըղա-Աւրանճը եւ Տէրպէնտկայարաններուն միջեւ գտնուած երկաթուղիները, այնպէս որ շոգեկառքի երթեւեկը դադրած է մինչեւ նորոգութիւնները աւարտիլը։

Հրդեհ Ռոտոսթոյի մէջ

Քանի մը օր առաջ հեռագիր մը կը հաղորդէր որ Ռոտոսթոն հրոյ ճարակ եղած է։

Վերջին թղթաբերով ստացուած թուրք թերթերը կը գրեն թէ այրած են 50 էաւելի տուներ ու խանութներ։ Հրդեհը ծագումառած է շուկայի Շատրան կոչուած տեղէն, որուն վերի եւ վարի մասերը, մինչեւ փողոցներու բերանը ամբողջութեամբ այրած են։ Նախապէս շատ վախցած են եւ կէս գիշերին ուղղուած հեռագրով մը Պոլսոյ հրշէջներու օգնութիւնը խնդրած են։ Սակայն առտուան դէմ կարելի եղած է մարել կրակը՝ տեղական եւ Զորլուի հրշէջ գունդերու ջանքերով։

Նաւահի ընկերվարական համաժողովը

ՎԻՃԱԲԱՆՈՒԹԻՒՆՆԵՐ ՊԱՇՏՕՆԱԹԵՐԹԻՆ ՄԱՍԻՆ

Ֆրանսայի ընկերվարական կուսակցութեան 26րդ ազգային համաժողովը բացուեցաւ կիրակի առաւօտ Նանսիի սինեմալի սրահին մէջ։ Ներկայ էին ժօտ 200 պատգամաւորներ, որոնց կարգին կը տեսնուէին Փոլ-Ֆոր, Ռընօտել, Քոնփէր-Մորել, Պրաք, Ֆրոսար, Կրումպաք, Մութէ եւն.։ Համաժողովին չեն ժամանակցիր Փոլ Պոնքուր եւ Ֆիանսէթ։ Օտար ընկերվարականներէն ներկայ էին Վանտէրվէլտէ եւ Վան Տէպրէօք (Պելճիքա), Մոտիլլիանի (Իտալիա) եւ ուրիշներ։

Նախագահ Տոլէյի բացման ճառէն յետոյ, քարտուղար Սէվրաք տեղեկութիւններ տուաւ ժողովի կազմութեան եւ օրակարգին մասին։

Ընդհ. քարտուղար Փոլ-Ֆոր արագօրէն կարդաց օտար ընկերվարական կուսակցութեանց ուղղած հաժակրական ուղերձները։ Յետոյ համաժողովը ջերմ շնորհաւորութիւններ ուղղեց Անգլիոյ եւ Տանիմարքայի ընկերվարականներուն, իրենց վերջին ընտրական յաջողութեանց համար։

Հերթական հարցերու քննութենէն յետոյ, վիճաբանութիւն բացուեցաւ ընկերվարական կուսակցութեան պաշտօնաթերթի «Փոփիւլէր»ի մասին։ Քոնփէր-Մորել եւ իզէրի պատգամաւոր Հիւսէլ խիստ քննադատութիւններ ըրին։ Փոլ Ռընօտել իր կարգին դիտել տուաւ թէ թերթը պէտք եղածին պէս չէ գարգացած։

— Ամէն համաժողովի, ըսաւ, պիտի անդրադառնամ «Փոփիւլէրի» խնդրին։ Կուսակցութեան թերթը շատ քիչ տարածուած է։ Յետոյ, համաժողովի նախօրեակին բաց բեմ մը չեղաւ անիկա բոլոր ընկերներու համար։ Պրոպագանդը բացարձակապէս անբաւարար է, ու գաւառի մէջ հատավաճառի ջընջուժը մեծապէս պակսեցուցած է անոր գարգացման կարելիութիւնները։ Ասկէ զատ, թերթը շատ ծանրաբեռնուած է քաղաքականութեամբ եւ գանագանութիւն չկայ մէջը։

Յետոյ ակնարկելով «Իւմանիթէ»ի ծաւալման փարիզեան շրջանին մէջ, Ռընօտել գոչեց.

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Դ.էջ)

ՆԱՄԱԿՆԵՐ ԼՈՆՏՈՆԷՆ

ԱՇԽԱՏԱՒՈՐԱԿԱՆ ՅԱՂԹԱՆԱԿԸ

Պատահեցաւ անխուսափելին, հակառակ պահպանողական տարրերու յաւատեսութեան։ Աշխատաւորական կուսակցութիւնը խորհրդարանի 615 ե-րեսփոխաններու թիւին վրայ շահեցաւ 288 աթոռ, պարտութեան մատնելով պահպանողականները որոնք պիտի ունենան 258 երեսփոխան յառաջիկայ խորհրդարանին մէջ։ Շուքի մէջ կը մնայ Լոյտ Ճորճի խմբակցութիւնը իր 58 ներկայացուցիչներով, իսկ հաժանավարները չունին ոչ իսկ մէկ աթոռ։

Մայիս 30ի թուականը անկիւնադարձ մըն է Անգլիոյ խորհրդարանի պատմութեան մէջ։ Անվիճելի է աշխատաւորականներու յաղթանակը։ Դրամատիրական ու ազնուապետական իրաւակարգի այս դասական երկրին համար կարծուածէն շատ աւելի մեծ նշանակութիւն ունի 1929ի ընտրութեանց արդիւնքը։ Պարտուողը այս կամ այն «բուրժուա» կուսակցութիւնը չէ, այլ ընդհանուր ժառանգութիւն մը։ Առանց միաժտօրէն եզրակացնելու որ ընկերվարական դաղափարականը հիմնովին արմատացած է այս ժողովուրդին մէջ, կրնանք հետզհետէ համոզուիլ որ նոյնիսկ քաղաքական ու ընկերային այս պայմաններու տակ, ուշագրաւ յեղաշրջում մը կայ ժողովրդային հոգեբանութեան մէջ։ Հին արժէքները կամաց կամաց կը կորսնցնեն իրենց հմայքը եւ ժարգոց հորիզոնը հետզհետէ կը լայնանայ։ Ո՞վ կը հաւատար ասկէ երեսուն տարի առաջ որ բրիտանական կայսրութեան դեկը պիտի վարէ աշխատաւորական կուսակցութիւնը։ Այսօր իրականութիւն է այդ բանը։ Խորհրդարանական ընտրութիւններու արդիւնքը որքան ալ անորոշ ու երկդիմի ըլլայ, արտայայտիչն է վերջ ի վերջոյ տիրող տրամադրութիւններու։ Ընկերվարութիւնը տակաւին չի կրնար հիմնովին յեղաշրջել Անգլիոյ ընկերային կարգուսարքը, բայց կրնայ շատ բան փոխել աւանդութիւններէն։ Ահաւասիկ երկրորդ անգամն է, հինգ տարուան ընթացքին, որ Աշխատաւորականները դահլիճ կը կազմեն։ Ճիշդ չէ պնդել թէ այդ երկու առիթներն ալ ստեղծուեցան քաղաքական ու տնտեսական պայմաններու առաժամեայ դասաւորումէն եւ չկային աւելի կենսական շարժառիթներ։ Ամէնէն էական պատճառը աշխատաւորականներու յաջողութեան, պէտք է փնտռել այն իրողութեան մէջ որ ժողովուրդները ոչ միայն կը փընտռեն նոր վարիչներ, այլ մանաւանդ, ինչպէս ըսինք վերը, կը փնտռեն նոր գաղափարներ եւ արդիական միջոցներ ամէն կարգի բարենորոգումներու համար։ Այսօրուան Անգլիան յիսուն տարի առաջուան Անգլիան չէ։ Հետեւաբար անկարելի է դասական միջոցներով լուծել կարգ մը խնդիրներ որոնք ծնունդ են ներկայ տնտեսական պայմաններուն։

Եթէ աշխատաւորական տարրերը Անգլիոյ մէջ կամ Անգլիա-ւէլսն գուրս, տակաւին չեն կրնար անսահման խանդավառութիւնով ծափ ու ծնծղայ զարնել այս յաղթանակին համար, պահպանողական տարրերն ալ միւս կողմէ չեն կրնար նսեմացնել անոր արժէքը։ Կարգ մը թուանշաններ պերճախօս են այս մասին երկու հոսանքներուն համար ալ հետաքրքրական։ Պահպանողականներու 258 երեսփոխանները ստացան 8,654 հազար 244 քուէ, մինչդեռ աշխատաւորականները իրենց 288 երեսփոխաններով ստացան միայն 8.373.938 քուէ։ Եթէ առաջին գումարին վրայ աւելցնէք ազատականներու քուէները՝ 5,286,221, կ'ունենանք աւօտ 14 միլիոն հակաշխատաւորական քուէ։ Անիկա շատ յստակ ցոյց կու տայ որ ժողովուրդի մեծ մասը կ'ուզէ որ պահպանողականները իշխանութենէ հեռացուին։ Ընդհանուր ընտրութեանց մէջ ասիկա կանոնական երեւոյթ մըն է անշուշտ եւ եթէ ներկայ ընտրական օրէնքը բարեփոխուէր եւ ընդունուէր համեմատական ներկայացուցչութեան սիստէմը, որուն ախոյեանն է Լոյտ Ճորճ, հաւանաբար աշխատաւորականները չէին կրնար շահիլ պայքարը։ Կայ երկրորդ պարագայ մը։ 1924ին 21 միլիոն ընտրողներու թիւէն պահպանողականները շահեցան 7,634,324քուէ, իսկ աշխատաւորականները՝ 5,538,131։ Այս տարի ընտրողներու գումարն էր՝28,828,890։ Թուաբանական հաշուով, Պալտուինի խմբակցութիւնը պէտք է ստանար աւելի քան 10 միլիոն քուէ, իսկ Մաքտոնըլտ հազիւ 7 միլիոն։ Պատահեցաւ հակառակը։ Պահպանողականները կորսնցուցին 143 աթոռ, իսկ աշխատաւորականները շահեցան 126 աւելի իրենց նախորդ թիւէն (162)։

Երեսփ. ժողովին ներկայ դասաւորումը քաղաքական ներքին պատճառներու վերագրելէ յետոյ, պէտք չէ զանց առնել նաեւ 21 տարեկանէն 30 տարեկան կիներու դերը քուէներու բաշխումին մէջ։ Հակառակ պահպանողականներու ժանրակրկիտ հաշիւներուն եւ ուսումնասիրութեանց, կիներու չախչախիչ մեծամասնութիւնը քուէարկեց ի նպաստ աշխատաւորական վարչապետին։ Անսպասելի էր այս իրողութիւնը անոնց համար որոնք կը հաւատային իգական սեռին պահպանողական բնազդին։

Պահպանողականներու պարտութեան ուրիշ պատճառ մըն էր նաեւ ազատական կուսակցութեան անհաշտ դիրքը։ Դաշտնիք չէ նոյնիսկ աշխատաւորականներուն համար որ, եթէ Լ. Ճորճ մէկ ճակատ կազմէր օրուան կուսակցութեան հետ եւ ապարէզ չիջեցնէր 600ի չափ թեկնածուներու բանակ մը, հակաշխատաւորական կոիւը աւելի պիտի դիւրանար։ Նախկին ազատական վարչապետը պատճառ եղաւ որ քուէները երեքի բաժնուին եւ տուժեց իր կուսակցութիւնը հակառակ իր հեռատորական տաղանդին ու վարդապետ խոստումներուն։

Շատ ալ որոշ չէ թէ ինչու չեն կրնար իրար հասկնալ սա՛ երկու պատմական կուսակցութիւնները, որոնց դասակարգային շահերուն մէջ չկայ էական տարբերութիւն։ Սրսնտէյ Թայմզ կը յիշէր անցեալ օր որ թէ՛ Պալտուին եւ թէ Մաքտոնըլտ չեն ուզեր որեւէ գործակցութիւն ունենալ Լոյտ Ճորճի հետ չեն ուզեր մանաւանդ ըլլալ անոր «երախտաւորեալը»։ Իր այսօրուան աննշան դիրքովը, ազատական վարիչը պիտի աշխատի շարք մը երաշխիքներ կորզել աշխատաւորականներէն, փոխարէն խոստանալով իր ակցութիւնը խորհրդարանէն ներս։ Համեմատական ներկայացուցչութեան ծրագիրը մէկն էր իր պայմաններէն։ Համաձայն վերջին յայտարարութեանց, աշխատաւորական վարչապետը պիտի աշխատի պէտք չունենալ այդ փոքրաթիւ խմբակցութեան օժանդակութեան, թէեւ ան է որ իսկապէս պիտի պահէ ձեռքը Երեսփ. ժողովին ներսը։ Երեկոյեան թերթի մը ծանօթ աշխատակիցը՝ թերեւս պահպանողական, հաւանական կը նկատէ պահպանողական-աշխատաւորական հասկացողութիւն մը. այդ պարագային ի հարկէ ազատականները շատ բան կը կորսնցնեն իրենց դիրքէն։

* * *

Օրուան ամէնէն հետաքրքիր հարցն է անշուշտ իմանալ թէ աշխատաւորական կառավարութիւնը ի՞նչ ուղղութեամբ պիտի վարէ երկրին գործերը եւ ինչ բանով պիտի դանագանուի իր նախորդներէն։ Վստահօրէն կարելի է ըսել որ Մաքտոնըլտ պիտի վարէ չափազանց մեղմ քաղաքականութիւն մը ներքին եւ արտաքին խնդիրներու մէջ. մեղմ այն հասկացողութեամբ որ շարք մը իսկապէս աշխատաւորական ծրագիրներ — ազդայնացում ճարտարարուեստի միջոցներու, դրամագլուխի տուրք եւալլն — մէկ կողմ պիտի դրուին առայժմ։ Իր զանազան յայտարարութիւններէն յայտնապէս կը տեսնուի որ պահպանողականները կամ ազատականները պատճառներ չպիտի ունենան խրտչելու։ Հաւանաբար աշխատաւորական վարչապետը ամէնէն առաջ պիտի զբաղի գինանթափութեան հարցով։ Այս փշոտ հարցին մասին վերջնական կարգադրութեան մը գալը անհրաժեշտ կը նկատուի, բարելաւելու համար անգլեւամերիկեան յարաբերութիւնները։ Փորձ պիտի ըլլայ նոյնպէս վերաքննելու միջազգային պարտքերու խնդիրը։ Տէյլի Թելեկրաֆ զգուշութիւն կը յանձնարարէ այս երկրորդ կէտին մէջ որուն մասին ոչ մէկ ակնարկ կ'ուզեն Ամերիկայի վարիչները։ Այս հաշուեյարդարի վերաքննութիւնը կրնայ նաեւ անախորժութիւններու տեղի տալ դաշնակից երկրի մը մէջ ուր ծանօթ են աշխատաւորականներու տրամադրութեանց պարտքերու սնոլուծելի հանգոյցին մասին։ Ինչ կը վերաբերի անգլեւռուս դիւանագիտական յարաբերութեանց վերահաստատումին, աշխատաւորականները տակաւին լուռ են այս մասին։ Այսպէս կամ այնպէս հաւանական չէ որ յաւերժանայ այս քէնը որ միասակար կը թուի Անգլիոյ առեւտուրին։

* * *

Գալով հայ ժողովուրդի շահերուն, ի՞նչ տարբերութիւն կրնայ ընել դահլիճին փոփոխութիւնը։

Ո՛չ մէկ։ Թերեւս աշխատաւորականները, իբրեւ աւելի գաղափարական կազմակերպութիւն, որոշ չափով շահագրգռուին մեր մանր-մունր հոգերով, սակայն միաժամանակ պիտի ըլլար լուսալ որ եւ է լուրջ յեղաշրջում մեր ներկայ քաղաքական պայմաններու մէջ։ Կարգ մը հայրենակիցներ, որոնք դեռ 1916ին արտասանուած ճառերուն եւ շոայլուած խոստումներու տպաւորութեան տակ են, բարիք կը սպասեն այս կամ այն պետական վարիչէն։ Այսքան յուսախաբութենէ ետք, հայ ժողովուրդը ականջ չունի հէքեաթ մտիկ ընելու։ Մեր փրկութիւնը ուրիշ ուղղութեամբ պէտք է փնտռենք, փոխանակ օրօրուելու ամուլ ակնկալութիւններով։

ՅԻՐԱՅՐ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

ՕԴԱՅԻՆ ԿԱՋԻ ՄԱՍԻՆ

Կը պատահի որ խողովակին վրայ բացուած աննշմարելի ճեղքէ մը՝ օդային կազը փախի եւ պատճառէ ծանր արկածներ։ Կազին՝ օդին մէջ տարածումը կը յայտնուի հոտով։ Ի՞նչ ընել այդ պարագային։ կարգ մը անխոհեմներ, ճեղքը երեւան հանելու յոյսով, խողովակին կը մօտենան վառուած մոմով մը, որուն հետեւանքով պայթում մը տեղի կ'ունենայ։ երբեք պէտք չէ ճեղքուած խողովակին մօտենալ վառ մոմով կամ կանթեղով։ Յաճախ, «Օրուան դէպքեր»ու բաժնին մէջ, արձանագրած ենք ծանր ու մահացու արկածներ, նման անխոհեմութիւններու հետեւանքով,

Նման պարագայի մը մէջ, նախ պէտք է բանալ սենեակին կամ խոհանոցին բոլոր պատուհաննները ու դռները, տարածուած կազը վանելու եւ թունաւորման առաջքն առնելու համար։

Յետոյ պէտք է փակել կազի բոլոր ծորակները։ ճեղքը կամ կազի փախուստ տուող կէտը երեւան հանելու համար, աճա գործնական եղանակ մը։ Խողովակներուն վրայ պտտցնել վրձին մը որ օճառի փրփուրով թրջուած ըլլայ։ Այն պահուն որ վրձինը կ'անցնի ծակին կամ ճեղքին վրայէն, փախող կազը պղպջակներ կը ձեւացնէ օճառին փրփուրէն եւ այս կերպով, երեւան կ'ելլէ ճեղքը։

ԱՆԿԱԽՈՒԹԵԱՆ ՏՕՆԸ ԱԹԷՆՔԻ ՄԷՋ

ՀԱՅԵՒՅՈՅՆ ԵՂԲԱՅՐԱԿՑՈՒԹԵԱՆ ՅՈՅՑ ՄԸ

Այս տարի Աթէնքի մէջ ալ աննախընթաց բազմութեամբ եւ խանդավառութեամբ տօնուած է Անկախութեան տօնը, Մայիս 26ին։ «Նոր Օր»էն կը քաղենք հետեւեալ տեղեկութիւնները.—

Նախապէս որոշուած էր հայկական շրջանակի մէջ սահմանափակել հանդէսը։ Կարգադիր ցանձնախումբը յարմար դատեց հրաւիրել Լենեւհայ եղբայրակցութեան գոյքի մը վերածել զայն եւ առաջադիմական մը կատարել։

Իրենց մասնակցութիւնը բերող հիւրերը այնքան շատ էին որ՝ կարգադիր ցանձնախումբը ամէն օր ստիպուած կ'ըլլար փոփոխութիւններ մտցնել յայտագրին մէջ։

Պաշտօնապէս հրաւիրուած էին, պատերազմական նախարարութիւնը, Ա. Զօրաբանակի հրամանատարութիւնը, հելլէն Մամուլոյ Միութիւնը, Հանրային Ապահովութեան Տնօրէնութիւնը, ոստիկանապետը, Ամերիկեան Լեգէոնը, բարձր պաշտօնատարները, փոքր Ասիոյ Գաղթականական Միութիւնը, ծերակուտականներ եւ երեսփոխաններ։

Հանդէսէն երկու օր առաջ, հելլէն Մամուլոյ Միութիւնը թերթերու մէջ հրատարակել տուած էր հետեւեալ ազդը.

«Հայաստանի Անկախութեան IIրդ տարեդարձին տօնակատարութիւնը տեղի պիտի ունենայ Մայիս 26ին, կիրակի ժամը IIին, Դիոնիսիա Թատրոնին մէջ։ Հայ եւ հելլէն բանախօսներ պիտի խօսին հայկական Դատի մասին։ Հայերուն անկեղծ բարեկամները կը հրաւիրուին ներկայ ըլլալ»

Ցաջորդաբար, երկու անգամ, տարբեր ձեւերով երեւցած այս ազդը արդէն մեծ ոգեւորութիւն առաջ բերած էր հայասէր հելլէն շրջանակներու մէջ։

Ժամը 9ուկէսին ժողովուրդը սկսաւ խուժել։ Ժամը տասին արդէն սրահը լեցուած էր։ Ա. զօրաբանակի ֆանֆարը կանուխէն եկած էր «Մեր Հայրենիք»ի եւ Զէյթունի քայլերգին փորձերը կատարելու։

Հելլէն հիւրերու համար վերապահուած էին առաջին երեք կարգի աթոռները։

Որոշեալ ժամուն, հանդէսը սկսաւ յունական քայլերգով, զոր եռաձայն երգեց կոմիտասեան երգչախումբը, դեկավարութեամբ տաղանդաւոր երգչուհի Օր. Մարի Աշուղեանի։

Ապա գինուորական ֆանֆարը հնչեցուց «Մեր Հայրենիք»ը։ Ժողովուրդը յոտնկայս ունկնդրեց երկու քայլերգները։

Նախագահ ընկեր Լազեան հանդէսը բանալով, օրուան տօնին նշանակութիւնը պարզեց, մաղթելով որ օր մը Հայրենիքի մէջ, այս բազմութեամբ եւ ոգեւորութեամբ տօնուի ազգային տօնը։

Հայ Լեգէոնական միութեան կողմէ խօսեցաւ Զօր. Թորգոմ, նախ հայերէն եւ յետոյ ֆրանսերէն, հիւրերու համար։

«Մեծ տօն է այսօր։ Տիրող ոգեւորութիւնը կ'ապացուցանէ թէ Հայ ժողովուրդը կը գնահատէ անկախութեան արժէքը։ Ըրեան գնով մենք ունեցանք անկախ Հայաստան, բայց երկար չտեւեց անոր կեանքը։ Մեր պայքարը վերջացած չէ։ Մեր դատին լուծումը չտրուեցաւ, հակառակ մեր ըրած զոհողութիւններուն. Սեւրի դաշնագրին յաջորդող Լոզանի դաշնագիրը կ'անգիտանայ հայ ժողովուրդին գոյութիւնը։ Շենք ճանչնար Լոզանը, ուր՝ դաշնակիցները ուրացան մեր իրաւունքները։ Մենք կեցած ենք Սեւրի դաշնագրին վրայ, որ մեր ազգային ցանկութիւններուն մասամբ գոհացում կուտայ։ Հայ ժողովուրդը կրնայ ունի թուրքերուն դէմ, ան պիտի շարունակէ պայքարը, մինչեւ որ տիրանայ իր իրաւունքներուն։»

«Իմէրիսիս Թիփոս» օրաթերթին տնօրէն պ. Քոսթաս Ա. Թանաթոսիր տիկնոջ ծանր հիւանդութեան պատճառաւ, չկրցաւ անձամբ ներկայ գտնուիլ հանդէսին եւ բանախօսել։ Իր փոխանորդը ցաւ յայտնեց ակամայ բացակայութեան համար եւ թերթին կողմէ, բանախօս ներկայացուց պ. Ալէքսանտրու՝ պոլսեցի հայասէր ցոյն մը, որ հետեւեալ կարճ, բայց ազդու ճառը խօսեցաւ.

«Հայերը շատ լաւ կը ճանչենամ, բազմաթիւ յատկութիւններով օժտուած ժողովուրդ է։ Հին դարերուն ունեցած է անկախ պետութիւն։ Բիւզանդական կայսրութեան օրերուն, մեծ դեր կատարած են հայ իշխանները։ Հայերուն եւ ցոյներուն եղբայրութիւնը շատ հին է։ Ընդ՝ատեն մը տիրած էին փոքր Ասիոյ բարձրաւանդակին եւ ծաղկեցուցած իրենց երկիրը։ Ընդհ. պատերազմին ազգովին դաշնակիցներու կողքին պատերազմեցան, միլիոն մը զոհեր տուին եւ իրենց գէնքի զօրութեամբ, անկախ Հայաստան մը ստեղծեցին։ Բայց արժանի տեղը չտրուեցաւ անոնց։ Հայկական Դատը դեռ անլոյծ կը մնայ։ Մենք ալ այն յոյսով կ'ապրինք թէ մօտ ատենէն դարձեալ պիտի վերապրաւենք փոքր Ասիան եւ Թուրքերուն ցոյց պիտի տանք իրենց տեղը»։

* * *

Եգիպտոսէն, իբր հիւր քաղաքացի գտնուող Բարեգործականի գործիչ Վեր. Խանդամուր խօսեցաւ սգեւորեալ ճառ մը.

«Հայ ժողովուրդը թուականներու գերի դարձած է։ Ունեցանք 16րդ յօդուածը, որ յետոյ փոխուեցաւ 61րդի։ Անոր յաջորդեց 1920ը (Սեւրի դաշնագիրը), որ 1923ին Լոզանի դաշնագրին տուաւ իր տեղը։

Մայիս 28ը մեր պատմութեան մէջ փառաւոր թուական մըն է։ Անոր պտուղն է Նոյ 29ի Առանց առաջինին, վերջինը չպիտի ունենայինք։

Մեր ուզածը չտուին մեզի, բայց չմոռնանք որ այսօր ունինք փոքրիկ Հայաստան մը, որ կորիզն է վաղուան Միացեալ եւ Անկախ Հայաստանին։ Որպէս զի իրականացնենք մեր գանկութիւնները, պէտք է որ ներքին ճակատը ամրացնենք եւ վերջ տանք անհամերաշխութեան։ Միացեալ ուժերով, հրաշքներ կրնանք գործել։ Եւ ինչո՞ւ համար քով քովի չգանք։ ի՞նչ պատճառներ կան իրարմէ բաժնուած ապրելու։ Եթէ կը ձգտինք Միացեալ Հայաստանին, եւ կը գանկանք զայն իրականացնել, պէտք է որ Հայ ժողովուրդը ամէնէն առաջ համերաշխ ըլլայ ինքն իր մէջ։ Միացեալ Հայաստանը մեր խէաչն է։ Ժողովուրդները չեն կրնար ապրիլ առանց իտէալի։ Յարատեւ կամքով եւ հաստատամտութեամբ, կրնանք իրականացնել մեր իտէալը, բաւական է որ բոլորս գնահատենք անոր կարեւորութիւնը եւ միացնենք մեր ուժերը»։

Ցաջորդ բանախօսներէն ընկ. Մ. Խարթիկեան Մայիս 28ին յանգող պատմական դէպքերը ներկայացուց եւ պարզեց 1918 թուին կովկասի վիճակը։

«Հ. Ց. Դաշնակցութիւնը 30 տարի պայքարեցաւ ու տքնեցաւ անկախութիւն տալու համար հին ժողովուրդին եւ 1918 Մայիսին կատարեց իր խոստումը։ Դէպքերը փոխուեցան յետոյ, կորիւնները արիւնով խեղդեցին մինչեւ նուկանկախ Հայաստանը բայց չկրցան նաեւ ժողովուրդի հոգիին պոկել անկախութեան իտէալը։ Հայաստանի ժողովուրդը այսօր գաղտնօրէն կը համբուրէ հայկական դրօշակը եւ կը սպասէ այն օրուան, երբ պիտի կրնայ դրօշակը ծածանել ազատօրէն։»

«Փաթրիս» օրաթերթիկողմէ, ծանօթ հրապարակագիր պ. Փանտելիս հետեւեալ գրաւոր ուղերձը կարդաց.

«Փաթրիս»ի տնօրէնը ցաւ կը զգայ որ ինք չի կրնար մասնակցիլ ձեր հանդէսին. ան իր ոգեկոչները կը ղրկէ հայ ժողովուրդին եւ կը յայտնէ թէ «Փաթրիս»ի էջերը միշտ տրամադրի են հայկական դատին արծարծման համար»։

Կիրակոս Ք. Ներէտեան ոգեւորեալ ճառ մը խօսեցաւ եւ ժողովուրդը յուսադրեց նոր Մայիս 28երու, թելադրեց էյուսահատիլ, սրտապնդուիլ. հաւատարիմ մնալ մեր ազգային աւանդութիւններուն։

Վերջին բանախօսն էր Հ. Ը. Ը. Ենքի նախկին հիւպատոս պ. Գրիգորեան, որ յուշարձան խօսքով ճառ մը խօսեցաւ.

— «1896էն ի վեր ցունամտան իր գիրկը բացած է միջոփախստական հայերու ապաստանութիւն տալու համար։ Երկար տարիներու պայքարներէ, հին դարեր օտար լուծի տակ ծռելէ եւ միլիոնաւոր մարդկային զոհեր տալէ յետոյ, հայ ժողովուրդն ալ ունեցաւ իր անկախութիւնը որ նուիրագործուեցաւ Սեւրի դաշնագրով։

Թերացած պիտի ըլլայի, եթէ այսբեմէնչիչէհանուներուն անկախութեան համար թանկագին ծառայութիւններ մատուցած ցունամտանի մեծ դիւանագէտ պ. Եւէֆթերիոս Վենիզելոսի ոգեհոգիին խորը հայասիրական զգացումները միշտ տեղ գրաւած են։

Հանդէսին պաշտօնապէս կը մասնակցէին պատերազմ. նախարարութենէն երկու սպաներ, Ա. զօրաբանակի հրամանատար զօր. Մանէթասի ներկայացուցիչը իր տիկնոջ, Հանր. ապահովութեան տնօրէնութենէն սպայ մը, Աթէնքի ոստիկանապետին փոխանորդը, հելլէն մամուլի ներկայացուցիչները, Ամերիկեան Լէգէոնը, Ազգ. կդրոն, Վարչութեան դիւանը, յարանուանութիւնները, ազգային մարմինները եւ բոլոր Հայրենակցական Միութիւնները։

— Նշո՛ւմ էլ ես տալիս սկսելը... — փնթ-
փնթաց մի՛ ընկնիս, ես չես խոսում, ես ընդ-
հատում եմ, որովհետև ուզում եմ ասել, որ
ինձ համար... ասա՛... Մրտիս եմ ընկնում,
որ ես ինչ-որ բան եմ ասելու, որ ինձ հե-
տաքրքրում է, որ ես ասելիք ունեմ, որ
ինձ համար կարևոր է, որ ես ուզում եմ
ասել... Ես ոչ մի բան չունեմ ասելու, ես
ոչ մի բանի մասին չեմ ուզում խոսել, ես
ոչ մի բանի մասին չեմ մտածում, ես ոչ
մի բանի մասին չեմ ուզում մտածել, ես
ոչ մի բանի մասին չեմ կարող մտածել,
ես ոչ մի բանի մասին չեմ կարող խոսել,
ես ոչ մի բանի մասին չեմ կարող ասել,
ես ոչ մի բանի մասին չեմ կարող լսել,
ես ոչ մի բանի մասին չեմ կարող հասկա-
նալ, ես ոչ մի բանի մասին չեմ կարող
հետաքրքրվել, ես ոչ մի բանի մասին չեմ
կարող հոգալ, ես ոչ մի բանի մասին չեմ
կարող հոգ տանել, ես ոչ մի բանի մասին
չեմ կարող հոգ տանել, ես ոչ մի բանի
մասին չեմ կարող հոգ տանել, ես ոչ մի
բանի մասին չեմ կարող հոգ տանել, ես
ոչ մի բանի մասին չեմ կարող հոգ տանել,
ես ոչ մի բանի մասին չեմ կարող հոգ տա-
նել, ես ոչ մի բանի մասին չեմ կարող հոգ
տանել, ես ոչ մի բանի մասին չեմ կարող
հոգ տանել, ես ոչ մի բանի մասին չեմ կա-
րող հոգ տանել, ես ոչ մի բանի մասին չեմ
կարող հոգ տանել, ես ոչ մի բանի մասին
չեմ կարող հոգ տանել, ես ոչ մի բանի մա-
սին չեմ կարող հոգ տանել, ես ոչ մի բա-
նի մասին չեմ կարող հոգ տանել, ես ոչ
մի բանի մասին չեմ կարող հոգ տանել, ես
ոչ մի բանի մասին չեմ կարող հոգ տանել,
ես ոչ մի բանի մասին չեմ կարող հոգ տա-
նել, ես ոչ մի բանի մասին չեմ կարող հոգ
տանել, ես ոչ մի բանի մասին չեմ կարող
հոգ տանել, ես ոչ մի բանի մասին չեմ կա-
րող հոգ տանել, ես ոչ մի բանի մասին չեմ
կարող հոգ տանել, ես ոչ մի բանի մասին
չեմ կարող հոգ տանել, ես ոչ մի բանի մա-
սին չեմ կարող հոգ տանել, ես ոչ մի բա-
նի մասին չեմ կարող հոգ տանել, ես ոչ
մի բանի մասին չեմ կարող հոգ տանել, ես

— Բացէ ի բաց պայքարի պէտք է ձեռնարկենք համայնավարութեան դէմ։ Մեր ընթերցողները պէտք է փնտռենք ու գտնենք իրենց տան մէջ։ Պէտք է յայտարարենք թէ համայնավարներու զրպարտութեան եւ հայհոյութեան մեթոտին դէմ անխոնջ պայքարի կը ձեռնարկենք։

Սէնի պատգամաւոր Ֆարինէ պահանջեց որ պրոպագանդը մղուի յստակօրէն ճշդուած քաղաքականութեան մը հիման վրայ. իսկ Մառնի պատգամաւորը Սէլիէ գանգատ յայտնեց թէ «Փոփիւլէր»ի մէջ չեն ցոլար բոլոր հոսանքները։ Ժան Լոնկէ եւ Օկիւստ Րէյնօ եւս թելադրութիւններ ըրին թերթին տարածման մասին։

«Փոփիւլէր»ի վարչական տնօրէն Պրաք նոյն առտուան «Փոփիւլէր»ի թիւը ձեռքը բռնած՝ պատասխանեց թէ թերթը միայն քաղաքական յօդուածներով եւ լուրերով չէ որ լեցուած է, եւ թէ անոր մէջ տեղ ունին նաեւ «Օրուան դէպքեր»ը, մէջն ըլլալով պատմութիւնը այն աղջիկին, որ 850 կեռասի կուտ կլլած էր։

Թերթին տնօրէն խմբագրապետ Լէոն Պլում եւս իր կարգին պաշտպանեց թերթին ուղղութիւնը եւաւելցուց թէ «Փոփիւլէր»ը պիտի ըլլայ միաժամանակ թէ՛ քաղաքական եւ թէ լրատու թերթ. քաղաքական բաժնի տնօրէնը ճարպիկ ընտրութիւնով մը, ընթերցողներուն պիտի ներկայացնէ լուրերու քաղուածքներ, եւ խմբագրական մը՝ որ կը ներկայացնէ թերթին եւ կուսակցութեան ամփոփ կարծիքը։ Վերջացնելով Պլում ըսաւ թէ թերթը պիտի մեծնայ ժամանակի ընթացքին։

Յետոյ վիճաբանութիւններ կատարուեցան ընկերվարական կուսակցութեան եւ Աշխատանքի Ընդհ. Համադաշնակցութեան (C. G. T.) փոխ յարաբերութեանց մասին։

Երէկուան նիստին մէջ ժողովը զբաղեցաւ Փօլ-Պոնքուրի եւ Ֆիանսէթի խնդրով։

Ֆրանկոերտ քարեկամութիւնը

Էնկիւրիի պաշտօնաթերթը «Հաքիմէյէթը Միլլիէ» իր Յունիս 9 թիւին մէջ խմբագրական մը նուիրելով Ֆրանքեւթուրք համաձայնութեան, գոհունակութիւն կը յայտնէ թէ այլեւս վերջ գտած է կացութիւն մը, որ չէր համապատասխաներ Թուրքերու Ֆրանսասէր զգացումներուն, ու կը շեշտէ այն անկեղծութիւնը զոր ցոյց տուած են երկու կողմերը։ «Հաքիմիյէթը Միլլիէ» կը գրէ.

— Պատմութիւնն ու անցեալը լեցուն են բարեկամական աւանդութիւններով, որոնք կը հրամայեն փոխադարձ համակրութիւն, արդարացնելով երկու ժողովուրդներու հանրային կարծիքին համանմանութիւնը։

Կը վերջացնէ՝ մաղթելով որ Էնկիւրիի եւ Փարիզի յարաբերութիւնները զարգանան՝ խաղաղութեան եւ ապահովութեան մթնոլորտի մը մէջ։

Եգիպտոսի թագաւորը Պերլինի մէջ

Եգիպտոսի Ֆուատ թագաւորը, Պերլին հասաւ երէկ առաւօտ ժամը 10ին եւ կայարանին մէջ հանդիսաւորապէս ընդունուեցաւ հանրապետութեան նախագահ Հինտէնպուրկի եւ նախարարներու կողմէ։ Թագաւորը զինուորական պատիւներով առաջնորդուեցաւ իշխան Ալպրէխթ պալատը, ուր մասնաւոր յարկաբաժիններ յատկացուած էին թագաւորին։ Ճամբուն ամբողջ երկայնքը զարդարուած էր կանաչութիւններով եւ գերմանական ու եգիպտական դրօշակներով։

Ապստամբները կը պաշարեն Շիրազը

«Թայմզ»ի թղթակիցը Շիրազէն (Պարսկաստան) կը հեռագրէ թէ կացութիւնը ծանր է, որովհետեւ ապստամբ ցեղախումբերը պաշարած են քաղաքը։

Շիրազ արտաքին աշխարհի հետ հեռագրով միայն կապուած է։ Քաղաքի պահակազօրքին օգնելու համար զինուորներ ղրկուեցան։

Երկու շաբաթէ ի վեր ապստամբած էին Քաշկայի ցեղախումբերը, որոնք չեն ճանչնար կառավարիչին հեղինակութիւնը, կը պահանջեն պարտադիր զինուորական ծառայութեան ջնջումը եւ գիրենք զինաթափելու համար տրուած հրամանին ետ առնուիլը։

Անդրատլանտեան նոր թռիչք մը

Կիրակի առաւօտ ժամը 6ին շուէտական «Սվէրիկէ» ջրոդանաւը Սթոքհոլմի մօտ նաւային կայանէն ճամբայ ելաւ դէպի Ամերիկա։ Վարիչներն են հարիւրապետ Ալպին Ահրէնպէրկ եւ տեղակալ Աքսել Ֆլոտէն, իսկ անթելի մասնագէտը՝ Եուննկլունտ։ Օդանաւորդներուն նպատակն է Ամերիկա հասնիլ քանի մը հանգրուաններով՝ Իսլանտայի, Կրոէնլանտայի եւ Լապրատորի ճամբով։

Կէսօրին «Սվէրիկէ» ծով իջաւ Պէրկէնի նաւահանգիստին մէջ, որ դրօշազարդուած էր յանդուգն օդանաւորդներուն ի պատիւ։ 1200 քիլոմեթրի այս առաջին հանգրուանը շատ յաջող անցաւ։ «Սվէրիկէ» ժամը 14.55ին կրկին ճամբայ ելաւ Պէրկէնի մօտ Ֆլաթոզէնի նաւային կայանէն դէպի երկրորդ հանգրուանը՝ Րէյքիավիք (Իսլանտա)։ Օդանաւը շատ ծանրաբեռնուած էր, բացի 14 ժամուան բաւելիք պէնզինէ եւ իւղէ, իր մէջ ունի ծանր կապոցներ եւ 1200 ծրարներ. հովն ալ անյպաստ էր։ Առաջին փորձին «Սվէրիկէ» չկրցաւ օդ բարձրանալ, ու երկրորդ փորձին միայն յաջողեցաւ։ Մօտ 10,000 հետաքրքիրներ ներկայ էին մեկնումին։ Նախապէս Պէրկէնի քաղաքապետը պաշտօնական ընդունելութիւն րրած էր օդանաւորդներուն, որոնց «Պատուոյ քաղաքացի»ութեան տիտղոս տուաւ։ Շուէտի եւ Նորվեկիոյ բարեկամութեան մասին բաժակաճառեր արտասանուեցան։

Օդանաւը չկրցաւ հասնիլ երկրորդ հանգրուանը։ Մեքենան աւրուելով, օդանաւորդները ստիպուեցան կիրակի գիշեր վար իջնել Ինկոլֆսէօտի, առանց ոեւէ էնթարկուելու։ Անհրաժեշտ նորոգութիւնները կատարուելէ յետոյ, օդանաւը պիտի շարունակէ ճամբան։

Մատրիտի ժողովը բացուեցաւ

Երէկ առաւօտ ժամը 10ին Սպանիոյ մայրաքաղաքին մէջ պաշտօնապէս բացուեցաւ Ազգերու Դաշնակցութեան 55րդ նստաշրջանը։ Ժողովին կը նախագահէ Ճափոնի պատուիրակ Ատաչի։ Սպանիոյ պատուիրակ Քինոնէս տէ Լէոն ճառ մը խօսեցաւ։ Սպանիական կառավարութիւնը ինք ստանձնած է այս անգամուան ժողովին բոլոր ծախքերը— մօտ 400,000 ֆր.։

Հ. Յ. Դ. ՓԱՐԻԶԻ ՇՐՋ. ԿՈՄԻՏԷՆ ԺՈՂՈՎԻ

կը հրաւիրէ փարիզի եւ շրջանի բոլոր խումբերու եւ ենթակոմիտէներու ներկայացուցիչները այս Ուրբաթ իրիկուն ժամը 8.30ին քաֆէ լա փլթիթ Սուրս, մէթրօ Օտէոնի դիմացը։

ԼՈՅՍ ՏԵՍԱՒ

Ողբացեալ Տօքթ. Երուանդ Ֆրանգեանի գիրքը

"ՄԵՐ ՓԻԼԻՍՕՓԱՅԱԿԱՆ ԱՇԽԱՐՀԱՅԵԱՑՔԸ,,

Ս. Վրացեանի յառաջաբանով եւ հեղինակի նկարով

Յաւիտանափակ Թիւով տպագրուած

Ստանալու համար դիմել՝ Տիկին Ա. Ֆրանգեանի, Համատան, (Պարսկաստան). Տպարան Navarre, 5 Rue des Gobelins, *Փարիզ, եւ «Յառաջ»ի խմբագրատունը։*

Գին 1 տոլար կամ 25 ֆրանք։ փոստի ծախք չկայ

«ԴՐՕՇԱԿ»

Լոյս տեսաւ «ԴՐՕՇԱԿ» ապրիլ - մայիս միացեալ համարը հետեւեալ բովանդակութեամբ։

1.— ցայտագիր Հ. Յ. Դ. ԺՈ. ընդհանուր ժողովի։ 2.— Հ. Յ. Դ. ընդհանուր ժողովը։ 3.— կազմակերպական խնդիրները Հ. Յ. Դ. ընդհ. ժողովում *Ա. Ջամալեան։* 4.— քաղաքական խնդիրները Հ. Յ. Դ. ԺՈ. ընդհ. ժողովում *Ս. Վրացեան։* 5.— Ազեւելեան Նահանգները՝ *Հրանտ Սամուէլ։* 6.— Ծրագիր եւ իրականութիւն *Ս. Վ.։* 7.— Թուրքիոյ շուրջ։ 8.— Միջազգային կեանք։

Հ. Յ. Դ.

Սէն Միշելի *Քրիստափոր խումբի անդամական ժողովը՝ այս Հինգշաբթի իրիկուն ժամը 9ին,* Odéonի դէմ, Café La Petite Source*ի սրահը։ Ներկայանալ անդամատեարերով։ Կը խօսի՝ Ընկ. Մ. Երիցեանց։*

Լիոնի *Վրէժ խումբի ժողովը՝ վաղը իրիկուն ժամը 8.30ին Ընկ. Ճանկէօզեանի սրճարանը։*

Լիոնի *Կուկունեան խումբի ժողովը՝ այս Ուրբաթ իրիկուն ժամը 8.30ին* 121 Cours Lafayette *սրճարանին ներքնասենեակը։ Կարեւոր օրակարգ։*

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

ՍԱՆԱՍԱՐԵԱՆԻ ԴԱՍԸՆԹԱՑԲԸ վաղը Հինգշաբթի կէսօրէ վերջ ժամը 3.30էն 5՝ Հայերէն եւ Հայոց պատմութիւն (Պ. Մ. Նաթանեան)։

ՊՈՒԱ-ՖՈԼՈՆՊԻ Հ. Մ. Ը. Մ.Ի սկաուտներու վիճակ ահռնութենէն շահած են հետեւեալ թիւերը՝ 1, 25, 29, 176, 218, 237, 259, 294, 381 եւ 383։ Շահած առարկաները ստանալու համար դիմել՝ Պ. Խաչիկ Գասպարեանի, 14 Rue Laboureur, Bois-Colombes, Seine.

ՌՈՍՏՈՄ Գրադարանի վարչութիւնը կը յանձնարարէ հայրենակիցներու թէ իր գիրքերու քանակը հոխացուցած է։ Գիրք ստանալ փափաքողները կրնան դիմել Երեքշաբթի եւ Հինգշաբթի ժամը 8.30—10.30, 131 Fbg. du Temple. (Belleville).

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

Օրիորդներ Զարուհի, Զապէլ, Ազաքսի եւ Հայկանուշ Թորոսեան շնորհակալութիւն կը յայտնեն ամէն անոնց որոնք անձամբ կամ գրաւոր ցաւակցութիւն յայտնեցին իրենց հոր ՏՔՐ ԱՒԻՍՈՂԱՄ ՔՀՆԱ. ԹՈՐՈՍԵԱՆԻ մահուան առթիւ։

ԿԸ ՓՆՏՌՈՒԻ

— Եօզկատցի Ազրի Տիկին Փառանձեմ Ճիվէլէկեան կը փընտռէ իր ժօրեղբօր կինը Տիկ. Եսթեր Մէսճեան որ ընդհ. պատերազմէն երկու տարի առաջ, Եօզկատէն մեկնած էր Ամերիկա։ Մինչդեռ այսօր որեւէ լուր ստացած չենք իրմէ։ Իմացնել՝ P. Djivelegian, 3 Rue de St. Etienne, St. Chamond, (Loire), France.

կը խնդրուի Ամերիկահայ թերթերէն արտատպել։

— Կը փնտռեմ քոյրս Սէվէրէկցի Մարիամ Մատարզեան, *ծոր անուն՝ Աննա, հօր անուն՝ Մանուկ, եղբայրը Սարգիս։ 1922ին ամուսնացած էր Հալէպի մէջ Ուրֆայի Կամուրջ դիւղացի Մանաս Մատարզեանի հետ։ Իմացնել՝* G. Dabakian *կամ* Aygrian, 27 Rue Arneaud Miqueu, Bordeaux, (Gironde), France.

Կը խնդրուի Սուրիահայ թերթերէն արտատպել։

—Ընահիտ Սէֆէրեան, 19 տարեկան, դուստր Արթինի եւ Մարգրիտի, ծնած Կ.Պոլիս, կը փնտռէ իր պզտիկ եղբայրը որ Ատանայի մօտերը գտնուող որբանոցէ մը գերմանացի բժիշկ կին մը զինքը Գերմանիա տարած էր։ կը փնտռէ նաեւ իր հօրաքոյրը Մարիամ որ Ամերիկա կը գտնուի իր զաւակներով։

Ցեղեկացնել՝ Orfanotrofio Armeno, Corso Stupinigi 220, Torino 131 (Italia).

—Պրուսայի Թիւրքմէն գիւղացի ցարութիւն Գարապաճագ կը փնտռէ իր քեռորդին Յտեփան Գարապաճագեան որ Պէյրութի մէջ երկու տարիէ իվեր դերձակի մը քով իբր աշկերտ կը ծառայէր։ կը կարծուի թէ այժմ փարիզ կը գտնուի։

Իմացնել՝ Աբգար Քէշիշեան, Puits Bivert N. 107, Gardanne, (B. du R.)

— Կարսի Պաշ Գատիգլար գիւղացի Մկրտիչ Յակոբեան կը փնտռէ իր հայրը՝ Տաճատ Յակոբեան եւ եղբայրը՝ Զօլաթ Յակոբեան (ժօր անուն՝ Նուվզար) որոնք անյայտացած են 1919էն իվեր։ Տեղեկացնել՝ Al. Hagopian, 1 A Victoria Av. London, E.C.R.

Կը խնդրուի հայերէն թերթերէն արտատպել։

Կ'ուզուի այրերու շապիկ կարող գործատորուհիներ։ Դիմել՝ Géo. 29 Rue Trévise, մէթրօ Cadet.

Ծախու է Րիւ Սէն Թ'ԱՆնի (Մարսէյլ) մէջ նպարավաճառի խանութ մը։ Դիմել՝ Պ. Ա. Աճէվեանի, 19 րիւ Ֆոմինիքէն, Մարսէյլ։

Վարձու է պարապ սենեակ մը փարիզի կեդրոնը բնակութեան եւ գրասենսենեակի համար։ Տարեկան վարձք 2400 ֆր.։ Դիմել միայն նամակով, Պ. Աստղերեանի 32 rue d'Hauteville. Paris.

REINHOLD DE VARLICH

Դշ. 12 Յունիս ժամը 5ին Սալ Շոփէն (Փէյէլ) 8 Rue Daru, բայնիոլտ տը վարլիխ, կ'երգէ Շումանի «բանաստեղծին սէրը», փիցնէրի, Սթրաուսի, Ֆիլիբ եարնախի գործերը։ Դաշնակով կ'ընկերանայ Ֆիլիբ եարնախ։ Տոմսեր՝ փէյէլ, Տիւրան.

ՄԱՍՆԱԳԷՏ ԲԺԻՇԿՆԵՐ

96 r. Rivoli, *մէթ. Շաթլէ։ Արմատ. եւ նոր մեթոտով դարմանում արանց եւ կանանց մորթի, արիւնի եւ վէներ. հիւանդութեանց (ֆրանկախտ, Լերմամիզ.) եւ վարիսի։ Մասն. լապօռատեսուռ։ Ընդհարիտ եւ արագ խորհրդակցութ. ամէն օր 9—12, 2—8, Կիրակի 9—12.*

Կ'ՈՒԶՈՒԻ *վարժ գրաշար մը, լաւ վճարում եւ մնայուն գործ։ Դիմել «Յառաջ»ի վարչութեան։*

Տօքթ. ՍԵԹԵԱՆ պատիւ ունի ծանուցանելու իր յաճախորդներուն թէ իր բժշկական դասմանատունը որ կը գտնուէր 20 Rue Fauvet եւ 38 Ave. St. Ouen, փոխադրուած է 63 Rue Damremont, PARIS (18e).

Հեռաձայն Marcadet 03-64 Nord Sud: Lamarck

Հիւանդ կ'ընդունի ամէն օր ժամը 2—7

ԱԺԱՆ ԵՒ ԱՆՄՐՑԵԼԻ ԳԻՆԵՐ

50 Ֆր.է վեր գիրք առնողին հարիւրին 10 զեղչ, (ընտրուած գիրքեր)

Հայի Համար (կազմուած) 35, Պէլֆէկոր (417 էջ) 30, Իմ Ընկերը (Մաքսիմ Կորքի) 7.50, Անհետացած սերունդ 8, Գիւղաշխարհ 26, Ճանապարհ մը յուշատետրը 15, Կարօտ Հայրենի 20, Թերթուածներ (Դաւթեան) 5), Դոհարներ Հայ գրականութեան (կազմուած) 30, Թէոտորա 10, Ոսկի աքաղաղ 10, Արտիստը, Ժաթման եւ Աստղը 25, Ապրիլ 11, 15, Ընկերը 15, Բօլհին 8, Հայերու բնաջնջումը 7.50, Էջեր իմ յուշերէն (գօր. Սեպուհ կազմուած) 60, Արսէն Լիւպէն (5 հատոր) 9, Շէրլօք Հօլմս (4 հատոր) 7, Պօսկոմպ Հովիտին գաղտնիքը (Շ. Հօլմս) 2, Լոնդոսի Հովուավէպը 8, Նամրուզը 15, Ճամբուն վրայ 7.50, Ագահ վաճառականին կտակը 3, Ժամագործ Մ'ինաս 2, Վարպետ բժիշկը 2, Արշըն մալ ալան 4, վէցուվիոպորտի ժառանգ Միացած մնտուկը 4, Խոհանոցին գիրքը 5, Երազային 8, Խօսակցութիւն՝ 2.50, 5, 7.50, Արարատ երգարան 25, Զայնագրեալ երգեր Սրուանձտեանցի, Բարտեր (գօր, Անգրանիկի, Ա. Մխանիկեանի, Մեծն Մուրատի, Անմահն Ժիրայրի եւն.)։

Պահանջեցէք մեր գրացուցակը ինչպէս նաեւ ձեր ուզած բոլոր գիրքերը։

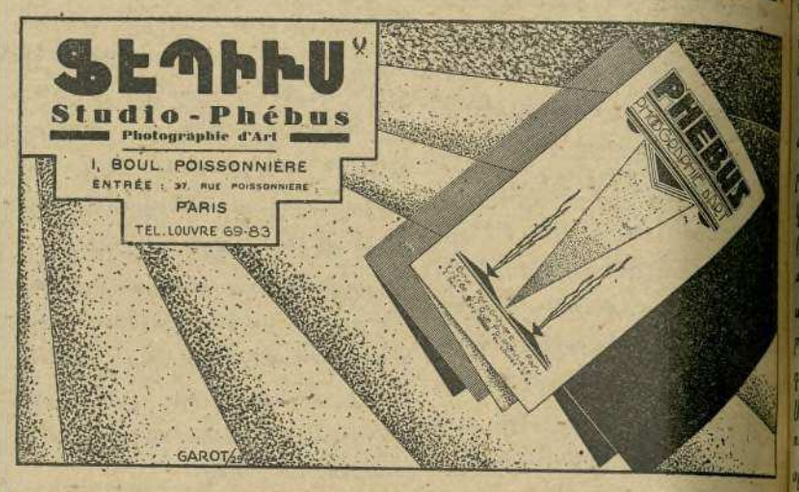
Դիմել՝ Mme A. Sévouni, 31 Rue Kléber, Issy-les-Moulineaux, (Seine), France.

ՀԱՅԿ. ԲՈՒԺԱՐԱՆ - POLYCLINIQUE de BELLEVILLE

Տէր եւ տնօրէն՝ ՏՕՔԹ. ԳՐԳՈՅԵԱՆ

29, Rue (Place) des Fêtes, Paris. XIX. Tél. Nord 96-61

Բաց է ամէն օր, ուր շատ մը մասնագէտ բժիշկներէ կը խնամուին ամէն տեսակ ներքին եւ վէներական հիւանդութիւններ։ Աչքի մասնագէտը կ'ընդունի Գշ., Եշ. եւ Շաբաթ օրերը ժամը 4—6։ Քիթի, կոկորդի ու ականջի մասնագէտը ամէն Երեք. եւ Շաբաթ օրերը ժամը 2—3։ ԱՏԱՄՆԱԲՈՅԺԸ ամէն օր ժամը 9էն 19։

J. PAPACHRISTO

44 Rue Fessart

Մէթրօ՝ Buttes Chaumont

Վերաբացած է նոր գործերու իր արհեստանոցը զոր մէկուկէս տարիէ ի վեր փակած էր։

Նախապէս իր քով աշխատած կամ այժմ աշխատիլ փափաքող գործաւորուհիները անմիջապէս դիմեն իր հասցէին։ Աշխատանք կը տրուի արհեստանոցի եւ տուներու մէջ։ Գիներու վրայ բարձրացում եղած է։

Մեկն. պահ. ծախու է 3 փ., կրժ. 4 կոթ., բակ. (փլաս տ'Թաթալի։ Գին 53,000, կնկ. 33,000։ Փլ. ԿԱՄՊԷՐԹՈՒ. ծախու է 11 փ., կրժ., աթթէ. 40 մ., բղնք, շաֆ.անթ.։ Գին 235,000, կնկ. 80,000։ ՓԱՐԻԶ (Մէթ. Պանեոլէ) ծախու տուն 3 յրկ. 9 փ. ազատ, 1ը խնթ. կամ կրժ. կ'ընէ այ. դին 148,000։ Դիմել՝ Léon, 30 r. Lamblardie (13) t. Diderot: 37-98:

ԳԱՐԵՋՐԱՏՈՒՆ VETZEL

1 Rue Auber

(Place de l'Opéra)

ՆԱԽԱՃԱՇ, ԸՆԹՐԻՔ

ԱՄԵՆԱԼԱՒ ԳԱՐԵՋՈՒՐԸ

BOULANT

ՋԱՇԱՐԱՆ ՊՈՒԼԱՆ

Շետեւեալ չափաւոր գիներով

12 Ֆրանք՝ 34 Bld. St. Michel

16 Ֆրանք՝ 1 Bld. Montmartre

18 Ֆրանք՝ 35 Bld. des Capucines

EMPIRE, Միւզիք-Հոլ. 37 Av. Wagram

ՀԱՄՈՎ ՍԻՄԻԹՆԵՐ ՏԱՔՈՒԿ ՍԻՄԻԹՆԵՐ

Հացագործ LA GARDE

1 Rue St. Lazare, PARIS (9e)

Téléphone-Trudaine 95.21

ՆԱՄԱԿԱԴՐՈՂՄԻ ՍԻՐԱՀԱՐՆԵՐՈՒՆ

Նամակադրողմի հաւաքոյ կազմելու փափաքողներու հաղորդութիւնն եմ հրաւիրում, որ ինձ մօտ վաճառուում են պարսկական բոլոր տեսակի եւ Հայաստանի Հանրապետութեան 1919 թուականի նամակադրոշմները։

Ընդունում եմ պատւէրները նաեւ ափոնական եւ ռուսական (նոր եւ հին) նամակադրոշմների։

Նամակները եւ պատւէրները ուղղել՝ Pharmacie M. Enezian pour Melkoumian, Tauris, Perse.

ՎԷՊԻ ՍԻՐԱՀԱՐՆԵՐՈՒՆ

Վէնտիքթ.— *Հեռ է հետզհետէ դացնուող վէպ մը, «Փարիզէթի հեղինակ Լուի Ժէօլեատինն է եւ կը պատկանի ժիւնոյն շարքին։ Գին 10 ֆրանք։*

Երջիկ Մատոնա.— *Այլանուեալ «Մատամ Վակօն.Լի»ն։ Անգլիացի լէյտին եւ բոլշեւիկ կոմիսարը դէմ դիմաց։ Հեղինակն է ամենաւոր ֆրանսացի վիպասան Մորիս Տէքոպրա։ Գին 10 ֆր.։*

Վերջին ծովահէնը.— *Ընդպատերազմէն հերոսական դէպուած մը. ովկիանոսներու վրայ արկածախնդրութիւններ։ Գին 10 ֆրանք։*

Վահագնածնունդ.— *Մօս Վանի, պատկերազարդ վէպքով. հայ հեթանոսական կեանքին նուիրուած երգ մը։ Գին 7 ֆրանք։*

Հրատարակութիւն գրատուն «Նոր Օր»ի։ Փնտռեցէք Ֆրանսա. յի հայ գրավաճառներուն մօտ։

IMPRIMERIE - MASSIS - ÉDITIONS

208bis, Rue Lafayette Paris (10

Le Gérant: E. SOUVIGNY

ՁԵՐ ՇԱՀԸ ԿԸ ՊԱՀԱՆՋԷ ՈՐ ՄԵՋԻ ՎՍՏԱՀԻՔ ՁԵՐ ՀԱՇՈՒԱՊԱՀՈՒԹԻՒՆԸ . . . . . ԵՒ . . . ՏՈՒՐՔԻ ԳՈՐԾՈՂՈՒԹԻՒՆԵՐԸ

Դ. ԹԱՔԻՐԵԱՆ
ՓՈՐՁԱՌՈՒԻ ՀԱՇՈՒԱՊԱՀ
19 RUE HENRI MONNIER
PARIS (IXme)

Տոմսերներու կազմակերպութիւն,
Հաշուեկշիռ եւ դիպուածներու ապահովագրութիւն,
Դիզուած իրաւիներու արձանագրութիւն.

ԱՄԻՍԸ 75 ՖՐԱՆՔ

Ամէն տեսակ տուրքերը ժամանակին կը յայտարարենք, Թուղթերը կը քննենք, պատճառական դիմումները ժամանակին եւ օրինաւոր կերպով կը կատարենք։

ՇԱՆՕԹ.— Բոլոր առեւտրականներուն կը յանձնարարենք մեր մասնաւոր սիստէմը, որ կը գիւրացնէ տուրքի բոլոր պահանջները։ եւ առեւտրական կացութիւնը կը յայտնէ ուզուած վայրկեանին։ Ընդունելութեան ժամեր՝ 5—7։

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMÉNIEN EN EUROPE

ՀԱՐԱՉ

ԲԱԺԱՆԵԳԻՆ

	3 ամս.	6 ամս.	Տար.
ՖՐԱՆՍԱ	35 ֆ.	70ֆ.	140ֆ.
ԱՆԳԼԻԱ	20 շլ.	40 շլ.	
ԵԳԻՊՏՈՍ	»	»	
ԻՏԱԼԻԱ	250 ֆրանք		
ԱՄԵՐԻԿԱ	6 տլ.	10 տլ.	
ԵՒՐՈՊԱ	100 ֆ.	200ֆ.	

"HARATCH"

Directeur-Propriétaire SCH. MISSAKIAN

Խմբագիր՝ Շ. ՄԻՍԱՔԵԱՆ

Rédaction & Administration / Խմբագ. եւ վարչութիւն } 235 Faub. St. Martin PARIS (10e)

MÉTRO LOUIS-BLANC ou JAURÈS

Հասցէի փոփոխութեան համար պէտք է վճարել 2 ֆրանք

ՋՈՐԵՔՇԱԲԹԻ 12 ՅՈՒՆԻՍ 1929

12 JUIN 1929

Է. ՏԱՐԻ Թիւ 980

ՕՐԱԹԵՐԹ, ԱԶԳԱՅԻՆ, ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԵՒ ԳՐԱԿԱՆ

ԳԻՆ՝ 50 ՍԱՆԹԻՄ

ԵՐԿՈՒ ԽՕՍՔ

ՄԵՐ ՁԱՄԲԱՆ

Երկու անգամով հրատարակեցինք Հ. Յ. Դաշնակցութեան Ընդհ. ժողովին Յայտարարութիւնը, որ վերլուծումն ու խտացումն է կատարուած աշխատանքներուն:

Խմբագրուած՝ ժուժկալ ոճով մը, բայց ամէն նախադասութեան մէջ զգացնելով հասուն եւ հաստատուն շեշտ մը, այդ յայտարարութիւնը հայ ժողովուրդին կը ներկայացնէ Հ. Յ. Դաշնակցութեան ընդհանուր տեսակէտները ու գործնական քաղաքականութիւնը: Այնտեղ յստակօրէն պարզուած է կուսակցութեան ուղեգիծը՝ բոլոր հիմնական հարցերու մասին, սկսելով Միացեալ և Անկախ Հայաստանի ծրագրէն, որ խարիսխն է մեր ընդհանուր գործունէութեան:

Ինչպէս կը շեշտէ յայտարարութիւնը,— ոչ մէկ շեղում կամ ընկրկում՝ այդ ճամբուն վրայ:

— «Ընդհ. ժողովի խորին համոզումով, Հայոց հարցի ուրիշ ո՛ր եւ է լուծում անկարող է ապահովել հայութեան գոյութիւնն իբր ազգ եւ տալու անոր ստեղծագործութեան և բարգաւաճման հնարաւորութիւն... Ազատ Հայաստանն է միայն որ կարող է արդար հատուցում նկատուիլ մեր արիւնազանգ զոյքերի և անօրինակ մարտիրոսագրութեան:»

Դաշնակցութիւնը աւելի քան ամուր կանգնելով այս տեսակէտին վրայ, միեւնոյն ատեն պարտականութիւն կը համարէ յիշեցնել՝ որ ամբողջ հայութիւնը ներկայացնէ «մէկ ճակատ եւ մէկ կամք»՝ այս ծրագրին իրականացման համար: Ուրեմն, մեր գործունէութեան մաս պիտի կազմէ ոչ միայն այս բնական եւ արդար պահանջը արծարծել եւ պարտադրել ամէն ուղղութեամբ, արտաքին աշխարհին համար, այլեւ, իրրեւ լրացուցիչ աշխատանք, հայ ժողովուրդին մէջ միշտ կենդանի պահել զայն, իբրեւ միակ ելքը վերջնական փրկութեան: Մեզի համար գաղտնիք չէ որ մեր կատաղի հակառակորդներէն շատ մը վարիչները կը վախնան արտասանել բառը, բայց ի խորոց սրտի կը հառաչեն «Մեծ Տեսիլք»ին համար: Չին հնչակեանները միշտ իրենց կը վերապահեն անկախ Հայաստանի ծրագրին խառը, առանց ո՛ր եւ է գործ կատարելու եւ յաճախ ճակատ ազատելով գոյնզգոյն դաւաճիքներու հետ: Իսկ մաս մը համայնավարները (ընդդիմադիր) իրենք զիրենք նոյնքան լէնինական համարելով հանդերձ, դէմ չեն միացեալ Հայաստանի ծրագրին:

Ուրիշ ազգերու մէջ, տարրական տրամաբանութիւնը կը դնէ բոլոր հոսանքները՝ մէկ ճակատ կազմել այսքան կենսական ծրագրի մը շուրջ, պահելով հանդերձ իրենց ինքնուրոյն տեսակէտները: Մեծ պատերազմի օրերուն, մենք տեսանք այս իրողութեան ամէնէն չախչախիչ փաստը, երբ Թուրք ընկերվարականներ մինչեւ նախարարական պատասխանատուութիւն ստանձնելու աստիճան համերաշխեցան իրենց գաղափար հակառակորդներուն, օրուան վարիչներուն հետ, որովհետեւ «հայրենիքը վտանգի մէջ էր»: Մեր դժբախտ ժողովուրդին մէջէ, միայն, որ կիրքը կամ սոփեստութիւնը կը տիրապետէ ամէն բանի վրայ, եւ չորս անգամ չորս ճակատի կը բաժնուինք, նոյն իսկ հայրենիք ստեղծելու հարցին առթիւ... ինչեւ Մանգամ կեանքի եւ մահուան խնդիրներ քննած, հետապնդած ատեն...

Եւ սակայն, պէտք է անվհատ հարթել ճամբան, հրելով, դիմադրելով, համոզելով կամ պայքարելով. որովհետեւ,— ուրիշ ելք չունինք: Անոնք որ այս համոզումն ունին եւ կը ծածկեն զայն կամ կը վախնան անոր համաձայն գործել, թո՛ղ կրեն այդպիսի վիճակի մը խեղճութիւնը, շուքերու կամ պատերու տակ ապաստանելով: Իսկ անոնք որ իմաստակութեամբ կամ անգիտութեամբ կ'ուրանան այս հիմնական Դասը, եւ միջոցներու մէջ խարուիթիւն չեն դներ զայն խափանելու համար, պէտք է պատրաստ ըլլան ճակատ ճակատի չափուելու այս ժողովուրդին հետ, երբ առիթը ներկայանայ:

Ինչպէս Յայտարարութիւնն ալ կը շեշտէ, Դաշնակցութիւնը դիմում պատրանքներ չունի այս ճամբան խափանող արգելքներու ծանրութեան մասին:— Խորհրդային Ռուսաստանը՝ չկամ եւ թշնամի, մինչեւ անգամ բարեկամ եւ զինակից՝ մեր դաւադիր դահիճին, իսկ այս վերջինը՝ աւելի քան լրբացած եւ ագրեսիւնախանձ: Երկու հակոտնեայ ուժերէն ոչ մէկը տրամադիր է թո՛ղ մը հող տալու: Ընդհակառակն, Մոսկուան հրապարակաւ կը խայտառակէ իր իսկ հռչակած սկզբունքները, կովկասի մէջ ոտքի տակ առնելով ինքնորոշման տեսակէտը, տկարին թշնամականութիւնը կորզելով եւ զօրաւորին բաշխելով (Ղարաղ, Նախիջեւան եւն.): Իսկ էնկիւրին՝ արդէն մարսած՝ մեր դիրքն եւ անհաշիւ հարստութիւնները, ոչ թէ նահանգներ եւ պատգաքներ, այլ սեփական տուներն ու հանրային կալուածներն իսկ շատ կը տեսնէ մնացած Հայերուն համար, եւ նորանոր առիթներ կը կազմակերպէ, հետզհետէ աւելի սանձարձակ:

Այս անողոք իրականութիւնը գիտնալով ու տեսնելով հանդերձ, Դաշնակցութիւնը մէկ վայրկեան միտքէ չանցըներ յուսահատիլ, որովհետեւ նոյնքան ալ նպաստաւոր պարագաներ հեռանկարներ կան: Առանց մնամէջ յոյսեր ներշնչելու եւ առանց ժանրամատնութեանց մէջ մտնելու, յիշենք միայն մէկ իրողութիւն,— Տակաւին վերջին խօսքը չէ արտասանուած ոչ Ռուսիոյ, ոչ ալ մանաւանդ Թուրքիոյ մասին: Մոայլ եւ անելանելի կացութիւնը. այո՛, բայց, ե՞րբ է պատահեր որ յաւիտենապէս տեւեն ժուռւն ու ամպերը, մանաւանդ ազգերու կեանքին մէջ:

Մնաց որ, երբ ժողովուրդ մը գտած է իր ազատութեան ճամբան եւ երբեմն խոնջ ու դանդաղ, երբեմն արագ եւ բուռն, բայց միշտ անսասան կը հետեւի անոր, — այդ ժողովուրդը կը հասնի իր նպատակին:

Շ.

ՄԱՄՈՒԼ

ՌԱՄԿԱՎԱՐ ՆՈՐ «ԵԼՈՅԹ» ՄԸ

Ռամկավարներու Ամերիկայի պաշտօնաթերթը՝ Պայքար, որ մինչեւ վերջ կը խնկարկէ երեւանի վարիչներուն, յանդուգն «ելոյթ» մը կ'ընէ «Մեր պատմական իրաւունքները» խորագրով խմբագրականի մը մէջ (23 մայիս).

— «Մենք չենք ուրանար մեր ազգայնականութիւնը, ոչ ալ պէտք ունինք ծածկելու թէ ազգայնականները ենք, եւ ինչ որ ալ ըլլայ գործնական քաղաքականութեան տեսակէտով մեր դիրքը ներկայ Հայաստանի ու խորհրդային կարգերու հանդէպ, ազգայնական եղած ենք ու պիտի մնանք միշտ, ամուր հաւատարմութեամբ նուիրուած Հայութեան պատմական իրաւունքներուն պաշտպանութեան, եւ մեր աչքերը անթարթ սեւեռած Ազգային Տեսիլքին: Պատմական իրաւունքներու պաշտպանութեամբ մենք չենք հասկնար ամենադոյզն չափով անարդարութիւն ու ոտնձգութիւն ուրիշ ոեւէ ժողովուրդի իրաւունքներուն մէջ, միայն կ'ուզենք ու կը ձգտինք որ Հայր այն երկրին մէջ, ուր իր նախնիքը ապրած ու աշխատած են, ազատ եւ ապահով ապրի ու աշխատի, եւ վայելէ իր աշխատութեան պտուղը: Իսկ Ազգային Տեսիլքը ոչ այլ ինչ է, եթէ ոչ այս արդար ու օրինաւոր բաղձանքներուն լրացումը:

Անոնք, որ կը կարծեն թէ կարելի է սպունգով մը սրբել ու ջնջել ամբողջ անցեալը եւ նոր երկիր ու նոր երկինք ստեղծել, կրնա՞ն բացատրել թէ ինչո՞ւ, ըստ իրենց, դրամատիրական պետութեանց լուծին տակ ընկճուած Թուրքը, Պարսիկը, Արաբը, Մաւրիկը, Հնդիկը, Չինացին, սպիտակ, սեւ ու դեղին բոլոր ցեղեր ու ժողովուրդները, կրնան պատմական իրաւունքներ, ազգային տեսիլք ունենալ, այսինքն ազգայնական ըլլալ, իսկ Հայը ոչ:

Արդ, կարսն ու Անին Թրքա՞կան էին եւ այդ հանգամանքո՞վ գրաւուեցան ու մնացին Թուրքերուն ձեռքը, եւ եթէ այդպէս է եւ Հայաստան կորսուստ չունեցաւ 1920ի աշնան, 1921ի գարնան Մոսկուա ինչո՞ւ եւ ի՞նչ հիման վրայ ետ կը պահանջէը զանոնք, եւ եթէ Հայկական խնդիր չկար եւ Հայեր պատմական իրաւունքներ չունէին, Սովիէթ կառավարութիւնը ինչո՞ւ կ'առաջարկէր միջնորդել եւ վանի ու Ալաշկերտի կողմէն ի նպաստ Հայաստանի իրաւախոհութեամբ կարգադրել հայ եւ Թուրք վէճը: Իսկ, եթէ կարսն ու Անին կորուստներ են, եւ ոչ ոք կրնայ ժխտել այդ իրողութիւնը, եթէ Հայութիւնը պատմական իրաւունքներ ու պահանջներ ունի, եւ երեւան ու Մոսկուա գիտեն թէ ունի, նոյնիսկ էնկիւրի գիտէ ու կը խոստովանի, այն ատեն արտասահմանի անիրաւեալ ու տարագիր Հայութիւնը ժո՞ղք կը գործէ, երբ կը յիշէ ու կը յիշեցնէ Հայաստանի կորուստն ու իր պատմական իրաւունքները:

Մենք չենք պահանջեր որ Խորհրդային իշխանութիւնը իր քաղաքականութիւնը Հայութեան շահերուն ու պահանջներուն պատշաճեցնէ, ոչ ալ կ'ակնկալենք որ երեւան ամէն օր Հայութեան պատմական իրաւունքներուն մասին խօսի ու խնդիրներ յուզէ: Բայց, եթէ անոնք իմաստութիւնն կը սեպեն լռել, արդար չէ երբեք որ տարագիր Հայութիւնէն ալ պահանջեն հրամայական ակնյայտնի անիրաւութեան, լռել ու չխօսիլ իր պատմական իրաւունքներուն մասին»:

ՕՐԸ ՕՐԻՆ

Ֆրանկո-թուրքական առեւտրական դաշնագիր

Պոլսէն կը հեռագրեն.— *Թուրքիոյ եւ Ֆրանսայի միջեւ բարեկամական և իրաւարարութեան դաշինք մը կնքելու բանակցութեանց հետ միաժամանակ, Ֆրանսական դեսպան կոմս տը Շանպրէօն Էնկիւրիի մէջ բանակցութեան մտաւ կառավարութեան հետ, առեւտրական դաշնագիր մը եւս կնքելու համար:*

Փարիզէն Էնկիւրի հասան երեք մասնագէտներ, որոնք պիտի մասնակցին բանակցութեանց:

Ֆաշիստ-բոլշեւիկ եղբայրակցութիւն

Պոլիսէն մեկնելէ յետոյ, իտալական ջրօդանաւերու տորմիղը գնաց Պուլկարիա եւ ծով իջաւ վառնայի առջեւ: Պուլկար իշխանութիւնները բարեկամական ընդունելութիւն ըրին իտալացի գինուորականներուն:

Վառնայէն յետոյ օդանաւերը գացին Օտեսա, ուր խորհրդային իշխանութիւնները ակնկալուածէն աւելի մեծ պատիւներ ըրին իտալացի հիւրերուն: Ո՛չ Թուրքիա, ո՛չ ալ Պուլկարիա ա՛նքան չերմ ընդունելութիւն վերապահած էին անոնց:

Ռուսիոյ օդային ուժերու հրամանատար եւ ժողովրդային գործավար Բարանոֆ յատկապէս Մոսկուայէն Օտեսա եկած էր նախագահելու համար Իտալիոյ օդանաւային փոխ-նախարար զօրավար Պալպոյի եւ իտալացի սպաներուն ի պատիւ կատարուելիք պաշտօնական ընդունելութեան:

Հացկերոյթի ընթացքին, զօր. Բարանոֆ խօսեցաւ խիստ խանդավառ ճառ մը, վեր հանելով խորհրդային ժխութեան եւ Իտալիոյ շահերու նոյնութիւնը:

Զօր. Պալպոյ, յայտնի ֆաշիստ, իրրեւ պատասխան խօսեցաւ նոյնքան սիրալիր ճառ մը, զոր բոլշեւիկները երիցս հուրրաներով ողջունեցին:

Ընդունելութեան ընթացքին նուագախումբը հնչեցուց ռուս օդանաւային քայլերգն ու իտալական արքայական քայլերգը:

Ռուսերը փափկանկատութիւնն ունեցան չնուագելու «Մէջազգային»ը:

Քաւարիէ եւ ընկերները Իզմիր ղրկուեցան

«Գոնիա» շոգենաւով Պոլսէն Իզմիր փոխադրուեցան Քաւարիէ հանըմ, մայրը՝ Նաթիէ հանըմ, քոյրը՝ Համիտէ հանըմ, եղբայրը՝ Նաճի պէյ, ամուսինը՝ Ֆայիք պէյ, ինչպէս նաեւ Տիկ. Ֆոֆօ, Տոքթ. Արապեան եւ փաստաբան Թէվֆիք պէյ:

Դատավարութիւնը տեղի պիտի ունենայ Իզմիրի «Ալհամպրա» սինէմային մէջ:

Ողողումի վնասները Ատանայի մէջ

Ատանայէն կը հաղորդեն թէ անձրեւը տասը օրէ ի վեր կը շարունակուի: Շոգեկառքով հաղորդակցութիւնը դարձեալ ընդհատուեցաւ: Յանկարծական հեղեղի մը պատճառով, գետը կէս մեդր բարձրացաւ: Ջուրերը քշեցին ու տարին արտերուն մէջ թողուած արօրներ եւ նոր կապուած որաներու ղէղեր:

Շոգեկառքերը Ատանայէն մինչեւ Մարտին կը բանին միայն: Պոզանթիի եւ Գարափունարի միջեւ գիծը աւրուած է: Նորոգութեան համար բազմաթիւ գործաւորներ կ'աշխատին գիշեր ցերեկ: Հաղորդակցութեանց այս խզումին հետեւանքով թերթ ու սուրհանդակ չեն հասնիր Մարտին: Արեւելեան նահանգներէն Պոլիս գացող ճամբորդները Ատանա մնացած են երկաթուղին աւրուած ըլլալուն համար:

Թուրքիա եւ հարեւանները

Աթէնքի «Էթնոս» թերթին Թուրքական թղթակիցը տեսակցութիւն մը ունեցած է արտաքին գործավար Թեվֆիք Րիւշտի պէյի հետ, որ յայտարարած է.

— «Երբ ուշադրութեամբ քննենք կացութիւնը, կը տեսնենք որ Հիւսիսային Պալքանները, Փոքր-Ճաժաձայնութեան շնորհիւ կազմակերպուած են: Իսկ Հարաւային Պալքանները չեն կազմակերպուած: Ահա թէ ինչո՞ւ Թուրքեւպուլկար մերձեցում յառաջ բերի, եւ հիմա ալ կը հետապնդեմ Թուրքեւհելլէն մերձեցումը. ասկէ զատ պիտի չանամ հելլէնեւպուլկար համաձայնութեան համար միջամտել, որպէս զի Հարաւային Պալքանները կազմակերպուին զուգահեռաբար Փոքր-Ճաժաձայնութեան, խաղաղութեան ամրապնդման համար:

Դուք ալ մեզի պէս Միջերկրականեան պետութիւն մըն էք: Գիտէք որ երբ հանդարտութիւն տիրէ Արեւել. Միջերկրականի մէջ, նոյնը տեղի կ'ունենայ Հիւս. Պալքաններու եւ ամբողջ Եւրոպայի մէջ: Եւ Փոքր-Ճաժաձայնութիւնը, որուն ծրագիրն է խաղաղութեան պահպանումը յետպատերազմեան դաշնագիրներու հիման վրայ, չի կրնար չաղդուիլ արեւելեան Միջերկրականի կացութենէն:

Թուրքիոյ Նախկին կառավարութիւնը իրեն դէմ ունէր իբրեւ հակառակորդ կամ թշնամի՝ Ռուսիան՝ Պարսկաստանը, Պուլկարիան, Իտալիան եւ Յունաստանը: Այս բոլոր երկիրներն ալ տառապած էին սուլթաններու Թուրքիոյ թշնամութեան երեսէն որ առով իսկ կործանեցաւ: Այսօրուան յեղափոխական, վերածնած եւ ոամկավարական Թուրքիան իր ամրապնդումին իբրեւ հիմ կը ծառայեցնէ այն՝ ինչ որ վերք մըն էր Նախկին Թուրքիոյ համար: Ֆրանսայի եւ Անգլիոյ հետ բարեկամական դա-

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Դ.էջ)

ԱՆԱՏՈԼՈՒԻ ԲԵԿՈՐՆԵՐՈՒՆ ՀԱՄԱՐ

Վէնսէնի եւ շրջակայից Հայ կրթասիրաց միութիւն	300.—
Նախորդ գումար՝	7440.—
Ընդհ. գումար	7740.—

ՌՈՒՄԱՆԻոՅ ՀԱՅ ԳԱՂԹԱԿԱՆՆԵՐԸ

Ռումանիոյ Աշխատանքի նախարարութեան տուած մէկ հրամանագրին համաձայն, յունիսի ընթացքին վերաքննութեան պիտի ենթարկուին օտարականներու կապոյտ թուղթերը:

Վերաքննութենէն ազատ եղողներուն մէջ մասնաւորաբար հայ եւ ռուս գաղթականներուն համար հետեւեալ պարագան շեշտուած է.—

«Հայ եւ ռուս գաղթականները որոնք Ռումէն պետութեան կողմէ նանսէնեան թուղթեր ստացած են, ազատ են վերաքննութենէն, միայն թէ իրենց կապոյտ թուղթերու պայմանաժամը լրանալուն, պէտք է դիմեն Ընդհ. Ապահովութեան ցնօրէնութեան»:

Իսկ այն Հայերն ու Ռուսերը որոնք օտար պետութենէմը ստացուած նանսէնեան անցագրով երկիր մտած են, պէտք է ներկայանան համապատասխան Ոստիկանական տեսչութեանց (Ինսփէքթորաթ), ներկայացնելով իրենց ունեցած նանսէնեան թուղթերը:

ԱՆԴՐԱՏԼԱՆՏԵԱՆ ԹՌԻՉՔԸ

Շուէտացի օդանաւորդներ Անրէնպէրկ եւ ընկերները, որոնց «Սվէրիկէ» հսկայ ջրօդանաւը երկրորդ ճանգրուանի ճամբուն վրայ աւրուած էր, շարունակեցին իրենց ճամբան դէպի Բէյքեավիք՝ Իսլանտայի մայրաքաղաքը, փոքրիկ ընդհատումէ մը յետոյ: Երեք օդանաւորդները յաջողեցան կարճ ժամանակի մէջ նորոգել իրենց օդանաւը:

Իսլանտացիները, որոնք ամէն վայրկեան անթելով կը տեղեկանային Թռիչքի մանրամասնութեանց, խանդավառ ընդունելութիւն ըրին օդանաւորդներուն, որոնք հասան երկուշաբթի ժամը 19.48ին:

ՏՐՈՑԿԻ ՊԻՏԻ ԱՐՏՕՆՈՒԻ՞ ԱՆԳԼԻԱ ԵՐԹԱԼ

Երէկ գրեցինք թէ Տրոցկի Պոլիսէն հեռագիր մը ուղղած է Անգլիոյ ընկերվարական վարչապետ Մաքտոնըլտի, խնդրելով որ արտօնուի Անգլիա մտնել՝ դարմանուելու եւ միաժամանակ իր գիտական աշխատանքները կարենալ շարունակելու համար: Տրոցկի իր գաւակն ալ Պոլսոյ անգլիական հիւպատոսարանը ղրկած էր՝ վիզա խնդրելու համար:

Լոնտոնէն հեռագիր մը կ'ըսէ թէ Անգլիոյ ներքին նախարարութիւնը կ'ուսումնասիրէ Տրոցկիին Անգլիա այցելելու արտօնութիւն տալու խնդիրը: Լաւատեղեակ շրջանակներու մէջ կը կարծուի թէ՝ Տրոցկի պիտի արտօնուի Անգլիա մտնելու՝ եթէ երբեք լրացնէ օտարականներու յատուկ անհրաժեշտ ձեւակերպութիւնները:

ԿԵՐՊԱՍԵՂԷՆԻ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

Կերպասեղէնի գործով զբաղելու համար ընկերութիւն մը պիտի կազմուի Թուրքիոյ մէջ երեք միլիոն ոսկի դրամագլուխով: Ֆրանսական տուն մըն ալ այս ընկերութեան միանալու առաջարկ ըրած է:

Ընկերութեան կեդրոնը Պոլիս պիտի գտնուի, բայց իր գործունէութեան վայրը պիտի ըլլայ Ատանայի շրջանը:

ԳԱՂԹՆԱՀԱՆՈՒԹՅԱՆ ԿԱՐԳԱՎՈՐՄԱՆ ՀԱՐՑԻ ՇՈՒՐՋ

ԲԱՑԱԿԱՅՈՒԹՅՈՒՆ ՉՈՒՆԵՑՈՂ ՀԱՆՔԱՐԱՆՆԵՐԸ

Գաղթականների վերաբնակեցման գործով Հայաստանի կառավարության հատուկ հանձնաժողովի նախագահ ընկ. Ա. Ղազարյանի հրավերով, հունվարի 7-ին, Կառավարության տանը տեղի ունեցավ խորհրդակցություն, որին մասնակցում էին Հանձնաժողովի անդամներ, Գաղթականների գործերով Կենտգործկոմի նախագահ ընկ. Ա. Ասատուրյանը, Կենտգործկոմի ներկայացուցիչ ընկ. Ա. Ղուկասյանը, Գաղթականների գործերով

...ատեան երիտասարդու-
...ը գրեթէ ամբողջութեամբ
...ը է. Ազգ. վարժարանի սա-
...ին է. Ազգ. վարժարանի սա-
...ը եւ սկաուտները խմբով ե-
...ին են։ Պատարագի աւար-
...ին վրէժ, ժողովուրդը կ'ուղ-
...ին վրէժ, ժողովուրդը կ'ուղ-
...ի հանդիսավայր։ Բեմին խո-
...ի ժողովուրդի զգացումներուն
...ի կ'իյնէ Մասիսը։ Սկաուտ-
...ի 3 կանոնաւոր խմբ կներ
...ի ձախ կողմը։
...ին ներկայ են նաեւ
...ին յատկապէս օրուան
...եկած քանի մը ընտա-
...եր եւ երիտասարդներ

շինքներ չենք կնքած, գիտէք, որովհետեւ անոնց հետ միշտ բարեկամ ենք։

Մասնաւորապէսկը շահագրգռուիմ Յունաստանի սահմանապլխին ապահովութեամբ։ Մի զարմանաք այսպէս արտայայտուելուս· նայեցէք տրամաբանութիւնը ի՞նչ կը պահանջէ։ Եթէ Թշնամի մը երեւակայենք որ հիւսիսէն գայ ու Յունաստան մտնէ, ո՞ւր պիտի դառնայ յետոյ, եթէ ոչ Պոլիս։ Ձեր սահմանագլուխները ձեւով մը մերն ալ են. ահա թէ ինչու կ'ըսեմ որ Թուրքիա, Յունաստան եւ Պուլկարիա կազմակերպուին խաղաղութեան ծառայելու համար համընթացաբար Փոքր-Համաձայնութեան։ Տարբերութիւնը հոն է որ մինչ անոնք համաձայնած են խաղաղութեան կապերով, մենք դեռ չենք կազմակերպուած՝ յատնաւորաբար միջերկրականեան խնդիրներու համար»։

Շիրազի պաշարումը

Շիրազէն կը հեռագրեն թէ ապստամբները տակաւին կը կը պաշարեն քաղաքը։ Կառավարութիւնը օգնական ուժեր կը փութացնէ՝ քաղաքի պահակազօրքը ազատելու համար։

«Թայմզ»ի թղթակիցը որ յունիս 5ին Սպահանէն Շիրազ հասած է, կ'ըսէ թէ արտաքին աշխարհի հետ ամէն կապ կտրուած է։ Վերջին օրերս սակայն կարելի եղած է վերահաստատել հեռագրական հաղորդակցութիւնը։

Ինչպէս կը յիշուի, Շիրազի շրջանին մէջ խռովութիւնները սկսան մայիս 25ին։ Ապստամբները են Քաշկայիները, որոնք կը պահանջեն ջնջել գինուորագրութիւնը, չգինաթափել զիրենք, գինուորական կառավարիչ չնշանակել իրենց վրայ, վերադարձնել Մալիք Մանսուր խանը, Սովլէթ էտ Տովլէի տղան, իրենց նախկին պետը։ Շիրազէն Պուշիր ճամբան բոլորովին անապահով է։ Կառավարութիւնը գօրք համախմբեց շրջակաները եւ թէհրանէն բեռնատար ինքնաշարժներ ճամբայ հանուեցան։

Հայ երիտասարդի ոճիրին շուրջ

Երէկ մանրամասնօրէն նկարագրեցինք Իսի-լէ-Մուլինօի մէջ Յակոբ Օթեանի կատարած ոճիրը։

Ոստիկանապետ Զամարոն երկուշաբթի առաւօտ կրկին հարցաքննեց Յակոբը, որ այս անգամ տարբեր յայտարարութիւններ բրաւ։ Առաջին հարցաքննութեանը ըսած էր թէ կնոջ տունը գացած էր՝ ճերմակեղէն ուզելու համար եւ թէ կնոջը մերժումին վրայ է որ գործած էր ոճիրը։ Մինչդեռ նոր հարցաքննութեան մէջ յայտարարեց թէ կիրակի առաւօտ երբ Իսի-լէ-Մուլինօ գնաց՝ պահանջեց կնոջմէն որ տուն վերադառնայ ու դարձեալ միասին ապրին։ Այս առաջարկը մերժուած ըլլալով, Յակոբ կատղած կրակ բացաւ։

Վիրաւոր զոքանչին եւ պառաւ դրացիին վիճակը ծանր կը նկատուի։ Կնոջ ու քեռիին վէրքերը ոեւէ վախ չեն ներշնչեր։

Մահառներու բողոքի ցոյցը

Ինչպէս յայտնի է, Թրիանոնի դաշնագրով Հունգարիա կորսնցուց իր հողամասին երկու երրորդէն աւելին, որ բաժնուեցաւ Չեխոսլովաքիոյ, Եուկոսլաւիոյ, Ռումանիոյ եւ Աւստրիոյ միջեւ։ Այս դաշնագրի ստորագրուելու իններորդ տարեդարձին առթիւ, Հունգարիոյ մայրաքաղաք Փեշթայի մէջ հայրենասիրական ընկերութիւններ մեծ ցոյցեր կատարեցին՝ կորզուած հողերը խորհրդանշող կոթողներու առջեւ։

Ցոյցերուն մասնակցեցան մօտ 15000 հոգի, որոնք բանաձեւ մը քուէարկեցին՝ հրաւիրելու համար կառավարութիւնը որ Ազգերու Դաշնակցութեան մօտ դիմումներ կատարէ՝ այդ դաշնագրին վերաքննութիւնը պահանջելու համար։

Երեսփոխան Ալպերթ Վարի բսաւ.— «Ինը տարի առաջ մահավճիռ արձակուեցաւ Հունգարիոյ դէմ։ Նոյն իսկ մարդակերները պիտի չընէին այն՝ զոր հաշտութիւն կերտողները ըրին Թրիանոնի մէջ։ Ուրիշ երեսփոխան մը՝ Ֆեշտինանտ Ուրմաչի շեշտեց թէ վերաքննութիւնը անհրաժեշտ է, որովհետեւ Եւրոպայի մէջ խաղաղութիւնը կարելի է միայն Հունգարիոյ շնորհիւ։ Ու ողջոյններ ղրկեց այն հունգարացի եղբայրներուն, որոնք «դղեակներու մէջ» կ'ապրին սահմաններուն անդիի կողմը, խոստանալով ազատել զանոնք։

Քուէարկուած բանաձեւին մէջ կ'ըսուի նաեւ թէ՝ քանի որ մեծ պետութիւններն ու հարեւանները չեն յարգեր գինաթափութեան ժասին իրենց խոստումը, Հունգարիան ալ իրաւունք ունի գինուելու։

Թուրք հաւատալիարներուն դատը

Պոլսոյ եւ Իզմիրի մէջ ձերբակալուած համայնավարներու դատավարութեան խնդիրը կը քննուի Իզմիրի մէջ։ Իզմիրի ընդհ. դատախազը դատարանին յանձնած գրութեամբ մը կը պահանջէ դատի չենթարկել 53 ամբաստանեալներէն 18ը, այլ միայն 35ը դատել։ Դատուելիք 35 համայնավարները ամբաստանուած են՝ «կառավարութիւնը տապալելու ձեռնարկի» յանցանքով։

Հաւատալիարներու բախտացին դէմ

Համայնավար կուսակցութեան վարիչներէն մօտ 50 հոգի կիրակի օր գաղտնի ժողով կը գումարէին Աշէրի մէջ, ուր վերջերս գործարանատէր մը ապարանք մը նուիրած էր իրենց։ Աշէրի թաղապետութիւնը համայնավար է, որով Մոսկուայի գործակալները իրենք զիրենք ապահով կը զգային հոն։

Այդ ապահովութիւնը երկար չտեւեց սակայն, որովհետեւ Ընդհանուր Ապահովութեան կողմէ մօտ 20 ոստիկաններ եւ քանի մը ոստիկան-գինուորներ յանկարծ անոնց թաքստոցէն ներս խուժեցին եւ առանց ոեւէ ընդդիմութեան հանդիպելու, ձերբակալեցին չորս հոգի, որոնց մէկն է Թորէզ, որ պահարանի մը մէջ պահուըտած էր։ Այս մարդը «Իւմանիթէ»ի մէջ գինուորները ապստամբութեան գրգռած ըլլալով, 6 եւ 3, ընդամէնը 9 ամիս բանտարկութեան դատապարտուած էր եւ երկու տարիէ իվեր կը փնտռուէր ոստիկանութեան կողմէ։

Կ'ըսուի թէ Աշէրի դղեակը ունի ընդարձակ նկուղներ, ուր կարելի է պահել բոլոր կարեւոր վաւերաթուղթերը։ Թորէզ փարիզ բերուելով բանտարկուեցաւ։

«Մաթէն» կը գրէ թէ ժողովին ներկայ էին նաեւ Մարսէլ Քաշէն, Սէմար եւ Մարան։ Համայնավարները երբ տեսան թէ ոստիկաններով պաշարուած են, անմիջապէս սկսան այրել ու պատռել կարգ մը թուղթեր։ Պարտէզին մէջ կոյուղիի ծակի մը մօտ գտնուեցաւ պայուսակ մը՝ մէջը լեցուն թուղթերով։

Հ. Յ. ԴԱՇՆԱԿՑՈՒԹԻՒՆ

ՓԱՐԻԶԻ Շրջ. կոմիտէն ժողովի կը հրաւիրէ փարիզի եւ շրջանի բոլոր խումբերու եւ ենթակոմիտէներու ներկայացուցիչները այս Ուրբաթ իրիկուն ժամը 8.30ին Քաֆէ լա փթիթ Սուրս, մէթրօ Օտէոնի դիմացը։

ԼԻՈՆԻ շրջ. կոմիտէն ստիպողաբար ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ Լիոնի բոլոր խումբերու ընկերները այս Ուրբաթ իրիկուն ժամը 8.30ին ընկեր Ճանկէօզեանի ճաշարանը։ ԺԱ. ընդհ. ժողովի մասին կը զեկուցանէ՝ ընկ. Մ. Դուլումճեան։

ՎԻՆԻՆի կոմիտէն ստիպողաբար ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ Վինէնի բոլոր ընկերները այս Շաբաթ իրիկուն ժամը 8.30ին ժողովրդային լսարանը։ Օրակարգ՝ նոյնպէս։

ՏԷՍԻՆի կոմիտէն ստիպողաբար ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ Տէսինի բոլոր ընկերները այս կիրակի կէսօրէ վերջ Café Jardinի սրահը։ Օրակարգ՝ նոյնպէս։

ԼԻՈՆԻ Շրջ. կոմիտէն ստիպողաբար ժողովի կը հրաւիրէ Փոն տը-Շէրիւիի բոլոր ընկերները այս կիրակի իրիկուն ժամը 8.30ին Hôtel de Franceի սրահը։ Օրակարգ՝ նոյնպէս։

Ս. ՇԱՄՈՆԻ կոմիտէն բոլոր ընկերները ստիպողաբար ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ 20 Յունիս Հինգշաբթի իրիկուն ժամը 8.30ին վարուժան ակումբը։ Օրակարգ՝ նոյնպէս։

ՍԻՆ Թ'ԻԹԻԼԻՆի կոմիտէն ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ բոլոր ընկերները 21 Յունիս Ուրբաթ իրիկուն ժամը 8.30ին Place de Peupleի սրճարանին վերնայարկը։ Օրակարգ՝ նոյնպէս։

ԼԻՈՆԻ Շրջ. կոմիտէն ստիպողաբար ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ Պուլկուանի ընկեր ընկերուհիները 22 Յունիս Շաբաթ իրիկուն ժամը 8.30ին ծանօթ հաւաքատեղին։ Օրակարգ՝ նոյնպէս։

ՍԷՆ ՄիշԷլի Քրիստափոր խումբի անդամական ժողովը՝ վաղը Հինգշաբթի իրիկուն ժամը 9ին, Odéonի դէմ, Café La Petite Sourceի սրահը։ Ներկայանալ անդամատեարերով։ Կը խօսի՝ Ընկ. Մ. Երիցանց։

ԼԻՈՆի Վրէժ խումբի ժողովը՝ այս իրիկուն ժամը 8.30ին Ընկ. Ճանկէօզեանի սրճարանը։

ԼԻՈՆի Կուկունեան խումբի ժողովը՝ այս Ուրբաթ իրիկուն ժամը 8.30ին 121 Cours Lafayette սրճարանին ներքնասենեակը։ Կարեւոր օրակարգ։

ԼԻՈՆի Քեռի խումբի ժողովը այս Շաբաթ իրիկուն ժամը 5ին ընկ. Ճանկէօզեանի ճաշարանը։ Ընկերներու ներկայութիւնը պարտաւորիչ է։

Մարսէյլի Քրիստափոր ենթակոմիտէի ժողովը՝ այս Ուրբաթ իրիկուն ժամը 9.30ին սովորական սրահին մէջ։ Բոլոր ընկերներու ներկայութիւնը կարեւոր է։

ԵՐԵԿՈՅԹ ԱՆԿԻԷՆԻ ՄԷՋ

Կազմակերպուած Դպրոցասէր Տիկնանց Միութեան Անկիէնի մասնաճիւղին կողմէ։ Ի նպաստ Որբանոց-Վարժարանին, այս Շաբաթ իրիկուն ժամը 10ին, Salle des Fêtesի մէջ, Rue du Casino, Enghien-les-Bains։ Գեղարուեստական բաժին։

ՇԱՆՕԹ.— Տոմսակներու արժէքը ղրկել Պ. Հեթում Մեթեանի, 8 Rue St. Charles, Enghien-les-Bains եւ կամ վճարել երեկոյթին դիշերը, մուտքի պահուն։

Շոգեկառքը Gare du Nordէն կը մեկնի 8.43, 9.20 և 9.35ին։

ԵՐԵԿՈՅԹ ԼԻՈՆԻ ՄԷՋ

Կազմակերպուած Ա. Ե. Հ. Կ. Խաչի Լիոնի մասնաճիւղին կողմէ իր տարելիցին առթիւ, 15 Յունիս Շաբաթ իրիկուն ժամը 8.30ին Գ. Թաղապետարանի սրահը։ Խմբերգ՝ ղեկավարութեամբ Պ. Աւետիս Մելքոնեանի, ժեներգ, արտասանութիւններ, բանախօսութիւն եւ գաւեշտ մը։

Մուտքը ազատ է

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

ՍԱՆԱՍԱՐԵԱՆի ԴԱՍԸՆԹԱՑԻՔը վաղը Հինգշաբթի կէսօրէ վերջ ժամը 3.30էն 5՝ Հայերէն եւ Հայոց պատմութիւն (Պ. Մ. Նաթանեան)։

ՌՈՍՏՈՄ Գրադարանի վարչութիւնը կը յանուցանէ հայրենակիցներու թէ իր գիրքերու քանակը ճոխացուցած է։ Գիրք ստանալ փափաքողները կըրնան դիմել երեքշաբթի եւ Հինգշաբթի ժամը 8.30—10.30, 131 Fbg. du Temple. (Belleville).

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

Պ. Գրիգոր Պէնլեան, Տիկին Աննիթա ձիզմէճեան եւ զաւակունք (Փոն տը Շէրիւի) իրենց խորին շնորհակալութիւնը կը յայտնեն ամէն անոնց որոնք անձամբ կամ գրաւոր ցաւակցութիւն յայտնեցին իրենց սիրեցեալ աղջկան Օր. ՄԱՐի ձԻԶՄէճԵԱՆի մահուան առթիւ որ տեղի ունեցաւ 16 տարեկան ծաղիկ հասակին մէջ։

Վարչութիւն

ԲՈՒԺԱՆՔ (Դ. տարի)

ԵՒ ԳԻՏՈՒԹԻՒՆ (Բ. տարի)

Առողջապահական եւ գիտական ամսաթերթեր (միակը իրենց տեսակին մէջ)

ՁՐԻ մէկ օրինակ ստանալու համար անմիջապէս հասցէդ ղրկէ

Revue POUJANK
126 Fb. St. Denis, Paris (Xe)

կամ

M. DERSAHAKIAN
16 Rue Lamorinière, Anvers (Belgique)

ՁԱՇԵՑԷ՛Ք ԵՒ ԸՆԹՐԵՑԷ՛Ք

ԱՌՈՂՋԱՊԱՀԱԿԱՆ ԳԻՐՔԵՐ

Վէներական ախտերը 2 ֆրք., Թոքախտը 3, Նորածիններու առողջապահութիւնը 3, Ջերմամիզութիւնէ գերծ մնալու միջոցները 5, ինչ է սիֆիլիսը 6, Ամուսնական առողջապահութիւն եւ սեռային հիւանդութիւններ 10 բժիշկին գիրքէն փրցուած էջեր 10, Ներդագործում եւ սեռական առողջաբանութիւն 10, Մտերիմ զրոյցներ 30, Մատեան մանկանց 40, Սեռային առողջապահութիւն (կազմուած) 50, Ֆրանք։

Դիմել՝ Madame A.V. SÉVOUNI,
31 Rue Kléber, Issy-les-Moulineaux (Seine).

ՄԱՍՆԱԳԷՏ ԲԺԻՇԿՆԵՐ

96 r. Rivoli, մէթ. Շաթլէ։ Արմատ. եւ նոր մեթոտով դարմանում արանց եւ կանանց մորթի, արիւնի եւ վէներ. հիւանդութեանց (փրանկախտ, ջերմամիզ.) եւ վարիսի։ Մասն. լապոռաթուառ։ Խզճամիտ եւ արագ խորհրդակցութ. ամէն օր 9—12, 2—8, Կիրակի 9—12.

ՏՕՔԹ. ԱՍԼԱՆ

ՄԱՍՆԱԳԷՏ ԹՈՓԵՐՈՒ ԵՒ ՍՏԱՄՈՓՈՒԻ ՀԻՒԱՆԴՈՒԹԵԱՆ
Մասնաւոր յարկաբաժին՝ մորթային եւ վիներական ախտերու
Դարմանատան մէջ կը բուժէ ULTRA-VIOLET ճառագայթներով
ցաւացաւ, Ջղացաւ (Sciatique), Նեվրալժի, Անարիւնութիւն, Ոսկրացաւ
Թիւն (Rachitisme) եւայլն։
16 Rue Bleue, Մէթրօ՝ Cadet. Հեռ. Provence 73-67
Կ'ԸՆԴՈՒՆԻ ԱՄԷՆ ՕՐ ԺԱՄԸ 9—12 եւ 2—7, ԿԻՐԱԿԻ 9—12

Կ'ՈՒԶՈՒԻ

վարպետ դերձակ մը քաղաքային զինուորական հագուստներ կարկատելու համար։ Մնայուն գործ։ Լաւ վարձատրութիւն։ Դիմել՝ A. MOULS, 1 Rue du Maréchal Joffre, Versailles.

ՀԱՅԿ. ԲՈՒԺԱՐԱՆ - POLYCLINIQUE de BELLEVILLE

ՏԷՐ ԵՒ ՏՆՕՐԷՆ՝ **ՏՕՔԹ. ԳՐԳՈՅԵԱՆ**
29, Rue (Place) des Fêtes, Paris. XIX. Tél. Nord 96-61
Բաց է ամէն օր, ուր շատ մը մասնագէտ բժիշկներէ կը խնամուի ամէն տեսակ ներքին եւ վիներական հիւանդութիւններ։ Աչքի մասնագէտը կ'ընդունի Գշ., Երկ. եւ Շաբաթ օրերը ժամը 4—6, Քթի, կոկորդի ու ականջի մասնագէտը ամէն երեք. եւ Շաբաթ օրերը ժամը 2—3։ ԱՏԱՄՆԱԲՈՅԺ ամէն օր ժամը 9էն 19։

ԱՐԱՔՍ

ԳԵՂԱՐՈՒԵՍՏԱԿԱՆ ԼՈՒՍԱՆԿԱՐՉԱՏՈՒՆ
9 Rue Papillon, PARIS. Tél. Prov. 49—3.

«ԵՐԿՈՒՆՔ»

ԵՐԿՈՒՆՔի Բ. Թիւը ամբողջովին սպառուած ըլլալով, թէ մասնաճիւղերուն եւ թէ անհատական խնդրանքներուն լիակէս գոհացում կարելի չեղաւ տալ։ Ուստի կը խնդրենք բոլոր անոնցմէ, որ ԵՐԿՈՒՆՔի ֆաւաքածոյ չեն կազմեր, մեզի վերադարձնեն ա. եւ բ. Թիւերը· փոխարէն պիտի ստանան գ. Թիւը։

ԵՐԿՈՒՆՔի սպառումը ապահովուած ըլլալով, նոր ապսպրանքները ընել առաջարկէ։

Այս առթիւ շնորհակալութիւն կը յայտնենք մեր հաճախորդներուն, որոնք ապահովեցին անհրաժեշտ յաջողութիւն մը ԵՐԿՈՒՆՔի տարածման համար։

Վարչութիւն

ՀԱՅԵՐԷՆ ՓԼԱՔՆԵՐ

ՈՒՆԻՆՔ ֆոնոկրաֆներ եւ յայտնի արուեստագէտներու փլաքները՝ Հայերէն, Ցուարէն, Թուրքերէն, Հրէերէն, Արաբերէն, Սպաներէն, Ալժերիական, Թունզական եւ Մարոքեան միակ ներկայացուցիչը Ֆրանսայի։ Դիմել՝ Jos. de Padoue, 117 Passage du Caire, Paris (2e).

ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ ՊՕՅԱՃԵԱՆ

ԱՅՑԵԼՈՒԻ ՀԱՇՈՒԱԿԱ
Հասցէ՝ 48 Av. de l'Economie
Blanc-Mesnil (S. et O.)
Կը ստանձնէ ֆաշուապահական ամէն տեսակ գործեր եւ կուտայ տուրքերու վերաբերեալ տեղեկութիւններ։

Չափաւոր գին

Բ. ԱԲԳԱՐԵԱՆ

Վկայեալ ֆիւանդապան նախկին տասնապետ ֆիւանդապահ Արեւելեան բանակին, 14 երկար տարիներու փորձառութեամբ կը խնամէ ամէն տեսակ ֆիւանդներ։ *Մասաժ, վանտուզ, փիքիր, փանսըման* եւայլն։ Վկայեալ աղքատներուն ձրի։

Հասցէ՝ 6 Rue Grégoire du Tours. Paris (6e).

Ծախու են

Մշակութի տեր, Քարուքանդ
Château-Lambert, St-Jérome, Haute Lorette *թաղամասերու մէջ։ Վճարման դիւրութիւններ։*
Դիմել՝ Պ. Ստեփանեան,
2a Bld. de la Paix, *Բ. յարկ, Մարսէյլ։*

J. PAPACHRISTO

44 Rue Fessart
ՄԷԹՐՕ՝ Buttes Chaumont
Վերաբացած է նոր գործարան իր արհեստանոցը զոր մէկէկ տարիէ ի վեր փակած էր։ Նախապէս իր քով աշխատած կամ այժմ աշխատել փափաքող գործաւորուհիները անմիջապէս դիմեն իր հասցէին։ Աշխատանքը կը սրուի արհեստանոցի մը տուներու մէջ։ Գիներու վրայ բարձրացում եղած է։

Կ'ՈՒԶՈՒԻ

վարժ դրագիր մը, լաւ վճարում եւ մնայուն գործ։ Դիմել՝ «Յառաջ»ի վարչութեան։

EMPIRE, Միզ Իթ-Շոլ. 37 Av. Wagram.

IMPRIMERIE - MASSIS - ÉDITION
208bis, Rue Lafayette Paris (10e)
Le Gérant: E. SOUVIGNY

ՀԱՅՐԱՆԻՔ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMÉNIEN EN EUROPE

ԲԱԺԱՆԵԳԻՆ

	3 ամս.	6 ամս.	Տար.
ՖՐԱՆՍԱ	35 ֆ.	70 ֆ.	140 ֆ.
ԱՆԳԼԻԱ	20 շլ.	40 շլ.	
ԵԳԻՊՏՈՍ	»	»	
ԻՏԱԼԻԱ	250 ֆրանք		
ԱՄԵՐԻԿԱ	6 տլ.	10 տլ.	
ԵՒՐՈՊԱ	100 ֆ.	200 ֆ.	

"HARATCH"

Directeur-Propriétaire SCH. MISSAKIAN

Խմբագիր՝ Շ. ՄԻՍԱՔԵԱՆ

Rédaction & Administration
Խմբագ. եւ վարչութիւն

235 Faub. St. Martin
PARIS (10e)

MÉTRO LOUIS-BLANC ou JAURÈS

Հասցէի փոփոխութեան համար պէտք է վճարել 2 ֆրանք

ՀԻՆԳՇԱԲԹԻ 13 ՅՈՒՆԻՍ 1929

13 JUIN 1929

Ե. ՏԱՐԻ Թիւ 981

ՕՐԱԹԵՐԹ, ԱԶԳԱՅԻՆ, ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԵՒ ԳՐԱԿԱՆ

ԳԻՆ՝ 50 ՍԱՆԹԻՄ

ԵՐԿՈՒ ԽՕՍՔ

ԹՇՈՒԱՌ "ՏԵՍԻԼՔ,,...

երէկ, Հ. Յ. Դաշնակցութեան 11րդ Ընդհ. ժողովի Յայտարարութեան մասին խօսած ատեն, պատահաբար յիշեցինք համակարծիքներու բռնած դիրքը՝ Անկախ եւ Միացեալ Հայաստանի ծրագրին հանդէպ.

— «Մեզի համար գաղտնիք չէ որ մեր կատաղի հակառակորդներէն ոմանք կը վախնան արտասանել բառը, բայց ի խորոց սրտի կը հառաչեն «Մեծ Տեսիլք»ին համար:»

Մենք այս պարագան կը յիշէինք՝ աչքի առջեւ ունենալով զանազան արտայայտութիւններ, ոմանց կողմէ: Զգելով հիները, կ'ուզենք ուշադրութեան յանձնել «Պայքար»ի նոր խմբագրականը, որմէ մէկ սիւնակ ամփոփում հրատարակեր էինք մեր խմբագրականին ճիշդ դիմացը, «Մամուլ»ի բաժնին մէջ:

Ինչպէս տեսան ընթերցողները, Ամերիկայի ոմանց պաշտօնաթերթը փրփրեր է, տեսնելով որ Հայաստանի վարիչները, գործիչները եւ խմբագիրները անխնայ կը ծաղրեն ազգային գաղափարը եւ մանաւանդ ոմանց «ազգայնականութիւնը»:

Ճիշդ է որ մարդիկ շատ մը խոստովանութիւններ եւ ճշմարտութիւններ բերնէ կը փախցնեն ... բարկացած ատեն:

Այսպէս ալ «Պայքար»ը: Փրփուրը բերնին, ոմանց օրկանը կը մռնչէ.

— «Մենք չենք ուրանար մեր ազգայնականութիւնը... եւ ինչ որ ալ ըլլայ գործնական քաղաքականութեան տեսակէտով մեր դիրքը ներկայ Հայաստանի ու խորհրդային կարգերու հանդէպ, ազգայնական եղած ենք եւ պիտի մնանք միշտ, ամուր, հաւատարմութեամբ նուիրուած՝ Հայութեան պատմական իրաւունքներուն պաշտպանութեան, եւ մեր աչքերը անթարթ սեւեռած Ազգ. Ին Տեսիլքին» (23 մայիս):

Այս հանգանակը հիմնաւորելու համար, ոմանց պաշտօնաթերթը պատմական փաստեր ալ կը յիշէ: Կը սպասէինք, անշուշտ, որ բացատրէր, նաեւ, թէ գործնապէս ի՛նչ քաղաքականութեան կը հետեւին, «ի՛նչ կը բանին», «Տեսիլք»ը իրագործելու համար: Չի բաւեր «աչքերը անթարթ սեւեռած» Հայիլ գաղափարի մը: Հաւատացեալներն ալ իրենց աչքերը անթարթ կը սեւեռեն դէպի երկինք, դէպի Աստուած, դէպի Քրիստոս, Մուհամմէտ կամ Պուտտա, բայց միեւնոյն ատեն զանազան շարժուձեւեր կը կատարեն, եկեղեցի կ'երթան, ծունկի կուգան, բազկատարած կ'աղօթեն, մոմ կը վառեն, խաչ կը հանեն, հանդիսաւոր պատարագներ մատուցանել կուտան: Աւելի մոլեռանդները քարոզութիւններ կը կատարեն, բազմութիւններ դարձի բերելու համար: Ի հարկին արիւն կը թափեն, յանուն կրօնի պաշտպանութեան, այս կամ այն աղանդը պարտադրելու համար, եւն.:

Արդ, ներելի՞ է հարցնել թէ, ի՛նչ կ'ընեն մեր ոմանց արկածախնդիրները, լուսարարներն ու ժամկոչները, գոնէ «շէն եւ պայծառ» պահելու համար «Տեսիլք»ը, որ ինքն իր գլխուն վայով կրնայ ցնդիլ եւ ցաւքիլ, ինչպէս Աստուածամօր առջեւ վախճած կանթեղը, եթէ իւղ չլեցնես: Մենք ժամէն ճանչնալով ոմանց «աշխրէթ»ը — խօսինք իրենց բառով — մեծ քաղաքագործութիւններ, անհնարին գոհողութիւններ չենք սպասեր: Ամէն մարդ իր ունեցածը եւ կրցածը կրնայ տրամադրել եւ անարդար է աւելին պահանջել:

Ոմանց պաշտօնաթերթի նոյն խմբագրականին մէջ, ուր գոնենք պատասխանը այս հարցումին,— գլուխ-գործոց հանելուկ մը.

— «Մենք չենք պահանջեր որ խորհրդային իշխանութիւնը իր քաղաքականութիւնը Հայութեան շահերուն ու պահանջներուն պատշաճեցնէ, ոչ ալ կ'ակնկալենք որ երեւան ամէն օր Հայութեան պատմական իրաւունքներուն մասին խօսի ու խնդիրներ յուզէ»:

Լա՛ւ միտք պահեցէք այս գիւտը, եւ յետոյ կարդացէք շարունակութիւնը.

— «Բայց, եթէ անոնք իմաստութիւն կը սեպեն լռել, արդար չէ երբեք որ տարագիր Հայութենէն ալ պահանջեն ժամակերպիլ ակնյայտնի անիրաւութեան, լռել ու չխօսիլ իր պատմական իրաւունքներուն մասին»:

Արդարեւ, տեղն է երգել.

Հիմի՞ էլ լռենք, եղբարք, հիմի՞ էլ,
երբ մեր թշնամին իւր սուրն է դրել.
Իւր օրհասական սուրը մեր գլխին,
Ականջ չէ կախում մեր լաց ու կոծին:

Հիմա նորէն հարցուցէք այս ժարդոց, փարիզէն մինչեւ Քրիստոս եւ, մինչեւ Ամերիկա, ո՛ւր որ թերթ կամ ակումբ ունին.

— Դո՛ւք, ձեր քաղաքական ամբողջ գործունէութեամբ, մանաւանդ 1921էն ի վեր, չէ՞ որ իմաստութիւն կը համարէք ոչ միայն «լռելու չխօսիլ», այլ եւ լռութիւն եւ ստրկական հաշտակերպութիւն պահանջել «տարագիր հայութենէն» ո՛ր եւ է մէկ անձ, նոյն իսկ ամէնէն անմեղ արտայայտութեանց պարագային:

Դո՞ւք չէք այն ստրուկները, որ բարեւի կեցած՝ երեւանի կարգպահներուն առջեւ, մոռացումի, նոյնիսկ ծաղրի կ'ենթարկեն հայ ժողովուրդի ամէնէն տարրական իրաւունքները:

Դուք չէ՞ք այն վատերը, որ կը սարսափին, օրինակ, Հայաստանի անկախութեան հռչակման տարեդարձէն,— «Ազգային Տեսիլք»ը արծարծելու, նահատակ ժողովուրդի մը հերոսական մէկ խոյանքը փառաբանելու առիթէն իսկ:

Նորն իսկ «Մեր Հայրենիք»էն, դո՛ւք, «ազգային Տեսիլք»ի շշուար ծաղրածուներ...

Շ.

ՄԱՄՈՒԼ

ԿԱՐԵՒՈՐ ՁԵՌՆԱՐԿ ՄԸ

«Հայրենիք» խմբագրականով մը ուշադրութիւն կը հրաւիրէ ազգային կարեւոր ձեռնարկի մը մասին (29 մայիս).

— «Ասկէ առաջ առիթ ունեցած ենք ըսելու, թէ հայկական օրինակելի միջնակարգ դպրոցի մը բացումը Սուրիոյ մէջ կենսական անհրաժեշտութիւն է ոչ միայն Սուրիոյ մեր գաղութին, այլեւ արտասահմանի բովանդակ հայութեան համար:

Բաւական է միայն յիշել, որ Սուրիոյ մեր գաղութը թէ՛ ամէնէն բազմամարդն է եւ թէ՛ տեսակ մը Երկրի շարունակութիւնն է. հոն մեծցող հայ սերունդը հայ կը մնայ ու պիտի մնայ, հետեւաբար անոր կրթութեան վրայ թափուած կամ թափուելիք աշխատանքը լիովին կարող է արդիւնաւորուիլ ինքնապաստ մեր ամբողջ ազգի շահերուն եւ նպատակներուն:

կարճ՝ Սուրիոյ մէջ մեզի մեծապէս նպաստաւոր է միջավայրը, ուր կարող է փթթիլ միջնակարգ տիպար հայ դպրոց մը:

Բացի Պարսկաստանէն, Սուրիոյ նպաստաւոր պայմանները չկան մեր միւս գաղութներէն եւ ոչ մէկուն մէջ: Հոն եթէ բացուին ալ հայկական միջնակարգ դպրոցներ, անոնք պիտի չկարենան մրցիլ տեղականդպրոցներուն հետ եւ մանաւանդ պիտի չկարենան տեսնել այն գործը զոր պիտի տեսնէ Սուրիոյ մէջ բացուած միջնակարգ դպրոց մը, թէկուզ այն պարզ պատճառով, որ արեւմտեան երկիրներու մէջ հայկական դպրոցի մը շինածը պիտի քա՛նդէ միջավայրը՝ իր օտար անյաղթելի ազդեցութիւններով:

Եթէ ընթերցողները կը յիշեն, երկու նշանաւոր հայ գրողներ ու մանկավարժներ՝ Լեւոն Շանթ եւ Նիկոլ Աղբալեան ամիսներ առաջ եգիպտոսի մէջ ձիւը դրին համազգային կրթական ընկերութեան մը, որուն գլխաւոր նպատակն է ոչ միայն հիմնել ու պահել հայկական տիպար միջնակարգ դպրոց մը Սուրիոյ մէջ, այլեւ դասագրքեր հայթայթել անոր եւ ուրիշ հայ վարժարաններու:

Եգիպտոսի Հայերը նիւթական հնարաւորութիւն տուած են, որպէսզի Լ. Շանթ եւ Ն. Աղբալեան պտտին մեր կարեւոր գաղութները, իրենց գաղափարը տարածեն, համակիրներ շահին եւ անոնց միջոցով գոյացնեն այն գումարը, որ անհրաժեշտ է իրենց ձեռնարկած գործը գլուխ բերելու համար:

Մենք վստահ ենք, որ Եւրոպայի եւ Ամերիկայի հայութիւնն եւս անտարբեր պիտի չմնայ եւ իր բարոյական ու նիւթական ամենալայն օժանդակութիւնը պիտի ընծայէ իր մեծատաղանդ երկու մտաւորականներուն, որոնք կը հետապնդեն բոլորիս սրտին խօսող եւ մեր ազգային իտէալներուն ծառայող նպատակ մը, այն է՝ արտասահմանի մէջ կորսուելու վտանգին ենթակայ մեր մատաղ սերունդէն պատրաստել ապագայ ազատ Հայաստանի համար պիտանի քաղաքացիներ»:

ՇԱՒԻՒ ՊԱՐԱՆՈ, որ իր կրկնակ սպանութեանց համար Լիմոժի դատարանին կողմէ ցկեանս տաժանակիր աշխատանքի դատապարտուած էր, վերաքննութեան դիմեց: Պարանո Լիմոժէնփոխադրուեցաւ փուանթիէի բանտը:

ՕՐԸ ՕՐԻՆ

ԱՐԵՒԵԼ. ՆԱՀԱՆԳՆԵՐԸ ԿԸ ԲԱՐԵԿԱՐԳԵՆ

Անատոլուի գործակալութիւնը Էնկիւրիէն կը հաղորդէ հետեւեալը.—

Գաղթականներու զետեղման խնդիրը կարգադրուելու վրայ է: Վերջնական կարգադրութիւններ եղած են, որպէս զի առկախ մնացած խնդիրները մինչեւ 1930 մայիս աւարտին:

Այս տարի Պուլկարիայէն եւ շրջականներէն հաւանական է որ բաւական թիւով գաղթականներ գան. ասոնք իրենց փափաքած վայրերու մէջ պիտի տեղաւորուին: Ազգ. Մեծ ժողովի վերջին նիստերէն մէկուն մէջ օրինագիծ մը ընդունուած է, որով Արեւելեան նահանգներու կալուածները պիտի բաժնուին գիւղացիներու եւ ցեղախումբերու պատկանող անհատներու: Այս առթիւ զետեղման ընդհ. տնօրէն Չաճի Մէհմէտ պէյ հետեւեալը յայտարարած է:

Այս օրէնքը կը վերաբերի Արեւելեան նահանգներու մարզպանութեան սահմանին մէջ գտնուող մասերուն. իսկ գործադրութիւնն ալ մարզպանին յանձնուած է:

—Այս օրէնքին նպատակն է լաւագոյն կեանք մը ապահովել այս մասերուն մէջ գտնուած գիւղացիներու եւ ցեղախումբերու պատկանող անհատներու, որոնք կալուած չունին:

Կեսարիոյ որբերուն փոխադրութիւնը

Կեսարիայէն Յունիս 4 թուականով կը գրեն թէ՝ 61 որբերու փոխադրութեան մասին Պէյրութէն սպասուած լուրը կ'ուշանայ: Կ'երեւի թէ պատճառը այն կարգադրութիւնն է, որով Լիբանանի կառավարութիւնը արգիլած է Հայերու Պէյրութ մուտքը, վերջին որոշումի մը համաձայն:

Անցագրի համար դեռ կառավարութեան ներկայացուած չէ մնկնելիք որբերուն ցանկը: Միս Տուայթ ալ դեռ գործի սկսած չէ, Պէյրութէն լուրի սպասելով: Երբ լուր ստանայ այդտեղի Րըլիֆէն, պէտք եղած դրամը պիտի վճարէ:

«Վհեալ» գոյքերու աւարը

«Սօն Սաաթ»ի համաձայն, կառավարութիւնը կարեւոր որոշում մը տուած է այն «լքեալ» գոյքերու մասին, զորս զատարանի որոշումով հարկ է վերադարձնել իրենց տէրերուն: Ասկէ առաջ, այդ գոյքերը չէին վերադարձուեր նորնութեամբ, բայց անոնց գիները կը գնահատուէին ներկայ արժէքներու համաձայն: Այժմ որոշուած է գնահատումի իբր հիմ ընդունիլ 1331ի (1915) կալուածական տուրքին քանակը:

Պրիան-Շթրեզէմանի տեսակցութիւնը

Մատրիտի մէջ առջի օր կարեւոր տեսակցութիւն մը տեղի ունեցաւ Ֆրանսայի եւ Գերմանիոյ արտաքին նախարարներուն միջեւ: Խօսակցութեան նիւթն էր Հռենոսի գրաւուած հողամասերուն պարպումը դաշնակից զինուորներուն կողմէ: Ինչպէս կը յիշուի, անցեալ սեպտեմբերին Ազգերու Դաշնակցութեան ժրընեւի տարեկան ընդհանուր ժողովին մէջ դաշնակիցները խոստացած էին այդ գոհացումը տալ Գերմանիոյ, եթէ երբեք պարտքերու եւ հատուցումներու խնդրին մասին վերջնական կարգադրութիւն ըլլայ:

Այժմ այդ կարգադրութիւնը վերջացած ըլլալով, Շթրեզէման ուզեց հասկնալ Պրիանէն թէ՝ Ֆրանսացիները, Անգլիացիները ու Պելճիքացիները տրամադի՞ր են Հռենոսի կամրջագլուխներէն քաշել իրենց 55,000 զինուորները սեպտ. 1ին, այսինքն այն թուականին՝ երբ փորձագէտներու ժողովին ընդունուած ծրագիրը գործադրութեան պիտի դրուի:

Պրիան ըսաւ Շթրեզէմանի թէ՝ այդ մասին չի կրնար որոշ բան ըսել, քանի որ Անգլիա եւ Պելճիքա եւս շահագրգռուած են, եւ որովհետեւ անգլ. կառավարութիւնը ո եւ է պատասխանատու ներկայացուցիչ չունի Մատրիտի ժողովին մէջ, չի կրնար վիճաբանիլ այդ հարցի մասին:

Ֆրանսայի արտաքին նախարարը առաջարկեց սակայն որ այս ամառ միջազգային խորհրդաժողով մը գումարուի, մասնակցութեամբ բոլոր շահակից պետութեանց, ինչպէս նաեւ Ամերիկայի, զբաղելու համար բացի այս խնդրէն՝ Տօուըսի ծրագրին տեղ երկկի ծրագրին ընդունելու հարցով:

Շթրեզէման կատարելապէս համամիտ գտնուեցաւ եւ որոշուեցաւ խորհրդաժողովին թուականն ու վայրը ճշդել՝ գալ շաբթու փոխանակուելիք դիւանագիտական թղթակցութիւններով:

Կը կարծուի թէ այս նոր արխապագոսը պիտի գումարուի Յուլիսի առաջին կիսուն՝ Լոնտոնի կամ Լահէյի մէջ: Հաւանաբար Ամերիկա իբրեւ դիտող պիտի դրկէ Լոնտոնի նոր դեսպան զօր. Տօուըսը:

Փոքրամասնութեանց խնդրին կարգադրութիւնը պիտի յանձնուի Ազգերու Դաշնակցութեան Սեպտեմբեր ընդհանուր ժողովին:

Շիրազի ապաստամբութիւնը

Շիրազէն կը հեռագրեն «Թայմզ»ի.—

Շիրազ պաշարուած է դեռ, բայց Թէհրանի կՊուշիրի միջեւ օդանաւային սպասարկութիւնը կը շարունակուի: Յայտնի չէ թէ ուրիշ ցեղախումբեր միացա՞ծ են Քաշկայիներուն, ո-

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Դ.էջ)

ՀԱՅԵՐԸ ՏԻԳՐԱՆԱԿԵՐՏԻ ՇՐՋԱՆԻՆ ՄԷՋ

«Ազդարար» մասնաւոր նամակէ մը հետեւեալ տեղեկութիւնները կը քաղէ Տիգրանակերտ քաղաքի եւ շրջակայ վայրերու հայութեան մասին.—

Բուն Տիգրանակերտի մէջ եւ մօտերը կան 200 տունի մօտ Հայեր: Ասոնց մէկ մասը փոքր առուտուրով կը զբաղի, իսկ մեծ մասը մշակութիւն կ'ընէ տեղացի կալուածատէրերու մօտ:

Սլիվանի մէջ կան 50 տունի մօտ Հայեր (իւրաքանչիւր տունը 3-4 հոգի): Կ'ապրին մշակութեամբ եւ ծառայութեամբ: Այս շրջանին ենթակայ Ցարդին գիւղաքաղաքին մէջ կան քանի մը Հայեր, որոնք կօշկակարութեամբ կը զբաղին:

Զըրըկա.— Հայութեան թիւն է մօտ 40 տուն: Այս շրջանին ենթակայ Հագրոյի մէջ կը գտնուին քանի մը կօշկակարներ:

Պչէրի.— 60-70 տուն Հայութիւն: Զբաղումն է մշակութիւն, ինչպէս նաեւ կտաւագործութիւն:

Ռաշքօտան.— 150 տուն Հայեր: Զբաղումը նոյնն է: Մեծ մասը տեղացի է եւ ունի սեփական տուն:

Ալբք—. 15 20 տուն Հայ:

Խարզան՝ 80է աւելի, *Արլուն՝* 8-10:

Կրօնական պաշտամունքը կը կատարուի ասորի քահանաներու կողմէ, որոնք պարբերաբար կ'այցելեն այս շրջանները: Տիգրանակերտ քաղաքին մէջ կայ Հայոց առաջն. փոխանորդը, Աշոտ քհնյ.:

Տիգրանակերտի մէջ կ'ապրին նաեւ մաս մը Հայ կաթոլիկներ:

վերջերս, վարչական նոր բաժանումի մը հետեւանքով, Ռաշքօտանը կապուեցաւ Պիթլիսի նահանգին:

Հայերուն տնտեսական վիճակը փայլուն չէ, բայց գէշ ալ չէ: Ամէն մարդ գործ մը ունի եւ ապրուստը կը հոգայ գէշ-աղէկ: Ամէնէն աւելի զգալի է կրթական-կրօնական պահանջը, որուն գոհացման համար միջոցներ կը պակսին:

ԳԱՒԱՌԻ ՆՈՐ ՅԱՂԹԱՆԱԿԸ

Երեքշաբթի իրիկուն փարիզ ՍԷՆԹ-ԼԱԶԱՐ Սփորթինկ ֆլիւպի մէջ խուռն բազմութեան մը ներկայութեան տեղի ունեցաւ մեծ կուփմարտ մը, որուն մասնակցեցան երկու հայ կուփմարտիկներ՝ Յակոբ Պաղտասարեան եւ Գաբօ Պաղտասարեան, որոնք երկուքն ալ յաղթեցին իրենց օտար հակառակորդներուն:

Մասնաւորաբար կարեւոր էր Գաբօի յաղթանակը ծանօթ կըռփամարտիկ Ֆերրոնի վրայ: երէկ առտուան մարզական թերթերը գովեստով կը խօսին պաղտասարեանի մասին: «Օթօ» կը գրէ թէ պաղտասարեանի խաղը հրաշալի էր:

Մանրամասնութիւնները յաջորդով:

50 ԴԻԱԿ ՈՂՈՂՈՒԱԾ ԱԴՐԲԷՋԱՆԻ ՄԷՋ

Մոսկուայէն եկած հեռագրի մը համաձայն, Մուղանի շրջանին մէջ (Ադրբէջան), գիւղացիները ծակեր բացած են կուր գետի ձախ ափին վրայ շինուած թումբերուն մէջ, իրենց արտերուն վրայ կուտակուած անձրեւին ջուրերը շրջակայ արտերուն մէջ հոսեցնելու համար: Այս բացուածքներու պատճառաւ, Մուղանի տափաստանին մէջ գտնուող 50 չափ գիւղեր ամբողջովին ողողուած են:

Ամբողջ հունձքը փճացած է, խիստ կարեւոր վնասներ պատճառելով: Մարդկային կորուստներն ալ բազմաթիւ են:

կ'ըսուի թէ, մինչ բարձրացած ջուրերը թումբերուն բացուածքներէն կ'անցնէին, ժողովուրդը ուրախութենէն երգած ու պարած է, արտերը փրկուած կարծելով:

ԵՐԵՔ ԻՐԱՎԱԲԱՆԱԿԱՆ ԳԱՆԳԱՀԱՐ

III

ՀԻՆԸ ԵՒ ՆՈՐԸ

Ծանր դեր է խաղացել եւ հասարակական կեանքի մէջ հոգեբանական տարրը։ Ամէն մի հասարակութիւն, որ ապրում է մի որոշ ժամանակ, ստեղծում է իր համար մի որոշ հոգեբանութիւն, որ ենթարկում է իր անդամների մեծ մասին։ Այդ հոգեբանութիւնը ստեղծում է իր համար մի որոշ գաղափարախօսութիւն, որ ամրացնում է նրա հոգեբանութիւնը։ Այդ գաղափարախօսութիւնը ստեղծում է իր համար մի որոշ կազմակերպութիւն, որ պաշտպանում է նրա գաղափարախօսութիւնը։ Այդ կազմակերպութիւնը ստեղծում է իր համար մի որոշ իրաւունք, որ ապահովում է նրա կազմակերպութիւնը։ Այդ իրաւունքը ստեղծում է իր համար մի որոշ պետական կարգ, որ պաշտպանում է նրա իրաւունքը։ Այդ պետական կարգը ստեղծում է իր համար մի որոշ ազգային ոգի, որ ամրացնում է նրա պետական կարգը։ Այդ ազգային ոգին ստեղծում է իր համար մի որոշ ազգային մշակոյթ, որ պաշտպանում է նրա ազգային ոգին։ Այդ ազգային մշակոյթը ստեղծում է իր համար մի որոշ ազգային ինքնագիտակցութիւն, որ ամրացնում է նրա ազգային մշակոյթը։ Այդ ազգային ինքնագիտակցութիւնը ստեղծում է իր համար մի որոշ ազգային ինքնավարութիւն, որ պաշտպանում է նրա ազգային ինքնագիտակցութիւնը։ Այդ ազգային ինքնավարութիւնը ստեղծում է իր համար մի որոշ ազգային ինքնիշխանութիւն, որ ամրացնում է նրա ազգային ինքնավարութիւնը։ Այդ ազգային ինքնիշխանութիւնը ստեղծում է իր համար մի որոշ ազգային ինքնորոշում, որ պաշտպանում է նրա ազգային ինքնիշխանութիւնը։ Այդ ազգային ինքնորոշումը ստեղծում է իր համար մի որոշ ազգային ինքնուրոյնութիւն, որ ամրացնում է նրա ազգային ինքնորոշումը։ Այդ ազգային ինքնուրոյնութիւնը ստեղծում է իր համար մի որոշ ազգային ինքնատիպութիւն, որ պաշտպանում է նրա ազգային ինքնուրոյնութիւնը։ Այդ ազգային ինքնատիպութիւնը ստեղծում է իր համար մի որոշ ազգային ինքնաբուխութիւն, որ ամրացնում է նրա ազգային ինքնատիպութիւնը։ Այդ ազգային ինքնաբուխութիւնը ստեղծում է իր համար մի որոշ ազգային ինքնաբերութիւն, որ պաշտպանում է նրա ազգային ինքնաբուխութիւնը։ Այդ ազգային ինքնաբերութիւնը ստեղծում է իր համար մի որոշ ազգային ինքնաստեղծում, որ ամրացնում է նրա ազգային ինքնաբերութիւնը։ Այդ ազգային ինքնաստեղծումը ստեղծում է իր համար մի որոշ ազգային ինքնակերտում, որ պաշտպանում է նրա ազգային ինքնաստեղծումը։ Այդ ազգային ինքնակերտումը ստեղծում է իր համար մի որոշ ազգային ինքնակազմում, որ ամրացնում է նրա ազգային ինքնակերտումը։ Այդ ազգային ինքնակազմումը ստեղծում է իր համար մի որոշ ազգային ինքնակազմակերպում, որ պաշտպանում է նրա ազգային ինքնակազմումը։ Այդ ազգային ինքնակազմակերպումը ստեղծում է իր համար մի որոշ ազգային ինքնակազմակերպութիւն, որ ամրացնում է նրա ազգային ինքնակազմակերպումը։ Այդ ազգային ինքնակազմակերպութիւնը ստեղծում է իր համար մի որոշ ազգային ինքնակազմակերպական կարգ, որ պաշտպանում է նրա ազգային ինքնակազմակերպութիւնը։ Այդ ազգային ինքնակազմակերպական կարգը ստեղծում է իր համար մի որոշ ազգային ինքնակազմակերպական գաղափարախօսութիւն, որ ամրացնում է նրա ազգային ինքնակազմակերպական կարգը։ Այդ ազգային ինքնակազմակերպական գաղափարախօսութիւնը ստեղծում է իր համար մի որոշ ազգային ինքնակազմակերպական կազմակերպութիւն, որ պաշտպանում է նրա ազգային ինքնակազմակերպական գաղափարախօսութիւնը։ Այդ ազգային ինքնակազմակերպական կազմակերպութիւնը ստեղծում է իր համար մի որոշ ազգային ինքնակազմակերպական իրաւունք, որ ամրացնում է նրա ազգային ինքնակազմակերպական կազմակերպութիւնը։ Այդ ազգային ինքնակազմակերպական իրաւունքը ստեղծում է իր համար մի որոշ ազգային ինքնակազմակերպական պետական կարգ, որ պաշտպանում է նրա ազգային ինքնակազմակերպական իրաւունքը։ Այդ ազգային ինքնակազմակերպական պետական կարգը ստեղծում է իր համար մի որոշ ազգային ինքնակազմակերպական ազգային ոգի, որ ամրացնում է նրա ազգային ինքնակազմակերպական պետական կարգը։ Այդ ազգային ինքնակազմակերպական ազգային ոգին ստեղծում է իր համար մի որոշ ազգային ինքնակազմակերպական ազգային մշակոյթ, որ պաշտպանում է նրա ազգային ինքնակազմակերպական ազգային ոգին։ Այդ ազգային ինքնակազմակերպական ազգային մշակոյթը ստեղծում է իր համար մի որոշ ազգային ինքնակազմակերպական ազգային ինքնագիտակցութիւն, որ ամրացնում է նրա ազգային ինքնակազմակերպական ազգային մշակոյթը։ Այդ ազգային ինքնակազմակերպական ազգային ինքնագիտակցութիւնը ստեղծում է իր համար մի որոշ ազգային ինքնակազմակերպական ազգային ինքնավարութիւն, որ պաշտպանում է նրա ազգային ինքնակազմակերպական ազգային ինքնագիտակցութիւնը։ Այդ ազգային ինքնակազմակերպական ազգային ինքնավարութիւնը ստեղծում է իր համար մի որոշ ազգային ինքնակազմակերպական ազգային ինքնիշխանութիւն, որ ամրացնում է նրա ազգային ինքնակազմակերպական ազգային ինքնավարութիւնը։ Այդ ազգային ինքնակազմակերպական ազգային ինքնիշխանութիւնը ստեղծում է իր համար մի որոշ ազգային ինքնակազմակերպական ազգային ինքնորոշում, որ պաշտպանում է նրա ազգային ինքնակազմակերպական ազգային ինքնիշխանութիւնը։ Այդ ազգային ինքնակազմակերպական ազգային ինքնորոշումը ստեղծում է իր համար մի որոշ ազգային ինքնակազմակերպական ազգային ինքնուրոյնութիւն, որ ամրացնում է նրա ազգային ինքնակազմակերպական ազգային ինքնորոշումը։ Այդ ազգային ինքնակազմակերպական ազգային ինքնուրոյնութիւնը ստեղծում է իր համար մի որոշ ազգային ինքնակազմակերպական ազգային ինքնատիպութիւն, որ պաշտպանում է նրա ազգային ինքնակազմակերպական ազգային ինքնուրոյնութիւնը։ Այդ ազգային ինքնակազմակերպական ազգային ինքնատիպութիւնը ստեղծում է իր համար մի որոշ ազգային ինքնակազմակերպական ազգային ինքնաբուխութիւն, որ ամրացնում է նրա ազգային ինքնակազմակերպական ազգային ինքնատիպութիւնը։ Այդ ազգային ինքնակազմակերպական ազգային ինքնաբուխութիւնը ստեղծում է իր համար մի որոշ ազգային ինքնակազմակերպական ազգային ինքնաբերութիւն, որ պաշտպանում է նրա ազգային ինքնակազմակերպական ազգային ինքնաբուխութիւնը։ Այդ ազգային ինքնակազմակերպական ազգային ինքնաբերութիւնը ստեղծում է իր համար մի որոշ ազգային ինքնակազմակերպական ազգային ինքնաստեղծում, որ ամրացնում է նրա ազգային ինքնակազմակերպական ազգային ինքնաբերութիւնը։ Այդ ազգային ինքնակազմակերպական ազգային ինքնաստեղծումը ստեղծում է իր համար մի որոշ ազգային ինքնակերտում, որ պաշտպանում է նրա ազգային ինքնակազմակերպական ազգային ինքնաստեղծումը։ Այդ ազգային ինքնակազմակերպական ազգային ինքնակերտումը ստեղծում է իր համար մի որոշ ազգային ինքնակազմում, որ ամրացնում է նրա ազգային ինքնակերտումը։ Այդ ազգային ինքնակազմակերպական ազգային ինքնակազմումը ստեղծում է իր համար մի որոշ ազգային ինքնակազմակերպում, որ պաշտպանում է նրա ազգային ինքնակազմակերպական ազգային ինքնակազմումը։ Այդ ազգային ինքնակազմակերպական ազգային ինքնակազմակերպումը ստեղծում է իր համար մի որոշ ազգային ինքնակազմակերպութիւն, որ ամրացնում է նրա ազգային ինքնակազմակերպական ազգային ինքնակազմակերպումը։ Այդ ազգային ինքնակազմակերպական ազգային ինքնակազմակերպութիւնը ստեղծում է իր համար մի որոշ ազգային ինքնակազմակերպական կարգ, որ պաշտպանում է նրա ազգային ինքնակազմակերպական ազգային ինքնակազմակերպութիւնը։ Այդ ազգային ինքնակազմակերպական ազգային ինքնակազմակերպական կարգը ստեղծում է իր համար մի որոշ ազգային ինքնակազմակերպական գաղափարախօսութիւն, որ ամրացնում է նրա ազգային ինքնակազմակերպական ազգային ինքնակազմակերպական կարգը։ Այդ ազգային ինքնակազմակերպական ազգային ինքնակազմակերպական գաղափարախօսութիւնը ստեղծում է իր համար մի որոշ ազգային ինքնակազմակերպական կազմակերպութիւն, որ պաշտպանում է նրա ազգային ինքնակազմակերպական ազգային ինքնակազմակերպական գաղափարախօսութիւնը։ Այդ ազգային ինքնակազմակերպական ազգային ինքնակազմակերպական կազմակերպութիւնը ստեղծում է իր համար մի որոշ ազգային ինքնակազմակերպական իրաւունք, որ ամրացնում է նրա ազգային ինքնակազմակերպական ազգային ինքնակազմակերպական կազմակերպութիւնը։ Այդ ազգային ինքնակազմակերպական ազգային ինքնակազմակերպական իրաւունքը ստեղծում է իր համար մի որոշ ազգային ինքնակազմակերպական պետական կարգ, որ պաշտպանում է նրա ազգային ինքնակազմակերպական ազգային ինքնակազմակերպական իրաւունքը։ Այդ ազգային ինքնակազմակերպական ազգային ինքնակազմակերպական պետական կարգը ստեղծում է իր համար մի որոշ ազգային ինքնակազմակերպական ազգային ոգի, որ ամրացնում է նրա ազգային ինքնակազմակերպական ազգային ինքնակազմակերպական պետական կարգը։ Այդ ազգային ինքնակազմակերպական ազգային ինքնակազմակերպական ազգային ոգին ստեղծում է իր համար մի որոշ ազգային ինքնակազմակերպական ազգային մշակոյթ, որ պաշտպանում է նրա ազգային ինքնակազմակերպական ազգային ոգին։ Այդ ազգային ինքնակազմակերպական

— Պետրոս ասաց ինչո՞ւ ես տարակ ուսում որ ես ինձ ոչ ոք չի սիրում։ Ես ինչ եղա՞ծ եմ, որ

րոնց կ'աջակցին տեղական աւազակները։ Կ'երեւի թէ կառավարական զինուորները հրահանգ ստացած են պաշտպանողականի վրայ կենալու.բանակցութեանց ընթացքին օդային ռմբակոծում տեղի չունեցաւ։ Բանակցութիւնները որ եւ է արդիւնք չտուին։

Խռովութիւնները սկսան ապրիլի կիսուն, Պահարլու ցեղախումբին կողմէ, որ կը բնակի Շիրազի արեւելեան կողմը՝ Ֆազատորապի եւ Ճահրուժի շրջաններուն մէջ։ Շարժումը արագօրէն ծաւալեցաւ Քաշկայիներուն մէջ, որոնք դէպի հիւսիս իրենց ամառնային գաղթէն հրաժարեցան եւ ապստամբեցան։ Թէհրանի կառավարութեան ղրկած հրասայլերուն եւ զինուրական կարեւոր ուժերուն շնորհիւ, Պահարլու ցեղախումբը հր. պատակութիւն յայտնեց եւ անոր ղեմ կռուող պարսիկ զինուորները յունիս 8ին Շիրազ գացին։

Թէհրանէն օգնական զինուորներով Շիրազ հասաւ նաեւ զօրավար Շայպանի, որ ճամբան քանիցս յարձակումներ կրեց ապստամբներէն։ Զօրավարը վճռական ճակատամարտ պիտի մղէ Քաշկայիներու դէմ։

Թուրք վաւուշին տագնապը

«Ճիւմհուրիէթ»ի մէջ Եոնուս Նատի պէյ խօսելով յունիս 1էն սկսեալ լատինական տառերուն բոլոր պաշտօնատուններու մէջ պարտաւորիչ ճռչակուելուն վրայ, կը գրէ՝—

Տակաւին շատ մեծ աշխատութիւն պէտք է՝ որպէս զի ամէն ոք կարենայ սահուն կերպով գրել եւ կարդալ։ Մամուլը ցարդ իր պարտականութիւնը կատարեց մեծամեծ զոհողութիւններով։ Իրեն հրամայուեցաւ այսինչ օրէն լատինական տառերով հրատարակուիլ եւ թերթերը ըստ այնմ սկսան հրատարակուիլ, հակառակ անոր որ տպարանները տակաւին շատ թերիներ ունէին նոր պայմանները կարենալ լրացնելու համար։ Հակառակ բոլոր թերութիւններուն, լրագիրները բաւական ընթերցող գտան։ Սակայն նիւթական այնպիսի զոհողութիւններ հարկադրուեցան ընել թերթերը որ պարբերաթերթեր դադրեցան, գրավաճառութիւնը մասամբ կասեցաւ, օրաթերթերն ալ դժուարութիւններու մատնուած են։

Ժողովրդական դպրոցները, ուսուցիչ եւ ուսանողութիւն, շատ աշխատեցան նոր տառերուն տարածման համար, բայց պէտք է ըսենք նաեւ թէ ժողովրդական դպրոցներէն ակնկալուած արդիւնքին մէկ տասներորդն անգամ չկրցաւ իրագործուիլ։ Պէտք է որ այս դպրոցները շարունակեն իրենց գործը եսանդով, որ վերջերս թուլցած կ'երեւի։ Կառավարութիւն եւ ժողովուրդ պէտք է անընդհատ աշխատին։ Այս սկզբունքը պէտք է միշտ աչքի առջեւ ունենալ՝ վերջնական յաջողութիւնը ձեռք բերելու համար այս ահագին ձեռնարկին մէջ։

Իտալիա աւտրիկեան ապրանքներուն դէմ

Հռոմէն կը հեռագրեն.— *Իտալիա ամէն տարի 150 միլիոն տոլար արժէքով նախանիւթ կը գնէ Ամերիկայէն։ Այժմ իտալացի տնտեսագէտները մտատանջութեան մատնուած են՝ որովհետեւ կը վախնան թէ Ուաշինկթընի խորհրդարանը պիտի բարձրացնէ մաքսի սակը։*

Փարիզի Ֆրանսական Առեւտրական Սենեակի վարիչներուն հետ համախորհուրդ, այստեղ պայքարի մը կը ձեռնարկուի՝ ամերիկեան ապրանքներուն տեղ Ռուսիայէն կամ Եւրոպայի ուրիշ շուկաներէն նախանիւթ գնելու համար։ Այս ձեւով Իտալիա իր ներածումներուն փոխարէնը պիտի կրնայ վճարել իր արտածումներով։

Տնտեսագէտները կ'ըսեն թէ Ռուսիայէն կրնան ներածել քարիւղ, պղինձ եւ ածուխ, Ռումանիայէն՝ քարիւղ, Հունգարիայէն՝ ցորեն։

Մահ կոմս Անտրաշիի

Փէշթայի մէջ առջի օր մեռաւ կոմս Եուլիոս Անտրաշի, որ Աւստրեհունգարիոյ վերջին արտաքին նախարարը եղած էր։ 68 տարեկան էր։ Երկար ատենէ ի վեր կը տառապէր երիկամունքի հիւանդութենէ. վիճակը ծանրացած ըլլալով, Փէշթայի մէկ ապաքինարանը փոխադրուեցաւ գործողութեան ենթարկուելու համար, բայց սրտի տկարութենէ մեռաւ։

Իր մահով կ'անհետանայ մէկը այն պետական դէմքերէն, որ վերջին կէս դարու ընթացքին կարեւոր դեր խաղացած են։ 1926էն ի վեր քաշուած կ'ապրէր Թիցատոպի իր կալուածին մէջ։ Պատմութեան ու փիլիսոփայութեան վերաբերեալ գրական աշխատանքներ կը թողու։

Իտալական օդանաւերու պտոյտը

Իտալական չրօդանաւերը շարունակելով իրենց պտոյտները Սեւ Ծովու մէջ, Օտեսայէն անցան Կոստանցա, ուր մեծ ընդունելութիւն գտան ռումէն իշխանութեանց կողմէ։

Վառնայի մէջ պուլկար կառավարութիւնը հացկերոյթ մը տուաւ իտալական 36 օդանաւերու սպաներուն ի պատիւ։ Իտալիոյ օդանաւային փոխ-նախարար զօր. Սթալոյ Պալպոյ բաժակաճառին մէջ ըսաւ՝ «Իտալիոյ բոցավառ կրակը պիտի աջակցի Պուլկարիոյ տկար բոցին»։ Յայտնեց սակայն թէ կը խօսի իբրեւ զինուրական եւ ոչ իբրեւ պետական մարդ։ Պուլկար զօր. Սքլարոֆ իր պատասխանին մէջ յոյս յայտնեց թէ Պուլկարիա պիտի վերագրաւէ Մակեդոնիոյ այն հողերը զոր կորսընցուց Մեծ Պատերազմին։

ՄԱՆՐ ԼՈՒՐԵՐ

ՊՈԼՍՈՆ Աւեւտրական սենեակը արտօնած է որ յուլիս 6ին 3000 ճէհրիի արմատ արտածուի Ռուսիա։ Այս բոյսին արտադրած հատիկներէն ձեռք կը բերուի դեղնորակ ներկ մը, որ շատ յարգի է։

ԹՈՒՐՔԻՈՅ եւ Միջագետքի վերջնական սահմանագծումը կատարելու համար, Մարտինի մէջ բանակցութիւններ կը կատարուին Իրաքի եւ Էնկիւրիի ներկայացուցիչներուն միջեւ։ Մարտինի Թաղապետութիւնը ի պատիւ արաբ պատուիրակութեան 70 հոգինոց մեծ հացկերոյթ մը տուած է։ երկուստեք բարեկամական բաժակաճառեր արտասանուած են։

ՄԱՐՈՒԻ հարաւակողմը՝ Այթ-Եաքուպի մէջ տեղացի ապստամբներու զօրաւոր խումբեր յարձակումի գործեցին զինուորական երկու ջոկատներու վրայ։ Մարոքի Ֆրանս. մարզպան Լիւսիէն Սէն դէպքին վայրը գնաց։ Սպաննուած են 13, վիրաւորուած 10 եւ կը պակսին 81 հոգի։

ՄԱՐԱՋԱԽՑ ՖՈՇի եղբայրը Հայր Ժերմէն Ֆոշ մեռաւ 74 տարեկան հասակին մէջ։ կը պատկանէր ցնսուսեան միաբանութեան։ ցուղարկաւորութիւնը այսօր։

Հ. Ց. ԴԱՇՆԱԿՑՈՒԹԻՒՆ

ՓԱՐԻԶի Շրջ. կոմիտէն ժողովի կը հրաւիրէ փարիզի եւ շրջանի բոլոր խումբերու եւ ենթակոմիտէներու ներկայացուցիչները վաղը Ուրբաթ իրիկուն ժամը 8.30ին ֆաֆէ լա փլթիթ Սուրս, մէթրօ Օտէոնի դիմացը։

ԼԻՈՆԻ շրջ. կոմիտէն ստիպողաբար ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ Լիոնի բոլոր խումբերու ընկերները վաղը Ուրբաթ իրիկուն ժամը 8.30ին ընկեր Ճանկէօղեանի ճաշարանը։ Ժա. ընդհ. ժողովի մասին կը զեկուցանէ՝ ընկ. Մ. Գույումճեան։

ՎԻԷՆԻ կոմիտէն ստիպողաբար ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ Վիէնի բոլոր ընկերները այս Շաբաթ իրիկուն ժամը 8.30ին ժողովրդային լսարանը։ Օրակարգ՝ նոյնպէս։

ՏԷՍԻՆԻ կոմիտէն ստիպողաբար ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ Տէսինի բոլոր ընկերները այս կիրակի կէսօրէ վերջ Café Jardin-ի սրահը։ Օրակարգ՝ նոյնպէս։

ԼԻՈՆԻ Շրջ. կոմիտէն ստիպողաբար ժողովի կը հրաւիրէ Փոն տը-Շէրիւիի բոլոր ընկերները այս կիրակի իրիկուն ժամը 8.30ին Hôtel de France*-ի սրահը։ Օրակարգ՝ նոյնպէս։*

Ս. ՇԱՄՈՆԻ կոմիտէն բոլոր ընկերները ստիպողաբար ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ 20 Յունիս Հինգշաբթի իրիկուն ժամը 8.30ին վարուժան ակումբը։ Օրակարգ՝ նոյնպէս։

ՍԷՆ Թ'ԷԹիէնի կոմիտէն ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ բոլոր ընկերները 21 Յունիս Ուրբաթ իրիկուն ժամը 8.30ին Place de Peuple*-ի սրճարանին վերնայարկը։ Օրակարգ՝ նոյնպէս։*

ԼԻՈՆԻ Շրջ. կոմիտէն ստիպողաբար ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ պուրկուանի ընկեր-ընկերուհիները 22 Յունիս Շաբաթ իրիկուն ժամը 8.30ին ծանօթ հաւաքատեղին։ Օրակարգ՝ նոյնպէս։

ՍԷՆ Միշէլի *Բրիստափոր խումբի անդամական ժողովը՝ այսօր Հինգշաբթի իրիկուն ժամը 9ին,* Odéon*-ի դէմ, Café La Petite Source-ի սրահը։ Ներկայացնալ անդամատոմարներով։ Կը խօսի՝ Ընկ. Մ. Երիցանց։*

Պուա-ֆոլոնպի Եռագոյն ենթակոմիտէի ժողովը՝ *այս շաբաթ երեկոյ ժամը 8.30ին ծանօթ հաւաքատեղին։*

Լիոնի Կուկունեան *խումբի ժողովը՝ վաղը Ուրբաթ իրիկուն ժամը 8.30ին* 121 Cours Lafayette *սրճարանին ներքնասենեակը։ Կարեւոր օրակարգ։*

Լիոնի Բեռի *խումբի ժողովը այս Շաբաթ իրիկուն ժամը 5ին ընկ. Ճանկէօղեանի ճաշարանը։ Ընկերներու ներկայութիւնը պարտաւորիչ է։*

Մարսէյլի *Բրիստափոր ենթակոմիտէի ժողովը՝ վաղը Ուրբաթ իրիկուն ժամը 9.30ին սովորական սրահին մէջ։ Բոլոր ընկերներու ներկայութիւնը կարեւոր է։*

ԴԱՇՏԱՀԱՆԴԷՍ ՇԱՎԻԼԻ ՄԷՋ

կազմակերպուած Հ. Ց. Դ. Արդուճեան կոմիտէին կողմէ

23 ՅՈՒՆԻՍ ԿԻՐԱԿԻ

ԵՐԵԿՈՅԹ ԱՆԿԻԷՆԻ ՄԷՋ

Կազմակերպուած Դպրոցասէր Տիկնանց Միութեան Անկիէնի մասնաճիւղին կողմէ։ Ի նպաստ Որբանոց-Վարժարանին, այս Շաբաթ իրիկուն ժամը 10ին, Salle des Fêtes*-ի մէջ, Rue du Casino, Enghien-les-Bains։ Գեղարուեստական բաժին։*

ՇԱՆՕԹ.— Տոմսակներու արժէքը ղրկել Պ. Հեթում Սեթեանի, 8 Rue St. Charles, Enghien-les-Bains եւ կամ վճարել երեկոյթին գիշերը, մուտքի պահուն։

Շոգեկառքը Gare du Nordէն *կը մեկնի 8.43, 9.20 և 9.35ին։*

ԵՐԵԿՈՅԹ ԼԻՈՆԻ ՄԷՋ

Կազմակերպուած Ա. Ե. Հ. Կ. Խաչի Լիոնի մասնաճիւղին կողմէ իր տարելիցին առթիւ, Այս Շաբաթ իրիկուն ժամը 8.30ին Գ. Թաղապետարանի սրահը։ Խմբերգ՝ ղեկավարութեամբ Պ. Աւետիս Մելքոնեանի, ժեներգ, արտասանութիւններ, բանախօսութիւն եւ զաւեշտ մը։

Մուտքը ազատ է

ՄԱՅԻՍ 28Ը ՓՈՆ ՏԸ ՇԷՐԻԻԻ ՄԷՋ

Նախաձեռնութեամբ Հ. Ց. Դ. ենթակոմիտէի։ Այս կիրակի ժամը 2.30ին օթել տը ֆրանսի սրահին մէջ։ կը խօսի՝ Մ. ԳՈՒՅՈՒՄՃեան։ երգ, արտասանութիւն, նուագ։ Մուտքը ազատ է։

ՑՈՒՇԱՏԵՏՐ

ՅԱՐԴԱՂ վաղը իրիկուն ժամը 9ին Voltaire-ի սրահը։ կը խօսի՝ Շ. Նարդունի։ Նիւթ՝ թեները եւ իրենց արուեստը։ կը հրաւիրուին անդամներն ու համակիրները։

ՍԵԲԱՍՏԱՀԱՑԵՐՈՒ Նահանգային միութիւնը ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ իր անդամ եւ ոչ անդամ բոլոր հայրենակիցները, այս շաբաթ երեկոյ ժամը 9ին «Ֆլորիա» ճաշարանի վերնայարկը, 61 Rue Monsieur le Prince.

ԼԻՈՆի Ջ. Ե. Ո. միութեան մասնաճիւղը կը ծանուցանէ շահագրգռուողներուն թէ՝ յետ այսուայն ամէն ընկերները որոնք կը փափաքին արդամագրուիլ միութեան, Թող նամակով դիմեն՝ քարտուղար ընկ. Եդ. Սալմաստլեանի, հետեւեալ հասցէին, 202 Rue Boileau.

Կ'ուզուին տարեց կին գործաւորուհիներ բանջարեղէններ մաքրելու եւ տօլմա փաթթելու համար։ Դիմել՝ Գ. Արապեանի 39 Rue Lepine, Pantin. (Seine).

Կ'ուզուին Գորգի նորոգութիւն գիտցող լաւ գործաւորուհիներ։ Դիմել՝ թիւ 45 բիւ Թրէվիզ, Պ. Մ. ցովհաննէսօֆի գրասենեակը ամէն օր առաւօտեան ժամը 9էն վերջ։ Մէթրօ՝ Cadet.

Ծախու է Բիւ սէն Թ'ԱննԻ (Մարսէյլ) մէջ նպարավաճառի խանութ մը։ Դիմել՝ Պ. Ա. Աճէվեանի, 19 բիւ Ֆոմինիքէն, Մարսէյլ։

«ԵՐԿՈՒՆՔ»

ԵՐԿՈՒՆՔի Բ. թիւը ամբողջովին սպառած ըլլալով, թէ մասնաճիւղերուն եւ թէ անհատական խնդրանքներուն լիապէս գոհացում կարելի չեղաւ տալ։ Ուստի կը խնդրենք բոլոր անոնցմէ, որ ԵՐԿՈՒՆՔի հաւաքածոյ չեն կազմեր, մեզի վերադարձնեն ա. եւ բ. թիւերը։ փոխարէնն պիտի ստանան գ. թիւը։

ԵՐԿՈՒՆՔի սպառումը ապահովուած ըլլալով, նոր ապսպրանքները ընել առաջարկէ։

Այս առթիւ շնորհակալութիւն կը յայտնենք մեր համակիրներուն, որոնք ապահովեցին անհրաժեշտ յաջողութիւն մը ԵՐԿՈՒՆՔի տարածման համար։

Վարչութիւն

J. PAPACHRISTO

44 Rue Fessart

Մէթրօ՝ Buttes Chaumont

Վերաբացած է նոր գործերու իր արհեստանոցը զոր մէկուկէս տարիէ ի վեր փակած էր։

Նախապէս իր քով աշխատած կամ այժմ աշխատիլ փափաքող գործաւորուհիները անմիջապէս դիմեն իր հասցէին։ Աշխատանք կը տրուի արհեստանոցի եւ տուներու մէջ։ Գիներու վրայ բարձրացում եղած է։

ՄԱՍՆԱԳԷՏ ԲԺԻՇԿՆԵՐ

96 r. Rivoli, մէթ. Շաթլէ։ Արմատ. եւ նոր մեթոտով դարմանում արանց եւ կանանց մորթի, արիւնի եւ վէներ. հիւանդութեանց (ֆրանկախտ, չերմարիզ.) եւ վարիսի։ Մասն. լապոռաթուառ։ Խզճամիտ եւ արագ խորհրդակցութ. ամէն օր 9—12, 2—8, Կիրակի 9—12։

ՏՕՔԹ. Մ. Տ. ՆՈՐԱՅՐ

ՆԵՐՔԻՆ եւ ԿԻՆԵՐՈՒ ՀԻՒԱՆԴՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

17 Rue Lamartine, PARIS (9e)

Tél. Trudaine 92—47, մէթրօ՝ Cadet, Nord Sud, N.D. de Lorette

Ամէն օր 14—19 կիրակի եւ տօն օրեր 10-12 և *ժամադրութեամբ*

ԻՐԱՒԱԳԻՏԱԿԱՆ ԳՐԱՍԵՆԵԱԿ (Հաստատուած 1923ին)

CABINET **V. YARJANIAN**

Հասցէ՝ 5 rue du Cardinal Mercier, PARIS (9e)

Tél. CENTRAL, 97-39 եւ 96-70

Կը ստանձնէ պատժական, քաղաքային եւ առեւտր. դատեր, պաշտպանելով ֆրանսացի հանրածանօթ պաշտօնակիցներու հետ, վարչական եւ հիւպատոսարանական գործերու արագ հետապնդում։ Ագենտ դատերու մասնաւոր ճիւղ, առանց կանխավճարի։ ՅՐԱՆՍԱ մտնելու համար, ձեռնհաս իշխանութիւններէ արտօնագրի ստացում։ (ԱՁԻՏԱՑՒԻԹ)։ Քաղաքային ամուսնութեան արագ գործողութիւն։ Վիզա ամէն երկրի համար։

Գաւառներէն եւ արտասահմանէն եղած դիմումներուն կը պատասխանուի անմիջապէս։ Խորհրդակցութիւնները ձրի են։

Դիմել ամէն օր, 9էն 12 եւ 2էն 7, բացի Կիրակիէ

ՏՕՔԹ. ՏԻՐԱՁ

ՎԿԱՅԵԱԼ ՓԱՐԻԶի ԲԱՐԿԱԿԱՆ ՖԱՖԻԼԹԷՆ (Licencié ès Sciences)

Նախկին Interne փարիզի Hôpital des Enfants Malades եւ մասնագէտ մանկանց եւ ներքին հիւանդութեանց

24, Rue des Grands Augustins, Paris (6e) Place St. Michel

Հիւանդ կ'ընդունի Գշ. Եշ. Ուր. եւ Շբ. օրերը, ժամը 1էն 4

Ինչպէս նաեւ մասնաւոր ժամադրութեամբ

Métro St. Michel եւ Odéon Tél. Danton 60-46

ՓԱՍՏԱԲԱՆ

ԳՐ. ԹԷԼԼԱԼԵԱՆ (ԳՐԻՄԻԹԷԼ)

Contentieux Général, R. C. Seine 423631

Շեռաձայն Ménilmontant 66-64

Ամէն տեսակ դատեր, վարչական գործեր եւ պաշտօնական դրութիւնք, ամենայաւ պայմաններով։

Արկածի *դատերու մասնագիտութիւն*։ Առանց կանխավճարի։ *Ընդունելութեան ժամեր, առաւօտ 9.30էն 10.30, կէսօրէն վերջ 2-3 եւ 7էն 8.30։ Մէթրօ՝* Ménilmontant. *Թրամվէյ 5 եւ 26, Օթոպիւս* BC, BG, O եւ Q.

Հասցէ՝ G. Tellalian, avocat, 72 Rue de Ménilmontant, Paris (XX)

ESTHÉTIQUE

HYGIÈNE & BEAUTÉ

Շուէտական մարմնակրթանքով եւ մասաժով

ՓՐՈՖ. Մ. ՄԱԼՈՒՄԵԱՆ

40 Rue Godot de Mouroy Tél. Opéra 00-46

Métro: Madeleine-Opéra-Havre Caumartin

Ամէն Գշ. Դշ. Ուր. եւ Շբ. օրերը ժամը 2էն 5.30 կամ մասնաւոր ժամադրութեամբ։

Խնամքով կը պատրաստուին չափի վրայ սեղմիրաններ, վրիսի գուլպաներ եւայլն։ Մեր օծանելիքները, անուշահոտութիւնները, փուտրերը եւ օ տը քոլոներ կը պատրաստուին *Ջաքրեան* ծանօթ գործարանին մէջ։

ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԻՒՆ ՆՈՐ ՀԱՍՑԷԻՍ

ԴԵՐՁԱԿ **Ս. ԿԻՒԼՊՕԼԵԱՆ**

3 Rue Montholon, PARIS (9e) Métro: Poissonnière

ԺԱՄԱԳՈՐԾ ԵՒ ՈՍԿԵՐԻՉ

ՀՐԱՉ ՍԱՐԳԻՍԵԱՆ

ՆԱԽԿԻՆ ՊԵՏ ՕՄԷԿԱ ԺԱՄԱՑՈՑՑՆԵՐՈՒ ԺԸՆԵԻ ԳՈՐԾԱՐԱՆԻՆ

29 Rue Mathis, փարիզ, մէթրօ՝ Crimée,

R. C. Seine 248, 459 հեռ. Nord 59-21

Նորոգութիւն՝ *ժամացոյցներու եւ ոսկեղէն առարկաներու ձոխ մեծերք՝ Զենիթ, Լոնժին, Լէկքսիոն, Օմէկա, Լիփ, Ռոսկոփ ժամացոյցներու, Քարթիեօն Ուէսթմինսթրներու,* ակնեղէններու, ոսկեղէն եւ արծաթեղէն ամէն տեսակ առարկաներու,

---

ՀԱՅԿ. ԲՈՒԺԱՐԱՆ - POLYCLINIQUE de BELLEVILLE

ցէր եւ ցնօրէն՝ **ՏՕՔԹ. ԳՐԳՈՅԵԱՆ**

29, Rue (Place) des Fêtes, Paris, XIX. Tél. Nord 96-61

Բաց է ամէն օր, ուր շատ մը մասնագէտ բժիշկներէ կը խնամուին ամէն տեսակ ներքին եւ վէներական հիւանդութիւններ։ Աչքի մասնագէտը կ'ընդունի Գշ., Եշ. եւ Շաբաթ օրերը ժամը 4—6։ Քիթի, կոկորդի ու ականջի մասնագէտը ամէն Երեք. եւ Շաբաթ օրերը ժամը 2—3։ ԱՏԱՄՆԱԲՈՅԺը ամէն օր ժամը 9էն 19։

ՁԱՇԵՑԷՔ ԵՒ ԸՆԹՐԵՑԷՔ

BOULANT

ՁԱՇԱՐԱՆ ՊՈՒԼԱՆ

Շետեւեալ չափաւոր գիներով

12 ֆրանք՝ 34 Bld. St. Michel

16 ֆրանք՝ 1 Bld. Montmartre

18 ֆրանք՝ 35 Bld. des Capucines

EMPIRE, միւզ իթ-Շոլ. 37 Av. Wagram

ԳԱՐԵՋՐԱՏՈՒՆ VETZEL

1 Rue Auber

(Place de l'Opéra)

ՆԱԽԱՁԱՁ, ԸՆԹՐԻՔ ԱՄԵՆԱԼԱՒ ԳԱՐԵՋՈՒՐԸ

IMPRIMERIE - MASSIS - ÉDITEUR
208bis, Rue Lafayette Paris
Le Gérant: E. SOUVIGNET

ՅԱՌԱՋ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMÉNIEN EN EUROPE

ԲԱԺԱՆԵԳԻՆ

	3 ամս.	6 ամս.	Տար.
ՖՐԱՆՍԱ	35 ֆ.	70 ֆ.	140 ֆ.
ԱՆԳԼԻԱ	20 շլ.	40 շլ.	
ԵԳԻՊՏՈՍ	»	»	
ԻՏԱԼԻԱ	250 ֆրանք		
ԱՄԵՐԻԿԱ	6 տլ.	10 տլ.	
ԵՒՐՈՊԱ	100 ֆ.	200 ֆ.	

"HARATCH"

Directeur-Propriétaire SCH. MISSAKIAN — Խմբագիր՝ Ե. ՄԻՍԱՔԵԱՆ

Rédaction & Administration — Խմբագ. եւ վարչութիւն — 235 Faub. St. Martin PARIS (10e)

MÉTRO LOUIS-BLANC ou JAURÈS

Հասցէի փոփոխութեան համար պէտք է վճարել 2 ֆրանք

ՈՒՐԲԱԹ 14 ՅՈՒՆԻՍ 1929

14 JUIN 1929

Ե. ՏԱՐԻ ԹԻՒ 982

ՕՐԱԹԵՐԹ, ԱԶԳԱՅԻՆ, ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԵՒ ԳՐԱԿԱՆ

ԳԻՆ՝ 50 ՍԱՆԹԻՄ

ԵՐԿՈՒ ԽՕՍՔ

Ա.ՃՊԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆ

Ուրեմն, ռամկավարներն ալ, «ամուր հաւատարմութեամբ նուիրուած՝ հայութեան պատմական իրաւունքներուն պաշտպանութեան», իրենց աչքերը կը պահեն «անթարթ սեւեռած Ազգային Տեսիլքին»:

Երէկ մի քանի հարցուցինք թէ ի՞նչ կը բանին ռամկավարները, այս «Տեսիլք»ը նեղ ոչ իրականացնելու, գոնէ «շէն եւ պայծառ» պահելու համար: Հարկ է քիչ մը աւելի քրքրել այս խնդիրը, որ կապ ունի օրուան քաղաքականութեան հետ:

Նախ, կ'ուզէինք իմանալ ռամկավար «Տեսիլք»ին բովանդակութիւնն ու տարողութիւնը: Բանաստեղծութեան եւ փիլիսոփայութեան մէջ, սահման չունի «Տեսիլք»ը. բայց քաղաքականութիւնը կոպիտ, չոր ու ցամաք ասպարէզ է, եւ չի հանդուրժեր սնամէջ քմայքներու եւ ճախրանքներու:

Դաշնակցութիւնը հրապարակ դրած է Թանձրացեալ ծրագիր մը.— անկախ եւ միացեալ Հայաստան: Ան կը ձգտի եւ կը ձգնի սաեղծել հայկական պետութիւն մը՝ միացնելով ուսական եւ Թրքական Հայաստաններու հողերը: Այնպիսի սահմաններով, որոնք բաւեն ամբողջ ժողովուրդին տեղաւորման, անարգել զարգացման եւ համապատասխանեն աշխարհագրական, տնտեսական, ջրագիտական եւ ռազմական պահանջներու:

Այս ծրագրին իրականացման համար, Դաշնակցութիւնը կ'օգտագործէ ամէն միջոց: Կը խօսի, կը գրէ, կը գործէ: Գլուխ հազար քարի կը զարնէ, ելք մը գտնելու համար: Անհաշտ պայքար կը մղէ խորհրդային իշխանութեան դէմ, որ յիմարաբար փորեց հազիւ ձեւաւորուած պետութեան մը հիմերը եւ ամբողջ ժողովուրդ մը իր հայրենիքով մատաղ ըրաւ Թուրք-Թաթարական եւ հաւայնավարական դիւային խաղերու:

Եւ այս պայքարն անգամ կը վարէ չափազանց գործնական հաշիւներով, ոչ Թէ վիպական տեսիլքներով:

Այսպէս, Դաշնակցութեան համար այսօր հասունցած խնդիր է կովկասեան Հայաստանէն խլուած հողերու միացումը, նոյն ատ խորհրդային դրօշի տակ: Թո'ղ վերապահութիւն ունենայ ինքնորոշման իրաւունքին եւ աշխարհագրական, տնտեսական պահանջներու: Թո'ղ այս ձեւով — առ ժամ ա'յս ձեւով — ընդարձակուին Հայաստանի սահմանները: Յանդունդ որ, ոչ պատերազմի, ոչ ալ միջազգային արշաւանքի խնդիր կը ծագի այստեղ: Պարզապէս — Լենինի մէկ կղզուկը պիտի գործադրուի, վերահաստատելով արդարութիւնը, եւ հայրենիք վերադառնալու հնարաւորութիւն ստեղծելով քանի մը հարիւր հազար տարագիրներու:

«Տեսիլք»ին հասնելու միջոց մըն է այս, չափազանց հաւատ եւ գործնական: Եւ սակայն, ռամկավարները ոչ միայն չեն ձայնակցիր, այլ եւ ամուր կը խցեն իրենց ականջները, եւ իրենց տաքուկ թիկնաթոռներուն կրթնած՝ շանթեր կը տեղան վար գլխուն, աւելի Թունաւոր, քան օրուան իշխանաւորները, որոնք խոհեմ լռութիւն կը պահեն այս կէտին վրայ: Անոնք այնքան ազնիւ են, որ չեն ուզեր նեղութիւն պատճառել օրուան հզօրներուն.

— «Մենք չենք պահանջեր որ խորհրդային իշխանութիւնը իր քաղաքականութիւնը հայութեան շահերուն ու պահանջներուն յարմարցնէ»:

Ի՞նչպէս կարելի է վիրաւորել «բարեխնամ» Ռուսաստանը, որմիր ըլլայ Թէ դեղին: Յետոյ, փափկանկատ են նաեւ «հայկական» իշխանութեան հանդէպ. «Ոչ ալ կ'ակնկալենք որ երեան ամէն օր հայութեան պատմական իրաւունքներուն մասին խօսի եւ խնդիրներ յուզէ»:

Հասկնալի է: Ո'ր եւ է գանգատ, պահանջ կամ ակնկալութիւն չունին Մոսկուայէն եւ Երեւանէն, «Տեսիլք»ին գոնէ մէկ երեսը տեսնելու, ափ մը հող վերստանալու համար: Բայց, «արդար չէ երբեք որ տարագիր հայութիւնէն ալ պահանջուի համապարփակ ակնյայտնի անիրաւութեան, լռել ու չխօսիլ իր պատմական իրաւունքներու մասին»:

Ողբերգականը այն է որ, տարագիր հայութիւնը ինք շատ կը խօսի, եւ հետզհետէ աւելի սուր ձայնով կը ճչայ նոյն այդ իրաւունքներու մասին, նուազագոյն աստիճանին իջեցնելով պահանջը, բայց իր ճամբուն վրայ կը գտնէ, ամէնէն առաջ... Ազգային Տեսիլք»ին կեղծ առաքեալները, մեր պատուարժան ռամկավարները: Նոյն իսկ համայնավարներէն առաջ, որովհետեւ այս վերջինները գոնէ հրապարակաւ կը յայտարարեն Թէ ինքնք ոչ «Տեսիլք»ի կը հաւատան, ոչ «Հայահաւաքման», ոչ հայկական Դատի կամ պատմական իրաւունքներու, ոչ ալ ի վերջոյ եւ ազգային քաղաքականութեան:

Կարճ խօսքով, ռամկավար «Տեսիլք»ը կը դառնայ լուսնային կախուած հրեղէն մը, իսկ այստեղ, իրական գետնի վրայ, ռամկավարները կը վարեն ճիշդ այն քաղաքականութիւնը, որ անելի է ե'ւ Ռուսին ե'ւ Թուրքին, որ կը լրացնէ ու կը վաւերականէ Երեւանի չինովնիկներուն բռնած ճամբան: Խօսքով ալ, գործքով ալ, ռամկավարներու ուղեգիծն է «համակերպիլ ակնյայտնի անիրաւութեան, լռել ու չխօսիլ իր պատմական իրաւունքներու մասին»:

Ա,յո՛, «Պայքար»ներու փառաբանած «Տեսիլք»ը ուրիշ բան է, եթէ ոչ տխուր եւ գեհենիկ հեգնութիւն մը: Տօնավաճառներու յատուկ աճպարարութիւն մը, որ դժբախտաբար կը տեւէ եւ կը տեւէ:

Թշուա՛ռ, երիցս Թշուա՛ռ «Տեսիլք», որ Թառեր ես ճաղատ գլուխներու վրայ...

Շ.

ՄԱՄՈՒԼ

ՈՂԲԱ՞Մ ԶՔԵԶ, ԵԳԻՊՏՈՍ՛Ս

Եգիպտոսի ռամկավար օրկանը խմբագրականով մը կ'ողբայ Եգիպտոսի գաղութին անկումը, Թէ մտաւորապէս, Թէ բարոյապէս եւ Թէ տնտեսապէս (Արեւ, 31 մայիս).

— «Ըսե՛նք, հետեւաբար, Թէ եգիպտահայ միջավայրը, բաղդատմամբ ժամիկ անցեալին, անկում մը կը ցուցնէ: Մտաւորական միջավայր, բարոյական միջավայր, տնտեսական միջավայր, ամէնքը միացած՝ բաւական դժնդակ տպաւորութիւն մը կ'թնեն գաղութը հիներէն ճանչցողներուն վրայ, անո՛նց որ կզգիացած կամ հեռու ապրելով գաղութէն՝ անոր կրած վերջին տասը տարուան յոռեզրջութեան վարժուած չեն բոլորովին եւ կը պահեն լաւագոյն ժամանակի մը յիշատակը:

Միջավայրին մտաւորական փոփոխութիւնը կը բացատրուի մէկ կողմէ իր մէջ պատահած մաիերով եւ բացակայութիւններով եւ միւս կողմէ զինադադարէն վերջ նոր եգիպտոս եկողներու մեծ մասամբ նուազ զարգացած հանգամանքովը, որ ի հարկէ ունի իր բացառութիւնները՝ բայց չի համեմատուիր նախորդ գաղութին մէջ շատ աւելի մեծ եւ գերիշխող դիրք մը գրաւոց պոլսեցի եւ իզմիրցի տարբեր զարգացեալ դասեր: Գալով այդ միջոցին երկրին մէջ հասած նոր սերունդին, ցաւալի է որ ան չերեւիր գրեթէ, շատերուն՝ հայ կեանքի չխառնուելուն, եւ մէկ մասին՝ օտար մակերեսային կրթութեամբ մը մեզի համար բոլորովին անպէտ դարձած ըլլալուն պատճառաւ: Սակաւաթիւ երիտասարդներ են միայն, որ կ'աշխատին, իրենց կարողութեան սահմանին մէջ, վառ պահելու հայ մտքին լոյսը եգիպտ. հողին վրայ, չեն կրնար դժբախտաբար գոհացում տալ ամբողջ պահանջքին եւ իրենք ալ երբեմն կը բռնուին՝ կարծէք՝ վհատութեան զգացումէն: Եգիպտահայ մտաւորական միջավայրը, հակառակ գաղութին ստուարացման, կը յայտնէ արժէքի նուազում մը որմէ ամէն ազգային գործ եւ ազգային կեանքը ինքնին՝ պիտի տուժէր ու կը տուժէ անշուշտ:

Միջավայրին բարոյական ու տնտեսական անկումը՝ ըստ մեզ միեւնոյն հոգեբանական պատճառներէն յառաջ կուգայ,— ազգային կորուստ եւ յուսախաբութիւն, եւ ատկէ վերջ՝ ազգային եւ ընդհանուր ամենաբուռն պայքարներ: Անոնց բարձրացումը, Թէեւ դժուար բայց անկարելի չէ, սկսելով մտաւորական միջավայրին բարձրացումէն:

Մեր միակ յոյսը ազգային եւ անհատական հայ վարժարաններուն, անոնցմէ շրջանաւարտ երկրորդական կրթութեամբ օժտուած եւ շնորհիւ եղիայեան, Նուպարեան, Ֆերմանեան եւ այլ պուրսերու, բարձրագոյն կրթութեամբ ալ օժտուելիք հայ ուսանողներուն վրայ է, որոնք, պայմանաւ որ հիշդ ուղղութիւն մը տրուի իրենց, կրնան հինգ-տասը տարուան մէջ աստիճանաբար Թարմացնել գաղութը ժամանակակից կեանքի ըմբռնումով եւ վերանորոգուած հայկական զգացումով»:

ԱՆԳԼԻԱ այսիս ամսուն նեբած է 103,492,000 ոսկիի եւ արտածած 67,437,000 ոսկիի ապրանք:

ՕՐԸ ՕՐԻՆ

Պարսկաստանի ապստամբութիւնը կը ծաւալի

«Թայմզ»ի Շիրազի Թղթակիցը կը հեռագրէ 11 յունիս Թուականով.—

Ֆարս նահանգի մեծ մասը պաշարուած է ցեղախումբերու կողմէ: Կ'ըսուի Թէ տեւական կռիւներ տեղի կ'ունենան Բահտարի մօտ. Քազարունի պահակախումբը կղզիացուած է եւ անմիջական յարձակումի կը սպասուի:

Սպահանէն Շիրազ տանող ճամբան դարձեալ փակուեցաւ: Մամասէնիի եւ Քուհկիլու ցեղախումբերը միացած են ապստամբ Քաշկայիներուն: Միւս կողմէ սակայն Պախթիարիները իրենց աջակցութիւնը առաջարկած են կառավարութեան:

Աֆղանիստան եւ Մոսկուա

Լահորէն Թայմզի կը հեռագրեն.—

Քապուլի պաշտօնաթերթը կը հաստատէ այն լուրը Թէ խորհրդային օդանաւեր ռմբակոծած են աֆղանական Թուրքեստանի քանի մը գիւղերը ու կ'աւելցնէ Թէ հակաբոլշեւիկ տրամադրութիւնները կ'աւելնան երկրին մէջ: Խորհրդային դեսպանատունը կը հերքէ ռմբակոծման պարագան եւ զայրոյթով կը բողոքէ նման լուրերու պաշտօնաթերթին մէջ հրատարակուելուն դէմ:

Փէշավարի աֆղան առեւտրական գործակալը զեկոյցով մը կը յայտնէ Թէ այժմ Քապուլի էմիրին ձեռքն է Բանտահար-Զաման ճամբան, եւ այդ ճամբով դէպի Քապուլ Թղթատարի ապահովութիւնը կ'երաշխաւորէ: Ամանուլլահ Թագաւորի փախուստին առեն կտրուած հեռագրական ու հեռաձայնական գիծերը նորոգուած են:

Բանտահարի պաշտօնանկ էմիր Ալի Ահմէտ խան ձման բանտարկուած է Քապուլի մէջ: Յիշեալը՝ ուրիշներու հետ մէկտեղ՝ բոկոտն ու գլխաբաց անարգական ձեւով պտտցուցած են շուկային մէջ:

Էմիր Նատիր խան մինակը կը բանակցի դեռ ցեղախումբերուն հետ, սակայն աւերաժեշտ դրամը չունի՝ անոնց աջակցութիւնը ապահովելու համար: Նատիր խան Փէշավար ղրկած է 20,000 րուփի, ինչ որ բոլորովին անբաւարար է իրեն ի նպաստ շարժուն մը առաջ բերելու համար: Կը կարծուի Թէ էմիրը ի հարկին Փէշավար պիտի ապաստանի:

«Լեռալ» գոյքերու աւարը

Թուրքիոյ ելմտական գործավարը «լքեալ» գոյքերու Պոլսոյ տնօրէնութեան հրահանգ տուած է որ իր կողմէ վարձու տրուած Հելլէններուն կալուածները իսկոյն երկրագործական ղրամատան փոխանցուին, իսկ այն կալուածները որոնք ցարդ վարձու չեն տրուած, անոնք ալ «լքեալ» կալուածներու տնօրէնութեան կողմէ վարձու տրուելէ վերջ, անմիջապէս երկրագործական ղրամատան պիտի փոխանցուին: Այդ կալուածներուն դիզուած վարձքերն ալ «լքեալ» կալուածներու տնօրէնութեան կողմէ գանձուելով պիտի յանձնուին երկրագործական ղրամատան վարչութեան, որ իր կարգին Հելլէններու հաշուեցոյցին մէջ պիտի անցընէ:

Գալով Հայերու «լքեալ» կալուածներուն, մինչեւ 1 յուլիս 1928 Թուականը ո եւ է պաշտօնական գործողութեան չենթարկուած կալուածները ամբողջութեամբ պետական գանձին փոխանցուած են, իսկ այդ Թուականէն վերջ կատարուած պաշտօնական գործողութիւնները ջնջուած նկատուելով, Հայոց «լքեալ» կալուածներէն մէկ մասը «Էմլաք Պանքասը»ի եւ մէկ մասն ալ որբերու ղրամատան պիտի փոխանցուին:

«Էմլաք Պանքասը»ի փոխանցուելիք կալուածները ընկերուի պիտի ճշդուին. իսկ Հայոց մնացեալ «լքեալ» կալուածները պետական գանձին հաշուոյն պիտի ծախուին: 1 յուլիս 1928էն վերջ, «լքեալ» գոյքերու տնօրէնութեան անցած ու վարձք չգանձուած կալուածներէն պաշտօնապէս գնահատելի վարձք (էճրի միսլ) պիտի գանձուի:

Իսկ ռուսահպատակներուն «լքեալ» կալուածները անպատճառ երկու ամսուան մէջ պիտի վաճառուին:

Պուլկարիոյ ծխախոտի գործադուլը

Պուլկարիոյ ծխախոտի բանուորներու անկախ արհեստակցական միութիւնը հրատարակած է կոչ մը, որուն մէջ կ'ըսէ.—

«Մայիս 17էն ի վեր Խասքովոյի ծխախոտի բանուորները գործադուլի մէջ են: 7000 բանուորներ պայքար կը մղեն 100ին 25 օրավարձքի յաւելում ստանալու համար: Բանթողները խանդավառուած են. անոնցմէ ո'չ մէկը յուսալքուած է եւ բոլորն ալ հերոսաբար կը պայքարին:

Էյրի Տէրէի եւ Ուսթուվայի մէջ 3000 ծխախոտի բանուորներ նոյնպէս գործադուլ ըրած են: Ֆիլիպէ ուր 12000 բանուորներ կ'աշխատին ծխախոտի գործարաններուն մէջ, բանուորները կը ներկայացնէին նոյն պահանջները, ինչպէս Խասքովոյինները: Գործարանատէրերը գոհացում տուած չըլլալով անոնց պահանջներուն, անոնք ալ գործադուլ ըրին»:

Վերջաբանին մէջ, կոչը միջազգային բանուորութեան աջակցութիւնը կը խնդրէ՝ պուլկար բանուորութեան համար:

Բանթող գործաւորներու ընդհանուր Թիւը 30,000 կը հաշուուի:

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Դ. էջ)

ԿՌՓԱՄԱՐՏԻԿ

ԳԱԲՕ ՊԱՂՏԱՍԱՐԵԱՆ

որուն նոր յաղթանակը արձանագրեցինք երէկ:

ՊԼՅՐՈՒԹԻ ՄԻՋԱԴԷՊԻՆ ՇՈՒՐՋ

Պէյրութի մեր Թղթակիցը գրած էր Թէ Մայիս 28ի տօնակատարութեան առթիւ հակառակորդները խանգարելու փորձ ըրած էին, Թունաւոր կապէ շիշ մը նետելով դէպի բեմ: Պէյրութի ֆրանսերէնն Օրիան տեւեալ կերպով.

—«երիտասարդ մը՝ դրկուած հակառակորդներու կողմէ, նշան տուաւ դէպի բանախօսները նետելու համար շիշ մը: Ասիկա իր եւ իր խանգարիչ ընկերներու միջեւ տրուած ազդանշան մըն էր:

Շիշը կոտրեցաւ եւ առաջ եկաւ իրարանցում մը, հրաւիրելով ոստիկաններու միջամտութիւնը: երկու երիտասարդներ՝ Խորէն եւ կարապետ Եփրեմեանին տղան ոստիկանատուն առաջնորդուեցան:

Խանգարիչները հայերէն լեզուով ցրուած էին նաեւ կարգ մը Թուուցիկներ, որոնք անկարգութիւն եւ գրգռութիւն ստեղծելու նպատակ ունէին:

Այս հանդէսն ու միջադէպը իրենց անդրադարձումը ունեցան գաղթականի Հայերուն մէջ: Թուուցիկները որ բաժնուեցան հոն, տեղի տուին վիճաբանութեանց եւ ծեծուելի ու դանակի կռիւներու պատճառ դարձան: կռիւ մը տեղի ունեցաւ մասնաւորապէս, Գէորգ Ցակոբեանի, Խաչիկ Ընտոնեանի եւ Ժոզէֆ Օտապաշեանի միջեւ, որու ընթացքին մասնաւ ու Ժոզէֆ դանակի բազմաթիւ հարուածներ ստացան:

Ժոզէֆ իր ստացած ծանր վէրքին պատճառաւ հիւանդանոց եւ միւսներն ալ բանտ առաջնորդուեցան:

ԳԵՂԵՑԿՈՒԹԵԱՆ ԹԱԳՈՒՀԻՆ

Ամերիկայի կալվածքին քաղաքին մէջ տեղի ունեցաւ հաւաքական խարիսխային գեղեցկութեան 1929ի Թագուհիին ընտրութիւնը: կը մասնակցէին գանազան երկիրներէ 14 աղջիկներ:

Առաջնութիւնը շահեցաւ «Միս Աւստրիա», օրիորդ Լիզա կոլտարպայեանը, որ «միս Եունիվըրս» (օրիորդ տիեզերք) տիտղոսը ստացաւ:

ՅՈՒՆԱՍՏԱՆ ԵՒ ՉԵԽՈՍԼԱՎԱԿԻԱ

Փրակա 13 յունիս.— Պաշտօնապէս կը հաղորդուի Թէ բարեկամական դաշնագիր մը կնքուած է Յունաստանի եւ Չեխոսլավաքիոյ միջեւ:

Այս ձեւով, Յունաստան նման դաշնագիրներով կապուած է փոքր Համաձայնութեան բոլոր պետութեանց հետ:

ՆԱՄԱԿՆԵՐ ԼՈՆՏՈՆԷՆ

Ի՛ՆՉՊԷՍ ԿԸ ԿԱՌԱՎԱՐՈՒԻ ԱՆԳԼԻԱՆ

Գ.

ԳՈՐԾԱԴԻՐ ԻՇԽԱՆՈՒԹԻՒՆԸ

Անգլիոյ պատմութեան մէջ դրեթէ չկայ ժամանակաշրջան մը ուր օրուան վեհապետը բացարձակօրէն ինքնիշխան եղած ըլլայ։ Ան ենթարկուած է միշտ մասնաւոր խորհուրդի մը հսկողութեան, թէեւ այս վերջինին անդամները կը նշանակուէին իր կողմէ։ Այսօրուան գործադիր իշխանութիւնը շարունակութիւնն է այդ հակակշռող մարմնոյն, անշուշտ աւելի արդիացած եւ օժտուած օրինական հեղինակութիւնով։

Նորմանտիոյ գրաւումէն առաջ, Թագաւորին իրաւասութիւնները ճշդուած չէին եւ շատ բան կախուած էր իր անհատական ձեռնհասութենէն։ Օրէնսդրական, վարչական կամ դատական խնդիրներու մէջ հաւասարապէս ձայն ունէր ան։ Աւատական կարգերու հաստատումէն յետոյ, իրերու բնական ընթացքով այդ իրաւունքները աւելի ընդլայնուեցան, մինչեւ այն աստիճան երբ Գերագոյն Խորհուրդը — Magnum Concilium — որ կը գումարուէր տարին երեք անգամ միայն, հարթակդրուեցաւ, — անշուշտ միշտ Թագաւորին հաւանութեամբ — երկրորդ մարմին մը նշանակել իր մէջէն, որուն պաշտօնը պիտի ըլլար զբաղիլ պետութեան անյետաձգելի գործերով։ Այս մարմինը կոչուեցաւ Curia Regis եւ ունէր երեք ստորաբաժանումներ — եկմտական, վարչական եւ դատական։ 13րդ դարուն սկիզբը եկմտական եւ դատական հատուածները կազմեցին երկու առանձին իշխանութիւններ, իսկ վարչականը շարունակեց մնալ խորհրդատու մարմին եւ այդ պատճառով ալ ստացաւ The King's Council անունը։ Եւ քանի որ Գերագոյն Մարմինը որմէ կը բխէր ան, հետզհետէ կը վերածուէր ներկայացուցչական հիմնարկութեան մը, Արքայական Խորհուրդը ստանձնեց պետական գործերու վարչութեան ամբողջ հոգը։ Իր կազմութեան առաջին օրերուն իրաւասութիւններու սահմանը չափազանց տարտամ էր եւ հազիւ 14րդ դարու սկիզբին է որ խորհրդարանին ձեւ ու մարմին ստանալուն հետ զուգընթաց, ճանչցուեցաւ իբրեւ ինքնուրոյն հաստատութիւն։ Թիւտորներու եւ Սթիւըրտներու իշխանութեան ամբողջ ժամանակաշրջանին, ուրեմն մինչեւ 1700 թուականը, Արքայական Խորհուրդը որուն անունն ալ վերածուեցաւ Privy Council-ի, պատճառ եղաւ զանազան ներքին վէճերու, կրնց շարք մը փոփոխութիւններ եւ հետզհետէ ենթարկուեցաւ խորհրդարանի հակակշռին։ Այդ թուականէն կը սկսի իր հաստատուն դէրքը եւ այն ձեւը որուն մէջ է հիմա գործադիր իշխանութիւնը։ Յիշեմ անմիջապէս որ այսօր դահլիճը (Cabinet) իրաւական իմաստով հին օրերու Privy Council-ն է. բայց որովհետեւ այս վերջինին ժամ կը կազմեն մօտ 300 հոգի (*) եւ ասոնք ոչ մէկ ատեն լիագումար ժողովի կը հրաւիրուին ըստ օրինի, բուն իսկ կառավարութիւնը, այսինքն նախարարական կազմն է որ կը նկատուի թագաւորին խորհրդատու մարմինը։

*
**

Անգլիոյ մէջ այժմ կառավարութիւնը կը ստանձնէ խորհրդարանին մէջ մեծամասնութիւն ունեցող կուսակցութիւնը. փոքրաթիւ խմբակցութիւնները չեն մասնակցիր դահլիճին։ Բացառիկ պարագաներու տակ միայն կը կազմուի խառն կառավարութիւն մը, ինչպէս, օրինակ 1916էն 1922։

Երկրին վարչութիւնը մէկ կուսակցութեան յանձնելու այս ձեւը նուիրագործուեցաւ պահպանողական եւ ազատական կուսակցութիւններու ծագման թուականէն ասդին։ (1679), շատ անգամ վտանգուեցաւ այդ ձեւը Թագաւորներու անհաշտ ընթացքին պատճառաւ, բայց 1832ին վերջնապէս հիմնաւորուեցաւ եւ հիմա Սահմանադրութեան հիմնական օրէնքներէն մէկն է։ Այս պարագան ցոյց կուտայ թէ քաղաքական կուսակցութիւնները որքան մեծ արժէք եւ ուժ կը ներկայացնեն այս երկրին մէջ։ Հետեւաբար նախարար մը պարտաւոր է ըլլալ անդամ խորհրդարանի եւ քաղաքական սովորական պայմաններու մէջ, պատկանիլ իշխանութեան գլուխ անցած կուսակցութեան։

Վարչապետը կը նշանակուի Թագաւորէն որ կը գործէ այս կէտին մէջ համաձայն վերոյիշեալ հիմնական պայմաններուն. իսկ նախարարները կը նշանակուին վարչապետէն։ Դահլիճը իր ամբողջ կազմով պատասխանատու է խորհրդարանին, որ կրնայ հարցապնդման ենթարկել անոր իւրաքանչիւր անդամը առանձին առանձին։ Եթէ դահլիճը պարտուի խորհրդարանին մէջ, վարչապետ կրնայ դիմել երկու միջոցի — կամ կը հրաժարի եւ կամ կը թելադրէ վեհապետը լուծել խորհրդարանը եւ նոր ընտրութիւն կատարել։ Եթէ ընտրութեանց արդիւնքը աննպաստ ըլլայ օրուան կառավարութեան, այս վերջինը ինքնաբերաբար կը հրաժարի նոր խորհրդարանին առաջին հակառակ քուէէն յետոյ։ Կառավարութեան գլուխը կը ստանձնէ փոքրամասնութիւն ունեցող կուսակցութիւնը, որ իր կարգին կրնայ ձեռնարկել նոր ընտրութեանց։ Պարզ է ուրեմն որ, ըստ անգլիական Սահմանադրութեան դահլիճին հրաժարումը կ'ենթադրէ, գրեթէ միշտ, խորհրդարանի լուծումը։ Այս իրողութիւնը աւելի շեշտուեցաւ պատերազմէն յետոյ՝ Աշխատաւորական կուսակցութեան յարատեւ զարգացման պատճառով։ Դիւրին չէ հիմա կառավարական կուսակցութեան մը հաւատալ, բացառեալ մեծամասնութիւն ունենալ խորհրդարանէն ներս եւ դահլիճին ճակատագիրը կախուած է ընդդիմադիր երկու կուսակցութեանց բարեացակամութենէն։ (1924ին պահպանողականներու յաջողութիւնը արտասովոր դէպք էր եւ չի կրնար փաստ ծառայել այս մասին)։

Ֆրանսայի մէջ դահլիճը կրնայ վերակազմուիլ տարին քանի մը անգամ, սակայն խորհրդարանը չի լուծուիր, պայմանաւ որ բացառիկ հանգամանքներ տեղի չտան այդ անհրաժեշտութեան։

Նախարարական կազմը (Ministry) իր մէջ կ'ամփոփէ բոլոր նախարարները եւ անոնցմէ անմիջապէս վերջ եկող ստորադաս պաշտօնատարները։ Մինչդեռ դահլիճին (Cabinet) անդամ են միայն նախարարները՝ 21 հոգի։ Այս վերջիններուն յորջորջումը կը փոխուի հաձայն իրենց պաշտօնին, օրինակ դիւանապետ (Chancellor), պետական քարտուղար կամ նախարար (Secretary of State), բուն նախարար (Minister) կամ նախագահ (President)։

ԺԻՐԱՅՐ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

(*) Անդամ են Արքայական ընտանիքէն քանի մը անձեր, Քէնթրպրիի եւ Եորքի արքեպիսկոպոսները, Լոնտոնի եպիսկոպոսը, խորհրդարանի ատենապետը, Նախարարները, դեսպանները, գաղութներու կառավարիչները, դատաւորները եւ բազմաթիւ ականաւոր անձնաւորութիւններ։

ՔՐՏԱԿԱՆ ՁԱՐԺՈՒՄԸ

«Դրօշակ»ի վերջին թիւէն կը քաղենք հետեւեալ հատուածը.—

Վերջերս առիթ ունեցանք տեսակցելու Հօյբունի վարիչներէն մէկուն հետ, իրենց կազմակերպութեան վիճակի եւ յառաջիկայ գործունէութեան մասին։

Մեր խօսակիցը, իսկական քիւրտի դիմագծով ղինուորական մը, վաւերուն եւ վճռական, պարզեց իրենց մտածումներն ու ծրագիրները, առանց պատ ի պատ ձեւերու։

— Դեռ երկու տարի առաջ, Հայերն ու քիւրտերը թշնամի կը համարէին իրար, իբրեւ հետեւանք անցեալի դէպքերու։ Այս անհամաձայնութիւնը յիսուն տարին չանցնիր եւ ստեղծուած էր թուրքերուն կողմէ, որոնք օսմանեան միութեան համար սպառնալիք մը կը նկատէին Հայերը եւ քիւրտերը։ Անոնք մեզ կը բաժնէին տիրելու համար եւ դժբախտաբար կը յաջողէին իրենց նպատակին հասնիլ։ Խիստ դժնդակ եւ արիւնալի դէպքերէ յետոյ, երկու ազգերը տեսան ճշմարտութիւնը եւ այժմ կը հասկնան իրար։

Ինչպէս որ Հայ ազգը ջարդուեցաւ պատերազմի ընթացքին, քիւրտ ազգն ալ նոյն վիճակին մատնուեցաւ 1925ին։ Թուրք հոգին, որ նոյնը կը մնայ եւրոպական գլխարկին տակ, քիւրտ կնոջ եւ մանուկին չխնայեց այն բոլոր գարհուրանքները որոնց ենթարկած էր Հայ կինը եւ մանուկը։ Թուրքը, որ ժամանակին պղծած էր Հայ մայրերուն պատիւը, այս անգամ նոյն գարշելի արարքը ուղղեց դէպի քիւրտ աղջիկները։ Քստմնելի դէպքեր, որոնց արհաւիրքը կ'ուզեմ խնայել ձեզի։ Նոյն տառապանքը կը միացնէ զոհերը՝ դահիճին դէմ։

Քիւրտերը լսելով այս մերձեցումը, կը յայտարարէին միաձայն. «Ահա՛ իրական փրկութեան ճամբան»։

— Ի՞նչ վիճակի մէջ է Հօյբունը։

— Հօյբունը նախ եւ առաջ զբաղեցաւ կազմակերպութեամբ։ Ցարմար կեդրոնէ մը վարելով գործը, երկու տարուան յարատեւ աշխատանք մը յետոյ, յաջողեցանք երկրին նէրսը հաստատել կազմակերպութիւն մը՝ համաձայն մեր ազգային աւանդութեանց։ Ինչպէս որ, այսօր երկրի գրեթէ բոլոր կարեւոր կէտերուն մէջ մասնաճիւղեր եւ գործակալներ ունինք, իսկ երկրի կեդրոնին մէջ՝ կոմիտէ մը, որուն անդամները մտաւորականներ են։ Միւս կողմէ, բոլոր զինեալ ուժերը մեր հրամանին տակ են։ Կրնամ առանց չափազանցութեան ըսել, որ Հօյբունը ճանչցուած է իրրեւ միակ հեղինակաւոր ուժը՝ քիւրտերու ճակատագիրը վերլու համար։

Համաձայն մեր համագումարի որոշումներուն, որոնք կը պարտադրեն բարւոք յարաբերութիւններ հաստատել Հարեւան եւ մանաւանդ գեղակից երկիրներու հետ, պատուիրակներ ղրկեցինք զանազան վայրեր, մեր նպատակները բացատրելու համար։ Ընկեր մըն ալ ղրկեցինք Ամերիկա, այնտեղ հաստատուած քիւրտերու մէջ պրոպագանտ ընելու եւ նիւթական միջոցներ ճարելու համար։ Այս առաքելութեան մանրամասնութիւնները հրատարակուած են թերթերու մէջ։

Ինչպէս ըսի, մինչեւ հիմա մենք զբաղեցանք վարչական կազմակերպութեամբ։ Ժամանակը եկած է որ միջոցներ ճարուին, գործի ձեռնարկելու համար պատեհ ժամուն։

— Վախ չունի՞ք, որ քիւրտիստանի քիւրտերն ալ քնաջինջ ըլլան, ինչպէս եղան Հայաստանի Հայերը, եւ Թուրքերը իշխեն երկու ազգերու դիակներուն եւ աւերակներուն վրայ։

— Ցարօրինակ չեմ գտներ այդ հարցումը, ծանօթ ըլլալով ձեր դառն փորձութեան։ Իմ կարծիքով, պայմանները տարբեր են այսօր։ 1915ի կոտորածներուն ատեն, Հայ ազգը, բացի խիտ շրջաններէն, ցրուած էր կայսրութեան մը մէջ որ 30 միլիոն ժողովուրդ կը հաշուէր։ Կար Հայկական բնակչութիւն մը, որ կը սկսէր Պոլսէն եւ կը վերջանար արեւելեան սահմաններուն վրայ։ Հայերուն դէմ կարելի էր գործածել կայսրութեան կանոնաւոր տարրերը, ինչպէս որ ըրին։ Հայերը միայն մէկ ելք ունէին արեւելեան սահմանին վրայ։ Թուրքիան պատերազմի մէջ էր, իր զինակիցները յաղթանակէ յաղթանակ կը սուրայէին։ Թուրքիան վախ չունէր ո՛եւէ մէկէն ու ոչինչ կը վտանգէր։ Ջարդելով Հայերը, կրնար գրաւել անոնց տուները եւ հարստութիւնը եւ զանոնք յատկացնել հաւատարիմ էին օսմանեան վեհապետին։

Իսկ այսօր Թուրքիան վերածուած է տասը միլիոն բնակչութեամբ պետութեան մը։ Այդ բնակչութեան ստուար մէկ մասը կը կազմեն քիւրտերը, որոնք կ'ապրին բոլորովին խիտ ու համախումբ։ Թուրքերուն ձեռքը չկայ տարր մը, որ ուղղեն քիւրտերուն դէմ։ Թուրքիան շրջապատուած է եւրոպական պետութեանց հոգատարութեան ենթակայ երկիրներով։ Քիւրտերը տէր են իրենց շրջանի բոլոր լեռներուն, իսկ ուրիշ լեռներ ալ կան, ուր կրնան բարձրանալ իրենց ուզած ատեն։

Մնաց որ, Թուրքիան ինքն ալ առաջին փորձովը ըմբռնեց երկու ջարդերուն տարբերութիւնը եւ կասեցուց իր յառաջխաղացութիւնը։ Քրտական ջարդերու ատեն, որովհետեւ կուիւը տեղի կ'ունենար միայն Թուրքերու եւ քիւրտերու միջեւ, Թուրքերը նոյնիսկ աւելի ծանր կորուստներ կրեցին քան մենք։ Այս տեսակէտէն չափազանց պերճախօս է ընդհանուր ներումը, որ նորոգուեցաւ երեք անգամ։ Ուրիշ զանազան փաստեր ալ կ'ապացուցանեն թէ Թուրքիա չի կրնար այնքան անողորմ դառնալ մեզի հանդէպ, որքան կ'ուզէ։ Քրտական լեզուն, որ արգիլուած էր, այժմ ազատօրէն կը խօսուի 8միարպէտքիրի փողոցներուն մէջ։ Թրքական օրէնք չկայ, որ 150 զինուորէն պակաս է, չի համաձակիր տեղէն շարժիլ, վախնալով քիւրտերու յարձակումէն։ Այս բոլորը կ'ապացուցանեն թէ ո՛րքան տկարացած են Թուրքերը։ Մենք զօրաւոր ենք եւ այդպէս ալ պիտի մնանք։

ԱՆԴՐԱՏԼԱՆՏԵԱՆ ԿՂԶԵԱԿ

Ամերիկայի մէջ, մեծ ընկերութեան մը նախաձեռնութեամբ, շինուելու վրայ է արուեստական կղզեակ մը, որ պիտի հաստատուի Ատլանտեանի մէջտեղը, իբր պարենաւորման խարիսխ ծառայելու համար այն օդանաւերուն, որոնք պիտի ապահովեն Եւրոպայի եւ Ամերիկայի միջեւ թղթատարական փոխադրութիւնները։ Կղզեակը խարիսխներով պիտի հաստատուի ծովուն բացերը, եզերքէն հարիւրաւոր մղոն հեռու եւ պիտի կազմէ առաջին օդակը կղզեակներու շարքի մը Ամերիկայէն դէպի Իրլանտա, որ օդանաւային դիծին վերջին հանգրուանը պիտի ըլլայ։

ՆԱՆՍԻԻ ԸՆԿԵՐՎԱՐԱԿԱՆ ՀԱՄԱԳՈՒՄԱՐ

Ֆրանսական ընկերվարական կուսակցութեան համագումարը որ երէկ վերջացաւ, իր առաջին նիստին մէջ զբաղեցաւ կուսակցութեան տան, միջազգայինի եւ երեսփոխանական խմբակին տեղեկագրին վերաբերեալ հարցերով։

Ընդոտէլ համագումարին հանութեան ենթարկեց բանաձեւ մը, որով խստօրէն կը բողոքուի Կէփէհուի դէմ, որ դեռ վերջերս հաւատարիմ իր անմարդկային գործունէութեան սկզբունքներուն, մահուան պատիժներ անելիներ ու գործադրեր էր առանց դատաստանի, ոստիկանական պարզ կարգադրութիւններով։

ԼԷՕՆ ՊԼՈՒՄԻ ՃԱՌԸ

Համագումարը երբ անցաւ երեսի՝ ժողովի ընկերվարական խմբակին տեղեկագրին քննութեան խօսք առաւ կուսակցութեան պաշտօնաթերթին Populaire-ի տնօրէն Լէոն Պլում, որ ընդհանուր գծերով ներկայացուց ընկերվարական գործունէութիւնը Խորհրդարանի ներսը։

— Վէրսայլի դաշնագրէն ի վեր, ըսաւ համբաւաւոր տրիբունը, Խորհրդարանը մտնոզութեամբ մէնէն կարեւոր վէճի մը նախորեակին ենք։ Պարտքերու եւ հատուցումներու խնդրին հանդէպ կուսակցութեան դիրքը չափազանց փափուկ է։ Մենք պիտի ներկայացնենք պատերազմի վերջնական կարգադրութեան նմանօրինակ բան մը, որուն Եւրոպայի խաղաղացման տեսակէտով արժէքը չենք կրնար ուրանալ։

«Արդ, պէտք է նկատենք թէ անոր առաջին հետեւանքը պիտի ըլլայ Հունոսեան բոլոր հողամասերուն անմիջական եւ պարտադիր պարպումը։ Պիտի պահանջենք որ եւ յատուկ յանձնառումներ ընդունի հետեւ, փորձագէտներու տեղեկագիրը հետեւանքն է հանոսի պարպումին մասին ծրագրի մէջ տեղի ունեցած բանակցութիւններուն»։

Ցետոյ, Լէոն Պլում կ'անդրադառնայ Եունկի տեղեկագրին արժէքին, ընկերվարական քաղաքականութեան տեսակէտով։

— Եթէ մեր խորհրդարանական խմբակցութիւնը ստիպուի դիրք բռնել համաձայնութիւններուն դէմ, որոնք պիտի ենթարկուին Խորհրդարանին, պիտի չպիտի նշանակէ թէ մենք անքաւարար կը նկատենք գերմանիոյ պարտադրուած հատուցման քանակը։

«Մեր կուսակցութեան ազնիւ հատուցումներու հարցը դրած է յստակօրէն,— գերմանիա պարտաւոր է վերականգնել բայց, ինչ որ քանդեց միայն։

«Այս պարտաւորութիւնը չի նուաճած չէ յաղթանակի իրաւունքին վրայ, այլ ազգերու միջեւ արդարութեան իրաւունքին վրայ։ Հատուցումը պէտք է ստացուի՝ թէ պարտուածէն, այլ քանդումներու հեղինակէն։ Գերմանական հատուցումներու պարտաւորութիւնը պէտք է սահմանափակուի քանդումներու իրական արժէքին համաձայն։ Ձենք ընդունիր որ Գրանսա գերմանիոյէն պահանջէ փորձագէտներու տեղեկագրով նախատեսուած գումարէն մէկ սանթիմ աւելի։

«Սակայն դժուարութիւնը առաջ կուգայ հատուցումներու պարտքերու կապակցութենէն։

«Գերման հատուցումները բաժնուած են երկու մասերու, որոնց նուազագոյնը միայն յատկացուած է նորոգումներու։

փակ տան մեջ տասը հոգի, ամենքն էլ ծանր հիվանդ, ոմանք՝ մահամերձ, ոմանք՝ արդեն մեռած, ոմանք՝ դեռ ոչ մեռած, բայց արդեն ոչ կենդանի, ոմանք՝ դեռ ոչ կենդանի, բայց արդեն ոչ մեռած, ոմանք՝ դեռ ոչ մեռած, բայց արդեն ոչ կենդանի, ոմանք՝ արդեն ոչ կենդանի, բայց դեռ ոչ մեռած, ոմանք՝ արդեն ոչ մեռած, բայց դեռ

Ալզասցիի վը դատը

Քանի մը օրէ ի վեր Պրզանսոնի մէջ տեղի կ'ունենայ դատավարութիւնը ալզասցի ինքնավարականներէն յայտնի դէմքի մը՝ Տօքթ. Ֆիլիփ Ռոոսի։ Ինչպէս կը յիշուի, անցած տարի մայիսին Քոլմարի մէջ տեղի ունեցաւ ինքնավարականներու նշանաւոր դատավարութիւն մը, որ մեծ աղմուկ հանեց։ Ռոոս, որ իբրեւ շարժումի գլխաւոր կազմակերպիչ ամբաստանուած էր, Գերմանիա փախած ըլլալով, ներկայ չէր Քոլմարի դատավարութեան։ Ու դատարանը այնատեն ի բացակայութեան 15 տարի բանտարկութեան դատապարտեց զայն։

Ռոոս Ֆրանսա վերադարձաւ անցեալ նոյեմբերին եւ յանձնուեցաւ Սթրազպուրկի ոստիկանութեան, ժ ամանակ պահանջելով նոր դատավարութիւն, ինչ որ շնորհուեցաւ։ Միայն թէ Ալզասի բնակչութեան գերագրգռութեան պատճառով, վըճռաբեկ ատեանը Քոլմարէն Պրզանսոն փոխադրեց դատավարութիւնը։

Ռոոսի դէմ եղած ամբաստանութիւնն այն է որ յիշեալը հակաֆրանսական պրոպագանդ կը մղէ Ալզաս-Լորէնի մէջ, հակապետական ընկերութիւններ կը հիմնէ, անկանոն զինուորներ կը կազմակերպէ, կապ կը պահէ գերման եւ այլ խմբակցութեանց հետ՝ նպատակ ունենալով Ալզասը անջատել Ֆրանսայէն։ Կ'ամբաստանուի նաեւ թէ այս նպատակներուն համար դրամ ստացած է Գերմանիայէն։

Ռոոս արտօնուեցաւ գերմաներէն արտայայտուիլ եւ դատը տեղի կ'ունենայ Թարգմանի միջոցաւ. միայն թէ Ֆրանսերէն կարդաց իր գրաւոր մէկ պաշտպանողականը, որուն մէջ կ'ըսէր թէ եօթը ամիսէ ի վեր բանտարկուած է իբրեւ դաւադիր, սակայն ցարդ ոևէ մէկը չէ ըսած իրեն թէ ի՛նչ դաւադրութիւն ըրած է։ Իր անցեալի արարքները ո՛չ մէկ ձեւով դաւադրութիւն կարելի է նկատել. ինք գերման բանակին մէջ ծառայած է ինչպէս ամէն Ալզասցի, Ալզասի գերմանական գրաւման ամբողջ տեւողութեան՝ իր համակրութիւնը Ֆրանսայի հետ եղած է եւ հաւատարիմ գտնուած է Հանրապետութեան՝ այդ նահանգները Ֆրանսայի վերադարձուելէն ի վեր։ Սակայն Ալզասցիներու վիճակը շատ դժուարին է։ Իր զաւակները Պէլֆորի դպրոցը ղրկած է, սակայն անոնք իրենց երկրորդական եւ բարձրագոյն ուսումը ստացան Սթրազպուրկի եւ Ֆրայպուրկի մէջ, արդիւնքն այն եղաւ որ անոնք իբր Գերման կազմուեցան։ Այս երկուութիւնը յատկանշական է ալզասցի ընտանիքներու համար, ու Ֆրանսա պէտք է նկատի առնէ զայն։ Ըստ իրեն, Ալզասի ինքնավարական շարժումը աւելի շատ բարոյական հանգամանք ունի քան քաղաքական։ Ինք երբեք գերմանացնել չէ ուզած իր դպրոցի աշակերտները, ոչ ալ ոեւէ դրամ ստացած է Գերմանիայէն։

Տօքթ. Ռոոսի պաշտպան փաստաբանն է համայնավար Անտրէ Պէրթոն։ Դատը կը շարունակուի։

Տրոցկիի քնակութեան արտօնագիրը

Պոլսէն կը հեռագրեն թէ Թուրք կառավարութիւնը որոշած է մինչեւ 1930 յունուար երկարաձգել Թուրքիա քնակելու մասին Տրոցկիի տրուած արտօնութիւնը։

Տրոցկիի խօրը կը հրաժարի

Մոսկուայէն կը հեռագրեն.—

Տրոցկիի քոյրը տիկին Կամէնէեւա, որ ցարդ կը վարէր խորհրդային ժուռիզմեան եւ արտասահմանի միջեւ մտաւորական յարաբերութեանց գրասենեակը, հրաժարական տուաւ։ Իրեն յաջորդեց Պետրոֆ, նախկին խորհրդային դեսպան Աֆղանիստանի։

Հաղածանքի հանգամանքներու դէմ

Պելկրատէն կը հեռագրեն թէ սերպ ոստիկանութիւնը բազմաթիւ համայնավարներ ձերբակալած է։ Կատարուած խուզարկութիւններով երեւան հանուեցան մեծ քանակութեամբ թռուցիկներ եւ վաւերաթուղթեր, որոնք կապ ունին Եուկոսլաւիոյ մէջ համայնավար պրոպագանդին հետ։

Ձերբակալուածները պիտի դատուին արտակարգ դատարանի առջեւ, համաձայն պետութեան պաշտպանութեան եւ ապահովութեան օրէնքին։

**** Փէշթայի ոստիկանութիւնն ալ ձերբակալեց համայնավար կուսակցութեան գործադիր մարմնի անդամներէն 7 հոգի։*

Ձերբակալուածներուն մէջ է Ֆէրտինանտ Վայս անուն մէկը որ կը կարծուի թէ ժամանակին պաշտօնավարած է Մոսկուայի հեռաձայնական սպասարկութեան մէջ եւ որուն տան մէջ գտնուած են բազմաթիւ մեքենագիր հրահանգներ՝ Պէլա Քունի ստորագրութեամբ։

Իտալիոյ օդային տարվիղին պետները

Կոստանցայէն կը հեռագրեն թէ իտալական 35 չրօդանաւերու յիշեալ նաւահանգիստը հասնելուն առթիւ, Կոստանցայի օդային ուժերու հրամանատարը մեծ հացկերոյթ մը տուաւ ի պատիւ իտալացի հիւրերուն։

Այս առթիւ Իտալիոյ օդային փոխ-նախարար գօր. Պալպօ խօսեցաւ յատկանշական բաժակաճառ մը, որ ղղրդագին տպաւորութիւն առաջ բերաւ։ Մուսոլինիի ներկայացուցիչը ըսաւ.

— Իտալիա թշնամիներով պաշարուած է։ Շաշտութեան դաշնագիրները դառն անիրաւութիւններու ենթարկեցին զայն, բայց այսօր աւելի քան կէս միլիոն իտալական սուիններ պատրաստ են կռիւով նուաճելու բոլոր այն բաները, որոնք մերժուեցան Իտալիոյ՝ հաշտութեան դաշնագիրներու կնքուած ատեն։

Ռումանական կառավարութիւնը թերթերուն արգիլած է հրատարակել այս սպառնական յայտարարութիւնները, առիթ չտալու համար, որ միջազգային մամուլին մէջ քննադատութիւններ ըլլան Իտալիոյ դէմ։

**** Պուլկար հեռագրական գործակալութիւնը պաշտօնապէս կը հերքէ օտար թերթերու հրատարակած այն լուրը թէ՝ վառնայի պահակագօրքին հրամանատար զօր. Սոլարոֆ իբրեւ պատասխան զօր. Պալպոյի բաժակաճառին, բսած է թէ Պուլկարիա պիտի վերագրաւէ Մակեդոնիան։ Երկու զօրավարներու բաժակաճառերն ալ ո՛չ մէկ սպառնալիք կը պարունակէին ոեւէ պետութեան դէմ։*

Հ. Յ. ԴԱՇՆԱԿՑՈՒԹԻՒՆ

ՓԱՐԻԶԻ Շրջ. կոմիտէն ժողովի կը հրաւիրէ փարիզի եւ շրջանի բոլոր խումբերու եւ ենթակոմիտէներու ներկայացուցիչները այսօր Ուրբաթ իրիկուն ժամը 8.30ին ֆաֆէ լա փլեթիթ Սուբս, մէթրօ Օտէոնի դիմացը։

ԼԻՈՆԻ շրջ. կոմիտէն ստիպողաբար ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ Լիոնի բոլոր խումբերու ընկերները այսօր Ուրբաթ իրիկուն ժամը 8.30ին ընկեր Ճանկէօզեանի ճաշարանը։ ԺԱ. ընդհ. ժողովի մասին կը զեկուցանէ՝ ընկ. Մ. Գուլումճեան։

ՎԻՆԻի կոմիտէն ստիպողաբար ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ Վիէնի բոլոր ընկերները վաղը Շաբաթ իրիկուն ժամը 8.30ին ժողովրդային լսարանը։ Օրակարգ՝ նոյնպէս։

ՏԷՍԻՆԻ կոմիտէն ստիպողաբար ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ Տէսինի բոլոր ընկերները այս կիրակի կէսօրէ վերջ Café Jardinի սրահը։ Օրակարգ՝ նոյնպէս։

ԼԻՈՆԻ Շրջ. կոմիտէն ստիպողաբար ժողովի կը հրաւիրէ Փոն տը-Շէրիւիի բոլոր ընկերները այս կիրակի իրիկուն ժամը 8.30ին Hôtel de Franceի սրահը։ Օրակարգ՝ նոյնպէս։

Պուա-ֆոլոնպի Եռադյն ենթակոմիտէի ժողովը՝ վաղը շաբաթ երեկոյ ժամը 8,30ին ծանօթ հաւաքատեղին։

Լիոնի Կուկուճեան խումբի ժողովը՝ այսօր Ուրբաթ իրիկուն ժամը 8.30ին 121 Cours Lafayette սրճարանին ներքնասենեակը։ Կարեւոր օրակարգ։

Լիոնի Քեոի խումբի ժողովը վաղը Շաբաթ իրիկուն ժամը 5ին ընկ. Ճանկէօզեանի ճաշարանը։ Ընկերներու ներկայութիւնը պարտաւորիչ է։

Մարսէյլի Քրիստափոր ենթակոմիտէի ժողովը՝ այսօր Ուրբաթ իրիկուն ժամը 9.30ին սովորական սրահին մէջ։ Բոլոր ընկերներու ներկայութիւնը կարեւոր է։

"ՄԱՅԻՍ 28„Ի ՀԱՆԴԷՍՆԵՐԸ

Ս. ԷԹԻԷՆ.— Այս կիրակի ժամը 2.30ին Արժոնի տը Ս. Էթիէնի սրահին մէջ (Սիննէմա Ռուայեալի կից)՝ կը ներկայացուի՝ «5 ԹԻԻ ՄԵԼԱԴԱՐԸ» դաւեշտ։ Բանախօսութիւն, նուագ, ժեներգ, խմբերգ, արտասանութիւն։ Մուտքը ազատ է։

ՓՈՆ ՏԸ ՇԻՐԻԻի.— Նախաձեռնութեամբ Շ. Յ. Դ. ենթակոմիտէի։ Այս կիրակի ժամը 2.30ին ՕԹէլ տը Ֆրանսի սրահին մէջ։ Կը խօսի՝ Մ. ԳՈՒՅՈՒՄՃԵԱՆ։ Երգ, արտասանութիւն, նուագ։ Մուտքը ազատ է։

ԴԱՇՏԱՀԱՆԴԷՍ

Կազմակերպուած իսի լէ-Մուլինօի եւ Պիյեանքուրի վռամեան ենթակոմիտէի կողմէ։ 21 յուլիս կիրակի օր։ Կը խնդրուի նկատի ունենալ այդ թուականը։ Մանրամասնութիւնները մօտ օրէն։

ԳՐԱԿԱՆ ԱԿՈՒՄԲ (71 AVE. KLÉBER)

Վաղը Շաբաթ գիշեր ժամը 9ին։ Կը խօսի՝ *Արտ. Հանըմեան*։ Նիւթ՝ «Վրէժի գաղափարը»։

ՑԵՐԵԿՈՅԹ

Կազմակերպուած Բարձր Հայքի Հայրենակցական միութեան կողմէ, իր չորրորդ տարելիցին առթիւ։ Այս կիրակի ժամը 2ին 40 Rue Belleville։ Կը խօսի՝ *ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՄԱՔԵԱՆ*

Բոլոր հայրենակիցներէ կը խնդրուի, ներկայս իբր հրաւիրագիր ընդունիլ։

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

ՓԱՐԻԶԻ Ա. Ե. Շ. Կ. խաչի փարիզի մասնաճիւղի ընդհ. անդամական ժողովը այս կիրակի կէսօրէ վերջ ժամը 3ին, Շ. Շ. պատուիրակութեան շէնքին մէջ, 71 Avenue Kléber. Օրակարգ.— 1. Զեկուցում Ա. Ե. Շ. Կ. խաչի Բ. պատգամաւորական ժողովի մասին, 2. ընտրութիւն փարիզի մասնաճիւղի վարչութեան, 3. 1929-1930 տարեշրջանի գործունէութեան նախագիծը, 4. Նոր անդամներու ընտրութիւն, 5. Ընթացիկ գործեր։

ՅԱՐԴԱՆՔ այս իրիկուն ժամը 9ին Voltaireի սրահը։ Կը խօսի՝ *Շ. Նարդունի*։ Նիւթ՝ Թենդերը եւ իրենց արուեստը։ Կը հրաւիրուին անդամներն ու համակիրները։

ՍԵԲԱՍՏԱՑԱՅԵՐՈՒ Նահանգային միութիւնը ընդհանուր ժողովի կը հրաւիրէ իր անդամ եւ ոչ անդամ բոլոր հայրենակիցները, վաղը շաբաթ երեկոյ ժամը 9ին «Ֆլորիա» ճաշարանի վերնայարկը, 61 Rue Monsieur le Prince.

Շ. Ե. Ո. Միութեան Իսի-լէ-Մուլինօ-Պիյեանքուրի ժամանակաշրջանի ժողովը կը հրաւիրէ իր անդամներն ու համակիրները վաղը շաբաթ իրիկուն ժամը 8.30ին Մ. Մինասեանի ճաշարանը՝ 18 Rue de Meudon, Billancourt.

ՊԻՏԵԱՆՔՈՒՐԻ Հ. Մ. Ը. Մ.ի մասնաճիւղը ստիպողաբար ժողովի կը հրաւիրէ բոլոր անդամները այս կիրակի կէսօրէ վերջ, ժամը 2ին 18 Rue de Meudon. Ներկայ կ'ըլլան պատուոյ անդամները։

Լիոնի Շ. Ե. Ո. Միութեան մասնաճիւղը կը ծանուցանէ շահազրգռուողներուն թէ՝ յետ այսու այն ամէն ընկերները որոնք կը փափաքին անդամագրուիլ միութեան, թող նամակով դիմեն՝ քարտուղար ընկ. Եդ. Սալմաստլեանի, հետեւեալ հասցէին, 202 Rue Boileau.

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

Հ Յ. Դ. Վիէնի «Մայիս 28»ի կազմակերպիչ յանձնախումբը իր շնորհակալութիւնը կը յայտնէ Պ. Օհանի եւ իր աղջկան Տիկ. Ծաղիկեանի, Օր. Պաղտասարեանի եւ բոլոր անոնց որոնք իրենց սիրայօժար մասնակցութիւնը բերին «Մայիս 28»ի հանդէսին։

ԲՈՒԺԱՆՔ (Դ. տարի)
եւ
ԳԻՏՈՒԹԻՒՆ (Բ. տարի)
Առողջապահական եւ գիտական ամսաթերթերէն (միակը իրենց տեսակին մէջ)
ԶՐԻ մէկ օրինակ ստանալու համար անմիջապէս հասցէդ ղրկէ
Revue POUJANK
126 Fb. St. Denis, Paris (Xe)
կամ
M. DERSAHAKIAN
16 Rue Lamorinière, Anvers (Belgique)

ՓԱՐԻԶ (Մէթ. Պաստէր) Ծախու տուն 3 յրկ. ազատ, 9 փ. 1ը խնթ. կամ կրժ. կ'ըլլայ. գին 148,000։
ՓԼ. ԿԱՄՊԻՆԹԱ ազ. փավ. 11 փ., կրժ., աթըլ.-40 ք.մ., բաղնք, շօֆ.սենթ.։ Գին 235,000, կնախ. 80,000։
ՓԻԼ ՍԷՆ-ԺԷՐՄԷ (Մէթ. Լիլա). գեղեցիկ վիլլա, ազատ, 7 փ., բաղնք, պատշգամ, պրտզ. 200 ք.մ. Կրժ.։ Գին 130,000, կէսը կնախ.։
ԼԷ ԼԻԼԱ (մէթրոյէն 6 վ.րկ.) ազատ Փավիյեոն, 5 փ. կրժի կարելիութիւն։ պարտէզ։ 75,000, կէսը կնախ.։
ՓԱՐԻԶ (Իթալի), ազատ փավիյեոն 6 փիէս, մառան, պարտէզ, 100,000 ֆր., կէսը կանխիկ։
Դիմել՝ Léon, 30 r. Lamblardie (13) tél. Diderot: 37-98։

Կ'ՈՒԶՈՒԻ ջեռքով բուրդէ թրիքօ հիւսող վարժ գործաւորուհիներ։ Ցեւական գործ եւ լաւ վճարում։ Դիմել՝ ամէն օր Պ. Գ. Քէշիշեանի 39 Rue de l'Orillon. Գ. յարկ սենեակ թիւ 17։ Մէթրօ Պելվիլ։

Կ'ՈՒԶՈՒԻ Գործի նորոգութիւն գիտցող լաւ գործաւորուհիներ։ Դիմել՝ թիւ 45 րիւ Թրէվիզ, Պ. Մ. Յովհաննէսօֆի գրասենեակը ամէն օր առաւօտեան ժամը 9էն վերջ։ Մէթրօ՝ Cadet.

Կ'ՈՒԶՈՒԻ Ցարեց կին գործաւորուհիներ բանջարեղէններ մաքրելու եւ տօլմա փաթթելու համար։ Դիմել՝ Գ. Արապեանի 39 Rue Lepine, Pantin. (Seine).

ՎԱՐԱՆՈՒ Է պարապ սենեակ մը փարիզի կեդրոնը բնակութեան եւ գրասենեակի համար։ Տարեկան վարձք 2400 ֆր.։ Դիմել միայն նամակով, Պ. Աստղերեանի 32 rue d'Hauteville. Paris.

ՀԱՄՈՎ ՍԻՄԻԹՆԵՐ ՏԱՔՈՒԿ ՍԻՄԻԹՆԵՐ
Հաճագործ LA GARDE
1 Rue St. Lazare, PARIS (9e)
Téléphone-Trudaine 95.21

ՄԱՍՆԱԳԷՏ ԲԺԻՇԿՆԵՐ
96 r. Rivoli, մէթ. Շաթլէ։ Ամսաթ. եւ նոր մեթոտով դարմանում արանց եւ կանանց մորթի, արիւնի եւ վէներ. հիւանդութեանց (ֆրանկախտ, Ջերմամիզ.) եւ վարիսի։ Մասն. լսապոռաթուառ։ Աղճամիտ եւ արագ խորհրդակցութ. ամէն օր 9—12, 2—8, կիրակի 9—12։

ՏՕՔԹ. Ա. ՍԱԼԱՆ
ՄԱՍՆԱԳԷՏ ԹՈՓԵՐՈՒԻ ԵՒ ՍՏԱՄՈՓՈՒԻ ՀԻՒԱՆԴՈՒԹԵԱՆՑ
Մասնաւոր յարկաբաժին՝ մորթային եւ վիներական ախտերու։ Դարմանատան մէջ կը բուժէ ULTRA-VIOLET ճառագայթներով Ցօդացաւ, Ջղացաւ (Sciatique), Նեվրալժի, Անարիւնութիւն, Ոսկրաթեղուի (Rachitisme) եւայլն։
16 Rue Bleue, Մէթրօ՝ Cadet. Հեռ. Provence 73-67
Կ'ԸՆԴՈՒՆԻ ԱՄԷՆ ՕՐ ԺԱՄԸ 9—12 եւ 2—7, ԿԻՐԱԿԻ 9—12

ԵՐԻՏԱՍԱՐԴԱՆԱԼՈՒԻ ԳԱՂՏՆԻՔԸ
Vigorax du Dr. Bing (Laboratoire des Produits du Dr Bing) միակ դեղն է որու գործածութեամբ ամէն տարիքի մարդ ինքզինքը կը զգայ ուժեղ, առոյգ եւ երիտասարդ։
Vigoraxը արմատապէս կը բուժէ եւ կը զօրացնէ ջղային կեդրոնական դրութիւնը, անկարողութիւնը, մտային տկարութիւնը եւ սեռային ջղասպառութիւնը։
Vigoraxը կ'երիտասարդացնէ եւ կ'ուժեղացնէ մարմինը առանց ինասելու որովհետեւ toxique չի պարունակեր։
Դեմել նամակով միակ կեդրոնատեղին՝ Massis Saylandjian, 115 Bld. Ney, Paris (18e)։ Գին Ֆրանսայի համար 20 ֆրանք։ Ուրիշ երկիրներ 50 ֆր.։ Մանրամասնութիւններ փափաքողներէ կը խնդրուի դրկել 1 ֆր.ի նամակադրոշմ։ Բացատրական գիրը ձրի։

Կ'ՈՒԶՈՒԻ վարպետ դերձակ մը քաղաքային եւ զինուորական հագուստներ կարելու համար։ Մնայուն գործ։ Լաւ վճարում։ Դիմել՝ A. MOULS, 1 Rue du Maréchal Joffre, Versailles.

ՏՕՔԹ. Ե. ՄԻՆԱՍԵԱՆՑ
ՆԱԽԿ. ԲԺՇԿԱՊԵՏ ԹԻՖԼԻԶԻ Կ. ԽԱՉԻ ՀԻՒԱՆԴԱՆՈՑՆԵՐՈՒՆ
ՆԵՐՔԻՆ, ՄԱՆԿԱՆՑ, ՄԻԶԱՍԵՌԱՑԻՆ, ՎԷՆԵՐԱԿԱՆ ՀԻՒԱՆԴՈՒԹԻՒՆՆԵՐՈՒ
42 Rue des Acacias, PARIS (17e) Մէթրօ՝ Etoile
Կ'ԸՆԴՈՒՆԻ ԱՄԷՆ ՕՐ ԺԱՄԸ 5էն 7 ԵՒ ԺԱՄԱԴՐՈՒԹԵԱՄԲ
ԻՍԿ ԿԻՐԱԿԻ ՕՐԵՐԸ ՄԻԱՅՆ ԺԱՄԱԴՐՈՒԹԵԱՄԲ

ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԻՒՆ ՆՈՐ ՀԱՍՑԷԻՍ
ԴԵՐՁԱԿ Ս. ԿԻՒԼՊՕԼԵԱՆ
3 Rue Montholon, PARIS (9e) Métro: Poissonnière

ՀԱՅ. ԲՈՒԺԱՐԱՆ - POLYCLINIQUE de BELLEVILLE
ՑԱՐ ԵՒ ՑՆՕՐԷՆ՝ **ՏՕՔԹ. ԳՐԳՈՅԵԱՆ**
29, Rue (Place) des Fêtes, Paris. XIX. Tél. Nord 96-61
Բաց է ամէն օր, ուր շատ մը մասնագէտ բժիշկներէ կը խնամուին ամէն տեսակ ներքին եւ վիներական հիւանդութիւններ։ Աչքի մասնագէտը կ'ընդունի Գշ., Եշ. եւ Շաբաթ օրերը ժամը 4—6։ Քթի, կոկորդի ու ականջի մասնագէտը ամէն Երեք. եւ Շաբաթ օրերը ժամ. 2—3։ ԱՏԱՄՆԱԲՈՅԺը ամէն օր ժամը 9էն 19։

ԲԺՇԿԱԿԱՆ ԴԱՐՄԱՆԱՏՈՒՆ
39 Bld. de Strasbourg, Մէթրօ՝ CHATEAU D'EAU
կար տը Լ'Էսթի մօտ, հեռ. PROVENCE 69-38
ՅՕԴԱՑԱՒ, ՋՂԱՑԱՒ, ԱԶԴՐԱՍՋՂԱՑԱՒ (սիաթիք)
ԿԻՆԵՐՈՒ ՀԻՒԱՆԴՈՒԹԻՒՆՆԵՐ
Դարմանումը ելեկտրականութեան առաջին իսկ փորձերով (տիաթէրմի, անդրմանիշակագոյն ճառագայթներով, հօթ ֆրէքանս, կալվանօ-ֆարատիք).
Դարմանում գաղտնի հիւանդութեանց եւ անկարողութեան, շնորհիւ շիճապատուաստի եւ հիւթաբուժութիւն։
ԱՐԵԱՆ ՔՆՆՈՒԹԻՒՆ
Հիւանդ կ'ընդունի ամէն 10—12 եւ 3—7

Կ'ՈՒԶՈՒԻ Դորգի նորոգութիւն գիտցող լաւ գործաւորուհիներ։ Դիմել՝ 3 rue Château-Lambert, St-Jérôme Haute Lorette, *թաղամասին մէջ։ Վճարման դիւրութիւններ։* Դիմել՝ Պ. Մատիսեանի, 2a Bld. de la Paix, *Բ. յարկ, Մարսէյլ։*

J. PAPACHRISTO
44 Rue Fessart
Մէթրօ՝ Buttes Chaumont
Վերաբացած է նոր գործերուր արհեստանոցը զոր մէկու կէս տարիէ ի վեր փակած էր։ Նախապէս իր քով աշխատած կամ այժմ աշխատիլ փափաքող գործաւորուհիները անմիջապէս դիմեն իր հասցէին։ Աշխատանք կը տրուի արհեստանոցի վրայ տուներու մէջ։ Գիներու բարձրացում եղած է։

EMPIRE, Միւզիք-Հոլ. 37 Av. Wagram

ՀԱՑԵՐԷՆ ՓԼԱՔՆԵՐ
ՈՒՆԻՆՔ ֆոնոկրաֆներ եւ յայտնի արուեստագէտներու փլաքները՝ Հայերէն, ֆրանսերէն, Թուրքերէն, Հրէերէն, Արաբերէն, Սպաներէն, Ալժերիական, Թունուզական եւ մարոքեան։ Միակ ներկայացուցիչը Ֆրանսայի։ Դիմել՝ Jos. de Padova, 117 Passage du Caire, Paris (2e)

IMPRIMERIE - **MASSIS** - ÉDITIONS
208bis, Rue Lafayette Paris (10e)

Le Gérant: E. SOUVIGNY

ՅԱՌԱՋ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMÉNIEN EN EUROPE

ԲԱԺԱՆԵԳԻՆ

	3 ամս.	6 ամս.	Տար.
ՖՐԱՆՍԱ	35 ֆ.	70ֆ.	140ֆ.
ԱՆԳԼԻԱ	20 շլ.	40 շլ.	
ԵԳԻՊՏՈՍ	»	»	
ԻՏԱԼԻԱ	250 ֆրանք		
ԱՄԵՐԻԿԱ	6 տլ.	10 տլ.	
ԵՒՐՈՊԱ	100 ֆ.	200ֆ.	

"HARATCH"

Directeur-Propriétaire
SCH. MISSAKIAN

Rédaction & Administration
Խմբագ. եւ վարչութիւն
235 Faub. St. Martin
PARIS (10e)

Խմբագիր՝
Շ. ՄԻՍԱՔԵԱՆ

MÉTRO LOUIS-BLANC ou JAURÈS

Հասցէի փոփոխութեան համար պէտք է վճարել 2 ֆրանք

ՇԱԲԱԹ
15
ՅՈՒՆԻՍ
1929

15 JUIN 1929

Ե. ՏԱՐԻ ԹԻՒ 983

ՕՐԱԹԵՐԹ, ԱԶԳԱՅԻՆ, ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԵՒ ԳՐԱԿԱՆ

ԳԻՆ՝ 50 ՍԱՆԹԻՄ

ԾՐԿՈՒ ԽՕՍՔ

ՆՈՐԷՆ "ՏԵՍԻԼՔ,,Ի ՁԱՄԲՈՒՆ ՎՐԱՅ

Վերջին խօսք մը եւս, ամկավարներու հոչակաւոր «Տեսիլք»ի մասին, որ ամբողջ հոգեբանութիւն մը եւ քաղաքականութիւն մը կը մատնէ:

Մարդիկը հրապարակաւ եւ բարձրաձայն կը հոչակեն իրենց «ազգայնականութիւնը»: Կը յայտարարեն թէ «հաւատարմութեամբ նուիրուած են հայութեան պատմական իրաւունքներուն պաշտպանութեան», եւ իրենց աչքերը «անթարթ ուղեցոյց Ազգային Տեսիլքին»:

Երէկ եւ առջի օր, քանի մը տարրական հարցումներ ուղղեցինք մենք, հասկնալու համար թէ՝ գործնապէս ի՛նչ քաղաքականութեան կը հետեւին, այդ հանգանակին իրականացման, գոնէ տարածման եւ դիւրացման համար: Եւ պատասխաններն ալ մենք տուինք, յիշելով կարգ մը մանկակի պարագաներ: Յաւաջի չորս էջերը պիտի չբաւէին, այս ուղղութիւ նշանաւոր օրէն եւ անոր ղէմ երեւցած գործին հակասութիւնները մատնանշելու համար:

Յիշենք մէկ-երկու պարագաներ ալ, քաղելով ամենօրեայ դէպքէն:

Երէկ դիտել տուինք թէ՝ Դաշնակցութիւնը մէջտեղ դրած է գործնական եւ թանձրացեալ ծրագիր մը, աստիճանաբար հասնելու համար «Տեսիլք»ին: Յիշեցինք անկախ եւ միացեալ Հայաստանի ծրագիրը: Պարզեցինք մեր պայքարը՝ ներքին սահմաններու ընդարձակման համար, եւ ամկավարներուն նեղսրտութիւնը՝ այս առթիւ: Անոնք չեն ակնկալեր որ «Երեւանի ամէն հայութեան պատմական իրաւունքներուն մասին խօսի ու ընդիրներ յուզէ»: Բայց, չէ՞ որ միեւնոյն ատեն կը շեշտեն. «Արդար չէ երբեք որ տարագիր հայութենէն ալ պահանջեն հակերպիլ ակնյայտնի անիրաւութեան, լռել ու չխօսիլ իր պատմական իրաւունքներու մասին»:

Արդ, Հայաստանի սահմանէն դուրս անցնելով, կրնայի՞նք գտնել թէ ամկավարները ի՛նչ քաղաքականութեան կը հետեւին, օրինակ, Թուրքիոյ հանդէպ:

Այստեղ ալ պարզ է Դաշնակցութեան դիրքը,— անհաշտ թշնամի Թրքական ո՛ր եւ է իշխանութեան դէմ, որ չի ճանչնար մեր բնական, անվիճելի եւ արդար իրաւունքները, և ընդհանրապէս ամէն միջոցի կը դիմէ, մեզ խորտակելու, կեղեքելու, ոչնչացնելու իսկ իր սահմանէն դուրս հաստատուած Հայաստանը ոտնդելու համար:

Ճիշդ է, երբեմն ձայներ կը հանեն Թուրքիոյ դէմ, բայց այնքան բռնաղբօսիկ, որ կարծես թէ օտար մը կը խօսի իրենց բերնով: Եւ առաւելապէս «լքեալ» գոյքերու աւարն է որ կը դրաղեցնէ զիրենք: Ինչպէս ամէն բանի մէջ, «օր մը այսպէս, օր մը այնպէս», Թուրքիոյ հանդէպ ալ տարտամ է իրենց դիրքը: Անգամ մը անուղղակի երախտագիտութիւն ալ կը յայտնէին Մ. Քէմալի, որ բարեհաճա՛ծ էր 300 Թոնօ ատաղձ նուիրակցնել Շիրակի աղետեալներուն: Բեւ մը փայտ՝ հայկական Սօղանլուի անտառէն, բայց եւ այնպէս «ժէստ» մը, ինչպէս կը հոչակէր Փարիզի ռամկավար պաշտօնաթերթը:

Ասոր դիմաց, ի հիմուկս Դաշնակցութեան, ռամկավարները մա՛մ խաչաձեւած են (Քինկ-Զօպանեան), եւ կամ անկիւն մը քաշուած, ամէն անգամ որ առիթ է ներկայացեր քաղաքական նշանարկ մը կատարելու Թուրքիոյ դէմ, գոնէ մեր պահանջները ընդունելու եւ արծարծելու համար: Այս տեղ ալ Երեւանի պարագրած քաղաքականութիւնն է որ տուն կուտայ իրենց քայլերուն: Ուրիշ խօսքով, «Տեսիլք»ը այնքան տկար է եւ թեթեւսոնկ, որ խուճապահար կը վախչի կուսակցական կիրքին առջեւ...

Մինչդեռ, տարրական տրամաբանութիւնը եւ «Ազգային Տեսիլք»ին շահը կը պահանջեն սատանային հետ անգամ դաշինք ստորագրել եւ միացեալ ճակատ կազմել, գոնէ այս գետնի վրայ:

Եւ դեռ աւելի տարրական խնդիր մը: «Տեսիլք»ը բովանդակութիւն կը ստանայ, ձեւ ու մարմին կ'առնէ ազգային առողջ գիտակցութեամբ եւ ժողովուրդով:

Արդ, իրողութիւն է որ աւելի քան կէս միլիոն ժողովուրդ կը հառաչէ օտար ափերու վրայ: Կը տքայ ու կը ծիւրի: Քաղաքական ո՛ր եւ է կուսակցութիւն չի կրնար անտարբեր դիտել այս կացութիւնը:

Իրողութիւն է, դարձեալ, որ այսպէս կոչուած հայկական գործիչութիւնը բոլորովին լքած է այդ ժողովուրդը — 100ին 95 Թրքահայ: Արմատախիլ եւ ցիրուցան: Ենթակայ՝ յուսահատութեան կամ այլասերման:

Միայն այս վերջին պարագան բաւական էր եօթը քարի մակ պահելու ամէն կիրք, մոռնալու անոտի վէճեր եւ զանազան ոճիր-արկածներ, եւ համախմբուելու փրկութեան եւ աշխատանքի ծրագրի մը շուրջ:

Ի՞նչ ըրած են եւ ի՞նչ կ'ընեն ռամկավարները, գոնէ ա՛յս կէտին վրայ:

Մենք օրը օրին կը մատնանշենք եղած-չեղածը, թէ յիմար եւ թէ իմաստուն խօսքերն ու գործերը: Բայց կ'ուզէինք որ «Տեսիլք»ին գինուորեալները իրենք պարզէին, վերջապէս, թէ ինչպէս կը հասկնան կէս միլիոն տարագիր հայութեան փրկութիւնը, որ սերտ կապ ունի «հայութեան պատմական իրաւունքներուն պաշտպանութեան», հետեւաբար եւ ռամկավար գործունէութեան հետ:

Շ.

ՄԱՄՈՒԼ

ՕՐՈՒԱՆ ՊԱՀԱՆՋԻՆ ՀԱՆԴԷՊ

Չէզոք օրկան մը, Քալիֆորնիոյ «Մշակ»ը, դիտել կուտայ արդար դառնութեամբ (17 մայիս).

— «Ազգային ներկայ իրականութեան մէջ եթէ *Բարեգործականը* առաւելագոյն եւ փրկարար դեր մը ունի կատարելիք, ինչպէս քալիֆորնիոյ շրջ. ժողովի իր պատուիրակները ճակատ անգամ շեշտեցին, այդ ալ որբերու փրկութեան գործն է:

Այնպէս կը խորհինք թէ Ամերիկայի մէկ ծայրէն միւսը սա կամ նա անուններով, *գիւղ ու քաղաք չհնելու* համար դրամ հաւաքելով չի լրանար բարեգործականի աշխատանքը, որքան ալ իր որոշ արժէքը ունենայ այն: Որբերու անտիրական գանգուածները, մանաւանդ Թուրքիոյ մէջ գտնուողները, ինչպէս կեսարիոյ որբերը, օր առաջ ապաիով վայր մը փոխադրել եւ մէկտեղելը ամէնէն ստիպողական պահանջն է: Թեդուելու վրայ եղող անհատի մը չի բաւեր երկարապատում քարոզներ կարդալ, կամ թայլուն խոստումներ ընել: Պէտք է անմիջապէս եղբայրական ձեռք կարկառել եւ ազատել զայն ստոյգ մահէ:

Սպիսողական պահանջ մըն է եւ միանգամայն *արդար պահանջ մը, որ զաղթականի ու որբի անունով գաղթահայ աշխատաւորութենէն լումայ առ լումայ հաւաքուած դրամները յատկացնէ Բարեգործականը իր իսկ նպատակին:* Չի բաւեր միայն եգիպտոսէն մինչեւ ծայրագոյն Արեւելք եւ հնուաւոր Շնդկաստան գործիչներ պտտցնել իշխանավայել կերպով, կամ իր այս ու այն պաշտօնեային լիբուռն ամսականներ շռայլել: Ո՛չ շինարարական աշխատանք է այս, ոչ ալ բարեգործականի գոյութեան նպատակը:

Մենք հաւատացած ենք ու կը հաւատանք թէ բարեգործականի հիմնադիրներուն եւ առաջնորդներուն մէջ կան կարող եւ իսկական հայրենասէրներ: Մարդիկ՝ որոնք գիտեն ու կը զգան Հայուն իրական ցաւը: Անոնց համար է մեր կոչը: Եւ կը յուսանք թէ բարեգործականի մատակարարութիւնը չպիտի շարունակուի Թողուիլ երկրորդական եւ երրորդական անձնաւորութիւններու ձեռքը:

Միջոցները չէ որ կը պակսին մեր մեծագոյն կազմակերպութեան: կը բաւէ միայն բարի կամեցողութիւն:

Համկավար Թերթերու տրուած գաղտնի օգնութիւնները, պաշտօնեաներու շռայլուած լիբուռն գումարները, եւ այլեւայլ տրական սա կամ նա ինքնադարացուցիչ պատճառաւ Թուրքերու փոխ տրուած 30,000 անգլ. ոսկիի գումարը արդեօ՞ք ծրագրի մաս կը կազմեն այնպէս, ինչպէս որքեր եւ գաղթականներ փրկելու կամ տեղաւորելու ձեռնարկները»:

ԱՆԱՏՈԼՈՒԻ զանազան կողմերը մասնագէտներէ կազմուած պատուիրակութիւն մը պիտի դրկուի Թուրք Թուրք կրթ. գործավարութեան կողմէ, հնագիտական քննութիւններ կատարելու համար:

ՊԷՅՐՈՒԹԻ ՄԷՋ Յարութիւն Պաղտասարեան անուն Հայ մը երբ կը փորձէր կրակի տալ իր բնակած տունը, մարդիկ նշմարեցին եւ լիմարանոց առաջնորդեցին զայն: Հաստատուեցաւ որ խենդ էր:

ՕՐԸ ՕՐԻՆ

ՆԻՒ ԵՈՐՔ ՓԱՐԻԶ ՆՈՐ ԹՌԻՉՔԸ

Հինգշաբթի օր ժամը 10.08ին (Փարիզի ժամով 15.08ին)

Նիւ Եորքի մօտ, Օլտ Օրչըրտի օդանաւակային կայանէն ճամբայ ելան Ֆրանսացի օդանաւորդներ Ասոլան եւ Լըֆէվրը, որոնց կ'ընկերանայ Արման Լոթի, անդրատլանտեան այս նոր թռիչքին նիւթականը հայթայթող դրամատէրը: Ակէ գատ, եթէ հաւատանք կարգ մը Թերթերու հրատարակած մէկ լուրին, մեկնումէն քանի մը վայրկեան առաջ, օդանաւին մէջ յայտնուեր է պահուըտիլ 18 տարեկան պատանի մը՝ Ալլէն Ճորտըն: Օդանաւին մէջ կայ նաեւ բախտաբեր կոկորդիլոս մը: Իրենց օդանաւն է «Ուազօ Քանարի» (Դեղձանիկ) միաւարկեան եւ 600 ձիու ուժով: Առջի շաբաթ արդէն փորձ մը ըրած էին ամերիկեան «կրին-Ֆիլդ» (կանաչ Բոց) օդանաւին հետ,— որ մինչեւ Հռոմ պիտի երթար, բայց երկուքն ալ ձախողեցան: Հինգշաբթի փորձը կրկնուեցաւ, Ֆրանսացիները յաջողեցան ճամբայ ելլել, իսկ Ամերիկացիներու օդանաւը արկածի մը զոհ գնաց՝ մեկնումի պահուն:

Նախ ճամբայ ելան Ֆրանսացիները, «Դեղձանիկ»ին մէջ լեցնելէ վերջ 4000 լիտր պէնզին, որ բաւական է 35-36 ժամ ճամբորդութեան համար: Օդանաւը ունի անթեղի կազմած եւ ամէն ժամ կը հաղորդակցի Ատլանտեանին վրայէն անցնող շոգենաւերուն հետ: Իրրեւ ուտելիք, օդանաւորդները միասին առած են 12 նարինջ, 12 լեմոն, 12 պանան, 6 սանտուիչ, սուրճ, կաթ եւ ըմպելի ջուր: Կը հետեւին Լինտպէրկի ուղեգիծին, իրրեւ ապահովի ու կարճը, սակայն կը յուսան կոտրել Լինտպէրկի արագութեան մրցանիշը:

Թերթս մամուլը դրուած պահուն հասած վերջին հեռագրին համաձայն, օդանաւը արդէն 18 ժամուան մէջ 2500 քիլոմեդր ճամբայ կտրած էր, ժամը միջին հաշուով 160 քիլոմեդր արագութեամբ: Նիւ Եորքէն Փարիզ ուղիղ գիծով հեռաւորութիւնն է 5300 քիլոմեդր եւ կը յուսացուի որ օդանաւը այս ճամբան կտրէ 36 ժամուան մէջ:

Եթէ ամէն ինչ բնականոն ընթանար եւ որեւէ արկած չպատահէր, օդանաւը Պուռժէի կայանը պիտի հասնէր այս առաւօտ ժամը 3ին:

Անդրատլանտեան առաջին թռիչքը

Երէկ՝ յունիս 14, տասներորդ տարեդարձն էր անդրատլանտեան առաջին թռիչքին: 1919 յունիս 14ին էր որ անգլիացի երկու օդանաւորներ՝ հարիւրապետ Ալքոք եւ տեղակալ Հուիթըն Պրաուն Նիւֆաունտլենտէն Իրլանտա առանց հանգրուանի թռիչք մը կատարեցին 15 ժամ 57 վայրկեանէն: Այն ատեն օդանաւերը այսքան զարգացած չէին, օդն ալ շատ անպատեհ էր, այնպէս որ երկու Անգլիացիներու այդ առաջին փորձը շատ մեծ յաջողութիւն մըն էր:

Պէյրութի ընտրութիւնները եւ Հայերը

Լիբանանի երեսփոխանական ընտրութեանց մէջ Պէյրութէն երկրորդ կարգի ընտրելի եղած են հետեւեալ Հայերը.— Պ. Պ. Գէորգ Եուֆանեան, Տօքթ. Վահրամ Փօթուգեան, Միհրան Թուրիկեան, Կիրակոս Պօյաճեան, Գէորգ Սագճեան, Գարեգին Չազարապետեան, Ստեփան Խըրլագեան, Խաչատուր Ֆէնէրճեան, Լեւոն Նիկօլեան, Միքայէլ Պօսթճեան, Բիւզանդ Քէհեաեան, Արմենակ Էլօեան, Կարապետ Կէօքճեան, Յարութիւն Տուրտուլեան, Լութֆիկ Պուլտուգեան, Յակոբ Հայթաեան, Գառնիկ Թէքիրեան, Ռուբէն Երկաթ, Ենովք Տարտաղանեան, Պէշարէ Գրիգոր, Ֆուատ Խըրլագեան, Յարութեան Էրզինեան և Պօղոս Շատարեան:

Այս առթիւ կարգ մը տգեղ միջադէպեր եւս պատահած են Հայերու միջեւ, մասնաւորաբար Միւտէվվէր թաղին մէջ, ուր ընարական պայքարը ուր կերպով կը մղուէր նախկին ներքին նախարար Ճորճ պէյ Թապէթի եւ փաստաբանական կաճառի նախկին նախագահ Հապիպ պէյ Թապէթի միջեւ: Ճորճ Թապէթիի կողմնակից խումբ մը սօփայակիր Հայեր առտուն կանուխ գոցած են ոստիկանական շէնքին դուռներն ու անցքերը եւ անխնայ ծեծած 7-8 Հայեր, որոնք Հապիպ Թապէթի քուէ տալու գացած էին: Այս վերջինը որ յարձակման ենթարկուած է Ճորճ Թապէթի կողմէ, եղած բռնութեանց դէմ կառավարութեան մօտ բողոքելով հեռացած է թեկնածուութենէն:

Հայերը շատ անշուշտ թիւով մասնակցած են քուէին: Պէյրութի Մէրճաա եւ Մինէթ էլ Հիւսն թաղերուն մէջ 4-5 ոսկիով քուէներ գնուած են: Բռնութեամբ եւ զրամով քուէ գնելու այս դրութիւնը շատ դէշ տպաւորութիւն առաջ բերած է:

Իսլամական կարեւոր թերթ մը՝ «Ահտ-էլ-Շէհիտ» կը գրէ թէ՝ «Հայերը, ինչպէս նախորդ անգամ, այս անգամ եւս իրենց քուէները վաճառքի հանեցին»: Ու կ'աւելցնէ թէ 15,000 ոսկի ծախսած են թեկնածուները միայն Պէյրութի մէջ, իրենց ցանկերուն յաջողութիւնը ապահովելու համար:

Պետրոս Թէրզեան անուն Հայ մը երբ իր ինքնութեան թուղթը կը յանձնէր փոխարէն դրամ ստանալով, ձերբակալուեցաւ հսկող ոստիկաններու կողմէ:

**** «Էլ Պայրաք» թերթը կը գրէ թէ Պէյրութի կառավարիչը իր մօտ կանչած է երկու հայ հակառակորդ կուսակցութեանց*

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Գ. էջ)

ԱՆԱՏՈԼՈՒԻ ԲԵԿՈՐՆԵՐՈՒՆ ՀԱՄԱՐ

X.	15.—
Մարսէյլի Ազգ. Վարչութեան միջոցաւ.—	
Յովհ. Պալթաեան	200.—
Տիկ. Սրբուհի Նաւասարեան	30.—
Մարիամ Գազանճեան	20.—
Դուժար	265.—
Նախորդ գումար՝	7740.—
Ընդհ. գումար	8005.—

Յանօթ.— Մարսէյլի առաջին ցուցակին մէջ (յառաջ 14 մայիս) Զ. Պօղոսեան եւ որդի պիտի ըլլայ 50 եւ ոչ թէ 10 ֆր.:

ՏՕՄՍԵՐ

ԼԻՆՏՊԷՐԿ ՓՈՒԼԻՃ ԵՒ ՀԱՅ ԳՐՈՂՆԵՐԸ

Անշուշտ մեծ աւաւելութիւններ ունի միացեալ Նահանգներու նախագահի ըլլալը, ոչ միայն ներկայի, այլեւ ապագայի համար:

Այսպէս, նախկին նախագահ Փուլիճ, որ քննէքթիքութ կ'ապրի այժմ, ձուկ որսալու իր նախասիրած հաճոյքը վայելելով, վերջին երեք ամիսներու ընթացքին շահեր է նաեւ— սա՛նկ քոլէճի— հարիւր հազար տոլար: Եւ ինչպէ՞ս: Պարզապէս իր կեանքին պատմութիւնը չեմ գիտեր ո՛ր թերթին մէջ տպուելուն համար:

Հարիւր ըսի որ 45,000 բառէ բաղկացած այս գրութիւնը, բառ-գլուխ երկու տոլարէն քիչ մը աւելի բերած է, ինչ որ նըկատելի մրցանիշ մըն է. Թէեւ Լինտպէրկ իր եւրոպա թռիչքի նկարագրականին համար բառ գլուխ 40 տոլար գրպանեց...

Բայց խնդիրը այդ չէ. խելքիս պտոյտ կուգայ, երբ մեր խմբագիրները, գրողներն ու առհասարակ արուեստի մարդիկը յանկարծակի աչքիս առջեւ կը բերեմ: ինչպէ՞ս է արդեօք ճաշարանին հաշիւը, սենեակին վարձքը, վերջապէս ամբողջ կեանքը եւ մասունք նորին...

Չէ՛, մրսածը Փուլիճ, որսացած ձուկերդ քեզի, բայց եկո՛ւր չէ մի ըսերեւսա հարիւրհազարը մեր բարեգործականին տրամադրէ, որ «հայ մտքի մշակ»ներուն բաժնէ իր յարմար դատած ձեւով: կամ եթէ կ'ուզես, Թող ըստ սովորութեան, ամերիկեան Թրոսթի վերածէ եւ հայ գրական մրցանակ մը հաստատէ...:

ՏԱՂՐՈՒՆԻ

ԺՐՆեԻ «ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՏՈՒՆ»Ը

Յունիս 23ին Ժրնեւի մէջ կը բացուի նոր Հայկական Տուն մը (Foyer Arménien de Genève): Շէնքը գնուած էր 800 000 ֆրանքի՝ Հայաստանի անունով, շնորհիւ Պ. Բրաֆթ-Պոնաբի նախաձեռնութեան եւ Ջանքերուն ու Զուիցերիացիներու նիւթական աջակցութեան:

Այս առթիւ գրի առնուած է շնորհակալութեան ուղերձ մը՝ Հայերու այս անկեղծ բարեկամին եւ իր հայրենակիցներուն ներկայացուելու համար: Ուղերձին տակ պիտի ստորագրեն հայկ. զանազան հիմնարկութիւններու ներկայացուցիչները եւ անհատներ:

Անոնք որ կը փափաքին ստորագրել, կրնան դիմել Հ. Հ. Պատուիրակութեան շէնքը, 71 ave. Kléber, ամէն օր ժամը 11-12 եւ 4-6:

Հ. Հ. Պատուիրակութեան փոխ-նախագահ Պ. Ալ. Ծատիճեան անձամբ ներկայ պիտի գտնուի Ժընեւի Հայկական Տան բացման հանդէսին:

ՀՂՏՑ ԻՒ ՁԵՂՈՒՄՆԷՑ ՍԻ ՑՏՂԷ

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՆՈՐ ՀԱՅՈՑ ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆ

ԳԱՐԵԳԻՆ ՊԱՐՈՆԵՐԱՆ ՏԷՐՆԱՒՈՐԵԱՆ ՔՈՒՄԿԱՊԻ

Տակաւին Ա. Պատերազմի սկիզբներն էին, երբ Թուրքիոյ մէջ ծագեցաւ ազգային ինքնագիտակցութեան եւ ազատագրական շարժում մը, որ ուղղուած էր Օսմանեան կայսրութեան մէջ ապրող ոչ-թրքական ազգերու դէմ։ Այդ շարժումը ղեկավարող կուսակցութիւնը՝ «Միութիւն եւ Յառաջդիմութիւն» անունով, որ աւելի յայտնի է «Երիտթուրք» անունով, իր ծրագրին մէջ կը նկատէր, որ Թուրքիոյ մէջ ապրող ազգերը պէտք է ենթարկուին թրքական ուժեղ ազդեցութեան։ Ասոնք պէտք է ենթարկուին թրքական լեզուի, թրքական մշակոյթի եւ թրքական կրօնի։ Ասոնք պէտք է ենթարկուին թրքական ուժեղ ազդեցութեան։ Ասոնք պէտք է ենթարկուին թրքական ուժեղ ազդեցութեան։

Ա. ԻՐՄԶԵՑԻ

ՅԻՇՈՂՈՒԹԻՒՆ ՏԵՐՆԱՒՈՐԵԱՆ Բ

Ա. Ա. Ա.

պետերը եւ անոնց ազդարարած որ՝ ընտրութեանց միջոցին զգուշանան սաստիկ պայքար մղելէ, չխանգարելու համար ընդհ. ապահովութիւնը։ Կառավարիչը թելադրած է նաեւ երկու հայ կուսակցութեանց որ աշխատին միացնել իրենց թեկնածուներու ցանկերը եւ տեղի չտան պայքարի։

Հակահեղաշրջական շարժո՞ւմ

Սուրիոյ «Պիտ-էլ-Ձէտիտ» իսլամական մեծ օրաթերթը ստացած է հետեւեալ հեռագիրը.—

Թուրքեւսուրիական սահմանային զէպքերը կը շարունակուին։ Երկու սահմանակից պետութիւններու զինուորական ուժերն ալ պատրաստ կը սպասեն։ Թուրքիոյ ներքին գաւառներուն մէջ շատ խառնակ վիճակ մը կը տիրէ։ Արեւելեան նահանգներու մէջ զօրաւոր յեղափոխական շարժումներ ստեղծուած են եւ ապստամբութիւնը հետզհետէ կը ծաւալի։ Կը կարծուի որ այս ապստամբական շարժման ղեկավարն է Մուսթաֆա Քէմալի հակառակորդ Քեազիմ Գարաքէքիր փաշան։

Քէմալական կառավարութիւնը ամենաբուռն միջոցներու դիմած է եւ փութով կը շարունակէ զինուորական ուժեր փոխադրել ապստամբ շրջանները՝ զսպելու համար շարժումը։

Սուրիոյ մարզպանը Էնկիւրի կ'երթայ.

Պէյրութի «Լ'Օրիան» թերթը իր յունիս 6ի թիւին մէջ վերապահութեամբ կը գրէ թէ Սուրիոյ ֆրանսական մարզպան Պ. Հանրի Փոնսօ, որ յուլիս 14ին Ֆրանսա դառնալու որոշում տուած էր, յետաձգած է մեկնումը՝ նախ Թուրքիա երթալու համար։ Մարզպանը Էնկիւրի պիտի մեկնի՝ եւ պիտի տեսակցի Մուսթաֆա Քէմալի եւ Թէվֆիք Րիւշտի պէյի հետ։ Նպատակն է կարգադրել Սուրիոյ մասին փարիզի եւ Էնկիւրիի միջեւ առկախ մնացած բոլոր խնդիրները, ինչպէս սահմանագլուխներու ճշդում, Սուրիացիներու եւ Լիբանանցիներու կիլիկիոյ մէջ ունեցած կալուածներու խնդիր, մաքսային նոր համաձայնագրի ստորագրում եւլն.։

Կ'ըսուի թէ Նոյնիսկ Պէյրութի նախկին կուսակալ Պէքիր Սամի պէյ, որ այժմ Պէյրութ կը գտնուի, հոն եկած է մասնաւոր պաշտօնով՝ Պ. Փոնսօն տեսակցութեան հրաւիրելու համար Մ. Քէմալի հետ։

Մ'ով է Արաբներու բշնամին

Վերջերս հրատարակեցինք Հարոլտ Ալմսթրոնկի յօդուածը Սուրիոյ մասին։ Հայէպի *Մխոց* թերթը այս առթիւ հետեւեալ պատասխանը կուտայ անգլիացի հարիւրապետին.

«Կ'ողբաք Սուրիոյ վիճակը. բայց ի՞նչ վիճակի մէջ են ձեր հոգատարութեան յանձնուած եգիպտոսն ու Իրաքը։ Առաջինին մէջ չէ՞ որ նախարարութիւնները աւելի անգլիական են քան բուն Անգլիոյ մէջ. ժամուլը կաշկանդուած է, ազգայնական վարիչները կ'աքսորուին եւն. եւն. իսկ Իրաքի մէջ ի՞նչ են այն յաճախակի փոփոխումները նախարարութեան։

Նոյնիսկ Հալէպի մէջ 1919 փետր. 28ի գիշերը պատրաստուած դաւին հետեւանքով շուրջ մէկ ժամ տեւող ջարդը որ պատճառ եղաւ զաղթականներու (Հայերուն ըսել կ'ուզէ) մահուան, միթէ քի՞չ արցունք հոսեցուց Հալէպի մէջ։ Եզրակացութիւն.— Արաբին գլխուն հասած բոլոր չարիքները Անգլիոյ ձեռքով եկած են։»

Ռուսական զօրք Հինական ասիական վրայ

Խորհրդային Ռուսիոյ եւ Զինաստանի միջեւ վէճը հետզհետէ սուր հանգամանք կը ստանայ։ Մոսկուա որոշած է զօրք համախմբել Մանչուրիոյ սահմանագլուխին վրայ։ Ռուս զինուորները արդէն իսկ անցած են Սիպերիոյ սահմանագլուխը եւ յառաջապահներ հաստատուած Խայլարի մէջ (Մոնկոլիա)։ Մասնաւոր կառախումբերով օգնական զինուորները կը փոխադրուին Անդրսիպերեան երկաթուղիի երկայնքը։ Բոլոր այս զինուորները պիտի հաւաքուին ռուսչինական սահմանին վրայ։

Մարոքի կուիւները

Առջի օր գրեցինք թէ Մարոքի մէջ ապստամբ ցեղախումբեր յարձակում գործելով զինուորական ջոկատներու վրայ, պարտութեան մատնած են զանոնք։ Նոր հասած տեղեկութեանց համաձայն կացութիւնը աւելի ծանր է քան ինչ որ կը ներկայացնեն պաշտօնական զեկոյցները։ Ուրիշ ցեղախումբեր ալ միացած են ապստամբներուն։

Ֆրանսական օգնական ուժեր՝ օդանաւերու հետ, գործակցաբար կ'աշխատին ազատել Ալթ Եաքուպի պահականոցը, որ պաշարուած է ապստամբներուն կողմէ։ Օտար լեգէոնէն երեք վաշտեր ճամբայ ելան Մէքնէսէն դէպի Միտելթ։ Թնդանօթներ ալ ղրկուեցան։ Ապստամբութեան վայրը Ֆէսէն 100 մղոն դէպի հարաւ կը գտնուի։

Իտալիա եւ Սպանիա

Իտալիոյ արտաքին փոխ նախարար Կրանտի Մատրիտի մէջ բանակցութիւններ կը կատարէ՝ Սպանիոյ հետ մաքսային միութեան համաձայնագիր մը կնքելու համար։ Այս համաձայնագիրը կնքուելէ վերջ, պիտի հաղորդուի Ֆրանսայի, որ նոյնպէս պիտի հրաւիրուի ատոր մաս կազմել։

Բանի մը շաբաթ առաջ մասնաւոր պաշտօնով Մատրիտ գացած էր նաեւ Իտալիոյ նախկին ելմտական նախարար կոմս Վոլփի՝ կ'երեւի այս մասին ճամբայ հարթելու համար։

Ամերիկեան Մերակոյտը մաքսային սակերը բարձրացնելու որոշում տուած ըլլալով, Սպանիա եւ Իտալիա ինքնապաշտպանութեան կը դիմեն այս ձեւով։

Հեռաձայնի գիծեր Թուրքիոյ մէջ

Պոլիս-Էնկիւրի հեռաձայնի գծին փորձերը սկսած են. հաղորդակցութիւնները պիտի սկսին այսօր, յունիս 15։

Քաղաքներու միջեւ հեռաձայնի հաստատումի համար կառավարութեան մասնակցութեամբ ընկերութիւն մը պիտի կազմուի, որ շոգեկառքի գիծերուն վրայ գտնուած մեծ քաղաքները իրար պիտի կապէ։

Պայմանագրութեան համաձայն, հեռաձայնով իրարու պիտի կապուին հետեւեալ քաղաքները.— 1. Էնկիւրի-Էսկիշէհիր Ատափազար-Իզմիթ-Պոլիս, 2. Էսկիշէհիր-Աֆիոն-Գարահիսար Մանիսա-Իզմիր, 3. Աֆիոն-Գարահիսար-Գոնիա-Ատանա-Թարսուս-Մէրսին, 4. Էնկիւրի-Կեսարիա-Սըվազ-Սամսոն, 5. Մանիսա-Պալըքէսիր-Պրուսա, 6. Կեսարիա-Ուլուգըշլա-Ատանա, 7. Պոլիս-Իզմիրնէ, 8. Պոլիս-Սամսոն-Տրապիզոն։

Հ. Ց. ԴԱՇՆԱԿՑՈՒԹԻՒՆ

Վիէննի կոմիտէն ստիպողաբար ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ Վիէննի բոլոր ընկերները այսօր Շաբաթ իրիկուն ժամը 8.30ին ժողովրդային լսարանը։ Օրակարգ՝ Չեկոյց ԺԱ. ընդհ. ժողովի մասին, Ընկ. Մ. Գուլումճեանի կողմէ։

Տէմինի կոմիտէն ստիպողաբար ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ Տէմինի բոլոր ընկերները վաղը ժամը 7.30ին Café Jardinի սրահը։ Օրակարգ՝ Նոյնպէս։

Լիոնի Շրջ. կոմիտէն ստիպողաբար ժողովի կը հրաւիրէ Փոնտը-Շէրիւիի բոլոր ընկերները այս կիրակի իրիկուն ժամը 8.30ին Hôtel de Franceի սրահը։ Օրակարգ՝ Նոյնպէս։

Պուա-ֆոլոնպի Եռագոյն Ընթակոմիտէի ժողովը՝ այսօր շաբաթ երեկոյ ժամը 8.30ին ծանօթ հաւաքատեղին։

Վիէննի շրջ. կոմիտէի ընկ. ընդհ. ժողովը՝ վաղը կիրակի առաւօտ ժամը 9.30ին, բոլոր ընկերներու ներկայութիւնը կարեւոր է։ Կը հրաւիրուին շրջաննէրէ եկած ընկերները։

Մարսէյլի Շրջ. կոմիտէն ստիպողաբար ժողովի կը հրաւիրէ Պուլվար Օտտօի «Վսեմականն» ընթակոմիտէի ընկերները եւ ընկերուհիները վաղը կիր. ժամը 6.30ին ծանօթ հաւաքատեղին։ Կը խօսի՝ Ընկ. Ազգին։

ՍԷն Թ'ԱՆԹուանի (*Մարսէյլ*) «Ընկեր Կարօ» ընթակոմիտէի դասախօսական ժողովը՝ այսօր ժամը 7.30ին, ծանօթ հաւաքատեղին։ Կը խօսի՝ Ընկ. Ազգին։

"ՄԱՅԻՍ 28„Ի ՀԱՆԴԷՍՆԵՐԸ

Ս. ԷԹԻԷՆ.—Վաղը կիրակի ժամը 2.30ին Արժոնի տը Ս. Էթիէնի սրահին մէջ (Միւնէվա Ռուայեալի կից)։ Կը խօսի՝ Ընկ. ԲԱԲԳԷՆ։ Կը ներկայացուի՝ «5 Թիի ԽԵԼԱԳԱՐԸ» գաւեշտը։ Նուագ, մեներգ, խմբերգ, արտասանութիւն։ Մուտքը ազատ է։

ՓՈՆ ՏԸ ՇԷՐԻՒԻ.— Նախածեռնութեամբ Շ. Ց. Դ. ենթակոմիտէ՝ Վաղը կիր. ժամը 2.30ին օթէլ տը Ֆրանսի սրահին մէջ։ Կը խօսի՝ Մ. ԴՈՒՅՈՒՄՃԵԱՆ։ Երգ, արտասանութիւն, նուագ։ Մուտքը ազատ է։

ՑԵՐԵԿՈՅԹ

կազմակերպուած բարձր Հայքի Հայրենակցական միութեան կողմէ, իր չորրորդ տարելիցին առթիւ։ Վաղը կիրակի ժամը 2ին 40 Rue Belleville։ Կը խօսի՝ *ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ*

Բոլոր Հայրենակիցները կը խնդրուի, ներկայս իբր հրաւիրագիր ընդունիլ։

ՓԱՐԻԶԻ Ա. Ե. Հ. Կ. ԽԱՉԻ ՄԱՍՆԱՃԻՒՂԻ

ընդհ. անդամական ժողովը՝ վաղը կիրակի ժամը ՅԻշդ 3ին, Շ. Շ. պատուիրակութեան շէնքին մէջ, 71 Avenue Kléber. Օրակարգ.— 1. Ջեկուցում Ա. Ե. Շ. Կ. Խաչի Բ. պատգամաւորական ժողովի մասին, 2. Ընտրութիւն փարիզի մասնաճիւղի վարչութեան, 3. 1929 1930 տարեշրջանի գործունէութեան նախագիծը, 4. Նոր անդամներու ընտրութիւն, 5. Ընթացիկ գործեր։

Այրի տիկին պայծառ Գարակէօզեան եւ զաւակները սրբուհի եւ կարապետ, Տէր եւ տիկին Տոքթ. Մկրտիչ Գարակէօզեան (Ամերիկա), Պ. Պ. Յարութիւն եւ Մկրտիչ Գարակէօզեան, Պ. Յովհաննէս կիւրճեան (Երեւան), Այրի տիկին Զապէլ Տէյիրմէնճեան եւ զաւակունք, Պ. Վազարոս կիւրճեան (Տրամա), Տէր եւ տիկին Արաքսի Տիմոնեան (Պոլիս) եւ ազգականները սրտի խորունկ կսկիծով կը ծանուցանեն իրենց զաւկին, քրոջ, հօրեղբօրաղջկան եւ քրոջաղջկան

ԱՅՐԻ ՏԻԿԻՆ

ԼՈՒՄՆԹԱԳ ԿԻՒԱԿՈՍԵԱՆԻ

դառնադէտ մահիր՝ որ տեղի ունեցաւ 12 յունիս չորեքշաբթի առաւօտ։

Յուղարկաւորութիւնը կը կատարուի այսօր շաբաթ առաւօտ ժամը 11.30ին Hôtel Dieuի ֆիւանդանոցը, ուսկից մարմինը կը փոխադրուի փանթէնի գերեզմանատունը։ (Մուտք՝ Porte Principaleէն ժամը 12ին)։

ՑՈՒՇԱՏԵՏՐ

Ջ. Ե. Ո. Միութեան իսի-լէ-Մուլինօ-Պիյեանքուրի մասնաճիւղը ժողովի կը հրաւիրէ իր անդամները ու համակիրները այսօր շաբաթ իրիկուն ժամը 8.30ին Մ. Մինասեանի ճաշարանը՝ 18 Rue de Meudon, Billancourt.

ՊԻՅԵԱՆԿՈՒՐԻ Շ. Մ. Ը. Մ-ի մասնաճիւղը ստիպողաբար ժողովի կը հրաւիրէ բոլոր անդամները վաղը կիրակի կէսօրէ վերջ, ժամը 2ին 18 Rue de Meudon. Ներկայ կ'ըլլան պատուոյ անդամները։

ՄԱՐՍԻԼԻԻ Զարսանճագի Հայր. Միութ. կ. վարչութիւնը ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ անդամ եւ ոչ անդամ հայրենակիցները վաղը Կիր. ժամը 2ին Րիւ Քոլպէռ թիւ 2, Պար տը լա Փոսթ մէջ։ Խիստ կարեւոր օրակարգ։

Կ'ՈՒԶՈՒԻ *վարժ գրաշար մը, լաւ վճարում եւ մնայուն գործ։ Դիմել՝ «Յառաջ»ի վարչութեան։*

ԻՆՊԱՍՏ ՆԻՒԻ ՄԱՆԿԱՊԱՐՏԷԶԻՆ

Տիկ. Եսայեանի մահուան առթիւ փոխան ծաղկեպսակի եղած են հետեւեալ նուիրատուութիւնները.— Պ. Արթաքի Մելգոնեան 200 ֆր., Կ. Թախտապուրնեան, Տիկին Գալուստեան, Պ.Պ. Տիգրան Զաքէրմէն, Մ. Շիրինեան 100ական ֆր.։

ՆԱՄԱԿ ունին Տքթ. Վահան Պալասանեան և Յ. Ազատեան։ Դիմել՝ խմբագրատուն։

Կ'ՈՒԶՈՒԻ *թոյլ չինել գիտցող գործաւորներ եւ գործաւորուհիներ։ Պայմաններու մասին գրել՝* Mrs. Brottier, Loutet et Cie, La Croix, (Indre et Loire).

ՁԱՇԵՑԷ'Ք ԵՒ ԸՆԹՐԵՑԷ'Ք

BOULANT

ՁԱՇԱՐԱՆ ՊՈՒԼԱՆ

շետեւեալ չափաւոր գիներով

12 Ֆրանք՝ 34 Bld. St. Michel

16 Ֆրանք՝ 1 Bld. Montmartre

18 Ֆրանք՝ 35 Bld. des Capucines

J. PAPACHRISTO

44 Rue Fessart

Մէթրօ՝ Buttes Chaumont

Վերաբացած է նոր գործերու իր արհեստանոցը զոր մէկուկէս տարիէ ի վեր փակած էր։

Նախապէս իր քով աշխատած կամ այժմ աշխատիլ փափաքող գործաւորուհիները անմիջապէս դիմեն իր հասցէին։ Աշխատանք կը տրուի արհեստանոցի եւ տուներու մէջ։ Գիներու վրայ բարձրացում եղած է։

ՄԱՍՆԱԳԷՏ ԲԺԻՇԿՆԵՐ

96 r. Rivoli, Մէթ. Շաթլէ։ Արմատ. եւ նոր մեթոտով գարմանում արանց եւ կանանց մորթի, արիւնի եւ վէներ. հիւանդութեանց (ֆրանկախտ, ջերմամիզ.) եւ վարիսի։ Մասն. լապոռաթուառ։ Ազճամիտ եւ արագ խորհրդակցութ. ամէն օր 9—12, 2—8, Կիրակի 9—12.

IMPRIMERIE - **MASSIS** - ÉDITIONS

208bis, Rue Lafayette Paris (10)

Le Gérant: E. SOUVIGNY

ԵԹԷ Կ'ուզես ուտել միշտ լաւը
ու վճարել միանգամայն աժան, դիմէ
24, Rue St. Lazare, PARIS (9e)
ՁԷՆԱՉԵԱՆ ԵՒ ԸՆԿԷԱՆ
Արեւելեան ուտեստեղէններու մթերանոց։

ԵՐԻՏԱՍԱՐԴԱՆԱԼՈՒ ԳԱՂՏՆԻՔԸ
Vigorax du Dr. Bing (Laboratoire des Produits du Dr Bing) միակ դեղն է որու գործածութեամբ ամէն տարիքի մարդ ինքզինքը կը զգայ ուժեղ, առոյգ եւ երիտասարդ։
Vigoraxը կը զօրացնէ ջղային կեդրոնական դրութիւնը, արմատապէս կը բուժէ անկարողութիւնը, մտային տկարութիւնը եւ սեռային չգոյացութիւնը։
Vigoraxը կ'երիտասարդացնէ եւ կ'ուժեղացնէ մարմինը առանց վնասելու որովհետեւ toxique չի պարունակեր։
Գեմել նամակով միակ կեդրոնատեղին՝ Massis Salyandjian, 115 Bld. Ney, Paris (18e)։ Դին Ֆրանսայի համար 20 Ֆրանք, ուրիշ երկիրներ 50 Ֆր.։ Մանրամասնութիւններ փափաքողներէ կը խնդրուի դրկել 1 Ֆր.ի նամակադրոշմ։ Բացատրագիրը ձրի։

Տօքթ. ՍԵԹԵԱՆ պատիւ ունի ծանուցանելու իր յարգ. խորդներուն թէ իր բժշկական դարմանատունը որ կը գտնուէր 20 Rue Fauvet եւ 38 Ave. St. Ouen, փոխադրուած է 63 Rue Damremont, PARIS (18e).
Հեռաձայն Marcadet 03-64 Nord Sud: Lamarck
Հիւանդ կ'ընդունի ամէն օր ժամը 2—7

GRAND ALIMENTATION DE LA BOURSE
A. DALAKUPÉIAN
8 Rue Suffren, MARSEILLE Tél. D. 70. 89
Ջուտ ոչխարի կաթով պատրաստուած ճերմակ պանիր 3, 5, 10 եւ 20 քիլոնոց թիթեղէ տուփերու մէջ։ Քիլօն՝ «Մարսէյլի կայարանը» յանձնելի 10 Ֆրանք։
Արեւելեան ուտեստեղէններու ճոխ մթերանոց

ԱՐԵՒԵԼԵԱՆ ՁԱՇԱՐԱՆ ԵՒ ԳԱՐԵՋՐԱՏՈՒՆ
MAISON PANDELI
Վարիչ՝ Տ օրէն Պ. ՄԿՐՏԻՉ (քէմանի)
2 Rue Boutebrie, Մէթրօ՝ St. Michel
Հեռ. փոէոն 33—65
ԱՐԵՒԵԼԵԱՆ ԵՒ ԵՒՐՈՊԱԿԱՆ ՀԱՄԵՂ ԿԵՐԱԿՈՒՐՔԵՐ
ՕՂԻ՝ ազանդերով միասին մէկ գաւաթը 2 ֆրանք։
Ամէն իրիկուն արեւելեան նուագ եւ պար։ Անթերի սպասարկութիւն։ Արեւելքի սիրահարներու միակ կեդրոնավայրը։

ՀԱՑԿ. ԲՈՒԺԱՐԱՆ - POLYCLINIQUE de BELLEVILLE
Տէր եւ տնօրէն՝ **ՏՕՔԹ. ԳՐԳՈՅԵԱՆ**
29, Rue (Place) des Fêtes, Paris, XIX. Tél. Nord 96 - 61
Բաց է ամէն օր, ուր շատ մը մասնագէտ բժիշկներէ կը խնամուին ամէն տեսակ ներքին եւ վէներական հիւանդութիւններ։ Աչքի մասնագէտը կ'ընդունի Գշ., Եշ. եւ Շաբաթ օրերը ժամը 4—6։ Քթի, կոկորդի ու ականջի մասնագէտը ամէն Երեք. եւ Շաբաթ օրերը ժամը 2—3։ ԱՏԱՄՆԱԲՈՅԺԸ ամէն օր ժամը 9էն 19։

ԱԺԱՆ ԵՒ ԱՆՄՐՑԵԼԻ ԳԻՆԵՐ
50 Ֆր.է վեր գիրք առնողին հարիւրին 10 գեղչ, (ընտրուած գիրքեր)
Հայի համար (կազմուած) 35, Պէլթէկոր (417 էջ) 30, Իմ Ընկերը (Մաքսիմ Կորքի) 7.50, Անհետացած սերունդ 8, Գիւղաշխարհ 26, Տաբագրի մը յուշատետրը 15, Կարօտ հայրենի 20, Քերթուածներ (Դուրեան) 5), Գոհարներ հայ գրականութեան (կազմուած) 30, Թէատրա 10, Ոսկի աքաղաղ 10, Արտիստը, Ծաթման եւ Ատատը 25, Ապրիլ 11, 15, Ընկերը 15, Բօլինի 8, Հայերու բնաջնջումը 7.50, Էջեր իմ յուշերէն (զօր. Սեպուհ, կազմուած) 60, Արտէն Լիւքէն (5 հատոր) 9, Շէրլօք Հօլմս (4 հատոր) 7, Պասկարվիլ հովիտին գաղտնիքը (Շ. Հօլմս) 2, Լոնգոսի հովուավէպը 8, Նամուսը 15, Ճամբուն վրայ 7.50, Ագահ վաճառականին կտակը 3, Ժամագործ Մինաս 2, Վարպետ բժիշկը 2, Աբշըքն մալ ալան 4, Վէցուկէս պորտի ժառանգ Միացած անտուկը 4, Մոհանոցին գիրքը 5, Երազահան 6, 8, Մօսակցութիւն՝ 2.50, 5, 7.50, Արարատ երգարան 25, Ձայնագրեալ երգեր Սրուանձտեանցի, Բարտեր (զօր. Անդրանիկի, Ա. Մխանիկեանի, Մեծն Մուրատի, Անմահն Ժիրայրի եւն.)։
Պահանջեցէք մեր գրացուցակը ինչպէս նաեւ ձեր ուզած բոլոր գիրքերը։
Դիմել՝ Mme A. Sévouni, 31 Rue Kléber, Issy-les-Moulineaux, (Seine), France.

Կ'ուզուի *գործ նորոգող լաւ գործաւորուհի մը։ Դիմել՝ Ա. Բարթողեանի, 29* Rue Poulet, *Մէթրօ՝* Château Rouge.

Վարձուի *Մէն Լազար գծին վրայ* Argenteuilէն *մէկ կայարան անդին, փարիզէն 25 վայրկեան, հինգ սենեակ, խոհանոց մը, ժեծ պարտէզ պտղատու ծառերով, հինգ սենեակ, խոհանոց մը, վարձու է ամառուան թէ ձմեռուան եղանակին համար։ Դիմել՝ տեղւոյն վրայ* Cormeil-en-Parisis, 25 Rue de Paris։

Կ'ուզուին *ցարեց կին գործաւորուհիներ բանջարեղէններ մաքրելու եւ տոլմա փաթթելու համար։ Դիմել՝ Գ. Աբրապեանի 39 Rue Lepine, Pantin. (Seine).*

Կ'ուզուին *ջեռքով բուրդէ թրիքօ հիւսող վարժ գործաւորուհիներ։ Ցեւական գործ եւ լաւ վճարում։ Դիմել՝ Պ. Գ. Քէշիշեանի ամէն օր ժամը 9էն 12 եւ 2էն 6։*
39 Rue de l'Orillon. Գ. յարկ սենեակ թիւ 17։ Մէթրօ Պէլվիլ։

Կ'ուզուին *գործի նորոգութիւն գիտցող լաւ գործաւորուհիներ։ Դիմել՝ թիւ 45 բիս Թրէվիզ, Պ. Մ. Ցովհաննէսօֆի գրասենեակը ամէն օր առաւօտեան ժամը 9էն վերջ։ Մէթրօ՝ Cadet.*

EMPIRE, Միւզ իթ-Շոլ. 37 Av. Wagram

Ծախու է *բիւ մէն Թ'ԱՆԹուանի (Մարսէյլ) մէջ նպարավաճառի խանութ մը։ Դիմել՝ Պ. Ա. Աճէմեանի, 19 բիս Ֆոմինիքէն, Մարսէյլ։*

ՅԱՌԱՋ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMÉNIEN EN EUROPE

ԲԱԺԱՆԵՑԻՆ

	3 ամս.	6 ամս.	Տար.
ՖՐԱՆՍԱ	35 ֆ.	70ֆ.	140ֆ.
ԱՆԳԼԻԱ	20 շլ.	40 շլ.	
ԵԳԻՊՏՈՍ	»	»	
ԻՏԱԼԻԱ	250 ֆրանք		
ԱՄԵՐԻԿԱ	6 տլ.	10 տլ.	
ԵՒՐՈՊԱ	100 ֆ.	200ֆ.	

"HARATCH"

Directeur-Propriétaire
SCH. MISSAKIAN

Rédaction & Administration
Խմբագ. եւ վարչութիւն

Խմբագիր՝
Ե. ՄԻՍԱԿԵԱՆ

235 Faub. St. Martin
PARIS (10e)

MÉTRO LOUIS-BLANC ou JAURÈS

Հասցէի փոփոխութեան համար պէտք է վճարել 2 ֆրանք

ԿԻՐԱԿԻ
16
ՅՈՒՆԻՍ
1929

16 JUIN 1929

Ե. ՏԱՐԻ ԹԻՒ 984

ՕՐԱԹԵՐԹ, ԱԶԳԱՅԻՆ, ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԵՒ ԳՐԱԿԱՆ

ԳԻՆ՝ 50 ՍԱՆԹԻՄ

ԵՐԿՈՒ ԽՕՍՔ

ԱՂՏ ՈՒ ԿԵՂՏԻՆ ՊԱՏԱՍԽԱՆԸ

Առանց պատճառի չէր որ, քանի մը շաբաթ առաջ, դիտել կուտայինք թէ՝ տարուէ տարի աւելի խանդավառութեամբ կը տօնուի անկախութեան հռչակման տարեդարձը:

Անցեալ տարի տասնամեակն էր, և հասկնալի է որ արտակարգ հանդիսութիւններ կատարուէին: Իսկ ա՞յս տարի: Ի՞նչն է պատճառը այն յարաճուն ոգեւորութեան, որ պարզեցաւ ամէն տեղ, և կը շարունակուի տակաւին:

«Յառաջ»ը օրը օրին հրատարակեց նկարագրութիւնները կատարուած հանդէսներուն, մօտաւոր թէ հեռաւոր, մեծ ու փոքր գաղութներէ:

Դեռ երէկուան պատմութիւն է Փարիզի խանդավառութիւնը: Յետոյ իրարու յաջորդեցին Մարսէյլի, Լիօնի եւ Ֆրանսայի բոլոր հայկական կեդրոններու հանդէսները, միշտ լեցուն սրահներով:

Արտասահմանէն, ընթերցողները կարդացին Աթէնքի պատմութիւնը,— երկու հազարնոց բազմութեան մը փառաբանութիւնը անկախութեան գաղափարին: Եւ ոչ միայն Դաշնակցականներու կամ Հայերու բերնով, այլ եւ օտարներու: Յետոյ հրատարակեցինք Պէյրութի նկարագրութիւնը, նոյնքան բազմամարդ և խանդավառ: Երէկ՝ լուռ ու մունջ երուսաղէմէն կուգար ձայնը. իսկ Սոֆիայի թղթակցութիւնները արդէն կը պատմէ սրտառուչ իրողութիւններ գոնէ չորս մեծ կեդրոններու մասին,— Սոֆիա, Ֆիլիպէ, Վառնա և Պուրգաս: Տակաւին չյիշեցինք եգիպտոսն ու Ամերիկան, Ռումանիան եւ ուրիշ գաղութներ:

Այդ նկարագրութիւնները ամէն բան չեն ըսեր, իրենց պարզ վիճակին մէջ: Լաւ ըմբռնելու համար Մայիս 28ի տօնակատարութեանց ինքնարեր թափը, հարկ է աչքի առնել բերել անոնց դէմ սարքուած դաւերը, դաս մը մարդոց քէնն ուատելութիւնը, ուրիշներու գործնական և լկտի պայքարը:

Բացատրութեան կարօտ չէ ոմանց վարմունքը: Հնչակեանները տեղ տեղ մասնակցած եւ ճառեր ալ խօսած են Վառնա, Պուրգաս), ուրիշ տեղ իրենց «վարքագիծը» ? կապելով ոմանց իշխանութիւններուն կամ Երեւանցիներուն հետ:

Իսկ այս վերջիններս, սա կարմիր աքլորներն ու խոպոտ ձնծեղները, բան-գործ ըրած էին Թուրքիոյ մէջ. տեղ-տեղ ալ՝ ափ առնելով մինչեւ ոստիկանութեան դուռը:

Այսպէս, Պէյրութի մէջ, պատերը փակցուցեր էին Թուրքի կտոր մը, ուր Մայիս 28ը կը հռչակուէր «Թրքական եւ գերմանական իմպերիալիզմի յաղթանակի օրը», «հայ ժողովուրդի մեծագոյն սգատօնը» եւն.: Եգրակացութիւնը— «Բոյկոտի ենք թարկեցէք Մայիս 28ը, գաղութահայութիւն Թուրքիոյ վտանգաւոր օրը»:

Անշուշտ այս մարտակոչը գործի վերածելու համար էր որ, տօնակատարութեան պահուն, կատղած՝ ներկայ բազմութենէն եւ հմայուած ոգեւորութենէն, կարմիր ստահակ մը շիշ մը թթու (արջասպ ?) նետեց սրահին մէջ ու փախաւ: Հանդէսը չխանգարուեցաւ ո՛ր եւ է ձեւով, բայց յետոյ արիւն հոսեցաւ գաղթականի մը մէջ, ինչպէս գրեցին Պէյրութի թերթերը:

Հանդէսը խափանելու թրքավարի ձեւ մըն ալ փորձեր էին Երուսաղէմի մէջ, ոստիկանատուն կանչել տալով երիտասարդ գրագէտ Հայաստեղն ու «Յուսաբեր»ի խմբագիրը, ընկեր Վ. Նալեանեան: Ինչպէս նկարագրած էր մեր թղթակիցը, շատ խիստ է վարուած ոստիկանապետը, հիմնուելով դէզ մը «ժուռնալ»ներու վրայ. բայց կարելի եղած է լուսաբանել ամէն ինչ եւ կատարել հանդէսը, աննախընթաց՝ Երուսաղէմի համար:

Ֆրանսայի քաղաքներուն մէջ ալ շրջան կ'ընէր ողորմելի թուղթիկ մը, ստորագրուած՝ կոմունիստական կուսակցութեան հայասպատասխան հատուածին կողմէ: Լիոնի մէջ այս թուղթիկը բաժնելու պաշտօն յանձներ էին իտալացի աղջկան մը, որ առաջին հարցումին ձգեց փախաւ, սրահին դուռնէն: Նոյն թուղթիկը մեր ընկերներուն ձեռքը անցած էր Վիէնի մէջ.իսկ Տէսին, նորէն տրցակ մը բռնուեցաւ սրահին մէջ: Տղեկ մը ձգեր փախեր է,— կը պատմեն տեղացիները:

Պարզ է որ, յատուկ ազդանշանի մը վրայ, նոյն «քայքայողծութիւնը» կատարուած է ամէն տեղ:

Մեծ պատիւ պիտի ըլլար յիշել բովանդակութիւնը: Ըսենք, միայն, որ սովորական «քլիշէ»ներէն դուրս, այս հայատառ թուղթիկէն կ'իմանանք նորութիւն մը,— Դաշնակցութիւնը կը պատրաստուի պատերազմ հրատարակել խորհրդային իշխանութեան դէմ, կռնակը տուած՝ Մեծն Բրիտանիոյ...

Ուրեմն, անկախութեան, ազատ հայրենիքի գաղափարին հակառակորդները, բոլոր տեսակի դպիրներն ու փարիսեցիները, վարձու մունետիկներն ու քոստա քուռակները կանգ չէին առած ո՛ր եւ է միջոցի առջեւ, խափանելու համար անկախութեան հռչակման տօները: Եթէ ուժ ունենային, անշուշտ բռնութեան ալ կը դիմէին, ինչպէս գրաւորապէս կը սպառնար, տարի մը առաջ, Փարիզի «Կոմկուսի հայկական ֆրակցիան»... իր կարմիր վաշտերով:

Իսկ այդ բոլոր ազատ ու կեղտին պատասխանը տուաւ ժողովուրդը ինք, անհամար բազմութեամբ լեցնելով սրահները, մէկ լրագրական յայտարարութեան կամ թուղթիկի վրայ:

Ուրիշ բանի չունինք մեր փոքրոգի հակառակորդներուն, եթէ ոչ մաղթել որ քիչ մը ամփոփուին եւ համապատասխան դասերը հանեն այս շառաչուն ապտակէն, թէ իրենց եւ թէ իրենց հովանաւորներու եւ դրդիչներու բարիքին համար:

Շ.

ՕՐԸ ՕՐԻՆ

Սուրիոյ հայ գաղթականները

ԻՆՉՈ՞Ւ ՉԵՆ ՏԵՂԱՒՈՐՈՒԻՐ ԷՇՐԷՖԻԷԻ ՄԷՋ

Պէյրութի «Լ'Օրիան» թերթը իր յունիս 6ի թիւին մէջ «Էշրէֆիէի Հայկական վիլլան» խորագրին տակ կը գրէ.

Էշրէֆիէի բարձունքին վրայ կանգնուած «Հայկական վիլլան», որ կը բաղկանայ տասնեակ մը հոյակապ շէնքերէ, պարապ կը մնայ դեռ: Գաղթականները կը մերժեն հոն տեղաւորուիլ: Ջեռնհաս Հայ մը հետեւեալը յայտարարեց մեզի.

— Մեզի կ'ուզեն այս շէնքերուն մէջ տեղաւորել եւ մաս առ մաս վճարել տալ մեր բնակելիք յարկաբաժինին գինը: Ուրիշ խօսքով, մեծ ծախքերով շինուած այս բնակարանները մեզի ծախել կ'ուզեն: Ուրեմն մենք գնորդներ ենք, որոնց մասին մտածեր են շատ վեհանձնօրէն...: Եւ սակայն, արդեօք նախապէս տարրական մտածումն ունեցա՞ծ են կարծիքը հարցնելու այդ գնորդին՝ հանկնալու համար թէ պիտի ուզէ՞ր գնել այն զոր մտադիր էին առաջարկել իրեն: — Ո՛չ: Ու այսպէս ո՛չ մէկ հայ գաղթական կ'ուզէ իր փայտաշէն խեղճուկրակ խրճիթը փոխանակել Վիլլա Էշրէֆիէի «բանուորական» յարկաբաժիններով:

— ինչո՞ւ:

— «Խնդիրը շատ պարզ է: Հայը կը սիրէ սեփական տուն ունենալ, կը սիրէ դիւղի ազատ կեանքը, որ թոյլ կուտայ իրեն պարտկուիլ համաձայն իր միջոցներուն, մշակել հողի կտոր մը, որ իրեն բանջարեղէն հայթայթէ եւ փոքրիկ հաւնոց մը, որուն շնորհիւ առնն առնն կարենայ ուտել, առ ի չդոյէ միսի, եթէ ոչ հաւկիթ, առ ի մխիթարութիւն գոնէ հաւկիթ:

Եթէ փոխանակ այս բանուորական յարկաբաժիններուն, գիւղական փոքրիկ վիլլաններ շինած ըլլային, փայտաշէն գաղթականները անպիղատէս պիտի անհետանային: Մենակ մը՝ հողի մը մէջտեղ, ահա՛ ինչ որ պէտք էր շինել եւ ներկայացնել գաղթականներուն: Կամաց կամաց, իր միջոցներուն եւ խնայողութեանց ներած չափով, գաղթականը հնարաւորութիւն պիտի ունենար մնծցնելու իր օջախը, յարկ մը աւելցնել անոր վրայ, հոն համախմբել իր ընտանիքին անդամները, որոնք դեռ այսօր ցիրուցան կը մնան, ըլլալ իր սեփական տան մէջ, տանտէր ու ազատ, ամէն վայրկեան ուզածին պէս վարուելու համար իր ստացուածքին հետ:

Բանուորական յարկաբաժինները լաւ են Եւրոպայի մէջ, հազար ծխնելոյզով քաղաքի մը մէջ: Հոս՝ Արեւելքի մէջ գիւղական ոստաններ պէտք էին շինել՝ այն բազմաթիւ պատճառներով որոնք ակնյայտնի կ'երեւան: Ատիկա չհասկցան: Ազգերու Դաշնակցութեան եւ Ֆրանսայի գրասենեակները մսխեցին:

— ի՞նչ է դարմանը, ձեր կարծիքով:

— Մախել շինուած շէնքերը եւ գանձուած գումարով ուրիշ տեղ տուներ շինել՝ ըսուած ձեւով:

Հայ մը սպանուած Մալաթիոյ մէջ

Պէյրութի Ֆրանսերէն թերթերը կը գրեն թէ՝ Մալաթիոյ մէջ 20 գինեալ Թուրքեր յարձակած են Աւետիս Թայեան անուն հայ հարուստ հողագործի մը տան վրայ: Աւազակները սպաննելէ վերջ Հայը, կողոպտած են տուներ եւ անհետացած՝ միասին տանելով մեծ աւար:

ՖՐԱՆՍԱՑԻՆԵՐԸ ԿՏՐԵՑԻՆ ԱՏԼԱՆՏԵԱՆԸ

Ֆրանսացի օդանաւորդները առաջին անգամ ըլլալով յաջողեցան կտրել Ատլանտեանը՝ Նիւ Եորքէն Սպանիա: Ժան Ասոլան, Ռընէ Լըֆէվրը եւ Արման Լոթի, որոնք ֆրանսական «Դեղձանիկ» օդանաւով Ամերիկայէն ճամբայ ելած էին հինգշաբթի կէսօրէ վերջ ժամը 3.08ին, եւրոպական ցամաք իջան ուրբաթ իրիկուն ժամը 8ին: Իրենց նպատակն էր ուղղակի Փարիզ գալ եւ իջնել Պուռժէի օդանաւային կայանը: Սակայն պէնզինը սպառած ըլլալով, չկրցան շարունակել իրենց ճամբան՝ նոյնիսկ կարենալ իջնելու համար ֆրանսական հողի վրայ, որուն մինչեւ 180 քիլոմեդր մօտեցած էին, ու ստիպուեցան ապաստանիլ սպանիական հողը՝ Քոմիլլաս, Սանթանտէրէն 40 քիլոմեդր դէպի արեւմուտք:

Ուրբաթ կէսօրէն վերջ ստացուած անթել հեռագիրները կը հաղորդէին թէ օդանաւը ճամբան փոխած է եւ կ'ուղղուի դէպի Ասորեան կղզիները: Նկատելով որ պէնզինը հաշուուածէն աւելի արագ կը սպառի, օդանաւորդները մտադրած էին ի հարկին իջնել Ասորեան կղզիները՝ ովկիանոսին մէջտեղ առանց վաելառնիւթի չմնալու համար: Սակայն կրցան ցամաք հասնիլ ապահով: Պէնզինի այս արտակարգ սպառումին պատճառը դեռ չէ հասկցուած, ոմանք զայն կը վերագրեն օդանաւին մէջ ներկայութեանը պատանիի մը, որ, ինչպէս գրեցինք երէկ, յաջողած էր գաղտագողի տեղ գրաւել հոն՝ մեկնելէն քանի մը վայրկեան առաջ: Այս պատանին՝ Արթիւր Շերայպրր, աւելցուցած է օդանաւին ծանրութիւնը:

«Դեղձանիկ» իր անթելով շարունակ հաղորդակցութեան մէջ էր Ատլանտեանի վրայէն անցնող շոգենաւերու հետ, միասն թէ Փարիզ շատ ուշ կը ստանար լուրերը: Այսպէս, մինչ օդանաւը ժամը 18.40ին տեսնուած էր Փորթոլէն 200 մղոն անդին, այդ լուրը Փարիզ կը հասնէր ժամը 23ին:

Պուռժէի մէջ մեծ պատրաստութիւններ կը տեսնուէին՝ Ատլանտեանի հերոսները ընդունելու համար: Ժամը 7ին արդէն 600 հանրապետական պահակներ դիրք բռնած էին կայանին շուրջ՝ արգիլելու համար հետզհետէ մեծցող ամբոխը ներս խուժելէ, ինչպէս պատահեցաւ 1927ին՝ Լինտպէրկի հասած օրը: Կէսօրէն վերջ՝ երկու օդանաւեր իրար բախեցան Պուռժէի վերեւ եւ փոքր վնասներ կրեցին: Ժողովուրդը դուարճացաւ: Կէս գիշերին լուր հասաւ թէ օդանաւը Սանթանտէր վար իջած է եւ պահակ ու հետաքրքիր իրենց տեղերը գացին:

Գիշերը Քոմիլլասի մէջ հանգստանալէ եւ սպանիական իշխանութեանց կողմէ հիւրասիրուելէ յետոյ, օդանաւորդները այսօր՝ կիրակի պիտի մեկնին դէպի Պուռժէ, ուր փառաւոր ընդունելութիւն մը վերապահուած է իրենց:

Օդանաւորդ Ասոլան քանի մը օր առաջ ամուսնացած էր ամերիկուհիի մը հետ: Այս վերջինը յաղթանակի լուրը ստանալուն՝ շոգենաւ նստաւ Ֆրանսա գալու եւ ամուսինը ողջագուրելու համար:

Ֆրանկֆուրտ համաձայնութեան տօնի

«Փըթի Պլէօ» փարիզեան թերթը իր յունիս 11ի առաջին էջին վրայ կը հրատարակէ յաղորդագիր մը՝ նուիրուած «Ֆրանքֆուրք բարեկամական գաշնագրին»:

Պատկերը կը ներկայացնէ թուրք գինուորական մը՝ ձեռքը բռնած խոշոր քարհատ մուրճ մը, զոր կ'իջեցնէ Ֆրանսան ներկայացնող Մարիանի գլխուն: Պատկերին վերեւ արձանագրուած են հետեւեալ վերտառութիւնները.—Ռնարգական յօդուածներ, փակում Ֆրանսական դպրոցներու, փակում հիւպատոսարաններու, «Լօթիւս»ի խնդիրը, եւայլն եւայլն:

Թուրքահելլէն յարաբերութիւնները

«Ճան»ի Աթէնքի Թղթակիցը կը հեռագրէ.—

Թուրքահելլէն բանակցութիւնները ընդհատուած են: Ստոյգ է թէ Յունաստանի էնկիւրիի ներկայացուցիչը դուրս ելած է իր իրաւասութեան սահմաններէն: Ջարմանք կը պատճառէ նաեւ ա՛յն թէ փոխանակութեան խառն յանձնաժողովին չեզոք անդամները մէկ շաբթուան մէջ նոյն խնդիրներուն մասին իրարու բոլորովին հակառակ երկու առաջարկներ ներկայացուցած են: Առաջինը ընդունելի եղաւ Յունաստանի կողմէ: Մինչ երկրորդը ա՛նքան կը հեռանայ առաջինէն, որ գրեթէ կը նոյնանայ Թրքական առաջարկներուն հետ:

Ամէն պարագայի մէջ նորընտիր արտաքին նախարար Արկիրոփուլոս կ'ուսումնասիրէ խնդիրը, ու հելլէն կառավարութիւնը, վէնիզելոսի նախագահութեամբ շուտով պիտի ճշդէ իր դիրքը:

*** էնկիւրիէն կը հաղորդեն որ Յունաստանի արտաքին նախարար Արկիրոփուլոս հեռագիր մը ուղղած է Թեվֆիք Րիւշտի պէյի՝ յիշեցնով իր գործակցութիւնը 1927ի հելլենեւԹուրք համաձայնագրերու բանակցութեանց եւ յոյս կը յայտնէ թէ առկախ խնդիրները պիտի կարգադրուին նոր համաձայնագրերով:*

Ռումանիոյ առեւտրական դաշնագիր

Աթէնքի մէջ յունիս 11ին ստորագրուեցաւ հելլենռումխորհրդային Առեւտրական եւ Նաւային դաշնագիր մը: Երկրագործական եւ ճարտարարուեստական ապրանքներու փոխանակութեան, առեւտրական նաւերու եւ Թրանզիթի առեւտուրին համար ամէնէն նպաստաւորեալ ազգի տրամադրութիւնները պիտի գործադրուին: Դիւանագիտական առանձնաշնորհներ պիտի վայելէ միայն խորհրդային առեւտրական պատուիրակութեան նախագահը, որուն կեդրոնը պիտի գտնուի Աթէնքի մէջ: Բացի Պիրէոնի և Սելանիկի մէջ գտնուածներէն, պատուիրակութիւնը պիտի կրնայ առեւտրական գրասենեակներ բանալ ուրիշ քաղաքներու մէջ եւս:

Խորհրդային առեւտրական պատուիրակութեան գործառնութիւնները ենթակայ պիտի ըլլան հելլենական օրէնքին եւ հելլէն դատարաններուն: Խորհրդային կառավարութիւնը յանձնառու կ'ըլլայ ընդունիլ անոնց տալիք որոշումները: Դաշնագրին պայմանաժամը մէկ տարի է:

Կացութիւնը Աֆղանիստանի մէջ

Ջօրաւոր Նատիր խան յաջողեցաւ Ղիլզայի ցեղախումբին աջակցութիւնը ձեռք բերել: Շէր աղա, եղբայրը Հազրաթ Սահիպի, որ գլխաւոր հակառակորդն էր Ամանուլլահի եւ զայն փախուստի մատնեց՝ Ղիլզայիները զրդռելով անոր դէմ, նոյնպէս հակած է Նատիր խանի կողմը: Սակայն որովհետեւ ընտանիքին անդամները Քապուլ կը գտնուին, կը վախնայ որ անհատական ո՛ր եւ է աջակցութիւն Քապուլի էմիրը կրնայ մղել անմիջական փոխ-վրէժի:

Շէր աղայի հրաւէրով ներկայացուցչական ժողով մը (ձրրկա) պիտի գումարուի Շիշնաքի մէջ, որ Նատիր խանի այժմու կեդրոնն է: Ժողովին հրաւիրուած են հարաւային եւ արեւմտեան բոլոր ցեղախումբերը, մէջն ըլլալով Ղիլզայիները: Ձրրկան պիտի որոշէ թէ ո՞վ պիտի ըլլայ Աֆղանիստանի ապագայ թագաւորը: Ու եթէ Նատիր խան թագաւոր ընտրուի, ցեղախումբերը պիտի աջակցին անոր ընդդէմ Պէչէի Սաքայիին, որ ինքնակոչ էմիր է եւ չէ ընտրուած ո եւ է Ձրրկայի կողմէ:

*** Աֆղանիստանի նախկին առեւտրական նախարար Հաճի Ապտիւլ խան Պոմպէյի թերթերուն յայտարարեց թէ Ամանուլլահ թագաւորը նախ Հոռմ պիտի երթայ. հոն ժամանակ մը մնալէ յետոյ, պիտի քաշուի Իտալիոյ ուրիշ մէկ կողմը եւ իր կեանքին պատմութիւնը պիտի գրէ: Ամանուլլահ դրամական նեղութիւն չունի, ընդհակառակն հանգստաւէտ կեանք մը ապրելու բոլոր միջոցներն ապահոված է:*

ՄԱՆՐ ԼՈՒՐԵՐ

ԹԻՖԼԻՍի մէջ 10,000 հոգի ցոյց կատարեցին լեհական հիւպատոսարանին առջեւ, անոր իմամ որ Մայիս 26ի անկախութեան տարեդարձին առթիւ վարչական մէջ կատարուած հանդիսութեանց ներկայ եղած էին լեհ պաշտօնական դէմքեր:

ՄԱՆՉՈՒՐԻՈՅ չինական հողին վրայ խորհրդային զինուորները մտած ըլլալու լուրը կը հերքուի:

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՀԱՐՑԵՐ

##

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ԱՇԽԱՏԱՎՈՐ ԳՅՈՒՂԱՑԻՆԵՐԻ ՄԻՈՒԹՅԱՆ ԿԵՆՏՐԱԿԱՆ ԿՈՄԻՏԵԻ ՕՐԳԱՆ

ԿՈՒՍԱՍԵՐ ՄՈՍԿՎԱՅԻ

«ՅՈՒՍԱՑ ԲԱՐԲՈՒՐ» (18)

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ԿՈՄՈՒՆԻՍՏԱԿԱՆ ՀԱՅՐԵՆԱՍԻՐԱԿԱՆ ՀԱՄԱՀԱՎԱՔԱԿԱՆ ՄԻՈՒԹՅԱՆ ԿԵՆՏՐԱԿԱՆ ԿՈՄԻՏԵԻ ՕՐԳԱՆ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՀԱՐՑԸ ԵՎ ՀԱՅ ՀԵՂԱՓՈԽԱԿԱՆԻ ՊԱՏԱՍԽԱՆԱՏՎՈՒԹՅՈՒՆԸ ՀԱՅ ՀԱՍԱՐԱԿՈՒԹՅԱՆ ԱՌՋԵՎ

Տարիներ առաջ, երբ Հայաստանի Կոմունիստական կուսակցության Կենտկոմի առաջ կանգնած էր հարցը՝ ինչպես ներկայացնել հայ ազգային-ազատագրական շարժման պատմությունը, ինչպես գնահատել հայ հեղափոխականների գործունեությունը, ինչպես վերաբերվել հայ հեղափոխական կուսակցությունների՝ Դաշնակցության, Հնչակյան կուսակցության և այլ կուսակցությունների նկատմամբ, ինչպես վերաբերվել հայ ազգային-ազատագրական շարժման ղեկավարների՝ Անդրանիկի, Սեպուհի, Գարեգին Նժդեհի, Մոնթե Մելքոնյանի, Վազգեն Սարգսյանի և ուրիշների նկատմամբ, ինչպես վերաբերվել հայ ազգային-ազատագրական շարժման ամենամեծ ներկայացուցիչների՝ Մ. Նալբանդյանի, Ռ. Պատկանյանի, Ղ. Ալիշանի, Մ. Խորենացու, Գ. Զոհրապի, Ե. Չարենցի, Ա. Իսահակյանի, Ե. Թումանյանի, Ս. Զորյանի, Ա. Շիրվանզադեի, Ս. Կապուտիկյանի, Ա. Ահարոնյանի, Ա. Մեծարենցի, Ե. Տերյանի, Ա. Ծատուրյանի, Ե. Օտյանի, Ա. Բակունցի, Ա. Սահյանի, Ե. Չուբարի, Ս. Կապանցյանի, Ա. Միկոյանի, Ա. Ջամալյանի, Ա. Ղարիբջանյանի, Ա. Ալազանի, Ա. Ղազանչյանի, Ա. Ղուկասյանի, Ա. Ղարագյոզյանի, Ա. Ղանալանյանի, Ա. Ղափլանյանի, Ա. Ղազարյանի, Ա. Ղուկասյանի, Ա. Ղարագյոզյանի, Ա. Ղանալանյանի, Ա. Ղափլանյանի, Ա. Ղազարյանի և ուրիշների նկատմամբ, ինչպես վերաբերվել հայ ազգային-ազատագրական շարժման ամենամեծ ներկայացուցիչների՝ Մ. Նալբանդյանի, Ռ. Պատկանյանի, Ղ. Ալիշանի, Մ. Խորենացու, Գ. Զոհրապի, Ե. Չարենցի, Ա. Իսահակյանի, Ե. Թումանյանի, Ս. Զորյանի, Ա. Շիրվանզադեի, Ս. Կապուտիկյանի, Ա. Ահարոնյանի, Ա. Մեծարենցի, Ե. Տերյանի, Ա. Ծատուրյանի, Ե. Օտյանի, Ա. Բակունցի, Ա. Սահյանի, Ե. Չուբարի, Ս. Կապանցյանի, Ա. Միկոյանի, Ա. Ջամալյանի, Ա. Ղարիբջանյանի, Ա. Ալազանի, Ա. Ղազանչ

ԹՐՈՔԱՏԵՐՈՅԻ ԹԱՏՐՈՆԸ (GRANDE SALLE DES FÊTES) ՄԵԹՐՕ - TROCADÉRO

29 Յունիս Շաբաթ երեկոյ ժամը ճիշդ 8.45ին

կը ներկայացուի՝ Հայերէն վերատուրիւններով

LA PRINCESSE D'ARMÉNIE

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ԻՇԽԱՆՈՒՀԻՆ

7 ՄԱՍԷ ԲԱՂԿԱՑԱԾ ՇՔԵՂ ՀԱՅ ՊԱՏՄԱԿԱՆ ՇԱՐԺԱՆԿԱՐԸ, ԱՇՈՏ Ա. ԲԱԳՐԱՏՈՒՆԻԻ ԺԱՄԱՆԱԿԱԿԻՑ ՊԱՏՄՈՒԹԵՆԷՆ

ՇԱՐԺԱՆԿԱՐԸ ՊԱՏՐԱՍՏՈՒԱԾ Է ԻՏԱԼԻՈՅ ԵՒ ՀՈԼԱՆՏԱՅԻ ՄԷՋ

ՍԱՔԵՆԻԿԻ ԴԵՐԸ ԿԸ ԿԱՏԱՐԷ MARIE FARRED

ՍԷՆՖՈՆԻԿ ՆՈՒԱԳԱԽՕՒՄԲԸ ԿԸ ՆՈՒԱԳԷ ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԵՒ ԵՒՐՈՊԱԿԱՆ ԿՏՈՐՆԵՐ. ՀԱՄԱՁԱՅՆ ՇԱՐԺԱՆԿԱՐԻ ԱՆՑՔԵՐՈՒՆ

ՏՈՄՍԵՐԸ ԿԸ ԾԱԽՕՒԻՆ ԹՐՈՔԱՏԵՐՈՅԻ ԹԱՏՐՈՆԸ, «ՅԱՌԱՋ»Ի ՄԻՐԱԳՐԱՏՈՒՆԸ ԵՒ ՖԼՈՐԻԱ ՃԱՇԱՐԱՆԸ (61 RUE Mr. LE PRINCE)

ՑԵՐԵԿՈՅԹ

կազմակերպուած բարձր Հայքի Հայրենակցական միութեան կողմէ, իր չորրորդ տարելիցին առթիւ: Այսօր, կիրակի, ժամը 2ին 40 Rue Belleville: կը խօսի՝ *ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ*:

ՓԱՐԻԶԻ Ա. Ե. Հ. Կ. ԽԱՉԻ ՄԱՍՆԱՃԻՒՂԻ

Ընդհ. անդամական ժողովը՝ այսօր կիրակի ժամը ճիշդ 3ին, Հ. Հ. պատուիրակութեան շէնքին մէջ, 71 Avenue Kléber.

Թիւտ կարեւոր օրակարգ:

ՏՕՔԹ. ՏԻՐԱՑ

ՎԿԱՅԵԱԼ ՓԱՐԻԶԻ ԲԺՇԿԱԿԱՆ ՖԱՔՈՒԼԹԷՆ, (Licencié ès Sciences)

Նախկին Interne փարիզի Hôpital des Enfants Maladesի եւ մասնագէտ մանկանց եւ ներքին հիւանդութեանց

24, Rue des Grands Augustins, Paris (6e) Place St. Michel

Հիւանդ կ'ընդունի Գշ. Երկ. Ուր. եւ Շբ. օրերը, ժամը 1էն 4

Ինչպէս նաեւ մասնաւոր ժամադրութեամբ

Métro St. Michel եւ Odéon — Tél. Danton 60-46

Կ'ՈՒԶՈՒԻ *վարպետ դերձակ մը քաղաքային եւ պիւնուորական հագուստներ կարելու համար: Մնայուն գործ: Լաւ վճարում: Դիմել՝* A. MOULS, 1 Rue du Maréchal Joffre, Versailles.

ՓԱՍՏԱԲԱՆ

ԳՐ. ԹԷԼԼԱԼԵԱՆ (ԳՐԻՄԻԹԷԼ)

Contentieux Général, R. C. Seine 423631

Հեռաձայն Ménilmontant 66-64

Ամէն տեսակ դատեր, վարչական գործեր եւ պաշտօնական գրութիւնք, ամենալաւ պայմաններով:

Արկածի *դատերու մասնագիտութիւն*: Առանց կանխավճարի:

Ընդունելութեան ժամեր, առաւօտ 9.30էն 10.30, կէսօրէն վերջ 2-3 եւ 7էն 8.30: Մէթրօ՝ Ménilmontant. *Թրամվէյ 5 եւ 26, Օթօպիւս* BC, BG, O եւ Q.

Հասցէ՝ G. Tellalian, avocat, 72 Rue de Ménilmontant, Paris (XX)

ՏՕՔԹ. Ա. ՊՕՂՈՍԵԱՆ

36, Rue de Bellefond, 36

PARIS (9e)

Մէթրօ՝ Poissonnière

Tél. Trudaine 88-77

Կ'ՈՒԶՈՒԻ *թաւք շինել գիտցող գործաւորներ եւ գործաւորուհիներ: Պայմաններու մասին գրել՝* Mrs. Brottier, Loutet et Cie, La Croix, (Indre et Loire).

Կ'ՈՒԶՈՒԻ *Գորգի նորոգութիւն գիտցող լաւ գործաւորուհիներ: Դիմել՝ թիւ 45 Rue Berryվիզ, Պ. Մ. ցովհաննէսօֆի գրասենեակը ամէն օր առաւօտեան ժամը 9էն վերջ: Մէթրօ՝* Cadet

---

WAGRAM AUTO

Կ'ապահովէ արտօնագրի ստացումը երկու հարիւր ֆրանքով, 63 Av. de Wagram Մէթ. Ternes
73 Av. Gde. Armée » Maillot
149bisBd. Villette, Aubervilliers

Տք. գաղտ. գիտութ. գուշակուհի

ՏԻԿ. ՄԱՐԻԱ ՋԷՆԻ

կը բացատրէ անցեալը, կ'առաջնորդէ ներկային մէջ, կը գուշակէ ապագան, ըստ ձեռքի գիծերուն, աստղերու եւ քարտերու: Ամէն օր (կիր. ալ մէջը) ժ. 3-7, բացի Շբ.էն: 31 Rue Douai 1er étage à gauche, Métro: Blanche.

EMPIRE, Միգ խ-Շօլ. 37 Av. Wagram

J. PAPACHRISTO

44 Rue Fessart

Մէթրօ՝ Buttes Chaumont

Վերաբացած է նոր գործերու իր արհեստանոցը զոր մէկուկէս տարիէ ի վեր փակած էր:

Նախապէս իր քով աշխատած կամ այժմ աշխատիլ փափաքող գործաւորուհիները անմիջապէս դիմեն իր հասցէին: Աշխատանք կը տրուի արհեստանոցի եւ տուներու մէջ: Գիներու վրայ բարձրացում եղած է:

ՄԱՍՆԱԳԷՏ ԲԺԻՇԿՆԵՐ

96 r. Rivoli, *Մէթ. Շաթլէ: Ամբողջ եւ նոր մեթոտով դարմանում արանց եւ կանանց մորթի, արիւնի եւ վէներական հիւանդութեանց (ֆրանկախտ, ջերմախց.) եւ վարսի: Մասն. լապօռատորատ: Ախտաճանաչում եւ արագ խորհրդակցութ. ամէն օր 9-12, 2-8, Կիրակի 9-12.*

Կ'ՈՒԶՈՒԻ *թաւք շինել գիտցող գործաւորուհիներ: Ցեւական գործ եւ լաւ վճարում: Դիմել՝ Պ. Գ. Քէշիշեանի ամէն օր ժամը 9էն 12 եւ 2էն 6:*

39 Rue de l'Orillon. Գ. յարկ սենեակ թիւ 17: Մէթրօ Պէլվիլ:

Կ'ՈՒԶՈՒԻ *հագուստի լաւ նեէբրտ ու օղակ շինող գործաւորուհի մը որ միեւնոյն ատեն առիթը կ'ունենայ արհեստը սորվելու: Դիմել դերձակ Ա. Գօրգիկեանի, 7 Rue de Tournon, երկրորդ յարկ թիւ 24 եւ 25 սենեակները: Մէթրօ՝* Օտէոն:

Կ'ՈՒԶՈՒԻ *Տարեց կին գործաւորուհիներ բանջարեղէններ մաքրելու եւ տօլմա փաթթելու համար: Դիմել՝ Գ. Ալրապհանի 39 Rue Lepine, Pantin. (Seine).*

ՎԱՐԱՌԻ *Մէն լազար գծին վրայ* Argenteuilէն *մէկ կայարան անդին, Փարիզէն 25 վայրկեան, շքեղ վիլլա մը, մեծ պարտէզ պտղատու ծառերով, հինգ սենեակ, խոհանոց մը, վարձու է ամառուան թէ ձմեռուան եղանակին համար: Դիմել՝ տեղւոյն վրայ* Cormeil-en-Parisis, 25 Rue de Paris:

ՁԱՇԵՑԷՔ ԵՒ ԸՆԹՐԵՑԷՔ

BOULANT

ՁԱՇԱՐԱՆ ՊՈՒԼԱՆ

Հետեւեալ չափաւոր գիներով

12 ֆրանք՝ 34 Bld. St. Michel

16 ֆրանք՝ 1 Bld. Montmartre

18 ֆրանք՝ 35 Bld. des Capucines

ՏՕՔԹ. Մ. Տ. ՆՈՐԱՅՐ

ՆԵՐՔԻՆ ԵՒ ԿԻՆԵՐՈՒ ՀԻՒԱՆԴՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

17 Rue Lamartine, PARIS (9e)

Tél. Trudaine 92—47, Մէթրօ՝ Cadet, Nord Sud, N.D. de Lorette

Ամէն օր 14—19 կիրակի եւ տօն օրեր 10-12 *ի ժամադրութեամբ*

ԻՐԱՒԱԳԻՏԱԿԱՆ ԳՐԱՍԵՆԵԱԿ (Հաստատուած 1923ին)

CABINET V. YARJANIAN

Հասցէ՝ 5 rue du Cardinal Mercier, PARIS (9e)

Tél. CENTRAL. 97 39 եւ 96.70

կը ստանձնէ պատժական, քաղաքային եւ առեւտր. դատեր *պաշտպանելով ֆրանսացի հանրածանօթ պաշտօնակիցներու հետ, վարչական եւ հիւպատոսարանական գործերու արագ հետապնդում: Արկածի դատերու մասնաւոր ճիւղ, առանց կանխավճարի: ԾՐԱՆՄԱՆ մտնելու համար, ձեռնհաս իշխանութիւններէ արտօնագրի ստացում: (ԱՃԻՏԱՎԻԹ): Քաղաքային ամուսնութեան արագ գործողութիւն: Վիզայ ամէն երկրի համար:*

Գաւառներէն եւ արտասահմանէն եղած դիմումներուն կը պատասխանուի անմիջապէս: Խորհրդակցութիւնները ձրի են:

Դիմելու ամէն օր, 9էն 12 եւ 2էն 7, բացի Կիրակիէ

ԴԵՐՁԱԿԱՏՈՒՀԻ ԱՐԱՆՑ ԵՒ ԿԱՆԱՆՑ

Թ. ՈՒՆՃԵԱՆ ԵՒ ՈՐԴԻՔ

Հոս մէթերք անգլիական եւ ֆրասսական կերպասներու

ՎԵՐՋԻՆ ՆՈՐԱՁԵՒՈՒԹԻՒՆ

66, Rue d'Hauteville, Tél. Prov. 67-07 Métro, Poissonnière

ԲԺՇԿԱԿԱՆ ԴԱՐՄԱՆԱՏՈՒՆ

39 Bld. de Strasbourg, Մէթրօ՝ CHATEAU D'EAU

կար տը Լ'Էսթի մօտ, հեռ. PROVENCE 69-38

ՅՕԴԱՅԱԻ, ՋՂԱՅԱԻ, ԱԶԴՐԱՋՂԱՅԱԻ (սիաթիք)
ԿԻՆԵՐՈՒ ՀԻՒԱՆԴՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

Դարմանումը ելեկտրականութեան առաջին իսկ փորձերով (ֆիաթէրմի, անդրմանիշակագոյն ճառագայթներով, հօթ ֆրէքանս, կալվանօ-ֆարատիք).

Դարմանում գաղտնի հիւանդութեանց եւ անկարողութեան, շնորհիւ չիճապատուաստի եւ հիւթաբուժութիւն:

ԱՐԵԱՆ ՔՆՆՈՒԹԻՒՆ

Հիւանդ կ'ընդունի ժամը 10—12 եւ 3—7

ԱՐԵՒԵԼԵԱՆ ՁԱՇԱՐԱՆ ԵՒ ԳԱՐԵՋՐԱՏՈՒՆ

MAISON PANDELI

Վարիչ-Տ՝ օրէն Պ. ՄԿՐՏԻՉ (քէմանի)

2 Rue Boutebrie, Մէթրօ՝ St. Michel

Հեռ. Օտէոն 33—65

ԱՐԵՒԵԼԵԱՆ ԵՒ ԵՒՐՈՊԱԿԱՆ ՀԱՄԵՂ ԿԵՐԱԿՈՒՐՆԵՐ

Օդի՝ աղանդերով միասին մէկ գաւաթը 2 ֆրանք:

Ամէն իրիկուն արեւելեան նուագ եւ պար: Անթերի սպասարկութիւն: Արեւելքի սիրահարներու միակ կեդրոնավայրը:

Ծախու են Մշակելի հո, ղեր, Ջուրը մէջը Château-Lambertի, St-Jérômeի և Haute Loreրteի *թաղամասերուն մէջ: Վճարման դիւրութիւններ: Դիմել՝ Պ. Մատփաննեանի,* 2a Bld. de la Paix, *Բ. յարկ, Մարսէյլ:*

ԳԱՐԵՋՐԱՏՈՒՆ VETZEL

1 Rue Auber

(Place de l'Opéra)

ՆԱԽԱՃԱՇ, ԸՆԹՐԻՔ

ԱՄԵՆԱԼԱՒ ԳԱՐԵՋՈՒՐԸ

Բ. ԱԲԳԱՐԵԱՆ

Վկայեալ հիւանդապահ, նախկին տասնապետ հիւանդապահ Արեւելեան բանակին, 14 երկար տարիներու փորձառութեամբ կը խնամէ ամէն տեսակ հիւանդներ: *Մասաժ, վանտուզ, փիքիւր, ֆռանսըման* եւայլն: Վկայեալ աղբատներուն ձրի:

Հասցէ՝ 6 Rue Grégoire du Tours. Paris (6e),

ԵՐԻՏԱՍԱՐԴԱՆԱԼՈՒ ԳԱՂՏՆԻՔԸ

Vigorax du Dr. Bing (Laboratoire des Produits du Dr Bing) միակ դեղն է որու գործաճութեամբ ամէն տարիքի մարդ ինքգինքը կը զգայ ուժեղ, առոյգ եւ երիտասարդ:

Vigoraxը կը զօրացնէ ջղային էներդրնական դրութիւնը, արմատապէս կը բուժէ անկարողութիւնը, մտային տկարութիւնը եւ սեռային ջղասպառութիւնը:

Vigoraxը կ'երիտասարդացնէ եւ կ'ուժեղացնէ մարմինը առանց վնասելու որովհետեւ toxique չիպարունակեր:

Գնել նամակով միակ կեդրոնատեղին՝ Massis Salyandjian, 115 Bld. Ney, Paris (18e): Գին Ֆրանսայի համար 20 ֆրանք, ուրիշ երկիրներ 50 ֆր.: Մանրամասնութիւններ փափաքողներէ կը խնդրուի դրկել 1 ֆր.ի նամակադրոշմ: Բացատրագիրը ձրի:

Տօքթ. ՍԵԹԵԱՆ պատիւ ունի ծանուցանելու իր յաձախորդներուն թէ իր բժշկական դարմանատունը որ կը գտնուէր 20 Rue Fauvet եւ 38 Ave. St. Ouen, փոխադրուած է 63 Rue Damremont, PARIS (18e).

Հեռաձայն Marcadet 03-64 · Nord Sud: Lamarck

Հիւանդ կ'ընդունի ամէն օր ժամը 2—7

ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԻՒՆ ՆՈՐ ՀԱՍՑԷԻՍ

ԴԵՐՁԱԿ Ս. ԿԻԼԻՊՕԼԵԱՆ

3 Rue Montholon, PARIS (9e) Métro: Poissonnière

ՀԱՑ ՍԱՓՐԻՉ

ՄԱՆԻՔԻՒՐ, ՕՆՏԻԼԱՄԻՈՆ ԵՒԱՅԼՆ

ԱՐԾԱԿ ԳԷՈՐԳԵԱՆ

Ընկերակցութեամբ *ՎԱՀԱՆ ՏՕՆԻԿԵԱՆԻ*, կը ծանուցանէ իր յաձախորդներուն թէ իր խանութը փոխադրած է նախկին խանութին դիմացը

12 Rue de Nesles (Ռիւ Տօֆէն՝ մէջ), Մէթրօ Odéon

ՏՕՔԹ. Ե. ՄԻՆԱՍԵԱՆ, Ց

ՆԱԽԿ. ԲԺՇԿԱՊԵՏ ԹԻՖԼԻՋԻ Կ. ԹԱՋԻ ՀԻՒԱՆԴԱՆՈՑՆԵՐՈՒՆ

ՆԵՐՔԻՆ, ՄԱՆԿԱՆՑ, ՄԻԶԱՍԵՌԱՅԻՆ, ՎԷՆԵՐԱԿԱՆ ՀԻՒԱՆԴՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

42 Rue des Acacias, PARIS (17e) Մէթրօ՝ Etoile

Կ'ընդունի ամէն օր ժամը 5էն 7 եւ ժամադրութեամբ

Իսկ կիրակի օրերը միայն ժամադրութեամբ

ԺԱՄԱԳՈՐԾ ԵՒ ՈՍԿԵՐԻՉ

ՀՐԱՉ ՍԱՐԳԻՍԵԱՆ

ՆԱԽԿԻՆ ՊԵՏ ՕՄԷԿԱ ԺԱՄԱՑՈՑՑՆԵՐՈՒ ԺԸՆԵԻ ԳՈՐԾԱՐԱՆԻՆ

29 Rue Mathis, փարիզ, Մէթրօ՝ Crimée.

R. C. Seine 248, 459 հեռ. Nord 59-21

Նորոգութիւն՝ ժամացոյցներու եւ ոսկեղէն առարկաներու: Ձոխ մէթերք՝ *Ջենիթ, Լոնժին, Էլէքսիոն, Օմէկա, Լիփ, Ռոսէքս* ժամացոյցներու, *Բարիւճօն Ուէսթմինսթրներու*, ակնեղէններու, ոսկեղէն եւ արծաթեղէն ամէն տեսակ առարկաներու,

---

ՀԱՅԿ. ԲՈՒԺԱՐԱՆ - POLYCLINIQUE de BELLEVILLE

Տէր եւ Տնօրէն՝ ՏՕՔԹ. ԳՐԳՈՅԵԱՆ

29, Rue (Place) des Fêtes, Paris, XIX. Tél. Nord 96-61

Բաց է ամէն օր, ուր շատ մը մասնագէտ բժիշկներէ կը խնամուին ամէն տեսակ ներքին եւ վէներական հիւանդութիւններ: Աչքի մասնագէտը կ'ընդունի Գշ., Երկ. եւ Շաբաթ օրերը ժամը 4—6: Քթի, կոկորդի ու ականջի մասնագէտը ամէն Երեք. եւ Շաբաթ օրերը ժամը 2—3: ԱՏԱՄՆԱԲՈՅԺը ամէն օր ժամը 9էն 19:

IMPRIMERIE - MASSIS - ÉDITIONS
208bis, Rue Lafayette Paris (10)
Le Gérant: E. SOUVIGNY

ՅԱՌԱՋ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMÉNIEN EN EUROPE

ԲԱԺԱՆԵԳԻՆ

	3 ամս.	6 ամս.	Տար.
ՖՐԱՆՍԱ	35 ֆ.	70 ֆ.	140 ֆ.
ԱՆԳԼԻԱ	20 շլ.	40 շլ.	
ԵԳԻՊՏՈՍ	»	»	
ԻՏԱԼԻԱ	250 ֆրանք		
ԱՄԵՐԻԿԱ	6 տլ.	10 տլ.	
ԵՒՐՈՊԱ	100 ֆ.	200 ֆ.	

"HARATCH"

Directeur-Propriétaire SCH. MISSAKIAN

Խմբագիր՝ Շ. ՄԻՍԱԿԵԱՆ

Rédaction & Administration
Խմբագ. եւ վարչութիւն
235 Faub. St. Martin PARIS (10e)

MÉTRO LOUIS-BLANC ou JAURÈS

Հասցէի փոփոխութեան համար պէտք է վճարել 2 ֆրանք

ԵՐԵՔՇԱԲԹԻ 18 ՅՈՒՆԻՍ 1929

18 JUIN 1929

Ե. ՏԱՐԻ Թիւ 985

ՕՐԱԹԵՐԹ, ԱԶԳԱՅԻՆ, ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԵՒ ԳՐԱԿԱՆ

ԳԻՆ՝ 50 ՍԱՆԹԻՄ

ԵՐԿՈՒ ԽՕՍՔ

ՄԻՇՏ "ԱԶ,,Ի ՍԱՐՍԱՓԸ

Խորհրդային թերթերը կը յորդին գոյնզգոյն ժողովներով և բանաձեւերով։ Ամբողջ սիւնակներ իրար կը հրմշտկեն զեկուցուներով, ճառերով և վիճաբանութիւններով։

Կը բաւէ կարդալ մէկն ու մէկը, գաղափար կազմելու համար տիրող տագնապին վրայ, որ հազար երես ունի։

Այս միջոցին, օրուան խոշոր խնդիրն է, Մոսկուայէն մինչեւ Լենինգրատի յետին գիւղը, «Ազ թեքման վտանգը»։ Շոնդալից ճառեր, պաշտօնանկութիւններ, սաստ և հրաման, խիստ հետապնդում և զտում,— և սակայն վտանգը կայ ու կը մնայ։

Մինչեւ անգամ երիտասարդութեան մէջ։

«Խորհրդային Հայաստան»ի Մայիս 26ի թիւին մէջ, կը կարդանք թխածոյ նկարագրութիւն մը,— «Հայաստանի կոմերիտ Միութեան խնդիրները իդէոլոգիական պայքարի ջրոնտում»։ Նկարագրութիւն մը, որուն մէջ գլխաւոր տեղը կը բռնէ համայնավար երիտասարդութեան մէջ տիրող տագնապը,— «թիւրիմացութիւններ», տատանումներ», «ազ թեքում», «նացիոնալիզմ» եւն.։

Այս ամբողջ խառնիճաղանճին մէջ, նորէն գլուխ կը ցցէ, անպարտելի և յաւիտենական մղձաւանջը,— Հ. Յ. Դաշնակցութիւնը։ Նոր բառով «Դաշնակիզմը»։

Լէնինեան երիտասարդութեան 6րդ համագումարին մէջ, զեկուցանողը (ոչ թէ զեկուցող, բնկերնե՛ր), պարզելով «ազգայնականութեան տեսակները», անմիջապէս կ'ազդարարէ.

— «Հայաստանի պայմաններուն մէջ, գլխաւոր վտանգը դաշնակիզմն է, որ կը ներկայացնէ հակայեղափոխական ամբողջ ճակատի գերիշխան ուժը, տիրապետողը (հեգեմոն)։ Դաշնակցութիւնը իրեւ քաղքենի կուսակցութիւն, միշտ ալ պաշտպաներ է քաղքենի դասուն անմիջական շահերը։ Ջանգուսծները իր քաղքենի ծրագիրներուն իրագործման յծելու նպատակով. Դաշնակցութիւնը փշի փչած է աշխատաւորութեան աչքին, առաջ քշելով «հայազգային» նշանաբանը,— ինչպէս է նկած իրեւ թէ ամբողջ ազգի անունով (առանց դասակարգերու խտրութեան)»։

Յետոյ կարգով, եւ նոյն չափանիշով կը գատուին ու կը «սեւնան» Դաշնակցութեան դրացի կամ թշնամի հոսանքները,— «սպեցիֆիզմ»ը, «սոցիալ-դեմոկրատիա»ն, «տրոցկիզմ»ը եւն. որոնք «զարգացման որոշ խարիսխ կը գտնեն երիտասարդութեան մէջ»։ Իսկ այդ բոլորին աշխատանքները «կը ծառայեն քաղքենի կուսակցութեան, Դաշնակցութեան»։

Ուրեմն,— մա՛հ Դաշնակցութեան, որ թէեւ ամէն տարի կը մեռնի ու կը թաղուի, ամբողջ խորհրդային մամուլին մէջ, բայց նորէն յարութիւն կ'առնէ և իբրեւ ահեղ սպառնալիք իր ամբողջ կերպարանքով խուճապի կը մատնէ նոյն խորհրդային համագումարները, մեծէն մինչեւ փոքրը...

Բայց դեռ աւելի պերճախօս եւ թանձրացեալ օրինակներ կը յիշէ զեկուցանող Ամատունին.

— «Ընկերներ, ձեզ յայտնի է որ կ'ապրինք մանր քաղքենի «ծովի» մէջ, ուր պրոլետարիատը շատ փոքր շերտ մը ը կազմէ, դեռ չէ եփած արդիւնաբերութեան կաթսային մէջ եւ զերծ չէ այսօր մանր-քաղքենի գիծերէ»։

Այս կացութիւնը, ինչպէս եւ ապրանքի սովը, հացի պակասութիւնը եւ մտաւոր յեռացութիւնը «շատ անգամ շփոթութեան մէջ կը ձգեն աշխատաւորութեան որոշ խաւերը, այլեւ համայնավար երիտասարդութեան որոշ մասը»։

Ինչպէս.— Համայնավար երիտասարդներ հաւարձակե՛ր են հարցնել, զատ-զատ.

— «Ե՞րբ պիտի վերնայ հացի տագնապը եւ ինչո՞ւ կառավարութիւնը կը ստիպէ մեզ ցորենի փոխարէն բամպակ ցանել»։

— «Ե՞րբ կը վերնան պոչերը հացի եւ ապրանքի մասին»։

— «Եթէ մեր գիւղատնտեսութիւնը քայքայման շրջան չանցներ, ապա ինչո՞վ կը բացատրէք գիւղատնտեսական պաշարի տագնապը»։

Ու վերջապէս, աւելի նեղացուցիչ, մահացու փաստ մը.

— «Պէտք է քանդել կոլխոզը (հաւաքական տնտեսութիւն), որովհետեւ օգուտ չունի»։

«Իսկ Դարալագեազի գաւառի գիւղական բջիջ մը որոշեր է, — «Նկատի ունենալով որ կարելի չէ հզով սոցիալիզմ կառուցանել, ուրեմն մեր պայմաններուն մէջ կարելի չէ կոլխոզ կազմակերպել, հարցը փոխանցել գաւառական կոմիտէին»։

Զեկուցանողը, արդա՛ր վրդովումով, այս բոլորը կը համարէ «սոցիալ-դեմոկրատական եւ ազգայնական ձգտումներ», «տատանումներ եւ վտառող տրամադրութիւններ»։ Ու կը թելադրէ անողոք պայքար.

— «Այսպիսով, անկազմակերպ, չձեւակերպուած տրամադրութիւններ յառաջ կուգան երիտասարդութեան մէջ եւ եթէ մեր կողմէ ուժեղ գրոհի չենթարկուին, կը ձեւաւորուին իրբեւ թեքում եւ ապա իրբեւ կազմակերպութիւն»։

Արդարեւ, երբ երիտասարդութիւնն անգամ խարխափումներ, վարանումներ եւ շեղումներ կ'ունենայ, տարիներու խստատրոն պայքարէն յետոյ, ու մանաւանդ ուրիշ ո՛ր եւ է հոսանքի ազատ գործունէութիւնը խափանելէ յետոյ, ի՞նչպէս կարելի է ...«հզով սոցիալիզմ կառուցել»։

Այս բոլոր մէջբերումներէն կը տեսնէք որ, քաղաքական ո՛ր եւ է մտահոգութիւն չկայ։ Ո՛չ սահմաններու խնդիր, ոչ ազգահաւաքում, ոչ ալ «մավզեր» կամ «միջցեղային կռիւ»։ Ընդհակառակն, կատարեալ խաղաղութիւն։ Կորուած՝ աշխարհէն, կծկուած մենաստանի մը խորը, մարդիկ անդադար կ'ուսուցանեն ու կը քարոզեն, կը թխեն ու կը տպեն։ Բայց — կարդացէք Դարալագեազի բջիջին բանաձեւը.

— *Հզով սոցիալիզմ կառուցել չի կարելի...* Շ.

ՄԱՄՈՒԼ

ՆՈՐ ԶՐՊԱՐՏՈՒԹԻՒՆ ՄԸ

Այս խորագրով խմբագրականի մը մէջ, Հայրենիք դիտել կուտայ (2 յունիս).

Խորհրդային իշխանութիւնը, կ'երեւի թէ, նորէն անհանգստացած է վախնալով, որ մի գուցէ Հ. Յ. Դաշնակցութիւնը, իր վերջին ընդհանուր ժողովէն յետոյ, փոխէ իր քաղաքականութիւնը կովկասի մէջ եւ միանայ վրացի եւ ատրպէյճանցի դաւադիրներուն, կովկասը Ռուսիայէն բաժնելու համար։

Փարիզի բոլշեւիկեան «երեւան» թերթը մասամբ վախէն ներշնչուած իր երեւակայութեան *զօո* տալով, մասամբ ալ ամբոխավարութիւն ընելով, չի քաշուիր նոյնիսկ խմբագրականի մը մէջ պնդելու, որ Հ. Յ. Դաշնակցութեան ჩիւրոն իբր թէ նոր բանակցութիւններու ձեռնարկած է վերջերս էնկիւրիի հովանաւորութիւնը վայելող «Պրոմեթէոս» վրաց ատրպէյճանեան կազմակերպութեան հետ, բռնի ուժով խորհրդային իշխանութիւնը տապալելու եւ կովկասը Ռուսիայէն անջատելու նպատակով։

Այսպիսի յայտարարութիւն մը ընելու համար բոլշեւիկեան թերթը ոչ մէկ ჩիմ ունէր։ Դաշնակցական մամուլի մէջ ոչ միայն ոեւէ նշան կամակնարկ չէ եղած մեր քաղաքականութեան փոփոխման մասին խորհրդային իշխանութեան, այլ նոյնիսկ Հ. Յ. Դ.եան ընդհանուր ժողովի փակումէն յետոյ, փարիզի Դաշնակցական «ցառաջ»ին կողմէ գրուած են խմբագրականներ, որոնք կ'ըսեն, թէ «խորհրդային իշխանութեան *բռնի* տապալումը մեր գործունէութեան ծրագրէն դուրս կը մնայ միշտ»։ Հ. Յ. Դաշնակցութիւնը չի կրնար գործակից ճակատ խորհրդային այն ուժերուն, որոնք բռնի կերպով կ'ուզեն տապալել խորհրդային իշխանութիւնը, մանաւանդ երբ այդ ուժերուն ետեւ կանգնած է հայ ժողովրդի գոյութեան թշնամին՝ Թուրքիան։

Ոչ մէկ ჩիմ եւ շահ կը տեսնենք հայ ազգին համար քաղաքական ներկայ պայմաններու մէջ գէնքի կռիւ մղելու խորհրդային իշխանութեան դէմ եւ ձգտելու գայն տապալել բռնի ուժով, *ա*) որքան ատեն որ այդ իշխանութիւնը կանգուն է Մոսկուայի մէջ եւ *բ*) մանաւանդ որքան ատեն որ Թուրքիոյ յարձակման վտանգը կախուած է Հայաստանի գլխուն»։

ՄԱՀ ՋՕՐ. ՊՈՒԹԻ

Փրկութեան Բանակի նախկին նախագահ անգլիացի զօր. Պութ մեռաւ կիրակի իրիկուն 73 տարեկան հասակին մէջ։ Յունուարի համագումարին մէջ զօրավարը պաշտօնանկ եղած էր իր յառաջացած տարիքին պատճառով։

ՏՐՈՑԿԻ ԱՆԳԼԻԱ ՊԻՏԻ ԵՐԹԱՑ

ՊՈԼԻՄ, 16 յունիս.— Թերթերը կը գրեն թէ Տրոցկի Անգլիա բնակելու արտօնութիւն ստացած է Մաքտոնըլտէն։ Տրոցկի կը յայտարարէ թէ դոհ մնացած է իր Թուրքիա բնակութենէն, սակայն Անգլիա կ'ուզէ երթալ դարմանուելու համար։

Կ'աւելցնէ թէ՝ իր ինքնակենսագրութեան, ինչպէս նաև պատմական եւ քաղաքական երկասիրութեանց ամբողջացումը անհրաժեշտ կը դարձնեն Անգլիոյ մէջ իր ներկայութիւնը։

ՕՐԸ ՕՐԻՆ

Թուրքիա եւ Ռուսիա կ'աւետուին

Պոլսէն կը հեռագրեն.—

Խորհրդային իշխանութիւնը գրաւած ըլլալով ռուսիաբնակ Թուրք վաճառականներու ապրանքներն ու դրամատուներու մէջ ունեցած գումարները, Թուրքեւռուս տնտեսական յարաբերութիւնները ծանր վիճակ մը ստացած են։

Էնկիւրիի խորհրդային դեսպան Սուրիցի արձակուրդով մեկնումը կացութեան ծանրութեան կը վերագրուի։

Թուրք վաճառականներուն դէմ ձեռք առնուած բուռն միջոցները ընդհանուր զայրոյթ առաջ բերած են։

Կ'ըսուի թէ այս միջոցները ձեռք առնուած են՝ քաղաքական դժգոհութեան պատճառաւ։

Իտալիոյ տեսակցութիւնը Թուրքիոյ մէջ

Հռոմէն կը հեռագրեն.— *Իտալեւթուրք քաղաքական դաշինքը սկսած է իր տնտեսական արդիւնքները տալ։ Երկոտասնեակ մը նոր մարտանաւեր ապատրելէ յետոյ Իտալիոյ, Թուրքիա այժմ ալ 50 տարուան պայմանաժամով մենաշնորհ տուաւ Իտալ-Էրբոլէ Մարսէյլի ընկերութեան, ելեկտրականութիւն հայթայթելու համար ամբողջ Թուրքիոյ մէջ։ Այս ընկերութեան եռեւ կանգնած է Միլանի Պանքա Քոմմէրչիալէ Իթալիանան։*

Այս ընկերութիւնը կազմակերպած է Իտալեւթուրք ելեկտրական ընկերութիւն մը, որ ելեկտրականութիւն արտադրող կայաններ պիտի հաստատէ եւրոպական եւ ասիական Թուրքիոյ զանազան մասերուն մէջ։ Այս կայանները ելեկտրականութիւն պիտի արտադրեն՝ լուսաւորութեան, հանրակառքերու եւ ճարտարարուեստի զանազան հիմնարկութեանց համար։ Ընկերութիւնը նոյնպէս ելեկտրական կազմածներ պիտի ծախէ Թուրքիոյ մէջ։

Ընկերութեան սկզբնական դրամագլուխն է 5 միլիոն լիրէթ, որ սակայն շուտով պիտի բարձրանայ 50 միլիոնի։ Միլանի Մարէյլի ընկերութեան նախագահն է Ստեֆանօ Պէննի, ֆաշիստ երեսփոխան եւ նախագահ ճարտարարուեստի իտալական ընդհանուր Դաշնակցութեան։

Թուրքեւհելլէն մրցակցութիւնը

Վէնիզելոս հետեւեալ յայտարարութիւնները ըրած է *Բատիօ* Գործակալութեան Թուրքիոյ եւ Յունաստանի միջեւ ծովային մրցակցութեան մասին.

— «*Մեր կառավարութիւնը քանի մը անգամ Թուրքիոյ դիմեց ծովային սպառազինութեան սահմանափակում առաջարկելով։ Մինչդեռ Թուրքիա ոչ միայն այս առաջարկը չընդունեց, այլ նաեւ նոր մարտանաւեր ապսպրեց։ Ասոր վրայ, Յունաստան ինքն ալ իր նաւատորմը զօրացնելու պէտք զգաց։ Թուրքիա վերջերս Իտալիոյ եւ Հոլանտայի 2 Թորփիլահալած, 2 ընդծովեայ եւ 4 Թորփիլանաւ ապսպրած է։ Յունաստան ալ նոյն համեմատութեամբ ապսպրանք ըրած է, որովհետեւ Թուրքիա Յունաստանի դէմ է որ կը սպառազինուի։ Թուրքիոյ մարտանաւերուն զօրացման իբր պատճառ ցոյց կը տրուի Թուրքիոյ ծովեզերքներուն ընդարձակութիւնը, բայց ասիկա ընդունելի չէ։ Թուրքիոյ եւ Յունաստանի միջեւ տիրող այս մրցակցութիւնը պատերազմի վտանգի մը հանգամանքը ունի մօտաւոր ապագայի համար*»։

⁂ *Այս յայտարարութիւնները ընդհանուր ցասում առաջ բերած են Թուրք մամուլին մէջ։ «Սըն Սաաթ», «Ճորիգոնին վրայ վտանգ կայ» խորագրին տակ կը գրէ թէ Հելլէնները մեծ ուժ կուտան իրենց նաւատորմին, ուրկ'աւելցնէ թէ հարիւրաւոր նաւակներ ստացած է ընթերցողներէ, որոնք միաձայնութեամբ կը խնդրեն կառավարութենէն, որ զօրաւոր նաւատորմ մը ապահովէ։ Նամակագիրներէն մէկը, շեշտելէ վերջ թէ Յոյներուն հակաթուրք կիրքը ոչ միայն չէ մարած այլեւ օրէ օր կը բորբոքի, կ'առաջարկէ վերակենդանացնել երբեմնի «Նաւատորմի ընկերակցութիւնը» (Տօնանմա Ճէմիյէթի)։*

«Վէնիզելոս կը սպառնա՞յ» խորագրին տակ, «Ճիւմհուրիէթ» կ'ըսէ թէ Թուրքիա չի վախնար այս սպառնալիքէն։

⁂ Վէնիզելոս պաշտօնապէս կը հերքէ թէ ոչ մէկուն այդպիսի յայտարարութիւն ըրած է։

Խասխովոյի գործադուլը վերջացած

Սոֆիայէն կը հեռագրեն թէ՝ Հարաւային Պուլկարիոյ ծխախոտի աշխատաւորներու գործադուլը, որ երեք շաբաթէ ի վեր կը տեւէր եւ որուն կը մասնակցէին 20,000 բանուորներ, գրեթէ նպաստաւոր լուծում մը ստացաւ։ Խասքովոյի բանուորները վերսկսան աշխատիլ։

Միայն Փիլիպէի շրջանին մէջ կը շարունակուի դեռ գործադուլը։

Թիֆլիսի հակաեկեղեցական շուրջ

Գրած էինք թէ Վրաստանի անկախութեան 11րդ տարեդարձին առթիւ Վարշաւայի մէջ տարագիր Վրացիներու կողմէ սարքուած էր հանդէս մը, որուն ներկայ եղած էին լեհ կառավարութեան ներկայացուցիչները։ Վարշաւայի խորհրդային դեսպան Բոգոժոլոֆ այս առթիւ բողոքած էր Լեհաստանի արտաքին նախարարին։

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Դ. էջ)

ԶԳԱՆՁՈՒԱԾ ԶԷՖԵՐԸ

Ամերիկայի Հայոց առաջնորդարանը կը հաղորդէ.—

Հալէպի Առաջնորդարանը տեղեկացուցած է թէ, Ամերիկայի ազգայիններէն շատեր տարագրութեան միջոցին Հալէպի Առաջնորդարանի միջոցաւ հարիւրաւոր չէքեր դրկած են իրենց ազգականներուն եւ բարեկամներուն, բայց դժբախտաբար կարելի չէ եղած այդ չէքերը իրենց հասցէներուն յանձնել, շատերը տարագրուած եւ շատերն ալ մեռած ըլլալով։ Վերջերս Հալէպի Առաջնորդը եւ կեդր. վարչութիւնը նամակները բանալով ցուցակագրած են այդ չէքերը եւ ցանկը Առաջնորդարան դրկած, պատեհութիւն տալու համար այդ չէքերու տէրերուն դրամատուներէ ետ պահանջելու այդ չգանձուած դրամները։

Կեդր. վարչութիւնս բանակցելով դրամական հաստատութեանց հետ, տեղեկացաւ որ չէքերու տէրերը միայն իրաւունք ունին չէք ի ձեռին ներկայանալ եւ պահանջել դրամը։ Ուստի յանձնարարեց Հալէպի կեդր. վարչութեան այդ չէքերը ցուցակագրուած դրկելու Առաջնորդարան, որպէսզի ցանկը թերթերու մէջ հրատարակելով հրաւիրուին տէրերը Առաջնորդարան ներկայանալու եւ ինքնութիւննին հաստատելով ստանալու չէքերը, կարենալ դրամատուներէ ետ պահանջելու համար իրենց դրամը։

ՀԱՅ ՄԸ ՁԵՐԲԱԿԱԼՈՒԱԾ

Հալէպի Հանրային ապահովութեանվարչութիւնը ձերբակալած է Իսկէնտէրունցի Պետրոս Յակոբեանը որ ամբաստանուած էր Թաղապետական քննիչ Ահմէտ Էֆէնտին սպաննած ըլլալու ոճիրով։

ՊԱՐՍԿԱՍՏԱՆԻ ԵՐԿՐԱՇԱՐԺԻՆ ԱՒԵՐԸ

Թեհրանէն կը հաղորդեն որ պաշտօնական վիճակագրութեան համաձայն, Խորասանի մայիս 6ի երկրաշարժին մէջ սպաննուած են 3253 եւ վիրաւորուած 1121 հոգի։ Քանդուած են 88 գիւղեր։

ՍՈՒԻՐԻՈՅ ՄԱՐՋՊԱՆԸ

Պէյրութի «Լ'Օրիան» թերթը կը հերքէ իր հաղորդած այն լուրը թէ Սուրիոյ Ֆրանս. մարզպան Պ. Հանրի փոնսօ շուտով էնկիւրի պիտի մեկնի, Մ. Քէմալի հետ տեսակցելու համար։

Մարզպանը յուլիս 4ին Պէյրութէն պիտի մեկնի՝ Ֆրանսա գալու համար։

ԹՈՒՐՔԻՈՅ ՆՈՐ ՄԱՐԴԱՀԱՄԱՐԸ

1930ի ընդհանուր մարդահամարին պատրաստութիւնները յառաջ կը տարուին։ Այս անգամուան արձանագրութիւնները անցեալ անգամէն աւելի հիմնական կերպով տեղի պիտի ունենան։ Ոչ միայն անունն ու տարիքը, այլ ընտանեկան եւ ընկերային հանգամանքները պիտի նշանակուին կարելի ժանրաժանութեամբ։ Պաշտօնեաները պիտի նային նաեւ իւրաքանչիւրին անձնագիրը եւ արձանագրութիւնները պիտի բաղդատեն տուժարներուն հետ։

Նոր անձնագիրները տպել կը տրուին տեղական ձեւով, որոնք պիտի փոխանակուին հին անձնագիրներուն հետ։ Թաղապետութիւններուն հրահանգ տրուած է թաղերու եւ տուներու թուարկութիւնները կատարել։ Քաղաքապետութիւնը յայտնեց վարկ պիտի ուղէ քաղաքապետական ընդհ. ժողովէն։

Լեհական փաթ գործակալութիւնը կը հաղորդէ որ այս առթիւ խորհրդային թերթերը բազմաթիւ յարձակողական յօդուածներ հրատարակած են Լեհաստանի դէմ։Գործակալութիւնը կ'աւելցնէ.

«Խորհրդային մամուլին մէջ սկսած հակալեհ պայքարին հետեւանքով որոշ գրգռութիւն առաջ եկաւ Թիֆլիսի համայնավար շրջանակներուն մէջ, որոնք կազմակերպեցին հակալեհ ցոյցերու շարք մը, նպատակ ունենալով ջնջել Թիֆլիսի լեհական հիւպատոսարանը։

Յունիս 12ին քանի մը հարիւր ցուցարարներ գացին լեհական հիւպատոսարանին առջեւ, նախատական խօսքեր ուղղեցին Լեհաստանի դէմ եւ քարեր նետեցին շէնքին վրայ։ Մօտ 15 ապակիներ կոտրուեցան նետուած քարերէն եւ հիւպատոսարանի ներսը մասամբ վնասուեցաւ։

Նկատելով որ, Թիֆլիսի խորհրդային իշխանութիւնները բաւարար կերպով արգելք չէին եղած ցոյցերուն, Մոսկուայի լեհ դեսպան Փաթէք՝ յանուն լեհ կառավարութեան, բողոք մը ներկայացուց արտաքին գործավարութեան։

Արտաքին փոխ-գործավարը յանուն խորհրդային կառավարութեան խորունկ ցաւ յայտնեց այս միջադէպին համար։ Փաթէք արձանագրեց խորհրդային կառավարութեան ներողութիւն խնդրելը, սակայն իրեն վերապահեց անդրադառնալ այս միջադէպի քաղաքական հետեւանքներուն, համաձայն վարշաւայի կառավարութենէն իր ստանալիք հրահանգներուն։

Ձերբակալութիւններ Մոսկուայի մէջ

Կէփէուի (Չեկա) հրամանով, Մոսկուայի մէջ ձերբակալուեցան ութ բանւորներ եւ իրենց կիները։

Այս ձերբակալութիւնները կատարուեցան անոր համար որ ւիշեալ բանւորներու գաւակները լուր տուած էին Չեկային թէ՝ իրենց ծնողքները ծրագրած են թունաւորել Մաքսիմ Գորկին, Բուխարինը եւ ուրիշ ականաւոր բոլշեւիկներ։

Պատր վր Արեւելեան հանանգներուն մէջ

Թուրքիոյ ներքին գործավար Շիւքրի Գայա պէյ էնկիւրիէն ճամբայ ելած է դէպի Արեւելեան նահանգները քննական պատրաստ մը կատարելու համար։ Գործավարը պիտի ճամբորդէ Կեսարիա, Սվազ, Սու Շէհիր ուղղութեամբ եւ Մալաթիոյ ու Մարաշի ճամբով պիտի երթայ Տիարպէքիր, անկէ ալ մինչեւ Արեւելեան նահանգները պիտի հանդիպի։

Ճամբորդութիւնը քանի օր պիտի տեւէ։

Աստանտանի ներոսները հասան

Կիրակի իրիկուն Պուրժէի օդանաւային կայանը հասան ժան Ասոլան, Ռընէ Լըֆէվրը եւ Արման Լոթի, որոնք մէկ թռիչքով յաջողած էին կտրել Ատլանտեանը՝ Նիւ Եորքէն Սպանիա։ Իրենց հետ էր Արթիւր Շրայպէր Ամերիկացին՝ որ յաջողած էր գաղտագողի սպրդիլ «Դեղձանիկ»ին մէջ։ Օդանաւորդները Քոմիլլասէն (Սպանիա) ճամբայ ելած էին ժամը 6։30ին։ Խանգարումի մը հետեւանքով «Դեղձանիկ» վար իջաւ Միժիզան, ժամը 17.05ին հասաւ Քազօ, ուր քիչ մը մնալէ յետոյ, ժամը 17.50ին մեկնեցաւ. Պուռժէ իջաւ ժամը 20.47ին։ Հինգ հազար հոգի ներկայ էր Պուռժէի մէջ՝ ծափահարելու համար Ատլանտեանի նոր հերոսները, որոնք յաղթականօրէն և ուսամբարձ տարուեցան ներկաներուն կողմէ։

Փարիզ ցնծութեան մէջ է եւ կը տօնէ օդանաւային այս մեծ յաղթանակը։

Իտալական օդանաւ մր գրաւուած

Ազէնքէն կը հեռագրեն.— Ճենովա-Աղեքսանդրիա գիծին վրայ բանող իտալական չրօդանաւ մը Լէրոս կղզի՝ գինարանին արգիլեալ գօտիին վերեւէն թռած ըլլալով, հելլէն իշխանութիւնները գրաւեցին ւիշեալ օդանաւը, անմիջապէս որ անիկա ծով իջաւ Ֆալերոնի առջեւ։ Հարցաքննուեցաւ իտալացի վարիչը, որ յայտարարեց թէ Լէրոսի կղզիին արգիլեալ գօտի ըլլալը չէր գիտեր։

Ասոր վրայ գրաւումը վերցուեցաւ օդանաւը արտօնուեցաւ շարունակել իր ճամբան դէպի Աղեքսանդրիա։

Մահտնլոյս-Տուրս տեսակցութիւնը

Լոնտոնի ամերիկեան դեսպան զօր. Տուրս եւ Անգլիոյ վարչապետ Մաքտոնըլտ կիրակի օր ժօտ մէկ ժամուան տեսակցութիւն մը ունեցան Սկովտիոյ Ֆորրըս կայարանին մէջ։ Տեսակցութենէն վերջ հրատարակուեցաւ պաշտօնական զեկոյց մը, որուն մէջ կ'ըսուի թէ երկու պետական մարդիկը տեսակցած են Մ. Նահանգներու եւ Անգլիոյ նաւային ներկայ կացութեան եւ զինաթափութեան մասին։ Այս առթիւ զօրավարը յայտարարութիւններ պիտի ընէ հինգշաբթի գիշեր՝ Ուխտաւորներու հացկերոյթին մէջ։ Մաքտոնըլտ ալ նոյն խնդիրներու մասին իր տեսակէտները պիտի պարզէ Լոսիմուքի մէջ։ Այս յայտարարութիւններով սկսած պիտի համարուին բանակցութիւնները երկու երկիրներուն միջեւ։ Կը յուսան որ «նաւային ուրիշ պետութիւններ ալ պիտի ուզեն մասնակցիլ այդ բանակցութեանց, որոնց յաջող լուծումէն կախուած է ամբողջ աշխարհի ճակատագիրը»։

Վեց հոգի վիրաւորուած Մարսիլի մէջ

Մարտինէն կը հաղորդեն թէ թուրքեւիրաք սահմանագծի յանձնախումբը ինքնաշարժի մեծ արկածի մը ենթարկուած է եւ վեց հոգի վիրաւորուած են։

Բանակցութեանց լրանալուն առթիւ, դաշտային խնջոյք մը կազմակերպուած էր յունիս 8ի առտուն. պատուիրակները ինքնաշարժով Մարտինէն Սավուր խնջոյքի վայրը գացած էին։ Իրիկունը սակայն, վերադարձին, ինքնաշարժներէն մէկուն ետեւի անիւներէն մէկը ելած ու կառքը գետին քսուելով կտոր կտոր եղած է։ Ինքնաշարժը կը պատկանէր Միջագետքի պատուիրակութեան։ Մէջը կը գտնուէին Մարտինի կուսակալութեան առողջապահական տնօրէն Շէմսի, Միջագետքի պատուիրակներէն Եուսուֆ ու Մուսթաֆա եւ թուրք մարմինէն Սատի պէյերը, որոնք, ինչպէս նաեւ կառքին միջագետքցի վարիչն ու ծառայ մը, ծանրապէս վիրաւորուած են։ Վիրաւորները հիւանդանոց տարուած են։

Հ. Ց. ԴԱՇՆԱԿՑՈՒԹԻՒՆ

Ս. ՇԱՄՈՒՆԻ կոմիտէն բոլոր ընկերները ստիպողաբար ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ այս Հինգշաբթի իրիկուն ժամը 8.30ին վարուժան ակումբը։ Օրակարգ՝ ԺՄ. ընդհ. ժողովի մասին մը զեկուցանէ ընկ. Գուլումճեան։

ՄԷՆ ԹՒԹԻՒՆԻ կոմիտէն ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ բոլոր ընկերները այս Ուրբաթ իրիկուն ժամը 8.30ին Place de Peuple-ի սրճարանին վերնայարկը։ Օրակարգ՝ նոյնպէս։

ԼԻՈՆԻ Շրջ. կոմիտէն ստիպողաբար ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ պուլկուանի ընկեր - ընկերուհիները այս Շաբաթ իրիկուն ժամը 8.30ին ծանօթ հաւաքատեղին։ Օրակարգ՝ նոյնպէս։

Լիոնի Շրջ. կոմիտէն ստիպողաբար ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ Պատանեկան միութիւնը այս իրիկուն ժամը 8.30ին ընկ. Ճանկէօզեանի ճաշարանը։ Ներկայ կ'ըլլայ ընկ. Գուլումճեան եւ շրջանային կոմիտէի ներկայացուցիչը։

Լիոնի Շրջ. կոմիտէն ստիպողաբար դասախոսական ժողովի կը հրաւիրէ Լիոնի բոլոր խումբերու ընկերները վաղը իրիկուն ժամը 8.30ին ընկ. Ճանկէօզեանի ճաշարանը։ Կը դասախօսէ՝ ընկ. Գուլումճեան, «Հայաստանի անկախութեան անհրաժեշտութեան» մասին։

ԼՈՅՍ ՏԵՍԱՒ

Ողբացեալ Տօքթ. երուանդ Ֆրանգեանի գիրքը

"ՄԵՐ ՓԻԼԻՍՈՓԱՅԱԿԱՆ ԱՇԽԱՐՀԱՅԵԱՑՔԸ,,

Ս. Վրացեանի յառաջաբանով եւ հեղինակի նկարով

Սահմանափակ թիւով տպագրուած

Ստանալու համար դիմել՝ Տիկին Ա. Ֆրանգեանի, Համաստան (Պարսկաստան). Տպարան Navarre, 5 Rue des Gobelins, *Փարիզ եւ «Յառաջ»ի խմբագրատունը։*

Գին 1 տոլար կամ 25 ֆրանք։ փոստի ծախք չկայ

«ՅԱՌԱՋ»ը Լիոնի վրայ կը ծախուի 191 Cours Lafayette, եւ 35 Rue Dunoir, «Ալբարատ» անուշավաճառատունը։ Գործակալ՝ Ն. ՅԱԿՈԲԵԱՆ։

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

ՌՈՒՍԱՀԱՅ կանանց Միութեան ընդհանուր ժողովը՝ տեղի կ'ունենայ այս շաբաթ օր, ժամը 3ին Հ. Հ. Պատուիրակութեան շէնքին մէջ 71 Av. Klèber, Paris (16e). Օրակարգ՝ 1. Տարեկան հաշիւ Միութեան միջոցների մասին, 2. Հաշիւ Միութեան գործունէութեան նոյն ժամանակուայ համար. 3. Հաշիւ վերաքննիչ մասնաժողովի, 4. Ընտրութիւն վարչութեան եւ վերաքննիչ մասնաժողովի։ Բոլոր անդամներից խնդրւում է ներկայ գտնուիլ։

ՓՕՆ Տ'ՕՊՆԱՅԻ Հ. Ց. Դ. Դպրադարանի վիճակահանութենէն շահած են հետեւեալ թիւերը՝ 16' սեղանի ժամացոյց, 76' կնոջ գուլպայ, 95՝ «փետրուար 18» (գիրք), 150' փողկապ, 162' «Ըսխտի օր», 204՝ «երկու ամիս բոլշեւիկեան բանտում», 239՝ նարտ 267 Սուրճի տուփ, 288' կնոջ պայուսակ։ Շահող թիւերով դիմել Դպրադարանի վարչութեան։

ՆԱՄԱԿԱՑՈՒԹ

ՍՏԱՑԱՆ Ք

Վիէն, Հ. Ո.— 500 ֆր.։
Ցէսին, Կ. Ծ.— 500։
Լիոն, Ե. Վ.— 140։
Ցէսին, Ե. Ռ.— 140։
Վիէն, Կ. Վ.— 61։
Լիոն, Խ. Պ.— 140։
Վիէն, Կ. Ս.— 100։
Լ'Ալժանթիէռ, Լ. Մ.— 35։
Շիրնա, Մ. Գ.— 50։
Լը փուի, Փ, Ա.— 140։
Մարսէյլ, Ն. Գ.— 35.
Իւսէլ, Խ. Գ.— 24։
Յուլթանապատ, Հ. Գ.— 250։
Օշ, Շ. Ս.— 70։
Միլան, Գործ.— 105 լիր. 50։
Մարսէյլ, Գործ.— 775։
Նէօյեի, Իշխ. Ա.— 35։

ԿՈՉ

Անդրէասի եւ իր շրջանի Հայրենակցական Միութիւնը ձեռնարկած է Անդրէասի եւ իր շրջանի 22 գիւղերու վերապրող հայրենակիցներու մարդահամարին, որուն ցանկը պիտի կցուի իր պատրաստած 1930ի օրացոյցին։ կը խնդրուի բոլոր հայրենակիցներէն փութով տեղեկացնել անուն, մականուն, հայր եւ մօր անուն, տարիք, ծննդավայր եւ իրենց ամուրի կամ ամուսնացած ըլլալը։ Որեւէ վճարում չկայ։ Մէկ օրինակ օրացոյց պիտի ղրկուի իւրաքանչիւր հայրենակիցի։ Հասցէ՝ H. Kéfélian, 368 Rue de Vaugirard, Paris 15e.

Կը խնդրուի արտասահմանեան թերթերէն արտատպել։

ԿԸ ՓՆՏՌՈՒԻ

— Կը փնտռեմ եղբայրս Նիկսարցի Գարեգին Տէմիրճեան, 19 տարեկան, 1922ին յանձնած էի Սամսունի ամերիկան որբանոցը։ Լուր ունեցողներէն կը խնդրուի իմացնել իր եղբօր Մագսուտ Տէմիրճեանի, «Յառաջ» գրատուն, 13 Rue des Dominicaines, Marseille.

Կը խնդրուի արտասահմանի թերթերէն արտատպել։

— Կը փնտռուի Ախլաթի Կարմունջ (Պիթլիսի նահանգ) գիւղէն Մանաս Կրկօեան, հօր անուն՝ Արեւշատ։ Տարագրութեան միջոցին ողջ մնացած է։ Կը կարծուի թէ Պաղտատի կողմերը կը գտնուի։ Իմացնել իր եղբօր Համբարձում Կրկօեանի, 6 Rue Blanqui, K.— Bicêtre. (Seine), France. Լուր տուողին 300 ֆր. եւ մէկ տարեկան «Յառաջ» նուէր։

Կը խնդրուի արտասահմանեան թերթերէն արտատպել։

ԲՈՒԺԱՆՔ (Դ. տարի)

եւ

ԳԻՏՈՒԹԻՒՆ (Բ. տարի)

Առողջապահական եւ գիտական ամսաթերթերէն (միակը իրենց տեսակին մէջ)

ԶՐԻ մէկ օրինակ ստանալու համար անմիջապէս հասցէդ ղրկէ Revue POUJANK-ի 126 Fb. St. Denis, Paris (Xe) կամ M. DERSAHAKIAN-ի 16 Rue Lamorinière, Anvers (Belgique)

ԹՂԹԱՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆ-ՓԵՐԵԶԱԿ bail *11 տարի, վարձք 1800, կը ծախուի ծերութ. պատճ. 3 փ. կանխիկ* 10,000*ով։* Moindre, 67 Rue des Archives:

EMPIRE, Միւզիք-Հոլ. 37 Av. Wagram

ԳԱՐԵԶՐԱՏՈՒՆ VETZEL
1 Rue Auber
(Place de l'Opéra)
ՆԱԽԱՃԱՇ, ԸՆԹՐԻՔ
ԱՄԵՆԱԼԱՒ ԳԱՐԵԶՈՒՐԸ

ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԻՒՆ ՆՈՐ ՀԱՍՑԷԻՍ

ԴԵՐՁԱԿ Ս. ԿԻԼԻՊՕԼԵԱՆ

3 Rue Montholon, PARIS (9e) Métro: Poissonnière

ՀԱՅԿ. ԲՈՒԺԱՐԱՆ - POLYCLINIQUE de BELLEVILLE

ՏԷՐ եւ ջնօքէն՝ ՏՕՔԹ. ԳՐԳՈՅԵԱՆ

29, Rue (Place) des Fêtes, Paris. XIX. Tél. Nord 96-61

Բացէ ի ամէն օր, ուր շատ մը մասնագէտ բժիշկներէ կը խնամուին ամէն տեսակ ներքին եւ վիներական հիւանդութիւնները։ Աչքի մասնագէտը կ'ընդունի Գ., Ե. եւ Շաբաթ օրերը ժամը 4—6։ Քթի, կոկորդի ու ականջի մասնագէտը ամէն Երեք. եւ Շաբաթ օրերը ժամը 2—3։ ԱՏԱՄՆԱԲՈՅԺԸ ամէն օր ժամը 9էն 19։

ԱՐԵՒԵԼԵԱՆ ԵՒ ԵՒՐՈՊԱԿԱՆ ՆՊԱՐԱՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆ

MAISON VARTERESSIAN

1bis Rue Hautefeuille, մէթրօ St. Michel

Արեւելեան եւ եւրոպական ամէն տեսակ նպարեղէնները

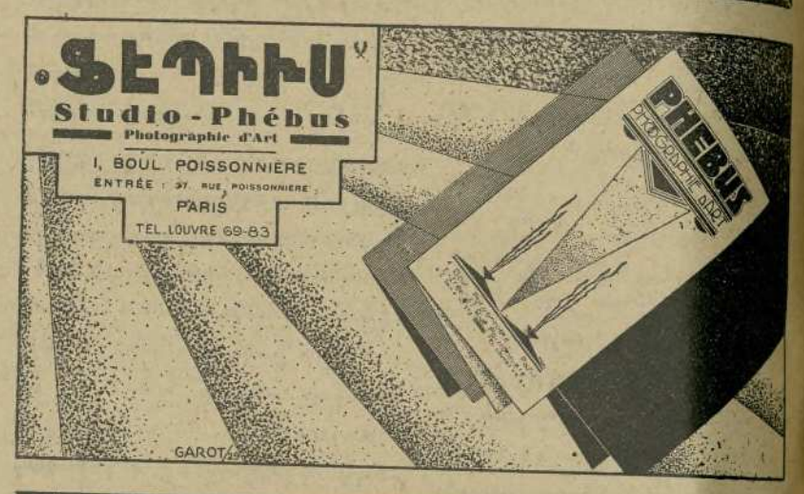
ԱՄԵՆԱԼԱՒ ՄԱԿԱՐՈՒՐ ԱԺԱՆ

Մասնաւոր սպասարկութիւն բնակարաններու համար
Կ'ընդունինք ապսպրանքներ գաւառներէն և արտասահմանէն
Ջատկի առթիւ ամենաընտիր իւղով պատրաստուած չէօրէկները

ՀԱՑ ՍԱՓՐԻՉ
ՄԱՆԻՖԻՒՐ, ՕՆՏԻԼԱՏԻՈՆ ԵԻԱՅԼ

ԱՐԾԱԿ ԳԷՈՐԳԵԱՆ

Ընկերակցութեամբ *ՎԱՀԱՆ ՏՕՆԻԿԵԱՆԻ*, կը ծանուցանէ իր յաճախորդներուն թէ իր խանութը փոխադրած է նախկին խանութին դիմացը։ *Բացումը կը կատարուի այս Հինգշաբթի,*
12 Rue de Nesles (Ռիւ Տօֆէն՝ մէջ), մէթրօ Odéon

ԱՌՈՂՋԱՊԱՀԱԿԱՆ ԳԻՐՔԵՐ

Վէներականախտերը 2 ֆրք., Թոքախտը 3, Նորածիններու առողջապահութիւնը 3, Ջերմամիզութիւնէ զերծ մնալու միջոցները 5՝ ինչ է սիֆիլիսը 6, Ամուսնական առողջապահութիւն եւ սեռային հիւանդութիւններ 10 բժիշկին գիրքէն փրցուած էջեր 10, Սերնդագործում եւ սեռական առողջաբանութիւն 10, Մտերիմ զրոյցներ 30, Մաեաեան մանկանց 40, Սեռային առողջապահութիւն (կազմուած) 50.Ֆրանք։

Դիմել՝ Madame A.V. SÉVOUNI, 31 Rue Kléber, Issy-les-Moulineaux (Seine).

ՀԱՑԵՐԷՆ ՓԼԱՔՆԵՐ

ՈՒՆԻՆՔ Ֆոնոկրաֆներ եւ յայտնի արուեստագէտներու փլաքները՝ Հայերէն, ցունարէն, Թուրքերէն, Հրէերէն, Արաբերէն, Սպաներէն, Ալժերիական, Թունուզական եւ Մարոքեան։ Միակ ներկայացուցիչը Ֆրանսայի։ Դիմել՝ Jos. de Padova, 117 Passage du Caire, Paris (2e).

ՁԱՇԵՑԷՔ ԵՒ ԸՆԹՐԵՑԷՔ

BOULANT

ՁԱՇԱՐԱՆ ՊՈՒԼԱՆ

Հետեւեալ չափաւոր գիներով

12 ֆրանք՝ 34 Bld. St. Michel

16 ֆրանք՝ 1 Bld. Montmartre

18 ֆրանք՝ 35 Bld. des Capucines

IMPRIMERIE - MASSIS - ÉDITIONS
208bis, Rue Lafayette Paris (10)

Le Gérant: E. SOUVIGNY

Կ'ուզուին ջերմով բոլոր թրիքօ հիւսող վարժ գործաւորուհիներ։ Ցեւական գործ եւ լաւ վճարում։ Դիմել՝ պ. Գ. Քէշիշեանի ամէն օր ժամը 9էն 12 եւ 2էն 6։

39 Rue de l'Orillon. Գ. յարկ սենեակ թիւ 17։ Մէթրօ Պելվիլ։

Կ'ուզուին Գործի նորոգութիւն գիտցող լաւ գործաւորուհիներ։ Դիմել՝ թիւ 45 բիս Թրէվիզ, պ. Մ. ցովհաննէսօֆի գրասենեակը ամէն օր առաւօտեան ժամը 9էն վերջ։ Մէթրօ՝ Cadet

J. PAPACHRISTO
44 Rue Fessart
Մէթրօ՝ Buttes Chaumont

Վերաբացած է նոր գործերու իր արհեստանոցը ժոր մէկուկէս տարիէ ի վեր փակած էր։

Նախապէս իր քով աշխատած կամ այժմ աշխատիլ փափաքող գործաւորուհիները անմիջապէս դիմեն իր հասցէին։ Աշխատանք կը տրուի արհեստանոցի եւ տուներու մէջ։ Գիներու վրայ բարձրացում եղած է։

ՄԱՍՆԱԳԷՏ ԲԺԻՇԿՆԵՐ

96 r. Rivoli, մէթ. Շաթլէ։ Արմատ եւ նոր մեթոտով դարմանում արեան եւ կանանց մորթի, արիւնի եւ վիներ հիւանդութեանց (ֆրանկախտ, Ջերմամիզ.) եւ վարիսի։ Մասն. լաբորատուար։ Խղճամիտ եւ արագ խորհրդակցութ. ամէն օր 9—12, 2—8, Կիրակի 9—12.

ՀԱՄՈՎ ՍԻՄԻԹՆԵՐ
ՏԱՔՈՒԿ ՍԻՄԻԹՆԵՐ
Շացագործ LA GARDE
1 Rue St. Lazare, PARIS (9e)
Téléphone-Trudaine 95.21

ՁԵՐ ՇԱՀԸ ԿԸ ՊԱՀԱՆՋԷ ՈՐ ՄԵՋԻ ՎՍՏԱՀԻՔ ՁԵՐ ՀԱՇՈՒԱՊԱՀՈՒԹԻՒՆԸ . . . . . ԵՒ . . . ՏՈՒՐՔԻ ԳՈՐԾՈՂՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ

Դ. ԹԱՒԻՐԵԱՆ
ՓՈՂՈՑԱՌՈՒ ՀԱՇՈՒԱՊԱՀ
19 RUE HENRI MONNIER
PARIS (IXme)

Տոմարներու կազմակերպութիւն,
Հաշուեկշիռ եւ հաշուեքննութիւն,
Դիզուած հաշիւներու արծանագրութիւն.

ԱՄԻՍԸ 75 ՖՐԱՆՔ

Ամէն տեսակ տուրքերը ժամանակին կը յայտարարենք, Թուղթերը կը քննենք, պաշտօնական պիտոյիները ժամանակին եւ օգտակար կերպով կը կատարենք։

ՇԱՆՕԹ.— Բոլոր առեւտրականներուն կը յանձնարարենք մեր մասնաւոր սիստէմը, որ կը դիւրացնէ տուրքի բոլոր պահանջները եւ առեւտրականին կարողութիւնը կը յայտնէ ուզուած վայրկեանին։ Ընդունելութեան ժամեր՝ 5—7։

ՅԱՌԱՋ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMÉNIEN EN EUROPE

ԲԱԺԱՆԵԳԻՆ

	3 ամս.	6 ամս.	Տար.
ՖՐԱՆՍԱ	35 ֆ.	70ֆ.	140ֆ.
ԱՆԳԼԻԱ	20 շլ.	40 շլ.	
ԵԳԻՊՏՈՍ	»		»
ԻՏԱԼԻԱ	250 ֆրանք		
ԱՄԵՐԻԿԱ	6 տլ.	10 տլ.	
ԵՒՐՈՊԱ	100 ֆ.	200ֆ.	

"HARATCH"

Directeur-Propriétaire
SCH. MISSAKIAN

Rédaction & Administration
Խմբագ. եւ վարչութիւն

Խմբագիր՝
Շ. ՄԻՍԱՔԵԱՆ

235 Faub. St. Martin
PARIS (10e)

MÉTRO LOUIS-BLANC ou JAURÈS

Հասցէի փոփոխութեան համար պէտք է վճարել 2 ֆրանք

ՉՈՐԵՔՇԱԲԹԻ
19
ՅՈՒՆԻՍ
1929

19 JUIN 1929

Ե. ՏԱՐԻ ԹԻՒ 986

ՕՐԱԹԵՐԹ, ԱԶԳԱՅԻՆ, ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԵՒ ԳՐԱԿԱՆ

ԳԻՆ՝ 50 ՍԱՆԹԻՄ

ԵՐԿՈՒ ԽՕՍՔ

ՍԱՐՍԱՓ Ե՛Ւ ՄԻՏՔԷՆ՝ ԵՒ ԳԻՐՔԷՆ

Շարունակենք թղթատել «Խորհրդային Հայաստան»ի ո՛ր եւ է մէկ թիւը։

Մայիս 16.— Աշխատակից մը՝ ահաբեկ՝ դիտել կուտայ թէ «Հին գրականութիւնն անարգել վաճառումի է»։

Նոր չէ այս խաչակրութիւնը՝ ոչ-համայնավար գրականութեան դէմ։

Ամէն առիթով եւ ամէն ժողովի մէջ, ու ո՛ր եւ է թերթի սիւնակներէն՝ հասկցող-չհասկցող անձրեւ եւ կարկուտ կը տեղան մեր թշուա՛ռ գրականութեան գլխուն, որ տարագիր է ժողովուրդին պէս։ Անոր դէմ կը փչեն օրուան իշխանաւորները, հասարակ չինովնիկներ եւ Զեկայի անդամներ։ Անոր կը սպառնան գոյնզգոյն «պրոլետ-գրողներ»։ Անոր դէմ ակռայ կը կճրտեն հայերէնը մոռցած պառաւներ, այր կամ կին։

Իսկ այս մէկը աղ ու պղպեղն է բոլորին։ Լրտեսի հոգեբանութեամբ, մարդը պրպտեր եւ երեւան հաներ է որ.

— «վերջերս քաղաքի (Երեւան) քանի մը փողոցներու պատերուն տակ, բանուկ վայրերու մէջ, գետնի վրայ փուռ են եւ կը ծախեն հին արխիվային գրականութիւն, որու մէջ պակաս տեղ չեն գրաւեր ազգայնական, հակայեղափոխական եւ կրօնական բովանդակութեամբ գիրքերը»։

Եւ անմիջապէս ափ առնելով «Խորհրդային Հայաստան»ի դուռը, թխեր է ոստիկանական ազդ մը, կարճ եւ կտրուկ,

— «Պետական առեւտուրի շրջանէն եւ գրադարաններէն վտարուած այդ գրականութիւնը պէտք է վտարուի նաեւ մասնաւոր շուկայէն։ Միայն զարմանալ կարելի է որ մեր քաղլուսվարը (քաղաքային Լուս. վարչութիւն) ի՛նչպէս կը հանդուրժէ այս երեւոյթին»։

Արդարեւ, երբ սրիկայութիւնը սանձարձակ արշաւներ եւ նուաճումներ կը կատարէ Երեւանի եւ ուրիշ քաղաքներու փողոցներուն մէջ, նոյն իսկ ներքին գործավարութեան խոստովանութեամբ. «երբ սրիկաները կը դիմեն անցորդ քաղաքացիներուն, գլխաւորապէս կիներուն, սրիկայական կեղտոտ առաջարկներով ու պահանջներով», ի՞նչպէս կարելի է հանդուրժել որ մարդիկ... Րաֆֆի կամ Ահարոնեան ծախեն, նոյն փողոցներու պատերուն տակ։ (Զբսի՞նք թէ Երեւանի պաշտօնաթերթին աշխատակիցը կը յիշէ նաեւ ծախուած գիրքերուն հեղինակները եւ անուննները,— «Այդ գրքերու հեղինակներն են Րաֆֆի, Ֆրանգեան եւն. իսկ նիւթը՝ «կայծեր», «խենդ», «Միտք», «Յաւիտենական հէքեաթներ եւն.։»)

Ահա թէ ի՛նչպէս խուճապի մատնուած են մինչեւ անդամ՝ անշունչ իրերու հանդէպ։

Այո՛, գիրքն ալ, գրականութիւնն ալ «ալ թեքուա»ին, «դաշնակիզմ»ին, «տրոցկիզմ»ին, «սպեցիֆիզմ»ին չափ մղձաւանջ է դարձեր այս թշուառ խեղկատակներուն, որոնք իրենց խելքն ու խիղճը, վարձու տուած՝ կը պարեն ո՛ր եւ է չուանի վրայ, կը յարմարին ո՛ր եւ է եղանակի։ «Ա. Հ.»ի լեզափոխակա՛ն նամակագիրը վախ չունի «գիտակից եւ կազմակերպուած» ընթերցողէն. բայց, «Մենք ունինք նաեւ դեռ կարդալ սորվող եւ ոչ բաւականաչափ գիտակից գանգուած, որու վրայ բացասական ազդեցութիւն կը գործեն ազգայնական եւ կրօնական բոյնով համակուած գիրքերը։»

Իսկապէ՞ս։ Եւ այս թափթփուքները մէկ վայրկեան չեն նայիր սահմանէն անդին, դէպի դրացի Վրաստանն եւ Ադրբէջանը, որոնք ոչ միայն ազատ են այսքան միջնադարեան մոլեռանդութենէ, այլեւ պատիւ կը սեպեն վերահրատարակել եւ տարածել իրենց դրական հին եւ նոր փառքերուն գործերը։ Իսկ եթէ կարենան մինչեւ Մոսկուա նայիլ...

Ստրուկ, ստրո՛ւկ խաժաճիկներ։ Մոսկուան չի քաշուիր պանծացնել փիլիսոփայ այլ հակայեղափոխական Տոլստոն, իսկ դուք Յովհ. Թումանեանն անգամ «արխիվ»ը նետելու կը պատրաստուիք, անոր մահէն քանի մը տարի յետոյ, որովհետեւ·

— «Թումանեան իր ստեղծագործութեան որոշ մասը խոշոր չափերով համեմեր է ազգային դաշնակցական թոյնով։ Իր այդ ստեղծագործութեամբ ան ըստ էութեան եղած է հակայեղափոխական բուրժուազիայի բանաստեղծը եւ որպէս այդպիսին անխնայ պէտք է հարուածուի»։ («Խ. Հ.»)։

Այս ցամքած գլուխները ի՞նչով կը տարբերին Վատիկանի «Index»ը ճոխացնող գրաքննիչներէն։ Կամ Գրիգոր Լուսաւորիչը ինչո՞ւ աւելի մեղադրելի է, որ կրակի տուաւ մեր հեթանոսական գրականութիւնը, դարեր առաջ, ազգերու պատմութեան ամէնէն խաւարակուռ մէկ շրջանին, երբ ահա քսաներորդ դարու երիտասարդներ նոյն ճամբէն կը քալեն։ Աւելի բթամիտ, աւելի ամբարտաւան եւ կոպիտ։ Բարբարոս Թուրքն անգամ տակաւին չդիմեց այն միջոցին զոր կ՛առաջարկէ «Խ. Հ.»ի աշխատակիցը, պահանջելով արգիլել «հին գրականութեան» վաճառումը. նոյն իսկ փողոցներու անկիւնը։

Այս ի՛նչքան սարսափի մատնուեր են հայ աշկերտներդ, մե՛ծդ Լէնին։

Ուրեմն քու վարդապետութիւնդ այնքա՞ն խախուտ է, որ չի դիմանար «արխիվային» գիրքերու համայքին, «կայծեր»ու կրակին կամ «խենդ»ի մը երազին...

Եւ ինչպէ՛ս քու յաջորդներդ կը յաւակնին սարսելամբողջ աշխարհը, երբ իրենք սասաններ ու սահմռկեր են, տեսնելով որ... Րաֆֆի կը ծախուի Երեւանի փողոցներուն անկիւնը։

Շ.

ՄԱՄՈՒԼ

Ի՞ՆՉ ԿԸ ՊԱԿՍԻ ՄԵԶԻ

Այս խորագրով խմբագրականի մը սկզբ. Աթէնքի «Նոր Օր»ը դիտել կուտայ (9 յունիս)։

Այս դաժան պայմաններուն մէջ ապրած ոեւէ ժողովուրդ, անտարակոյս մեզմէ աւելի բարձր մակարդակի վրայ չպիտի գտնուէր, բայց ոչ մէկ ժողովուրդ մեր աստիճանը հասնելէ յետոյ, չպիտի փորձուէր ուրանալ իր երէկը եւ գէնքը վար դնել։

Մեր աստիճանին հասած ժողովուրդներ կան, որոնք նախանձելի յամառութեամբ կռիւը շարունակած են ամէն բան կորսնցնելէ յետոյ ալ եւ փրկած իրենց գոյութիւնը։

Յիշեցէք քէմալական շարժումը։ Որքա՜ն օրինակելի կողմեր ունի ան մեզի հաժար։ Մի ըսէք թէ քէմալի մը անձին հմայքը հրաշքներ գործելու մղեց Թուրք տգէտ եւ անտաշ գիւղացիութիւնը։ Քէմալ Թուրք ժողովուրդի ոգիին հարազատ արտայայտիչը եղաւ։ Ան յաջողեցաւ իր ծրագիրներուն մէջ, որովհետեւ այդպէս կամեցաւ Թուրք ժողովուրդը, Թուրք ազատատենչ երիտասարդութիւնը։

Ու գիտէ՞ք թէ ինչ զգացումէ խթանուած, Թուրքիոյ ամէնէն սեւ ու ողբալի օրերուն՝ քէմալականները ասպարէզ նետուեցան։ Պատուոյ զգացումէն։ Պատիւով մեռնելու ցեղային գիտակցութիւնը մէյ մէկ առիւծ դարձուց Թուրքերը։

Այս առաւելութիւնները ունենալով մէկտեղ, ինչո՞ւ Թրքութենէն վար ենք իբրեւ բարոյական եւ գործնական ազգ։ Որովհետեւ մեզի կը պակսին մեր ազգային արժէքները գնահատելու գիտակցութիւնը, ցեղային խորունկ հաւատքը եւ պատիւով մեռնելուարժանապատուութեան զգացումը։ Մեր ներկայ հիւանդագին վիճակը անխուսափելիօրէն դէպի կորուստ կը տանի մեզ։ Չքաշուինք խոստովանելէ այս ճշմարտութիւնը։»

ԵՐԿՐԱՇԱՐԺ ՆՈՐ ՉԵԼԱՆՏԱՅԻ ՄԷՋ

Երկուշաբթի առաւօտ Նոր Չելանտա կղզիին ամբողջ հիւսիսային մասին մէջ երկրաշարժի ցնցումներ զգացուեցան։ Բազմաթիւ մարդեր մեռան ու վիրաւորուեցան։ Վնասները մեծ են մասնաւորապէս Ուէլլինկթընի, Ուէսթ-Փորթի, Նէլսընի, Թաքաթայի եւ Ուանկանուիի մէջ։ Մանչերու դպրոց մը ամբողջովին քանդուեցաւ Նէլսընի մէջ։ Հողի փլուզումներու հետեւանքով երկու գետերու ընթացքը փակուեցաւ եւ ողողումներէ կը վախցուի Կրէյմութի մէջ երկաթուղիի շէնքերն ու գիծերը ալասուեցան։

1901էն ի վեր այսքան սաստիկ երկրաշարժ չէր պատահած Նոր Չելանտայի մէջ։ Ցնցումները ամբողջ երեք ժամ իրար յաջորդեցին։

ՀԱՅ ՓՐՈՖԷՍԷՕՐՆԵՐ ԱՄԵՐԻԿԱՅԻ ՄԷՋ

Նիւ Եորքի «Քոլոմպիա» հաւ. մալսարանի ուսուցական ճիւղի օգնական դասախօս կարգուած է Հայ մը, կարլ կարապետեան։

Նիւ Եորքի քոլէճի ամառնային դասընթացքներն ալ, որոնց 5000 հոգի կը հետեւին, ունին երկու հայ ուսուցիչներ, Հայկ Սիլվանի եւ Ե. Գրիգորեան, որոնք կ՛աւանդեն տնտեսագիտութիւն եւ փիլիսոփայութիւն։

ՕՐԸ ՕՐԻՆ

ՔՐՏԱԿԱՆ ՆՈՐ ԱՊՏԱՄԲՈՒԹԻԻՆ
ՎԱՆԸ ԳՐԱՒՈՒԱԾ ?

Պէյրութի *Լ'Օրիան* ֆրանսերէն թերթին 9-10 յունիսի թիւին մէջ կը կարդանք.

—Քիւրտ յեղափոխական շարժում մը ծայր տուած է Քիւրտիստանի մէջ։

Կացութիւնը ծանր կը թուի ըլլալ։

Երէկ հիւսիսային Սուրիոյ երկաթուղիով Միւսլիմիէ հասած ճամբորդներ յայտնեցին թէ ապստամբները գրաւած են Վան քաղաքը, որ առնուազն 30,000 բնակիչ ունի։

Թէեւ Թուրքիայէն առնուած լուրերը կը հաստատեն ապստամբական շարժման իրականութիւն ըլլալը, սակայն Վանի գրաւման լուրը վերապահութեամբ պէտք է ընդունիլ։

Անաստղուն շէնգիւղու փոռներ

Թուրք գաղթականներու գետեղման վարչութիւնը կը հաղորդէ որ գաղթականներու տեղաւորման գործերը գրեթէ լրացած են ամբողջ Թուրքիոյ մէջ։ Կը մնայ միայն սեփականատիրութեան խնդիրը, որ հաւանաբար աւարտի մէկ տարիէն։

Գետեղման ելմտացոյցին մէջ նշանակուած 300,000 ոսկին Արեւելեան նահանգներու մարզպանին տրամադրութեան տակ պիտի դրուի, յիշեալ նահանգներուն մէջ գետեղման գործողութիւններուն համար։ Արեւելեան նահանգներուն մէջ ժողովուրդին հողի բաշխումը սկսած է։

Ներկայիս քիչ թուով գաղթականներ կուգան Ռումանիայէն, Պուլկարիայէն եւ Սերպիայէն։ Ասոնցմէ նիւթական միջոց ունեցողները կրնան բնակիլ իրենց ուզած տեղերը, բայց օգնութեան կարօտները կառավարութեան կողմէ յարմար տեսնուած վայրերը կը ղրկուին։ Վերջին երկու ամսուան մէջ կարեւոր թուով գաղթականներ գետեղուած են նաեւ Ճէպէլը Պէրքէթի կուսակալութեան մէջ (Կիլիկիա)։

Ֆրանսիական համաձայնագիրը

Թուրք թերթերը կը գրեն թէ ֆրանքեւթուրք բանակցութիւնները իրենց վերջնական փուլին մօտեցած են։ Իսկ կէտերու շուրջ արդէն համաձայնութիւն գոյացած է եւ այժմ խորհրդակցութեան առարկայ են մանրամասնութիւնները։

Համաձայնութեան կնքումէն յետոյ Սուրիա բնակող Թուրքահպատակները ամբողջովին պիտի տիրանան իրենց կալուածական իրաւունքներուն։ Երկու կողմերը ընդունած են որ խառն և միայուն յանձնաժողով մը կազմուի, պաշտօն ունենալով սահմանագլխի վրայ անդորրութիւն ապահովել, մաքսանենգութիւնը արգիլել եւ սահմանին երկու կողմը գտնուող աշիրէթներու դիրքը ճշդել։

Ֆրանսա հաւանած է սահմանային սրբագրութեան մը ի նպաստ Թուրքիոյ։ Յառն մարմին մը որ քարտէսի վրայ կը կատարէ հարկ եղած սրբագրութիւնը, մօտերս պիտի աւարտէ իր գործը։ Յանձնաժողովին պատրաստելիք քարտէսը պիտի ընդունուի երկու կողմէն եւ պիտի կցուի համաձայնագրին. սրբագրումը մանաւորապէս պիտի կատարուի Քիլիսի կողմերը։

Մէրսին Ատանա-Նուսէյպին երկաթուղին Թուրքիոյ յանձնելու խնդիրը պիտի կարգադրուի Փարիզի դեսպան Ֆէթհի պէյի կողմէ՝ որ պիտի խորհրդակցի գիծը շահագործող ընկերութեան վարչական խորհուրդին հետ, եւ համաձայնութիւն պիտի կնքէ։

Կ'ըսուի թէ մինչեւ մէկ ամիս պիտի լուծուին բոլոր առկախ խնդիրները, եւ Ֆէթհի պէյ պիտի կարենայ բանակցութեան ձեռնարկել Փարիզի մէջ բարեկամական դաշնագրի մը կնքումին համար։

Ֆրանսական վաճառք մը դէպի Մոսկուա

Անգլիական եւ ամերիկեան առեւտրական եւ ճարտարարուեստական պատուիրակութիւններէն յետոյ, որոնք Մոսկուա գացած էին՝ տեղւոյն վրայ ուսումնասիրելու համար Ռուսիոյ հետ անտեսական բնականոն յարաբերութիւններ վերսկսելու կարելիութիւնները, այս անգամ ալ Ֆրանսայի համագործակցականներու խմբակ մը պիտի բռնէ Մոսկուայի ճամբան։

Ֆրանսայի համագործակցականները տարի մը առաջ իրենց համաժողովին մէջ որոշած էին հաւաքական ճամբորդութիւն մը կատարել դէպի խորհրդային միութիւնը. հիմա այդ որոշումին է որ կը գործադրուի։ Նպատակն է գործակցականներու դրութիւնը ուսումնասիրել տեղւոյն վրայ եւ նիւթեր հաւաքել՝ անոնց ձեռք բերած արդիւնքներէն օգտուելու համար։

Այս առաջին առաքելութեան պիտի յաջորդեն ուրիշներ ալ։

Աֆղանիստանի նոր թագաւոր կ'ընտրեն

Լահորէն կը հեռագրեն թէ արեւմտեան եւ հարաւային Աֆղանիստանի ցեղախումբերուն ազգային ժողովը (Ճըրկա) բացուեցաւ Էմիր Նատիր խանի ներկայ կեդրոնատեղիին մէջ, Շիշնաքէն երեք մղոն հեռու։ Այս ժողովին նախաձեռնարկը եղած էր Շէր Աղա, Հազրաթ Սահիպի եղբայրը։ Նպատակն է նոր թագաւոր մը ընտրել Աֆղանիստանի համար։

Կ'ըսուի թէ Պէչէի Սաքա իւլէմաներու պատուիրակութիւն մը ղրկած է՝ այս ժողովին ներկայ ըլլալու համար։

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Դ. էջ)

ԱՆԱՏՈԼՈՒԻ ԲԵԿՈՐՆԵՐՈՒՆ ՀԱՄԱՐ

Թաւրիզի Վասպուրականի Հայր. Միութենէն (ժանրամասնութիւնները յաջորդով)	2548.80
Տիկին Մաքրուհի Գալֆեան	25.—
Դուժար	2573.80
Նախորդ դումար	8005.—
Ընդհ. դումար	10.578.80

ՕԴԱՆԱՒԻ ԱՀՌԵԼԻ ԱՂԷՏ ՄԸ

Քրոյտընի (Լոնտոնի մօտ) օդանաւային կայանէն երկուշաբթի առաւօտ ժամը 10.30ին դէպի Ցուրիխ ճամբայ ելաւ օդանաւային մը, մէջն ունենալով 11 ճամբորդ եւ 200 քիլօ թղթատար։ Ժամը 11.20ին օդանաւը մանչ ծովը ինկաւ Տընճընէսի բացերը, եւ գերբէն 3 մղոն հեռու։ Մէյտսթոնէն եկող ձկնորսանաւ մը, որ մօտէն կ'անցնէր, օգնութեան փութաց աղետեալ օդանաւին, որուն անունն է *Սիթի ավ Օբթաւա* եւ որ սպասարկութիւն կը կատարէր Լոնտոն փարիզ-պալ-յուրիխ գիծին վրայ։

Երկու շարժիչ մեքենաներէն մէկը խանգարուած ըլլալով, անգլ. ինկայ օդանաւը անթելով օգնութիւն խնդրեց՝ երբ մանչի վրայ էր, յետոյ փորձեց ետ դառնալ դէպի Քրոյտըն, սակայն ցամաք չհասած ինկաւ ծովուն մէջ։

Ճամբորդներէն 7ը մեռան եւ 4ը ծանրապէս վիրաւորուեցան։ Վէրքեր ստացան նաեւ օդանաւի վարիչ Հարիւրապետ Պրայի եւ մեքենավար Նէտ Պառնէթ։ Ճամբորդներէն 6ը կիներ էին։ Մեռնողներին միայն երեք հոգիի մարմինը գտնուեցաւ։

Մեռնողներն են զուիցերացի տիկին Պոգիկէր, անգլիացի Մայսթէր, Սմիթ եւ Օր. Ռոպըրթս, ամերիկացի տէր եւ տիկին Մալքոլմ Քարաքի եւ ֆիկ. Իքէրսըն։

Վերապրողի մը պատմութեան համաձայն, անկումը չնկարծակի եղաւ։ Ուժ թոնս կշռող օդանաւին ջուրին հետ բախումը շատ սաստիկ էր։ Բոլոր ճամբորդները օդանաւին առաջակողմը ինկան իրարու վրայ։ Կը կարծուի թէ այդ ընդհարումներէն մեռած են 7ը ճամբորդները։ Ցով իյնալէն 20 վայրկեան վերջ միայն հասաւ առաջին օգնական նաւը, որուն նաւագները կացիններով ծակ մը բացին օդանաւի մարմինին վրայ եւ դուրս հանեցին չորս ճամբորդները։ կարելի չեղաւ բանալ օդանաւին երկու դուռներն ալ, ու ազատարար ձեռնարկները դժուարացան ատով։

Վիրաւորները Ֆոլքսթոնի հիւանդանոցը տարուեցան։

Նոյն ընկերութեան օդանաւերը վերջին 5 տարուան ընթացքին 100,000է աւելի ճամբորդներ փոխադրած եւ 4,000,000 մղոնէ աւելի ճամբայ կտրած են։ Ջորս տարիէ ի վեր ոեւէ արկած չէր պատահած։

ՀՐԱԲՈՒԽ ՁԱՓՈՆ Ի ՄԷՋ

Քոմակաճաքէ հրաբուխը, որ կը գտնուի Ձաւիոնի հիւսիսը, Թոքիոյէն 800 քիլոմեդր հեռու, բորբոքեցաւ։ Երեք գիւղեր քանդուեցան, ու վախ կայ որ մեռածներու թիւը շատ է։

Նոյն պահուն երկրաշարժի ցնցումներ ալ պատահեցան։ Շատ զարաւոր մարդիկ խուճապահար փախան եւ շոգենաւերուն վրայ ապաստանեցան։

ԳԱՂԹԱԿԱՆՆԵՐՈՒ ՏԵՂԱՒՈՐՄԱՆ ԳՈՐԾԸ

ՍՈՒՐԻՈՅ ՄԷՋ ԿԱՏԱՐՈՒԱԾ ԱՇԽԱՏԱՆՔՆԵՐԸ

Երկրի դուներուն առջեւ, հայկական հոծ գաղութ մըն է Սուրիան, որ անընդհատ կը գալարուի իր անզօր ճիգերուն մէջ։ Պոլսոյ, Իզմիրի, Կիլիկիոյ եւ Մեծ Եղեռնի բեկորները, համախմբուած են հոն։ Այն օրէն,երբ իր սեփական հայրենիքի դրունները ամուր փակուեցան կարմիր տարեշափով, ան կը դեգերի, կը խարխափի եւ կը փնտռէ պատառ մը հող իր ոտքերուն տակ, ապաիով ու հաստատուն, գոյութեան մը խարիսխը ձգելու համար։ Տնտեսապէս աւերուած, բարոյապէս ջլատուած, եօթը տարիէ ի վեր կայաններու եւ խրճիթներու մէջ սեղմուած, ներկան ու վաղն անորոշ, ան չի գիտեր ի՛նչ պիտի ընէ։ Եւ 150,000է աւելի հայութիւն հաշուող այս ստուար գաղութը հակառակ իր անմխիթար կացութեան, դպրոցներու եւ հիւանդային հիմնարկութիւններուցանց մըն է ստեղծած։

Հայկական բոլոր խնամակալ մարմինները, տակաւին մինչեւ այսօր, ո՛չ մէկ գործնական, շօշափելի օգնութիւն կազմակերպած են։ Ամէն ի՛նչ կը գիտեն իրենց գրասենեակներու թուղթերուն մէջէն եւ չնչին լուժաներ կը նետեն պարբերաբար։

Ազգերու Դաշնակցութեան բարձրագոյն տեսչութիւնը (կոմիսարիատ) ահա մասնաւոր ծրագրով մը կը սկսի գործի եւ շինարարական աշխատանքներու 40,000 հայ պէտք է տեղաւորել Սուրիոյ մէջ, 10,000 Հայաստանի մէջ, մնացած 52 հազարը, աշխատանքի յատուկ պայմանագրութեամբ, Ֆրանսայի եւ ուրիշ երկիրներու մէջ։ Այս ձեւով 102,000 հոգի պէտք է տեղաւորուի, որոնց համար ծախք է նախատեսուած մարդ գլուխ տինդ անգլիական ոսկի, որ կ՚ընէ 500,000 տոլարին։ Այսպիսով տեղաւորման գործը տասը տարի եւս պէտք է երկարածգուի, գաղթականական հարցը վերջնապէս սպառելու համար։ Կ՚ենթադրուի որ տասը տարուան ընթացքին հայ ժողովրդի քաղաքական եւ տնտեսական պայմանները, արմատական փոփոխութեան կ՚ենթարկուին։

Այս ծրագրին յաջողութեան համար կը ձեռնարկուի հանդանակութեան։ Սուրիոյ մէջ հայ գաղթականութեան տեղաւորման համար ժամնակցած են նուիրատուութեան՝ Լիբանանի կառավարութիւն՝ 24,000, ոմն՝ 2,400, Անգլիական Հայասիրական ընկերութիւնը՝ 15,000, Բարեգործականը՝ 1200, Մերձաւոր Արեւելքի Միջազգային ընկերութիւնը՝ 4000, նոյն ընկերութեան միջոցով զանազան անհատներ՝ 573.50, մասնաւոր նուէր (Friends of Armenia)՝100, Միջազգային կարմիր Խաչը՝ 3000, Միս Է. Ռոպըրթ՝ 1000, Նանսէնի դրոշմաթուղթերէն՝ 1000, Նանսէնի նախաձեռնութեամբ հաւաքուած՝ 3094, համագումար՝ 55,367.50 տոլարին։

Յատուկ ուշադրութեան արժանի է այստեղ Բարեգործականի նուէրը՝ 1200 ոսկին։ Ժողեւի մէջ օտարներն անգամ զարմացած են, որ Սուրիոյ Հայութեան համար, Բարեգործականը միայն այդքան կարող է տրամադրել, երբ օտարները տասնեակ հազարներով կը մասնակցին։ Մեր ժողովուրդը կ՚ըսէ «Կուզը՝ դերեզմանը կ՚ուղէ»։ Այդքանը ըսենք Բարեգործականի, մասնաւորապէս վերջին տարիներու անփոյթ եւ անծրագիր գործունէութեան մասին, ու անցնինք։

Հայաստանի մէջ 10,000 գաղթականութիւն տեղաւորելու համար եղած են հետեւեալ նուիրատուութիւնները.— Ալպանիա՝ 40, Ֆրանսական կառավարութիւն՝ 2680, Գերմանիա՝ 50,000, Յունաստան՝ փոխադրութեան ծախքեր, Լիբանան՝ 5000, Հունգարիա՝ 200, Նորվեկիա՝ 2000, Ռումանիա՝ 1000, Հայկական կազմակերպութիւններ՝ 100,000, Միս Ռոպըրթ՝ 500, Նէյ Պըքսթըն՝ 200, ընդամէնը 156,620 անգլ. ոսկի։ Շինարարական նպատակով, պատրաստի ընդ. գումարն է ուրեմն 306,067 տոլարին։ Յոյս կայ, ժամերս 100,000 տոլարին եւս գանձելու, որով պակաս կը մնայ միայն վերջին 100,000ը։ Ամէն պարագայի մէջ, աշխատանքները կը շարունակուին պատրաստի գումարով։

* *

Կառուցումները առաջ կը տարուին երկու ուղղութեամբ.— Երկրագործական եւ քաղաքային արդիւնաբերական։ Կան ժամը շինութիւններ, որ վերջացած են, մասմըն ալ տակաւին չէ աւարտած։ Շինուած են հինգ գիւղեր, գուիցերական ճաշակով եւ նախատեսած է 16,386 թրքական ոսկի։ Գիւղերն են՝

Սովուգ-Յու։— Գնուած է 100 հեկտար հող։ 50 ընտանիք տեղաւորելու համար։ Հողի գնման, տուներու շինութեան, կենդանիներու, գանազան պտղատու ծառերու, սերմնացուի եւայլնի համար, ընդհանուր ծախք է եղած 5389 թրք. ոսկի։

Գըրգ-խան։— 37 հեկտար հող։ 35 ընտանիքի համար։ Նախորդին ձեւով։ Ընդհ. ծախք՝ 1252 թրք. ոսկի։

Նոր-Ջեյթուն։— 250 հեկտար հող, որուն երկու հարիւր հեկտարը անտառ է։ 43 ընտանիքի համար։ Շինուած է նաեւ դպրոց մը։ Ընդհ. ծախք.— 3710 թրք. ոսկի։

Հայշէն կամ Փէ-Միլիթէր։— 500 հեկտար, որուն 400 հեկտարը ժշակելի։ 90 ընտանիքի համար։ Ընդհ. ծախք 4015 թրք. ոսկի։

Ապտել-Հանըգ։—300 հեկտար որուն 200ը ժշակելի։ 60 ընտանիքի համար։ Ընդհ. ծախք 2020 թրք. ոսկի։

ՓԱՂԱՓՈՒՑԻՆ ԹՂԱՐԱՍԵՐ

Պէյրութի մէջ։— Սկսուած է շինութեան քսան տաղաւարներու, 160 բնակարանով։ Այս տարուան ընթացքին կարելի պիտի ըլլայ 700 ընտանիք կայաններէն դուրս հանել եւ հոն տեղաւորել։ Ընդհ. ծախք 30 հազար թրք. ոսկի։

Հալէպ.— Գնուած է երկու հողաբաժին՝ մէկը 51,300 քառակուսի մեդր, միւսն ալ 60 հազար։ Երբ շինութիւնները աւարտին, կարելի պիտի ըլլայ հոն տեղաւորել 350 ընտանիք։ Ընդհ. ծախք՝ 15,000 թրք. ոսկի։

Գըրգ-խան.— Գնուած է երկու հողամաս՝ մէկը 11,400 քառ. մեդր, որուն վրայ արդէն քսան ընտանիք է տեղաւորուած, միւսն ալ 2500 քառ. մեդր, 13 ընտանիք տեղաւորուած։ Ընդհ. ծախք.՝ 11,000 թրք. ոսկի։

Ալէքսանդրէթ.— Գնուած է 15,500 քառ. մեդր հող, որուն վրայ 38 ընտանիք արդէն շինած են իրենց տուները։ Ընդհ. ծախք է եղած 630 թրք. ոսկի։

Տակաւին չենաւարտած Պէյրութի, Հալէպի, Ալէքսանդրէթի եւ Դամասկոսի տաղաւարները։ Ծրագրուած է երեք գիւղ եւս շինել, 320 ընտանիք տեղաւորելու համար։ Ընդհ. ծախք է նախատեսուած 25,000 անգլ. ոսկի։

Բանակցութիւններ կը կատարուին Ալէվիներու հետ ևս, վարձու պայմանագրութեամբ, չորս գիւղ շինելու Երկիրը լեռնային եւ անտառապատ է, բնակապի եւ էլ.Օրտուի սահմանակից, որուն կլիմային վարժ է մեր ժողովուրդը։ Կարելի պիտի ըլլայ 400 ընտանիք ալ հոն տեղաւորել։ Ընդհ. ծախք պիտի ըլլայ 16,000 անգլ. ոսկի։

Ահա՛, իր գլխաւոր գծերուն մէջ, արդի պատկերը, Սուրիոյ անապատան հայութեան համար կատարուող շինարարութեան։

Դիտմամբ, քիչ մը մանրամասնօրէն կանգ առի այս աշխատանքներուն վրայ,լայն խաւերուն սեփականութիւն դարձնելու համար զայն։ Որովհետեւ, այս բոլորը կը կատարուին միջազգային գետնի վրայ, մեր գլխուն վրայէն, մեր ժողովուրդին համար։

Ազգերու Դաշնակցութեան բարձրագոյն տեսչութիւնը ճըշդած է նաեւ գլխաւորաբար հայ եւ ռուս գաղթականութեան ի՛րաւական վիճակը զանազան երկիրներու մէջ։

Այդ մասին յաջորդով։

Վ. ՀԱՄԲԱՐՁՈՒՄԵԱՆ

ԱՄԷՆԷՆ ԱՆՀՐԱԺԵՇՏԸ

Անցեալները «Յառաջ»ի աշխատակից մը «անհրաժեշտը»վերնագրով եւ ուրիշ յօդուածաշարքով մը համաւօտակի կ՚անդրադառնար դաստիարակչական հարցերու, կցկտուր շաղկապելով բոլորը մեր ներկայ ազգային իրականութեան պահանջներուն հետ։ Մինչ պէտք էր աւելի հիմնականօրէն մօտենալ հայ դաստիարակչական ընդհանուր խնդրին։ Որքան հակցայ, տեսութեան հիմքը այն էր որ գաղութներու սերունդը Հայ պահելու համար պէտք էր օրօրոցէն սկսիլ։ Անհրաժեշտն էր մանկապարտէզը եւ նախակրթարանը։ Շատ ճիշդ։

Այս մասին անշուշտ երկու խօսք չի կրնար ըլլալ կրթութիւնը պէտք է այդպէս սկսիլ։ բայց առանձին ծրագիր կարեւոր է, ճըշմարիտ եւ տեւական ուղղութիւն մը տալու համար հայ դաստիարակութեան։ Օրինակ, պէտք չէ՞ որ մենք ունենանք մասնաւոր հոգածութեամբ կազմուած եւ կաճառի մը քննութենէն անցած քերականութեան եւ ընթերցանութեան գրքեր, հայկի բայց կիրթ մանկական եւ պատանեկան գրականութիւն. մանաւանդ ո՛չչովինիստ այլ պարզ ազգային ուղղութեամբ։ Պէտք չէ՞ որ այլեւս բաւ համարենք հայկ բէլ, Արամ. Արայ ազգային պատմութիւնը եւ գանոնք իբր առասպելներ պահելով, անգնինք բուն պատմութեան, ուսումնասիրենք, գրե՛նք այնպէս ինչպէս գիտականօրէն ծանօթ է ան ու այդ պատմութիւնը դասաւանդենք մեր պատանիներուն։ Պէտք չէ՞ որ Հայաստանի աշխարհագրութիւնը նոր ըմբռնումով գրենք, գծենք եւ սորվեցնենք, ինչպէս կ՚ընեն եւրոպական ժողովուրդները. այսինքն ո՛չ թէ «երկիր դրախտավայր», «մեղր ու կաթ», «առատ հունձք», «բիւր աղբիւր» եւայլն, այլ այնպէս ինչպէս որ կայ՝ քար, հանք, կոյս անտառ, որ այսինչ բանին կրնայ գործածուիլ, այնինչբոյսը հասցնող գետին,լիճ՝ որմէ այսինչ ձուկ։ կ՚որսան, գետ՝ որ նաւարկելի է շատոնց, բայց նոր գործիքներ եւ նաւեր կը պակսին եւայլն եւ այլն։

Կ՚ըսեմ. Հայ մանուկը Հայ գաստիարակելու մասին խօսած ատեն, մեր մասնագէտները պէտք է կանգ առնեն այս բոլոր հարցերուն առջեւ, առանձին-առանձին։

* *

Իսկ Եւրոպայի մէջ կեդրոնական մը կամ գաղթային երկրորդական վարժարաններու մասին ըսուածը շատ ալ ճիշտ չէ։ Եթէ կարեւոր է որ մանկապարտէզ եւ նախակրթարան ունենանք հայ սերունդը հայ մկրտելու համար, ապա նոյն աստիճանին կարեւոր է երկրորդական վարժարանը հայ տղոց համար, որոնք բազմահազար դժբախտ պատճառներով հազիւ նախակրթական ուսում առած են։ Ոչ միայն սերունդը, որ այլեւս ոչ երկու բանաստեղծութիւն գոց ընելով կը կշտանայ, ոչ ալ երագներու տեսէ է, նոր տղաքը, կ՚ըսեմ, որոնք աւելի գիտութեան եւ արհեստի տենչն ունին, քան հին օրերու մեր ռոմանտիկ գպրոցականները, պէտք է դիւրութիւն ունենան երկրորդական ուսում առնելու, շուտով քոլէժ աւարտելու եւ օտար կամ հայրենի երկրի համալսարաններուն մէջ բարձր արհեստի տեսութեան։ Ուրիշ խօսքով, բարձրագոյն վարժարան մը յառաջանալու համար պէտք է երկրորդական վարժարան աւարտած ըլլալ, մինչ մեր տղոց մեծագոյն մասը աքսորի, գաղթի կամ պատերազմին պատճառած չքաւորութեան մէջ չէ կրցած այդ ուսումը ստանալ 1915ին 4-5 տարու տղան վերջին արտագաղթին 11-12 տարեկան էր եւ այսօր 18-19 տարու։ Ըսէք, խնդրեմ, կրնա՞յ նստիլ օտար փոքրերուն քով եւ ծայրէն սկսիլ. երկու-եռեք օտար լեզու սորվիլ եւ այդ լեզուներով ալ միւս դասերը։ Ո՛չ։ Եւ ասոր համար ալ ճշմարիտ ուսանողներ չունինք գրեթէ. այլ ունինք կէս-համալսարանականներ եւ գործաւորներ։

Եթէ մենք ունենանք հայ գաղթային կեդրոնական վարժարան մը, որ ճանչցուած ըլլայ եւրոպական պետութենէ մը, օրինակ փարիզի մէջ, հոն կը տեղաւորենք մեր կէս.ուսում առած բայց փափաք ունեցող տղաքը, կը սորվեցնենք անոնց համաւօտ կերպով ա՛յն ինչ որ անհրաժեշտ է ծրագրին համար եւ շուտով կը հասցնենք, հայ նոր հասունները։ Նկատենք վերջապէս որ երկրորդական վարժարանի մէջ կը սորվին բաներ, որոնց մէկ մեծ մասը աշակերտին կազմութեան, միտքը սրելու եւլնի կը ծառայէ եւ տարուէ տարի մոռցուելու դատապարտուած է։ Այժմ ուսումը մասնաւորուած է արդէն, ամէն մասնագէտ իր որոշ ուսումնասիրական շրջանը ունի, եւ իրաւամբ։ Ի՞նչ անմիջական անհրաժեշտութիւն ունի բժիշկը գիտնալու օրով ու ժամով թէ գերմանները երբ արշաւեցին դէպի Հարաւ կամ 1815ին ի՛նչ քաղաքական նոր պատկեր ստացաւ կեդր. Եւրոպան եւայլն։

Վերը ընդունելի թէ անհրաժեշտ է մանկապարտէզը եւ նախակրթարանը, բայց նոյն ազգային տեսակէտով պէտք կայ նաեւ երկրորդական վարժարանի, որով հետեւ, մենք մեզի, հայ նախակրթարանին օտար քոլէժ անցնողը շուտով կը հիասթափի արդէն։ Անոնց միջոցները ուրիշ են, եւ հայ օտար վարժարաններու ուղղութիւնները այնքան տարբեր կ՚ըլլան իրարմէ... Ու մանկապարտէզին մէջ հայ մկրտած մեր տղան, շուտով կը դառնայ գինիէ դարձած... այլասերած մը։ կենդանի ապացոյցներ շատ կան։ Չանդրադառնանք այս դժբախտ իրականութեան. միայն բաւականանանք չեշտելով որ կրթութիւնը մինչեւ ի հասունութիւնը հայեցի պէտք է ըլլայ։

Փարիզի Մխիթարեան վարժարանը, որ վերջերս բացուեցաւ, դժբախտաբար հրաշալի պատկեր մը չի ներկայացներ դեռ։ Ի՞նչու, ոչ ոք գիտէ։ Բայց չեմ կրնար ենթադրել թէ այս ժողովուրդը դադրեցուցած է այլեւս ուսմունքի հանդէպ իր նախապէս ունեցած սէրը եւ զոհաբերութեան պատրաստակամութիւնը։ Ընդհակառակն, կը կասկածիմ, որ արդեօք շա՞տ վերէն նայուած է ժողովուրդին, սո՞ղ է կամ ազնուականի տղոց տեղ համարուած է... Ես այն հաւատքն ունիմ, որ եթէ աւելի աշխարհական հանգամանք ստանայ, ժողովրդականացուի կամ աժանցուի, այդ բարենպաստ հաստատութիւնը կրնայ հրաշալի արդիւնք տալ։ Ի՞նչ կ՚արժէ վերջապէս 20—30 հոգինոց վարժարան մը, եթէ նոյնիսկ իր ծախքը գոգէ։ Թող վճաս ընէ եւ բացը ժողովուրդը հանգանակէ կամ ազգային եւ բարեգործական սբնտուկներ գոցեն, միայն թէ գէթ 200 տղայ բան սորվի։

* *

Եւ ահա ամէնէն անհրաժեշտը, որ նորէն կը ծագի, հայ հայամագաղթային մրուելեան կազմութիւնը։

Այս մասին շատ խօսուեցաւ, բայց մանաւանդ վերջերս գրեթէ ամէն տեղ բացայայտ կ՚երեւի կազմակերպութեան պահանջը։ Եւ հասկնալի է։ Բացէ թերթերը ու պիտի տեսնէք թէ ինչ թշուառութեան մէջ կը տուայտի այս անգլուխ ժողովուրդը։ Բացի արհեստով «ազգայինճի»ներէ եւ «սմսար»ներէ կամ «ընկերականութեան համար» ապրողներէ, ամէնքը ըմբռնած են, որ այս ճամբան ելք չունի։ Առնենք վերջին պարագան,— մանկապարտէզ եւ նախակրթարան բանալ կ՚ուզենք մինէ կարելի՞ է ամէն տեղ իր համայքի սեփական ուժերով իրականացնել այս.ոչ։ կան տեղեր ուր մարդիկ երեք դպրոց կրնան պահել, բայց կան ալ, ուր մանկապարտէզ մը չեն կրնար բանալ... Ահա համագաղթայինը, որ այդտեղ պիտի կատարէ բաշխումը վերին մարմնի իր պաշտօնը։ կան տեղեր, ուր պատարագ մը տեսնելու, յոյսի նշոյլ մը, հայ խօսք մը լսելու կարօտը կը քաշեն մարդիկ — համագաղթայինը, որուն պիտի դիմեն եւ գոհացում ստանան։

Վերջապէս կան հայ անհատական, ընտանեկան, ընկերային եւ ներքին քաղաքական պարագաներ,որոնց համար այլեւս հասած է ժամանակը ունենալու համագաղթային կազմակերպութիւն մը, ահա ամէնէն անհրաժեշտը։

Պ ՓՐՈՒՆՃԵԱՆ

Պերլին

ԳՐԱԿԱՆ ԱՍՈՒԻԼԻՍ

ՀԱՅ ՆՈՐԱԳՈՅՆ ԱՐՈՒԵՍՏԸ

Ճակատագրային ողբերգութիւն մը կայ հայ արուեստին եւ գրականութեան վերազարթուհումին մէջ։ Հայ նորագոյն արուեստը կը սաւառնի տարբեր հորիզոններու վրայ։ Հայ գրականութիւնը երկու դիմակ ունի, եւ ահաւոր բան է մտածել որ ոչմէկ գնահատելի աշխատանք կատարուած է մեդմացնելու՝ քաղաքական ազդակներու ցաւալի հակազդեցութիւնը հայ իմացականութեան անճիտումին վրայ։ Հաղիւ «Ցարդգող»ը յաջողեցաւ մասամբ շարժման մէջ դնել իր թարմ ուժերը եւ ըլլալ միութեան գիծը նախ հիներուն եւ նուերուն, յետոյ խարամէն՝ պատնէշէն ազդին ու անդին մշակուող հակադիր գրական հոսանքներուն միջեւ, եւ բերաւ դէմդէմ իգասակարգային ինեւսպասակարգային արուեստին խընկարկուներն ու փաստարանները։ Որ եւ է պայքար, ըլլայ գիտակցական թէ ներքին, կը հակազդէ անշուշտ արուեստագէտին վրայ որ կ՚արտայայտուի, իր կարգին ազդելու կամ հակազդելու համար ամբոխին։ Մէն յեղափոխութիւն եւ ամէն ընկերային թէ քաղաքական ուժգին յեղաշրջում խորհետքեր ձգած են, նոյնիսկ հանճարեղ միտքեր ազդուած են իրենց դարաշրջանէն, եւ արդէն էապէս անհրաժեշտութիւն է որ արուեստագէտը իր դարաշրջանին հնչիւն կրէ, իր ապրած կեանքին ձեւաւորումն ու գունաւորումը հագնի, առանց խախտելու խորքը որ կ՚ըլլայ մարդկային արուեստին խորացած նկարչականութիւնը։

Դէպքերը կարող են փոխել նկարագիրը, ճշմարտութիւնը, ձեւաւորումը, նոյնիսկ գաղափարը, սակայն արուեստին մէջ երկրորդական են, միայն մէկբան կը մնայ իրական, այն է՝ կեդանի ոգին, որ խորքը կը կազմէ համագրութեան մը եւ արուեստը որքան որ խուրձ մըն է զգացումի, երեւակայութեան, իմացականութեան, ձեւի, ձայներու, գոյներու եւ բառական թէ տարերային ճշմարտութիւններու, այլ սակայն արուեստագէտին չունչը, անոր եզական եւ նուրբ մատները միայն կարող կ՚ըլլան այդ փունջը կապելու։

Ջարմանալի է նկատել որ գրեթէ կոն փայլուն շրջանները բնաւ քաղաքական կամ կրօնական թէ քաղաքական յեղաշրջումներուն չեն զուգադիպիր, այլ կ՚ըլլան փոխանցման շրջաններ, պատրաստելու եւ ճամբայ բանալու իսկական եւ մնայուն հանճարներու, եւ արուեստը անպայման օգտուած է այդ փոթորկալից դարաշրջաններէն եւ վերանորոգուած, ուրեմն պարզ էթէ արուեստրորքան որ ընկերութիւնը կը ներկայացնէ, կը ցոլացնէ, իր այլազան վերիվայրումներով եւ ընկերային ժամանակից մտածելակերպովսակայն բուն արուեստը որպէս քիւրեզոմ պէտք ունի արուեստագէտին ո՛չ թէ հոգեկան կամ բարոյական ախտաճանաչութեան, այլ բնածին սրատեսութեան, անխմանալի գերակայութեան, տալու համարշռնչ եւ կենդանութիւն եւ յաւերժացնելու տիպարներն ու միջավայրը, ներքին սրբագործուած կրակով որ բուն արուեստագէտին ստեղծագործող տաղանդին կնիքը պարտի կրել։

Գործ մը չոր ու գամաք է, որքան ատեն չունի իրական արուեստին յարաճուն հմայքն ու տարամերժ անհատականութիւնը, ընդլայնուած աշխարհին խռովումն ու կեդրոնացումը, անորոշ բումիներուն ալնուացած, քիւրեզոգած համագրութիւնը եւ երազային կշռոյթը, արուեստի բոլոր մարզերուն մէջ գունագեղ եւ վառ երեւակայութիւնը անհրաժեշտ է, ո՛րեմն որ եւ է գործ եթէ արուեստագէտին ներքին գաղափականութիւնը չէ ապրած, տեւական եւ ուժեղ գաղափականութիւն չարթնցներ, որովհետեւ իսկական արուեստը հաղորդական է եւ փոխանցիկ։ Մեծ արուեստագէտները կը ժառնան իրենց եսը, համաշխարհային ոգիին տեղ կը փոխակերպեն իրենց անհատական ոգին եւ կը դառնան ազգային մանրանկար մը որպէս զի իրենց մէջէն ամբոխը ապրի ընդհանուր աշխարհը։

Իմացականութեան խառնուածքի վիճակէն արուեստը մէկ տուժած է, սակայն իսկական արուեստագէտը երկար չի մնար փոթորկալից եւ քաոսային գրութեան մէջ իր արուեստը արձանացուցած է յաւիտենականութեան։ Իսկ յաւիտենականութիւնը կարելի է գտնել անհատին մէջ սաղմնային վիճակով, ինչպէս անհատը գէպքերուն մէջ։ Ուրեմն դասակարգային որ եւ է պայքար արուեստագէտին համար միջոցն է, իսկ իր արուեստը երկու եզրեր

ՊԱՏԿԵՐԱԶԱՐԴ ՊԱՏՄՎԱԾՔ ՀԱՅՈՑ

ԼՈՒՍԱՑԱԾ ՄԻԱՑՆՑ ԲՐԳԳԻ

գրեց՝ Շուշան ԵՂՇԱՀԻՐ

ԳԼՈՒԽ ՔԱՌԱՍՈՒՆԵՐՈՐԴ

ՊԱՅԾԱՌԸ ՀԱՍԿԱՑԱՎ ԵՐԿՈՒ ՀՈՍԱՆՔՈՎ

Գիշեր է։ Ամառային տաք գիշեր։ Ամբողջ օրը արևի տակ տապից հալված քաղաքը հանգիստ է։ Միայն հեռվից, ծովի կողմից, լսելի են ալիքների մեղմ շշունջը և ձկնորսական նավակների թեթև շարժումը։ Ամեն ինչ քնած է։ Ամեն ինչ լռության մեջ է։ Միայն ես չեմ կարողանում քնել։ Ես, որ ամբողջ օրը ծովում լողացել եմ, հիմա անհանգիստ պտտվում եմ անկողնում։ Ինչ-որ մի անհասկանալի ներքին ձայն ինձ ասում է, որ ես պետք է ոտքի կանգնեմ, հագնվեմ և դուրս գամ։ Ես ոչ մի պատճառ չունեի այդ ձայնին հնազանդվելու, բայց ինչ-որ մի ուժ ինձ ստիպում էր։ Ես ոտքի կանգնեցի, հագնվեցի և դուրս եկա։

Ես ոչ մի նպատակ չունեի։ Ես ուզում էի միայն քայլել, ծովի ափով քայլել, ալիքների շշունջը լսել, ծովի հոտը շնչել։ Ես ուզում էի մենակ լինել, ոչ ոքի հետ չխոսել, ոչ ոքի չտեսնել։ Ես ուզում էի մտածել, ինքս ինձ հետ մտածել։

Ես քայլում էի ծովի ափով։ Ես ոչ մի բան չէի մտածում։ Ես ոչ մի բան չէի ուզում։ Ես ոչ մի բան չէի զգում։ Ես ոչ մի բան չէի տեսնում։ Ես ոչ մի բան չէի լսում։ Ես ոչ մի բան չէի հասկանում։ Ես ոչ մի բան չէի գիտենում։ Ես ոչ մի բան չէի հիշում։ Ես ոչ մի բան չէի կարողանում։ Ես ոչ մի բան չէի ուզում։ Ես ոչ մի բան չէի զգում։ Ես ոչ մի բան չէի տեսնում։ Ես ոչ մի բան չէի լսում։ Ես ոչ մի բան չէի հասկանում։ Ես ոչ մի բան չէի գիտենում։ Ես ոչ մի բան չէի հիշում։ Ես ոչ մի բան չէի կարողանում։

Ես քայլում էի ծովի ափով։ Ես ոչ մի բան չէի մտած

ԹՐՈՔԱՏԵՐՈՅԻ ԹԱՏՐՈՆԸ (GRANDE SALLE DES FÊTES) MÉTRO - TROCADÉRO

29 Յունիս Շաբաթ երեկոյ ժամը ճիշդ 8.45ին

կը ներկայացուի՝ Համերգի վերատուրիւններով

LA PRINCESSE D'ARMÉNIE

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ԻՇԽԱՆՈՒՀԻՆ

7 ՄԱՍԷ ԲԱՂԿԱՑԱԾ ՇՔԵՂ ՀԱՅ ՊԱՏՄԱԿԱՆ ՖԻԼՄԸ, ԱՇՈՏ Ա. ԲԱԳՐԱՏՈՒՆԻԻ ԺԱՄԱՆԱԿԱԿԻՑ ՊԱՏՄՈՒԹԵՆԷՆ

ՖԻԼՄԸ ՊԱՏՐԱՍՏՈՒԱԾ Է ԻՏԱԼԻՈՅ ԵՒ ՀՈԼԱՆՏԱՑԻ ՄԷՋ

ՍԱՔԵՆԻԿԻ ԴԵՐԸ ԿԸ ԿԱՏԱՐԷ MARIE FARRET

ՍԻՆՖՈՆԻԿ ՆՈՒԱԳԱԽՈՒՄԲԸ ԿԸ ՆՈՒԱԳԷ ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԱՐԵՒԵԼԵԱՆ ԵՒ ԵՒՐՈՊԱԿԱՆ ԿՏՈՐՆԵՐ. ՀԱՄԱԶԱՅՆ ՖԻԼՄԻ ԱՆՑՔԵՐՈՒՆ

ՏՈՄՍԵՐԸ ԿԸ ԾԱԽՈՒԻՆ ԹՐՈՔԱՏԵՐՈՅԻ ԹԱՏՐՈՆԸ, «ՅԱՌԱՋ»Ի ԽՄԲԱԳՐԱՏՈՒՆԸ, ՖԼՈՐԻԱ ՃԱՇԱՐԱՆԸ (61 RUE Mr. LE PRINCE) ԵՒ Պ. Ս. ՆԱԻԱՎԱՐԵԱՆԻ ՃԱՇԱՐԱՆԸ (Billancourt)

ՏՈՄՍԵՐԸ՝ 4, 6, 8, 10, 15, ԵՒ 25 ՖՐԱՆՔ

Զօր. Փանկալոսի դատը

ԱԹԷՆՔԷՆ կը հեռագրեն.—

Երեսփ. ժողովը լսելէ յետոյ խորհրդարանային յանձնաժողովին տեղեկագիրը, որոշեց հինգ յանցանքներու համար դատի ենթարկել նախկին դիկտատոր Զօր. Թէոտոր Փանկալոսը, իր դահլիճին պատերազմական փոխ-նախարար զօր. Նիէտէրը, ելմտական նախարար Թանթալիտէսը, հաղորդակցութեանց նախարար հազարապետ Լարիսը եւ վակոփուլոսը:

Դատավարութիւնը տեղի պիտի ունենայ Ծերակոյտին առջեւ, յառաջիկայ հոկտեմբերին:

Ինչպէս կը յիշուի, զօր Փանկալոս ինքզինքը դիկտատոր հռչակեց 1925 յունիսին եւ տապալեցաւ 1926 օգոստոսին: Ժամանակ մը կրէտէի եւ էյկինայի մէջ բանտարկուելէ յետոյ, 1928ի փետր.ին նախնական դատավարութեան մը ենթարկուեցաւ:1928 յուլիսին ժամանակաւորապէս ազատ ձգուեցաւ՝կարգ մը պայմաններով:

Շէյխ Մնուսի անձնասուր

«Թայմզ»ի Հռոմի թղթակիցը կը հեռագրէ թէ յունիս 13ին Պարքայի մօտ, —Պէնկազիէն 70 քիլոմեթր հեռու— իտալական իշխանութեանց անձնատուր եղան Մնուսի ապստամբներու վարիչները: Ասոնց մէջ է Օմար էլ Մուխթար, 70ամեայ ծերունի մը՝ իտալիոյ ամէնէն կատաղի թշնամին եւ Լիբիոյ փոխ կառավարիչը: Սէյիտ Հիւսէյին պէն Մուհամմէտ Բրտա էս-Սրնուսի, մեծ Մնուսիին եղբօրորդին, ինչպէս նաեւ Պրասա ցեղախումբին պետ Ֆատըլ Պու՝ Օմար:

Իտալացիները մեծ կարեւորութիւն կուտան այս անձնատուութեանց: Օմար էլ Մուխթարը կաշառելու կամ սիրաշահելու ամէն փորձ ի զուր անցած էր ցարդ: Այժմ Պէնկազիի եւ Տրիպոլիսի մէջ խաղաղութիւնը վերջնապէս հաստատուած կը նկատուի:

Կարմիր օրը

Խորհրդային թերթերու համաձայն, Մոսկուի (Միջազգային Օգնութեան կազմակերպութիւն Ցեղափոխականներուն համար) Մոսկուայի կեդրոնը հրահանգներ ղրկած է արտասահմանի իր մասնաճիւղերուն, որպէսզի պատրաստուին կարմիր Օրուան (Օգոստոս 1) ցոյցերուն, հետեւեալ նշանաբանով, «Պատերազմ՝ Պատերազմի դէմ»:

Յունիս եւ յուլիս ամիսներուն հրապարակային հաւաքոյթներ պիտի կազմակերպուին՝ մանաւանդ գինուորներուն եւ նաւազներուն համար:

Իտալական օդանաւերու վերադարձը

Ա.թէնքէն կը հեռագրեն թէ իտալական օդանաւային տորմիղը, որ Պոլիսէն ղէպի Յունաստան մեկնած էր, չորս ժամ եւ մէկ քառորդ թռիչք կատարելէ յետոյ ծով իջաւ Ֆալէրոնի առջեւ (Ա.թէնքի մօտ): Պոլսէն մեկնելէ առաջ, իտալական օդանաւերը հետաքրքիր թռիչքներ կատարեցին Թուրքիոյ հին մայրաքաղաքին վերեւ: Թրքական հինգ օդանաւեր ողջերթ մաղթեցին իտալական տորմիղին՝ Մարմարայի վերեւ:

Պուլկարեւատերպ սահմանին վրայ

ՍոՓիայէն կը հեռագրեն.—

Վերջին օրերս Պուլկարիոյ եւ Եուկոսլաւիոյ սահմանագլուխին վրայ, փէթրիչի եւ Քուլայի շրջաններուն մէջ, տեղի ունեցան աւազակային յարձակումներ, որոնք կը վերագրուին տարագիր հողագործական եւ համայնավար տարրերուն:

Քուլայի մօտ, մեծ խճուղիին վրայ, աւազակները կողոպտեցին քանի մը ճամբորդներ, եւ յանկարծական յարձակում գործեցին պահականոցի մը վրայ, սպաննելով ոստիկան գինուոր մը եւ ծանրապէս վիրաւորելով երկու քաղաքապահներ: Հետագօտիչ պահակներ ճամբայ հանուեցան անմիջապէս եւ աւազակները գտան մօտակայ անտառի մը մէջ: Քանի մը ժամ տեւող հրացանաձգութիւն մը տեղի ունեցաւ աւազակներուն եւ գանոնք հետապնդողներուն միջեւ:

Կը կարծուի թէ աւազակները յաջողեցան սահմանին միւս կողմը անցնիլ:

Ռազմանիւթի մթերանոց մը կը պայթի

Պերլինի մօտակայ Հոէննոյնտորֆի մէջ հրդեհի մը հետեւանքով պայթեցաւ ռազմանիւթի կարեւոր մթերանոց մը, որ պահուած էր շէնքի մը ընդարձակ շտեմարանին մէջ:

Փլատակներուն տակէն ոստիկանութիւնը գրաւեց գնդացիրներ, պատերազմական հրացաններ եւ ուրիշ ռազմանիւթեր, որոնք կը պատկանէին «Պողպատեայ Սաղաւարտ»ի տեղական կազմակերպութեան:

⁂ *«Ֆոսիշէ Ցայթունկ» կը գրէ թէ Հանովրի շրջակաները երեւան հանուած են նաեւ ուրիշ զէնքի մթերանոցներ:Ասոնցմէ մէկուն մէջէն 10 գնդացիր գտնուեցաւ:*

Առաբական տարին

Հիճրէթի 1348 տարին սկսաւ Յունիս 8ին (1 Մուհարրէմ): Այդ օրը արաբական բոլոր երկիրներու մէջ պաշտօնատուններ փակուեցան:

Հ. Յ. ԴԱՇՆԱԿՑՈՒԹԻՒՆ

Մ. ՇԱՄՈՆԻ կոմիտէն բոլոր ընկերները սոսկալի պարտաւորեցնող ժողովի կը հրաւիրէ վաղը Հինգշաբթի իրիկուն ժամը 8.30ին վարուժան ակումբը: Օրակարգ՝ ԺԱ. ընդհ. ժողովի մասին կը զեկուցանէ ընկ. Գուլումեան:

ՍԻՆ Թ'ԷԹԻԷՆի կոմիտէն ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ բոլոր ընկերները այս Ուրբաթ իրիկուն ժամը 8.30ին Place de Peupleի սրճարանին վերնայարկը: Օրակարգ՝ նոյնպէս:

ԼԻՈՆԻ Շրջ. կոմիտէն սոսկալի պարտաւորեցնող ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ Պուրկուանի ընկեր - ընկերուհիները այս Շաբաթ իրիկուն ժամը 8.30ին ծանօթ հաւաքատեղին: Օրակարգ՝ նոյնպէս:

Շաւիլի *Արղութեան Ենթակոմիտէի ընդհանուր ժողովը՝ այս ուրբաթ երեկոյ ժամը 8.30ին, Սէն - Լազար - Շաւիլ կայարանին քովի սրճարանը: Ժողովը կը փակուի ճիշդ 10.30ին:*

Լիոնի Շրջ. *կոմիտէն սոսկալի պարտաւորեցնող դասախօսական ժողովի կը հրաւիրէ Լիոնի բոլոր խումբերու ընկերները այս իրիկուն ժամը 8.30ին ընկ. Ճանկէօղեանի ճաշարանը: Կը դասախօսէ՝ ընկ. Գուլումեան, «Հայաստանի անկախութեան անհրաժեշտութեան» մասին:*

"ՄԱՅԻՍ 28,,Ը ԿՐԸՆՈՊԼԻ ՄԷՋ

Այս կիրակի ժամը 2ին Հայոց եկեղեցին, 17 Rue Bayard

կը խօսի՝ ընկ. Մ. ԳՈՒՅՈՒՄՃԵԱՆ

Երգ, արտասանութիւն, եւայլն

ԴԱՇՏԱՀԱՆԴԻՍ ՇԱՒԻԼԻ ԱՋ ԿՈՂՄԻ ԱՆՏԱՌԻՆ ՄԷՋ

կազմակերպուած Հ. Յ. Դ. Արղութեան կոմիտէի կողմէ

Այս կիրակի առաւօտէն մինչեւ իրիկուն: Երգ, արտասանութիւն, նուագ եւ պար, ամէն ոք ազատ է ճաշը միասին բերելու: Ցեղւոյն վրայ ըմպելիք եւ չոր կերակուրներ կը ծախուին:

ՕՐ. ԱՂԻՍ ԴԱՎՈՒԻԳՃԵԱՆԻ

ԳԵՂԱՐՈՒԵՍՏԱԿ. ՊԱՐԻ ԵՐԵԿՈՅԹԸ

Salle d'Iéna, 10 Ave. d'Iéna, *Մէթրօ՝* Iéna *Այս Ուր. իրիկուն Ժ.ը 9ին*

Դաշնակով կ'ընկերանայ Hadley Hemingway, *կը մասնակցին* Պ. Ֆիլիպ Ադազարեան(*ջութակ*), Տիկ. Թաթիանա Վաիովսկի(*դաշնակ*) *եւ Թաոիստ Աբգար:*

Շ. ԳԱՐԱՃԻՍԱՐԻ ՀԵՐՈՍԱՄԱՐՏԻ 14ՐԴ ՏԱՐԵԼԻՑԸ ՄԱՐՍԷԼԻ ՄԷՋ

Նախաձեռնութեամբ Շապին Գարահիսարի Արիւնոտ Դաշտի «Անդրանիկ» միութեան: Այս կիրակի ժամը 2ին Պուլվար Ռասպայի ընդարձակ պարտէզին մէջ: Կը խօսին՝ քաղաքական կուսակցութիւններու ներկայացուցիչները:

Հանդիսավայր երթալու համար Քանըգիւղէն առնել 46 եւ 84 թիւ թրամուէյները:

«ՅԱՌԱՋ»Ը Լիոնի մէջ

կը ծախուի 191 Cours Lafayette, եւ 35 Rue Dunoir, «Արարատ» անուշավաճառատունը: Գործակալ՝ Ն. ՅԱԿՈԲԵԱՆ.

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

ՌՈՒՍԱՀԱՅ կանանց Միութեան ընդհանուր ժողովը՝ տեղի կ'ունենայ այս շաբաթ օր, ժամը 3ին Հ. Յ. Պատուիրակութեան դէնքին մէջ 71 Av. Kléber, Paris (16e). Օրակարգ՝ 1. Ցարեկան հաշիւ Միութեան միջոցների մասին, 2. Հաշիւ Միութեան գործունէութեան նոյն ժամանակուայ համար, 3. Հաշիւ վերաքննիչ մասնաժողովի, 4. Ընտրութիւն վարչութեան եւ վերաքննիչ մասնաժողովի: Բոլոր անդամներից խնդրւում է ներկայ գտնուիլ:

ՅԱՐԴՅՈՂ

Այս ուրբաթ իրիկուն ժամը 9ին «Վոլթէր»ի սրահին մէջ, Ց. Ֆրէնկեան կը կարդայ իր մէկ նորավէպը՝ «Դիմանկարը»:

Կը հրաւիրուին անդամներն ու հաժակիրները:

ՍԱՆԱՍԱՐԵԱՆ *Միութեան ընդհանուր ժողովը այս շաբաթ, կէսօրէն յետոյ ժամը 3ին, Ֆլորիա ճաշարանը, 61 Rue Monsieur le Prince: Անդամներէն ու տակաւին չարձանագրուող Սանասարեանցիներէն կը խնդրուի ներկայ գտնուիլ: Օրակարգ.— Վարչութեան հաժարատուութիւն, եւ նոր ընտրութիւն:*

ՀԱՅ *Մարզական Միութեան (U. S. A.) ընդհանուր ժողովը՝ այսօր, Չորեքշաբթի 19 յունիս, դիշերուան ժամը 9ին, 130 Bould. St. Germain. Métro Odéon. Սոսկալօրէն կը հրաւիրուին հին ու նոր բոլոր անդամները: Օրակարգ.— Վարչութեան ընտրութիւն:*

ԸՆԴԱՆԵԿԱՆ ԴԱՇՏԱՀԱՆԴԷՍ

կազմակերպուած Հ. Բ. Ը. Միութեան փարիզի մասնաժողովին կողմէ, այս կիրակի, Մխիթարեան Հայրերու Մուրատեան վարժարանին ընդարձակ պարտէզին մէջ 26 Rue Troyon,Sèvres

Հովանաւորութեամբ՝ Պ. ՊՕՂՈՍ ՆՈՒՊԱՐԻ: Երթ ու դարձ ՍԷՆ գետի վրայ՝ երեք զբօսանաւերով: Նուագ, երգ, պար ու պէսպէս զուարճութիւններ: Գին տոմսակի՝ 35 ֆրանք որ իրաւունք կուտայ նաւով երթեւեկի եւ կէսօրուան ճաշի: Ցասը տարեկանէ վար փոքրիկներու համար 20 ֆրանք:

ՆՈՐԱԶԵՒՈՒԹԵԱՆ Խնթ. Փ. Վէնսէն-Տիւմ. Տարիէ ի վեր, տար. գործ. 80 000 ֆր. պայլ 7 տ., վարձք 2600, 5 փ., կանխիկ 30,000ով: Moindre 17 Rue des Archives:

ՄԱՍՆԱԳԷՏ ԲԺԻՇԿՆԵՐ

96 r. Rivoli, Մէթ. Շաթլէ: Արմատ. եւ նոր մեթոտով դարմանում արանց եւ կանանց մորթի, արիւնի եւ վէներ. հիւանդութեանց (ֆրանկախտ, ջերմամարզ.) եւ վարիսի: Մասն. լաբորատորիա: Խղճամիտ եւ արագ խորհրդակցութ. ամէն օր 9—12, 2—8, Կիրակի 9—12.

ՏՕՔԹ. Ա. ՍԱԼԱՆ

ՄԱՍՆԱԳԷՏ ԹՈՒԲԵՐՈՒԻ ԵՒ ՍՏԱՄՈՔՍԻ ՀԻՒԱՆԴՈՒԹԵԱՆՑ

Մասնաւոր յարկաբաժին՝ մորթային եւ վէներական ախտերու դարմանատան մէջ կը բուժէ ULTRA-VIOLET ճառագայթներու ցաւագար, Ջղացաւ (Sciatique), Նեվրալժի, Անարիւնութիւն, Ոսկրաթերթիւն (Rachitisme) եւայլն:

16 Rue Bleue, Մէթրօ՝ Cadet. Հեռ. Provence 73-67

Կ'ԸՆԴՈՒՆԻ ԱՄԷՆ ՕՐ ԺԱՄԸ 9—12 ԵՒ 2—7, ԿԻՐԱԿԻ 9—12

ԵԹԷ Կ'ՈՒԶԵՍ ուտել միշտ յաւը ու վճարել միանգամայն աժան. դիմէ 24, Rue St. Lazare, PARIS (9e)

ՁԷՆԱԶԵԱՆ ԵՒ ԸՆԿԵԱՆ

Արեւելեան ուտեստեղէններու մեծերանոցը:

ՀԱՅ ՍԱՓՐԻՒ SALON DE COIFFEUR

ՄԱՆԻՒՐԻՒՐ, ՕՆՏՒԼԱՏԻՈՆ ԵՒԱՅԼՆ

ԱՐԾԱԿ ԳԷՈՐԳԵԱՆ

ընկերակցութեամբ *ՎԱՀԱՆ ՏՕՆԻԿԵԱՆԻ*, կը ծանուցանէ իր յաճախորդներուն թէ իր խանութը փոխադրած է նախկին խանութին դիմացը: *Բացումը կը կատարուի վաղը Հինգշաբթի,* 12 Rue de Nesles (Ռիւ Ֆոֆէն՝ մէջ). Մէթրօ Odéon

ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԻՒՆ ՆՈՐ ՀԱՍՑԷԻՍ

ԴԵՐՁԱԿ Ս. ԿԻՒԼՊՕԼԵԱՆ

3 Rue Montholon, PARIS (9e) Métro: Poissonnière

ՀԱՅԿ. ԲՈՒԺԱՐԱՆ - POLYCLINIQUE de BELLEVILLE

Ցէր եւ ցնօրէն՝ ՏՕՔԹ. ԳՐԳՈՑԵԱՆ

29, Rue (Place) des Fêtes, Paris. XIX. Tél. Nord 96-61

Բաց է ամէն օր, ուր շատ մը մասնագէտ բժիշկներէ կը խնամուին ամէն տեսակ ներքին եւ վէներական հիւանդութիւններ: Աչքի մասնագէտը կ'ընդունի Գշ., Եշ. եւ Շաբաթ օրերը ժամը 4—6: Քթի, կորդի ու ականջի մասնագէտը ամէն երեք եւ Շաբաթ օրերը ժամը 2—3. ԱՏԱՄՆԱԲՈՅԺը ամէն օր ժամը 9էն 19:

Վարձու. *Սէն Լազար գծին վրայ* Argenteuilէն *մէկ կայարան անդին, Փարիզէն 25 վայրկեան, շքեղ վիլլա մը, մեծ պարտէզ պտղատու ծառերով, հինգ սենեակ, խոհանոց մը, վարձու է ամառուան թէ ձմեռուան եղանակին համար: Դիմել՝ տեղւոյն վրայ* Cormeille-en-Parisis, 25 Rue de Paris:

Ծախու են *Մշակելի հողերը, ջուրը ժէջը* Châteauլambertի, St-Jérômeի *և* Haute Loreրteի *թաղամասերուն մէջ: Վճարման դիւրութիւններ: Դիմել՝ Պ. Մտեփանեանի,* 2a Bld. de la Paix. *Բ. յարկ, Մարսէյլ:*

«ԵՐԿՈՒՆՔ»

ԵՐԿՈՒՆՔի Բ. Թիւը ամբողջովին սպառած ըլլալով, թէ մասնաճիւղերուն եւ թէ անհատական խնդրանքներուն լիապէս գոհացում կարելի չեղաւ տալ: Ուստի կը խնդրենք բոլոր անոնցմէ, որ ԵՐԿՈՒՆՔի հաւաքածոյ չեն կազմեր, մեզի վերադարձնեն ա. եւ բ. Թիւերը: փոխարէնն պիտի ստանան գ. Թիւը:

ԵՐԿՈՒՆՔի սպառումը ապահովուած ըլլալով, նոր ապրանքները ընել առաջարկեցինք:

Այս առթիւ շնորհակալութիւն կը յայտնենք մեր համակիրներուն, որոնք ապահովեցին անհրաժեշտ նախընթաց յաջողութիւն մը ԵՐԿՈՒՆՔի տարածման համար:

Վարչութիւն

EMPIRE, Միւզիք-Հոլ. 37 Av. Wagram

IMPRIMERIE - MASSIS - ÉDITIONS

208bis, Rue Lafayette Paris (10)

Le Gérant: E. SOUVIGNY

Կ'ուզէի *ձագուստի լաւ նեւէբրտ ու օգնող շինող գործաւորուհի մը որ միեւնոյն ատեն առաքիք կ'ունենայ արհեստը սորվելու: Դիմել դերձակ Մ. Գօրգիկեանի,* 7 Rue de Tournon, *երկրորդ յարկ Թիւ* 24 *եւ* 25 *սենեակները: Մէթրօ՝* Օտէոն:

Կ'ուզուի *Ձեռքով բուրդ թրիքօ հիւսող վարժ գործաւորուհիներ: Ցեւական գործ եւ լաւ վճարում: Դիմել՝ Պ. Գ. Քէշիշեանի ամէն օր ժամը 9էն 12 եւ 2էն 6:*

39 Rue de l'Orillon. *Գ. յարկ, սենեակ Թիւ 17: Մէթրօ Պէլվիր:*

J. PAPACHRISTO

44 Rue Fessart

Մէթրօ՝ Buttes Chaumont

Վերաբացած է նոր գործերու իր արհեստանոցը զոր մէկուկէս տարիէ ի վեր փակած էր:

Նախապէս իր քով աշխատած կամ այժմ աշխատիլ փափաքող գործաւորուհիները անմիջապէս դիմեն իր հասցէին: Աշխատանք կը տրուի արհեստանոցի եւ տուներու մէջ: Գիներու վրայ բարձրացում եղած է:

Բ. ԱԲԳԱՐԵԱՆ

Վկայեալ հիւանդապահ, նախկին տասնապետ հիւանդապահ Արեւելեան բանակին, 14 երկար տարիներու փորձառութեամբ կը խնամէ ամէն տեսակ հիւանդներ: *Մասաժ, վանտուզ, փիքիւր, փանսըման* եւայլն: Վկայեալ աղքատներուն ձրի:

Հասցէ՝ 6 Rue Grégoire du Tours. Paris (6e).

ՅԱՌԱՋ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMÉNIEN EN EUROPE

ԲԱԺԱՆԵՈՒՄՆ

	3 ամս.	6 ամս.	Տար.
ՖՐԱՆՍԱ	35 ֆ.	70 ֆ.	140 ֆ.
ԱՆԳԼԻԱ		20 շլ.	40 շլ.
ԵԳԻՊՏՈՍ		»	»
ԻՏԱԼԻԱ			250 ֆրանք
ԱՄԵՐԻԿԱ		6 տլ.	10 տլ.
ԵՒՐՈՊԱ		100 ֆ.	200 ֆ.

"HARATCH"

Directeur-Propriétaire
SCH. MISSAKIAN

Rédaction & Administration
Խմբագ. եւ վարչութիւն

Խմբագիր՝
Շ. ՄԻՍԱՔԵԱՆ

235 Faub. St. Martin
PARIS (10e)

MÉTRO LOUIS-BLANC ou JAURÈS

Հասցէի փոփոխութեան համար պէտք է վճարել 2 ֆրանք

ՀԻՆԳՇԱԲԹԻ
20
ՅՈՒՆԻՍ
1929

20 JUIN 1929

Ե. ՏԱՐԻ ԹԻՒ 987

ՕՐԱԹԵՐԹ, ԱՋԳԱՅԻՆ, ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԵՒ ԳՐԱԿԱՆ

ԳԻՆ՝ 50 ՍԱՆԹԻՄ

ԵՐԿՈՒ ԽՕՍՔ

ՓՐՏԱԿԱՆ ՇԱՐԺՈՒՄՆԵՐԸ

Նորէն հակասական լուրեր շրջան կ'ընեն քրտական շարժումներու մասին։

Հաղորդակցութեանց դժուարութեան պատճառով, կարելի չէ անմիջապէս ճշդել այդ լուրերուն սուտն ու իրաւը։ Այսպէս, երէկ Պէյրութի «Օրիան» թերթէն արտատպեր էինք տեղեկութիւն մը, որուն համաձայն ապստամբական շարժումը վերսկսած է Քիւրտիստանի մէջ։ Իրրեւ որոշ իրողութիւն, կը յիշուէր Վանի գրաւումը, բայց վերապահութեամբ։

Մեր տեղեկութիւնները կը հաստատեն քրտական խլրտումներու գոյութիւնը, մասնաւորապէս Արարատ - Ալաշկերտ - Պաեազիտ շրջանին մէջ, բայց կը կարծենք թէ տակաւին կանխահաս է խօսիլ ընդհանուր շարժումներու մասին։ Իսկ Վանի գրաւումը առ նուազն թիւրիմացութիւն է։

Իրրեւ իրողութիւն, յիշենք որ Թուրքերը գերագոյն փորձ մը կը կատարեն, խորտակելու համար Արարատի միջնաբերդը, որ լուրջ վախեր կր ներշնչէ։ Նոյնքան չղագրգռութիւն կը պատճառեն Սասունն ու Տէրսիմը, թէեւ առ այժմ չունին որոշ գործունէութիւն։

Քէմալական իշխանութիւնը հարթեց շատ մը դժուարութիւններ՝ ուրիշ ճակատներու վրայ, եւ այժմ կը ձգտի «բարեկործութիւններ» կատարել։ բայց Արարատը, Սասունը եւ Տէրսիմը դարձած են անմատչելի։ Քանի մը ամիս առաջ, Թուրք հրամանատարութիւնը Թոռլիկներ ցրուեց օդանաւի մը միջոցաւ, հնազանդութեան հրաւիրելով ըմբոստները, եւ փոխարէնն հազար բարիք խոստանալով։ Այս հրաւէրն ալ նպատակի չծառայեց, եւ գարնան հետ, վերսկսան, զինուորական համախմբումները, մասնաւորապէս Արարատի ճակատին դէմ։ Վերջերս Քիւրտերը մղում տուած ըլլալով հրոսախումբերու գործունէութեան, Թուրք հրամանատարութիւնը աւելի շատ հեծելազօրք եւ օդանաւ կը կը գործածէ, խռովայոյզ շրջաններուն մէջ։

Միւս կողմէ, անցեալ նոյեմբերէն ի վեր այնպիսի գազանութիւններ կատարուած են, որ խրաժատը միշտ բաց է կատաղութեան եւ քիւրա «Ֆէտայի»ներուն միջեւ։ Բուն ժողովուրդը տակաւին չէ թօթափած սարկամտութիւնը, եւ շուտ կը խաբուի Թրքական «շնորհ»ներէն, մանաւանդ որ, յեղափոխական ղեկավարներ չկան ամէն տեղ։ Պատերազմէն առաջ, հարիւր քիւրա գիւղացի ընտանիքէն հազիւ տասը սեփական տնտեսութիւն ունէր։ Մէկ միլիոն Հայերու տեղահանութենէն եւ կոտորուէն յետոյ, հայապատկան հողերը, տուներն եւ ուրիշ հարստութիւններ բաժնուեցան Քիւրտերուն եւ Թուրքերուն. այնպէս սր, ամէնքն ալ քիչ-շատ համր առած են աւարին։

Այս յաջողութենէն քաջալերուած, ահա քէմալական կառավարութիւնը նոր բարիքներ կը խոստանայ, բոլորին աչքը կշտացնելու համար։ Ինչպէս հաղորդեցինք, Ազգ. Մեծ ժողովը նոր օրինագիծ մը քուէարկած է, որուն համաձայն «արեւելեան նահանգներու կալուածները պիտի բաժնուին գիւղացիներու եւ ցեղախումբերու պատկանող անհատներու»։ Օրէնքը կ'ընդգրկէ մարզպանութեան ամբողջ շրջանը. ուրիշ խօսքով՝ Քիւրտիստանը, եւ գործադրութիւնը յանձնուած է մարզպաններ։ «Օրէնքին նպատակն է լաւագոյն կեանք մը ապահովել այս շրջանին մէջ գտնուած գիւղացիներու եւ ցեղախումբերու պատկանող անհատներու, որոնք կալուած չունին»։

Անշուշտ այս օրէնքին գործադրութիւնը դիւրացնելու համար է որ, քսան օրուան պտոյտ մը պիտի կատարէ ներքին գործավարը, նոյն շրջանին մէջ։

Մէկ խօսքով, էնկիւրի երկու միջոցներն ալ փորձէ,— թէ՛ բռնութիւն եւ թէ խայծ, հանելու համար իր կողին մխուած փուշերը։

Ու մէկ տեսակ չեն այդ փուշերը։ Ոչ ալ միայն քրտական։

Արեւելեան նահանգներուն մէջ, չղագրգռութեան ժամնած են նաեւ Թուրքերը, մասնաւորապէս հինները, որոնց մոլեռանդութիւնը բացատրութեան չի կարօտիր։ Լատինատառ այբուբենն, քօղի վերացում, պարասրահ եւ ուրիշ նորութիւններ անցեալեմա կարդալ կուտան քէմալապետութեան գլխուն։ Լուրի մը համաձայն, վերջերս «էզանն ալ արգիլեր են, հրամայելով... կոչնակ զարնել մզկիթներէն։

Անշուշտ Մ. Քէմալ բաւական զօրաւոր է, «եաթաղան»ովն կախաղանով լռեցնելու համար բոլոր տրտունջները։ Եւ դժգոհ Թուրքերը այն աարրը չեն, որ կարենան գլուխ վերցնել եւ մահացու հարուած մը տալ։ Անոնք ի զուր կը սպասեն նոր մ. Քէմալի մը, բոլորովին տարբեր ուղղութեամբ շարժումներ կատարելու, եւ սուլթան խալիֆան վերադարձնելու համար։ Բայց, եթէ քրտական շարժումները ծաւալին, անհաւանական չէ որ Թուրքեր ալ խառնուին, ինչպէս եղաւ 1925ի գարնան, Շէյխ Սայիտի ապստամբութեան ատեն։

Կացութեան ծանրացումը, կամ Քիւրտերու վերջնական պարտութիւնը կախում ունի քիւրտ վարիչներու արձնութենէն եւ գործունէութենէն։ Մէկ Արարատը ինքնին հրաշքներ չի կրնար գործել, մանաւանդ որ երկու սահմանակից ուժեր, Ռուսիան եւ Իրանը, ծուռ կը նային, իրենց յատուկ նկատումներով։ Ուրիշ խնդիր, եթէ բուն երկրի խորերէն պայթի փոթորիկը։

Չօյբունը պատրա՞ստ է վճռական րոպէին համար։

Շ.

ՄԱՄՈՒԼ

ՀԱՅԱՋԻՆՋ ԴԱՒԵՐ

Պէյրութի «Ազդակ»ը կը գրէ այս խորագրին տակ (29 մայիս).

— «Եթէ ճիշտ է մեր պաշտօնակից «Լա Սիրի» Թերթին հաղորդած լուրը, յետ այսու ոչ մէկ Հայ պիտի կրնայ Եգիպտոսէն Սուրիա գալ, կամ ցուներ նստանէն Ֆրանսա երթալ։ Թուրքիա մնացած Հայերուն մուտքը Սուրիա կամ Ֆրանսա պիտի արգիլուի եւ անոնք պիտի դատապարտուին տառապիլ Թրքական գուլումին տակ։

Շատ խորհրդաւոր եւ դաւադրական գաղտնիք մը կայ այս որոշման տակ։

Արտաքին եւ մուճ պատճառներ կան դարձեալ, որոնք Թոյներ կը ցանեն մեր ժողովրդի հասցէին։

Սուրիահայութեան գլխուն նոր խաղեր կը սարքուին եւ մուճ ձեռքեր շարունակ գրգռութիւններ կը տարածեն ի վնաս հայ գաղթականներուն։

Ամէն անգամ որ հակահայ հրատարակութիւն մը եւ կամ հայահալած տրամադրութիւններ ստեղծուած են Սուրիացիներու մէջ, տեսնուած է որ Թրքական ծածկամիտ դաւն ու դիւանագիտութիւնը երեւան եկած է, որ շարունակ կը ջանայ եւ ամէն միջոց կը շռայլէ հոս ապաստանած հայութեան բնաջնջման համար։

փաստերը բազմաթիւ են։

Դեռ քանի մը ամիս առաջ երեւան հանուեցաւ գաղտնի դաւադրութիւն մը, ըստ որուն Թուրք կառավարութիւնը մեծաքանակ գումարներ տրամադրած է կարգ մը շռայլենաւային ընկերութիւններու՝ Սուրիայէն Հայեր փոխադրելու համար Հարաւային Ամերիկա՝ ժամն գիներով։

Աւելի Թարմ եւ կենդանի փաստ մը։

Դամասկոսի «Էլ Շաապ» Թերթին մէջ երեւցած վերջին գրգռիչ հրատարակութիւնները Թրքական աղտոտ բրոբականտի եւ կաշառքի արդիւնք ըլլալը հասկցուած է։

Աւելի վերջը, դեռ քանի մը շաբաթ առաջ, Թուրքերը ցէօրԹ եոլէն դէպի Սուրիական սահմանը դրկած էին հայանուն լրտես մը, որ երկար ատեն Ալէքսանտրէթ մնալէ եւ իր սխրագործութիւնները շարունակելէ վերջ, ընդհ. ապահովութեան տնօրէնութեան կողմէ ձեռք անցուած կարգ մը գրաւոր փաստաԹուղԹերու հետեւանքով, այդ ծախուած հայանունը ետ վերադարձուած է Թուրքիա ու այժմ ցէօրԹ եոլ նստած անվերջ տեղեկագիրներ կը տեղացնէ էնկիւրի։

Մինչ մեր մանուկ դիւանապետները կը քնանան եւ մենք մեծ պզտիկ իրար բամբասելու եւ իրար անարգելու ետեւէ ենք, մեր թշնամին անվերջ ծուղակներ կը լարէ մեր շուրջ եւ արԹուն կը հետեւի մեր քայլերուն»։

ՏՐԱՊԻԶՈՆԻ ՄԷՋ ԿԸ ՁԻՒՆԷ

Պոլիս 18 յունիս.— Մինչ Պոլսոյ, էնկիւրիի եւ Իզմիրի մէջ հրաշալի օդ կ'ընէ, Տրապիզոնի շրջանին մէջ սաստիկ ձիւնամրրիկներ առաջ եկած են։

Բնակիչները, որոնք ամառուան տաք ամիսները լեռներու վրայ անցընելու համար օդափոխութեան գացած էին, ստիպուեցան քաղաքներու ճամբան բռնել։

ՕՐԸ ՕՐԻՆ

Ֆրանսա կ'ընդունի Երկկի ծրագիրը

Երեքշաբթի առաւօտ նախարարական խորհուրդը նիստ գումարեց Էլիզէի պալատին մէջ, Պ. Տուրմերկի նախագահութեամբ։ Վարչապետ Փուանքարէ, արտաքին նախարար Պրիան— որ նոր դարձած էր Մատրիտէն — եւ ելմտական նախարար Հանրի Շէրոն բացատրութիւններ տուին փորձագէտներու միջղաշնակցային ժողովին մասին, որ յանդեցաւ Օուըն Երկկի ծանօթ ծրագրին։ Բոլորն ալ թելադրեցին ընդունիլ այս ծրագիրը։ Ընդ նախարարական խորհուրդը միաձայնութեամբ որոշեց ընդունիլ զայն եւ Ժողովրդարանին ներկայացնել վաւերացուելու համար։ Այս ձեւով Ֆրանսա կ'ըլլայ առաջին պետութիւնը որ կ'ընդունի Երկկի ծրագիրը։ Վարչապետը, արտաքին ու ելմտական նախարարները երէկ այս խնդրին մասին լայն տեղեկութիւններ տուին երեսփ. Ժողովի ելմտական եւ արտաքին յանձնաժողովներուն, որոնք միացեալ նիստ գումարեցին։

Նախարարական խորհուրդի նոյն նիստին մէջ վարչապետ Փուանքարէ զեկոյց տուաւ նաեւ պատերազմական պարտքերու խնդրին մասին։ Որոշուեցաւ յառաջիկայ երեքշաբթի՝ 25 յունիս, երեսփ. Ժողովին մէջ ընդհանուր վիճաբանութեան սկսիլ Պէրանժէ-Մէլլըն (ամերիկեան պարտք) եւ Քայես-Զըրչիլ (անգլիական պարտք) համաձայնագրերուն մասին։ Այս վերջիններուն համաձայն, Ֆրանսա Ամերիկայի պէտք է վճարէ մօտաւորապէս չորս միլիառ տոլար, իսկ Անգլիոյ՝ 800 միլիոն անգլիական ոսկի։

Ասկէ զատ Ֆրանսա 405,000,000 տոլար կը պարտի Մ. Նահանգներու՝ ամերիկեան բանակի Ֆրանսա ձգած գոյքերու գնման արժէքը։ Այս գումարը յառաջիկայ Օգոստոս 1ին անմիջապէս վճարելի պիտի դառնայ, եթէ երբեք Ֆրանս. խորհրդարանը չվաւերացնէ Պէրանժէ-Մէլլըն համաձայնագիրը, կընքուած 1926ին։

Սովորաբար յուլիս 13ին խորհրդարանը կը ստանայ իր ամառնային արձակուրդը մինչեւ հոկտեմբեր։ Կառավարութիւնը պ՛տի աշխատի այդ համաձայնագիրը վաւերացնել տալ ամառնային արձակուրդէն առաջ։ Կը կարծուի թէ կառավարութիւնը այս մասին վստահութեան խնդիր պիտի դնէ։

Լաւատեղեակ շրջանակներու մէջ այն կարծիքը կը տիրէ թէ խորհրդարանը պիտի վաւերացնէ պարտքերու համաձայնագիրը՝ երկու վերապահումներով. 1 Համաձայնագիրը գործադրելի կը դառնայ այն ատեն միայն՝ երբ միւս շահակից պետութիւնները՝ Գերմանիա, Անգլիա, Պելճիքա եւ Իտալիա եւս կը վաւերացնեն։ 2.— Ֆրանսա կը դադրեցնէ իր վճարումները Անգլիոյ եւ Ամերիկայի, երբ Գերմանիա չի վճարեր Երկկի ծրագրին համաձայն իր պարտական եղած գումարները։

Հունոսի պարպումը

Գերմանիոյ արտաքին նախարար Շթրէզէման, Սպանիայէն փարիզ հասաւ երէկ առաւօտ։ Կէսօրին այցելեց Պրիանի, որ ճաշի վար դրաւ զայն։ Հացկերոյթին ներկայ էին նաեւ վարչապետ Փուանքարէ եւ ելմտական նախարար Շէրոն։ Կարեւոր խօսակցութիւններ տեղի ունեցան այս պետական մարդոց միջեւ՝ Երկկի ծրագրին զանազան մասերամասնութեանց եւ Հունոսի գրաւեալ հողամասերուն պարպումին շուրջ։ Շթրէզէման Մատրիտի մէջ Պրիանի հետ այս խնդիրներու մասին տեսակցութիւններ ունեցած էր արդէն։ Երկկուան հանդիպումին մէջ ո եւ է որոշում կարելի չեղաւ տալ, քանի որ Շթրէզէման Մատրիտէն յետոյ դեռ ուղղակի շփում չէ ունեցած իր կառավարութեան հետ։

Օգոստոսին Լոնտոնի մէջ պիտի գումարուի Միջդաշնակցային խորհրդաժողովը, որուն պիտի մասնակցին Ֆրանսայի, Անգլիոյ, Պելճիքայի եւ Իտալիոյ արտաքին նախարարները. հաւանաբար ներկայացուցիչ մը պիտի ունենայ նաեւ Ամերիկա։ Մինչ այդ, Ֆրանսա եւ միւս պետութիւնները վաւերացուցած պիտի ըլլան Երկկի ծրագիրը։ Հունոսեան հողերը գրաւող 55 հազար ֆրանսացի, անգլիացի եւ պելճիքացի զինուորները պիտի պարպեն Մայնսը, Քոպլէնցը եւ Վիսպատընը ու սեպտեմբեր 1էն սկսեալ Գերմանիա պիտի սկսի իր վճարումները՝ համաձայն Երկկի ծրագրին։

Իտալական պետոյտը եւ Լօզանի դաշնագիրը

Թաւրզի Պոլսոյ Թղթակիցը կը հեռագրէ.

Կը տեղեկանամ թէ Նեղուցներու յանձնաժողովը որոշած է բողոքել վերջերս 35 իտալական չրօդանաւերու Սեւ Ծով այցելութեան դէմ։

Լօզանի դաշնագրին համաձայն, ոեւէ պետութեան Նեղուցներէն ներս դէպի Սեւ ծով ղրկած առաւելագոյն ուժը պէտք չէ անցնի Սեւ ծովու եզերքի ամէնէն զօրաւոր պետութեան համապատասխան ուժերը։

Ներկայիս խորհրդային միութիւնը իր 21 չրօդանաւերով Սեւ ծովու ամէնէն զօրաւոր պետութիւնն է։

Նեղուցներու յանձնաժողովին լուր տրուած չէր թէ իտալական չրօդանաւերը Սեւ ծով պիտի երթան, ու ոեւէ բողոք չեղաւ՝ երբ անոնք Իտալիայէն Պոլիս հասան։

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Դ. էջ)

ԵՐԿՐԱՇԱՐԺ ՅՈՒՆԱՍՏԱՆԻ ՄԷՋ

Աթէնք, 18 յունիս.— փոթորիկ մը պայթեցաւ վոլոյի վրայ։ երկրաշարժի ցնցումներ ալ զգացուեցան։

փաթրասի մէջ եւս փոթորիկ պատահեցաւ, կարեւոր վնասներ պատճառելով։

ՅԷՓԼԻՆԻ ՆՈՐ ԹՈՒՅԼԸ

Քրիտրիխսհաֆէն, 19 յունիս.— Կոմս Յէփլինի վրայ անիրաժեշտ փոփոխութիւնները կատարուեցան։ Հսկայ օդապարիկը յուլիս 15ին պիտի կրնայ ճամբայ ելլել՝ աշխարհի շրջանը կատարելու համար։

ՀԻՒՊԱՏՈՍ ՄԸ ԱՆՋՆԱՍՊԱՆ

Նուրէմպէրկի (Գերմանիա) Ֆրանս. հիւպատոս վօշիէ անձնասպան եղաւ՝ օդային կագի ծորակները բանալով։

վօշիէ անբուժելի հիւանդութենէ մը կը տառապէր։

ՇՐԱՅՊԸՐ ԱՄԵՐԻԿԱ ԿԸ ԴԱՌՆԱՅ

Երեքշաբթի օր Ազման Լոթի իր պանդոկը հրաւիրէ լրագրողները եւ բացատրութիւններ տուաւ անոնց անդրատլանտեան թռիչքին մասին։ Շերքեց կարգ մը թերթերու տուած այն լուրը թէ երիտասարդ ամերիկացի Արթըր Շրայպըր «Գեղծանիկ»ին մէջ մտած էր իրենց հաւանութեամբ եւ ո՛չ թէ գաղտագողի։ Աւելցուց թէ Շրայպըրը Ամերիկա կը դրկէ հինգշաբթի (այսօր) «ԼէվիաԹան» շոգենաւով։

Շրայպըր զանազան թատրոններէ եւ շարժանկարի ընկերութիւններէ հրաւէր ստացած է արդէն, Շրայպըր խոստացած է իր շահած դրամին կէսը տալ օդանաւորդներ Ասոլանի եւ Լըֆեվրի։

ՄԱՐՈՔԻ ՍՈՒԼԹԱՆԸ

Մարոքի սուլթան սիտի Մոհամմէտ Պէն Եուսէֆ Ֆրանսա հասաւ, կը ճամբորդէ անպաշտօն կերպով։

ՕՏԱՐԱԿԱՆՆԵՐԸ ՖՐԱՆՍԱՅԻ ՄԷՋ

Ամառնային եղանակին հետ Ֆրանսա դարձեալ ողողուեցաւ օտար զբօսաշրջիկներով, որոնք կուգան զանազան երկիրներէ, մանաւանդ Անգլիայէն, Գերմանիայէն, Հիւսիսային եւ Հարաւային Ամերիկաներէն, Նոյնպէս բազմաթիւ զբօսաշրջիկներ կուգան սկատինաւեան երկիրներէն, Եգիպտոսէն եւն.։

Միւս կողմէ ուրիշ երկիրներ ալ զբօսաշրջիկներ կ'ընդունին, Պարչելոնայի ցուցահանդէսը դէպի Սպանիա կը քաշէ բազմաթիւ օտար հետաքրքիրներ։ Աւստրիա եւ Չուկոսլաւիա նոյնպէս արձակուրդի կեդրոններ են, Ֆրանսացի միջակ դասակարգը կը գոհանայ արձակուրդը անցընելով ծովեզերեայ համեստ վայրի մը մէջ։

Ի ՊԱՏԻՒ ՕԴԱՆԱՒՈՐԴՆԵՐՈՒՆ

Ֆրանսական իշխանութիւնները ամէն պատիւ կը շռայլեն Ատլանտեանի երեք հերոսներուն։ Օդանաւային նախարար Լօրան Էյնաք պաշտօնական ընդունելութիւն ըրաւ անոնց եւ յայտնեց թէ Պատուոյ Լէգէոնով պիտի պատուուին։

Հանրապետութեան նախագահ Պ. Տումէրկ ընդունեց զանոնք երէկ։ Նոյնպէս երէկ Բազաքապետարանին մէջ պաշտօնապէս ընդունուեցան Ասոլան, Լը Ֆէվրը եւ Լոթի, որոնք յետոյ Մերակոյտին եւ Երեսփ. Ժողովին կողմէ եւս պատուասիրուեցան։

Ի՞ՆՉՊԵՍ ԱՏԼԱՆՏԱՑՈՒՄԸ ՎԱՃԱՌՔԻ ՊԱՏՃԱՌ Է

Ամո Նալոչեան, որուն լիազօրութիւնը կը լրանայ ապրիլ ամսուն, ինչպէս կը տեսնուի հետեւեալ հրապարակագրութենէն, ինքզինքը պատրաստած է ներկայանալու նոր ընտրութեան մը առջեւ։

Ամէն անգամ որ ատոր մասին խօսք մը կ՚ըլլայ, ան կ՚ըսէ թէ ինք ոչ մէկ անգամ ըսած է թէ պիտի չվերընտրուի։ Ան կ՚ըսէ թէ ինք ոչ մէկ անգամ ըսած է թէ պիտի չվերընտրուի։ Ան կ՚ըսէ թէ ինք ոչ մէկ անգամ ըսած է թէ պիտի չվերընտրուի։

Ինչո՞ւ ան այդ կերպով կը խօսի։ Ինչո՞ւ ան կ՚ուզէ որ ամէն անգամ որ ատոր մասին խօսք մը կ՚ըլլայ, ինք կրկնէ թէ ինք ոչ մէկ անգամ ըսած է թէ պիտի չվերընտրուի։

ՀԱՅՈՑ ՎԱՐԴԱՊԵՏԸ

Ի ՀԱՅՍՏԱՆ

Ա

Ամենայն ազգ իւր ազգային պատմութիւնը ունի, որ ազգին ծագումը, անոր ճակատագրական դէպքերը, անոր յաջողութիւնները եւ անոր անկումները կը պատմէ։ Ազգային պատմութիւնը ազգին համար նոյն նշանակութիւնն ունի, որ անհատին համար անոր կենսագրութիւնը։ Ինչպէս անհատը իր կենսագրութեան մէջ կը գտնէ իր անցեալին ամբողջական պատկերը, իր ներկայ վիճակին պատճառները եւ ապագային համար ալ կը ստանայ ուղղութիւն եւ ցոյց, նոյնպէս ալ ազգը իր պատմութեան մէջ կը գտնէ իր անցեալին, ներկային եւ ապագային ամբողջական պատկերը։

Ազգային պատմութիւնը ազգին համար ունի նաեւ ուրիշ մեծ նշանակութիւն մը։ Ազգերը իրարու հետ ունին մրցակցութիւն մը, որ կը կոչուի քաղաքակրթութիւն։ Ամէն ազգ կ՚ուզէ ուրիշ ազգերէն յառաջ անցնիլ, ուրիշ ազգերէն աւելի լաւ ըլլալ։ Ասոր համար ամէն ազգ կ՚ուզէ ուրիշ ազգերուն ունեցածը ինք ալ ունենալ, ուրիշ ազգերուն ընթացած ճամբան ինք ալ բռնել։ Ասոր համար ամէն ազգ կ՚ուզէ ուրիշ ազգերուն պատմութիւնը գիտնալ, որպէսզի անոնց ընթացած ճամբան գիտնայ եւ ինք ալ անոնց պէս յառաջդիմէ

Տարակոյս չկայ որ իտալական իշխանութիւնները ծանօթ էին այս սեղմումին, քանի որ իտալական 35 ջրօդանաւերէն 21ը տարբեր, 14ը տարբեր ճամբաներով գացին Պոլսէն Սեւ Ծով։ Այս մեթոտը սակայն ոեւէ կերպով չի կրնար պահպանել ուժերու հաւասարակշռութիւնը Սեւ Ծովու մէջ։

Լօզանի դաշնագրին այս կէտին վերաբերեալ յօդուածը հետեւեալն է. «Ամբողջ ոյժ զոր ո եւ է պետութիւն կրնայ ղրկել Նեղուցներու ճամբով դէպի Սեւ Ծով, պէտք չէ ըլլայ աւելի մեծ քան Սեւ Ծովի եզերեայ ամէնէն զօրաւոր պետութեան նաւատորմը այդ ծովին մէջ...»։

Նեղուցներու յանձնաժողովին նախագահն է ծովակալ Վասըճի փաշա, անդամներն են՝ անգլիացի, ֆրանսացի, իտալացի, ճափոնցի, հելլէն, ռումանացի եւ պուլկար։

Թիֆլիսի ցոյցերը եւ Կարախանի հաւատիվը

Մոսկուայի պաշտօնական «Թաս» գործակալութիւնը կարգ մը տեղեկութիւններ կը հաղորդէ Թիֆլիսի ծանօթ ցոյցերուն մասին։ Կ'ըսէ թէ յունիս 8ի առաջին ցոյցէն յետոյ, յունիս 12ին աւելի պատկառազդու ցոյց մը եւս կատարուեցաւ։ Ցուցարարներու զանազան խմբակցութեանց կողմէ ծայրայեղութիւններ գործուեցան։ Լեհաստանի հիւպատոսարանին վրայ նեխած հաւկիթներ նետուեցան։ Լեհ հիւպատոսարանի պաշտօնեաները չեն կրցած պահել իրենց պաղարիւնը։

Յունիս 13ին Մոսկուայի լեհ դեսպան փաթէկ երբ արտաքին փոխ-գործավար Կարախանի ներկայացաւ, այս վերջինը ցաւ յայտնեց եղածին համար։ Փաթէկ պահանջեց որ միջոցներ ձեռք առնուին՝ Թիֆլիսի լեհ հիւպատոսարանը պաշտպանելու համար։

Կարախան խոստացաւ անհրաժեշտ ընել՝ նման միջադէպերու կրկնութիւնը արգիլելու համար։ Փաթէկ դիտել տուած է որ Վրաստանի մէջ բողոքի շարժումը մեծ համեմատութիւններ ստացած է, հակալեհ բազմաթիւ բանաձեւեր քուէարկուած են։ Դեսպանը աւելցուցած է որ նման դէպքեր կրնան վնասել լեհ եւ խորհրդային յարաբերութեանց։

Կարախան պատասխանած է թէ այս դէպքերուն պատճառը պէտք է փնտռել այն զայրոյթին մէջ որ առաջ եկած է խորհրդային միութեան, մանաւանդ խորհրդային Վրաստանի մէջ, այն ծանակցութեան հետեւանքով զոր լեհ կառավարութեան ներկայացուցիչները բերած էին Վարշաւայի մէջ՝ Վրաստանի անկախութեան տարեդարձին առթիւ։

Սովը խորհրդային դրախտին մէջ

Մոսկուայի պաշտօնական գործակալութիւնը կը հաղորդէ որ խորհրդային միութեան գործավարներու խորհուրդը պաշտօն տուաւ առեւտրական գործավարութեան պահպանել դինեբրու մակարդակը ներկայ տարուան ընթացքին՝ գնելով նոր հունձքին ցորենը։

Նոյնպէս որոշեց 1929-1930 շրջանին ալ շարունակել քարտի դրութիւնը՝ հացի համար։

Այս պաշտօնական տեղեկութիւնը ցոյց կուտայ թէ խորհրդային կառավարութիւնը ոեւէ բարելաւում չի նախատեսեր երկրի տնտեսական կացութեան մէջ՝ մանաւանդ պարենաւորման տեսակէտով, ու կ'ուզէ շարունակել իր սեղմիչ մեթոտները։ Այս քաղաքականութիւնն էր որ գիւղացիներու մէջ դժգոհութիւն եւ կրաւորական դիմադրութիւն առաջ բերած էր։ Հետեւաբար կասկած չկայ թէ ներկայ տագնապը աւելի եւս պիտի ծանրանայ։

Հելլենեւսուլկար սահմանին վրայ

Սելանիկէն կը հեռագրեն.— Գ. զօրաբանակի հրամանատարութիւնը կը հաղորդէ որ քոմիթաճիներու խումբ մը անցաւ Հելլէնեւսուլկար սահմանագլուխը, ուղղուելով Փորոյայի վրայ։ Հոն ընդհարեցաւ հելլէն պահակազօրքին հետ։ Քոմիթաճի մը սպաննուեցաւ։ Միւսները փախան։

Աւստրիան հակակշիռ ազատեցաւ

Դաշնակից պետութեանց դեսպանախորհուրդի նախագահը նամակով մը կը հաղորդէ Ազգերու Դաշնակցութեան ընդհ. քարտուղարին թէ Աւստրիոյ մէջ գործող միջդաշնակցային զինուորական մարմինն պաշտօնը վերջ գտած է։

Այս որոշումը հաղորդուեցաւ Ազգերու Դաշնակցութեան պետութեանց։

Կիներու համաժողովը Պերլինի մէջ

Երեքշաբթի օր Պերլինի մէջ բացուեցաւ քուէպահանջ կիներու 25ամեայ յոբելինական համաժողովը։ Պատգամաւորներ ունին 45 երկիրներ։ Կարեւոր թիւ մը կը կազմեն ընկերվարական կիները։ Գերմանիոյ ընկերվարական վարչապետ Հէրման Միւլլերի կինը, Տիկ. Սէվէրինկ, Տիկ. Հիլֆէրտինկ, Տիկ. Լէօպէ, Տիկ. Էպէրթ եւ ուրիշներ կը ներկայացնեն գերման քուէպահանջ կիները։

Գերմանիոյ արտաքին նախարար Մէվէրինկ ողջոյնի խօսք արտասանեց համաժողովին մէջ։

Խօսուեցան բազմաթիւ ճառեր։ Փոխ-նախագահուհի Ատէլ Շրայպըր, որ երեսփոխան է Ռայխսթակին մէջ, իր ճառին մէջ ըսաւ թէ ուրբաթ օր Պերլինի բանուորուհիները 25 երկիրներու ներկայացուցիչներուն հետ ցոյց պիտի կատարեն խաղաղութեան եւ ազատութեան համար։

Մեծ հրդեհ մը Գերմանիոյ մէջ

Պերլինէն կը հեռագրեն.— Սաստիկ հրդեհ մը Ալթ-Մոապիթի մէջ փճացուց քիմիական արտադրութեանց գործարան մը։

Բանուորները՝ խելայեղ՝ դէպի ելքի դուռները վազեցին, սակայն շուտով բոցերը հասան վերի յարկերը, ուր 100է աւելի մարդեր կ'աշխատէին։ Ասոնք ստիպուեցան 5րդ յարկէն վար ցատկել սաւաններու վրայ, զորս բռնած էին հրշէջները։

Բազմաթիւ բանուորներ ծանր այրուածքներ ստացան։ Հարցաքննութիւն բացուեցաւ։

Երկաթուղիի արկած

Պրիւքսէլ, 19 յունիս.— Կրամոնէն կը հաղորդեն որ այս առաւօտ ժամը 5ին բանուորական երկու կառախումբեր ընդհարում ունեցան։ Արդիւնք՝ 8 մեռեալ եւ բազմաթիւ վիրաւորներ։

Հ. Յ. ԴԱՇՆԱԿՑՈՒԹԻՒՆ

ՍԷՆ ԹՒԹԻՒՆԻ կոմիտէն ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ բոլոր ընկերները վաղը Ուրբաթ իրիկուն ժամը 8.30ին Place de Peupleի սրճարանին վերնայարկը։ Օրակարգ՝ ԺԱ. ընդհ. ժողովի մասին կը զեկուցանէ ընկ. Գուլումճեան։

ԼԻՈՆԻ Շրջ. կոմիտէն սոսկողաբար ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ պուլվուանի ընկեր - ընկերուհիները այս Շաբաթ իրիկուն ժամը 8.30ին ծանօթ հաւաքատեղին։ Օրակարգ՝ նոյնպէս։

ՊԵԼՎԻԼ Ռոստոմ կոմիտէի ժողովը՝ այս Շաբաթ իրիկուն ժամը 8.30ին 131 Fbg. du Temple։ Ընտրութիւն ներկայացուցիչներու։

ՇԱՎԻԼ Արդութեան Ընթ. կոմիտէի ընդհանուր ժողովը՝ վաղը ուրբաթ երեկոյ ժամը 8.30ին, Սէն - Լազար - Շավիլ կայարանին քովի սրճարանը։ Ժողովը կը փակուի ճիշդ 10.30ին։

ՎԱԼԱՆսի շրջ. կոմիտէն ժողովի կը հրաւիրէ բոլոր ընկերները այս Բշ. իրիկուն ժամը 8ին սովորական հաւաքատեղին։ Օրակարգ՝ վալանսի շրջ. պատգամաւորական ընտրութիւն։

ՓՈՆ տ'Օպնայի շրջ. ընդհ. ժողովը՝ այս կիրակի ժամը 2ին իր գրադարանի սրահին մէջ, կարեւոր օրակարգ։ Ընկերներու ներկայութիւնը անհրաժեշտ է։

"ՄԱՅԻՍ 28,,Ը ԿՐԸՆՈՊԼԻ ՄԷՋ

Այս կիրակի ժամը 2ին Հայոց եկեղեցին, 17 Rue Bayard
կը խօսի՝ ԸՆԿ. Մ. ԳՈՒՅՈՒՄՃԵԱՆ
Երգ, արտասանութիւն, եւայլն

ԴԱՇՏԱՀԱՆԴԷՍ ՇԱՎԻԼԻ Ա.Ջ ԿՈՂՄԻ ԱՆՏԱՌԻՆ ՄԷՋ

Կազմակերպուած Հ. Յ. Դ. Արդութեան կոմիտէի կողմէ

Այս կիրակի առաւօտէն մինչեւ իրիկուն։ Երգ, արտասանութիւն, նուագ եւ պար, ամէն ոք ազատ է ծաշը միասին բերելու։ Տեղւոյն վրայ ըմպելիք եւ չոր կերակուրներ կը ծախուին։

ՕՐ. ԱԼԻՍ ԳԱՎՈՒԳՃԵԱՆԻ (12 տարեկան)

ԳԵՂԱՐՈՒԵՍՏԱԿԱԿԱՆ ՊԱՐԻ ԵՐԵԿՈՅԹԸ

Salle d'Iéna, 10 Ave. d'Iéna, *Մէթրօ՝* Iéna *Այս Ուր. իրիկուն ժ.ը 9ին*

Դաշնակով կ'ընկերանայ Hadley Hemingway, *կը ժամնակցին՝* Պ. Ֆիլիպ Աղազարեան(*ջութակ*), Տիկ. Թաթիանա Վ.աֆովսկի(*դաշնակ*) *եւ Թառիստ Աբգար։*

Շ. ԳԱՐԱՀԻՍԱՐԻ ՀԵՐՈՍԱՄԱՐՏԻ 14ՐԴ ՏԱՐԵԼԻՑԸ ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՄԷՋ

Նախաձեռնութեամբ Շապին Գարահիսարի Արիւնոտ Դաշտի «Անդրանիկ» միութեան։ Այս կիրակի ժամը 2ին Պուլվար Ռապթոյի ընդարձակ պարտէզին մէջ, կը խօսին՝ քաղաքական կուսակցութիւններու ներկայացուցիչները։

Հանդիսավայր երթալու հաժար Քանըպիէէն առնել 46 եւ 84 թիւ թրամուէյները։

ԴԱՇՏԱՀԱՆԴԷՍ

կազմակերպուած Պուա-Քոլոնպի Սահակ Մեսրոպ Գրադարանի եւ Հ. Մ. Ը. Մ.ի ժամնաճիւղին կողմէ։ 7 յուլիս կիրակի օր Արժանթէօյլի մէջ։ Մանրամասնութիւնները մօտ օրէն։

ԱՆԱՏՈԼՈՒԻ ԲԵԿՈՐՆԵՐՈՒՆ ՀԱՄԱՐ

Թաւրիզի Վաղպուրականի Հայր. Միութեան վարչութեան նախաձեռնութեամբ յօդուտ կասարիոյ Հայ որբերու օգնութեան եւ տեղափոխութեան կազմակերպուած հանգանակութեան մասնակցող նուիրատուներու ցուցակը։—

Ատրպատականի Հայոց Ազաջնորդարան՝ 50 ղրան, Վաղպուրականի Հայր. Միութիւն՝ 100, Ա. Տէր Աբրահամեան՝ 100, Տիկ. Պ. եւ Գիսակ Սարաճեաններ՝ 50, Ոմն՝ 50, Ե. Սուրիկեան՝ 50, Բժ. Ա. Դսրագաշեան՝ 50, Բժ. Զ. Փիլոսեան՝ 50, Տիկ. Ա. Պարոյրեան՝ 50, Բժ. Բ. Բաղտասարեան՝ 50, Ընտրութիւն «Օպէլ»ի ներկայացուցիչներ՝ Մ. Բաղտասարեան, Ն. Նալբանդեան եւ Ս. Բէկ՝ 50, Բժ. Ս. Եղիազարեան՝ 50, Մ. Էվրէնեան՝ 50, Ա. Խաչիկեան՝ 50, Ոմն՝ 50, «Վան» Ռսկերչանոց՝ 40, «Վաճառ» Ռսկերչանոց՝ 30, Ընկերութիւն «Բիւրժա»՝ 25, Տիկ. Հ. Խաչիկեան՝ 20, Բժ. Ռ. Տէր Ստեփանեան՝ 20, «Իրան» Ռսկերչանոց՝ 20, «Օրիանդ» Հիւրանոց՝ 20, Ոմն՝ 20, Տիկ. Ա.Ս.Սարգսեան՝ 10, Լ. Ջուխասըզեաը՝ 10, Ա. Զիլինգարեան՝ 10, Օր. Ս. Ամատունի՝ 10, Ց. Քինկէօզեան՝ 10, Հ. Փիլոֆֆեան՝ 10 եւ Ատամնաբոյժ Ց. Բենիկեան՝ 5 դրան։ Ընդհանուր գումար՝ 1110 դրան կամ օրուան սակով ֆրանսական ֆրանք՝ 2548,80։

Վարչութիւնս այսու կը յայտնէ իր շնորհակալութիւնը բոլոր նուիրատուներուն եւ հանգանակիչ յանձնախումբին։

Թաւրիզի Վաղպուրականի Հայրենակցական Միութեան Վարչութիւն։

(*Կնիք*)

ԽՄԲ.— Գումարը տես «Յառաջ» 19 յունիս։

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

ԱԼՖՈՐՎիլի Ա. Ե. Հ. Կարմիր Խաչի ժամնաճիւղի անդամական ժողովը՝ այս կիրակի ժամը 4ին ծանօթ հաւաքատեղին, կը բանախօսէ Բժ. Ա. Պողոսեան, կիներու համար շահեկան բժշկական նիւթի մը մասին։ Ժողովին ներկայ կ'ըլլան Ա. Ե. Հ. Կ. Խաչի Կեդր. Վարչութեան անդամները։ Բանախօսութեան կրնան ներկայ ըլլալ նաեւ Հ. Կ. Խաչի համակիր հայրենակցուհիները։

(*կնիք*)

ՓԱՐԻԶի եւ շրջանի Ատափազարցիներու Հայրենակցական միութիւն մը կազմելու համար ընդհ. ժողովի կը հրաւիրուին բոլոր Ատափազարցիները այս կիրակի ժամը 2ին՝ 40 Rue de Belleville։ Օրակարգ՝ վաւերացում ծրագիր-կանոնագրի եւ ընտրութիւն վարչութեան։ Կը հրաւիրուին անդամ եւ ոչ անդամ բոլոր հայրենակիցները։

ՌՈՒՍԱՀԱՅ կանանց միութեան ընդհանուր ժողովը՝ տեղի կ'ունենայ այս շաբաթ օր, ժամը 3ին Հ. Հ. Պատուի ակութեան շէնքին մէջ 71 Av. Kléber, Paris (16e). Օրակարգ՝ 1. Տարեկան հաշիւ միութեան միջոցների մասին, 2. Հաշիւ միութեան գործունէութեան նոյն ժամանակուայ համար, 3. Հաշիւ վերաքննիչ մասնաժողովի, 4. Ընտրութիւն վարչութեան եւ վերաքննիչ մասնաժողովի։ Բոլոր անդամներից խնդրւում է ներկայ գտնուիլ։

ՄԱՐՍԷՅԼի Ա. Ե. Հ. Կ. Խաչի մասնաճիւղին ընդհ. ժողովը՝ այս կիրակի ժամը 2.30ին սովորական հաւաքատեղին։ Ներկաներու թիւը օրինական պիտի նկատուի։

ԼԻՈՆի Զ. Ե. Ո. Միութեան ընդհ. ժողովը՝ այս կիրակի առաւօտ ժամը 8.30ին, Cours Lafayette*ի սրճարանին եռաւիղ սրահը։*

ՆԱՄԱԿԱՑՈՒԹ

Մարսէյլ, Կ. Մ.— *Ընդհակառակն, Շարունակեցէք։*

ՁԵՐՄԱԿԵՂԷՆի խնթ. Pigalle, 3 *փ., պայլ 9 տ., վարձք 2000, պատեհութ. կանխիկ 35,000,* Moindre 17 rue des Archives.

ՏՕՔԹ. Մ. Տ. ՆՈՐԱՑՐ

ՆԵՐՔԻՆ եւ ԿԻՆԵՐՈՒ ՀԻՒԱՆԴՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

17 Rue Lamartine, PARIS (9e)

Tél. Trudaine 92—47, *Մէթրօ՝* Cadet, Nord Sud, N.D. de Lorette

Ամէն օր 14—19 կիրակի եւ տօն օրեր 10-12 և ժամադրութեամբ

ՀԱՑ ՍԱՓՐԻՉ SALON DE COIFFEUR
ՄԱՆԻՔԻՒՐ, ՕՆՏԻԼԱՍԻՈՆ ԵՒԱՅԼՆ

ԱՐԹԱԿ ԳԷՈՐԳԵԱՆ

Ընկերակցութեամբ ՎԱՀԱՆ ՏՕՆԻԿԵԱՆի, կը ծանուցանէ իր յաճախորդներուն թէ իր խանութը փոխադրած է Նախկին խանութին դիմացը։ Բացուելը կը կատարուի այսօր Հինգշաբթի,
12 Rue de Nesles (Ռիւ Ֆոֆէնի մէջ), *Մէթրօ* Odéon

Կ'ՈՒԶՈՒԻ *վարպետ դերձակ մը քաղաքային եւ զինուորական հագուստներ կարելու համար։ Մինայուն գործ։ Լաւ վճարում։ Դիմել՝* A. MOULS, 1 Rue du Maréchal Joffre, Versailles.

ԵՐԻՏԱՍԱՐԴԱՆԱԼՈՒ ԳԱՂՏՆԻՔԸ

Vigorax du Dr. Bing (Laboratoire des Produits du Dr Bing) միակ դեղն է որու գործածութեամբ ամէն տարիքի մարդ ինքզինքը կը զգայ ուժեղ, առոյգ եւ երիտասարդ։

Vigoraxը կը զօրացնէ ջղային կեդրոնական դրութիւնը, արմատապէս կը բուժէ անկարողութիւնը, մտային տկարութիւնը եւ սեռային ջղասպառութիւնը։

Vigoraxը կ'երիտասարդացնէ եւ կ'ուժեղացնէ մարմինը առանց վնասելու, որովհետեւ toxique չի պարունակեր։

Դեմել նամակով միակ կեդրոնատեղին՝ Massis Salyandjian, 115 Bld. Ney, Paris (18e)։ Գին Ֆրանսայի համար 20 ֆրանք, ուրիշ երկիրներ 50 Ֆր.։ Մանրամասնութիւններ փափաքողներէ կը խնդրուի դրկել 1 Ֆր.ի նամակադրոշմ։ Բացատրագիրը ձրի։

ԿԱՐԳ մը ապսպրանք ընողներ իրենց հասցէն որոշ գրած չըլլալով, կը խնդրենք գրել՝ Ֆրանսերէն եւ ընդհատելի։

ՓԱՍՏԱԲԱՆ
ԳՐ. ԹԷԼԼԱԼԵԱՆ (ԳՐԻՄԻԹԷԼ)

Contentieux Général, R. C. Seine 423631
Հեռաձայն Ménilmontant 66-64

Ամէն տեսակ դատեր, վարչական գործեր եւ պաշտօնական գրութիւնք, ամենայար պայմաններով։

Արկածի դատեր, մասնագիտութիւն։ Առանց կանխավճարի։ Ընդունելութեան ժամեր, առաւօտ 9.30էն 10.30, կէսօրէն վերջ 2-3 եւ 7էն 8.30։ Մէթրօ՝ Ménilmontant. *Թրամվէյ 5 եւ 26, Օթօպիւս* BC, BG, O *եւ* Q.

Հասցէ՝ G. Tellalian, avocat, 72 Rue de Ménilmontant, Paris (XX)

ԲԺՇԿԱԿԱՆ ԴԱՐՄԱՆԱՏՈՒՆ

39 Bld. de Strasbourg, *Մէթրօ՝* CHATEAU D'EAU

կար տը Լ'Էսթի մօտ, հեռ. PROVENCE 69-38

ՅՕԴԱՑԱԻ, ՋՂԱՑԱԻ, ԱԶԴՐԱՋՂԱՑԱԻ (սիաթիք)
ԿԻՆԵՐՈՒ ՀԻՒԱՆԴՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

Դարմանումը ելեկտրականութեան առաջին իսկ փորձերով (ցիաթէրմի, անդրմանիշակագոյն ճառագայթներով, հօթ ֆրէքանս, կալվանօ-ֆարատիք).

Դարմանում գաղտնի հիւանդութեանց եւ անկարողութեան, չնորհիւ շիճապատուաստի եւ հիւթաբուժութիւն։

Ա Ր Ե Ա Ն Ք Ն Ն Ի Ր Ի Ն
Հիւանդ կ'ընդունի ժամը 10—12 եւ 3—7

ՀԱՑԿ. ԲՈՒԺԱՐԱՆ - POLYCLINIQUE de BELLEVILLE
ՑԷՐ եւ ՑՕՐԷՆ՝ ՏՕՔԹ. ԳՐԳՈՑԵԱՆ
29, Rue (Place) des Fêtes, Paris, XIX. Tél. Nord 96 - 61

Բաց է ամէն օր, ուր շատ մը մասնագէտ բժիշկներէ կը խնամուին ամէն տեսակ ներքին եւ վէնէրական հիւանդութիւններ։ Աչքի մասնագէտը կ'ընդունի Գշ., Եշ. եւ Շաբաթ օրերը ժամը 4—6։ Քթի, կորդի ու ականջի մասնագէտը ամէն Երեք. եւ Շաբաթ օրերը ժամը 2—3։ ԱՏԱՄՆԱԲՈՅԺը ամէն օր ժամը 9էն 19։

ԳԱՐԵԶՐԱՑՈՒԻՆ VETZEL
1 Rue Auber
(Place de l'Opéra)
ՆԱԽԱՃԱՇ, ԸՆԹՐԻՔ
ԱՄԵՆԱԼԱՒ ԳԱՐԵՋՈՒՐԸ

ՀԱՑԵՐԷՆ ՓԼԱՔՆԵՐ

ՈՒՆԻՆՔ Ֆոնոկրաֆներ եւ յայտնի արուեստագէտներու փլաքները՝ Հայերէն, ցունարէն, Թուրքերէն, Հրէերէն, Արաբերէն, Սպաներէն, Ալժերիական, Թունուզական եւ Մարոքեան։ Միակ ներկայացուցիչը Ֆրանսայի։ Դիմել՝ Jos. de Padova, 117 Passage du Caire, Paris (2e)։

ՄԱՍՆԱԳԷՏ ԲԺԻՇԿՆԵՐ

96 r. Rivoli, Մէթ. Շաթլէ։ Արմատ. եւ նոր մեթոտով դարմանում արանց եւ կանանց մորթի, արիւնի եւ վէներ. հիւանդութեանց (ֆրանկախտ, ջերմամիզ.) եւ վարիսի։ Մասն. լապոռաթուառ։ Խղճամիտ եւ արագ խորհրդակցութ. ամէն օր 9—12, 2—8, Կիրակի 9—12։

J. PAPACHRISTO
44 Rue Fessart
Մէթրօ՝ Buttes Chaumont

Վերաբացած է նոր զորգերու իր արհեստանոցը զոր մէկուկէս տարիէ ի վեր փակած էր։ Նախապէս իր քով աշխատած կամ այժմ աշխատիլ փափաքող գործաւորուհիները անմիջապէս դիմեն իր հասցէին։ Աշխատանք կը տրուի արհեստանոցի եւ տուներու մէջ։ Գիներու վրայ բարձրացում եղած է։

ՁԱՇԵՑՔ ԵՒ ԸՆԹՐԵՑՔ
BOULANT
ՀԱՑԱՐԱՆ ՊՈՒԼԱՆ

Հետեւեալ չափաւոր գիներով

12 ֆրանք՝ 34 Bld. St. Michel

16 ֆրանք՝ 1 Bld. Montmartre

18 ֆրանք՝ 35 Bld. des Capucines

EMPIRE, *Միգ իք-Շօլ.* 37 Av. Wagram

IMPRIMERIE - MASSIS - ÉDITIONS
208bis, Rue Lafayette Paris (10)
Le Gérant: E. SOUVIGNY

ՅԱՌԱՋ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMÉNIEN EN EUROPE

ԲԱԺԱՆԵՈՒՄՆ

	3 ամս.	6 ամս.	Տար.
ՖՐԱՆՍԱ	35 ֆ.	70 ֆ.	140 ֆ.
ԱՆԳԼԻԱ	20 շլ.	40 շլ.	
ԵԳԻՊՏՈՍ	»	»	
ԻՏԱԼԻԱ		250 ֆրանք	
ԱՄԵՐԻԿԱ		6 տլ.	10 տլ.
ԵՒՐՈՊԱ		100 ֆ.	200 ֆ.

"HARATCH"

Directeur-Propriétaire
SCH. MISSAKIAN

Խմբագիր՝
Ե. ՄԻՍԱՔԵԱՆ

Rédaction & Administration
Խմբագ. եւ վարչութիւն
235 Faub. St. Martin
PARIS (10e)

MÉTRO LOUIS-BLANC ou JAURÈS

Հասցէի փոփոխութեան համար պէտք է վճարել 2 ֆրանք

ՈՒՐԲԱԹ
21
ՅՈՒՆԻՍ
1929

21 JUIN 1929

Ե. ՏԱՐԻ Թիւ 988

ՕՐԱԹԵՐԹ, ԱԶԳԱՅԻՆ, ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԵՒ ԳՐԱԿԱՆ

ԳԻՆ՝ 50 ՄԱՆԹԻՄ

ՏԱՐՈՒԱ ԽՕՍՔ

ՆՈՐԷՆ ՔՐՏԱԿԱՆ ՇԱՐԺՈՒՄՆԵՐԸ

Այսօր աւելի որոշ տեղեկութիւններ կան քրտական նոր շարժումներուն մասին, թէեւ մանրամասնութիւնները կը պակսին տակաւին:

Ինչպէս կ'երեւայ առաջին լուրերէն, քանի մը կէտերու վրայ միանգամայն ընդհարած են քրտական եւ Թրքական ուժերը, եւ կռիւները կը շարունակուին սաստկութեամբ: Վանի շրջակային գրաւումը չի հաստատուիր, բայց ստոյգ ադբ ւրէ կը հաղորդեն թէ Քիւրտերուն ձեռքն անցած են Վասպուրականի երկու կարեւոր կէտերը, Շատախ եւ Պաշքալէ:

Որքան կարելի է հետեւցնել այս կցկտուր տեղեկութիւններէն, ապահովաբար Թուրքերը իրենք ձեռնարկած են ընդհանուր յարձակողականի, վճռական հարուած մը տալու համար քրտական ըմբոստութեան խարիսխներուն: Արդէն ամիսներէ ի վեր զինուոր կը համախմբէին վտանգուած կէտերուն վրայ, եւ նոյնիսկ ռազմադաշտ ղրկած էին բանակի ընդհ. քննիչներէն Ֆախրի փաշան: Միւս կողմէ, զոհուհներ կատարուած էին պրշաւանքի յատկացուած զինուորներուն մէջ, որոնց մեծ մասը անվստահելի կը նկատուէր, իբրեւ մոլեռանդ իսլամ, քիւրտ կամ յոյնած և փախչելու տրամադիր:

Իրողութիւն է որ դասալքութիւնը խոշոր համեմատութիւններ առած էր վերջերս, իսկ շատ մը սպաներ զէնքի առումով կը զբաղին մինչեւ այսօր: Ա.յս բոլորին տէղ նոր ուժեր ղրկուեցան մասնաւորապէս Թոքատէն եւ Սեբաստիայէն: Պոլսոյ նորագիրներն ալ ղրկուած են կարին, առանց ազգի խտրութեան:

Քիւրտերը, իրենց կարգին, նախատեսելով վտանգը, ամէն գնով առաջ զէնք ճարելու մասին կը մտածէին: Վերջերս ճամբորդ մը կը հաղորդէր թէ խռովայոյզ շրջաններուն մէջ բոլոր զէնքի ընդունակ այրերը լեռ բարձրացած են եւ մէջտեղը կը մնան ծերունիներ, կիներ եւ երախաներ:

Ընդհանուր յարձակողականէն առաջ, Թուրքերը կը խորհէին չորրորդ ընդհ. ներուժը հոչակել, որպէսզի կազմալուծեն ազգիկներու դիմադրական ոգին եւ դիւրաւ ոչնչացնեն ճնշածը: Այդ քաղաքականութեան առաջին քայլն էր Թոուցիկներու ցրուումը օդանաւերու միջոցաւ: Անձնատուութեան հրաւէր մը, որ հետեւանք չունեցաւ, ինչպէս ըսինք երէկ: Քրքական հրապոյրները միշտ ալ ազդեցիկ են Քիւրտերուն համար, բայց «ներում» ստացողներու փորձառութիւնը սթափեցուցած է շատերը: Հոչակաւոր Քէօր Հիւսէյին փաշան անցած կեսարիայէն փախաւ իր զաւակներուն եւ Մուսա բէկի հետ, կռիւի հոտ առնելով: (Մուսան մեռաւ Սուրիոյ մէջ):

Կը Թուի թէ Ֆրանքեւերուրք նոր համաձայնութիւնն ալ ուժ տուաւ Թուրքիոյ՝ փութացնելու յարձակողականը, մանաւանդ որ եղանակն ալ նպաստաւոր է: Այդ միեւնոյն պարագան կրնայ սպառած ըլլալ նաեւ Քիւրտերուն համբերութիւնը: Բոլոր այն վայրերուն մէջ ուր կը կռուին Քիւրտերը, դրացի պետութիւնները ամուր բռնած են սահմանագիծը, եւ հաւանական է որ Սուրիոյ ճամբան ալ փակուի բոլորովին, «բարեկամական դաշինք»ով մը:

Արդարեւ, սահմանակից պետութիւններէն Խորհրդային Միութիւնը թէեւ լրջօրէն կը հետաքրքրուի քրտական շարժումով, բայց ոչ անով որ ուղղուած է Թուրքիոյ դէմ: Խորհրդային վարիչները նախապէս կը ծաղրէին քրտական ըմբոստութիւնը, իբրեւ աղա-բէկերու «էլոլթ»: Յետոյ, — բայց շատ ուշ — ըմբռնեցին որ իսկապէս ազատագրական եւ ժողովրդական շարժում է. սակայն օգտակար՝ ոչ թէ ներկայ ուղղութեամբ, այլ եթէ դառնայ Իրանի եւ Իրաքի դէմ: Այս միտքով բանակցութիւններ կը կատարուին, զէնքի եւ դրամի խոստումներ կ'ըլլան երկու տարիէ ի վեր, ոչ միայն Թուրքիոյ և Պարսկաստանի ուս հիւպատոսներուն միջոցաւ, ոչ միայն Արարատի բոլորտիքը, այլեւ ... Սուրիոյ եւ Պաղեստինի մէջ, գոնզգոյն գործակալներու միջոցաւ:

Միւս հարեւանը, Պարսկաստան, չափազանց զգոյշ քաղաքականութեան մը հետեւի: Գիտնալով հանդերձ որ ըմբոստ Քիւրտերը ո՛ր եւ է պահանջ կամ խնդիր չունին իրեն հետ, ոչ ալ կապ՝ իրանեան Քիւրտերու պարբերական եւ աւազակային յարձակումներուն հետ, Թէհրան չուզեր տհաճութիւն պատճառել իր դրացիներուն, եւ պինդ փակած է դուռները: Նոյնիսկ իր կարգին ամէն դժուարութիւն կը յարուցանէ Արարատի ըմբոստներուն դէմ, որոնք ոչ մէկ նեղութիւն կը պատճառեն իրեն:

Երրորդ դրացին, Իրաք (Մեծն Բրիտանիա), գրեթէ Թշնամական դիրք բռնած է. Մուսուլի յաղթանակէն յետոյ, եւ կարծես դժգոհ է որ Քիւրտերը Թօթուել կ'ուզեն միայն եւ միայն Թրքական լուծը: Իսկ չորրորդը, Սուրիա (Ֆրանսա), որ իբրեւ Թէ կը խորհէր քրտական օջախ մը հաստատել սահմանին վրայ, էլ-Ճէզիրէ-Նիսիպինի գծին վրայ, Մարտինէն դէպի Նարաւ, անշուշտ նոր ուղի մը պիտի բռնէ, իբրեւ հետեւանք Ֆրանքեւերուրք համաձայնութեան:

Կը հետեւի թէ՝ Քիւրտերը կռիւը կը վարեն չափազանց աննպաստ պայմաններու մէջ, արտաքին տեսակէտով:

Բայց հոն արիւն է որ կը Թափի, եւ իսլամի արիւն՝ իսլամի ձեռքով, անշուշտ արտաքին դժուարութիւնները չեն որ պիտի վհատեցնեն կռուողները: Թերեւս Թուրքերը այս անգամ ալ կը յաղթեն՝ բայց աւերակներուն եւ լեռնակուտակ դիակներուն վերեւ ձեւ ու մարմին կ'առնէ, կը հասունայ նոր դատ մը — քրտականը, այնքան նման՝ ուրիշ բախտակից ժողովուրդներու եւ մասնաւորապէս հայկական դատին:

Շ.

ՄԱՄՈՒԼ

ԲԱՐԵԿԱՄԱԲԱՐ...

Բալիֆորնիոյ «Մշակ»ը, որուն խմբագիրը նախապէս ռամկավար-ազատական էր, հետեւեալ փաղաքշական խորհրդածութիւնները կ'ընէ իր նախկին ընկերներուն մասին. (24 ժամիս).

— «Հայ տոհմային բարքերու եւ ընտանեկան սրբութեան մասին ճառող ռամկավար չէֆերը, եթէ անկեղծ ըլլային իրենց սկզբունքներուն, խօսքերուն, արտայայտութեանց եւ երդումին մէջ, պէտք չպիտի զգային շարունակ քննելու օտար իշխանաւորներու, որոնք ամէն օր ոտնակոխ կ'ընեն մեր տոհմային բոլոր սրբութիւնները:

Եթէ իրենց մէջ բոլորովին մեռած չըլլար իսկական Հայու զգացումը, այնքան շուտ չպիտի մոռնային իրենց հերոս ու նահատակ ընկերները— մինչ Շահէնը եւ Գարեգին Չիթճեանը, որոնք ինկան եղբայրասպան գընդակէ մը: Բայց ռամկավար ներկայ առաջնորդներու մեծամասնութիւնը կարծես պատիւ կը սեպէ իրեն իր երէկի ընկերներու սպանիչներուն հետ սիրաբանելը: Ասիկա մարդկային հոգւոյն ամէնէն ախտաւոր մէկ երեւոյթն է, որը որակելու համար բառեր կը պակսին մեզի:

Աշխարհ անգամ մը պղտոր ջուրի մէջ ձուկ որսալու համար նոյն այդ առաջնորդները եղբայրն իր եղբօր դէմ կը լարեն, կը խանգարեն ամէն շինարար ձեռնարկ ու շարժում, կ'արատաւորեն ամէն բարի նպատակ, կը սեւցնեն ամէն մաքուր ձգտում, բաւական է որ այս քաոսային վիճակին եւ տակնուվրայութեան մէջ անոնք յաջողին իրենց հացին իւղ քսել եւ շարունակել իրենց անպէտ գոյութիւնը:

Եւ իսկապէս ինչ լրած են այդ տիտղոսաւոր եւ մեծապատիւ առաջնորդները: Անոնց գոռոզութէ գաղուէ, Եւրոպայէն Ամերիկա, Եգիպտոսէն Շնդկաստան եւ այլուր շարունակական երթուդարձը ինչ բան աւելցուցած է իրենց կուսակցական հրմայքին եւ կոչումին վրայ,— պարտքեր միայն եւ անվճար մնացած մուրհակներ հոս ու հոն: Աչքունքոտ աչքերով այրի կիներ, որոնք դեռ կուսակցական առաջնորդներու գոհը դարձած իրենց ամուսիններուն սուգը կ'ողբան: Չշարունակենք այլեւս:

Անցեալը եւ ներկան բարեգուշակ ոեւէ երեւոյթ չունին ռամկավար չէֆերու եւ անոնց ետեւէն քալող *պարզամիտ* շարքերուն համար: Եթէ հայ իրականութեան մէջ կայ կազմակերպութիւն մը եւ հոսանք մը, որ իսկապէս «անելիք չունի», հայ ազգայնականութեան եւ հորիզոնային միջազգայնականութեան միջեւ առկախ մնացած ռամկավարներն են անոնք:

Այնպէս կ'երեւի որ ամբողջ կուսակցութեան մը մտաւոր եւ հեղաւոր նպատակը կ'ամփոփուի միայն կարգ մը «ճուճուան» գործիչներ պահելուն մէջ: Այսպէս ո՞վ պիտի հոգար ապրուստի ուրիշ միջոց չունեցող այդ գործիչներէն շատերուն իշխանավայել ամսականները: Մեզի այնպէս կը Թուի Թէ սոսկ այդ նպատակին համար չարժեր կուսակցութիւն մը պահել:

Արդէն առանց ռամկավար շարքերու վրայ բեռ ըլլալու, Հ. Ը. միութիւնը ասպետօրէն եւ անշահախնդիր կերպով կը հոգայ ռամկավար չէֆերն ու գործիչները, անոնց մեծն ու պզտիկը, *հանդերձ ընտանեօք եւ պարագայօք*: Լաւ կ'ընեն որ ռամկավարները իրենց վարչական ու կուսակցական ամբողջ կազմի ծանրութիւնը բարեգործականի վզին կապեն, իբրեւ նպաստընկալներ:

ՕՐԸ ՕՐԻՆ

ՔՐՏԱԿԱՆ ՆՈՐ ԱՊՍՏԱՄԲՈՒԹԻՒՆԸ

ՇԱՏԱԽ ԵՒ ՊԱՇՔԱԼԷ ԳՐԱՒՈՒԱԾ

Մասնաւոր աղբիւրէ մը կը հաղորդեն Թէ Արեւելեան Նահանգներու մէջ կացութիւնը շատ ծանր հանգամանք մը առած է: Քիւրտերը երկու Թեւի վրայ կը յառաջանան, մէկը Վանի հիւսիսային կողմէն, միւսը դէպի Սասուն, Նկատակ ունենալով միանալ Մանազկերտիվէ:Թուրքերը այս միացումը արգիլելու համար կարեւոր ուժեր կը կեդրոնացնեն Ղարաքիլիսէի մէջ եւ կարինի շուրջերը: Արիւնալի կռիւներ տեղի կ'ունենան: Շատախ եւ Պաշքալէ ապստամբներու կողմէ գրաւուած են:

Արոլոսի լեռներուն վրայ կռիւը սաստկութեամբ կը շարունակուի:

Պէյրութի «Օրիան» Թերթը իր յունիս 11ի Թիւին մէջ հետեւեալը կը գրէ քրտական այս նոր շարժման մասին.

— Մեր կիրակիի Թիւով հաղորդեցինք Թէ ապստամբական շարժում մը պայթած է Քիւրտիստանի մէջ: Միւսլիւմիյէ հասած ճամբորդներու բսածին նայելով, վան քաղաքը գրաւուած է ապստամբներուն կողմէ:

Քիւրտիստանէն մասնաւոր Թղթակից մը հասած ըլլալով, այսօր ի վիճակի ենք մանրամասնօրէն տալ ապստամբութեան պատմականը:

Թուրք կառավարութիւնը 1925ին ապստամբութիւնը մարեց շնորհիւ անոր որ երեք կարեւոր բանակներ շարժման մէջ դրաւ: Զսպուժը տեղի ունեցաւ երեւակայուելիք ամբողջ վայրագութեամբ:

Սակայն քանի մը հազար Քիւրտեր լեռները ապաստանած էին, իրենց հետ տանելով զէնք ու ռազմանիւթ: Այդ Թուականէն ի վեր, այս ուժերը մեթոտիկ եւ խելացի կերպով պատրաստուեցան ու կազմակերպուեցան:

Քանի մը օրէ ի վեր վան քաղաքին շուրջ — որ դեռ ապստամբներուն ձեռքը չէ ինկած — տեղի ունեցած դէպքերը ի յայտ կը բերեն գոյութիւնը կատարելապէս կազմակերպուած ծրագրի մը զոր կարելի է պարզել հետեւեալ կերպով.

Կղզիացնել արեւելեան շրջանը՝ Վանայ լիճին եզերքը՝ զրաւելով այն գիծը, որ կ'անցնի Արարատէն սկսեալ դէպի հարաւ արեւմուտք, Թանտուրէքի հիւսիսէն, Մանազկերտէն մինչեւ Սասուն, շրջան՝ որու մէջ կ'իյնան վան, Պիթլիս եւայլն քաղաքները:

Ապստամբներու գործունէութեան շրջանը կարելի է բաժնել երկու մասերու. Վանայ լիճին արեւմտեան շրջանը եւ անոր արեւելեան կողմը: Առաջին շրջանին մէջ, Թանտուրէքի և Մանթաշի հիւսիսը, ապստամբ ուժերը կը գործեն դէպի հարաւ արեւմուտք: Երկրորդին մէջ՝ Քիւրտերը կը քաշուին Սասունի ուղղութեամբ, դէպի հիւսիս-արեւելք:

Այս երկու զօրասիւները ծրագրած են իրար միանալ Մանազկերտի մէջ, որ երկու մեկնակէտներու մէջտեղ կը գտնուի:

Թուրք կառավարութիւնը կոահելով այս յատակագիծը, զինուոր համախմբած է Ղարաքիլիսայի մէջ, Թանտուրէքի ուղղութեամբ: Այս ձեւով կը յուսայ յանկարծակիի բերել ապստամբներու յետսապահները:

Էրզրումի շրջակաները համախմբուած Թրքական ուժերը կը գործեն Մանազկերտի ուղղութեամբ, արգիլելու համար քրտական երկու զօրասիւներու միացումը:

Հակառակ Քիւրտերու ձեռք բերած քանի մը յաջողութիւններուն, տակաւին վճռական արդիւնք մը չէ արձանագրուած իրենց հաշուոյն:

Երկրորդ շրջանի (Վանայ լիճ) ամէնէն կարեւոր կէտերն են՝ Ճոլամերիկ, Շատախ եւ Պաշքալէ: Այս շրջանին մէջ Թուրք գինուորները ծանր կորուստներ կրած են: Շատախ եւ Պաշքալէ Քիւրտերու ձեռքն ինկած են եւ արիւնալի կռիւներ տեղի կ'ունենան Արոլոսի յերան արեւմտեան կողմը: Վանը կրնայ գրաւուիլ ապստամբներուն կողմէ այն ատեն միայն, երբ Թուրք գինուորները պարտուին այս կռիւներու ընթացքին:

Կարելի է հաստատել Թէ Էրկիւրիի կառավարութիւնը կը գտնուի կատարելապէս կազմակերպուած ուժի մը առջեւ եւ Թէ իրեն համար կռիւը շատ ժուար պիտի ըլլայ:

ԹՈՒՐՔԵՐԸ ԿԸ ՀԵՐՔԵՆ...

Անատոլուի գործակալութիւնը էնկիւրիէն կը հաղորդէ.—

Ամբողջովին սուտ է կարգ մը Թերթերու մասնաւոր դիտումով հրատարակած այն լուրը, որուն համաձայն խռովութիւն կը տիրէ Արեւելքի մէջ: Այդ կողմերը, պարզ դէպք անգամ չկայ:

«Սօն Սաաթ»ալ այս առթիւ կը գրէ.—Հելլենական Թերթերը սկսած են յերիւրածոյ լուրեր հրատարակել մեր երկրի մասին, եւ անոնց մէկը՝ Թրակիոյ «Տարօս»ը, յաւելուած մը հրատարակած էր նոյն իսկ Անատոլուի մէջ ծագած խռովութեան մը մասին: Էնկիւրիէն եկած հեռագիրը ահա անգամ մըն ալ կը հերքէ այս մտացածին լուրերը:

Թուրքիոյ վհատը կը ծանրանայ

«Թայմզ» կը գրէ.— Խորհրդային իշխանութիւնները Օտեսայի եւ ուրիշ քաղաքներու մէջ ծանր սեղմումներ պարտադրե-

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Դ. էջ)

ԷՐԷՅԼիի ՀԱՅԵՐԸ ԿԸ ԹՐՔԱՆԱ՞Ն

Գոնիաւի «պապալըգ» Թերթը կը գրէ.—

«Մեր տեղեկութեանց համաձայն, էրէյլիի Հայերը ամէնքն ալ սկսած են միւֆթիութեան դիմել, կրօնափոխ ըլլալու խնդրանք ներկայացնելով:

Առաջին դիմողներէն Սարգիս էֆէնտիի գործողութիւնները լրացած եւ կրօնափոխութիւնը կատարուելով, յիշեալը մէհմէտ Նիազի անունը առած է:

Էրէյլիի միւս հայ հայրենակիցներն ալ նոյն ձեռնարկը ըրած են, ինչպէս կ'իմանանք»:

ՏԵԻՈՂՈՒԹԵԱՆ ՄՐՑԱՆԻՇԸ

Ֆրանսացի օդանաւորդները Լիոնէլ տը Մարմիէ եւ Ֆավրօ, որոնք երեքշաբթի առաւօտ ժամը 5·20ին ճամբայ ելած էին Պուրժէի կայանէն՝ փակ շրջանով տեւողութեան մրցանիշը կոտրելու համար, հինգշաբթի իրիկուն ժամը 10.22ին վար իջան՝ շարժիչ մեքենայի խանգարման հետեւանքով: Երկու օդանաւորդները 6517 քիլոմեթր ճամբայ կտրեցին 40 ժամ 54 վայրկեանէն, կոտրելով տեւողութեան Ֆրանսական մրցանիշը, որ 5000 քիլոմեթրով կը պատկանէր հազարապետ վայսի եւ ժիրիէի, առանց սակայն հաւասարելու անոնց ժամական միջին արագութեան: Չկրցան կոտրել հաւ մաշխարհային մրցանիշը, որ 7666 քիլոմեթր է:

ԻԶմԻՐի ԱՆԴՈՐՆԵՐԸ

Երաշտ վայրերու բնակիչներէն ոմանք իզմիր գացած էին գործ մը ճարելու համար: Մեծ մասը չէ յաջողած եւ Թշուառութեան մատնուած է: Դժբախտաբար, կ'ըսէ «Ազգամ», չկայ մարմին մը որ զբաղի այդ խեղճերով:

Ուրիշ ճար չգտնելով, անգործները խնդրած են իզմիրի քաղաքապետութենէն որ կէս նաւուղէք վճարէ իրենց, որպէս զի մերսին, Ատանա եւ Ատալիա երթան: Զրի ճամբորդելու համար դիմումի եղած է նաեւ Սէյրը Սէֆայինի, որ սակայն մերժած է:

Քաղաքապետութիւնը խընդրած է իզմիրի կուսակալութենէն ձեռնարկները կատարել Սէյրը Սէֆայինի մօտ, անգործները փոխադրելու համար:

*** Իզմիրի գաղթականներէն ճագար հոգիի Թղթածրարը քննուած եւ արդէն տեղաւորուած են: Անդին դեռ կան վեց հազար Թղթածրարներ, որոնց քննութեան համար 8 ամսուան պէտք կայ:

ՅԱԿԱՌԱՑՔԸ ԹԻՒՐՔԻՈՅ ՄԷՋ

Վիճակագրութեան մը համաձայն, 1928 տարուան ընթացքին 661,325 արտաւար (*տէօնիւմ*) ծխախոտ մշակուած է, իսկ բերքը եղած է 24,983.937 քիլօ:

Ծխախոտի մենաշնորհի վարչութեան գործարանները 1927 28ի շրջանին հետեւեալ չափով ծխախոտ պատրաստած են.—

Իզմիրի գործարաններ 677.561 քիլօ սիկար եւ 1,069.642 քիլօ ծխախոտ: Ատանա՝ 174,708 քիլօ ծխախոտ, 124.501 քիլօ սիկար: Սամսոն՝ 546.176 քիլօ սիկար, 435.337 քիլօ ծխախոտ: Պոլիս՝ 3.464.535 քիլօ սիկար, 2.991,303 քիլօ ծխախոտ:

*** Մենաշնորհի վարչութիւնը գէշ ծխախոտները զատելով կ'ոչնչացնէ: Բաւական քանակութեամբ արդէն Թափած է մարմարայի բացերը:

ՓՈԹՈՐԻԿԻՆ ՎՆԱՍՆԵՐԸ

Վերջին փոթորիկը բաւական մեծ վնասներ պատճառած է Անատոլուի մէջ: Քիլիսի մէջ ոչ միայն նիւթական կորուստ կայ, այլեւ մարդկային զոհ: Ջիթաստաններն ալ շատ ազդուած են փոթորիկէն:

Մերսինի մէջ, յորդառատ անձրեւները մեծ վնաս հասցուցած են:

ԱՐԵՎՄՏԱՀԱՅ ԳՐՈՂՆԵՐԻ ՄԻՈՒԹԻՒՆԸ

V

ՊԵՏՔ Է ՀԱՍԿՆԱԼ ՄԻԱՅՆ ՄԵՐ ՀԱՅՐԵՆԻՔԻ ՀԱՄԱՐ

«Հոգեդրական տարաբաղդութիւն մը ան է, որ կը պատահի մարդուն, երբ ան կը սկսի զգալ, որ ինքը ուրիշներէ տարբեր է, եւ որ ինքը չի կրնար ապրիլ ուրիշներուն հետ, ուրիշներուն պէս, ուրիշներուն համար» — կ՚ըսէ Էմիլ Տիւրքհայմ, ֆրանսացի ականաւոր հասարակագէտ եւ մտածող, որ ամբողջ կեանքը նուիրած է ուսումնասիրելու մարդկային հասարակութեան կազմակերպութիւնը, անոր զարգացման օրէնքները, անոր ներքին կապերը, անոր ներքին ոյժերը, անոր ներքին հակասութիւնները, անոր ներքին պայքարները, անոր ներքին հաւասարակշռութիւնը եւ անոր ներքին անհաւասարակշռութիւնը։

Տիւրքհայմ կը կոչուի նաեւ ֆրանսական սոցիոլոգիական դպրոցի հիմնադիրը։ Ան

ՎԵՀԱՑ ՁՂՈՒՄՆ ԵՐԿՈՒՂ

ՊԱՏՄՎԱԾՔ ՊԱՏԵՐԱԶՄԱԿԱՆ ՀԱՅՐԵՆԱԿՑՈՒԹՅԱՆ

«ՅՈՒՍԱՓ ԲԵՐԲԵՐԸ» (22)

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ԱՆԿԱԽՈՒԹՅԱՆ ՀԱՄԱՐ

ՊԱՏԵՐԱԶՄԻ ՀԱՐՅՈՒՐԸ

Ա. Ս. Ա. Ի. Ի. Ա. Ն. Ի. Ա. Ն. Ի. Ա. Ն

ԹՐՈՔԱՏԵՐՈՅԻ ԹԱՏՐՈՆԸ (GRANDE SALLE DES FÊTES) MÉTRO - TROCADÉRO

29 Յունիս Շաբաթ երեկոյ ժամը ճիշդ 8.45ին

կը ներկայացուի՝ Հայերէն վերտառութիւններով

LA PRINCESSE D'ARMÉNIE

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ԻՇԽԱՆՈՒՀԻՆ

7 ՄԱՍԷ ԲԱՂԿԱՑԱԾ ՇՔԵՂ ՀԱՅ ՊԱՏՄԱԿԱՆ ՖԻԼՄԸ, ԱՇՈՏ Ա. ԲԱԳՐԱՏՈՒՆԻԻ ԺԱՄԱՆԱԿԱԿԻՑ ՊԱՏՄՈՒԹԵՆԷՆ

ՖԻԼՄԸ ՊԱՏՐԱՍՏՈՒԱԾ Է ԻՏԱԼԻՈՅ ԵՒ ՀՈԼԱՆՏԱՑԻ ՄԷՋ

ՍԱՔԵՆԻԿԻ ԴԵՐԸ ԿԸ ԿԱՏԱՐԷ MARIE FARRET

ՍԷՆՖՈՆԻԿ ՆՈՒԱԳԱԽՈՒՄԲԸ ԿԸ ՆՈՒԱԳԷ ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԱՐԵՒԵԼԵԱՆ ԵՒ ԵՒՐՈՊԱԿԱՆ ԿՏՈՐՆԵՐ, ՀԱՄԱՁԱՅՆ ՖԻԼՄԻ ԱՆՑՔԵՐՈՒՆ

ՏՈՄՍԵՐԸ ԿԸ ԾԱԽՈՒԻՆ ԹՐՈՔԱՏԵՐՈՅԻ ԹԱՏՐՈՆԸ, «ՅԱՌԱՋ»Ի ԽՄԲԱԳՐԱՏՈՒՆԸ, ՖԼՈՐԻԱ ՃԱՇԱՐԱՆԸ (61 RUE Mr. LE PRINCE) *ԵՒ Պ. Ս. ՆԱԻԱՎԱՐԵԱՆԻ ՃԱՇԱՐԱՆԸ* (Billancourt)

ՏՈՄՍԵՐԸ՝ 4, 6, 8, 10, 15, ԵՒ 25 ՖՐԱՆՔ

ցին այն թուրք վաճառականներուն որոնք առեւտուր կ'ընեն խորհրդային միութեան մէջ, թրքական ներածութիւններէն շահաւորք գանձեցին, ինչ որ հակառակ է թուրքեւխորհրդային առեւտրական դաշնագրին: Ասկէ զատ խորհրդային իշխանութիւնները գրաւեցին թրքական ապրանքները: կը սպասուի որ էնկիւրիի կառավարութիւնը բուռն բողոքներ կատարէ Մոսկուայի մօտ:

**** Թուրք վաճառականները ասկէ առաջ 15,000 քիլօ կաշի արտածեր էին Ռուսիա, սակայն Ռուսերը չէին ընդունած, առարկելով թէ թրքական ապրանք չեն: Ցետոյ խոստացած էին վերադարձնել, բայց երկու շաբաթ է որ չեն գործադրած իրենց խոստումը: Միւս կողմէ, «Ճումհուրիյէթ» կը գրէ թէ Ռուսերը արգելքի տակ առած ենթուրք վաճառականներու ապրանքները, ի հաշիւ իրենց պահանջած ահագին տուրքին, մօտ 900,000 ոսկի: Այս պատճառով, Ռուսիոյ հետ գործառնութիւնները դադրած են, եւ եթէ խորհրդային իշխանութիւնը պնդէ իր պահանջած տուրքերուն վրայ, անոր հետ գործող թուրք առեւտրականները պիտի մնանկանան:*

Համաշխարհային Պուլկարիոյ մէջ

«Թայմզ»ի Սոֆիայի թղթակցէն. — Զորս համաշխարհային պետերու ձերբակալութիւնն ու բազմաթիւ փաստաթուղթերու գրաւումը նոր փաստեր երեւան հանեցին թէ Գ. Միչազգայինի հրահանգներով համաշխարհայինները նոր դաւ մը կը պատրաստէին Պուլկարիոյ մէջ:

Համաշխարհային խմբակին պետն էր վալիս կէնչէֆ վալքոֆ, տարագիր մը, որ Մոսկուայէն կրկին Պուլկարիա ղրկուած էր՝ փոխանորդելու համար Մլատէն Սթոյանոֆի (ձերբակալուած անցեալ մարտին՝ ուրիշ դաւադիրներու հետ): Վոլքոֆի հետ ձերբակալուած միւս վարիչներն են՝ Սիմէոն Խրիսթոֆ Վէլէֆ, ճարտարապետ, Իվան Վասիլիէֆ Քազանճիէֆ, մեքենագէտ, երիտասարդ աղջիկ մը՝ Աննա Պոնէվա Պանքովսքա՝ փիլիսոփայութեան ուսանողուհի Սոֆիայի համալսարանին մէջ:

Գրաւուած փաստաթուղթերէն մէկուն մէջ մանրամասն հրահանգներ կան Պուլկարիոյ անկախութեան յոբելինական հանդէսներուն առթիւ կատարուելիք ցոյցերուն մասին: Հրահանգներ տուած էին նաեւ պուլկար համաշխարհայիններուն — խռովութիւններ յարուցանելու համար յառաջիկայ օգոստոս 1ին (կարմիր Օրը):

Կը կարծուի թէ բոլշեւիկեան գործունէութեան այս աճումին հետ կապ ունի նաեւ ծխախոտի գործադուլը, որ անակնկալ կերպով պայթեցաւ մայիսին եւ արագօրէն ծաւալեցաւ գրեթէ բոլոր շրջանները: Խռովութեանց առաջքն առնուեցաւ շնորհիւ կառավարութեան, որ մերժելով լսել քայաքական պահանջները ուժ կուտար բանուորներու օրինաւոր պահանջներուն օրավարձերու յաւելումին մասին, հակառակ ծխախոտի գործարաններու այս տարուան անյաջող վիճակին: Գործադուլը, որուն կը մասնակցէին 25,000 բանուորներ —մեծ թիւ մը Պուլկարիոյ համար ժամանակ մը կը սպառնար քաղաքական շարժումի մը երեւոյթն առնել՝ համաշխարհայիններու ղեկավարութեան տակ:

ՌՈՒՍ ԱՌԱԳԱՍՏԱՆԱՒԵՐ ԳՐԱՒՈՒԱԾ

Սոֆիայէն հեռագիր մը կ'ըսէ թէ պուլկար ծովային իշխանութիւնները Սեւ Ծովու եզերքին վրայ, Պուրկազի եւ Անհիալոյի միջեւ գրաւած են խորհրդային չորս առագաստանաւեր, որոնց նաւազները լքած էին զանոնք:

Կը կարծուի թէ այս գրաւուած արագաստանաւերով ճամբորդած էին բոլշեւիկեան անձանօթ գործակալներ, որոնք յաջողած են գաղտնաբար պուլկարական հող մտնել:

Սկուպչինայի ռմբիրիզ տարեդարձը

Երէկ, 20 յունիս, առաջին տարելիցն էր Սկուպչինայի ծանօթ ոճիրին, որուն դատավարութիւնը վերջացաւ անցած շաբաթ: Զաղրէպի ոստիկանութիւնը խիստ միջոցներ ձեռք առաւ, Խրուաթներու ցոյցերը արգիլելու համար: Թոյլ չտուաւ նոյնպէս որ խանութները փակուին՝ ի նշան սուգի: Ոստիկանութիւնը ժողովուրդին ուղղուած ազդարարութիւնով մը կ'ըսէ թէ համայնավարները առիթի կը սպասեն եւ Խրուաթներու ցոյցերէն օգտուելով խռովութեան փորձեր պիտի ընեն, հետեւաբար կը հրաւիրէ ժողովուրդը այդ առիթը չտալ համայնավարներուն:

Երեք օրէ ի վեր խուզարկութիւններ կը կատարուին զանազան կասկածելիներու մօտ: Ձերբակալուեցան քանի մը համայնավարներ, որոնք խռովարարական թռուցիկներ ցրուած էին:

Թրակիական պարտիզի շուրջ

Ռուշինկթընէն կը հեռագրեն.— *Ներկայացուցչական ժողովը 86ի դէմ 129 ձայնով քուէարկեց կառավարութեան առաջարկը, որով ամերիկեան մթերքներու հաշուոյն Թրանսայի վճարելիք պարտքին պայմանաժամը պիտի երկարաձգուի մինչեւ 1930 մայիս 1, եթէ Թրանս. խորհրդարանը 1929 օգոստոս 1էն առաջ վաւերացնէ Մէլլըն-Պէրանժէ համաձայնագիրը:*

Վիճաբանութիւնները տեւեցին երկու ժամ: Բանաձեւը անմիջապէս հաղորդուեցաւ Ծերակոյտին, որ ձեռամբարձ քուէարկութեամբ եւ առանց վիճաբանութեան ընդունեց գայն:

Հ. Յ. ԴԱՇՆԱԿՑՈՒԹԻԻՆ

ԼԻՈՆի Շրջ. կոմիտէն ստիպողաբար ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ պուլկուանի ընկեր - ընկերուհիները վաղը Շաբաթ իրիկուն ժամը 8.30ին ձանօթ հաւաքատեղին: Օրակարգ՝ ԺՄ. ընդհ. ժողովի մասին կը զեկուցանէ ընկ. Գուլումճեան:

Պելվիլի: Ռուսատ կոմիտէի ժողովը վաղը Շաբաթ իրիկուն ժամը 8.30ին 131 Fbg. du Temple: Ընտրութիւն ներկայացուցիչներու:

Շավիլի Արղութեան ենթակոմիտէի ընդհանուր ժողովը՝ այսօր ուրբաթ երեկոյ ժամը 8.30ին, Սէն-Լազար-Շավիլ կայարանին քովի սրճարանը: Ժողովը կըփակուի ճիշդ 10.30ին:

Վալանսի շրջ. կոմիտէն ժողովի կը հրաւիրէ բոլոր ընկերները այս Բշ. իրիկուն ժամը 8ին սովորական հաւաքատեղին:

Օրակարգ՝ Վալանսի շրջ. պատգամաւորական ընտրութիւն:

Փօն տ'Օպնայի շրջ. ընդհ. ժողովը՝ այս կիրակի ժամը 2ին իր գրադարանի սրահին մէջ: Կարեւոր օրակարգ: Ընկերներու ներկայութիւնը անհրաժեշտ է:

Մարսէյի Իշխան ենթակոմիտէն ժողովի կը հրաւիրէ Արամ, Աղբիւր սերոբ, եփրեմ խան, Շամազասպ, վարդգես խումբերը այս կիրակի առաւօտ ժամը 9ին սովորական հաւաքատեղին: Ընկերներու ներկայութիւնը պարտաւորիչ է: Ներկայանալ անդամատեսրով:

"ՄԱՅԻՍ 28,,Ը ԿՐԸՆՈՊԼԻ ՄԷՋ

Այս կիրակի ժամը 2ին Հայոց եկեղեցին, 17 Rue Bayard

կը խօսի՝ ԸՆԿ. Մ. ԳՈՒՅՈՒՄՃԵԱՆ

Երգ, արտասանութիւն, եւայլն

ԴԱՇՏԱՀԱՆԴԷՍ ՇԱՒԻԼԻ Ա.Ջ ԿՈՂՄԻ ԱՆՏԱՌԻՆ ՄԷՋ

Կազմակերպուած Շ. Յ. Դ. Արդութեան կոմիտէի կողմէ

Այս կիրակի առաւօտէն մինչեւ իրիկուն: երգ, արտասանութիւն, նուագ եւ պար: Ամէն ոք ազատ է ճաշը միասին բերելու: Տեղւոյն վրայ ըմպելիք եւ չոր կերակուրներ կը ծախուին:

Հաղորդակցութեան միջոցներ.— *Լուվռէն կամ Փոնթ Սէն Քլուէն առնել Թիւ 1 Թրամուէյը եւ իջնել Շավիլի Doizu կայարանը: Շոգեկառք՝ Սէն Լազարէն եւ իջնել Շավիլ: Կառ Սէն Լազարէն գնացքը կը մեկնի ժամը երկու անգամ իւրաքանչիւր ժամի 0.26ին եւ 0.56ին: Ժամը 11—3 առաջնորդներ պիտի սպասեն կայարանները: Անձրեւի պարագային հանդէսը կը յետաձգուի:*

ՕՐ. ԱԼԻՍ ԳԱՎՈՒԳՃԵԱՆԻ (12 տարեկան)

ԳԵՂԱՐՈՒԵՍՏԱԿԱՆ ՊԱՐԻ ԵՐԵԿՈՅԹԸ

Salle d'Iéna, 10 Ave. d'Iéna, *Մէթրօ՝* Iéna *Այս իրիկուն ժ.ը 9ին*

Դաշնակով կ'ընկերանայ Hadley Hemingway, *կը մասնակցին՝* Պ. Ֆիլիպ Աղազարեան(*ջութակ*), Տիկ. Թաթիանա վաֆովսկի(*դաշնակ*) *եւ Թաւիսա Արգար:*

Շ. ԳԱՐԱՃԻՍԱՐԻ ՀԵՐՈՍԱՄԱՐՏԻ 14ՐԴ ՏԱՐԵԼԻՑԸ ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՄԷՋ

Նախաձեռնութեամբ Շապին Գարահիսարի Արիւնոտ Դաշտի «Անդրանիկ» միութեան: Այս կիրակի ժամը 2ին Պուլվար Ռապթոլի ընդարձակ պարտէզին մէջ: կը խօսին՝ քաղաքական կուսակցութիւններու ներկայացուցիչները:

Հանդիսավայր երթալու համար Քանըպիէռէն առնել 46 եւ 84 Թիւ Թրամուէյները:

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

ԱԼՖՈՐՎիլի Ա. Ե. Հ. կարմիր Խաչի ժասնաճիւղի անդամական ժողովը՝ այս կիրակի ժամը հինն ձանօթ հաւաքատեղին, կը բանախօսէ Բժ. Ա. Պօղոսեան, կիներու համար շահեկան բժշկական նիւթի մը մասին: Ժողովին ներկայ կ'ըլլան Ա. Ե. Հ. Կ. Խաչի կեդր. վարչութեան անդամները: Բանախօսութեան կրնան ներկայ ըլլալ նաեւ Հ. Կ. Խաչի համակիր հայրենակցուհիները:

(կնիք)

ՓԱՐԻԶի եւ շրջանի Ատափազարցիներու Հայրենակցական միութիւն մը կազմելու համար ընդհ. ժողովի կը հրաւիրուին բոլոր Ատափազարցիները այս կիրակի ժամը 2ին՝ 40 Rue de Belleville: Օրակարգ՝ վաւերացում ծրագիր կանոնագրի եւ ընտրութիւն վարչութեան: կը հրաւիրուին անդամ եւ ոչ անդամ բոլոր հայրենակիցները:

ՄԱՐՍԷՅԼի Ա. Ե. Հ. Կ. Խաչի մասնաճիւղին ընդհ. ժողովը՝ այս կիրակի ժամը 2.30ին սովորական հաւաքատեղին: Ներկաներու թիւը օրինական պիտի նկատուի:

ԼԻՈՆի Ջ. Ե. Ո. Միութեան ընդհ. ժողովը այս կիրակի առաւօտ ժամը 8.30ին, Cours Lafayetteի սրճարանին ետեւի սրահը:

ՄԱՐՍԷՅԼի Ջ. Ե. Ո. Միութեան մասնաճիւղի հրապարակային դասախօսական ժողովը՝ վաղը շբ. երեկոյ ժամը 8.30ին իր սեփական սրահին մէջ, 14 Բիւ տէ Չէրօ, պատ Մօնթիմանթալի ետեւի չորրորդ փողոցը: կը դասախօսէ Պ. Աբօեան: Նիւթ՝ «Որբերու աշխատանքը գաղութներուն մէջ»: կը հրաւիրուին բոլոր հատակիրները: Մուտքը ազատ է:

ՍԱՆԱՍԱՐԵԱՆ Միութեան ընդհանուր ժողովը վաղ շաբաթ, կէսօրէն յետոյ ժամը 3ին, Ֆլորիա ճաշարանը, 61 Rue Monsieur le Prince: Անդամները ու տակաւին չարձանագրուող Սանասարեանցիներէն կը խնդրուի ներկայ գտնուիլ: Օրակարգ.— վարչութեան համարատուութիւն, եւ նոր ընտրութիւն:

J. PAPACHRISTO

44 Rue Fessart

Մէթրօ՝ Buttes Chaumont

Վերաբացած է նոր գործերու իր արհեստանոցը զոր մէկուկէս տարիէ ի վեր փակած էր:

Նախապէս իր քով աշխատած կամ այժմ աշխատիլ փափաքող գործաւորուհիները անմիջապէս դիմեն իր հասցէին: Աշխատանք կը տրուի արհեստանոցի եւ տուներու մէջ: Գիներու վրայ բարձրացում եղած է:

ՏՕՔԹ. Ա. ՍԱԼԱՆ

ՄԱՍՆԱԳԷՏ ԹՈՔԵՐՈՒ ԵՒ ՍՏԱՄՈՔՍԻ ՀԻՒԱՆԴՈՒԹԵՒՆՆԵՐՈՒ

Մասնաւոր յարկաբաժին՝ մորթային եւ վէներական ախտերու

Դարմանատան մէջ կը բուժէ ULTRA-VIOLET ճառագայթներով ցաւագաւ, ջղացաւ (Sciatique), Նեվրալժի, Անարիւնութիւն, Ոսկրանեղուկին (Rachitisme) եւայլն:

16 Rue Bleue, Մէթրօ՝ Cadet. Հեռ. Provence 73-67

Կ'ԸՆԴՈՒՆԻ ԱՄԷՆ ՕՐ ԺԱՄԸ 9—12 եւ 2—7, ԿԻՐԱԿԻ 9—12

ՀԱՑ ՍԱՓՐԻԶ SALON DE COIFFEUR

ՄԱՆԻՔԻՒՐ, ՕՆՏԻԼԱՏԻՈՆ ԵՒԱՅԼՆ

ԱՐԹԱԿ ԳԷՈՐԳԵԱՆ

ընկերակցութեամբ *ՎԱՀԱՆ ՏՕՆԻԿԵԱՆԻ*, կը ծանուցանէ իր յաճախորդներուն թէ իր խանութը փոխադրած է նախկին խանութին դիմացը:

12 Rue de Nesles (Ռիւ Տօֆէն՝ մէջ), Մէթրօ Odéon

ՏՕՔԹ. Ե. ՄԻՆԱՍԵԱՆ,Ց

ՆԱԽԿ. ԲԱՇԿԱՊԵՏ ԹԻՖԼԻԶի Կ. ԽԱՉԻ ՀԻՒԱՆԴԱՆՈՑՆԵՐՈՒՆ

ՆԵՐՔԻՆ, ՄԱՆԿԱՆՑ, ՄԻՋԱՍԵՌԱՑԻՆ, ՎԷՆԵՐԱԿԱՆ ՀԻՒԱՆԴՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

42 Rue des Acacias, PARIS (17e) Մէթրօ՝ Etoile

Կ'ընդունի ամէն օր ժամը 5էն 7 եւ ժամադրութեամբ

Իսկ կիրակի օրերը միայն ժամադրութեամբ

ԼԱՒ ՊԱՏԵՒՀՈՒԹԻՒՆ ՄԸ

Մեկնումի պատճառաւ կը ծախուի լաւ կահաւորուած կօշկի արհեստանոց, որ իր բոլոր գեղեցիկ յարմարութիւններով հազուագիւտ բան մըն է: ցանկացողները մանրամասնութեանց համար թող դիմեն Գշ. եւ Գշ. օրերը ժամը 5-7, իսկ կիրակի օրերը 2 4, 15 Rue Henri Murger, Մանուկ Նագաշեանի: Metro Bolivar. Paris (19e).

ՖՐԱՆՍԱՑԻ ՄԻԱԿ ՆԵՐԿԱՅԱՑՈՒՑԻՉ EXCLUSIVE

ՀԱՑԵՐԷՆ ԹՈՒՐՔԵՐԷՆ ՅՈՒՆԱՐԷՆ

ԲԼԱՔՆԵՐՈՒ՝ ԳԻՆ 18 ՖՐ.

Պելվիլի ծանօթ հայ նպարավաճառ

Յ. ԱՐԹԻՆԵԱՆ

28 Rue Lesage, PARIS (20e)

Métro Belleville Tél. Ménil. 61.85

Ձոխ մթերք թէ նախկին եւ թէ ամենավերջին եղանակներու՝ երգուած եւ նուագուած նշանաւոր երգիչներէ, կազէլ, շարգը, խմբերգ, Թագսիմ եւայլն: Հայերէն հոգեւոր, աշխարհիկ եւ գեղջուկ երգեր՝ թէ՛ մէներգ եւ թէ խմբերգ: Տպուած ցուցակը ձրի է:

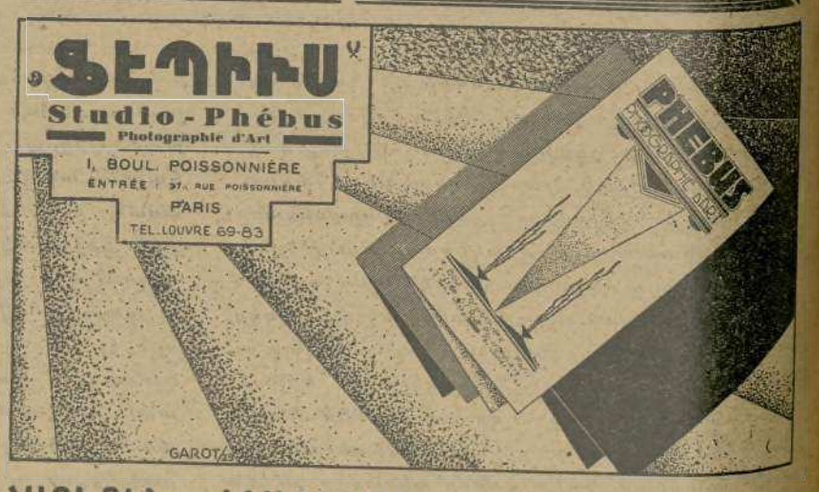
Ինչպէս նաեւ բօրդաճիի լաւ կրամոֆոններ եւ արեւելեան նպարեղէններու լաւագոյնը ամենազեղ չեալ գիներով:

ՀԱՅԿ. ԲՈՒԺԱՐԱՆ - POLYCLINIQUE de BELLEVILLE

ՑՏԸ եւ ՑՆՕՐԷՆ՝ ՏՕՔԹ. ԳՐԳՈՅԵԱՆ

29, Rue (Place) des Fêtes, Paris, XIX. Tél. Nord 96 - 61

Բաց է ամէն օր, ուր շատ մը մասնագէտ բժիշկներէ կը խնամուին ամէն տեսակ ներքին եւ վէներական հիւանդութիւններ: Աչքի մասնագէտը կ'ընդունի Գշ., Երշ. եւ Շաբաթ օրերը ժամը 4—6: Քթի, կոկորդի ու ականջի մասնագէտը ամէն Երեք. եւ Շաբաթ օրերը ժամը 2—3: ԱՏԱՄՆԱԲՈՅԺը ամէն օր ժամը 9էն 19:

ՀԱՅԵՐԷՆ ՓԼԱՔՆԵՐ

Ունինք ֆոնոկրաֆներ եւ յայտնի արուեստագէտներու փլաքները՝ Հայերէն, ցունարէն, Թուրքերէն, Հրէերէն, Արաբերէն, Սպաներէն, Ալժերիական, Թունուզական եւ Մարոքեան: Միակ ներկայացուցիչը Ֆրանսայի: Դիմել՝ Jos. de Padova, 117 Passage du Caire, Paris (2e):

ՀԱՄՈՎ ՍԻՄԻԹՆԵՐ ՏԱՔՈՒԿ ՍԻՄԻԹՆԵՐ

Շացագործ LA GARDE

1 Rue St. Lazare, PARIS (9e)

Téléphone-Trudaine 95.21

IMPRIMERIE - MASSIS - ÉDITIONS

208bis, Rue Lafayette Paris (10)

Le Gérant: E. SOUVIGNY

Կ'ուզուին

Թաւ շինել գիտցող գործաւորներ եւ գործաւորուհիներ: Պայմաններու մասին դրել՝ Mrs. Brottier, Loutet et Cie, La Croix, (Indre et Loire).

ՁԵՐՄԱԿԵՂԻՆի խնթ. Bld. Sébastopol. *վարձք 3500, 5 փ. մեկն. պատմ. կանխ. 25,000,* Moindre, 17 rue des Archives.

ՄԱՍՆԱԳԷՏ ԲԺԻՇԿՆԵՐ

96 r. Rivoli, մէթ. Շաթլէ: Արմատ, եւ նոր մեթոտով դարմանում արանց եւ կանանց մորթի, արիւնի եւ վէներ. հիւանդութեանց (Ֆրանկախտ, ջերմամիզ.) եւ վարիսի: Մասն. լասէռաթերաւ: Ազճամիտ եւ արագ խոր հրդակցութ. ամէն օր 9—12, 2—8, Կիրակի 9—12.

EMPIRE, Միւզիք-Հոլ. 37 Av. Wagram

ՅԱՌԱՋ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMÉNIEN EN EUROPE

ԲԱԺԱՆԵԳԻՆ

	3 ամս.	6 ամս.	Տար.
ՖՐԱՆՍԱ	35 ֆ.	70 ֆ.	140 ֆ.
ԱՆԳԼԻԱ	20 շլ.	40 շլ.	
ԵԳԻՊՏՈՍ	»	»	
ԻՏԱԼԻԱ	250 ֆրանք		
ԱՄԵՐԻԿԱ	6 տլ.	10 տլ.	
ԵԻՐՈՊԱ	100 ֆ.	200 ֆ.	

"HARATCH"

Directeur-Propriétaire
SCH. MISSAKIAN

Rédaction & Administration
Խմբագ. եւ վարչութիւն

Խմբագիր՝
Շ. ՄԻՍԱՔԵԱՆ

235 Faub. St. Martin
PARIS (10e)

MÉTRO LOUIS-BLANC ou JAURÈS

Հասցէի փոփոխութեան համար պէտք է վճարել 2 ֆրանք

ՇԱԲԱԹ
22
ՅՈՒՆԻՍ
1929

22 JUIN 1929

6. ՏԱՐԻ Թիւ 989 — ՕՐԱԹԵՐԹ, ԱԶԳԱՅԻՆ, ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԵՒ ԳՐԱԿԱՆ — ԳԻՆ՝ 50 ՍԱՆԹԻՄ

ԵՐԿՈՒ ԽՕՍՔ

ՊԱՏՈՒԻԵԼԻՆԵՐԸ ՅԱՌԱՋԱՊԱՀ

Ինչ որ օրը օրին կը թարգմանենք խորհրդային թերթերէն — թարգմանութիւն՝ հայատառ թերթերէ — ամբողջական գաղափար չի տար շատ մը երեւոյթներու մասին:

Օրինակ, շատեր կը կարծեն թէ միայն թերխաշ, մոլեռանդ կամ սովետ երիտասարդներ են որ տուն կուտան շարք մը յախտուն եւ սնամէջ շարժուձեւերու:

Ճիշդ է, ինչպէս ամբողջ խորհրդային արքայութեան մէկ մարէն միւսը, Հայաստան աշխարհին մէջ ալ հասած է այնպէս սերունդ մը, որ անյատակ տգիտութիւնն ու շնական լրութիւնը կը շփոթէ յեղափոխական սլացքին հետ: Այդ սերունդէն տիպարներ դեռ 1921ին կը հարցնէին մեզի թէ. «ուր կարիր հազար հայութիւն մը ի՞նչ իրաւունք ունի խանգարելու քաղաքհինգ միլիոն Թրքութեան ազգային իտէալները»... Այդ սերունդը պատիւ կը սեպէ զարգացնել հասարակ լրտեսութիւնը՝ հայրիկին, մայրիկին, քրոջը կամ եղբօրը խօսքերուն եւ գործերուն վրայ: Վերջապէս, այդ սերունդէն այլազան «նոկտեմբերիկ»ներ ունինք, որոնք ստուերի մէջ կը ձգեն պատմական Սոդոմ-Գոմորը, շա՛տ անմեղ նշանախօսքով մը,— ազատագրե՛նք մեր քոյրերը:

Արդարեւ, այնքան արագ ու սանձարձակ յառաջ տարեր են այդ «ազատագրումը», որ վարպետներն անգամ սարսափի մատնուած են, և ամէն օր կը հնչեցնեն վտանգի կոչնակը, սկսելով Մոսկուայէն: Դեռ անցեալ տարի, հոչակաւոր դատի մը առթիւ, 40 ուսանողներ հայրութեան իրաւունքները իրարու կը փոխանցէին մէկ աղջկան հանդէպ, աննա՛ն անձնուիրութեամբ...

Բայց, երիտասարդներուն մեղքերը ձգելով իրենց, խօսինք մեզ-ժողովուրդ ճերմկած, տարիքէն կքած եւ ճարպ կապած «երիտասարդ»ներու մասին. որոնց «յեղափոխական« թափը աւելի անդուսպ է և կրակ ու բոց: Պարապ տեղը չէ որ կ'ըսեն — աժուռնական կեանքի համար—թէ քառասունէն յետոյ մարդ կը խաղի:

Խօսքը ամուսնութեան մասին չէ, բայց նոյն հոգեբանական կացութիւնը կը մատնեն շարք մը ուղեկիցներ կամ դաւանափոխներ՝ խորհրդային ճակատի վրայ: Մանաւանդ Հայաստանի մէջ:

Այսպէս, հին-ուխտի բանասէր մը, եօթանասունոց — Թեոդէս աւելի — Մանուկ Աբեղեանը չէ՞ր որ հիմը դրաւ «նոր» ուղղագրութեան: Սա հակագիտական, հակաբարեշրջական եւ խառնիճաղանճ ուղտագրութեան, որ կը տեւէ ու կը տեւէ, հակառակ բազմաթիւ մասնագէտներու բողոքին եւ ժողովուրդի համատարած դժգոհութեան:

Գրոց-բրոց պատուելի մը քար մը գլորեց, եւ հազար խելօք չկրցան հանել:

Երեւի նախանձելով Մանուկ Աբեղեանի դափնիներուն, անհասիկ ուրիշ պատուելի մը, տարիքով անկէ փոքր, բայց նոյնքան շուքէն վախցող «գրականագէտ» մը, կ'առաջարկէ մեսրոպեան տառերը նետել եւ լատիներէն տառերով գրել: Օրինակ առնելով...Քիւրտերէն:

Հայաստանի Խորհուրդներու 6րդ համագումարին՝ մէջ, կառավարութեան զեկոյցին առթիւ, յայտնի դաւանափոխ Սիմէոն Յակոբեանը մատ կը բարձրացնէ եւ կը թոթովէ.

— «Հայ բուրժուազիան աշխատած էր եւ երազած՝ քիւրտերը նուաճել: Խորհրդային իշխանութիւնը ջախջախեց այդ գաղափարը. քիւրտ ժողովուրդը մտաւոր կեանքի կը կոչուի այժմ իր նոր այբուբենով: Ժամանակ է որ մենք ալ մտածենք հայերէն տառերը փոխարինել լատինական տառերով, իբրեւ միջոց մը միջազգային մերձեցման»:

Այս հանճարեղ գիւտը ուրիշ մըն ալ մէջտեղ նետած էր քանի մը տարի առաջ,—«կոմիսար» մը, պահանջելով «արխիվ»ը նետել մեսրոպեան տառերը, իբրեւ տգեղ, տձեւ եւն: Թերեւս «կոմիսար»ի պարտականութիւնն էր այս, եւ կրնար անմիջապէս օրէնք դառնալ մէկ հրամանագրով, ինչպէս եղաւ Աբեղեան ուղղագրութիւնը:

Այդ օրէն ասդին խօսք չկար այս մասին, եւ ընդհակառակն որոշում տրուած էր վերաքննելու եւ բարեփոխելու նոր ուղղագրութիւնը: Այս որոշումը մնաց դարակներու մէջ, եւ ահա նորէն արժատական առաջարկ մը՝ ոչ թէ ուղղագրութիւնը, այլ տառերը փոխելու:

Այսպէս ալ պէտք է ըլլայ յեղափոխական կարգուսարքի մը մէջ, ուր ամէն բան քանդելու եւ վերաշինելու ոգին կը տիրապետէ, Մոսկուայէն մինչեւ Դարալագեազ:

Հայ գիւղին համայնավար բջիջը որոշեր է. «Էշով սոցիալիզմ չի կարելի կառուցել»:

Ի՞նչ փոյթ: Ո՛ղջ մնան Մանուկ Աբեղեաններն ու Սիմէոն Յակոբեանները, որոնց արիւնը կ'եռայ համաշխարհային յեղափոխութեան կրակէն: Եթէ Զապել Եսայեանն ու Ճարտարագէտ Մինդրատեանցն ալ ձայնակցին, «դեկրէտ»ը պատրաստ է, և յեղափոխութիւնը տասը քայլ աւելի առաջ կ'երթայ: Եւ այն ատեն, հայ գիւղացին կը համոզուի որ «սոցիալիզմ»ը կը կառուցուի ոչ միայն էշով կամ չորս ոտքով, այլ եւ երկուքով:

Թշուա՛ռ, թշուա՛ռ «երիտասարդ»ներ, որ ամբողջ սերունդի մը ճակատագիրն ունիք ձեր ձեռքը, բախտին տխուր մէկ հեգնութեամբը:

Շ.

ՄԱՄՈՒԼ

Ի՞ՆՉ ՀԱՄԱՐՁԱԿՈՒԹԻՒՆ...

Ինչպէս յայտնի է, ռամկավարները կը վախնան «աչքիդ վերեւ յօնք կայ» ըսելու երեւանի վարիչներուն: Ատեն ատեն, սակայն, կը համարձակին դիտողութիւններ ընել, միշտ խորին երկիւղածութեամբ եւ սմսեղուկ: Նմոյշ մը՝ Ամերիկայի «Պայքար»էն (8 յունիս).

— « Մենք ուրախութեամբ կ'իմանանք, որ Հայաստանի սահմաններէն ներս ամենուրեք կը տիրէ հայերէն լեզուն ու գիրը, երկաթուղիի կայարաններէն մինչեւ պետական պաշտօնատուները: Կը լսենք որ ձեռնհաս հաստատութեանց կողմէ քայլեր կ'առնուին հայացնելու համար գիտական բառերն ու երկերը, եւ այդ ուղղութեամբ կարեւոր գործ կատարուած է մինչեւ հիմա: Ասոնք գոհունակութեամբ արձանագրելով մէկտեղ, չենք կրնար անտեսել որ Հայաստանի մէջ հայերէն լեզուն փոխանակ ծաղկելու ու մշակուելու, օր ըստ օրէ կը խաթարի եւ կ'իյնայ: Պետական Հրատարակչութեան Թերթերն եւ ուրիշ հրատարակութիւններ, նոյն իսկ գրական պարբերաթերթերը, կը հաստատեն ասիկա:

Դժբախտաբար, Ռուսիոյ Հայոց գրողներուն մեծամասնութիւնը, բարելիշատակ Գրիգոր Արծրունիէն սկսեալ, հայերէնի կանոնաւոր ուսում եւ զարգացում ստանալու առիթէն զրկուած, օտար նորահնար բառերով եւ խորթ ու անճաշակ ձեւերով խճողած ու այլանդակած են հայերէն լեզուն, եւ անոնցմէ շատեր, առաւելապէս յեղափոխական գրականութեան միջոցաւ, սպրդած են նոյն իսկ Արեւմտեան հայերէնի մէջ:

Հայաստանի մէջ խորհրդային կարգերու հաստատութենէն ասդին, ալ աւելի բուռն թափ մը ստացաւ ու շեշտուեցաւ այս երեւոյթը, մանաւանդ Աբեղեան անհեթեթ ուղղագրութեան որդեգրումով, եւ անճաշակ ու առեղծուածային սղագրութիւններով, այնպէս որ չենք սխալիր եթէ ըսենք թէ այսօր Հայաստանի մէջ եղած հրատարակութիւնները, Թերթ եւ գիրք, ոչ միայն Հայաստանէ դուրս, այլ Հայաստանէ ներս ալ անմատչելի են ու անհասկնալի ժողովուրդին ստուար մեծամասնութեան:

Ցետոյ, միայն ուղղագրութիւնը չէ, լեզուի մէջ ալ պէտք է չափ ու սահման մը դրուի տարօրինակ նորաբանութեանց, օտար բառերու անճաշ ու անտեղի գործածութեան եւ քմահաճ սղումներու. մէկ խօսքով պէտք չէ որ շարունակուի ներկայ սանձարձակութիւնը, որմէ կը տուժէ ժողովուրդին դաստիարակութիւնը, նոյն իսկ այն իմաստով որ ներկայ իշխանութիւնը կը հասկնայ ու կը փափաքի»:

ՓՈՓԻ ԴԱՏԱՊԱՐՏՈՒԱԾ

Ֆրանսական Թերթերու դաշնակցութիւնը անուանարկուեան դատ բացած էր Ֆրանսուա Քոթիի դէմ, տէր եւ տնօրէն *Ամի տիւ Փէօփլի, Միկաբօ* եւ *Կօլուա* Թերթերուն: Քոթի փողոցի պատերուն վրայ ազդեր փակցնելով «*Ժէրքանթի*», «ագահ վագրեր» եւ այլ անուանարկիչ ածականներով նախատած էր մամուլի իմբակցութեան անդամները:

Հակառակ Քոթիի ծարպիկ դարձուածքներուն, դատարանը Քոթին դատապարտեց, 1000 Ֆր. տուգանքի, 1 Ֆրանք վնասուց հատուցման եւ վճռագրին 10 Թերթի մէջ հրատարակութեան:

ՕՐԸ ՕՐԻՆ

ՏԽՐՈՒՆԻԻ ՍՊԱՆԻԶԸ ԶԵՐԲԱԿԱԼՈՒԱԾ?

Պէյրութի *Օրիան* Թերթը իր յունիս 14ի Թիւին մէջ կը գրէ.

Ուսուցիչ եւ հայ վարիչ Քէտէրեանի սպանիչը զտնուած եւ ձերբակալուած է... Մուսուլի մէջ: Ընդհ. Ապահովութեան տնօրէնութիւնը մեզի չէ հաղորդած մարդուն անունը՝ որովհետեւ յիշեալը իրաքի սահմանէն դուրս հանելով սուրիական իշխանութենէ յանձնելու մասին ներկայիս բանակցութիւններ կը կատարուին:

Ոճրագործին հետքը գտնուեցաւ շնորհիւ այն թղթակցութեան, զոր անիկա Մուսուլէն կը փոխանակէր Պէյրութի իր ազգականներուն հետ:

Տէր Կոմիտասի սրբացումը

Վաղը կիրակի՝ Հռոմի մէջ տեղի կ'ունենայ սրբացումը Տէր Կոմիտաս Քէօմիւրճեան քահանային, որ քանի մը դար առաջ նահատակուած է Թուրքերուն կողմէ՝ իսլամութիւնը չընդունելուն համար:

Հայ-կաթոլիկներու պատրիարք-կաթողիկոս Պօղոս-Պետրոս ԺԹ. Թէրզեան, որ Պէյրութէն Հռոմ հասած է այս առթիւ, հրատարակած է հովուական թուղթ մը, որուն մէջ կ'ըսէ.

— *Կոչ կ'ուղղենք բոլոր Հայերուն՝ որոնք ի վիճակի են, փութալ Հռոմ և հոն մեզի հետ ներկայ ըլլալ Տէր Կոմիտասի սրբացումին: Այս սրբացումը եկեղեցական բարձրագոյն իշխանութեան կողմէ միշազգային արդար հատուցում մը պիտի ըլլայ այն անթիւ զոհողութեանց համար, որոնց ենթարկուած է մեր ազգը յանուն քրիստոնէական կրօնին: կը յուսանք թէ այս առթիւ միւս ազգերն ալ պիտի յիշեն այն յանձնառութիւնները զոր ստանձնած են հանդէպ մեր ազգին՝ իրենց հանդիսաւոր խոստումներով»:*

Ի՞նչ կը բաւի Տրոցկի

Թայմզի 20 յունիսի Թիւին մէջ կը կարդանք.

Վերջերս խորհրդային արտաքին գործավարութեան կարեւոր անդամ մը երկու երկար այցելութիւններ տուաւ Տրոցկիի Պոլսոյ մէջ: Իրենց խօսակցութիւնը դարձաւ մասնաւորաբար Անգլիոյ հետ դիւանագիտական յարաբերութիւնները վերահաստատելու մասին: Կ'ըսուի նոյնիսկ թէ Տրոցկիի գաղափարը հարցուած է թէ՝ ո՞րն է ժերձեցման լաւագոյն մեթոտը:

*** Պոլսէն կը հեռագրեն *Րիւթէրի* գործակալութեան.

Տրոցկիի անձնական քարտուղարը վերադարձաւ Լոնտոնէն, ուր գացած էր «աշխատաւորական ազդեցիկ շրջանակները հետաքրքրելու համար Տրոցկիի վիճակով եւ ճամբայ հարթելու որ Անգլիոյ մէջ ապաստան տրուի աքսորականին»:

Պատգամաւորը լաւատես է իր պաշտօնին հետեւանքներուն մասին եւ կը հաւատայ թէ Մաքտոնըլտ, դահլիճի իր ընկերներուն հետ խորհրդակցելէ յետոյ, պիտի ընդունի Տրոցկիի խնդրանքը:

*** *Թայմզի* Պոլսոյ թղթակիցը կը հեռագրէ յունիս 19 Թուականով.

«Հիւրընկալութեան չարաչար գործածուած *խորագրին տակ, պաշտօնաթերթ «Միլլիյէթ» իր այսօրուան Թիւին մէջ կը պատմէ դէպք մը, որ տեղի ունեցած է երէկ, Սիրքէճիի կայարանին մէջ: Կ'ըսէ թէ Տրոցկիի ֆրանսացի քարտուղարը, որ Մէվլոնի ճեպընթացով հասած էր — կ'ըսուի թէ Լոնտոնէն—, փորձեց յարձակիլ «Միլլիյէթ»ի լուսանկարիչին վրայ, երբ այս վերջինը կ'ուզէր լուսանկարել զայն: «Միլլիյէթ» կ'ըսէ թէ այսպիսի ընթացք մը շատ ցաւալի է, մանաւանդ երբ նկատի առնենք որ Թուրքիա ամէն դիւրութիւն եւ հիւրամեծարութիւն կ'ընծայէ Տրոցկիի:*

Նոր ևաւթամուղ մը Ռուսիոյ մէջ

Մոսկուայէն կը հեռագրեն թէ՝ խորհրդային տնտեսութիւնը այս տարի հարստացած է նաւթային նոր եւ կարեւոր ձեռնարկով մը, «Ներֆթէգոմպինա» Գրոզնի Թուափսէ: Ասիկա կը բաղկանայ 618 քիլոմեթր երկարութեամբ նաւթամուղէ մը եւ Թուափսէի մէջ հաստատուած գտարաններէ, որոնք տարեկան 1,500,000 Թոնօ արտադրութիւն ունին: Նպատակն է՝ նաւթի ճարտարարուեստի զարգացման եւ քարիւղի արտածման աւելի նպաստաւոր պայմաններ ստեղծել:

Նաւթամուղը արժած է 28 միլիոն րուբլի: կը մեկնի Գրոզնիէն, կ'անցնի կովկասի կիրճերէն եւ կը յանգի Թուափսէ: Այս նաւթամուղին շնորհիւ, քարիւղի փոխադրութեան ծախքերը մեծապէս պիտի զեղչուին: Մինչ երկաթուղիով փոխադրութեան համար մէկ Թոնոյին ծախք կ'ըլլայ 11 րուբլի, այժմ 4,5 րուբլի միայն ծախք պիտի ըլլայ: Այսպէսով մէկ միլիոն Թոնոյի վրայ տարեկան 6 միլիոն րուբլի խնայողութիւն մը պիտի ըլլայ եւ 5 տարի չանցած շինութեան ծախքերը պիտի գոցուին: երկաթէ խողովակները 1·25 մեղր խորութեամբ Թաղուած են հողին մէջ: Նաւթամուղի երկարութեան մասին կարելի է գաղափար մը կազմել երբ ըսուի թէ Գրոզնիէն ճամբայ հանուած նաւթը Թուափսէ կը հասնի տասներորդ օրը:

Պարկատանի ապստամբութիւնը

«Թայմզ» կը գրէ թէ Շիրազի եւ Սպահանի միջեւ հեռագրա-

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Դ. էջ)

ՏՈՄՍԵՐ

ԱՅՍ ՈՐՔԱՆ ԱՌԱՔԻՆԻ

կարդացի՞ք փարիզի Աղքատախնամի ատենադպիրին նամակը: Աւաքինութեան հինգ մրցանակներու համար իբրեւ Թեկնածու ներկայացեր են մօտ *երկու հարիւր* հոգի:

Եւ ըսել Թէ հազիւ երկու ամիս անցած է Աղքատախնամի առաջին կոչէն ի վեր, ու դեռ մինչեւ *սեպտեմբեր 15* պայմանաժամ կայ՝ Թեկնածուներ ընդունելու համար:

Ուրեմն, այս տարի Աւաքինութեան հինգ մրցանակներու համար պիտի ունենանք աւելուազն 450-500 Թեկնածու, եւ կամ կլոր հաշուով, մէկ մրցանակին համար հարիւր Թեկնածու:

Բոլորս ալ գիտենք Թէ հայ կինը պարկեշտ է, աշխատասէր է, *առաքինի* է: Գիտենք նաեւ Թէ Թէ՝ անիկա միաժամանակ *համեստ* է:

Սակայն Պ. Աւետնադպիրին նամակը ցոյց կուտայ Թէ հայուհիին հետզհետէ սկսած է կորսընցնել այս վերջին առաքինութիւնը:

Ո՞վ է պատճառը: Աղքատախնա՞մը Թէ հայուհին:

Մրցանակ կրնան ստանալ անոնք, որ «ֆրանսական այս հիւրընկալ հողին վրայ իրենց ճակտին սուրբ քրտինքովը եւ առանց հանրային աջակցութեան դիմելու՝ հոգացին իրենց պարագաները ու տիպար հանդիսացան մեր ցեղին Թէ՛ հպատ եւ Թէ համեստ ջանասիրութեան»:

Տարակոյս չկայ Թէ մեծ է Թիւը այն հայուհիներուն, որոնք որոշ չափով կը լրացնեն պահանջուած պայմանները: Խնդիրը անոնց մէջէն ամէնէն արժանաւորները գտնելն է: Անցած տարի նպաստականութեան սկզբունքով ընտրուեցան այնպիսիներ, որոնցմէ ոմանք առաքինութեան մասնիկն անգամ չունէին:

Այս տարի ո՞ր սկզբունքը պիտի յաղթանակէ:

Հաւատա՞նք որ ճշմարիտ առաքինիները պիտի վարձատրուին այս անգամ:

Իսկ եթէ ընտրական մարմինը անկարող զգայ ինքզինքը 500 Թեկնածուներուն մէջէն 5 հոգի գտնելու հանդարտ խղճով, կ'առաջարկեմ որ հրապարակային հանդէսին մէջ, ուր մրցանակները պիտի բաշխուին, վիճակահանութիւն կատարուի՝ պատկառները որոշելու համար:

Այս ձեւով ո՛չ ոք պիտի վրդտանայ:

ՊԱՐՈՅՐ

ՀԱՅ ՄԸ ԻՆՔՆԱՍՊԱՆ

ՔՈՄԱՆԹԻ (Յունաստան) .— Յունիս 13ին, ինքնասպան եղաւ հին գաղութի անդամներէն, Տիվրիկցի Սեդրակ Գալօյեան, որ խանութպանութեամբ կը զբաղէր: Ատելիով մը իր կոկորդը կտրած էր:

Գալօյեան խանութին մէկ մասը տարիէ մը ի վեր վարձու տուած էր Գազաքոփուլոս անունով Յոյնի մը, որ երկու տարուան ընթացքին 28 հազար տրախմի կը պարտի Գալօյեանին, այս վերջինն ալ խանութին տէրը դատի կը յանձնէ Գալօյեանը, իր առնելիքին համար: Դատը տեղի պիտի ունենար Կիւմիւլճինայի մէջ: Գալօյեան յուսահատ, 5 օրէ ի վեր ոչ մէկ անունդ կ'առնէր: Յունիս 13ին տանը նկուղը իջնելով ինքնասպան կ'ըլլայ: 50 տարեկան էր. կը ձգէ այրի մը, աղջիկ մը եւ մանչ մը Ամերիկայի մէջ: Երկտող մը ձգած էր դրացին մէջ եւ կը խնդրէ որ իր ոսկի ժամացոյցը ղրկեն Ամերիկա՝ իր տղուն:

ԳԱՂԹԱԿԱՆՆԵՐՈՒ ՏԵՂԱՒՈՐՄԱՆ ԳՈՐԾԸ

ՏԱՐԱԳԻՐՆԵՐՈՒ ԻՐԱՒԱԿԱՆ ՎԻՃԱԿԸ

Անասելի դժուարութիւններու կ'ենթարկուի հայ գաղթականը ա՛յն երկիրներուն մէջ, ուր անորոշ ժամանակով ստիպուած է բնակութիւն հաստատել։ Անծանօթ լեզուին, տեղական կարգերուն, ձեւական տարբեր սիջոցներուն, ան մէկ միջոց սիայն գիտէ.— Մախսէ՛լ, ծախսե՛լ, յաճախ նոյնիսկ, իր նիւթական կարողութենէն վեր։ Վարչական եւ դատարանական իշխանութիւններուն առջեւ, ո՛ր եւ է իրաւական, քաղաքացիական ու անձնական հանգամանք արժեցնելու եւ վաւերականութեան ձեւ մը հագցնելու համար իր պահանջներուն, ան ստիպուած է վազել դռնէ-դուռ դրասենեակէ դրասենեակ, վատնելով թէ՛ իր ժամանակը եւ թէ՛ միջոցները։

Որքա՜ն դառն փորձեր կան մեր գաղթականութեան պատմութեան մէջ։

Անհրաժեշտութեան ու պատշաճութեան հաւեւատ, ան դըրպանին մէջ կը տեղաւորէ քանի մը տեսակ անցագիր, տարբեր անուններու տակ ծածկուած, մէկուն մէջ ամուսնացած, միւսին մէջ ամուրի, մէկին մէջ ամուսնալուծուած, միւսին մէջ այրի. չունի ո՛չ մէկ հաստատուն ինքնութեան թուղթ, որուն վրայ օրինական ու վաւերական գործողութիւն մը կարելի ըլլայ կատարել։

Անշուշտ, հայ ժարդու համար շրջայլութիւն կը համարուի այդ թուղթի կտորները, երբ անոր կեանքն է վտանգի տակ եղեր շարունակ. երբ Թուղեր էիր եւին աւերակ շտեմարան մը իր պաշտած աւանդութիւններուն ու սովորութիւններուն, իր ծէսերուն ու օրէնքներուն։

Սակայն, այդպէս չէ եւրոպական խաղաղ ու անդորր երկիրներուն մէջ։ Այնտեղ արտասովոր եւ արժատական փոփոխութիւններ չեն եղած։ Հայրենիքն ու ժողովուրդը կանդուն են։ Այէն քայլափոխին անոնց կ'ընկերանայ իրենց ինքնութեան թուղթը, իբրեւ իր անձին թարգմանն ու պատկերը։ Հոն, անհատը դրուած է ձեւական, օրինական վանդակի մը մէջ, իր ծնունդէն մինչեւ մահ։

Այս անել վիճակը արժանացած է Ազգերու Դաշնակցութեան ուշադրութեան։ Բարձր Տեսչութեան կից գործող Միջկառավարական խորհուրդը, 14 պետութիւններէ բաղկացած, իր 5 յուլիս 1922 եւ 31 մայիս 1924ի կարգադրութեամբ, ճըշդած է որոշ չափով գաղթականութեան իրաւական վիճակը, նախ իբր հիմք ընդունելով միաձեւ անցագիրը։ 12 մարիս 1926ին եւ 30 յունիս 1928ին բարեփոխուած, վերաքննուած եւ ընդարձակուած են իրաւական այդ շրջանակները եւ Բարձր Տեսչութեանը յանձնուած են, առ ի գործադրութիւն, հետեւեալ որոշումները.—

ա) Գաղթականութեան Նանսէնեան անցագիր տալ։

բ) Վաւերացնել իրենց քաղաքացիական վիճակը (état civil).

գ) Իրենց հայրենիքէն ունեցած որեւէ թուղթի վաւերականութիւնը հաստատել։

դ) Վաւերացնել իրենց ժայրենի լեզուով կատարուած գրութիւնները։

ե) Վկայել, ուրիշ պետութիւններու առջեւ, գաղթականներու պատուաւորութիւնը, լաւ վարքն ու բարքը, կրթական եւ մասնագիտական տիտղոսները։

զ) Յանձնարարել, որ դիւրութեամբ բնակութեան իրաւունք եւ վիզա դրուի։ Արտօնել անոնց մուտքը զպրոցներու եւ ժառանգարաններու մէջ։

Իսկ անձնական-իրաւական վիճակի (statut personnel) համար սահմանուած է.

ա) Այնտեղ, ուր ազգային օրէնքը հնարաւորութիւն չունի պարզելու գաղթականին վիճակը, պէտք է դիմել բնակավայրի օրէնքներուն.

բ) Այն ժառանգութիւնները, որ կատարուած են իրենց մայր հայրենիքին մէջ կամ այլուր, պէտք է նկատել անձեռնմխելի (droit acquis), ի հարկէ պատշաճելով կարգ մը տեղական ձեւականութիւններու։

գ) Ամուսնալուծման պարագային նկատի առնել իրենց ազգային սովորոյթները, իսկ հակառակ պարագային դիմել տուեալ վայրի օրինական սիջոցներուն։

դ) Դատական ծախքերու յապաւումէն կամ կրճատումէն (assistance judiciaire) օգտուելու իրաւունք։

Այս պարագան չափազանց ուշադրաւ է մանաւանդ ֆրանսաբնակ հայ գաղթականութեան համար, որովհետեւ շատեր կան, որ ընտանեկան խառնաշփոթ վիճակ մը ունին եւ դատական ծախքերէ կը քաշուին։ Ամուսնալուծման այնպիսի ցաւալի դէպքեր կան, որ ո՛չ կինը եւ ո՛չ այրը, միջոց մը կրնան գտնել հարթելու, եւ կը փճացնեն իրենց երիտասարդութիւնը։ Կը բաժնուին մարմնով, բայց օրէնքին առջեւ, անոնք կը նկատուին միացած։ Ծախքերու յապաւում կարելի է պահանջել ամէն տեսակ դատերու, պատժական թէ քաղաքացիական։ Արդեօ՞ք միայն կը տրուի անհատներուն, այլև հաւաքականութիւններուն։

ե) Ազատել գաղթականութիւնը երաշխաւոր (Cautio judicatum solvi) տալու պարտաւորութենէն։

Կարգ մը երկիրներու, մասնաւորաբար Ֆրանսայի մէջ, երբ օտարական մը պահանջատէր է եւ դատ կը բանայ Ֆրանսացիի մը դէմ, պէտք է դրամական երաշխաւորութեամբ ապահովէ ապագայ վճիռէն բղխող ծախքերը։ Ֆրանսացին իրաւունք ունի ատիկա պահանջելու նախ քան դատը սկսիլը (in limine litis)։ Ասկէ ազատ կրնան ըլլալ, ըստ օրինի, այս օտարականները, որոնք բնակավայր ընտրած են Ֆրանսան եւ բաւարար անշարժ գոյքեր ունին։ Նմանապէս այն պետութեան քաղաքացիները որոնք դաշնագրով հարթած են այդ կնճիռը, ինչպէս Ֆրանսայի եւ Պելճիքայի 8 յուլիս 1899ի եւ Ֆրանսայի և Զուիցերիոյ 15 յունիս 1869ի դաշնագիրները։

զ) Արտաքսումներու մեղմացում։

Ամիկա յաճախ կը պատահի օտարականներուն, որոնք հակօրինական ընթացքի մը մէջ կը գտնուին, կը բանտարկուին եւ կ'աքսորուին։

է) Հարկային հաւասարութիւն տեղական քաղաքացիներուն պէս։

բ) Աշխատանքի մասին օտար բանուորներու վերաբերող խիստ սահմանափակումը, չգործադրել Հայերուն եւ Ռուսերուն համար։

Թ) Տեղափոխութեան դիւրութեան համար, անցագրի պայմանաժամի երկարաձգում։

ժ) Անցագրին մէջ յատկապէս շեշտել հետեւեալ նախադասութիւնը «Ներկայ անցագիրը ի զօրու է վերադարձի համար եւս որքան ատեն որ պայմանաժամը չէ վերջացած»։

Այս կարգադրութիւնները ճանչցուած են Ռուսներուն համար 51 պետութեանց կողմէ։ Հայերուն՝ 38 իսկ Նանսէնեանները՝ (Ասորի, Ասորա-Քաղդէացիներ և Թուրքեր) 20 պետութեան կողմէ։

Հպատակութեան խնդիրը (Naturalisation).— *Իւրաքանչիւր երկրի մէջ, հպատակութեան օրէնքը, տեւողութեան տեսակէտով, զանազան չափի և կշիռի կ'ենթարկուի։ Առհասարակ ընդունուած է նուազագոյնը երեք, առաւելագոյնը տասը տարի։ Կան պետութիւններ, որ կը քաջալերեն հպատակութիւնը, երկրի արդիւնաբերութեան զարկ տալու համար։ Իսկ կան երկիրներ ալ, որ դժուարին պատնէշներ կը քաշեն թեկնածուին առջեւ։*

Ազգերու Դաշնակցութեան Բարձրագոյն Տեսչութիւնը, հարցման մը ղրկած է բոլոր պետութիւններուն, յայտնելով, թէ հպատակութեան համար ի՛նչ դիւրութիւններ կը տրուին գաղթականներուն եւ ի՛նչ վիճակագրական պատկեր կը ներկայացնեն։ Բայի Պուլկարիային, Սերպիային, Լսթոնիային եւ Լիթուանիային, որ մասնաւոր դիւրութիւններ կուտան միայն Ռուսերուն, միւսներուն պատասխանը նոյնն է.— Ասկից բացառութեան, բոլոր օտարականները կ'ենթարկուին նոյն օրէնքներուն։

Սակայն կան քանի մը երկիրներ ալ, որոնց հպատակութեան օրէնքէն, քաղաքականութեան հոտ կը բուրէ։

Անգլիոյ մէջ, հպատակ չեն կրնար ըլլալ, մինչեւ 31 օգոստ. 1931 թուականը, վիրջին պատերազմին առեն թշնամի պետութեանց քաղաքացիները։

Ծրանսայի մէջ, 26 յունիս 1883ի օրէնքը հիմնական փոփոխութեան ենթարկուեցաւ երեսփոխան Շառլ Լանպէրի ջանքերուն շնորհիւ, եւ տասը տարուան բնակութեան պայմանաժամը, իջաւ երեք տարուան։ Ծրանսայի արդի հպատակութեան օրէնքը շատ լայնամիտ է եւ շատ բաց դուռ ունի։

Պուլկարիան սահմանած է երեք տարի՝ բնակութիւն հաստատողներուն համար, տասը տարի՝ առհասարակ։ Լսթոնիան՝ երեք տարի, եւ խնդրարկուն պէտք է 18 տարեկան ըլլայ։ Յունաստան՝ երեք տարի եւ հաւատարմութեան երդում. Չուիցերիա՝ վեց տարի, Լիթուանիա՝ 5 տարի. Սերպիա կամ Չեխոսլովաքիա՝ 10 տարի եւ արժատական խզում. անցեալէն։ Չեխոսլովաքիա, Գերմանիա, Աւստրիա եւայլն մասնաւոր առանձնայատկութիւններ չունին. միանման է ամէնքին համար։

Դժբախտաբար ատոդ վիճակագրական տուեալներ կը պակսին հպատակութեան առթիւ։ Այլապէս խիստ շահեկան պիտի ըլլար հանկնալ որ 1921—28, ըստ ազգութեան, Հայերէն եւ Ռուսերէն հպատակութեան խնդրարկուներուն թիւը ո՛րքան է և քանի հոգի գոհացում են ստացած։ 12 պետութիւններու մէջ՝ Գերմանիա, Ֆրանսա, Պուլկարիա, Լսթոնիա, Բրիտանիա, Յունաստան, Լիթուանիա, Սերպիա, Զուիցերիա, Լեհաստան, Չեխոսլովաքիա, Աւստրիա, ռուս գաղթականութեան ընդհանուր թիւն է 628,945, որոնցմէ 56,122 հոգի հպատակ են եղած, բացի Ֆրանսա ապաստանած 400,000 Ռուսերէ, որոնց վիճակը տակաւին յայտնի չէ։ Հայերու մասին ոչ մէկ տեղեկութիւն կայ, առ այժմ։

Տակաւին շա՛տ խնդիրներ կան, որ Բարձր Տեսչութեան լուծման կը սպասեն, ժամանակաւորաբար գաղթական, մասնագէտ մտաւորականութեան հարցը։ Եւրոպական հանգանարաններն ապահոված բազմաթիւ մտաւորականներ, գործելու ազատութենէ զուրկ, կաշկանդուած օրինական շղթաներով, ճարահատ կը բրտնեն գործարանի կեղտոտ ու փշոտ ճամբան... Երեւի, կեանքն ու ժամանակը հարկադրաբար պիտի լուծեն այն բոլոր խնդիրները, որոնք կապուած են գաղթականութեան ճակատագրին հետ։

Վ. ՀԱՄԲԱՐՁՈՒՄԵԱՆ

ՉԻՆՊԿԼԻ ԹԱՇԻ ՊԵՂՈՒՄԸ

Հոլանտական ինագիտական խմբակ մը ատենէ մը ի վերպեղումներկրկատարէՊոլիս՝Չէնպէրլի Թաշի շուրջ։ Պեղումներու ընթացքին վերջերս բիւզանդական շրջանի վերաբերեալ սենեակի մնացորդներ երեւան ելած են։

Պեղումները պիտի շարունակուին ցիշատակարանին ետեւի կողմը, ուր սակայն, խանութ մը գտնուելուն համար, պոլսոյ գաղաքապետութեան դիմում կատարուած է արտօնութեան համար։

ՓՐՈՖ. ՄԱՔԼԷՒՒԻ ՃԱՌԸ

Ա՛հա՛ այն ճառը, զոր փարիզի Արեւելեան կենդանի լեզուներու վարժարանին հայերէնի ուսուցիչ փրոֆ. Մաքլէր կարդաց անցած Շաբաթ օր՝ բարեգործականի Մատենադարանին բացման առթիւ։ (կը յապաւենք առաջին մասէն քանի մը հատուած)։ Թ.Մ.Բ.

— *Այս շէնքէն ներս ոտք կոխելով, հասկցաք անմիջապէս թէ այստեղ կայ արուեստ, գիտութիւն, եւ թէ կը մտնէք սըրբավայր մը, որ գերիվեր է առհասարակ Մատենադարան կոչուածէն։ Իրրեւ Մատենապահ Փարիզի Ազգային Մատենադարանին, այսօր ձեզի պիտի խօսիմ Մատենագրութեան մասին և պիտի ներկայացնեմ երեք նիշեր (fiche).*

Առաջին նիշ.— *Հայ ժողովուրդը արդէն մտած էր պատմութեան մարգին մէջ, երբ Ք. Ա. 8րդ դարուն Աստուածատաս իր փառքի ու բախտի գագաթնակէտին եւ Աշուրբանիպալ Արեւելքի ամենահզօր վեհապետը դարձաւ։ Իր կորովի եւ անգուլի թագաւոր՝ գլեց անցաւ իր նախորդները եւ իբր այդ անմահացաւ։ Արեւելքի մէջ ինչպէս այլուր, մոռացութենէ պահպանուելու եղանակ մըն է ասիկա։*

Եւ սակայն Աշուրբանիպալ միայն անգուլի ու բռնակալ չէր։ Դպրութեանց ճաշակն ալ ունէր, ուստի եւ չանաց «զարդացնել իր հպատակներուն մշակոյթն ու գեղարուեստական ճաշակը։ Նինուէի մէջ հաւաքեց Բաբելոնի եւ Ասորեստանի գրականութեան ամէնէն կարեւոր վաւերաթուղթերը»։ (*)

Սարդոն, Սենեքերիմ, Ասարհադոն —728-668— արդէն տեսակ մը Մատենադարան կազմած էին Ասորեստանի մայրաքաղաքին մէջ. սակայն Աշուրբանիպալ այնքան զարկ տուաւ այդ հիմնարկութեան, որ անոր հիմնադիրը կրնայ կոչուիլ։ Այս Մատենադարանը (որուն վերաբերեալ վաւերաթուղթերը պահուած են Բրիտանական Թանգարանին մէջ) կը պարունակէր պատմական գրականութենական բողջ հաւաքածոյ մը։ Գրչագիրները մերթ տառացիօրէն կ'ընդօրինակէին իրենց վաւերաթուղթերը, մերթ Սումերա-ակկատեան բնագրի մը վրայ թարգմանութիւն մը կամ ասորերէն լեզուով բացատրական ծանօթութիւններ կ'աւելցնէին։

Աշուրբանիպալի Թանկագին Մատենադարանը կը պարունակէր իր ժամանակի մարդկային ծանօթութեանց վերաբերեալ ամէն բան։ Չայն հիմնելով, Ասորեստանի ինքնակալը իրեն ապահովեց մշտնջենական փառք մը, աւելի տեւական քան իր յաղթանակներով, անգթութիւններով եւ բռնակալութեամբ շահած փառքը։

երկրորդ նիշ.— *Մերապէոմի կողքին, որուն համար կ'ըսուի թէ 300,000 հատոր կը պարունակէր, Ադեքսանդրիոյ Նշանաւոր Մատենադարանը կը պարունակէր մինչեւ 900,000 հատոր. հոն կ'ապրէին գիտնականներն ու արուեստագէտները, պետական ծախքով եւ դասախօսութիւններ կ'ընէին, արուեստի գործեր կ'արտադրէին և Ադեքսանդրիա քաղաքը կայսրութեան մայրաքաղաք Հոմէն յետոյ երկրորդը կը դարձնէին։ Սակայն կ'ըսեն թէ Ադեքսանդրիացիները խռովայոյզ մարդեր էին ու ապստամբութիւնները անպակաս՝ թէ Պրտղոմէոսներու եւ թէ Հռոմայեցիներու օրով։ Ուստի կեսաը, վայրագութեամբ մը եւ անգթութեամբ մը որ յատկանիշն էր Հռոմայեցիներուն, պարտականութիւն զգաց խստիւ զսպել, Ք. Ա. 47 թուականին, ապստամբութիւն մը զոր վտանգաւոր կը նկատէր։ Ադեքսանդրիոյ Մատենադարանը գրեթէ ամբողջովին այրեցաւ եւ կայսրութեան երկրորդ քաղաքին ամբողջ փառքն ու պերճանքը վերջ գտաւ։*

Յետոյ սակայն Ադեքսանդրիոյ հեթանոս դպրոցներուն յաջորդեցին քրիստոնեայ դպրոցները, ու Արեւելքի եւ Արեւմուտքի միջեւ կառուցուած այս քաղաքը կը դառնար քրիստոնէութեան գլխաւոր օրրաններէն մէկը։ Կղեմէս եւ Որոգինէս ջանքեր կ'ընէին քրիստոնէական վարդապետութեան հիմերը դնելու համար, եւ շատ չանցած Աբրիոս կը ստեղծէր այն հետաքրքիր աղանդը՝ որ ծանօթ է արիոսականութիւն անունով։ 646ին Արաբները գրաւեցին Ադեքսանդրիան եւ կատաղօրէն քանդեցին ինչ որ կը վերապրէր դեռ նշանաւոր Մատենադարանէն։ Այսպէս՝ ժահացու հարուած մը կը տրուէր քաղաքակրթութեան եւ մարդի ուժին։

երրորդ նիշ.— *Հիմնելով Փարիզի հայ Մատենադարանը, դեռ տեղեկով զայն հանգստաւէտ շէնքի մը մէջ, օժտուած աշխատանքի բոլոր յարմարութիւններով, Պ. Պօղոս Նուպար իրապէս կը դասուի շարքին մէջ մարդկութեան բարերարներուն, որոնք առաջնակարգ կարեւորութիւն կուտան մտաւշակութեան եւ ժառանգական աշխատանքի։ Այս Մատենադարանը, դեռ երիտասարդ, արդէն ունի հազարաւոր հատորներ, հիանալիօրէն դետեղուած գեղեցիկ դարակներու մէջ, կը բաւէ ակնարկ մը նետել ձեր շուրջը, դիւրութեամբ ըմբռնելու համար որ այս վերջին ծայր արդիական հաստատութեան մէջ բան չի պակսիր։ Չեզի համար հաճելի պիտի ըլլայ թղթատել այս դարակներուն վրայ մեթոտիկ կերպով շարուած գիրքերը, նստիլ սա հանգստաւէտ աթոռներուն վրայ՝ ճաշակելու համար հոն մթերուած գանձերը։*

Դիտցէ՛ք համբերել, սպասեցէ՛ք որ զրացուցակը վերջնապէս պատրաստուի եւ նիշերը շուայլօրէն դրուին ձեր տրամադրութեան տակ։ Այն ատեն պիտի տեսնէք թէ՝ ո՛րքան օգտակար պիտի ըլլայ ձեզի հայկական այս նոր Մատենադարանը, պիտի տեսնէք թէ ի՛նչ թագուն գանձեր պիտի ունենաք ձեր ձեռքին տակ եւ ճշմարիտ ուրախութիւն մը պիտի զգաք, մտածելով որ առատաձեռն հիմնադրին այս գեղեցիկ ձեռնարկին շնորհիւ՝ բոլոր պրպտողները պիտի գտնեն թանկագին վաւերաթուղթեր, որոնց ա՛յնքան պէտք ունին՝ իրենց գուտ գիտական եւ հմտագիտական աշխատանքներուն համար և որոնց պիտի նուիրուին այսուհետեւ։

Ձեզի, սիրելի Սինապեան եւ ձեր մեծանուն աշխատակիցներուն կ'իյնայ իրաւունքը, պարտականութիւնն ու պատիւը փութացնելու արշալոյսը այն օրուան, երբ մտքի աշխատաւորները պիտի գան հոս՝ Սէյնի ափերուն վրայ, երազելու նոր երկերու մասին, ինչպէս կ'ընէին երբեմն ձեր նախահայրերը Արփա-Չալի —Ախուրեան ընսել կ'ուզեմ—, Կուրի եւ Չանգիի եզերքներուն վրայ։

Հայկական Մատենադարանի մը բացմանայս օրը թո՛ղ սկիզբն ըլլայ նաեւ նոր դարաշրջանի մը՝ դպրութեանց, գիտութեանց եւ արուեստներուն համար ժողովուրդիմը, որ վճռապէս որոշած է իր ժառանգութեանց առաջին պիժին վրայ դնել մտածումը, պատժական ճշմարտութեան անշահախնդիր պրպտումը, նախնեաց գործերուն հետ մրցող նոր երկերու արտադրութիւնը։

Երբ վերջացնէք ձեր զրացուցակը եւ գիտնական աշխարհին ճանչցնէք ձեր ունեցած գանձերը, իրաւացի հպարտութեամբ պիտի նկատէք էր ձեր Մատենադարանը ոչ որ հետաքրքրականութեամբ, ո՛չ ալ կարեւորութեամբ ետ կը մնայ Աշուրբանիպալի եւ Ադեքսանդրիոյ Մատենադարաններէն։ Դուք ալ ձեր ընթերցողներուն պիտի ներկայացնէք ժամանակագիրներ եւ պատմագիրներ, ձեր լրագիրներն ու դիւցազներգութիւնները —ծանօթ Բոսսուէ Զալ եւ Մատօ-էտ-Ջինէ անուններով, ձեր Յայսմաւուրքի վարդրանն ու Տաղարանը, Ժողովածուները եւն.։

Այսպէս, թերեւս ձեր ապագով Հայաստանէն աւելի հեռաւոր տեղի մը մէջ պիտի հանդիպէք դանձեր, որոնք անդամ մը եւս ցոյց պիտի տան այն սէրը՝ զոր հայ ազգը միշտ ունեցած է մտքի գործերուն եւ անշահախնդիր ուսումնասիրութիւններուն համար։

Աշխարհի վրայ չկայ անշուշտ մտաւորական մը, որ ձեր նպատակին չափ ցրուած ըլլայ բայց ուր որ բախտը առաջնորդած է ձեր թափառական քայլերը, հոն անպիտանապէս գաղութ մը հիմնած է, որ շատ չանցած բացած է դպրոցներ, տեղական մամուլ մը, մատենադարան մը։ Ասոնք ճառագայթներ են, որ իրենց բարերար լոյսը կը տարածեն դուրսը եւ թանկագին միութեան գիծեր կ'ըլլան ձեր բազմաթիւ գաղութներու ցիրուցան անդամներուն միջեւ։

Չեր Մատենադարանը — զոր կեդրոնական եւ Ազգային պիտի որակեմ — դնել մեր արեւելեան ուսումնասիրութեանց գանազան կեդրոններու կողքին, այն քաղաքին մէջ իսկ ուր 10 տարիէ ի վեր կը ծաղկի Հայադիտական Ընկերութիւնը, կը նշանակէ կատարել գործ մը որ գիտական ու ժառանգական խիստ մեծ արժէք կը ներկայացնէ։

Մեզ հրաւիրելով ներկայ ըլլալ այս բացման, մեզի եղբայրական ձեռք կարկառելով, կարծէք կ'առաջարկէք մեզ միացնել մեր ջանքերը, հաւաքաբար աշխատիլ զարգացմանը համար այս ուսումնասիրութեանց, որոնք մասնաւորապէս սիրելի են մեզի։ Հայկական ճրագը, որքան ալ դողդողուն թուի ներկայիս, չպիտի մարի։

Պիտի միացնենք մեր ջանքերը՝ արձարծելու համար բոցը, ու այս միացեալ ջանքերէն պիտի ծնի — աւտոր հաւատացած ու հմայուցուած եմ — նոր դարաշրջան մը հայ ազգին համար, իր ժառանգական, բարոյական եւ քաղաքակրթական գործունէութեան բազմաթիւ արտայայտութեանց համար։

ՕՏԱՐԱԿԱՆՆԵՐՈՒ ԵՒ ՎԱՐՁԻՔԻ

Վարձակալութեան օրէնքը որ Ծերակոյտի սեղանին վրայ է, Խորհրդարանին կողմէ քուէարկուեր էր 266ի դէմ 318 ձայնով։

Այս խնդրին մէջ կառավարութեան պաշտօնակիցը բխէրերկու պատճառներէ։ Ա.— Արգիլել կալուածատէրերը որ վարձակալութեան նախընտրութիւնը շտան օտարականներուն, գանոնք նկատելով եթէ բանգլան իրաւունքէն զուրկ։ Բ— Միջազգային նկատումներ։

Խորհրդարանը սակայն չընդունեցաւ կառավարական օրինագիծին, քուէարկելով պ. Փերնոյի բանաձեւը, որ 1926ի օրէնքին կրկնութիւնն է։

«Երկարաձգման իրաւունքէն զուրկ են.

1.— Այն օտարականները որոնք ծառայած կամ պայքարած չեն կամ որոնց զաւակները կամ փեսաները ծառայած կամ պայքարած չեն Ֆրանսական կամ դաշնակից բանակներու շարքերուն մէջ. բացառութիւն են Ֆրանսական պաշտպանութեան կամ Հոգատարութեան յանձնուած երկիրներու հպատակները, անոնք որ ընդունած են Ֆրանսայի մէջ բնակարանային իրաւունք եւ անոնք որոնց զաւակները Ֆրանսական հպատակ են։

ՀԱՅՆԵՐ ԳԱԻԱՌԷՆ

ՄԱՅԻՍ 28Ը

ՓՈՂՆ ՏԸ ՇԼՐԻԻԻ ՄԷՋ

ՓՈՂՆ ՏԸ ՇԼԷՐԻԻԻ (սեփ. թղթ.)· Կիրակի կէսօրէ վերջ ժամը 4ին մեծ հանդիսաւորութեամբ բացուեցաւ Հայաստանի անկախութեան Հռչակման 11րդ տարեդարձը՝ նախաձեռնութեամբ Ս. Դ. ԱՆթակոմիտէի։ Նոյնէ ի վեր բարոյական պայքարը ծայր տուած էին Սթանոպի, Լշէի, Զարձնաքի Հայրենակցական եւ Հ. Ե. Խ. Դաշնակցութեան միութիւնները։

Հակառակ ամառուան գեղեցիկ օրին ժողովուրդը փութացած էր Օթէլ տը Ֆրանսի սրահը։ Բեմի ձախատը զարդարուած էր Հեր ձակատը զարդարուած էր Հերոսներու նկարներով, իսկ աջ եւ ձախ կողմերը կը ծածանէին Հայկական եւ ֆրանսական եռագոյնները։ Նախագահ ընկեր Գեղեցիկ Ղանգէլը բացաւ «Մեր Հայրենիքով յոռնկայ» գոր նուագեցին ընկ. Ա. Մելքոնեան ջութակով եւ պ. Լ. Պօյաճեանդաշնակով։ Նախագահը բացատրեց օրուան ոգին նշանակութիւնը։ Օր. Նուարդ Մինասեան արտասանեց Հայ գրօշակին, եռագոյնը Հայ գրօշակին, եռագոյնը ձեռքը բռնած։ Օր. Ազատուհի Ա. Ղամեան դաշնակի եւ ջութակի ընկերակցութեամբ երգեց «Ես քեզի մի անուշ ձայն»։ Արտասանութիւններ ըրին ընկեր Գ. Պիլարճեան «Հայ երիտասարդին», երկու փոքրիկներ քոյր եւ եղբայր «Հայդուկը», ընկերուհի Օր. Մարի «Ցարգանք քեզ»։ Օրուան բանախօսը ընկ. Մ. Գուլումճեան մանրամասնօրէն բացատրեց Մայիս 28ի արժէքը 1917ի Հոկտեմբերեան յեղափոխութենէն յետոյ, երբ ռուս ժողքը ընդհանուր խուճապի մատնած կը փախչէր. երբ Հայ ժողովուրդը լքուած էր բոլոր աշխարհէն, ինք, իր ուժերուն վրայ յոգնած կազմակերպուեցաւ եւ Մղեց Սարդարապատի եւ Ղարաքիլիսէի ճակատամարտները։ Մեր հերոսներու թափած արիւնով ստեղծուեցաւ անկախութիւնը»։

Բանախօսութենէն յետոյ պ. Լեւոն Պօյաճեան արտասանեց «Ափ մը մոխիրը»։ ընկերուհի Օր. Մարի ԱՃէմեան երգեց «Սիրուն մանիշակը»։ Պ. Ցուճատ Գընդունի «Ընօր ու տատրակը. փոքրիկն Նուպար Վարդերեսեան «Հայ տղուն»։ Հանդէսը փակուեցաւ բամբ Փորտան»ով։

Դ. Երամեան

ՊԱՏՁԱՌՆԵՐԷՆ ՄԷԿԸ

ՄԱՐՍԷԼ, 17 Յունիս (սեփ. թղթ.)։— «Ցառաջ» իր կարելին կը փորձէ այլասերման վտանգը սահմանափակելու, եւ ուշացնելու համար, մինչեւ որ Հասնինք փրկութեան հաստատուն նաւահանգիստը։ Իբրեւ նիւթ վտանգի այլասերութեան, կը թուեմ պատճառներէն մէկը եւս, որուն պատասխանատու կը ներկայանան ծնողքներ, իրենք իրենց ձեռքով թաղելով մայրենի լեզուն։

Այս օտարոտի եւ խառնիճաղանճ մթնոլորտին մէջ, ուր լեզուներու լաբիւրինթոս մը կայ, տիրող լեզուին շուրջ՝ իտալերէնը՝ մրգագաշտի վրայ, սպաներէնը՝ ինքնաշէն կեցուածքով, արաբերէնը՝ իր հնաւանդ ձեւերով, թուրքերէնը՝ իր կշտու կոպտութեամբ եւայլն, Հայերէնը հետզհետէ տեղի կուտայ եւ, գրեթէ ամէն օր, մանաւանդ ամէն կիրակի, լեզուներու այդ գուգահանդէսին մէջէն կ'ացնիմ, եւ միշտ ալ կը հանդիպիմ Հայ լեզուի նահատակութեան։ Ամէնէն առաջ, մեր մանուկներն են, որ կը հետաքրքրեն զիս, որովհետեւ մեր վաղուան յոյսն են ասոնք։

Այս կիրակի գացեր էի բարեկամի մը, որ կը բնակի տան մը մէջ, խոշոր պարտէզով, ուր յաճախ Հայկական հանդէսներ կը կատարուին։ Այդ տունին մէջ կը բնակին ուրիշ քանի մը Հայ ընտանիքներ ալ, որոնց տղաքը պարտէզը կը խաղան։ Ասոնք բոլորն ալ ֆրանսերէն կը խօսին, Հայերէնը մոռցած են, կամ աղճատ կը խօսին, այն ալ իբրեւ անհաճոյ բան։ Հարցու-փորձով կը հասկնամ որ այդ տղոց ծնողները, թէեւ ֆրանսերէն չեն գիտեր, բայց միշտ ֆրանսերէն կը խօսին տունին մէջ եւ տղաքը այսպէս կը մոռնան իրենց մայրենի լեզուն։ Ասոնց մօտը ուրիշ Հայ ընտանիք մը կը բնակի, անոր ալ տղաքը ֆրանսական դպրոց կը յաճախեն, դուրսը ֆրանսերէն կը խօսին, բայց երբ տուն գան, իրենց մօրմէն աւելի կը սիրեն Հայերէն խօսիլ։ Այնքան նախանձախնդիր են, որ ֆրանսերէն Հարցումի մը Հայերէն կը պատասխանեն։

Ահա երկու Հակասական եւ բեւեռյիներ, որ արդիւնք են ծնողներու կենցաղին կամ սովորամոլութեան։ Ամէն պարագայի մէջ, ծնողքին կ'իյնայ Հայ տղան Հայ պահել։

*** Միւս կողմէ, ունինք նոր բերլուկ շատ մը երիտասարդներ որոնք այլազգի գեղուհիներու գիրկը ինկած են։ Ասոնք զոյգ զոյգ ման կուգան փողոցները, կը թափառին պրօսավայրերը, բոլորովին մոռցած իրենց ծագումն ու աւանդութիւնները։ Եւ Հայ երիտասարդութեան շարքերը կը նօսրանան Հետզհետէ։

Կ. Սեւեան

ԿԵԱՆՔԸ ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՄԷՋ

(Ջադուած՝ խորհրդ. Թերթերէն)

ՕԴԱՅԻՆ ԹՂԹԱՏԱՐ

Անցեալ տարուան պէս, մայիս 1էն ի վեր Խորհրդային Միութեան մէջ սկսած է օդային թղթատարական փոխադրութիւնները։

Օդային թղթատարով երեւանէն Մոսկուա նամակի կամ գրամի փոխադրութիւն կը կատարուի Երեւանէն Թիֆլիս երկաթուղիով. իսկ Թիֆլիսէն Մոսկուա օդային գծով։

Օդային գծով՝ նամակներու փոխադրութիւնը կ'արժէ 15 կոպէկ. բացիկները 10 կ։ Դրամի եւ կապոցներու փոխադրութեան համար, նկատի կ'առնուին գումարը, ծանրութիւնը եւ ճամբու տեւողութիւնը։

ՈՒՈՒՄՆԱՍԻՐԱԿԱՆ ՊՏՈՅՏՆԵՐ

Գիտարուեստական թանգարանի եւ բուսաբանական պարտէզին կողմէ խմբակ մը մեկնած է Ուրաքսի Հովտին ստորին շրջանները, Զանգեզուրի եւ Մեղրի գաւառներու, ինչպէս նաեւ Նախիջեւանի Նախալեռնային շրջաններու բնութիւնը եւ գիւղատնտեսութիւնը ուսումնասիրելու համար։

Մեծ ուշադրութիւն պիտի դարձուի մասնաւորապէս Զանգեզուրի Հարաւային անտառներու բուսականութեան վրայ, որ գարդ չէ ուսումնասիրուած։ Պիտի ուսումնասիրուին վայրի օգտակար բոյսերու եւ դեղի բոյսերու մշակման Հարցերը եւ այդ նպատակով նմոյշներ պիտի Հաւաքուին։ Մեղրի գաւառը որ աւելի մեղմ կլիմայ ունի քան Երեւանի գաւառը պիտի ուսումնասիրուի այն տեսակէտով թէ կարելի՞ է արդեօք Հոն մշակել ձիթապտուղ, նուռ, մանտարին) եւ Խզանածառ։

ԳԱՁԻ ԵՒ ԿԻՐԻ ԳՈՐԾԱՐԱՆ

Խ. Մ. գիտական-արհեստագիտական խորհուրդը իր Հաւանութիւնը տուած է գաձի եւ կիրի մեքենայական գործարաններու կառուցման։

Մասնաւորապէս, գաձի գործարանի նախագծի մասին խորհուրդը արձանագրած է որ «Խորդային Միութեան մէջ այդ նախագիծը առաջինն է մեքենական ձեւով գաձ եւ նման ջինանիւթ ստանալու տեսակէտէն եւ կազմուած է շատ մանրազնին ու մտածուած կերպով»։

Գաձի գործարանը պիտի շինուի Երեւանի մէջ, Շահումեան լճի մօտ, իսկ գործարանը՝ Դավալուի մէջ։

Միեւնոյն ատեն կը նախատեսուի Ուրարատ կայարանէն մինչեւ կիրի գործարանը շինել երկաթուղագիծ, իսկ գործարանի բանուորներու համար՝ բնակարաններ։ Քաղաքէն մինչեւ գաձի գործարանը եւս պիտի շինուի խճուղի եւ ջերմուղ։

Թէ գործարաններու եւ թէ յարակից շինութիւններու համար յատկացուած է 540,000 ր։

ՄԱՐԶԱԿԱՆ ԿԵԱՆՔ

Հ. Մ. Ը. Մ. ԿՐԸՆՈՊԼԸ

ԿՐԸՆՈՊԼԸ.— Անցեալ կիրակի միութիւնս Պուրկուանի մէջ մասնակցեցաւ աթլէթիքխաղերու կարեւոր մրցաձանդէսի մը։ Մեր մարզիկներէն վազգէն շահեցաւ բ. մրցանակ մը ուժով բարձր ցատկելու մէջ 1 մեդր 57ով։ Նոյն մարզիկը մասնակցեցաւ նաեւ գունդ նետելու մրցումին եւ տասը հոգիի մէջ չորրորդ հանդիսացաւ 8 մեդր 92 սանթիմեդրով։

Խաղերէն վերջ, մարզահանդէսին կազմակերպիչները ջերմապէս շնորհաւորեցին մեր տղաքը իրենց ձեռք բերած արդիւնքներուն համար եւ հրաւիրեցին մեզ դարձեալ 7 յուլիսին իրենց կազմակերպելիք նոր մէկ մրցաձանդէսին, որուն մէջ կէտերու դասաւորութեամբ յաղթական խումբը պիտի ստանայ արժէքաւոր բաժակ մը։ կը յուսանք մասնակցիլ այդ խաղերուն եւս։

Միութեանս աթլէթիսմի խումբը օրէ օր կը զօրանայ նորանոր արձանագրութիւններով։ Լիոնի եւ կրընոպլիի շրջաններէն ամէն անոնք որ չեն արձանագրուած մինչեւ հիմա, կը հրաւիրուին շուտ մը դիմել միութեանս, ստանալու համար իրենց լիսանսները։ Հասցէ՝ Miskdjian. 18 Rue Revol, Grenoble.

(Կնիք)

ՆԱՄԱԿ ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԵԱՆ

ՀԵՐՔՈՒՄ

ՆՈՐ ՋՈՒԼԱ.— Ձեր խմբագրութեամբ հրատարակուող «Ցառաջ» Թերթի Թիւ 889 (23 փետր. 1929) «Ձայն մը հեռաւոր Ջուդայէն» վերտառութեամբ մի յօդուած էր տպագրուած «Ադասի» կեղծ ստորագրութեամբ։ Դժբաղտաբար Թերթի այդ հատորը չափազանց ուշ հասաւ հոգաբարձութեանս ձեռքը եւ քանի որ Թղթակցի տուած տեղեկութիւնները Ն. Ջուղայի ազգ. երկ. դպրոցների դեկտեմբերի 31ի երեկոյթին վերաբերեալ միանգամայն անհիմն են, ուստի բարի եղէք հետեւեալ հերքումը տպագրել։

Պ. Ադասին գրուած է, Թէ «հանդէսին տրուած էր զուտ համայնավարական ուղղութիւն, ինչ որ չափազանց վատ տպաւորութիւն Թողուց հանդիսականներուն վրայ»։ Հոգաբարձութիւնս, որ կազմուած է Ն. Ջուղայի ամէն խաւերի ներկայացուցիչներից, պաշտօնավարում է արդէն երրորդ տարին, եւ ամբողջ կազմով ներկայ է եղել այդ երեկոյթին, վկայում է, որ դպրոցական այդ հանդէսին հայ. մայնավարական բովանդակութեամբ եւ գոյնով ոչ մի ոտանաւոր չի արտասանուել եւ ոչ մի երգ էլ չի երգուել։

Յօդուածագիրն աւելացնում է, Թէ «ներկայ տեսուչ պ. Շահինազարեանը շատ Թոյլ եւ հիւծ պատակ է բոլշեւիկներուն, պաշտօնի է կոչուած մեսրոպ արքեպիսկ.ի ջանքերով եւ աւելի շատ անոր կողմէ»։ Պ. Ադասու հաղորդած այս տեղեկութիւններից պարզ երեւում է, որ նա միանգամայն իրազեկ չէ պ. Շահինազարեանին տեսուչ հրաւիրելու պարագաներին, իսկ դպրոցի ներքին կեանքին էլ բոլորովին անծանօթ մի անձն է։ Հոգաբարձութիւնս պ. Շահինազարեանի հետ Թէհրանում բանակցութիւն է սկսել 1928 Թ. յուլիս ամսում հոգաբարձութեան անդամ պ. Սարգիս Տէր Մարտիրոսեանի միջոցով, որն այդ ժամանակ պաշտօնով տեղափոխուել էր Թէհրան. բայց որովհետեւ բանակցութիւնները չէին վերջացել, ուստի մի ամիս յետոյ, երբ գեր. Մեսրոպ արքեպիսկոպոսը դպրոցական ծրագրի խնդրով Թէհրան է գնում, հոգաբարձութիւնս ինքն է խնդրում նրան պ. Շահինազարեանի հետ տեսակցել եւ նրա վերջնական պայմաններն իրան յայտնել։ Սրբազանն օգոստոսի 26ին հեռագրով յայտնում է հոգաբարձութեանս պ. Շահինազար. եանի հետ ունեցած բանակցութեան հետեւանքը, որից յետոյ միայն հոգաբարձութիւնս իւր կողմից առանձին հեռագրով օգոստոսի 28ին հրաւիրում է նրան տեսչի պաշտօնով։

Ինչ վերաբերում է տեսչի Թոյլ կամ ուրիշներին կամակատար լինելուն, այդ կարծիքը պ. Ադասու երեւակայութեան ծնունդը է, քանի որ հոգաբարձութիւնս աւելի մօտ լինելով դպրոցների ներքին կեանքին, գիտէ Թէ այս ուսումնական տարին ի՛նչ ձիգերենգործադրել դպրոց կարգապահութիւնն իւր բարձրութեան վրայ դնելու եւ կամ Թէ ի՛նչ ոգի է տիրում դպրոցներում։

Նախագահ հոգաբարձութեան՝ Ա. Ղ. Դաւիթխանեան, *անդամ-քարտուղար՝* Մարգար Մարգարեան, *Անդամներ՝* Դաւիթ Ա. Մարգարեան, Յ. Կ. Ցարութիւնեան, Գ. Յ. Բանքի։

ԽՄԲ.— Մտացած ենք նաեւ ուրիշ հերքում մը, ժանկավարժական խորհուրդի անդամներուն ստորագրութեամբ եւ յայտարի ժանրաժանութիւններով, բայց աւելորդ կը համարենք հրատարակել, սպասելով մեր լրատուին լուսաբանութեան։

ՀՐԱՒԻՐ ԱՏԱՓԱԶԱՐՑԻՆԵՐՈՒՆ

Ասկէ առաջ կարգ մը հայրենակիցներու միջեւ խորհրդակցութիւն կատարուած էր փարիզի մէջ Ատափազարի Հայրենակցական միութիւնը կազմելու եւ առժամեայ ցանձնախումբ մը ընտրուած էր նախապատրաստական աշխատանքները կատարելու համար։

Ցանձնախումբը այդ աշխատանքները լրացուցած ըլլալով, իր պաշտօնը վերջացած կը հայտարէ եւ վաղը կիրակի ժամը 2ին ընդհանուր ժողովի կը հրաւիրէ բոլոր Ատափազարցիները 40 Rue de Belleville. վաւերացնելու համար ծրագիր-կանոնագիրը եւ ընտրելու համար օրինաւոր վարչութիւնը։

Ընոնք որ դեռ չեն արձանագրուած, այդ ժողովին մէջ կրնան արձանագրուիլ։ Ի դիմաց ցանձնախումբի Ատենապետ Կ. Աֆէեան, Ատենադպիր՝ Ա. Պիլէոեան։

«ՅԱՌԱՋ»Ի ԹԵՐԹՕՆԸ (23)

ՊԱՏԿԵՐԱԶԱՐԴ ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆ ՀԱՅՈՑ

ՆԱՀԱՆՋԸ ԱՌԱՆՑ ԵՐԳԻ

Գրեց՝ Շահան ՇԱՀՆՈՒՐ

— 89 —

— Այդ ի՛նչ դարմացում է՛ Թէրէզ, այդ ի՛նչ վախ է... անհոգ եղիր ես անձանօթ չեմ, ես ալ իրենցմէ եմ. եթէ այդպէս չըլլար կրնայի՞ այսքան դիւրութեամբ դաղտնի որմախորշը գտնել... Կուզէի դեռ սպասել, բայց հաւանաբար մէօսիէօ Էսքիւրը տակաւին պիտի ուշանայ...

Խօսելով հանդերձ գոցեց դռնակը, ժաննին գիմանկարը կրկին կախեց իր դամէն և գատած ապակին գրպանը դրաւ։ Նոյն պահուն նշմարեց որ վերջին փոշեպատ տուփէն դեղնած ապակի մը ևս մնացած էր դուրսը. ան ալ առաւ տուփդուած, դռնակը բանալու աշխատութիւնը սկսաւ։ Իր շարժուձևերն ու խօսքերուն շեշտը հետզհետէ տեղի կուտային հանդարտութիւն մը արտայայտելէ ու Թէրէզ բնաւ համոզուած չէր Թուներ։ Ան քարացած էր միշտ դրան մէջ և կարծես մոաղրած՝ աղուն ելքը արդիլելու։ Փիէռ ըսաւ.

— Թող որ փնտռածս չկրցի գտնել։ Աւելի լաւ է որ անմիջապէս հեռանամ ժաննին. այդպէսով դուն ալ ապահովուած կ'ըլլաս ու ազատիս մտատանջութենէդ։ Կարծեմ ժաննը խանութն է ըսիր, այնպէս չէ՞...

Ապրը յաջողեցաւ։ Արագ քայլերով անցան հիւրասենեակ ուր Փիէռ անմիջապէս վերցուց հեռաձայնի գործիքը։ Ալ հոս ամէն բան յայտնի պիտի ըլլար տակաւին պիտի ուշանայ...

Խօսելով հանդերձ գոցեց դռնակը, ժաննին գիմանկարը կրկին կախեց իր դամէն և գատած ապակին գրպանը դրաւ։ Նոյն պահուն նշմարեց որ վերջին փոշեպատ տուփէն դեղնած ապակի մը ևս մնացած էր դուրսը. ան ալ առաւ տուփդուած, դռնակը բանալու աշխատութիւնը սկսաւ։ Իր շարժուձևերն ու խօսքերուն շեշտը հետզհետէ տեղի կուտային հանդարտութիւն մը արտայայտելէ ու Թէրէզ բնաւ համոզուած չէր Թուներ։ Ան քարացած էր միշտ դրան մէջ և կարծես մոաղրած՝ աղուն ելքը արդիլելու։ Փիէռ ըսաւ.

— Թող որ փնտռածս չկրցի գտնել։ Աւելի լաւ է որ անմիջապէս հեռաձայնեմ ժաննին. այդպէսով դուն ալ ապահովուած կ'ըլլաս ու ազատիս մտատանջութենէդ։ Կարծեմ ժաննը խանութն է ըսիր, այնպէս չէ՞...

Ապրը յաջողեցաւ։ Արագ քայլերով անցան հիւրասենեակ ուր Փիէռ անմիջապէս վերցուց հեռաձայնի գործիքը։ Ալ հոս ամէն բան յայտնի պիտի ըլլար տակաւին պիտի ուշանայ...

Խօսելով հանդերձ գոցեց դռնակը, ժաննին գիմանկարը կրկին կախեց իր դամէն և գատած ապակին գրպանը դրաւ։ Նոյն պահուն նշմարեց որ վերջին փոշեպատ տուփէն դեղնած ապակի մը ևս մնացած էր դուրսը. ան ալ առաւ տուփդուած, դռնակը բանալու աշխատութիւնը սկսաւ։ Իր շարժուձևերն ու խօսքերուն շեշտը հետզհետէ տեղի կուտային հանդարտութիւն մը արտայայտելէ ու Թէրէզ բնաւ համոզուած չէր Թուներ։ Ան քարացած էր միշտ դրան մէջ և կարծես մոաղրած՝ աղուն ելքը արդիլելու։ Փիէռ ըսաւ.

— Թող որ փնտռածս չկրցի գտնել։ Աւելի լաւ է որ անմիջապէս հեռաձայնեմ ժաննին. այդպէսով դուն ալ ապահովուած կ'ըլլաս ու ազատիս մտատանջութենէդ։ Կարծեմ ժաննը խանութն է ըսիր, այնպէս չէ՞...

Ապրը յաջողեցաւ։ Արագ քայլերով անցան հիւրասենեակ ուր Փիէռ անմիջապէս վերցուց հեռաձայնի գործիքը։ Ալ հոս ամէն բան յայտնի պիտի ըլլար տակաւին պիտի ուշանայ...

— 90 —

կը հեռաձայնեմ քեզ ըսելու համար հետեւեալը.

— Նկարագրածիդ համաձայն շատ դիւրութեամբ գտայ գաղտնի որմախորշը և քանի մը ապակի տարի... լուէ՛ և միայն մոիկ ըրէ... այդ ապակիները գրպանս են այս պահուս և ես անմիջապէս պանդոկս կը վերադառնամ։ Եթէ երբեք ճիշդ կէս ժամէն չգաս զիս հոն գտնել, ուղղակի պատիկանատուն պիտի երթամ... լուէ՛ կ'ըսեմ, խենդը ես չեմ... շատ վճռական եմ այս պահուս ու ամէն բան աչքս առած։ Վերջին անգամ մըն ալ կը կրկնեմ. եթէ ճիշդ կէս ժամէն դեռ եկող չըլլաս ու չյանձնուիս, պիտի մատնեմ...

Մինչ այս՝ դրան զանգակը հնչած էր ու Թէրէզ խենդի մը պէս նետուած դուրս։ Քանի մը նախադասութիւն՝ նախասենեակին մէջ իրար եռեւէ արձակուած, արագ, շատ արագ, խեղդուած ձայնով մը։ Եւ Էսքիւր սենեակ մտաւ ճիշդ այն պահուն, երբոր Փիէռ հեռաձայնի գործիքը կրկին կը կախէր կեռէն։ Հովի յորձանքի մը պէս մէկ դռնէն մտնելով կորսուեցաւ միւսին մէջ, բայց գրեթէ նոյնքան շուտով վերադարձաւ իր դրասենեակէն ու սկսաւ Փիէռին առջեւ երթեւեկել պզտիկ զպուած քայլերով, որոնք չդադրդուիքիւնը կը չանային սանձել։ Գերազոյն ճիգ մը կ'ընէր պադարիւնութիւնը վերագտնելու և հետզհետէ կը յաջողէր ալ կարծես, բայց դէմքին գոյնը և աչքերուն փայլը դինքը կը մատնէին բարձրաձայն։ Փողկապը դինքը կը մատնէին բարձրաձայն։ Փողկապը շտկեց բազմաթիւ անգամներ, վիզը երկարելով, ժաքէթին կոճակները կոճկեց ու քակեց, մատները շարժուելու ըրին անդադար և կրկնեց երկու անգամ նոյն միամանկը. «Էյ ի՛նչ»։ Երիտասարդը ձեռքերը քիչ մը բանալով գլխի թեթեւ

— 91 —

շարժում մը ըրաւ ծաղրական ժպիտի մը ընկերացող յօնքերու անթերի խաղով մը։ Այն ատեն է որ միայն Էսքիւր անդրադարձաւ ու գլխարկը հանելով գաւազանին հետ դրաւ մէջտեղի սեղանին վրայ։ Փիէռ վերցուց գաւազանը և սկսաւ խաղալ անոր հետ մարդուկին ինքնայատուկ եղող շարժուձեւերով, կռնակը տուած շրմինէին։ Լպիրշ, արհամարհական, հրապարակ կարդացող կեցուածք մը՝ որուն կուգար միանալ տակաւին դիմադիմերուն յաղթական ու ծաղրող արտայայտութիւնը։ Բան մը չէր արտասաներ, բան մը չէր ըսեր, գիտնալով որ փրկութիւն մը պիտի ըլլայ այդ, մարդուկին համար որ կատարելապէս մուխին մէջն էր այս պահուս, անծանօթ կայութեան, մտաղրութիւններու, որ չէր գիտեր ինչպէս սկսիլ, ինչ դիրք բռնել, ինչ ձեւով մօտենալ տղուն։ Երկար պահ մը վայելելէ վերջ այն փոթորիկը որ անելի մը մէջ ինկած այդ մարդուն մտածումը կը տապալէր գետնի գետին, որ գիծերը ուղածին պէս կը քաշկռտէր դէմքին վրայ, կը պղտիկցնէր, կը մեծցնէր, կը պադեցնէր անոր աչքերը, Փիէռ վերջապէս արտասանեց իր երկար նախադասութիւնը, բառերը հատ հատ հնչեցնելով ու անոնց տալով դասական կեղծ ձեւքեւքանք մը, զպուած կատարելութեան մը մէջ.

— Ընդունեցէք մեծայարգ ու արժանապատիւ տիար, իմ խորին, խորին յարգանացս հաւաստին... ընդունեցէք զանոնք ո՛վ բարձրատաղանդ ու մաքրամաքուր պարոն պոռնկադիր...

Յետոյ ձայնին շեշտը մէկէն փոխելով՝ բարձրաձայն.

— 92 —

— Կ'ուզեմ որ նախ ներողութիւն խնդրես։ Կ'ուզեմ որ հիմա՛, անմիջապէս ներողութիւն խնդրես առջի գիշերուան ըրածիդ համար։

Էսքիւր ինդգինքը դուռ։ Պատասխանին համար չաճապարեց բնաւ. Թողուց որ նախ երկար պահ մը անցնի։ Յետոյ Թեթեւ ժպիտ մը ուրուագծեց շրթներուն ծայրերը, կռակը քաշեց եւս ու այնքան հաշտարար, որքան տակաւին տիրական ձեւով մը պատասխանեց.

— Եղածը ի՛նչ է որ։ Եթէ էրիկ մարդ մը ըլլայիր պիտի գիտնայիր Թէ բառով մը ներուելիք յանցանքները յանցանք չեն համարուիր...

— Իրա՛ւ։ Ու Փիէռ քայլ մը առաջ նետուեցաւ գաւազանը օդին՝ շրմունքները ուժով մը կատաղութիւնը խածած։ Այդպէս մնաց սակայն անշարժ — շարժանկարի տեսիլի մը պէս որ գործիքի յանկարծական խանգարում է ունեցած — բոլորովին անտարբեր առած դիրքին։ Յետոյ աչքերը պղտիկցուց. յաղթակոն ժպիտի մը նմանող ծամածռութիւն մը պարզեց և բարձր բռնած գաւազանը մատներուն մէջ խաղցնելով ըսաւ.

— Շնորհակալութիւն՝ ձեր խորհուրդին համար։ Այո՛, պէտք չէ ներեմ. այդպէսով ինքզինքս աւելի ազատ պիտի կարենամ դնել արարքիս գործադրութեանը մէջ։

Եւ սակայն պոռնկադիրը իրմէ առաջ հասաւ դրան առջեւ։

— Ո՞ւր Փիէռ, ո՞ւր կ'երթաս, կեցիր տեսնենք, ի՛նչ կայ, ի՛նչ եղար, իրար հասկնանք, ինչո՞ւ այդքան կատղեր ես, դուն տակաւին տղայ ես եղիր, ես քեզ հասունցած մէկը կարծէի, նստէ նախ խօսինք...

կան հաղորդակցութիւնները որոնք ընդհատուած էին յունիս 12ին, վերահաստատուած են երեքշաբթի օր։

Քազէրանի պարսկական պահակատօրքը ոեւէ յարձակում չէ կրած, սակայն Քաշկայի ապստամբները գրեթէ ամէն կողմ պաշարած են մեկուսացած զինուորական հաղորդակցութեանց գիծերը։ Կ'բսուի նաեւ թէ կիրճերու մէջեւ ճամբաները ապրուած եւ գլխաւոր կամուրջները քանդուած են։

Թուրքիոյ վիճակը

«Թան»ի Թղթակիցը Աթէնքէն կը հեռագրէ թէ երեքշաբթի օր Վէնիզէլոսի նախագահութեան տակ ժողով մը գումարուած է, որուն մասնակցած են արտաքին նախարար Ակիիրոփուլոս, արտաքին նախարարութեան բարձրաստիճան պաշտօնեաները եւ Պոլսոյ խառն յանձնաժողովի հեղլէն պատուիրակ Տիամանտոփուլոս։ Այս ժողովին մէջ ճշդուեցան այն հրահանգները, որոնք պիտի տրուին Տիամանտոփուլոսի՝ Թուրքիոյ հետ բանակցութիւնները շարունակելու համար։

Տիամանտոփուլոս Պոլիս պիտի մեկնի Շաբաթ(այսօր), հետը տանելով հաշտարար առաջարկներ։ Կը յուսացուի որ վերջնական համաձայնութիւնը գոյանայ 2-3 շաբաթէն։

Մարաջախտ Փէթէն ակադեմական

Ֆրանսական Ակադեմիան առջի օր գումարուեցաւ՝ ընտրելու համար մարաջախտ Ֆոշի եւ թատերագիր Ֆրանսուա տը Քիւրէլի յաջորդները։ Ներկայ էին՝ 33 հոգի։ Պէրկսոն, Լավտան եւ Պրիէօ կը բացակայէին, իսկ Քլէմանսօ եւ տը Փորթօ Րիշ պաշտօնապէս ընդունուած չըլլալով չեն կրնար քուէարկել։

Մարաջախտ Փէթէն, միաձայնութեամբ ընտրուեցաւ Ֆոշի տեղ։ Իսկ Ֆրանսուա տը Քիւրէլի աթոռին համար 8 թեկնածուներ կային.— Լուի Արթիւս, կոմս տը Պուա, Ֆրանսիս տը Քրուասէ, Էմոն ժալու, Փիէռ Լասէռ, Շարլ լը Կոֆիք, Սէնժորժ տը Պուհէլիէ եւ Ֆորթիւնա Սթրովսքի։ Վեց քուէարկութենէ յետոյ, 17 ձայնի մեծամասնութիւն զոյացած չըլլալով, ընտրութիւնը յետաձգուեցաւ յառաջիկայ հոկտեմբերին։ Ամէնէն շատ քուէ ստացաւ լը Կոֆիք (16 ձայն)։ Ընտրուելու համար մէկ ձայն կը պակսէր։

Աֆղանիստանի կռիւները

Փեշավարէն կը հեռագրեն.— *Կարտէզի նախկին հրամանատար Մուհամմէտ Սաթք՝ 2000 քապուլեան զօրքի գլուխն անցած՝ Լոկարի հովիտէն փորձեց յանկարծակի յարձակում մը գործել Կարտէզի վրայ. յունիս 13ին անցաւ Ալթիմուրի կիրճէն և հասաւ Սէվինքիլլայի մօտ, Կարտէզէն 6 մղոն հեռու։ Տեղական ցեղախումբերը, որոնք Նատիր խանի կուսակից են, ուղեցին արգիլել անոր յառաջխաղացումը եւ կռիւ մը վերջ, անցեալ ուրբաթ ետ մղեցին զինուորները։ Ասոնց քաշուելէն յետոյ, ցեղախումբերը աւարի տուին անոնց բանակատեղին։*

Նատիր խան կը հաղորդէ որ մեծ յաղթանակ մը շահած է, թնդանօթ եւ գերի անցած է ձեռքը, սակայն կը կարծուի թէ Քապուլցիները 5 մղոն միայն ետ քաշուած են, մինչեւ Ալթիմուրի կիրճը։

Այս դէպքը ցոյց կուտայ սակայն թէ Ղիլզայիները աւելի համակիր են Նատիր խանի։

Ի՞նչպէս ապահովուեցաւ Փրանսայի հնագիտը

Գրեցինք թէ Սուրիոյ մէջ, Թէլ Ասիատի մօտերը սպանուած էր Հալէպի պետական թանգարանի տնօրէն հնագէտ Ֆրանսացի Տարուս։ Նոր մանրամասնութիւններու համաձայն, Տարուս ինքնաշարժ մը կ'առնէ Թէլ Ասիատ երթալու համար։ Իրեն կ'ընկերանային ուրիշ չորս ճամբորդներ։ Թէլ Ասիատին 20 քիլոմեթր մնացած, երկու պատերազմական զէնքերով զինուած մարդիկ ինքնաշարժին առջեւը կ'ելլեն եւ կը հրամայեն վարիչին որ կեցնէ։ Վարիչը մտիկ չընէր աւազակներուն հրամանը եւ աւելի կ'արագացնէ իր գնացքը։

Աւազակները սակայն, կը սկսին գնդակներ արձակել վազող ինքնաշարժի եռեւէն եւ առջինն գնդակն իսկ կը դպի Տարուսի գանկին եւ զայն կը մեռցնէ։

Միւս ճամբորդներու ստիպման վրայ, վարիչը կը կեցնէ ինքնաշարժը եւ կը հասնին աւազակները որոնք իրենց կողոպուտը լմնցնելէ վերջ, կը հեծնեն ինքնաշարժ եւ կը հրամայեն որ զիրենք սահմանէն անդին հասցնէ։ Երբ ինքնաշարժը թըրքական սահմանը կ'անցնի, թուրք աւազակները կը լքեն ինքնաշարժը եւ իրենք կը հեռանան։

Ցոյցեր Վիեննայի համալսարանին մէջ

Վիեննայի համալսարանի կարգ մը ուսանողներ խոշտանգած էին իրենց հրեայ եւ ընկերվարական ընկերները։ Դպրոցի տեսչութիւնը որոշեց մէկ շաբաթ համալսարանէն արտաքսել երեք ուսանողներ որոնք հակահրէական շարժման պարագլուխներն էին։ Ազգայնական ուսանողները բողոքեցին այս որոշման դէմ եւ սկսան ցոյցեր կատարել։

Ասոր վրայ ուսանողները երկու մասի բաժնուեցան, մէկ կողմը ազգայնականները, միւս կողմը ընկերվարական, հրեայ ուսանողները։ Այս վերջիններն յաջողեցան բռունցքի ուժով արգիլել ազգայնականներուն դասարաններէ ներս մուտքը։ Ասոր վրայ ազգայնականներուն կողմէ պատուիրակութիւն մը ներկայացաւ կառավարութեան՝ պահանջելով համալսարանի վերատեսուչ Իմմիգէնի անմիջական հրաժարումը։

Երկու հակառակորդ խմբակցութեանց միջեւ ծեծկըռուքը շարունակուեցաւ բաւական ատեն։ Նոյնիսկ կարգ մը ուսուցիչներ խոշտանգուեցան։ Ոստիկանութիւնը մէջ մտնելով կարգը վերահաստատեց։ Համալսարանը փակուեցաւ անորոշ պայմանաժամով։

Բողոքական վտանգին դէմ

Վատիկանի պաշտօնաթերթը «Օսսէրվաթորէ Ռոմանօ» իր վերջին թիւին մէջ կը հրատարակէ յօդուած մը, ահազանգը հնչեցնելով բողոքական վտանգին դէմ։ Բողոքական կազմակերպութիւնները մեծ գումարներ կը ծախսեն զանազան երկիրներու, ինչպէս նաեւ Իտալիոյ մէջ, բողոքականութիւնը տարածելու համար։

Այս առթիւ պաշտօնաթերթը մէջբերումներ կ'ընէ բողոքական եպիսկոպոս Էյկար Պլէյքի մէկ տեղեկագրէն։

"ՄԱՅԻՍ 28,,Ը ԿՐԸՆՈՊԼԻ ՄԷՋ

վաղը կիրակի ժամը 2ին Հայոց եկեղեցին, 17 Rue Bayard

կը խօսի՝ ԸՆԿ. Մ. ԳՈՒՅՈՒՄՃԵԱՆ

Երգ, արտասանութիւն, եւայլն

ԴԱՇՏԱՀԱՆԴԷՍ ՇԱՎԻԼԻ Ա.Ջ ԿՈՂՄԻ ԱՆՏԱՌԻՆ ՄԷՋ

կազմակերպուած Հ. ց. դ. Արղութեան կոմիտէի կողմէ

վաղը կիրակի առաւօտեն մինչեւ իրիկուն։ երգ, արտասանութիւն, նուագ եւ պար, ամէն ոք ազատ է ծաշը միասին բերելու։ Ցեղւոյն վրայ ըմպելիք եւ չոր կերակուրներ կը ծախսուին։

Հաղորդակցութեան միջոցներ.— *Լուվռէն կամ Փոռթ Մէյն Քլուէն առնել թիւ 1 թրամուէյը եւ իջնել Շավիլի Doizu կայարանը։ Շոգեկառք՝ Սէն Լազարէն եւ իջնել Շավիլ։ Կառ Սէն Լազարէն գնացքը կը մեկնի ժամը երկու անդամ իւրաքանչիւր ժամի 0.26ին եւ 0.56ին։ Ժամը 11—3 առաջնորդներ պիտի սպասեն կայարանները։ Անձրեւի պարագային հանդէսը կը յետաձգուի։*

Շ. Ց. Դ.

Մարսէյլի Շրջ. կոմիտէն դասախօսական ժողովի կը հրաւիրէ Սէն Լուի «Ակնունի» ենթակոմիտէի ընկերները, վաղը կիրակի առաւօտ, ժամը 9,30ին, Դաշնակցութեան Տան մէջ։ կը խօսի ընկ. Ագգին։

Պելվիլի Ռոստով կոմիտէի ժողովը՝ այսօր Շաբաթ իրիկուն ժամը 8.30ին 131 Fbg. du Temple։ Ընտրութիւն ներկայացուցիչներու։

Վալանսի շրջ. կոմիտէն ժողովի կը հրաւիրէ բոլոր ընկերները այս Ուր. իրիկուն ժամը 8ին սովորական հաւաքատեղին։ Օրակարգ՝ Վալանսի շրջ. պատգամաւորական ընտրութիւն։

Փոն տ'Օպնայի շրջ. ընդհ. ժողովը՝ վաղը կիրակի ժամը 2ին իր գրադարանի սրահին մէջ։ Կարեւոր օրակարգ։ Ընկերներու ներկայութիւնը անհրաժեշտ է։

Մարսէյլի Իշխան ենթակոմիտէն ժողովի կը հրաւիրէ Ադամ, Աղբիւր-Սերոբ, Եփրեմ խան, Շամազասպ, Վարդգէս խումբերը վաղը կիրակի առաւօտ ժամը 9ին սովորական հաւաքատեղին։ Ընկերներու ներկայութիւնը պարտաւորիչ է։ Ներկայանալ անդամատետրով։

ՅԱՒԻՇԱՏԵՏ

Ալֆորվիլի Ա. Ե. Հ. Կարմիր Խաչի մասնաճիւղի անդամական ժողովը՝ վաղը կիրակի ժամը 4ին ծանօթ հաւաքատեղին, կը բանախօսէ Բժ. Ա. Պօղոսեան, կիներու համար շահեկան բժշկական նիւթի մը մասին։ Ժողովին ներկայ կ'ըլլան Ա. Ե. Հ. Կ. Խաչի կեդր. վարչութեան անդամները։ Բանախօսութեան կրնան ներկայ ըլլալ նաեւ Հ. Կ. Խաչի համակիր հայրենակցուհիները։

(կնիք)

Մարսիլիայի Ա. Ե. Հ. Կ. Խաչի մասնաճիւղին ընդհ. ժողովը՝ վաղը Կիրակի ժամը 2.30ին սովորական հաւաքատեղին։ Ներկաներու թիւը օրինական պիտի նկատուի։

Լիոնի Ջ. Ե. Ո. Միութեան ընդհ. ժողովը՝ վաղը կիրակի առաւօտ ժամը 8.30ին, Cours Lafayetteի սրճարանին եռեւի սրահը։

Մարսիլիայի Ջ. Ե. Ո. Միութեան մասնաճիւղի հրապարակային դասախօսական ժողովը՝ այսօր շբ. երեկոյ ժամը 8.30ին իր սեփական սրահին մէջ, 14 Բիւ տէ Հէրօ, պատ Մօնիւմանթալի եռեւի չորրորդ փողոցը։ կը դասախօսէ Պ. Աբօեան։ Նիւթ՝ «Որբերու աշխատանքը գաղութներու մէջ»։ կը հրաւիրուին բոլոր համակիրները։ Մուտքը ազատ է։

ՆԱՄԱԿԱՑՈՒԹ

Մարսէյլ, Ագգին.— Երկու անանգամ է ազգերը կը սպասնանք ուրբաթ առտու, որով կարելի է հրատարակել միայն մէկ անգամ, շաբաթ օր։

ՍՏԱՑԱՆ Ֆ

Լիոն, *Պօլ. Հ. Մ. 30։*
Մարսէյլ, *Յ. Ե. 140։*
Իւսէյ, *Գարթ. 190։*
Մարսէյլ, *Պապ. 105։*
Մարսէյլ, *Է. Թ.— 25։*
փոն տը Շէրիւի, *Պ. Ա.— 70։*
Իսի լէ Մուլինօ, *Պ. Տ.— 35։*
Հայլէնտփարք, *Տոքթ. Ս. Ք.— 10 տոլար։*
Սէն Շամոն, *Ջ. Փ.— 70։*
Ժալեէօ, *Պ. Պ. — 70։*
Մարսէյլ, *Յ. Ժ. — 50։*
Մարսէյլ, *Մ. Մ.— 70։*
Ժիւան-լէ-փէն, *Ս. Կ.— 35։*
Սէթիֆ, *Ն. Գ. — 140։*
կարտան, *Ե. Ա.— 70։*
Վալանս, *Գործ.— 235, 20։*
Սէն Լու, *Մ. Օ.— 35։*
փարիզ, *Անան.— 70։*
փանթէն, *Պօլ.— 140։*
Պէյրութ, *Թ. Ս.— 340։*
Պրզոն, *Ս. Պ.— 35 ֆր.։ վճարած էք մինչեւ 28 Օգոս. 1929։*
Մարսէյլ, *Գործ.— 745 ֆր.։*
փաթրաս, *Տ. Գ.— 100։*
կրան Մաս, *Աւետ.— 35։*
Վիէն, *Ն. Ա.— 35։*

ԸՆԴԱՆԵԿԱՆ ԴԱՇՏԱՀԱՆԴԷՍ

կազմակերպուած Հ. Բ. Ը. միութեան փարիզի մասնաժողովին կողմէ, վաղը կիրակի, Մխիթարեան Հայրերու մուրատեան վարժարանին ընդարձակ պարտէզին մէջ 26 Rue Troyon, Sèvres

Հովանաւորութեամբ՝ Պ. ՊՕՂՈՍ ՆՈՒՊԱՐԻ։ երթ ու դարձ Սէն գետի վրայ՝ երեք զբօսանաւերով։ Նուագ, երգ, պար ու պէսպէս գուարճութիւններ։ Գին տոմսակի՝ 35 ֆրանք որ իրաւունք կուտայ նաւով երթեւեկի եւ կէսօրուան ճաշի։ Տոմսը տարեկանէ վար փոքրիկներու համար 20 ֆրանք։

ԹԱՏԵՐԱԿԱՆ ԵՐԵԿՈՅԹ

ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՄԷՋ

Այս երկուշաբթի իրիկուն ժամը 8.30ին Սալօն Մասիլիա, Ռիւ տը լ'Ափէնայ։ Մասնակցութեամբ տիկ. Սիրուշի, Սօնա-Ղարիպի, Էօքսիւզեան եղբ. եւ Ջիլճեանի։ կը ներկայացուին՝ *Պ. Զարոյեանի «ՈՍՏԱՅՆԸ» ԵՒ «ՄԵՌՆՈՂՆԵՐԸ»* Տոմսեր՝ 20, 15 եւ 7 ֆրանք։

ԹՂԹԱՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆ - փերեզակի խանութներ ամէն թաղմ.ի մէջ սկսեալ 8000է։ Դիմել՝ Moindre, 17 rue des Archives.

ԵԹԷ Կ'ուզես ուտել միշտ լաւը
ու վճարել միանգամայն աժան. դիմէ
24, Rue St. Lazare, PARIS (9e)
ՁԷՆԱԶԵԱՆ ԵՒ ԸՆԿԵԱՆ
Արեւելեան ուտեստեղէններու մեծերանոցը։

ԵՐԻՏԱՍԱՐԴԱՆԱԼՈՒԻ ԳԱՂՏՆԻՔԸ
Vigorax du Dr. Bing (Laboratoire des Produits du Dr Bing) միակ դեղն է որու գործածութեամբ ամէն տարիքի մարդ ինքզինքը կը զգայ ուժեղ, առոյգ եւ երիտասարդ։
Vigoraxը կը զօրացնէ ջղային կեդրոնական դրութիւնը, արմատապէս կը բուժէ անկարողութիւնը, մտային տկարութիւնը եւ սեռային ջղասպառութիւնը։
Vigoraxը կ'երիտասարդացնէ եւ կ'ուժեղացնէ մարմինը առանց ընասելու, որովհետեւ toxique չի պարունակեր։
Դիմել նամակով միակ կեդրոնատեղին՝ Massis Salyandjian, 115 Bld. Ney, Paris (18e)։ Գին Ֆրանսայի համար 20 ֆրանք, ուրիշ երկիրներ 50 ֆր.։ Մանրամասնութիւններ փափաքողներէ կը խնդրուի դրկել 1 ֆր.ի նամակադրոշմ։ Բացատրագիրը ձրի։
ԿԱՐԳ մը ապսպրանք ընողներ իրենց հասցէն որոշ գրած չըլլալով, կը խնդրենք գրել՝ Ֆրանսերէն եւ ընթեռնելի։

ՖՐԱՆՍԱՅԻ ՄԻԱԿ ՆԵՐԿԱՅԱՑՈՒՑԻՉ EXCLUSIVE
ՀԱՑԵՐԷՆ, ԹՈՒՐՔԵՐԷՆ, ՅՈՒՆԱՐԷՆ
ԲԼԱՔՆԵՐՈՒ ԳԻՆ 18 ՖՐ.
Պելվիլի ծանօթ հայ նպարավաճառ
Յ. ԱՐԹԻՆԵԱՆ
28 Rue Lesage, PARIS (20e)
Métro Belleville Tél. Ménil. 61.85
Ձոխ մթերք Թէ նախկին եւ Թէ ամենավերջին եղանակներու՝ երգուած եւ նուագուած նշանաւոր երգիչներէ, կազէլ, շարգը, խմբերգ, Թագսիմ եւայլն։ Հայերէն ֆոգեւոր, աշխարհիկ եւ գեղջուկ երգեր՝ Թէ՛ մեներգ եւ Թէ խմբերգ։ Ցպուած ցուցակը ձրի է։
Ինչպէս նաեւ բօրդաճիճի լաւ կրամոֆոններ եւ արեւելեան նպարեղէն։ Ներու լաւագոյնը ամենազեղ չեալ գիներով։

ԱՐԵՒԵԼԵԱՆ ԵՒ ԵՒՐՈՊԱԿԱՆ ՆՊԱՐԱՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆ
MAISON VARTERESSIAN
1bis Rue Hautefeuille, մէթրօ St. Michel
Արեւելեան եւ եւրոպական ամէն տեսակ նպարեղէններ
ԱՄԵՆԱԼԱՒ ՄԱԿԱՐՈՆ ԱԺԱՆ
Մասնաւոր սպասարկութիւն բնակարաններու համար
Կ'ընդունինք ապսպրանքներ գաւառներէն և արտասահմանէն
Ջատկի առթիւ ամենաընտիր իւղով պատրաստուած չէօրէկներ

ՀԱՑԿ. ԲՈՒԺԱՐԱՆ - POLYCLINIQUE de BELLEVILLE
ՑՒՐ եւ ՏՆՕՐԷՆ՝ ՏՕՔԹ. ԳՐԳՈՅԵԱՆ
29, Rue (Place) des Fêtes, Paris, XIX. Tél. Nord 96-61
Բաց է ամէն օր, ուր շատ մը մասնագէտ բժիշկներէ կը խնամուին ամէն տեսակ ներքին եւ վէներական հիւանդութիւններ։ Աչքի մասնագէտը կ'ընդունի Գշ., Եշ. եւ Շաբաթ օրերը ժամը 4—6։ Քթի, կոկորդի ու ականջի մասնագէտը ամէն Երեք. եւ Շաբաթ օրերը ժամը 2—3։ ԱՏԱՄՆԱԲՈՅԺը ամէն օր ժամը 9էն 19։

GRAND ALIMENTATION DE LA BOURSE
A. DALAKUPÉIAN
8 Rue Suffren, MARSEILLE Tél. D. 70. 89
Ջուտ ոչխարի կաշով պատրաստուած ճերմակ պանիր 3, 5, 10 եւ 20 քիլոնոց թիթեղէ տուփերու մէջ։ Քիլօն՝ «Մարսէյի կայարանը» յանձնելի 10 ֆրանք։
Արեւելեան ուտեստեղէններու ճոխ մթերանոց

ՄԱՍՆԱԳԷՏ ԲԺԻՇԿՆԵՐ
96 r. Rivoli, մէթ. Շաթլէ։ Արմատ. եւ նոր մեթոտով դարմանում արանց եւ կանանց մորթի, արիւնի եւ վէներ. հիւանդութեանց (ֆրանկախտ, Ջերմամիզ.) եւ վարքսի։ Մասն. լապտոսկոպուս։ Խղճամիտ եւ արագ խորհրդակցութ. ամէն օր 9—12, 2—8, Կիրակի 9—12.

ՁԱՇԵՑԷ՛Ք ԵՒ ԸՆԹՐԵՑԷ՛Ք
BOULANT
ՁԱՇԱՐԱՆ ՊՈՒԼԱՆ
Շետեւեալ չափաւոր գիներով
12 ֆրանք՝ 34 Bld. St. Michel
16 ֆրանք՝ 1 Bld. Montmartre
18 ֆրանք՝ 35 Bld. des Capucines

IMPRIMERIE - MASSIS - ÉDITIONS
208bis, Rue Lafayette Paris (10)
Le Gérant: E. SOUVIGNY

Կ'ուզուի Հայ Օրիորդ մը միջակ տարիքով, գրասենեակի մը մէջ հսկելու համար միայն։ Քիչ շատ ֆրանսերէն խօսիլը անհրաժեշտ է։ կրնայ իր հաշուոյն աշխատիլ կար կարելով եւ կամ ձեռագործ մի աշխատելով։ Բաւարար վճարում։ Դիմել՝ «Յառաջ»ի վարչութեան։

EMPIRE, Միւզ իք-Շոլ. 37 Av. Wagram

J. PAPACHRISTO
44 Rue Fessart
Մէթրօ՝ Buttes Chaumont
Վերաբացած է նոր գործերու իր արհեստանոցը զոր մէկուկէս տարիէ ի վեր փակած էր։
Նախապէս իր քով աշխատած կամ այժմ աշխատիլ փափաքող գործաւորուհիները անմիջապէս դիմեն իր հասցէին։ Աշխատանք կը տրուի արհեստանոցի եւ տուներու մէջ։ Գիներու վրայ բարձրացում եղած է։

ՁԵՐ ՇԱՀԸ ԿԸ ՊԱՀԱՆՋԷ ՈՐ ՄԵՋԻ ՎՍՏԱՀԻՔ ՁԵՐ
ՀԱՇՈՒԱՊԱՀՈՒԹԻՒՆԸ . . . . . ԵՒ . . . ՏՈՒՐՔԻ ԳՈՐԾՈՂՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ
Դ. ԹԱՒԻՐԵԱՆ
ՓՈՐՁԱՌՈՒԻ ՀԱՇՈՒԱՊԱՀ
19 RUE HENRI MONNIER
PARIS (IXme)
Տոմարներու կազմակերպութիւն,
Հաշուեկշիռ եւ ֆայուանսնութիւն,
Դիզուած հաշիւներու արձանագրութիւն.
ԱՄԻՍԸ 75 ՖՐԱՆՔ
Ամէն տեսակ տուրքերը ժամանակին կը յայտարարենք, Թուղթերը կը քննենք, պաշտօնական դիմումները ժամանակին եւ օգտակար կերպով կը կատարենք։
ՇԱՆՕԹ.— Բոլոր առեւտրականներուն կը յանձնարարենք մեր մասնաւոր սիստէմը, որ կը դիւրացնէ տուրքի բոլոր պահանջները, եւ առեւտրականին կացութիւնը կը յայտնէ ուզուած վայրկեանին։ Ընդունելութեան ժամեր՝ 5—7։

ՅԱՌԱՋ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMÉNIEN EN EUROPE

ԲԱԺԱՆԵԳԻՆ

	3 ամս.	6 ամս.	Տար.
ՖՐԱՆՍԱ	35 ֆ.	70ֆ.	140ֆ.
ԱՆԳԼԻԱ	20 շլ.	40 շլ.	
ԵԳԻՊՏՈՍ	»	»	
ԻՏԱԼԻԱ	250 ֆրանք		
ԱՄԵՐԻԿԱ	6 տլ.	10 տլ.	
ԵՒՐՈՊԱ	100 ֆ.	200ֆ.	

"HARATCH"

Directeur-Propriétaire SCH. MISSAKIAN

Խմբագիր՝ Շ. ՄԻՍԱՔԵԱՆ

Rédaction & Administration
Խմբագ. եւ վարչութիւն
235 Faub. St. Martin PARIS (10e)

MÉTRO LOUIS-BLANC ou JAURÈS

Հասցէի փոփոխութեան համար պէտք է վճարել 2 ֆրանք

ԿԻՐԱԿԻ 23 ՅՈՒՆԻՍ 1929

23 JUIN 1929

Շ. ՏԱՐԻ Թիւ 990

ՕՐԱԹԵՐԹ, ԱԶԳԱՅԻՆ, ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԵՒ ԳՐԱԿԱՆ

ԳԻՆ՝ 50 ՍԱՆԹԻՄ

ԿԻՐԱԿԻ ԽՕՍՔ

ԿԵԴՐՈՆՆԵՐՆ ՈՒ ՃԻԿՂԵՐԸ

Ոչ միայն ուշագրաւ, այլ եւ սփոփարար երեւոյթ մըն է որ, գանազան առիթներու մէջ, այս կամ այն խմբակցութեան Համաճիւղերը աւելի ազատ կը մտածեն ու կը գործեն, քան կեդրոնները:

Այսպէս, մինչ Բարեգործականի կեդր. վարչութիւնը «դիմագիտօրէն» մոռացութեան կուտայ Ապրիլ 11ը, իսկ Մայիս 28ին մասնակցիլը՝, մահացու մեղքի չափ՝ծանր կը գտնէ, իր կարգ մը պատասխանատու անդամները եւ մասնաճիւղերը իրենց ալ կը մասնակցին առանց վերապահութեան:

Աթէնքի մէջ, անկախութեան տօնին մասնակցեցաւ եւ ճառնդուն ճառ մը խօսեցաւ վեր. Յանդաւուր, Բարեգործականի գործիչը՝ Եգիպտոսի մէջ: «Մայիս 28ը փառաւոր թուական մըն է մեր պատմութեան մէջ: Անոր պտուղն է նոյ. 29ը: Ասանց առջինին, չպիտի ունենայինք վերջինը... Եթէ կը գտինք Միացեալ Հայաստանին, եւ կը ցանկանք իրականացնել զայն, պէտք է որ հայ ժողովուրդը ամէնէն առաջ համերաշխ բլլայ ինքն իր մէջ: Միացեալ Հայաստանը մեր իտէալն է:»

Շարունակելով իր պտոյտը, նոյն գործիչը մասնակցած եւ օծած է նաեւ Սօֆիայի մէջ, միեւնոյն առիթով:

Լաթաքիոյ մէջ, Բարեգործականի մասնաճիւղը մասնակցած է անկախութեան տօնին: Թերեւս ուրիշ մասնակցութիւններ ալ կան որ վրիպած են մեր թղթակիցներուն ուշադրութենէն, կամ մեր աչքէն:

Մինչեւ անցեալ տարի, Կոնստանցայի մէջ, ոմանք մասնակցիլ ալ պատիւ կը համարէին մասնակցիլ ու խօսիլ, հակառակ կարիզի վարիչներուն արգելքին: Միւս կողմէ, այս տարի, շատ մը վայրերու մէջ, տօնակատարութեան ներկայ են եղած թաղ. մարմնոյները, հոգեւոր պաշտօնեաներ, գանազան Միութիւններ եւն.:

Անշուշտ այս պզտիկ մանրամասնութիւնները բան մը չեն ուելցներ Մայիս 28ի արժէքին վրայ կամ չեն պայծառացներ կացութիւնը: Բայց կը բացատրեն հոգեկան վիճակ մը:

Ա՛յն որ, կեդրոններուն դիւանագիտութիւնը, ծածկամտութիւնը կամ վատութիւնը յաճախ կը մնայ գրասենեակներուն մէջ, եւ ժողովուրդի զաւակները աւելի շատ կը լսեն իրենց սրտի ձայնը: «Մենք ալ մարդ ենք եւ մարդու զաւակ»:

Այս երեւոյթը կը տեսնուի նաեւ հանրային գործունէութեան ընթացքին, թէեւ ոչ չեզտուած եղանակով:

Նորէն Բարեգործականի մասին խօսելով, կը դիտենք որ նոր մասնաճիւղերը յաճախ աւելի լաւ կ'ըմբռնեն Միութեան շրջումը քան վարիչ կեդրոնները: Թերեւս այն պատճառով որ, նոյն ժողովուրդին մէջ կը գործեն եւ մօտէն տեղեակ են անոր ապրումներուն եւ բաղձանքներուն: Այսպիսի օրինակներ շատ կան Միացեալ Հայաստանի, Սուրիոյ եւ ուրիշ անբախտ գաղութներու մէջ: Եւ եթէ անհամութիւններ կը ծագին, նորէն «գլխաւոր»ները են պատասխանատուները, առենապետ, լիազօր ներկայացուցիչ, մանաւանդ նշանակովի կամ ստրկօրէն կեդրոնին կապուած պաշտօնատար:

Նոյնը՝ քաղաքական հոսանքներու մէջ: Կեդրոնի կանխակալ կարծիքներէն ազատ ոամկավարը կամ հնչակեանը եթէ առանձին լսես, օրինակ, ազգային կազմակերպութեան, համագգային տօներու կամ ուրիշ խնդիրներու մասին, կը դիտես որ մարդկութիւնը մեծ չէ քու և անոր միջեւ: Եւ երեւան կուգայ ժողովուրդէն կտրուած «շէֆ»եր պզտորած են ջուրերը. մանաւանդ, դիւրին պիտի բլլար զատ-զատ քալել, միշտ միեւնոյն նպատակին ձգտելով: Մէկ խօսքով, կանխակալ կարծիքներն են որ տուն կը քանդեն:

Այս խորհրդածութիւններուն տուն տուաւ Ամերիկայի «Հնչակ»ին մէկ խմբագրականը (1 յունիս): Հոգեւոր և աշխարհական պատուելիներու այս օրկանը, որ իրրեւ բարի քրիստոնեայ՝ գոնէ ճշմարտութիւնը եւ արդարութիւնը երեւան հանելու պիտի ձգտէր, ժանգոտ սլաքներ կ'արձակէ դաշնակցական Համուլին եւ առ հասարակ Դաշնակցութեան դէմ, պաշտպանելու համար Բարեգործականը:

Չափերութիւնն ունեցանք ծայրէ ծայր կարդալու այդ երկու էջը, եւ եկանք այն եզրակացութեան, թէ յետին վարձկանը աւելի բարեխղճութիւն պիտի ունենար, քան «Հնչակ»ը իր ամբողջ շքախումբով: Փորը կուշտ, կոնակը տաք, այդ մարդիկը ի՞նչ առեր են այնպիսի պաշտպանողական մը, որ ամէն բանէ առաջ բուն իսկ Բարեգործականի պարկեշտ անդամներուն ծիծաղը պիտի շարժէ:

Եւ մենք անկեղծօրէն կ'ուզէինք որ Բարեգործականի հընգամեայ բարեհաճութեան արժանացած բոլոր թերթերը արտայայտուէին զայն, որպէսզի անգամ մըն ալ հաստատուէր թէ՝ մարդ ի՛նչպէս կը կուրնան օրը օրին մատնանշուած փաստերու առջեւ, եւ շան-քարոզ կը կարդան հեռաւոր Ամերիկաներէն, ոչ թէ Բարեգործականի դերն ու պարտականութիւնը բացատրելու կամ զայն իրապէս բարձրացնելու, այլ ափ մը պնակալէզ, պզտիկ եւ «լէվանտէն» պաշտօնեաներ շփացնելու համար:

Տակաւին առիթ կ'ունենանք խօսելու այդ մասին: Իսկ այնուղղակի, կ'ուզէինք յիշեցնել թէ՝ նոյն իսկ Բարեգործականի մասնաճիւղերուն անդամները ոչխարներ չեն, որպէսզի մէկ շարժեն ամէն ապստրուած պաշտպանողականի կամ Համանի առջեւ:

Շ.

ՕՐԸ ՕՐԻՆ

Ֆրանկֆուրտ համաձայնագիրը

Պոլսէն հեռագիր մը կ'ըսէ թէ ֆրանքֆուրք համաձայնագիրը պիտի ստորագրուէր երէկ՝ շաբաթ: Սահմանագլուխի եւ Մէրսին-Ադանա երկաթուղիին մասին առկախ բոլոր խնդիրները կարգադրուած են:

Ռուսերուն վէճը կը շարունակուի

Թայմզի Պոլսոյ թղթակիցը կը հեռագրէ 20 յունիս Թուականով.

Պաշտօնաթերթ *Միլլիյէթ* այս առաւօտ կը հրատարակէ հեռագիր մը՝ ստացուած Օտեսայի Թուրք վաճառականներէն, որոնք կը յայտնեն թէ՝ ռուս խորհրդային իշխանութիւնները 2,500,000 Թրքական ոսկի շահատուրք կը պահանջեն իրենցմէ՝ 4,000,000 Թրք. քական ոսկի արժէք ներկայացնող ապրանքներու համար:

Վաճառականները կ'ըսեն Թէ յունիս 12էն ի վեր իրենց բոլոր ապրանքներն ու դրամատանց մէջ գտնուած դրամները գրաւուած են՝ շահատուրք վճարուած չըլլալու պատրուակով:

Եզրակացնելով կ'ըսեն Թէ՝ հակառակ Մոսկուայի Թուրք դեսպանատան շարունակական բողոքներուն, խորհրդային իշխանութիւնները կը շարունակեն բռնաբարել ռուսեւթուրք առեւտրական դաշնագրին տրամադրութիւնները:

*** Թուրք Թերթերը կը գրեն Թէ պահանջուած շահատուրքը կարգ մը վաճառականներու դրամագլխէն աւելի է: Ցանձնակատար Ղալիպ պէյէ կը պահանջուի 139,000 ոսկի, Հալիմ Սապիհ պէյէ 133,000, Զէքի պէյէ 140,000, Սրբրի պէյէ 114,000, Բայասցի Իսմայիլէ 44,000, Ապապզատէէն 15,000 ոսկի:

Մահմոնզոյի դաւիճին առաջին ճիսը

Անգլիոյ աշխատաւորական վարչապետ Բամսէյ Մաքտոնըլտի դաւիճին իր առաջին նիստը գումարեց ուրբաթ օր: Բոլոր նախարարներն ալ զեկոյց տուին՝ ցարդ իրենց կատարած աշխատանքներուն եւ կազմած ծրագիրներուն մասին:

Խորհրդակցութիւններ կատարուեցան նաւային զինաթափութեան, Ռուսիոյ հետ դիւանագիտական յարաբերութիւնները վերսկսելու եւ Տրոցկիի Անգլիա մուտքը արտօնելու մասին:

Կ'ըսուի Թէ նոր դաւիճին առաջին գործերէն մէկը պիտի բլլայ դիւանագիտական յարաբերութիւնները վերսկսիլ խորհրդային Միութեան հետ: Ասիկա պէտք չէ շփոթել անոր ճանչցումին հետ: Մոսկուայի կառավարութիւնը միանգամ ընդմիշտ ճանչցուած է աշխատաւորական կուսակցութեան կողմէ, երբ անիկա իշխանութեան գլուխը կը գտնուէր 1924ին եւ այդ ճանչցումը երբեք ետ չէ առնուած Պոլտուինի կառավարութեան կողմէ: Այս վերջինը պարզապէս ընդհատեց դիւանագիտական յարաբերութիւնները:

Օրակարգի կարեւոր հարցերէն մէկն ալ Շհենոսի գրաւուած հողերուն պարպումն էր: Մաքտոնըլտ բոլորովին համամիտ է անգլիական զինուորները քաշելու գերմանական հողէն, սակայն նախ քան այդ պէտք է համաձայնի Ֆրանսայի եւ Պելճիքայի հետ: Ամէն պարագայի, կը կարծուի Թէ դաշնակից զինուորները մինչեւ 1-2 ամիս պիտի պարպեն գրաւուած հողամասերը:

ԱՆԳԼԻԱ ԵՒ ԱՄԵՐԻԿԱ

Անգլիոյ վարչապետը մեծ կարեւորութիւն կուտայ զինաթափութեան խնդրոյն: Շաբթու մէջ այս առթիւ կարեւոր յայտարարութիւններ ըրաւ: Նոյն նիւթին շուրջ խօսեցաւ նաեւ Լոնտոնի ամերիկեան դեսպան զօր. Տաուես:

Լաւատեղեակ շրջանակները կը հաստատեն Թէ Մաքտոնըլտ մօտ օրէն միացեալ նահանգները պիտի այցելէ՝ այս հարցին մասին խօսելու համար Ուաշինկթընի կառավարութեան հետ:

Ամերիկեան կառավարութիւնը կը փափաքի նախ լուծել նաւային ուժերու հաւասարութեան խնդիրը, որմէ վերջ ծովերու ազատութեան հարցը ինքնին կարգադրուած պիտի բլլայ: Վիճաբանութեանց հիմ պիտի բռնուի Քելլոկի դաշնագիրը:

Թոքիոյէն հեռագրի մը համաձայն, Ճափոնական կառավարութիւնը ուրախ է այն հաւաստիքին համար Թէ Անգլիա եւ Ամերիկա չեն ուզեր կատարուած իրողութեան առջեւ դնել միւս ազգերը: Ճափոնի նաւային իշխանութիւնները տրամադիր են ի հարկին զեղչել պատերազմական նաւերու յատկացուած գումարները:

Գերմանիա կ'ընդունի Երկի ծրագիրը

Ֆրանսայէն յետոյ, գերմանական դահլիճն ալ ընդունեց Երնկի ծրագիրը: Վարչապետ Միւլլերի նախագահութեամբ գումարուած նախարարական խորհուրդին մէջ, արտաքին նախարար Շթրէզէմանն ժամանման տեղեկութիւններ տուաւ Ազգերու Դաշնակցութեան Խորհուրդին Մատրիտի նստաշրջանին, ինչպէս նաեւ Փարիզի մէջ իր ունեցած քաղաքական խօսակցութեանց մասին:

Դահլիճը միաձայնութեամբ տուաւ հետեւեալ որոշումը.

«Գերման կառավարութիւնը պատրաստ է փորձագէտներու 7 յունիս 1929ի տեղեկագիրը հատուցումներու կարգադրութեան մասին ընդունիլ իբրեւ հիմ շահակից կառավարութեանց խորհրդաժողովին: Եւ սակայն անհրաժեշտ է, որ միաժամանակ համաշխարհային պատերազմէն բխած բոլոր խնդիրները ամբողջովին լուծուին»:

«Պէրլինէր Թակէպլաթ» կը գրէ Թէ գերման քաղաքական շրջանակները սկսած են աւելի լաւատեսութեամբ դիտել արտաքին քաղաքականութեան վերաբերեալ հարցերու լուծումը: Կը կարծուի Թէ Պերլ Նի եւ Փարիզի արտաքին նախարարուն միջեւ ոեւէ լուրջ տարակարծութիւն չէ մնացած: Փարիզի խօսակցութենէն ընթացքին ֆրանս. կառավարութիւնը ցոյց տուաւ Թէ վճռած է օգոստոս 1էն առաջ վերջացնել այն քաղաքական խորհրդաժողովը որ պիտի գրաւի հատուցումներու խնդրով:

ՏՐՈՑԿԻ «ԱՆԲԱՂՁԱԼԻ» ԱՆԳԼԻՈՅ ՄԷՋ

Լոնտոնէն կը հեռագրեն Թէ ուրբաթ օրուան ժողովին մէջ աշխատաւորական նախարարները մեծամասնութեամբ հակառակած են Տրոցկիի Անգլիա մտնելուն, զայն նկատելով «անբաղձալի»:

Երկու պարսիկ իշխանութիւն ձերբակալուած

Թեհրանէն կը հեռագրեն 21 յունիս Թուականով.—

Պարսից շահը խիստ բուռն միջոցներ կը գործածէ Ֆարս նահանգի ցեղախմբային ապստամբութիւնը մարելու համար: Ձերբակալել տուաւ իշխան Նոսրաթ Տովլէն, նախկին ելմտական նախարարը եւ 1927ին գլխաւոր հակառակորդը ամերիկացի Արթըր Միլոփօկի ելմտական առաքելութեան:

Իշխան Նոսրաթ նետուեցաւ հասարակ ոճրագործներու բանտը, ուր սովորական բանտարկեալներու նման պիտի վարուին իրեն հետ: Ձիշեալի մասին կասկածներ կան Թէ ապստամբութեան դրդիչներէն մէկն է:

Նոյնպէս ձերբակալուելով բանտարկուեցաւ իշխան Սաարէմ Տովլէ, նախկին արքայական գերդաստանի երկրորդ կարեւոր դէմքը: Ասոր հետ ձերբակալուեցաւ նաեւ զինուորական մը, որ նախապէս Ֆարսի քաղաքներէն մէկուն զինուորական կառավարիչն էր: Ասոր մասին եւս կասկածներ կան Թէ որոշ դեր խաղացած է ցեղախմբային ապստամբութեան մէջ:

Երկու իշխաններն ալ պիտի զրկուին իրենց պետական պաշտօններէն:

*** Ուրիշ հեռագրի մը համաձայն, շնորհիւ կառավարութեան ձեռք առած միջոցներուն, հարաւային շրջանին մէջ կացութիւնը գոհացուցիչ է: Շիրազի կառավարիչ իշխան Սաարէմ եւ Տովլէ եւ ոստիկան զօրքի հրամանատար զօրավար Զահէտի Թէհրան կանչուած են՝ իրրեւ անկարող եւ դատի պիտի ենթարկուին:

Իտալական օդանաւերու վերադարձը

Իտալական 35 չրօղանաւերու տորմիղը Յունաստան, Թուրքիա, Պուլկարիա, Ռուսիա եւ Ռումանիա այցելելէ յետոյ, Պոլսոյ ու Յունաստանի ճամբով վերադարձաւ Իտալիա:

Վարչապետ Մուսոլինի, օդանաւային փոխ-նախարար զօր. Պալպոյի ընկերակցութեամբ օդանաւով Օրպէթէլլօ գնաց՝ աչքէ անցընելու համար վերադարձող օդանաւերը: Ներկայ էին զօր. Փինէտօ, օդանաւային այս արշաւին վարիչը, օդանաւորդութեան բոլոր վարիչները, ինչպէս նաեւ օտար օդանաւորդներու խմբակ մը:

Դիկտատորը այս առթիւ ճառ մը խօսելով, շնորհաւորեց բոլոր օդանաւորդները, եւ ըսաւ.

—Ինցաճ տարի արեւմտեան միջերկրականի, այս տարի ալ արեւելեան միջերկրականի մէջ մեր օդանաւերու պտոյտները ցոյց տուին Թէ իտալական օդանաւորդութիւնը շարունակ յառաջդիմութիւններ կ'ունենայ:

Պէտք է գարգանալ բոլոր ոսպարէզներու, մանաւանդ օդանաւորդութեան մէջ: Մեր օդանաւերը պէտք է զարգանան ամէն կերպով, որպէսզի երբ հայրենիքն ու վարչածեւը պէտք ունենան անոնց, օդանաւային տորմիղները գիտնան տիրապետել: հայրենիքի երկինքին մէջ եւ Թշնամութիւնները փոխադրել Թշնամի երկինքին մէջ:

Եզրակացնելով հարցուց. «Ըրո՞ւն կը պատկանի երկինքը»: «Մեզի՛» *պատասխանեցին բոլորը միաբերան:*

Պաղեստինի եւ Եգիպտոսի մարզպանները

Երուսաղէմէն կը հեռագրեն Թէ Պաղեստինի անգլիական մարզպան Սըր Ճոն Զէնսըլըը, Գահիրէի մէջ քանի մը օր Լորտ Լոյտի հիւր մնալէ յետոյ, ճամբայ ելաւ երէկ, շաբաթ՝ դէպի Անգլիա: Մարզպանը Պաղեստինէն մեկնելէ առաջ ընդունեց Արաբական կազմակերպութեան գործադիր մարմնին կողմէ պատուիրակութիւն մը, որ նոր յուշագիր մը ներկայացուց՝ պահանջելով Օրէնսդիր ժողովի մը ստեղծումը: Սըր Ճոն պատասխանեց Թէ՝ իր ժամանումէն ի վեր մեծապէս հետաքրքրուած է այդ խնդրով եւ այժմ մտադիր է գաղթայինհախարարութեան հետ խորհրդակցիլ այդ մասին:

*** *Եգիպտոսի անգլիական մարզպան Լորտ Ճորճ Լոյտ վերջերս այցելութիւն մը կատարեց դէպի արեւմտեան անապատը եւ ջերմ ընդունելութիւն գտաւ Սիվայի մէջ: Մարզպանը յունիս 21ին մեկնեցաւ Պէյրութ ուր պիտի հիւրասիրուի Սուրիոյ Ֆրանս. մարզպան Պ. Հաների փոնսոյի կողմէ: Լորտ Լոյտ յետոյ պիտի այցելէ Հոմս, Հալէպ եւ Դամասկոս:*

ՎԷՐՏԷՕՆԻ ՏԱՐԵԴԱՐՁԻ ՀԱՆԴԷՍՆԵՐԸ

Վէրտէօնի պատմական ճակատամարտին 13րդ տարեդարձին առթիւ, մեծ հանդէսներ տեղի կ'ունենան հերոսական քաղաքին մէջ երեք օր՝ յունիս 22—24: Պ. Տումէրկ, շրջապատուած Ֆրանսայի մարշալախտներով, այսօր ներկայ կ'ըլլայ հանդէսներուն:

Վէրտէօնի կռիւներուն մէջ իննսն 400,000 Ֆրանսացիներ: Գերմաններն ալ նոյնքան կորուստ տուին: 2736 տուներէն, 2635ը ամբողջովին քանդուած էին և քաղաքը աւերակոյտի վերածուած էր:

Պէտք եղաւ տասը տարի անընդհատ աշխատիլ, վերականգնելու համար Վէրտէօնը: Այս անգամ տարեդարձին հետ կը տօնուի նաեւ վերաշինութիւնը:

Հազարաւոր նախկին պատերազմիկներ եւ իտալացի, անգլիացի եւ պելճիքացի նախկին զինուորներ նուագներով տողանցք կատարեցին երէկ Վէրտէօնի մէջ: Դիշերը չահագնացութիւն: Այս առաւօտ հոգեհանգիստ յետոյ հացկերոյթ: Բացում յաղթանակի արձանին: 15,000 սուրհանդակ ազաւնիներ պիտի թռցուին: Մէօզի վրայ գիշերային լուսաւորութիւններ: Երկուշաբթի ուխտագնացութիւն դէպի ոսզմաղաշտ:

Ֆաբկոմի նախագահ Ս. Ղևոնդյանի հետ զրուցում ենք ֆաբրիկայի պատմության, նրա արտադրության, աշխատավորների կենցաղի մասին։

— Ֆաբրիկան հիմնադրվել է 1923 թվականին։ Սկզբում այն ունեցել է ընդամենը 47 աշխատող և տարեկան արտադրել 150 հազար ծխախոտի տուփ։ Այսօր ֆաբրիկան ունի 1924 թվականի մոդելի 27 մեքենա, որոնք տարեկան արտադրում են 2 միլիոն տուփ ծխախոտ։ Ֆաբրիկայի արտադրանքի մեծ մասը ուղարկվում է Ռուսաստան, Ուկրաինա, Վրաստան, Ադրբեջան, Թուրքմենստան, Ղազախստան, Ղրղզստան, Ուզբեկստան, Տաջիկստան, Բելոռուսիա, Ղրիմ, Կարելո-Ֆինական հանրապետություն, Հյուսիսային Կովկաս, Ուրալ, Սիբիր, Հեռավոր Արևելք և այլ վայրեր։

Ֆաբրիկայի աշխատանքային կոլեկտիվը կազմում է 1200 հոգի։ Նրանց մեծ մասը կանայք են։ Ֆաբրիկայի աշխատանքային կոլեկտիվի կազմում կան նաև 200 տղամարդիկ, որոնք զբաղված են ծանր աշխատանքներում։

— Ես ըսելիք մը չունիմ։

— Էայց ես ուրի՛ր, չեմ ուզեր որ ինձի հետ գաս։ Ասկէ ի տես- ակնոցս ծածկեցի աչքերուս մէջ կարդացածդ կարդալու համար։ Ես քեզ ճանչցայ, երբ ոտքդ դրիր այս տունը։ Ես քեզ ճանչցայ, երբ ձայնդ լսեցի։ Ես քեզ ճանչցայ, երբ ինծի նայեցար։ Ես քեզ ճանչցայ, երբ ինծի խօսեցար։ Ես քեզ ճանչցայ, երբ ինծի հարցուցիր թէ ինչո՞ւ կուլամ։ Ես քեզ ճանչցայ, երբ ինծի ըս

ԹՐՈՔԱՏԵՐՈՑԻ ԹԱՏՐՈՆԸ (GRANDE SALLE DES FÊTES) MÉTRO - TROCADÉRO

29 Յունիս Շաբաթ երեկոյ ժամը ճիշդ 8.45ին

կը ներկայացուի՝ Հայերէն վերտառութիւններով

LA PRINCESSE D'ARMÉNIE

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ԻՇԽԱՆՈՒՀԻՆ

7 ՄԱՍԷ ԲԱՂԿԱՑԱԾ ՇՔԵՂ ՀԱՅ ՊԱՏՄԱԿԱՆ ՖԻԼՄԸ, ԱՇՈՏ Ա. ԲԱԳՐԱՏՈՒՆԻԻ ԺԱՄԱՆԱԿԱԿԻՑ ՊԱՏՄՈՒԹԵՆԷՆ

ՖԻԼՄԸ ՊԱՏՐԱՍՏՈՒԱԾ Է ԻՏԱԼԻՈՅ ԵՒ ՀՈԼԱՆՏԱՑԻ ՄԷՋ

ՍԱՓԵՆԻԿԻ ԴԵՐԸ ԿԸ ԿԱՏԱՐԷ MARIE FARRET

ՄԷՆՖՈՆԻԿ ՆՈՒԱԳԱԽՕՒՄԲԸ ԿԸ ՆՈՒԱԳԷ ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԱՐԵՒԵԼԵԱՆ ԵՒ ԵՒՐՈՊԱԿԱՆ ԿՏՈՐՆԵՐ, ՀԱՄԱՁԱՅՆ ՖԻԼՄԻ ԱՆՑՔԵՐՈՒՆ

ՏՈՄՍԵՐԸ ԿԸ ԾԱԽՈՒԻՆ ԹՐՈՔԱՏԵՐՈՑԻ ԹԱՏՐՈՆԸ, «ՅԱՌԱՋ»Ի ԽՄԲԱԳՐԱՏՈՒՆԸ, ՖԼՈՐԻԱ ՃԱՇԱՐԱՆԸ (61 RUE Mr. LE PRINCE) *ԵՒ Պ. Ս. ՆԱՒԱՎԱՐԵԱՆԻ ՃԱՇԱՐԱՆԸ* (Billancourt)

ՏՈՄՍԵՐԸ՝ 4, 6, 8, 10, 15, ԵՒ 25 ՖՐԱՆՔ

ԴԱՇՏԱՀԱՆԴԷՍ ՇԱՎԻԼԻ ԱՋ ԿՈՂՄԻ ԱՆՏԱՌԻՆ ՄԷՋ

կազմակերպուած Հ. Ց. Դ. Արդուճեան կոմիտէի կողմէ

Այսօր կիրակի առաւօտէն մինչեւ իրիկուն: երգ, արտասանութիւն, նուագ եւ պար: Ամէն ոք ազատ է ճաշը միասին բերելու: ցեղւոյն վրայ ըմպելիք եւ չոր կերակուրներ կը ծախուին:

Հաղորդակցութեան միջոցներ.— *Լուվոէն կամ Փոռթ Մէյոհ Քլուէն առնել Թիւ 1 Թրամուէյը եւ իջնել Շավիլի* Doizu *կայարանը: Շոգեկառք՝ Մէյն Լազարէն եւ իջնել Շավիլ: Կառ Մէյն Լազարէն գնացքը կը մեկնի ժամը երկու անգամ իւրաքանչիւր ժամի 0.26ին եւ 0.56ին: Ժամը 11—3 առաջնորդներ պիտի սպասեն կայարանները: Անձրեւի պարագային հանդէսը կը յետաձգուի:*

ԵԹԷ Կ'ՈՒԶԵՍ ՈՒՏԵԼ ՄԻՇՏ ԼԱԼ
ՈՒ ՎՃԱՐԵԼ ՄԻԱՆԳԱՄԱՅՆ ԱԺԱՆ. ԴԻՄԷ
24, Rue St. Lazare, PARIS (9e)

ՃԷՆԱՋԵԱՆ ԵՒ ԸՆԿԵԱՆ

Արեւելեան ուտեստեղէններու մթերանոցը:

ՏՕՔԹ. Ա. ՍԱԼԱՆ

ՄԱՍՆԱԳԷՏ ԹՈՓԵՐՈՒ ԵՒ ՍՏԱՄՈՓՈՒ ՀԻԻԱՆԴՈՒԹԵԱՆՑ

Մասնաւոր յարկաբաժին՝ մորթային եւ վեներական ախտերու

Դարմանատան մէջ կը բուժէ ULTRA-VIOLET ճառագայթներով ցաւագայթներ, Ջղացաւ, Ջղացաւ (Sciatique), Նեվրալժի, Անարիւնութիւն, Ոսկրաթեքութիւն (Rachitisme) եւայլն:

16 Rue Bleue, Մէթրօ՝ Cadet. Հեռ. Provence 73-67

Կ'ԸՆԴՈՒՆԻ ԱՄԷՆ ՕՐ ԺԱՄԸ 9—12 եւ 2—7, ԿԻՐԱԿԻ 9—12

ՏՕՔԹ. Մ. Տ. ՆՈՐԱՅՐ

ՆԵՐՔԻՆ եւ ԿԻՆԵՐՈՒ ՀԻՒԱՆԴՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

17 Rue Lamartine, PARIS (9e)

Tél. Trudaine 92—47, Մէթրօ՝ Cadet, Nord Sud, N.D. de Lorette

Ամէն օր 14—19 կիրակի եւ տօն օրեր 10-12 և ժամադրութեամբ

ԵՐԻՏԱՍԱՐԴԱՆԱԼՈՒ ԳԱՂՏՆԻՔԸ

Vigorax du Dr. Bing (Laboratoire des Produits du Dr Bing) միակ դեղն է որու գործածութեամբ ամէն տարիքի մարդ ինքզինքը կը զգայ ուժեղ, առոյգ եւ երիտասարդ:

Vigoraxը կը զօրացնէ ջղային կեդրոնական դրութիւնը, արմատապէս կը բուժէ անկարողութիւնը, մտային տկարութիւնը եւ սեռային ջղասպառութիւնը:

Vigoraxը կ'երիտասարդացնէ եւ կ'ուժեղացնէ մարմինը առանց վնասելու, որովհետեւ toxique չի պարունակեր:

Դեմել նամակով միակ կեդրոնատեղին՝ Massis Salyandjian, 115 Bld. Ney, Paris (18e): Գին Ֆրանսայի համար 20 Ֆրանք, ուրիշ երկիրներ 50 Ֆր.: Մանրամասնութիւններ փափաքողներէ կը խնդրուի դրկել 1 Ֆր.ի նամակադրոշմ: Բացատրագիրը ձրի:

ԿԱՐԳ մը ապսպրանք ընողներ իրենց հասցէն որոշ գրած չըլլալով, կը խնդրենք գրել՝ Ֆրանսերէն եւ ընդհատելի:

ՏՕՔԹ. ՏԻՐԱՑ

ՎԿԱՅԵԱԼ ՓԱՐԻԶԻ ԲԺՇԿԱԿԱՆ ՖԱԿՈՒԼԹԷՆ, (Licencié ès Sciences)

Նախկին Interne փարիզի Hôpital des Enfants Maladesի եւ մանուկներու եւ ներքին հիւանդութեանց

24, Rue des Grands Augustins, Paris (6e) Place St. Michel

Հիւանդ կ'ընդունի Գ.շ. Երկ. Ուր. եւ Շբ. օրերը, ժամը 1էն 4 Ինչպէս նաեւ մասնաւոր ժամադրութեամբ

Métro St. Michel եւ Odéon Tél. Danton 60-46

ՀԱՅԱԳՈՐԾ ԵՒ ԱՆՈՒՇԱՎԱՃԱՌ

MAISON JOLIVET

17 Rue St. Lazare (Rue St. Georgesի անկիւնը)

Nord Sud: N. D. des Lorettes, Թել. Trudaine 24 83

ՍԻՄԻԹՆԵՐ ՀԱՄՈՎ ՀՈՏՈՎ ՏԱՔՈՒԻԿ

ԵՐԷ Կ'ուզէք առանց վտանգի նիհարնալ, գործածեցէք հայի տեղ մեր մասնաւոր եղանակով պատրաստած GRESSIN JOLIVET *հացերը:*

ՈՒՆԻՆԻ խաշխաշով, շուշմայով, ճապուռով եւ քիմիոնով պատրաստուած հացեր:

Փարիզի մէջ ապսպրանքները կը յանձնուին քնակարան Ներկայ կտրօնը ներկայացնողին հարիւրին 15 զեղչ

ՏՕՔԹ. Ա. ՊՕՂՈՍԵԱՆ

36, Rue de Bellefond, 36

PARIS (9e)

Մէթրօ՝ Poissonnière

Tél. Trudaine 88-77

EMPIRE, Միգ իբ-Շօլ. 37 Av. Wagram

ԲՈՒԺԱՆՔ (Դ. տարի)

ԵՒ

ԳԻՏՈՒԹԻՒՆ (Բ. տարի)

Առողջապահական եւ գիտական ամսաթերթերէն (միակը իրենց տեսակին մէջ)

ԶՐԻ մէկ օրինակ ստանալու համար անմիջապէս հասցէդ դրկէ

Revue POUJANK

126 Fb. St. Denis, Paris (Xe)

կամ

M. DERSAHAKIAN

16 Rue Lamorinière, Anvers (Belgique)

J. PAPACHRISTO

44 Rue Fessart

Մէթրօ՝ Buttes Chaumont

Վերաբացած է նոր գործերու իր արհեստանոցը զոր մէկուկէս տարիէ ի վեր փակած էր: Նախապէս իր քով աշխատած կամ այժմ աշխատիլ փափաքող գործաւորուհիները անմիջապէս դիմեն իր հասցէին: Աշխատանք կը տրուի արհեստանոցի եւ տուներու մէջ: Գիներու վրայ բարձրացում եղած է:

ՁԱՇԵՑԷՔ ԵՒ ԸՆԹՐԵՑԷՔ

BOULANT

ՁԱՇԱՐԱՆ ՊՈՒԼԱՆ

Հետեւեալ չափաւոր գիներով

12 Ֆրանք՝ 34 Bld. St. Michel

16 Ֆրանք՝ 1 Bld. Montmartre

18 Ֆրանք՝ 35 Bld. des Capucines

ԳԱՐԵՋՐԱՏՈՒՆ VETZEL

1 Rue Auber

(Place de l'Opéra)

ՆԱԽԱՁԱՇ, ԸՆԹՐԻՔ ԱՄԵՆԱԼԱՒ ԳԱՐԵՋՈՒՐԸ

Ծախու եւ Մշակելի հողերը,Ջուրը մէկէը

Château-Lambertի, St.Jérômeի և Haute Lorretteի *թաղամասերուն մէջ: Վճարման դիւրութիւններ: Դիմել՝ Պ. Ստեփանեանի, 2a Bld. de la Paix, Բ. յարկ, Մարսէյլ:*

ՄԱՍՆԱԳԷՏ ԲԺԻՇԿՆԵՐ

96 r. Rivoli, *մէթ. Շաթլէ: Արմատ. եւ նոր մեթոտով դարմանում արանց եւ կանանց մորթի, արիւնի եւ վէներ. հիւանդութեանց (ֆրանկախտ, ջերմամիզ.) եւ վարիսի: Մասն. լաբօրատորիա: Ազճամիտ եւ արագ խորհրդակցութ. ամէն օր 9—12, 2—8, Կիրակի 9—12.*

Տք. գաղտ. գիտութ. գուշակուհի

ՏԻԿ. ՄԱՐԻԱ ՋԷՆԻ

կը բացատրէ անցեալը, կ'առաջնորդէ ներկային մէջ, կը գուշակէ ապագան, ըստ ձեռքի գիծերուն, աստղերու եւ քարտերու: Ամէն օր (կիր.ն ալ մէջը) ժ. 3—7, բացի Երկ.է: 31 Rue Douai 1er étage à gauche, Métro: Blanche.

WAGRAM AUTO

Կ'ապահովէ արտօնագրի ստացումը երկու հարիւր ֆրանքով:

63 Av. de Wagram մէթ. Ternes

73 Av, Gde. Armée » Maillot

149bisBd. Villette, Aubervilliers

ՀՅՈՒՐԵՆ ՓԼԱՔՆԵՐ

ՈՒՆԻՆՔ ֆոնոկրաֆներ եւ յայտնի արուեստագէտներու փլաքները՝ Հայերէն, ցունարէն, Թուրքերէն, Հրէերէն, Արաբերէն, Սպաներէն, Այժերիական, Թունուզական եւ Մարոքեան: Միակ ներկայացուցիչը Ֆրանսայի: Դիմել՝ Jos. de Padova, 117 Passage du Caire, Paris (2e):

Բ. ԱԲԳԱՐԵԱՆ

Վկայեալ հիւանդապահ, նախկին տասնապետ հիւանդապահ Արեւելեան բանակին, 14 երկար տարիներու փորձառութեամբ կը խնամէ ամէն տեսակ հիւանդներ: *Մասաժ, վանտուզ, փիքիւր, փանսըման* եւայլն: Վկայեալ աղքատներուն ձրի:

Հասցէ՝ 6 Rue Grégoire du Tours. Paris (6e),

Ուշադրութիւն

Ջէյթունի քաղաքի եւ հերոսներու մեծադիր նկարը, գին՝ 4 Ֆրանք (կարելի է դրկել Ֆրանսական նամակադրոշմ): Դիմել՝ նոր հասցէին՝ M. Ezeguiélian, 6 Rue Pierre Curie, Kr. Bicêtre (Seine): Փոսթի ծախս չկայ:

IMPRIMERIE - MASSIS - ÉDITIONS

208bis, Rue Lafayette Paris (10)

Le Gérant: E. SOUVIGNY

ՅՕԴԱՑԱԻ, ՋՂԱՑԱԻ, ԱԶԴՐԱՋՂԱՑԱԻ (սիաթիք)

ԿԻՆԵՐՈՒ ՀԻՒԱՆԴՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

Դարմանումը ելեկտրականութեան առաջին իսկ փորձերով (ֆիաթէրմի, անդրմանիշակագոյն ճառագայթներով, ֆօե ֆրէքանս, կալվանօ-ֆարատիք).

Դարմանում գաղտնի հիւանդութեանց եւ անկարողութեան, շնորհիւ շիճապատուաստի եւ հիւթաբուժութիւն:

ԱՐԵԱՆ ՔՆՆԱԽԹԻՒՆ

Հիւանդ կ'ընդունի ժամը 10—12 եւ 3—7

ՀՐԱՉ ՍԱՐԳԻՍԵԱՆ

ՆԱԽԿԻՆ ՊԵՏ ՕՄԷԿԱ ԺԱՄԱՑՈՅՑՆԵՐՈՒ ԺԸՆԵԻԻ ԴՈՐԹԱՐԱՆԻՆ

29 Rue Mathis, փարիզ, մէթրօ՝ Crimée,

R. C. Seine 248, 459 հեռ. Nord 59 21

Նորոգութիւն՝ ժամացոյցներու եւ ոսկեղէն առարկաներու: Հոն մթերք՝ *Զէնիթ, Լոնժին, Էլէքսիոն, Օմէկա, Լիփ, Ռոտէքս* ժամացոյցներու, *Քարիւեօն Ուէսթմինսթրներու*, ակնեղէններու, ոսկեղէն եւ արծաթեղէն ամէն տեսակ առարկաներու,

ՀԱՅԵՐԷՆ ԽՕՀԱՆՈՑ ԱՌԱՋԻՆ

ՍՈՓՐԻՈ SALON DE COIFFEUR

ՄԱՆԻՔՅՈՒՐ, ՕՆՏԻԼԱՍԻՈՆ ԵՒԱՅԼ

ԱՐԾԱԿ ԳԷՈՐԳԵԱՆ

Ընկերակցութեամբ *ՎԱՀԱՆ ՏՕՆԻԿԵԱՆԻ*, կը ծանուցանէ իր յաճախորդներուն թէ իր խանութը փոխադրած է նախկին խանութին դիմացը:

12 Rue de Nesles (Ռիւ Տօֆիէն՝ մէջ), մէթրօ Odéon

ՏՕՔԹ. Ե. ՄԻՆԱՍԵԱՆՑ

ՆԱԽԿ. ԲԺՇԿԱՊԵՏ ԹԻՖԼԻՋԻ Կ. ԹԱՋԻ ՀԻՒԱՆԴԱՆՈՑՆԵՐՈՒՆ

ՆԵՐՔԻՆ, ՄԱՆԿԱՆՑ, ՄԻԶԱՍԵՌԱՑԻՆ, ՎԵՆԵՐԱԿԱՆ ՀԻՒԱՆԴՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

42 Rue des Acacias, PARIS (17e) Մէթրօ՝ Etoile

Կ'ընդունի ամէն օր ժամը 5էն 7 եւ ժամադրութեամբ

Իսկ կիրակի օրերը միայն ժամադրութեամբ

ESTHÉTIQUE

HYGIÈNE & BEAUTÉ

Շուէտական մարմնակրթանքով եւ մասաժով

ՓՐՈՖ. Մ. ՄԱԼՈՒՄԵԱՆ

40 Rue Godot de Mouroy Tél. Opéra 00-45

Métro: Madeleine-Opéra-Havre Caumartin

Ամէն Գ.շ. Երկ. Ուր. եւ Շբ. օրերը ժամը 2էն 5.30 կամ մասնաւոր ժամադրութեամբ:

Խնամքով կը պատրաստուին չափի վրայ սեղմիրաններ, վրիպի գուլպաներ եւայլն: Մեր օծանելիքները, անուշահոտութիւնները, փուտրերը եւ օ տը քոլոներ կը պատրաստուին *Զաքրեան* ծանօթ գործարանին մէջ:

ՀԱՅԿ. ԲՈՒԺԱՐԱՆ - POLYCLINIQUE de BELLEVILLE

Տէր եւ Տնօրէն՝ ՏՕՔԹ. ԳՐԳՈՅԵԱՆ

29, Rue (Place) des Fêtes, Paris, XIX. Tél. Nord 96 - 61

Բաց է ամէն օր, ուր շատ մը մասնագէտ բժիշկներէ կը խնամուին ամէն տեսակ ներքին եւ վիներական հիւանդութիւններ: Այդի մասնագէտը կ'ընդունի Գ.շ., Երկ. եւ Շաբաթ օրերը ժամը 4—6: Քթի, կոկորդի ու ականջի մասնագէտը ամէն Երեք. եւ Շաբաթ օրերը ժամը 2—3: ԱՏԱՄՆԱԲՈՅԺը ամէն օր ժամը 9էն 19:

ՖՐԱՆՍԱՅԻ ՄԻԱԿ ՆԵՐԿԱՅԱՑՈՒՑԻՉ EXCLUSIVE

ՀԱՑԵՐԷՆ, ԹՈՒՐՔԵՐԷՆ, ՑՈՒՆԱՐԷՆ

ԲԼԱՒԻՆԵՐՈՒ ԳԻՆ 18 ՖՐ.

Պէլվիլի ծանօթ հայ նպարավաճառ

Յ. ԱՐԹԻՆԵԱՆ

28 Rue Lesage, PARIS (20e)

Métro Belleville Tél. Ménil. 61.85

Հոս մթերք Թէ նախկին եւ Թէ ամենավերջին եղանակներու՝ երգուած եւ նուագուած նշանաւոր երգիչներէ, կազէլ, շարգը, խմբերգ, Թագպիմ եւայլն: Հայերէն հոգեւոր, աշխարհիկ եւ գեղջուկ երգեր՝ Թէ՛ մէներգ եւ Թէ խմբերգ: Ցարուած ցուցակը ձրի է:

Ինչպէս նաեւ բօրդաֆիֆի լաւ կրամոֆոններ եւ արեւելեան նպարեղէններու լաւագոյնը ամենազեղ չեալ գիներով:

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMÉNIEN EN EUROPE

ՀԱՐԱՉ

ԲԱԺԱՆԵԴԻՆ

	3 ամս.	6 ամս.	Տար.
ՖՐԱՆՍԱ	35 ֆ.	70ֆ.	140ֆ.
ԱՆԳԼԻԱ	20 շլ.	40 շլ.	
ԵԳԻՊՏՈՍ	»	»	
ԻՏԱԼԻԱ	250 ֆրանք		
ԱՄԵՐԻԿԱ	6 տլ.	10 տլ.	
ԵՒՐՈՊԱ	100 ֆ.	200ֆ.	

"HARATCH"

Directeur-Propriétaire SCH. MISSAKIAN

Rédaction & Administration 235 Faub. St. Martin PARIS (10e)

MÉTRO LOUIS-BLANC ou JAURÈS

Հասցէի փոփոխութեան համար պէտք է վճարել 2 ֆրանք

Խմբագիր՝ Ե. ՄԻՍԱԿԵԱՆ

ԵՐԵՔՇԱԲԹԻ 25 ՅՈՒՆԻՍ 1929

25 JUIN 1929

Ե. ՏԱՐԻ Թիւ 991

ՕՐԱԹԵՐԹ, ԱԶԳԱՅԻՆ, ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԵՒ ԳՐԱԿԱՆ

ԳԻՆ՝ 50 ՍԱՆԹԻՄ

ԵՐԿՈՒ ԽՕՍՔ

ՊԶՏԻԿ ՄԱՐԴԻԿ

Ուշադրութեամբ աչքէ անցուցէք ո՛ր եւ է գաղութի մը քիրթը, քանի մը թերթ միանգամայն, և պիտի տեսնէք որ անոնք ալ կ'ողբան «Հայոց ազգի» վիճակին վրայ, աւելի կամ նուազ չափով։ Ամէնէն համբակ խմբագիրն ալ, որ վարժուեր է քով քովի շարել քանի մը բառ, կը մատնանշէ օրուան չարիքները,— այլասերում, կազմալուծում։ Տեղ մը կուշտ և յղփացած մարդիկ եւ օրականներ, ուրիշ տեղեր՝ գլուխը կախ և մտնոգ բազմութիւններ, որոնք ի դուր եղբայրական բազուկի մը կը սպասեն։

Յետոյ, ամէնէն այլասերած խմբագիրն ալ, հակառակ զանազան ձեռնածութեանց, չի կրնար ծածկել թէ երեւանը այն չէ ինչ որ կը սպասենք։ Թէ ներկայ պայմաններուն մէջ, այսպէս կոչուած հայկական կառավարութիւնը չի կրնար տէր գտնել տարագիր բազմութիւններու ճակատագրին։

Կարճ,— ամէնքն ալ կը տեսնեն որ ելք չունի այս ճամբան։ Մտերմութեան մէջ, աւելին ալ կը խոստովանին։ Եւ դուն միամտութիւնը կ'ունենաս հաւատալու թէ՝ քանի որ ամէնքն ալ կը տեսնեն չարիքը, ուրեմն կարելի է կէս ճամբուն վրայ դիմաւորել իրար, եւ ձեռք ձեռքի տալ՝ դարմանը գտնելու համար։

Այդ կէ՛ս պիտի ըլլար ուրիշ ամէն ժողովուրդի մէջ։ Բայց, ցաւօրէն հակառակն է որ կը տեսնենք մեր մէջ։

Դարմանը դժուարացնողները, ամէնէն առաջ, յաճախ անոնք են որ տարին տասերկու ամիս ողբ ու կոծ կը ցանեն։ Անոնք են որ, երեւութապէս կուլան, բայց իրականին մէջ, կարծես գոհ են տիրող վիճակէն։

Գոնէ այս է մեր եզրակացութիւնը, դատելով սա քանի մը տարիներու իրականութենէն։

Ահա՝ ռամկավարները, — ողջամի՛տ, ազգասէ՛ր եւ իմաստո՛ւն։ Փաստ է որ երեւանի քաղաքականութիւնը չի համապատասխաներ իրենց «Ազգային Տեսիլք»ին։ Փաստ է որ չեն տիրժիր մուրճ-մանգաղի սանձարձակ տիրապետութենէն, կրմբռնեն անոր անդարմանելի հարուածները՝ լեզուի, կրօնի, ազգային աւանդութիւններու դէմ։ Եւ տրամաբանօրէն պէտք է նասրսափին հետեւանքներէն, իբրեւ Թունդ պահպանողական և քաղքենի տարր։

Փաստ է, վերջապէս, որ գոնէ Թուղթի վրայ սեւ կը տեսնեն գաղութներու ապագան։

Եւ սակայն, կը նախընտրեն բուրվառ ծխել եւ հանդիսատրապէս բարեւի կենալ, որպէսզի ո՛չ իրենք անհանգիստ ըլլան, ոչ ալ իշխանաւորները։

Եւ դեռ աւելին։ Եթէ շատ նկղը դնես, անմիջապէս ճաշկատ կը յարդարեն, կը լզեն իրենց համոզումներն ու ստորագրութիւնները, եւ դիմացդ կը տեսնես որձեւեդ մարմին մը։

Ինչո՞ւ այսպէս։ Որովհետեւ բուն չարիքը չէ որ կը գրաւեցնէ իրենց միտքն ու սիրտը, այլ բոլորովին ուրիշ մղձաւանջ մը,— Զընել ո՛ր եւ է բան որ կրնայ իրաւունք տալ Դաշնակցութեան, հոգ չէ Թէ չարիքը տեւէ ու ծաւալի։ Ճիշդ ինչպէս որ Թուրքերը ամբողջ երկիրներ վրայ տուին իրարուետեւէ, բայց չեն ուզեր մէկ Թիզ հող վերադարձնել հայ ժողովուրդին։ Պարզապէս — ի հեճուկս։ Գիտնալով մէկտեղ որ պիտի տան, որ մը։

Եթէ այսպէս չըլլար, ռամկավարները պէտք էր քաջութիւնն ունենային ո՛ր եւ է գործքով ապացուցանելու իրենց խօսածներն ու գրածները, իրենց «ողջմտութիւն»ը եւ «ազգասիրութիւնը»։ Նոյնիսկ առանձին ձգելով, առ այժմ, Դաշնակցութիւնը, ինչպէս կը թելադրէր պաշտօնաթերթ «Արեւ»ը։

Ընդհակառակն, իրբեւ ի բուէ պզտիկ մարդիկ, ջաղացքը ձգեր, ջախջախը կը փնտռեն գիշեր ցորեկ։ Պայքար՝ չափահաս որքերուն դէմ, որովհետեւ միջադէպ մը ծագեր է իրենց մէկ թեթեւամտութեան հետեւանքով։ Պայքար՝ հայ արիներուն դէմ, որովհետեւ ... եռադոյն դրօշ կը գործածեն։ Պայքար՝ Հ. Ը. Պատուիրակութեան դէմ, որովհետեւ անոր վարիչը ճառ մը խօսեր է Բարեգործականի Մատենադարանին բացման առթիւ, գնահատելով ձեռնարկը, «յանուն Հ. Հ. Պատուիրակութեան»։ Առիթ ո՛ր եւ է ռամկավար թերթ եւ կրնաք առանց դժուարութեան ճոխացնել շարքը։

Պատահակա՞ն է այս երեւոյթը, Թէ հետեւանք կանխորոշ ծրագրի մը։

Անշուշտ վերջինը, մինչեւ ցնոր տնօրինութիւն։ Մինչեւ իրենց պատգմ. ժողովը, որ պիտի գումարուի ժամերս։

Մենք չենք սպասեր ո՛րեւէ հիմնական փոփոխութիւն։ Բայց դիտենք Թէ կան ռամկավարներ, որոնք եթէ ուզեն տիրաբար խօսիլ, կրնան որոշ բարեփոխում կատարել։ Անշուշտ ոչ Թէ ձգի հաճոյք պատճառելու, այլ վերջ տալու համար երկակենցաղ վիճակի մը, որ բնական է գործերուն, բայց ոչ մարդոց համար։ Մանաւանդ քաղաքական կուսակցութեան մը անդամներուն համար։

Ուրիշ խնդիր, եթէ բոլոր տեսակի ռամկավարները կը նախընտրեն իրենց ճակատագիրը կապել գործերու հետ։ Եւ այն առեն, Թող չզարմանան որ, ինչքան ալ բարձր կրկոան, ոչ քուն կրնան խանգարել, ոչ ալ քար մը տեղէն շարժել։

Պզտիկ մարդիկը միշտ ալ դատապարտուած են աչքերը գոց մնան գալու պզտիկ բաներու շուրջը, հոգ չէ Թէ աշխարհ մը փլի կամ շինուի։

Շ.

ՄԱՄՈՒԼ

ԼԵԶՈՒԻՆ ՅԵՏՈՅ՝ ԿՐՕՆԸ

Ամերիկայի ռամկավար օրկանը քունէն արթննալով, կը դիտէ որ հակակրօնական պայքարն ալ ծանր համեմատութիւններ առած է Հայաստանի մէջ (Պայքար, 9 յունիս).

— « Հայերէն լեզուի ադեմատումէն յետոյ, արտասահմանի Հայութեան նոյնքան մտահոգութիւն պատճառող միւս խընդիրն է՝ Հայաստանի ներկայ վարիչներուն վերաբերմունքը Հայոց եկեղեցւոյ հանդէպ։

Մենք խօսքը չենք ըներ, հաստատապէս կուսակցութեան ծայրայեղ Թեւին կրօնքի ու եկեղեցւոյ դէմ ըրած ադմուկին ու գործունէութեան, որ մոլեռանդ աղանդաւորութեան արդիւնք է, եւ կը խորհինք որ ասիկա շփոթուելու չէ պետական լուրջ խորհուրդներու ու գործերու դէմ։ Գիտենք Թէ այդ ծայրայեղութիւնները չեն կրնար տեւական ըլլալ ու մնայուն դիտք ձգել. վերջ ի վերջոյ իրենց Թափը կը կորսնցնեն ու կը մոռցուին։

Մենք դարձեալ չենք ուզեր, չափազանց արժէք տալ այն տարաձայնութեանց Թէ կարգ մը գիւղերու ու Թաղերու մէջ եկեղեցիներ ակումբի կամ մատենադարանի կը վերածուին ու եկեղեցականներ կարգաթող կ'ըլլան։ Այսոնք, որքան ալ խորթ ու անախորժ հնչեն ականջներու, մեր ժամանակին մէջ ամէն տեղ պատահական դէպքեր են։

Վերջապէս, ոչ իսկ կ'ակնկալենք որ Հայաստանի կառավարութիւնը բացառիկ բարեացակամութեամբ վերաբերուի եկեղեցիի հետ։

Բայց, կը սպասենք որ Հայաստանի վարիչները հաւատարիմ ու հետեւող ըլլան բուն իսկ խորհրդային միութեան սահմանադրութեան հաստատած ու հրչակած սկզբունքին, եկեղեցւոյ համար, որու համեմատ կրօնքը խղճի գործ է, եւ հաւատացեալները ազատ են իրենց ուզած պաշտամունքին հետեւելու։

Այսպէս, շիտակ չէ շարունակ յայտարարել Թէ հաւատացեալները ազատ են իրենց խղճին հետեւելու, իսկ միւս կողմէ միջոցներ ձեռնարկել կամ ձեռնարկներ գտնել ու քաջալերել, որ հալածելով, ահաբեկելով բունադատեն զմարդիկ, խեղդել իրենց խղճին ձայնը։

ցետոյ, Հայ եկեղեցին գուտ հոգեւոր հաստատութիւն մը չէ, այլ մինչեւ երէկ ազգային ու իմացական շատ արժէքաւոր դեր մըն ալ կատարած է, որ պէտք չէ մոռցուի։ Հայ եկեղեցականները

ՎԵՐՋԻՆ ԺԱՄԵՐԸ ԱՅՍՕՐ

Մարիամ Հակոբյանի դատավարությունը, որ տևեց երեք օր, ավարտվեց հանցանքի ծանրությանը համապատասխան պատժաչափով։ Դատարանը նրան դատապարտեց ազատազրկման 15 տարի ժամկետով։ Ամբաստանյալը ներկա էր դատական նիստերի բոլոր օրերին։ Նա ամբողջ ժամանակ նստած էր դատարանի դահլիճի ձախ անկյունում՝ ոստիկանների հսկողության ներքո։ Ամբաստանյալի հարազատները ներկա չէին։ Նրանք ոչ մի անգամ չեն եղել դատարանի նիստերին։ Ամբաստանյալը ոչ մի անգամ չի արտասուել։ Նա ամբողջ ժամանակ նստած է եղել անշարժ, ինչպես քարե արձան։ Նրա դեմքի վրա ոչ մի զգացմունք չի արտահայտվել։ Նա ոչ մի անգամ չի ժպտացել։ Նա ոչ մի անգամ չի նայել դահլիճում նստած հանդիսականների կողմը։ Նա ոչ մի անգամ չի նայել նաև դատավորների կողմը։ Նա ամբողջ ժամանակ նայել է միայն իր առջև։ Նա ոչ մի անգամ չի խոսել։ Նա ոչ մի անգամ չի հարցրել, թե ինչ է կատարվում դատարանում։ Նա ոչ մի անգամ չի հարցրել, թե ինչ են ասում վկաները։ Նա ոչ մի անգամ չի հարցրել, թե ինչ են ասում դատախազը և պաշտպանը։ Նա ոչ մի անգամ չի հարցրել, թե ինչ են ասում դատավորները։ Նա ոչ մի անգամ չի հարցրել, թե ինչ են ասում ինքը։

Դատավարության ընթացքում ամբաստանյալը ոչ մի անգամ չի ասել, որ ինքը մեղավոր է կամ անմեղ է։ Նա ոչ մի անգամ չի ասել, որ ինքը զղջում է կամ չի զղջում։ Նա ոչ մի անգամ չի ասել, որ ինքը ցանկանում է կամ չի ցանկանում ներում խնդրել։ Նա ոչ մի անգամ չի ասել, որ ինքը հավատում է կամ չի հավատում Աստծուն։ Նա ոչ մի անգամ չի ասել, որ ինքը վախենում է կամ չի վախենում մահից։ Նա ոչ մի անգամ չի ասել, որ ինքը ուրախ է կամ տխուր է։ Նա ոչ մի անգամ չի ասել, որ ինքը հոգնած է կամ չի հոգնած։ Նա ոչ մի անգամ չի ասել, որ ինքը քաղցած է կամ կուշտ է։ Նա ոչ մի անգամ չի ասել, որ ինքը ցուրտ է զգում կամ չի զգում։ Նա ոչ մի անգամ չի ասել, որ ինքը տաք է զգում կամ չի զգում։ Նա ոչ մի անգամ չի ասել, որ ինքը քնել է կամ չի քնել։ Նա ոչ մի անգամ չի ասել, որ ինքը երազ է տեսել կամ չի տեսել։ Նա ոչ մի անգամ չի ասել, որ ինքը հիշում է կամ չի հիշում։ Նա ոչ մի անգամ չի ասել, որ ինքը մոռացել է կամ չի մոռացել։ Նա ոչ մի անգամ չի ասել, որ ինքը գիտի կամ չի գիտի։ Նա ոչ մի անգամ չի ասել, որ ինքը կարծում է կամ չի կարծում։ Նա ոչ մի անգամ չի ասել, որ ինքը հավատում է կամ չի հավատում։ Նա ոչ մի անգամ չի ասել, որ ինքը կասկածում է կամ չի կասկածում։ Նա ոչ մի անգամ չի ասել, որ ինքը վստահ է կամ չի վստահ։ Նա ոչ մի անգամ չի ասել, որ ինքը զարմացած է կամ չի զարմացած։ Նա ոչ մի անգամ չի ասել, որ ինքը հիացած է կամ չի հիացած։ Նա ոչ մի անգամ չի ասել, որ ինքը վրդովված է կամ չի վրդովված։ Նա ոչ մի անգամ չի ասել, որ ինքը զայրացած է կամ չի զայրացած։ Նա ոչ մի անգամ չի ասել, որ ինքը ուրախ է կամ չի ուրախ։ Նա ոչ մի անգամ չի ասել, որ ինքը տխուր է կամ չի տխուր։ Նա ոչ մի անգամ չի ասել, որ ինքը վախեցած է կամ չի վախեցած։ Նա ոչ մի անգամ չի ասել, որ ինքը համարձակ է կամ չի համարձակ։ Նա ոչ մի անգամ չի ասել, որ ինքը ամաչկոտ է կամ չի ամաչկոտ։ Նա ոչ մի անգամ չի ասել, որ ինքը հպարտ է կամ չի հպարտ։ Նա ոչ մի անգամ չի ասել, որ ինքը նախանձոտ է կամ չի նախանձոտ։ Նա ոչ մի անգամ չի ասել, որ ինքը ագահ է կամ չի ագահ։ Նա ոչ մի անգամ չի ասել, որ ինքը ծույլ է կամ չի ծույլ։ Նա ոչ մի անգամ չի ասել, որ ինքը խելացի է կամ չի խելացի։ Նա ոչ մի անգամ չի ասել, որ ինքը հիմար է կամ չի հիմար։ Նա ոչ մի անգամ չի ասել, որ ինքը գեղեցիկ է կամ չի գեղեցիկ։ Նա ոչ մի անգամ չի ասել, որ ինքը տգեղ է կամ չի տգեղ։ Նա ոչ մի անգամ չի ասել, որ ինքը ուժեղ է կամ չի ուժեղ։ Նա ոչ մի անգամ չի ասել, որ ինքը թույլ է կամ չի թույլ։ Նա ոչ մի անգամ չի ասել, որ ինքը առողջ է կամ չի առողջ։ Նա ոչ մի անգամ չի ասել, որ ինքը հիվանդ է կամ չի հիվանդ։ Նա ոչ մի անգամ չի ասել, որ ինքը մեռած է կամ չի մեռած։ Նա ոչ մի անգամ չի ասել, որ ինքը կենդանի է կամ չի կենդանի

փի գուժար մնացեր է չգան-
նած։ Եղան թեր ու դէմ խօ-
սակցութիւններ։

Ժողովը «բաւարար» գնահա-
տանքը տուաւ հրաժարող հո-
վանքը, որ կիսակազ-
մարքաղաքին, որ կիսակազ-
մարքաղաքի վիճակի մէջ, հնարաւո-
րինս չափով աշխատած է
ժողովրդեան օգտին։ Ժողովը անցաւ ընտրութիւն-
ներու, խազաղ մթնոլորտի մէջ,
ուր ներու բացարձակ մեծամաս-
նութեամբ ընտրուեցան Պ. Պ.
Գրիգորեան Աբրահամեան, Յար-
մինակ Եղիայեան, Յակոբ Ղա-
նեան, Նաիմայէլ Նազար-
Պետրոսեան, Մարզար Նազար-
Պետրոսեան եւ Միքայէլ Շահվերդ-
եան։

Ոչ միայն դպրոցի խնամքն է
որ կը յանձնուի այս հոգաբար-
ձութեան, այլ տեղիս համայքին
բոլոր գործերը։ Անսակարկ վա-
ստակ տաժար անհրաժեշտ է տա-
րիներու եռանդ, երկուքն
ալ կը մաղթենք նորընտիր կազ-
մին։

* Հ. Յ. Դաշնակցութեան եւ
Ազատ հիմնարկութիւններու մաս-
նակցութեամբ կատարուեցաւ
պարիսեան տգատօնը։ Իսկ իրենց
կատարեալ անտարբերութիւնը
կրեան ըերին Փեհլեւիի (Լենգէ-
հանքարէին մարմինները։

Մեր մէկ մխիթն նահատակ-
նու լիշատա՞կն ալ «կարմիր»
նին են տուեր ու հայրենա-
կիցները։

* կազմակերպուած է նաեւ
մեծ հանդէս մը Մայիս 28ի առ-
թիւ։

Ալ. վտարանդի

Կեանքը Հայաստանի Մէջ

(Փոխադրուած՝ խորհրդ. Թերթերէն)

ՂՈՒԵՐՈՒ ՈՒՈԳՈՒՄԸ

Արդիւնի եւ քանքարի շըր-
ջաններուն մէջ ոռոգման նախա-
պատրաստութիւններ կը տես-
նուին, ձմրանները կառուցման
գործով զբաղած են 400 բանուոր-
ներ։

Նախապատրաստական աշխա-
տանքները պիտի շարունակուին
մինչեւ աշուն. անկից յետոյ պի-
տի սկսին հիմնական աշխատու-
թիւնները առաջին անգամ պի-
տի կատարուին փապուղիներու
գործները Զանգիի կիրճին մէջ։
Յոյակին աշխատանքներու մեքե-
նագման համար անհրաժեշտ են
11 պնդիչ գործիքներ, զորս ձեռք
բերելու համար ղներու վարչու-
թիւնը միջոցներու դիմած է։ Ու-
քիլներ քաղաքին մէկը գնուած է Ամե-
րիկայէն եւ արդէն ճամբայ հան-
ուած։ Ուրիշ մէկ քանի մեքե-
նաներ պիտի բերուին Ազգդա-
յանէն ու կարասախակցի ջրանգ-
քէն։ Ապպրուած են արդէն ան-
հրաժեշտ ուրիշ գործիքներ, ջըր-
հաններ եւ քարաբեկներ։ Շինա-
նիւթերու առաքումը կանոնաւոր
կերպով կը շարունակուի։ Ղներու
վարչութիւնը պատրաստութիւն կը
տեսնէ շինարարական եղանակին
համար ապահովելու մասնագէտ
եւ որակեալ բանուորներ, որոնց
պակասը զգալի է։

ԳԻՒՂ. ԽՈՐՀՈՒՐԴՆԵՐԸ

Հայաստանի կեդր. գործ.կո-
մէտէն վերջագուած է խորհուրդ-
ներու ընտրութեան արդիւնքնե-
րու դասաւորումը։

Ընդամէնը 332 գիւղական
խորհուրդներու մէջ ընտրուած են
16,817 անդամներ, որոնց 2418ը
կիներ։ 1927ի համեմատութեամբ՝
կանանց թիւ, ինչպէս Հայաստի-
ներու եւ Թրքահայերու. նոյն-
քրտահայերու, կրկնապատկուած
է։ Ըստ ընկերային վիճակի ընտր-
ուածներուն մէջ՝ տուրքէ, վերջ
գիւղացիները կը կազմեն 448,
1էն 25 րուբլի եւ աւելի տուրք
վճարող գիւղացիները 100ին 33։
բատրակները, գիւղ. բանուորները
100ին 13,8, զանազան բանուոր-
ներ 1,7, ծառայողներ 6,3 եւ
տնայնագործներ ու արհեստաւոր-
ները 100ին 0,6։

Ըստ ազգութեան ընտրուած-
ներու 100ին 83 Ը Հայեր են,
100ին 12 Թուրքեր, Ռուսները
2,4, քիւրտերը 1,9, Յոյները 0,3
եւ Ասորիները 100ին 0,3։

ԲՈՒՆԻ ՆՍՏԱԿԵԱՑ...

Հայաստանի կառավարու-
թիւնը 97,000 ր. յատկացուցած
է 150 քիւրտ ընտանիքներու, զա-
նոնք վարժեցնելու համար նըս-
տակեաց կեանքի բարիքներուն,
զանոնք հողին կապելու համար։
Այս նպատակով Լենինականի գա-
ւառին Թալէնի շրջանին մէջ 80
ընտանիքի համար պիտի շինուին
նոր գիւղեր՝ Սարունչի, քեալաղ եւ
Զորաբաղ։ Ւրաքանչիւրին կը տրուի
898 ր. երկարատեւ վարկ, որմէ
218 ր. անվերադարձ եւ 350 ր.
ջուր բերելու համար։

Այդ շրջանին մէջ, ջուրի
խնդիրը չափազանց կը մտահոգէ
բնակչութիւնը եւ այդ պատճա-
ռով մեծ գումար յատկացուցած
է ջուր բերել տալու համար։ Էջ-
միածնի գաւառի Սամոզարի շըր-
ջանին քիւրտերուն մէջ պիտի տեղաւոր-
ուին 70 քիւրտ ընտանիքներ, իւ-
րաքանչիւրին պիտի տրուի 400
րուբլի վարկ։

ԹՈՔԱԽՏԸ ԴՈՆԻ ՇՐՋԱՆԻ ՀԱՅԵՐՈՒՆ ՄԷՋ

«Մուրճ-Մանգաղ»ի մէջ բժ.
Ս. Բարդախչեան կը գրէ Դոնի
շրջանի Հայերուն մէջ, Թոքախտի
գործած աւերներուն մասին։

Ուսումնասիրելով փրոֆ. կաս-
տանուեանի դարմանատան 1807
հիւանդները, 1923 28ի ընթաց-
քին, Թոքախտաւորներու թիւը կը
կազմէ 442 այսինքն Հարիւրին
24,46։

Այս 442ին մէջ, 83ը Հայեր
են, այսինքն Հարիւրին 18,55։
Համեմատելով Դոնի շրջանի Հայ
ազգաբնակութեան քանակին հետ,
այդ տոկոսը մեծ թիւ է։

Դոնի շրջանին մէջ, Հայերը
կը կազմեն բնակչութեան մօտ
Հարիւրին 4 մասը։ Ի՞նչ է ուրեմն
պատճառը որ Հայերուն մէջ Թո-
քախտը այդքան տարածուած է։

83 Հայ Թոքախտաւորները
գիւղացիներ են, տաճկահայ եւ
կովկասահայ գաղթականներ։ Բը-
նիկ քաղաքին հիւանդներու թիւը
շատ քիչ է։

Նոր-Նախիջեւանի Հայերը
ասկից 60 70 տարի առաջ, նոյն-
պէս չափազանց շատկը վարակուէին
Թոքախտով։ Իսկ այսօր, Հայ
գիւղացութիւնը գեռ նոր սկսած
է շփուիլ ունենալ Հարեւան ազ-
գերու եւ յարաբերութիւն մշա-
կել քաղքի հետ։ Նոյնպէս եւ կով-
կասի ու Թուրքիոյ գաղթական-
ները։ Եւ ահա, անոնք շփուելով
Հարեւան ազգերու հետ, որոնք
վարակուած են Թոքախտով, իրենք
եւս կը վարակուին։

Ասկից զատ, Թոքախտի տա-
րածման մէջ, մեծ նշանակու-
թիւն ունեցած է նաեւ Հայերու
յետամնացութիւնը, չքաւորութիւ-
նը եւ անմաքրութիւնը։

ԿԸ խնդրենք Մարսէյլի, Լիոնի
եւ ուրիշ քաղաքներու կարգ մը
թղթակիցներէն կարելի եղածին
չափ ժաքուր գրել։ Յաճախ կա-
րեւոր լուրեր կը տրուին, բայց
այնպիսի քմահաճ գեղագրու-
թեամբ, որ ԳՐԱՇԱՐՆԵՐԸ ՉԵՆ
ԿՐՆԱՐ ԿԱՐԴԱԼ, կամ կը կարդան
իրենց ճաշակցած եղանակով...

Յիշեցնենք նաեւ որ, պէտք է
գրել մէկ էջի վրայ եւ մելանով։

ԶԱՅՆԵՐ ԳԱԻԱՌԷՆ

ՄԱՅԻՍ 28Ը ՍԻՆԹ ԷԹԻԷՆԻ ՄԷՋ

ՍԻՆԹ՝ ԷԹԻԷՆ — Ցունիս 16
կիրակի օր տօնուեցաւ Ընկախու-
թեան տարեդարձը Ամոնիի
հզօր սրտը. տեղւոյս համար
աննախընթաց բազմութեան մը
ներկայութեամբ, ըեմը զարդար-
ուած էր Հայ ազատագրութեան
դատին զոհուող հերոսներու նկար-
ներով եւ եռագոյն դրօշակներով։

«Մեր Հայրենիք»էն վերջ
նախագահ ընկ. Գ. Թուրիկեան իր
բացման խօսքին մէջ յիշեց ձան
ա՛Արքի օրինակը։ Ըսաւ թէ Հան-
րապետական Գրանսայի մէջ տար-
բեր քաղաքական եւ ընկերային
համոզում ունեցող քաղաքացի-
ներ ամիս մը առաջ տօնեցին 500
ամեակը Օրլէանի կոյսին որ թա-
գաւորական մըն էր այն ատեն,
բայց իբրեւ Գրանսայի փրկիչ
բոլորին գուրգուրանքին արժանի
է։ Յորդորեց հետեւիլ այս մեծ
ազգի օրինակին։ Ցետոյ պարգեւով
1918 փետր. 28էն (կարնոյ Նա-
հանջի թուական) մինչեւ Մայիս
28ը Հայ ժողովուրդին ենթար-
կուած եռամսեայ արհաւրալից
կացութիւնը, ըսաւ. «Ռահնց Սար-
դարապատ - Քարաքիլիսէի, որոնց
ծնունդն է Մայիս 28ը, Հայաս-
տանն ու Հայ ժողովուրդը կոր-
սուած պիտի ըլլային առ յաւէտ»
եւ հրաւիրեց Հանդիսականները
յոտնկայս մէկ վայրկեան յար-
գելու Մայիս 28ը կերտող հերոս-
ներու յիշատակը։ Պր. Տիգրան
Մարգարեան արտասանեց, «Զա՛րկ
կովկաս»ը։ Արտասանութիւններ
ըրին նաեւ փոքրիկները Մ.Մանուկ-
եան, Հայկազ Ասատուրեան եւ
Գասպար Աբրահամեան. ընկ.Արամ
Տէմիրճեան արտասանեց «Հայ
հերոսները» Տիկ. Նուարդ Հէքիմ-
եան երգեց «Թող երգէ պլպուլ»ը։
Մէջ ընդ մէջ եղան խմբերգ եւ
նուագ։

Ցետոյ բեմ հրաւիրուեցաւ օր-
ուան բանախօս ընկ. Խարգէն, որ
գեղեցիկ ճառով մը պատկերա-
ցուց Մայիս 28ը։ Ըսաւ թէ անի-
կա արդիւնքն է ազգին վեց հա-
րիւր տարուան գերութեան եւ ա-
զատագրութեան համար մղած
կռիւներուն։ Մեր յեղափոխական
կուսակցութիւններէն շատ առաջ
Սուլթան Աբդուլ Համիտ, Մուհամմէտ,
Համիտները ծրագրած էին թո-
ղուլ Հայաստանը առանց Հայու...։
Ընկերը ներկայացուց անկախու-
թեան Դահօրեակին տիրող Հա-
մաշխարհային սովը եւ Հայաս-
տանի վիճակը։ «Հակառակ բոլոր
դժուարութեանց մեր անմահ հեր
րոսները մեծ քաջութեամբ դի-
մագրեցին եւ Հայաստանի Հան
րապետութեան երկրորդ տարին
արդէն երկիրը զարգացած էր։

«Մայիս 28»ը կերտող Հայ
ժողովուրդին կամքը չի կրնար
խորտակուիլ բոլշեւիկ-քէմալական
եղբայրակցութեան սպառնալիք-
ներով, որ ժամանակաւոր է եւ որ
անպայման տեղի պիտի տայ Հայ
ժողովուրդի կամքին առջեւ»։

Հանդէսին առաջին մասը
փակուեցաւ «Բամ Փորոտան»ով։
Ցետոյ ներկայացուեցաւ «Թիի
Հինգ Խելագարը»։ Հակառակ
դերակատարներու անփորձու-
թեան, շատ յաջող անցաւ խաղը։
Մենեջերգեց ընկեր Ա. Խաչատուր-
եան՝ «Գնդակ որոտաց»ը։

Վիճակահանութեան դրուե-
գաւ Արարատ լեռը եռագոյն դրօ.
շակով, անուշեղէն մը զոր շահեցաւ
Պ. Ցակոբ Մատթէոսեան։ Վիճա-
կահանութենէն գոյացաւ 194
ֆրանքի գումար մը։ Հանդէսին
վերջին մասն էր Հայկական պա-
րերը, դեկավարութեամբ Պ. Փ.
Թուրիկեանի։ Հանդէսին այս մասը
նոյնպէս յաջողութիւն գտաւ։

Ամբողջ Հանդէսին ընթացքին
նուագախումբը Հայկական գա-
նազան երգեր եւ պարեր նուագեց։
Կ'արժէ հրապարակաւ գնահատել
Հ. Ց. «Դաշնակցութեան ենթակո-
միտէի կողմէն Տիկ. Նուարդ Հէք-
քիմեանի նուիրուեցաւ ծաղկե-
փունջ մը՝ իր գնահատելի մաս-
նակցութեան համար։ Ժամը ի-
րիկուան 9ին փակուեցաւ Հան-
դէսը, բայց Հանդիսականները
չէին ուզեր բաժնուիլ։

Ս. Ստեփանեան

ՇԱՊԻՆ ԳԱՐԱՇԻՍԱՐԻ ՀԱՐԵՆԱԿԻՑՆԵՐՈՒԻՆ

Շապին Գարաճիսարի եւ շըր-
ջակայից «Ռազմիկ» Հայրենակ-
ցական միութեան նորընտիր
վարչութիւնը յունիս 2էն ի վեր
գործի ձեռնարկած ըլլալով,
պարտք կը զգայ խնդրել փարի-
զի եւ գաւառներու բոլոր հայ-
րենակիցներէն, որպէսզի միու-
թեանս շուրջ բոլորուելով ամէն
կերպ օժանդակութիւն ընծայեն
վարչութեան, որով բարձր պա-
հած պիտի ըլլանք մեր մեծա-
համբաւ հայրենիքին պատիւը։

Նորընտիր վարչութեան ան-
դամներն են Պ. Պ. Սարգիս Տէվ-
լէթեան, Բարիք Տէրտէրեան,
Մատթէոս Ինճէեան, իսկ խոր-

ՕՐ. ՋԱՊԵԼ ԲԱՐԱԿԵԱՆ

ԵՒ

ԸՆԿ. ԱՐԱՄ ԵՐԿԱՆԵԱՆ

ՆՇԱՆՈՒԱՆ

Պուէնոս Այրէս 19 Մայիս 1929
Հասցէ՝ Cannig 1329
Buénos-Airès (Rép.Argentine)

ԻՐԱԿԱՆՆԵՐ՝ Պ. Պ. Լեւոն Եար-
տրմեան, Միսաք Ծգանեան։

Նամակ եւ անձնական դի-
մումներ դրկել հետեւեալ հաս-
ցէին, Parik Derdérian, 18 Rue
Denoyez, Paris (20e).

*Ի դիմաց Շ. Գարահիսարի եւ
Շրջակայից Ռազմիկ Միութեան
ԳԱՐԵԳԻՆ ՔՀՆ. ՏԷՎԼԷԹԵԱՆ*

ՋՈՐՍ ՏԱՐԵԿԱՆԻՆ ԱՐԲՈՒՆՔԻ ՀԱՍԱՒ

Տրապիզոնի Օֆ գաւառակին
բնակիչներէն Սիւլէյման աղայի
տղան չորս տարեկան մէկմէտ,
մանուկ տարիքի մէջ կը սկսի առ-
նական նշանները ցոյց տալ։ Ծնողքը
կը գիտէ որ մէկմէտ գիշերները
խառնակ երազներ կ'ունենայ եւ
տղուն պեխերն ու ժօրուքը կը
բուսնին։ Դիմում կը կատարեն
տեղւոյն իմամին, որ չի կրնար
բացատրութիւն տալ։ Ի վերջոյ
մէկմէտի ծնողքը տղան կը տանին
Տրապիզոն, Հիւանդանոցի բժշկա-
կան մարմինը քննելով կը հաս-
տատէ թէ մէկմէտ իսկական այր
մարդ մըն էր, դէմքին եւ մարմ-
նին վիայ աղուամազեր բուսած
էին եւ առնական գործարանաւո-
րութիւնը կազմուած էր։ Տղուն
ծնողքը պոլիս կը բերեն մէկմէտը
եւ կիլէանէի բժշկական մարմինն
ալ քննելով կը հաստատէ Տրա-
պիզոնի բժիշկներուն տեղեկագիրը։

ՍՏԱՑԱՆՔ

«ՀԱՅՐԵՆԻՔ» ամսագիր, թիւ
8(յունիս) հետեւեալ բովանդակու-
թեամբ.— վ. Շուշանեան՝ *Օրերը
դեղեցիկ չեն...*, Ս. Ք.՝ *Մշակին
երազը*, Նշան պէշիկթաշլեան՝
Նարդոս, Պարգեւ Հրայր՝ *Պարոն-
ները*, վ. վ.ալադեան՝ *Զիբօ Ջան*,
Ց. Օշական, *Ծակ պտուկը*, Սիան
կարօ՝ *Անձրեւաբեր ամպերը*,
Բոլորը փշրուեցան..., Մ. վա-
բանդեան՝ *Րաֆֆի*, վալերի
Բրիւսով՝ *Հայաստանի բանաս-
տեղծութիւնը*, Պ. Մինասեան՝
Փոքրիկ աղջիկ, Ց. Ձ. Սիրունի՝
Հայերը Ռումանիոյ մէջ, Ազոտ
Գասպարեան՝ *Մովսէս Խորենա-
ցու ըմբռնումը պատմութեան
մասին*, Սարուր՝ *Ղարաբաղի
կցումը Ադրբէջանի*, Մ. Մինաս-
եան՝ *Ո՞ւր էր վաղեմի Հայաս-
տան*, Մատթէոս՝ *Իմ կեանքի
յուշերից*, Ա. Աճեան՝ *Հայ կեան-
քը (ամսական տեսութիւն)*։

«ՅԱՌԱՋ»Ի ԹԵՐԹՕՆԸ (25)

ՊԱՏԿԵՐԱԶԱՐԴ ՊԱՏՄՈՒԻՒԻՆ ՀԱՅՈՑ

ՆԱՀԱՆՋԸ ԱՌԱՆՑ ԵՐԳԻ

Գրեց՝ Շահան ՇԱՀՆՈՒՐ

— 97 —

Դուռը կրկին գոցուեցաւ ու սպասուհին կի-
նակոշիկները փախան նախասենեակէն։ Եւ մինչ
նոյնացին ոտքի կանգնած փողկապն ու մա-
նրը կը յարդարէր, Հայը տկարացաւ։ Մտածու-
ցին դէպի զգացում մահեցաւ ան։ Զկրցաւ աւելի
կար դիմադրել զինքը տառապեցնող նիւթին
մնելու փափաքին։ Երեւակայութեան պատ-
ասը ամբողջութեամբ ուժգնաւ սրտէն քակ-
ող ժպտալէնը, և արագօրէն, շատ արագօրէն
կան ու անցան Նէնէթներ, Նէնէթի դուխներ,
պտուն, անժպիտ, անտարբեր, մերժող, բայց
ճանաչանդ մերժող։ Քիչ մը մօտեցաւ Լէոքիւ-
ին ու անանկ ձայնով մը բաւ.

— Ինչո՞ւ ժամնը ձեռքէս առիր, ըսէ, ինչո՞ւ
առիր...

Ժաղը չէր կորսուած բնաւ ու կարելի վըր-
թեան մը յոյսը պոռնկագրին կուրծքը ուռե-
ց։ Ան վերստին անցուց ամբարտաւան, շնա-
ան ժարդու իր դիմակը, որ հիմա աւելի ան-
նդուրժելի էր դարձած հարուածին տակ ատա-
ած ծամածռութեամբ։ Գուխը դարձնել իսկ
արեհաճեցաւ ու քունտի ակնարկով մը պա-
ասխանեց.

— Պէտք էր պահել պիտնայիր...

— Սո՛ւտ ես, յանցաւորը ես չեմ բնաւ.
ինչով կրնամ ինքզինքս մեղադրել. գիտէի թէ
նչ միջոց պէտք էր գոյն վերջնապէս ինձի
նպզելու համար, բայց այդ միջոցը կը պակ-
էր ինձի։ Դրամ չունէի։ Միայն այդ չունէի և
նակառնաբար ամէն բան կորսուեցաւ։ Միտքս
ակ չանցուցի քեզի պէս ապօրինի ու ճղրային
միջոցներու դիմել, հակառակ անոր որ գիտեմ
թէ ձեր այս կինները բոլորնալ կը գնուին պար-

— 98 —

զապէս... Այո՛, կը գնուին, երբոր չեն ծախ-
ուիր...

— Այդ որքա՜ն քիչ ես ճանչցեր ժանէթը...
Ուրիշներու համար թերեւս, բայց ան...

— Ինչպէ՞ս, ինչպէ՞ս... Քիչ մը վերջ իրա-
դութիւնը պիտի գայ հաստատել թէ երկուքէս
ո՛րը չի սխալիր։ Ես հեռանայինեցի իրեն, յայտ-
նեցի նպատակս, սպառնացի։ Գիտէ թէ ոչինչ
կրնայ արգիլել իմ այսօր ոստիկանատուն եր-
թալս։ Եւ դուն կ'ըսես թէ ան միայն սրտին ան-
սացող աղջիկ է... և դուն դիտես նմանապէս որ
ալ ոչինչ կայ անոր ու իմ միջեւ, թէ Նէնէթը
ալ բնաւ դիս չի սիրեր... Որով ես ազատ եմ,
ուզածս պիտի ընեմ, քանի որ այդ հաշուով հա-
ւանական չէ որ տեղի տայ, զայ յանձնուի ինծի...

— Ո՛չ, լռէ՛, կը բաւէ որքան որ ատեն կորսն-
ցուցի հոս։ Գիտես թէ ժամադրութիւն ունիմ.
պէտք է որ մեկնիմ։

— Լա՛ւ, լաւ, մեկնէ, բայց ալ ձգէ՛ ապակի-
ները. այլեւս անոնց պէտք չունիս դուն։ Հիմա
որ իրար հասկցանք, հիմա որ պայմանիդ տե-
ղեկացայ, ալ խնդիրը դիւրացած է։

— Վա՞յ...

— Այսինքն թէ... ըսել կ'ուզեմ որ աւելի
պարզացած է... Ամէն պարագայի մէջ, առնուազն
քանի մը օրուան խնդիր։ Պէտք է որ նախ ժա-
նէթը տեսնեմ, զրոյց մը ունենանք, շօշափեմ
իր տրամադրութիւնները...

— Եւ միւս կողմէ ամէն բան փախցնես ասկէ
ու ճիրաններէս պրծի՞ս... գորտի ձա՛գ։ Այսօ՛ր
իսկ, կ'իմանա՞ս, այսօ՛ր իսկ պէտք է ամէն ինչ
աւարտի, պէտք է որ գայ...

— Բայց համբերէ, կուգայ, անշուշտ թէ կուգայ։

— 99 —

— Անշո՞ւշտ թէ...

— Է՛յ, գոչեց Լէոքիւս նեղսրտութեամբ, դի-
մակը կրկին կորսնցուց, ի՛նչ կ'ուզէք ան ըրէք,
ինծի՛ ինչ... բայց գիս հանդիստ ձգեցէք, գիս
հանդիստ ձգեցէք... — Ո՛չ, ո՛չ, սպասէ... օր մը,
գոնէ օր մը ատեն տուր...

Երկուքն ալ անշարժացան յանկարծ դրան
առջեւ, ականջները ցցելով։ Զգայնոտ մատ մը
դուրսի դրան ելեկտրական կոճակը կը սեղմէր
անդադար։ Երբոր ծառան դնաց բանալ, անմի-
ջապէս ճանչցաւ այդ ղայնոտ մատը, իր ձայ-
նէն։ Նէնէթն էր։ «Լո՛ւռ, ըսաւ Փիէռ մատը շրթ-
ներուն տանելով, ես միւս կողմէն կը մեկնիմ».
ու նետուեցաւ ալ կողմի դրան մէջ որ ննջա-
սենեակ կ'առաջնորդէ և որուն առջեւ կանաչ
լայն վարագոյր մը կար կախուած։ Անոր ետեւ
կեցաւ սակայն պահ մը և սպասեց։ Լսեց դրան
բացուիլը ու կանացի ներբաններուն կճռտուքը։
Բա՛ռ չէր արտասանուեր։ Վերջապէս Լէոքիւսի
մէկ ձայնը աղերսեց.— «Ժանէթ, ժանէթ...
վրկէ՛ զիս»։ «Օ՛հ, մի՛ դպիր, մի՛ դպիր», ըսաւ
Նէնէթ։ Երիտասարդը ոտքի ձայրերուն վրայէն
կարեց անցաւ ննջասենեակը, միւս կողմէն հասաւ
նախասենեակ, և երբ կը պատրաստուէր զգու-
շութեամբ քաշել ելքի դուռը, իմացաւ Նէնէթին
ձայնը որ կը պոռար.

— Շո՛ւտ, թէրէզ, լագուարթ «Թայեէօր»ս,
նոր կօշիկներս, միւս զլխարկս, շո՛ւտ, շո՛ւտ...

Զա՛րկ Կովկաս, թէեւ գիտեմ թէ, Զա՛րկ
Կովկաս, թէեւ գիտեմ թէ, Զա՛րկ Կովկաս, թէեւ
գիտեմ թէ... Դարձաւ, դարձաւ, դարձաւ... ձա-
նելոյզներու վրայ կեցած հրշէջ զինուորներու

— 100 —

պէս, վայրկեանները տեղ-քայլ երին անդադար...
ախ ըլլայի՛, ըլլայի՛ դա դա դա դա դա դա դա,
ան մէկ բանը ըլլայի, սպասումիս և յոյսիս հետ
այն զիշեր, սպասումիս և յոյսիս և յոյսիս... և...
Եւ ինք դարձաւ, դարձաւ։ Որքան որ սեղանին
շուրջ քայլերը արագացուց, ժամացոյցին սլաք-
ները այնքան իրենց գնացքը դանդաղեցուցին։
Գերմանական գարթուցիչները բոլորն ալ խոտոր
համեմատութեան կանոնը գիտեն։

Ու պարտուած՝ ա՛լ նստաւ։ Աթոռը տապա-
լեր էր անկիւն մը և ինք համբերութիւնը չու-
նէր մինչեւ մահճակալը յառաջանալու. ահա թէ
ինչու գետինն է որ նստաւ ան, գրեթէ ինկաւ։
Ձեռքերը կապեց ծալուած ծունկերուն շուրջ և
այս անգամ ճշմարիտ ճիգով մը սկսաւ մտա-
ծումները դասաւորել։ Նախ պէտք էր ժամը նա-
յիլ. սեղանին վրայ չորս ժամ կար ինչ որ կը
նշանակէ թէ երեքն է քանի որ ժամ մը առաջ
տարած էր զարթուցիչը։ Ուրեմն... ուրեմն ժա-
մանակամիջոցը լրացած է լիովին և Նէնէթը հոս
էէ այս պահուս... հոս չէ այս պահուս, քանի որ
չեկաւ։ Վա՛յ, չեկար հա՞, այդպէ՞ս ուրեմն, չե՞ս
գար, չե՞ս գար... բայց այն ատեն ինչո՞ւ նոր
հագուստները ուզեց. մանաւանդ լագուարթ
«Թայեէօր»ը... լագուարթ «Թայեէօր»ը, է՛ն սի-
րելի... իրաւ է թէ կիները շուտով չեն կրնար
հագուիլ. ալ ատիկա առածի կարգ անցած բան
մըն է... և սակայն Թալպօն վարն էր, դրան
առջեւը... ճի՛շդ ժամ մը առաջ տարած էր, այն-
պէս չէ՞... Վա՛յ, չեկար հա՞, չեկար հա՞...

Մտածումները յորձանապտոյտ կը դառնա-
յին։ Երիտասարդը զգաց որ խաղը վերջնակա-
նապէս կը խուսափէր մատներէն և իր անհամ-
բերութիւնը յուզումի փոխուեցաւ։

ԹՐՈՔԱՏԵՐՈՅԻ ԹԱՏՐՈՆԸ (GRANDE SALLE DES FÊTES) MÉTRO - TROCADÉRO

Այս Շաբաթ երեկոյ ժամը ճիշդ 8.45ին կը ներկայացուի՝ Հայերէն վերտառութիւններով

LA PRINCESSE D'ARMÉNIE

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ԻՇԽԱՆՈՒՀԻՆ

7 ՄԱՍԷ ԲԱՂԿԱՑԱԾ ՇՔԵՂ ՀԱՅ ՊԱՏՄԱԿԱՆ ՖԻԼՄԸ, ԱՇՈՏ Ա. ԲԱԳՐԱՏՈՒՆԻԻ ԺԱՄԱՆԱԿԱԿԻՑ ՊԱՏՄՈՒԹԵՆԷՆ

ՖԻԼՄԸ ՊԱՏՐԱՍՏՈՒԱԾ Է ԻՏԱԼԻՈՅ ԵՒ ՀՈԼԱՆՏԱՑԻ ՄԷՋ

ՍԱՔԵՆԻԿԻ ԴԵՐԸ ԿԸ ԿԱՏԱՐԷ MARIE FARRET

ՍԷՆՖՈՆԻԿ ՆՈՒԱԳԱԽՕՒՄԲԸ ԿԸ ՆՈՒԱԳԷ ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԱՐԵՒԵԼԵԱՆ ԵՒ ԵՒՐՈՊԱԿԱՆ ԿՏՈՐՆԵՐ, ՀԱՄԱՁԱՅՆ ՖԻԼՄԻ ԱՆՑՔԵՐՈՒՆ

ՏՈՄՍԵՐԸ ԿԸ ԾԱԽՈՒԻՆ ԹՐՈՔԱՏԵՐՈՅԻ ԹԱՏՐՈՆԸ, «ՅԱՌԱՋ»Ի ԽՄԲԱԳՐԱՏՈՒՆԸ, ՖԼՈՐԻԱ ՀԱՇԱՐԱՆԸ (61 RUE Mr. LE PRINCE) *ԵՒ Պ. Ս. ՆԱՒԱՎԱՐԵԱՆԻ ՀԱՇԱՐԱՆԸ* (Billancourt)

ՏՈՄՍԵՐԸ՝ 4, 6, 8, 10, 15, ԵՒ 25 ՖՐԱՆՔ

յարդարի մը, որ անվստահ թշնամութեան մտայնութիւնը պիտի վերածէ բարեկամական գործակցութեան մտայնութեան մը։ Ասիկա նոր համաձայնագրին ապահովելիք մեծ շահն է։

Զէրքակապութիւններ Թուրքիոյ մէջ

Պոլսէն կը հեռագրեն.— Վագըթ կը գրէ թէ Պալըքէսիրի մէջ ձերբակալուած են երեք հոգի, որոնք կ'ամբաստանուին թէ խռովարարական գործունէութիւն ունէին Թուրքիոյ գերագոյն շահերուն դէմ։

Ամբաստանեալներուն մէջ է նաեւ նախկին երեսփոխան մը։

Թուրք իշխանութիւնները խիստ քննութեան ձեռնարկեցին։ Կ'ըսուի թէ այս խռովարարական շարժումը բազմաթիւ կուսակիցներ ունի։

Անգլիոյ յարաբերութիւնները

«Թան»ի Լոնտոնի թղթակիցը կը հեռագրէ թէ Անգլիոյ եւ խորհրդային միութեան մէջեւ դիւանագիտական յարաբերութիւնները վերահաստատելու համար բանակցութիւններ սկսած են Լոնտոնի գերման դեսպանին եւ Մոսկուայի նորվեկեան դեսպանին միջոցով։

Ինչպէս կը յիշուի, 1927ին երբ անգլեւխորհրդային յարաբերութիւնները խզուեցան, Նորվեկիա ստանձնեց ռուսիոյ Անգլիացիներու շահերուն պաշտպանութիւնը, մինչ Լոնտոնի գերման դեսպանը յանձն կ'առնէր պաշտպանել Անգլիոյ ռուսերուն շահերը։

Կը սպասուի որմէ օրէն գործակատարներ նշանակեն երկու կողմերն ալ՝ առեւտրական բանակցութիւններ կատարելու համար։ Յետոյ տեղի պիտի ունենայ երկրորդ խորհրդաժողով մը՝ քաղաքական խնդիրները կարգադրելու համար։ Անկէ վերջ միայն երկու կողմերը դեսպան պիտի նշանակեն եւ բնականոն յարաբերութեանց սկսին։

Նախկին պատերազմիկներու ցոյցը

Կառավարութիւնը որոշած ըլլալով վաւերացնել Մէլլըն-Պէրանժէ եւ Քայօ-Զբրչիլ համաձայնագրերը, որոնք վերջնապէս կը ճշդեն Ֆրանսայի պարտքը հանդէպ Ամերիկայի եւ Անգլիոյ, նախկին պատերազմիկները բոլոր ցոյց մը կատարեցին կիրակի օր։

Նախապէս ծրագրած էին ելմտական նախարարութեան պաշտօնատունը երթալ՝ նախարարին յուշագիր մը ներկայացնելու համար, սակայն կառավարութիւնը արգիլեց այդ քայլը։ Պզտիկ խմբակ մը միայն փորձեց մտնել շէնքէն ներս, սակայն ոստիկանները թոյլ չտուին։

Ցետոյ կազմուեցաւ թափօր մը, բաղկացած 2300 հոգիէ, որոնց 1100ը կը պատկանէին «Աքսիոն Ֆրանսէզ» արքայական կազմակերպութեան։ Ցուցարարները սկսան յառաջանալ Շան զ'Էլիզէի պողոտայէն դէպի Էթուալի յաղթական կամարը։ Առջեւէն կ'երթային պատերազմի անդամահատեալները, իրենց փոքրիկ ձեռնակառքերուն մէջ նստած, աւելի շեշտելու համար կառավարական որոշումին դէմ կատարուած այս ցոյցին կարեւորութիւնը։

Թիւսիէ փողոցի անկիւնը միջադէպ մը պատահեցաւ ցուցարարներուն եւ ոստիկանական ուժերուն միջեւ, որոնց գլուխը կը գտնուէին անձամբ՝ ոստիկանական տեսուչ Քիափ եւ Թագաւորական ոստիկանութեան անօրէնն Փօլ Կիշար։ Կին մը ապտակեց Քիափը եւ գլխարկը գետին գլորեց, ուրիշ ցուցարար մը զարկաւ Կիշարի։ Յարձակում գործողը ձերբակալած ատեն փոքրիկ ընդհարումներ պատահեցան ոստիկաններուն եւ ցուցարարներուն միջեւ, որոնցմէ քանի մը հոգի ձերբակալուեցան։

Թափօրը Անձանօթ Զինուորին դամբարանին շրջանն ընելէ յետոյ, ուղղուեցաւ դէպի Վակրամի սրահը, ուր ճառեր խօսուեցան կառավարական որոշման դէմ եւ բոլոքի՝ բանաձեւ մը քուէարկուեցաւ։

Ներքին նախարարութիւնը պաշտօնական զեկոյցով մը դէպքին նկարագրութիւնն ընելէ յետոյ, կ'աւելցնէ թէ կիրակիի ցուցարարները շատ չնչին մէկ մասը կը կազմեն նախկին մարզիկներու դաշնակցութեան, որ մէկ միլիոնէ աւելի անդամներ ունի, 150,000ը Սէնի և Սէն-է-Ուազի մէջ։ Գաւառներէն եկած էին 50 պատուիրակներ միայն։ Մինչ երեք տարի առաջ կատարուած ցոյցի մը ընթացքին նախկին պատերազմիկները համախմբած էին 30,000 հոգի։

Տնտեսական ծրագիր Թուրքիոյ համար

Թուրք Տնտես. Բարձրագոյն Խորհուրդին կողմէ եօթը հոգինոց մարմին մը ընտրուած է Թուրքիոյ տնտեսական ծրագիրը պատրաստելու համար։ Այս մարմինը երեք խմբակի պիտի բաժնուի· առաջինը երկաթուղիի շրջանները, երկրորդը Սեւ Ծովու եզերքներն ու Տրապիզոնի եւ Էրզրումի կողմերը, երրորդն ալ Միջերկրականի եզերքներն ու Թրակիա պիտի երթան քննութիւններ կատարելու։

Այս քննական ճամբորդութիւնը մինչեւ դեկտեմբեր պիտի աւարտի։ Քննութիւններ պիտի կատարուին ճարտարարուեստական եւ առեւտրական տեսակէտներով։

ԳԻՒՂԱԳՆԱՅՈՒԹԻՒՆ ԴԱՇՏԱՀԱՆԴԷՍ ԼԻՈՆԻ ՄԷՋ

Կազմակերպուած Հ. Յ. Դ. Լիոնի Շրջ. Կոմիտէին կողմէ։ 21 Յուլիս Կիրակի օր, Խանասօրի Արշաւանքի առթիւ։ Մանրամասնութիւնները մօտ օրէն։

Հ. Ց. Դ.

Քրիստափոր Խուժքի անդամական ժողովը՝ այս Հինգշաբթի իրիկուն ժամը 9ին, Métro Odéonի ճիշդ դէմը «La Petite Source» սրճարանը։ Օրակարգ՝ 1. Նոր անդամագրութիւններու բաշխում եւ հերթական հարցեր. 2. Դասախօսութիւն ընկ. Արփիար Ալանեանի «Խուսական յեղափոխական կուսակցութիւնները եւ Հ. Ց. Դաշնակցութիւնը»։

ՑՈՒՇԱՏԵՏՐ

ՄՈՒՐԱՏ Ռափայէլեան նախկին Աշակերտաց միութեան ընդհ. ժողովը՝ այս կիրակի ժամը 2.30ին, Մուրատեան վարժարանի սրահը 26 Rue Troyon, Sèvres։ Կը հրաւիրուին Միութեան Փարիզաբնակ նախկին անդամները եւ նոր անդամակցիլ փափաքող Մուրատեան, Մուրատ-Ռափայէլեան եւ Մխիթարեան վարժարաններու բոլոր նախկին աշակերտները։ Օրակարգ՝ ընդհ. ակնարկ միութեան 1919.1922 շրջանի գործառնութեանց, վաւերացում բարեփոխեալ կանոնագիր ծրագրին, ընտրութիւն Տնօրէն ժողովի եւայլն։

Ի ՆՊԱՍՏ Մանուկ Ամիրխանեանի վիճակահանութենէն շահած են հետեւեալ թիւերը.— 117 ժամացոյց, 125 թաշկինակ, 100 երիվ մը օտը քոլոներ, 375 ջեռքի պայուսակ, 37 գրիչ։ Ստանալու համար դիմել՝ 30 Պուլվար Lafaniant, Մարսէյլ։

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

Այրի Տիկին Հ. Քէշիշեան իր խորին շնորհակալութիւնը կը յայտնէ բոլոր կազմակերպութիւններու, Մարսէյլի Ազգ. Միութեան եւ Առաջնորդարանին, կարտանի հոգաբարձութեան, Հայր. միութիւններու, բարեկամներու եւ ընկեր-ընկերուհիներու որոնք անձամբ, հեռագրով, նամակով ու ծաղկեպսակներով իրենց ցաւակցութիւնը յայտնեցին իր ամուսնոյն Ա. Քէնիշեանի ե. դերական մահուան առթիւ։

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

Սէրայտարեան, Շաճի-Քանուկեան եւ Ալթունեան ընտանիքները շնորհակալութիւն կը յայտնեն ազգականներու, բարեկամներու, Ս. Էմիէնի հայ Ազգ. Միութեան եւ ամէն անոնց, որոնք անձամբ, ծաղկեպսակով, հեռագիրով եւ նամակով իրենց ցաւակցութիւնը յայտնեցին Պ. ՋԱՐԵՋ ՍԷՐԱՑՏԱՐԵԱՆԻ (26 տարեկան) մահուան առթիւ։

ԿԸ ՓՆՏՌՈՒԻ

Կը փնտռեմ ամուսինս Լինկիւրցի Գէորգ Գասապեան, հայրը՝ Սարգիս, մայրը՝ Վառվառ, 1928 փետր. ամսուն Պոլսէն մեկնած է Ռումանիա։ Կը կարծուի թէ այժմ կը գտնուի Կալաց։ Իմացնել՝ Mr. Aram Kalfayanի, 24 Rue Sivadji Mourad, Idjadié, Scudar, Stamboul (Turquie).

— Կը փնտռեմ եղբայրս Նիկսարցի Գարեգին Տէմիրճեան, 19 տարեկան։ 1922ին յանձնած էի Սամսոնի ամերիկան որբանոցը։ Լուր ունեցողներէն կը խնդրուի իմացնել իր եղբօր Մագսուտ Տէմիրճեանի, «Յառաջ» գրատուն, 13 Rue des Dominicaines, Marseille.

Կը խնդրուի արտասահմանի թերթերէն արտատպել։

— Կը փնտռուի Ախլաթի Կարմունջ (Պիթլիսի նահանգ) գիւղէն Մանաս Կրկօեան, հօր անուն՝ Արեւշատ։ Տարագրութեան միջոցին ողջ մնացած է։ Կը կարծուի թէ Պաղտատի կողմերը կը գտնուի։ Իմացնել իր եղբօր Համբարձում Կրկօեանի, 6 Rue Blanqui, K.— Bicêtre. Seine), France. Լուր տուողին 300 ֆր. եւ մէկ տարեկան «Յառաջ» նուէր։

Կը խնդրուի արտասահմանեան թերթերէն արտատպել։

— Կը փնտռուի Պրուսացի Պետրոս Սուճեան, իր անուն՝ Ակոբճան, մօր անուն՝ Էլիզ։ Մնողքը եւ քոյրերը ցէր Զօրի մօտ չարդուած են։ Լուր առնուած է թէ քրիստոնեայ արաբ մը գինքը որդեգրած է։ Փամացնել իր հօրաքոյրներուն Անիկ Սուճեանի եւ Նեւրիկ Սահակճեանի, կամ իր հօրաքրոջորդուհւոյն Պետրոս Սահակճեանի Jamen-Grand, Caluire (Rhône) France.

Կը խնդրուի սուրիահայ Թերթերէն արտատպել։

— Կը փնտռուի Եողկատցի Իսահակ Բարունակեան հօր անուն Օհան, մօր անուն Ծիրնարխ։ 1912ին մեկնած է Ամերիկա։ 1927էն ի վեր նամակ ստացուած չէ։ Իմացնել իր հօրեղբօրորդւոյն Եողկատցի Krikor Parounakianի à Chalunan, Quartier des mines, Privas (Ardèche) France.

— Ա.ֆիոն Գարահիսարցի Օհանիկ Օհանեան կը փնտռէ իր եղբայրը Թագուոր Օհանեան, 35 տարեկան, հօր անուն՝ Համբարձում, մօր անուն՝ Բերուզ։ 1919 Մայիս ամսուն իր մէկ հօրեղբօրմէն նամակ ստացած է թէ՝ Թագուոր անգլիական բանակի կողմէ գերի բռնուած եւ փոխադրուած է Եգիպտոս։ Մինչեւ այսօր իրմէ որեւէ լուր ստացուած չըլլալով, կը խնդրուի իմացնել՝ T. Basmadjianի, Employé au Magasin Général, Salin de Giraud, (B. du R.), France.

— Ատաբազարի Խանտակ գիւղէն՝ ցարուհի Թագարեան կը փնտռէ իր զաւակները Մկրտիչ, Յակոբ, Վարդան, Ազաքել եւ Գրիգոր Թագարեանք։ Լուր ունեցողներէն կը խնդրուի իմացնել Համբարձում Ոզունեանի, Հայոց եկեղեցին, Լաթաքիա (Syrie).

ՀԱՅԵՐԷՆ ՓԼԱՔՆԵՐ

ՈՒՆԻՆՔ ֆոնոկրաֆներ եւ յայտնի արուեստագէտներու փլաքները՝ Հայերէն, ցունարէն, Թուրքերէն, Հրէերէն, Արաբերէն, Սպաներէն, Ալժերիական, Թունուզական եւ Մարոքեան։ Միակ ներկայացուցիչը Ֆրանսայի։ Դիմել՝ Jos. de Padova՝ 117 Passage du Caire, Paris (2e).

«ՆՈՐ ԵՐԳԵՐ»

Հրապարակ եկած են Արայ Պարթեւեանի «Նոր երգեր»ը.

Ա. ՇԱՐՔ.— Գիշերային, Օրօր, Հիասթափում.

Բ. ՇԱՐՔ.— Ես որ մեռնիմ, Հովուերգութիւն, Սիրերգ։

Նոր ոճով յօրինուած եւ գեղարուեստական տպագրութիւն։ Ստանալու համար դիմել՝ հեղինակին՝ 23 Rue de l'Amiral Mouchez, Paris 13e։ Իւրաքանչիւր շարք կ'արժէ 12 ֆր. 50։

ՀԱՅԱԳՈՐԾ ԵՒ ԱՆՈՒՇԱՎԱՃԱՌ

MAISON JOLIVET

17 Rue St. Lazare (Rue St. Georgesի անկիւնը)

Nord Sud: N. D. des Lorettes, Թել. Trudaine 24.83

ՍԻՄԻԹՆԵՐ ՀԱՄՈՎ ՀՈՏՈՎ ՏԱՔՈՒՆԻ

Երէկ կ'ուզէք առանց վտանգի նիհարնալ, գործածեցէք հարց տեղ մեր մասնաւոր եղանակով պատրաստած GRÉS SIN JOLIVET *հաբերը։*

Ուսինիէ խաշխաշով, շուշմայով, ճապուռով եւ քիմիական պատրաստուած հաբեր։

Փարիզի մէջ ապտպրանքները կը յանձնուին բնակարան

Ներկայ կտրօնը ներկայացնողին հարիւրին 15 զեղչ

ԱԺԱՆ ԵՒ ԱՆՄՐՑԵԼԻ ԳԻՆԵՐ

50 ֆր.է վեր գիրք առնողին հարիւրին 10 զեղչ, (ընտրուած գիրքեր)

Հայի համար (կազմուած) 35, Պէլճիկոր (417 էջ) 30, Իր Ընկերը (Մաքսիմ Կորքի) 7.50, Անհետացած սերունդ 8, Գիւղաշխարհ 26, Տարագրի մը յուշատետրը 15, Կարօտ հայրենի 20, Քերթուածներ (Դուրեան) 5), Գոհարներ հայ գրականութեան (կազմուած) 30, Թէատրա 10, Ոսկի աքաղաղ 10, Արտիտոր, Ծաթիման եւ Աատոր 25, Ապրիլ 11, 15, Ընկերը 15, Բօլհոն 8, Հայերու բնաջնջումը 7.50, Էջեր իմ յուշերէն (կօր. Սեպուհ, կազմուած) 60, Արտէն Լիւքէն (5 հատոր) 9, Շերլօք Հօլմս (4 հատոր) 7, Պօսկոմպ Հովիտին գաղտնիքը (Շ. Հօլմս) 2, Լոնգոսի Հովուավէպը 8, Նամուսը 15, Ճամբուն վրայ 7.50, Ագահ վաճառականին կտակը 3, Ժամագործ Մինաս 2, Վարպետ բժիշկը 2, Արշըն մալ ալան 4, Վէցսէրի պատի ժառանգ Միացած մնուկը 4, Հոհաննցին գիրքը 5, Երազշան 6, 8, Հասակցութիւն՝ 2.50, 5, 7.50, Արարատ երգարան 25, Զայնագրեալ երգեր Սրուանձտեանցի, Բարտեր (կօր. Անդրանիկի, Ս. Մխանիկեանի, Մեծն Մուրատի, Անմահն Ժիրայրի եւն.)։

Պահանջեցէք մեր գրացուցակը ինչպէս նաեւ ձեր ուզած բոլոր գիրքերը։

Գիմել՝ Mme A. Sévouni, 31 Rue Kléber, Issy-les-Moulineaux, (Seine), France.

ՖՐԱՆՍԱՅԻ ՄԻԱԿ ՆԵՐԿԱՅԱՑՈՒՑԻՉ EXCLUSIVE

ՀԱՑԵՐԷՆ, ԹՈՒՐՔԵՐԷՆ, ՑՈՒՆԱՐԷՆ

ԲԼԱՔՆԵՐՈՒ ԳԻՆ 18 ՖՐ.

Պէլվիլի Ծանօթ Հայ Նպաստավաճառ

Յ. ԱՐԹԻՆԵԱՆ

28 Rue Lesage, PARIS (20e)

Métro Belleville Tél. Ménil. 61-85

Ձեռ մերթ Թէ նախկին եւ Թէ ամենավերջին եղանակներու՝ երգուած եւ նուագուած նշանաւոր երգիչներէ, կազէլ, շարգը, խմբերգ, Թագիմ եւայլն։ Հայերէն ոճգեւոր, աշխարհիկ եւ գեղջուկ երգեր՝ Թէ՛ մեներգ եւ Թէ խմբերգ։ Տպուած ցուցակը ձրի է։

Ինչպէս նաեւ բօրդաֆիի լաւ կրամոֆոններ եւ արեւելեան նպարեղէններու լաւագոյնը ամենազեղչելի գիներով։

ՀԱՅԿ. ԲՈՒԺԱՐԱՆ - POLYCLINIQUE de BELLEVILLE

Ցէր եւ ցնօրէն՝ ՏՕՔԹ. ԳՐԳՈՅԵԱՆ

29, Rue (Place) des Fêtes, Paris, XIX. Tél. Nord 96-61

Բաց է ամէն օր, ուր շատ մը մասնագէտ բժիշկներէ կը խնամուին ամէն տեսակ ներքին եւ վիներական հիւանդութիւններ։ Ատեան մասնագէտը կ'ընդունի Գշ., Երկ. եւ Շաբաթ օրերը ժամը 4—6։ Քթի, կոկորդի ու ականջի մասնագէտը ամէն Երեք. եւ Շաբաթ օրերը ժամը 2—3։ ԱՏԱՄՆԱԲՈՅԺԸ ամէն օր ժամը 9էն 19։

— *Կարսի Պաշ Գատիգլար գիւղացի Մկրտիչ Յակոբեան կը փնտռէ իր հայրը՝ Տաճատ Յակոբեան եւ եղբայրը՝ Զօլաթ Յակոբեան (մօր անուն՝ Նուազար) որոնք անյայտացած են 1919էն իվեր։ Տեղեկացնել՝ Al. Hagopian, 1 A Victoria Av. London, E.C.R.*

Կը խնդրուի հայերէն Թերթերէն արտատպել։

J. PAPACHRISTO

44 Rue Fessart

Մէթրօ՝ Buttes Chaumont

Վերաբացած է նոր գործերու իր արհեստանոցը գոր մկրտակէս տարիէ ի վեր փակած էր։ Նախապէս իր քով աշխատած կամ այժմ աշխատիլ փափաքող գործաւորուհիները անմիջապէս պիտի իր հասցէին։ Աշխատանքը կը տրուի արհեստանոցի տուներու մէջ։ Գիներու վրայ բարձրացում եղած է։

ԳԱՐԵԶՐԱՑՈՒՀԻ VETZEL

1 Rue Auber

(Place de l'Opéra)

ՆԱԽԱՃԱՇ, ԸՆԹՐԻՔ

ԱՄԵՆԱՀԱՒ ԳԱՐԵԶՈՒՐԸ

EMPIRE, Մուգ իք-Շօլ. 37 Av. Wagram

ՄԱՍՆԱԳԷՏ ԲԺԻՇԿՆԵՐ

96 r. Rivoli, մէթ. Շաթլէ։ *Արմատ եւ նոր մեթոտով գարմանում սրտի եւ կանանց մորթի, արիւնի եւ վիներ հիւանդութեանց (ֆրանկախտ, ցաւ մամիզ.) եւ վարիսի։ Մասն. լաբորատուար։ Հղճամիտ եւ արագ հրդակցութ. ամէն օր 9—12, Կիրակի 9—12.*

Ուշադրութիւն

Ջէյթունի քաղաքի եւ հերոսներու մեծադիր նկարը, գին՝ 4 ֆրանք (կարելի է դրկել ֆրանսական նամականիշով)։ Դիմել՝ նոր հասցէին՝ M. Ezeguiélian, 6 Rue Pierre Curie, Kr. Bicêtre (Seine)։ փոսթի ծախս չկայ։

ՁԱՇԵՑԷՔ ԵՒ ԸՆԹՐԵՑԷՔ

BOULANT

ՋԱՇԱՐԱՆ ՊՈՒԼԱՆ

Շետեւեալ չափաւոր գիներով

12 ֆրանք՝ 34 Bld. St. Michel

16 ֆրանք՝ 1 Bld. Montmartre

18 ֆրանք՝ 35 Bld. des Capucines

IMPRIMERIE - MASSIS - ÉDITIONS
208bis, Rue Lafayette Paris (10)

Le Gérant: E. SOUVIGNY

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMÉNIEN EN EUROPE

ՅԱՌԱՋ

ԲԱԺԱՆԵԳԻՆ

	3 ամս.	6 ամս.	Տար.
ՖՐԱՆՍԱ	35 ֆ.	70ֆ.	140ֆ.
ԱՆԳԼԻԱ	20 շլ.	40 շլ.	
ԵԳԻՊՏՈՍ	»	»	
ԻՏԱԼԻԱ		250 ֆրանք	
ԱՄԵՐԻԿԱ		6 տլ.	10 տլ.
ԵՒՐՈՊԱ		100 ֆ.	200ֆ.

"HARATCH"

Directeur-Propriétaire SCH. MISSAKIAN

Rédaction & Administration 235 Faub. St. Martin PARIS (10e)

Խմբագիր՝ Շ. ՄԻՍԱՔԵԱՆ

Խմբագ. եւ վարչութիւն

MÉTRO LOUIS-BLANC ou JAURÈS

Հասցէի փոփոխութեան համար պէտք է վճարել 2 ֆրանք

ՉՈՐԵՔՇԱԲԹԻ 26 ՅՈՒՆԻՍ 1929

26 JUIN 1929

Թ. ՏԱՐԻ ԹԻՒ 992

ՕՐԱԹԵՐԹ, ԱԶԳԱՅԻՆ, ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԵՒ ԳՐԱԿԱՆ

ԳԻՆ՝ 50 ՍԱՆԹԻՄ

ԵՐԿՈՒ ԽՕՍՔ

«ՆԵՐՔԻՆ ԽՆԴԻՐՆԵՐ»

Վերջերս մեծ աղմուկ հանեց Պ. Մաքտոնըլտի մէկ յօդուածը կիրակնօրեայ «Թայմզ»ի մէջ։

Ռումբի մը պէս պայթեցաւ այդ գրութիւնը, որ Թերթին խմբագրութեան յանձնուած էր երեք ա՛իս առաջ, բայց լոյս տեսնելու անակնկալ պահու մը,— ճիշդ այն օրերուն երբ իշխանութեան գլուխ կ՛անցնէր Անգլիոյ աշխատաւորական վարիչը։

Իրրեւ անպաշտօն մարդ, Մաքտոնըլտ ազատ սլացք տուած է իր գրչին, այդ նշանաւոր գրութեամբ։ Ու կը մեղադրէր Հնդկաստանը, Չեխոսլովաքիան, Ռումանիան, Իտալիան, Եուկոսլավիան եւ ուրիշ երկիրներ, թէ չարաչար կը ճնշեն իրենց իշխանութեան ենթակայ փոքրամասնութիւնները։ Յետոյ անդրադառնալով իր վարչապետութեան, շատ փափուկ վիճակի մը մատնեց աշխատաւորական գործիչը։ Ուրի՛շ բան է խօսիլ ու գրել իրրեւ ազատ, անպատասխանատու մարդ, եւ բոլորովին ուրիշ բան՝ իրրեւ նախարար, մանաւանդ իրրեւ վարչապետ Մեծն Բրիտանիոյ։

Եւ Մաքտոնըլտ ստիպուեցաւ բացատրել տալ թէ՝ յօդուածը նոր բան չէ, եւայլն։ Բայց այս կարկտանը չկրցաւ փարատել ակնարկուած կառավարութեանց դառնութիւնը։ Կարելի է վհատիլ հրատարակութեան թուականի, յարմարութեան եւ ուրիշ բաներու մասին։ Բայց, խնդիր է թէ՝ մարդ մը երեք ամիս առաջ ունեցած տեսակէտը կը փոխէ՞, պարզապէս իշխանութեան գլուխ անցած ըլլալուն համար... Մանաւանդ, կրնա՞յ նոյնիսկ համեմատ կարծիք փոխել մարդ մը, որ այսօրուան ընկերվարութեան գօրաւոր դէմքերէն մէկն է, իսկ իր յուզած նիւթերն ալ՝ ընկերվարութեան հիմնական մէկ տեսակէտը։

Կառավարութիւնները յարմար դատեցին չլսելու զարնել այս լրագրական խաղը, բայց մեղադրուած երկիրներու թերթերը մատ փաթթեցին զայն, եւ մամուլին յանձնեցին շատ մը աղի-լեղի խօսքեր։ Մինչեւ այսօր ալ, մարսած չեն տրուած ապտակները։

Կ՛արժէ յիշել քանի մը հատուածներ՝ Մաքտոնըլտի «Ելոյթ»էն.

— «Ժողովրդավար կառավարութեան մը ամբողջական ջնջումը՝ Չեխոսլավիոյ մէջ եւ դիկտատորութեան մը հաստատումը անոր տեղ՝ ինչպիսի ազդարարութիւնն է զոր կը ստանայ Եւրոպա։ Եթէ փոքրամասնութեանց խնդիրը չկարգադրուի փոխադարձ յարգանքի եւ զիջումներու ոգիով, ծանր խռովութիւններ պիտի ծագին։ Իտալիան ալ նոյն քաղաքականութեան կը հետեւի ինչպէս կերպերը։ Հաշտութեան դաշնագիրը ստուարաթիւ գերման եւ սլաւ ժողովուրդներ յանձնեց Իտալիոյ, որ կը ջանայ բոլոր ճնշողական միջոցներով ոչնչացնել գոնոնք»։

Նոյն քարերը նետելէ յետոյ Ռումանիոյ, Լեհաստանի, Չեխոսլովաքիոյ եւ Ֆրանսայի դէմ (Ալզաս եւ Սար), Անգլիոյ վարչապետը կ՛առաջարկէր բարեփոխումներ կատարել հաշտութեան դաշնագրին մէջ եւ թոյլ տալ որ ամբաստանուած կառավարութիւնները իրենք գիրենք պաշտպանեն Ազգերու Դաշնակցութեան առջեւ։ Ուրիշ խօսքով, իրաւունք տալ որ փոքրամասնութիւնները ուղղակի դիմեն Ազգերու Դաշնակցութեան, իրենց տրտունջներն ու բողոքները յայտնելու համար։ Արդէն, յօդուածին եզրակացութեան մէջ, Մաքտոնըլտ պարզապէս կը թելադրէր Ազգերու Դաշնակցութեան կից հաստատել փոքրամասնութեանց մնայուն յանձնախումբ մը, նման հոգատարութեանց յանձնախումբին։ Եւ, գործին յայտնութեան համար, անհրաժեշտ կը գտնէր որ «գաղտնի դիւանագիտութեամբ» վարուի այդ Մարմինը։

Այսպէ՛ս կը խօսէր, երբ ազատ էր։ Իսկ հիմա որ Մեծն Բրիտանիոյ վարչապետն է, կը մնայ տեսնել թէ ինք անձամբ ո՛րքան պիտի զգուշանայ այդ գաղտնի դիւանագիտութենէն։ Ու այժմ, խոստմնալից չեն առաջին քայլերը, քանի որ, առաջին տհաճութիւն զգաց յօդուածին հրատարակութենէն։

Լրագրական այս անակնկալը երեւան հանեց ուրիշ տխուր իրողութիւն մը։

Անգամ մը եւս հաստատուեցաւ, թէ ոչ մէկ պետութիւն կը հանդուրժէ որ ուրիշներ խառնուին իր ներքին գործերուն։ Ակնարկուած բոլոր երկիրներու թերթերը, եւ մանաւանդ իտալական մամուլը յատկապէս ծանրացան այս կէտին վրայ, ճիշդ այնպէս ինչպէս պիտի ընէին թուրք թերթերը, ո՛ր եւ է ժողովրդեան պարագային։

Աւելի պարզ խօսելով, քէմալական Թուրքիան այսուհետեւ ալ պատրաստ մը պիտի ունենայ բանի տեղ չդնելու Ազգերու Դաշնակցութեան պատուարժա՛ն անդամներուն գանգատները (զորս դաշնագրին այս կամ այն կէտին գանցառութեան մասին։ Ու պիտի շարունակէ փոքրամասնութիւնները ճնշել, կեղեքել, հարստահարել կամ թրքացնել, իրրեւ «ներքին խնդիր»։

Ո՞րն է այն քաջը որ պիտի համարձակի դիտողութիւն ընել եւ դաշնագիրը լիշեցնել։ Իտալիան կրնա՞յ սեղանի վրայ դնել Թուրքիոյ փոքրամասնութեանց իրաւունքները, երբ չի հանդուրժեր որ նոյն սեղանին առջեւ քննուին իր փոքրամասնութեանց գանգատները։

Եւ այսպէս, անգամ մըն ալ պիտի հաստատուի թէ Թուրքիան իսկապէս եւրոպականացա՛ծ է։ Եւրոպայէն կ՛ընդօրինակէ, կը թարգմանէ իր օրէնքներն ու քաղաքականութիւնը, գանձնելով թրքավարի գործադրելու համար։

Եւ դեռ չըսինք թէ Մաքտոնըլտ իր քարերը գլորած ատեն, Թուրքիոյ խօսքն անգամ չէր լրացած...

Շ.

ՄԱՄՈՒԼ

ՏԵՂ ՄԸ ԱՅՍՊԷՍ ՏԵՂ ՄԸ ԱՅՆՊԷՍ

Սոֆիայի «Արաքս» օրաթերթը դիտել կուտայ խմբագրականի մը մէջ, (11 յունիս).

— «Ինչպէս կ՛երեւի իրենց իսկ յայտարարութենէն, Հնչակեաններու Ֆիլիպէի մասնաճիւղը «իրաւասութիւն չունի տօնելու ու իրենց կուսակցութիւնը չէ ճանչցած» եղեր 28 մայիսը։

Մայիս 28ի տօնակատարութեանց առիթով, մեր Թերթի վերջին թիւերուն մէջ երեւցած իրարայաջորդ Թղթակցութիւններէն ընթերցողը շատ յաւ գիտէ, որ նոյն Հնչակեաններու «կուսակցութիւն»ը՝ Ռուսճուքի մէջ «ճանչցաւ ու տօնելու իրաւասութիւն ունեցաւ» անկախութեան տօնը։ Ելան բեմ, աղէկ գէշ բաներ մը ծամծմեցին։ Նոյնը Պուրկաց։ Ու հոս Սոֆիա՝ ուր իրենց պարտադրուած ձեռնպահութիւնը յայտնող Թուրցիկն անգամ կը վերջանար յարգանքի արտայայտութիւններով՝ 28 մայիսի մասին։ Հապա վառնա՞ն։

Եւ սակայն, Ֆիլիպէի իրենց ընկերները «չ՛ճանչցան ու իրենց իրաւասութենէն դուրս» նկատեցին մասնակցիլ։

Հետաքրքիր էի իմանալ, սակայն, թէ այդ ինչպէսեան «կուսակցութիւն»ը ո՞ւր է նստած կամ ո՞րն է։ Ֆիլիպէ՞, — ուր «չեն ճանչնար»։ Սոֆիա՞,— ուր կը ճանչնան։ Պուրկա՞ց, վառնա՞— ուր բեմ կ՛ելլեն ու կը ծափահարեն։ Թէ՞ ասոր կամ անոր... ափին մէջ։ Ջե՞ն ճանչնար, լա՛ւ, քա՛րը գլուխնուն։ Բայց այ ինչո՞ւ այս կանացի ծեքծեքումները՝ մէկ կողմին ժպտին ու միւսին աչք խփուքները ընելով...։

Անկախութեան տօն մը, որ դարերու տառապանքովն է սաղմնաւորուեր ու ժողովուրդի մը հերոսական դիմագրաւումովը կերտուեր, ո՛չ կարող է բացառիկ արժէք ստանալ կոչերու տակ գլխաիկ պառկող մակդիրներով, ո՛չ ալ, մանաւանդ, դո՛յզն չափով կորսնցնել՝ անոնցմէ ոմանց երբեմն բախտաւոր կամ պատուաբե՛ր բացակայութեամբը...

Իսկ առանձնապէս հնչակեաններուն գալով, կ՛ուզէինք անգամ մը եւս մեր ցաւը արձանագրել «մայր» կուսակցութեան, որուն մէկ ծայրը միւսէն լուր չունի, մէկուն ըրածը միւսը կը խաչածեւէ, մեր արդէն իսկ դժբախտ իրականութեան բազմազան հոգերուն հետ երբեմն պարտադրելով մեզ, որ զբաղուինք իրենց այդ անկերպարան վիճակովը...»։

ԱՆԹԻԼԻԱՍԻ ՕՐԲԱՆՈՑԸ ՊԻՏԻ ՓԱԿՈՒԻ

Ամեր. Նպաստամատոյցը վերջնականապէս որոշած է փակել Անթիլիասի (Լիբանան) որբանոցը։ Հոն գտնուող 45 որբերէն մէկ մասը պիտի աշխատին 9 ամսուան ընկերութեան աշխատանոցին մէջ եւ պիտի սորվին թիթեղագործութիւն. մնացածներն ալ պիտի տեղաւորուին զանազան արհեստաւորներու քով, Նպաստամատոյցի իսկողութեան ներքեւ։

Էշրէֆիէ Թաղէն Նպաստամատոյցը վարձած է արդէն շէնք մը, որ պիտի ծառայէ իբր բնակարան արհեստաւոր որբերու։ Ժամանակի մը համար Նպաստամատոյցը խոստացած է օգնել անոնց։

Նպաստամատոյցի գրասենեակը դեռ քանի մը ամիս բաց պիտի մնայ իր վերջնական կարգադրութիւններն ընելու համար։

ՕՐԸ ՕՐԻՆ

ՔՐՏԱԿԱՆ ՇԱՐԺՈՒՄԸ ԿԸ ԾԱԻԱԼԻ

Մասնաւոր աղբիւրէ մը մեզի կը հաղորդեն թէ զինուորական կեդրոնացումներ տեղի կ՛ունենան Մարտին-Տիգրանակերտ Սեւերեկ-Ուրֆա շրջանին, եւ Բալու-Ջրզնկա-Տէրսիմ շրջանին Զարայի (Սեբաստիա) զինուորական ուժերը մայիսի ընթացքին Խարբերդ փոխադրած են, իսկ Սամսոնէն մաս մը զինուոր՝ Մալաթիա։

Տիգրանակերտի եւ Մարտինի մէջ քանի մը երեւելիներ ձերբակալուած են, սահմանէն անցնող քիւրտ ձիաւորներու խումբին հետ յարաբերութիւն ունեցած ըլլալու մեղադրանքով։ Կալանաւորներուն անունները գաղտնի կը պահուին։

*** Պէյրութի *Ազդակը «Ծիծաղելի հերքում մը»* խորագրին տակ կը գրէ (15 յունիս).

— *Առջի օր, քանի մը տեղական Թերթերու մէջ տեսնուեցաւ տեղւոյս Թուրք հիւպատոսին ծիծաղելի մէկ հերքումը, քրտական շարժումներու շուրջ մեր գրած կարգ մը տեղեկութեանց առթիւ։*

Թուրք հիւպատոսը իրեն դիմող լրագրողներուն կը յայտնէ որ՝ ինք բացարձակապէս տեղեկութիւն չունի նման «երեւակայական» շարժումներէն եւ իբր փաստ կը ներկայացնէ ներքին Անատոլուի մէջ հրատարակուող «Յուժէթ» Թերթը, որ ոչ մէկ բան կը գրէ այդ մասին...

Միւս կողմէ սակայն կիսապաշտօնական օրկան «Լա Սիրի» Թերթը իր երէկուան Թիւին մէջ հերքելէ վերջ քրտական շարժումի առթիւ հրատարակուած լուրերուն դէմ կարգ մը Թերթերու մէջ երեւցած հերքումները, իր ստացած մասնաւոր նամակներով եւ ստոյգ տեղեկութիւններով կը հաստատէ քրտական նոր շարժման մասին մեր գրածները, աւելցնելով նաեւ որ շարժումը կը ծաւալի եւ Արարատի շուրջները զօրաւոր կազմակերպութիւններ տեղի կ՛ունենան։

*** Յուսաբերի *Հայէպի Թղթակիցը* կը գրէ.

Քիւրտերը վերջերս լեռներէն իջնելով մասնակի ընդհարումներ կ՛ունենան ոստիկան-զինուորներու հետ։ Մարտինի շրջանին մէջ Քիւրտերը յաջողած են քշել տանիլ շրջակայ կարգ մը գիւղերու ոչխարներն ու տաւարները, սպաննելով երեք ոստիկան-զինուորներ եւ մի քանի գիւղացիներ։ Քէմալականները վերջերս ետ քաշած են իրենց այն ոյժերը որոնք Քիւրտերու դէմ տարած էին անցեալ աշնան։ Մեծ Թուով զինուորներ կեդրոնացած են Էնկիւրիի մէջ։

Ֆրանկեւրուր համաձայնագրին շուրջ

Յունիս 22ի Ֆրանքեւրուրք հաւաձայնագրին առթիւ «Թայմզ»ի Պոլսոյ Թղթակիցը հետեւեալ մանրամասնութիւնները կուտայ.

Ա. յօդուածը կը տրամադրէ որ Նուսէյպինի եւ Ճէզիրէթ Իպն Օմարի միջեւ — Տիգրիսի վրայ — սուրիական սահմանագլուխը պիտի գծուի այնպիսի ձեւով մը, որ Թուրքիա կարենայ պաշտպանել իր սահմանագլուխը, մինչ Ֆրանսայի շահերն ալ պիտի երաշխաւորուին։

Բ. յօդուածը կը տրամադրէ որ համաձայնագրի ստորագրութենէն մինչեւ 15 օր վերջ, Թուրքիոյ պիտի փոխանցուի Մէրսին-Թարսուս-Ադանա երկաթուղին, որ վերստին գնուած է Թուրքիոյ կողմէ. Թուրք կառավարութիւնը կ՛երաշխաւորէ կարգադրել բոլոր առկախ խնդիրները այն ֆրանս. ընկերութեան հետ, որ կը շահագործէր գիծը։

Գ. յօդուածը կը վերաբերի Թուրքերուն Սուրիոյ, Սուրիացիներուն Թուրքիոյ մէջ ունեցած կալուածներուն։ Այս մասին բանակցութիւնները պիտի վերսկսին սեպտեմբերին։

Կ՛ըսուի թէ Սուրիոյ սահմանագլուխին վրայ կարգը պահպանելու համար համաձայնագիր մը կնքուելու վրայ է։

*** Համայնավար պաշտօնաթերթ «Իւմանիթէ» այս առթիւ կը գրէ.

«Ֆրանքեւրուրք համաձայնագիրը պատասխանն է իտալեւրուրք մերձեցումին։ Ֆրանսա առանց մտատանջութեան չէ որ կը հետեւի միջերկրականեան իր մրցակցին այս տենդոտ գործունէութեան։

Ֆրանսա կը պատրաստուի նոր յարձակողականի մը ձեռնարկել Սուրիոյ մէջ։ Սահմանադիր ժողովի լուծումը նախերգանքն է անշուշտ լայնածաւալ զինուորական գործողութիւն մը։ Ֆրանս. աշխարհակալութիւնը կ՛ուզէ նախապէս ապահովել իր թիկունքը եւ վստահ ըլլալ քէմալական կառավարութեան չէզոքութեան վրայ։ Բանակցութեանց ընթացքին Ֆրանս. դեսպան տը Շանպրէօն քանիցս տեսակցեցաւ Պաղեստինի անգլիական մարզպանին հետ։ Անգլիա, այսօր Ֆրանսայի դաշնակիցը եւ խորապէս մասնակից անոր հակայեղափոխական մեքենայութեանց Աֆղանիստանի եւ Պարսկաստանի մէջ, իր ոճրային ծրագիրներու յաջողութեան համար նոյնպէս պէտք ունի Թուրքիոյ լռութեան։

Վերջապէս, ընդհանուր առմամբ, Ֆրաքեւրուրք համաձայնագիրը հանգրուան մըն է այն ճիգերուն մէջ, զորս քանի մը տարիէ ի վեր կը թափեն մեծ պետութիւնները՝ Թուրքիան շահելու համար իրենց հակախորհրդային քաղաքականութեան։ Էնկիւրիի կառավարութեան կողմէ բանուորական յեղափոխական շարժման զսպումը, հակահամայնավար հալածանքները, քէմալական քաղքենիութեան մէջ Ազգերու Դաշնակցութեան յարելու ի նպաստ առաջ եկած ձգտումը ցոյց կուտան թէ՝ աշխարհակալներու ջանքերը ապարդիւն չեն մնացած։

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Դ. էջ)

ՄԻՇՏ ԿԸ ԳԱՂԹԵՆ

Թաւրիզէն կը գրեն թէ շարունակ նոր գաղթականներ կը ժամանին Հայաստանէն եւ կովկասէն, օրինաւոր անցագրով կամ փախստական։

ԱԶԴԱՐԱՐՈՒԹԻԻՆ ՄԸ ՀԱՅԵՐՈՒՆ

Յունիս 14ին պէյրութի մէջ, Ֆրանս. մարզպանութեան ընդդ. ապահովութեան տնօրէն պիւշէթ իր մօտ ժրաւէրած է երկու հայ քաղաքական կուսակցութեանց կողմէ 20 հոգի եւ անոնց ազդարարած թէ՝ յետ այսու վրանաքաղաքի մէջ պատահելիք դէպքերու եւ կռիւներու համար գիրենք պատասխանատու պիտի նկատէ։ Պ. պիւշէթ մասնաւորաբար շեշտած է թէ յունիս 16 կիրակի օրուան երեսփոխանական առաջին կարգի ընտրութեանց առթիւ հայերը պէտք է խաղաղ ու ժանգիստ կենան եւ Թելադրած որ հայերը պէտք չէ օտար քաղաքականութեամբ զբաղին այս երկրին մէջ, քանի որ իրենք Լիբանանցիներ են։

ԿՈՒԻ ԳԱՂԹԱԿԱՅԱՆԻ ՄԷՋ

Յունիս 9 կիրակի օր Պէյրութի Գարանթինայի հայկական գաղթակայանին մէջ կռիւ մը պատահած է. դանակով չորս հոգի վիրաւորուած են, մէկը շատ ծանր։

Ոճրագործներէն մէկը ձերբակալուած, իսկ միւսը փախած է։

ԵԼՆԿԻ ԾՐԱԳԻՐԸ ԵՒ ԳԵՐՄԱՆԻԱ

Ռայխսթակին մէջ կարեւոր ճառ մը խօսեցաւ դերմանիա արտաքին նախարար Շթրէզէման, երբ արտաքին քաղաքականութեան մասին վիճաբանութիւն կը կատարուէր։ Նախարարը ըսաւ թէ ելնկի ծրագիրը իտէալ լուծում մը չէ կառավարութեան ոեւէ մէկ անդամին համար, սակայն ամէն պարագայի, անիկա ցօւրըսի ծրագրին հետ բաղդատելով, որոշ մեղմացումներ կը պարունակէ։ «Գալով Շենսոսիոյ գրաւուած հողերու պարպումին, այդ մասին ո՛չ մէկ բանակցութեան կարելի է մտնել, եթէ դաշնակիցները կ՛ուզեն գերմանիոյ պարտադրել հակակշռի զինուորական միջոց մը»։

Խօսելով յունիս 28ին՝ վէրսայլի դաշնագրին տասնամեակին առթիւ կատարուելիք ցոյցերուն մասին, Շթրէզէման ըսաւ թէ գերմանիոյ մէջ ո՛չ ոք կ՛ընդունի թէ պատերազմին միակ պատճառը գերմանիան եղած է։

Ազգայնականներու կողմէ Շթրէզէմանի դէմ խօսեցաւ կոմս վէսթարփ։ Պրայոչայտ պարզեց ընկերվարականներուն տեսակէտը եւ ըսաւ թէ իրենք պիտի քուէարկեն ելնկի ծրագիրը, որպէս զի անմիջապէս պարպուի Շենսոսիան։ կեդրոնի ժողովրդային կուսակցութիւնն ալ նոյն իմաստով արտայայտուեցան։

Վիճաբանութիւնները տեւեցին 12 ժամ։ Պարտութեան մատնուեցան ծրագրին հակառակորդները, ազգայնականներն ու համայնավարները։

ՍՈՒՐԻՈՅ ՀՈՒՆՁԸ

Պաշտօնական տեղեկատուութիւն մը ցոյց կուտայ որ այս տարի ամբողջ Սուրիոյ եւ Լիբանանի ցանքերուն բերքը նախորդ տարուան կրկնապատիկն է։ Մանաւանդ Հաւրանի մէջ ցորենի եւ գարիի այս տարուան քանակը կը հաշուեն անցեալ տարուան երեք անգամը։ Անցեալ տարի ցորենի մէկ չափը Հաւրանի մէջ կ՛արժէր 120 դահեկան, մինչդեռ հիմա 55 60 դահեկան է։ Նոյնն է գարիին համար. անցեալ տարի չափը 60 65 դահեկան կ՛արժէր, այժմ կ՛արժէ 18-19 դահեկան։

ՍԵՐ ԻՄԱՑԱԾՆ ՉԱՐԱՇԱՐ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՀԱՐՑ ՀԱՄԱՌՈՏ ՏԵՍՔ

(VII եւ վերջին մաս)

Բայց ի՞նչ է նշանակում «ազգային ոգի»։ Ինչո՞ւ է ան այդքան կարեւոր։ Ինչո՞ւ է ան ամենից առաջ պահանջվում ազգային գրականութենէն։ Ինչո՞ւ ազգային գրականութիւնը պէտք է ազգային ոգին արտայայտէ։ Ինչո՞ւ ազգային ոգին պէտք է ազգային գրականութեան մէջ արտայայտուի։

Ազգային ոգին ազգի մը հոգեկան ընդհանուր յատկութիւնն է, որ ազգի մը բոլոր անհատներուն մէջ կը գտնուի, ինչպէս ազգի մը մարմնական ընդհանուր յատկութիւնները։ Ազգային ոգին ազգի մը հոգեկան ընդհանուր կազմն է, որ ազգի մը բոլոր անհատներուն մէջ կը գտնուի, ինչպէս ազգի մը մարմնական ընդհանուր կազմը։ Ազգային ոգին ազգի մը հոգեկան ընդհանուր դիմագիծն է, որ ազգի մը բոլոր անհատներուն մէջ կը գտնուի, ինչպէս ազգի մը մարմնական ընդհանուր դիմագիծը։ Ազգային ոգին ազգի մը հոգեկան ընդհանուր նկարագիրն է, որ ազգի մը բոլոր անհատներուն մէջ կը գտնուի, ինչպէս ազգի մը մարմնական ընդհանուր նկարագիրը։

Ազգային ոգին ազգի մը հոգեկան ընդհանուր ոճն է, որ ազգի մը բոլոր անհատներուն մէջ կը գտնուի, ինչպէս ազգի մը մարմնական ընդհանուր ոճը։ Ազգային ոգին ազգի մը հոգեկան ընդհանուր ձեւն է, որ ազգի մը բոլոր անհատներուն մէջ կը գտնուի, ինչպէս ազգի մը մարմնական ընդհանուր ձեւը։ Ազգային ոգին ազգի մը հոգեկան ընդհանուր ոճն է, որ ազգի մը բոլոր անհատներուն մէջ կը գտնուի, ինչպէս ազգի մը մարմնական ընդհանուր ոճը։

Նամակ խորհրդային հայրենասերներից, որոնք ապրում են Ամերիկայում և ուղարկված են Հայաստան

Ամերիկա, 1 հունվարի, 1928 թ.

Սիրելի հայրենակիցներ,

Ամերիկայում ապրող հայերի մեծ մասը, որ ծնվել է Հայաստանում, ունի մեծ ցանկություն տեսնելու իր հայրենի երկիրը, ուր ծնվել է, ապրել է իր մանկության տարիները, ուր ունի իր հարազատները, ուր ունի իր ծանոթները, ընկերները, ուր ունի իր հայրենի տունը, ուր ունի իր հայրենի հողը, ուր ունի իր հայրենի ջուրը, ուր ունի իր հայրենի օդը, ուր ունի իր հայրենի արևը, ուր ունի իր հայրենի լուսինը, ուր ունի իր հայրենի աստղերը, ուր ունի իր հայրենի ծաղիկները, ուր ունի իր հայրենի ծառերը, ուր ունի իր հայրենի թռչունները, ուր ունի իր հայրենի կենդանիները, ուր ունի իր հայրենի ձորերը, ուր ունի իր հայրենի սարերը, ուր ունի իր հայրենի գետերը, ուր ունի իր հայրենի լճերը, ուր ունի իր հայրենի անտառները, ուր ունի իր հայրենի դաշտերը, ուր ունի իր հայրենի այգիները, ուր ունի իր հայրենի խաղողի այգիները, ուր ունի իր հայրենի ցորենի արտերը, ուր ունի իր հայրենի բամբակի դաշտերը, ուր ունի իր հայրենի բրնձի դաշտերը, ուր ունի իր հայրենի ձիթենու պուրակները, ուր ունի իր հայրենի նարնջենու պուրակները, ուր ունի իր հայրենի թզենու պուրակները, ուր ունի իր հայրենի նռնենու պուրակները, ուր ունի իր հայրենի խնձորենու պուրակները, ուր ունի իր հայրենի տանձենու պուրակները, ուր ունի իր հայրենի սալորենու պուրակները, ուր ունի իր հայրենի ծիրանենու պուրակները, ուր ունի իր հայրենի դեղձենու պուրակները, ուր ունի իր հայրենի նուշենու պուրակները, ուր ունի իր հայրենի ընկուզենու պուրակները, ուր ունի իր հայրենի շագանակենու պուրակները, ուր ունի իր հայրենի կաղնու պուրակները, ուր ունի իր հայրենի սոսու պուրակները, ուր ունի իր հայրենի եղևնու պուրակները, ուր ունի իր հայրենի սոճու պուրակները, ուր ունի իր հայրենի մայրու պուրակները, ուր ունի իր հայրենի նոճու պուրակները, ուր ունի իր հայրենի կիպարիսի պուրակները, ուր ունի իր հայրենի դափնու պուրակները, ուր ունի իր հայրենի մյրտենու պուրակները, ուր ունի իր հայրենի ռեհանի պուրակները, ուր ունի իր հայրենի անանուխի պուրակները, ուր ունի իր հայրենի սամիթի պուրակները, ուր ունի իր հայրենի մարդոսի պուրակները, ուր ունի իր հայրենի ալոճենու պուրակները, ուր ունի իր հայրենի վարդենու պուրակները, ուր ունի իր հայրենի շուշանի պուրակները, ուր ունի իր հայրենի մանուշակի պուրակները, ուր ունի իր հայրենի հացկատիի պուրակները, ուր ունի իր հայրենի կակաչի պուրակները, ուր ունի իր հայրենի հասմիկի պուրակները, ուր ունի իր հայրենի նարգիզի պուրակները, ուր ունի իր հայրենի սոսինի պուրակները, ուր ունի իր հայրենի հիացինթի պուրակները, ուր ունի իր հայրենի կրինի պուրակները, ուր ունի իր հայրենի ցորենի արտերը, ուր ունի իր հայրենի գարու արտերը, ուր ունի իր հայրենի վարսակի արտերը, ուր ունի իր հայրենի տարեկանի արտերը, ուր ունի իր հայրենի եգիպտացորենի արտերը, ուր ունի իր հայրենի բրնձի արտերը, ուր ունի իր հայրենի բամբակի արտերը, ուր ունի իր հայրենի շաքարեղեգի արտերը, ուր ունի իր հայրենի ծխախոտի արտերը, ուր ունի իր հայրենի կանեփի արտերը, ուր ունի իր հայրենի վուշի արտերը, ուր ունի իր հայրենի բանջարեղենի պարտեզները, ուր ունի իր հայրենի կարտոֆիլի պարտեզները, ուր ունի իր հայրենի սոխի պարտեզները, ուր ունի իր հայրենի սխտորի պարտեզները, ուր ունի իր հայրենի լոլիկի պարտեզները, ուր ունի իր հայրենի վարունգի պարտեզները, ուր ունի իր հայրենի դդումի պարտեզները, ուր ունի իր հայրենի ձմերուկի պարտեզները, ուր ունի իր հայրենի սեխի պարտեզները, ուր ունի իր հայրենի ազգականները, ուր ունի իր հայրենի ընկերները, ուր ունի իր հայրենի ծանոթները, ուր ունի իր հայրենի հարևանները, ուր ունի իր հայրենի գյուղացիները, ուր ունի իր հայրենի քաղաքացիները, ուր ունի իր հայրենի հայրենակիցները, ուր ունի իր հայրենի հայրենասերները, ուր ունի իր հայրենի հայրենադարձները, ուր ունի իր հայրենի հայրենադարձության գաղափարի կողմնակիցները, ուր ունի իր հայրենի հայրենադարձության գաղափարի հակառակորդները, ուր ունի իր հայրենի հայրենադարձության գաղափարի չեզոքները, ուր ունի իր հայրենի հայրենադարձության գաղափարի անտարբերները, ուր ունի իր հայրենի հայրենադարձության գաղափարի անհաղորդները, ուր ունի իր հայրենի հայրենադարձության գաղափարի անտեղյակները, ուր ունի իր հայրենի հայրենադարձության գաղափարի անտեղյակ մնացածները, ուր ունի իր հայրենի հայրենադարձության գաղափարի անտեղյակ մնացածների անտեղյակ մնացածները, ուր ունի իր հայրենի հայրենադարձության գաղափարի անտեղյակ մնացածների անտեղյակ մնացածների անտեղյակ մնացածները, ուր ունի իր հայրենի հայրենադարձության գաղափարի անտեղյակ մնացածների անտեղյակ մնացածների անտեղյակ մնացածների անտեղյակ մնացածները, ուր ունի իր հայրենի հայրենադարձության գաղափարի անտեղյակ մնացածների անտեղյակ մնացածների անտեղյակ մնացածների անտեղյակ մնացածների անտեղյակ մնացածները, ուր ունի իր հայրենի հայրենադարձության գաղափարի անտեղյակ մնացածների անտեղյակ մնացածների անտեղյակ մնացածների անտեղյակ մնացածների անտեղյակ մնացածների անտեղյակ մնացածները, ուր ունի իր հայրենի հայրենադարձության գաղափարի անտեղյակ մնացածների անտեղյակ մնացածների անտեղյակ մնացածների անտեղյակ մնացածների անտեղյակ մնացածների անտեղյակ մնացածների անտեղյակ մնացածները, ուր ունի իր հայրենի հայրենադարձության գաղափարի անտեղյակ մնացածների

Հացի առվը Ռուսիոյ մէջ

«Թայմզ»ի Բիկալի թղթակիցը կը հեռագրէ թէ ժողովրդային գործավարներու խորհուրդը պարենաւորման ծրագիր մը կազմած է 1929-30 շրջանին համար։ Կառավարութիւնը ամէնէն աւելի ուշադրութիւն դարձուցած է քաղաքներու եւ ճարտարարուեստական կեդրոններու պարենաւորման մասին։ Բոլոր ցորենի կազմակերպութիւնները ստիպուած են մաս մը ցորեն վար դնել՝ կազմելու համար մասնաւոր «կեդրոնացած» ցորենի ֆոնտ մը, որ պիտի դրուի քաղաքներու պարենաւորման կեդրոնական կազմակերպութեան տրամադրութեան տակ։ Պզտիկ քաղաքներու եւ երկրագործական շրջաններու պարենաւորումը պիտի ապահովեն տեղական կազմակերպութիւնները։

Գործավարներու խորհուրդին մէջ փոքրիկ վիճաբանութիւն մը տեղի ունեցաւ հացի քարտերուն մասին։ Քանի մը գործավարներ ըսին թէ քարտի դրութիւնը անհանգիստ կ'ընէ երկրի ժողովուրդը, իսկ արտասահմանի մէջ ալ կը վարկաբեկէ խորհրդային իշխանութիւնը։ Սակայն յառաջիկայ հունձքին եւ ցորենի «քէմփէյն»ին մասին տեղեկագիրները լսելէ յետոյ, խորհուրդը համաձայն գտնուեցաւ որ անկարելի է չնչել այդ դրութիւնը։

600 Պուլկարներ արգելափակուած

«Թայմզ»ի Սոֆիայի թղթակիցը յունիս 23 թուականով կը հեռագրէ թէ պուլկարեւսերպ սահմանագլխի ձգտումը երթալով կը մեծնայ։ Վերջին քանի մը օրուան ընթացքին Սերպերը ձերբակալած եւ Տոլնալուպաթայի մէջ արգելափակած են 600 Պուլկարներ՝ Պոսիլիկրատի շրջակայ գիւղերէն։ Բանտարկեալներէն շատեր զէշ վերաբերմունքի կ'ենթարկուին։

Յունիս 22ին երեք պուլկար գիւղացիներ, մէկը կին, կանոնաւոր արտօնագրով Տրակովիցա գիւղէն ճամբայ ելան Սերպիա անցնելու համար, բայց Սթրէչիմիրովցիի մօտ սպաննուեցան սերպ զինուորներու կողմէ։ Նոյն օրը Պուլխովոյի պուլկար պահականոցէն տասնապետ մը վիրաւորուեցաւ սերպ զինուորներու կողմէ։

Պուլկարները պահանջեցին խառն յանձնաժողով մը կազմել՝ դէպքը քննելու համար, բայց Սերպերը մերժեցին։ Սոֆիայի մէջ մեծ յուզում կը տիրէ եւ կառավարութիւնը որոշած է բողոքագիր մը ղրկել Պելկրատ։

Յունիս 9ին 11 զինեալ հողագործ-համայնավար տարագիրներ Քէօսթէնտիլի սահմանագլուխն անցան Եուկոսլաւիայէն եւ պուլկար սահմանապահներու բնդդիմութեան բախելով, ետ քաշուեցան դէպի սահմանագլուխ, սերպ պահականոցներու ծանր կրակին տակ։ Յունիս 5ին եւ 10ին սերպ զինուորական օդանաւեր թռան պուլկար հողին վրայ։

Միւս կողմէ Նէօյեիի դաշնագրով Եուկոսլաւիոյ ձգուած Ցարիպրոտի եւ Պոսիլիկրատի շրջաններուն մէջ Պուլկարներու կեղեքումը կը շարունակուի։ Սերպ զինուորներուն կ'աջակցին հողագործ - համայնավար տարրերը, որոնք Պուլկարիաէն աքսորուած են իբրեւ քաղաքական յանցաւորներ։

Պուլկարեւսերպ վէճը Սոպրանիէի մէջ

Սոֆիայէն կը հեռագրեն.— *Սոպրանիէի վերջին նիստին մէջ երեսփոխան Քէրասքի հարցապնդում ուղղեց կառավարութեան պուլկարեւսերպ սահմանագլուխի միջադէպերուն մասին եւ հարցուց թէ ի՞նչ միջոցներ ձեռք առնուած են Պուլկարիոյ կողմէ՝ ժողովուրդին ապահովութիւնը երաշխաւորելու համար։*

Վարչապետ Լիափչեֆ ընդունեց խնդրոյ առարկայ դէպքերու ճշդութիւնը եւ աւելցուց թէ կարելի է յիշել ուրիշ դէպքեր ալ քանի որ նման միջադէպեր յաճախադէպ են։ Այդ էր պատճառը որ փիրոթի խորհրդաժողովին մէջ առաջարկուեցաւ կազմել խառն մարմին մը, սահմանագլուխին վրայ հսկելու եւ իւրաքանչիւր դէպքի մէջ պատասխանատու կողմը ճշդելու համար։ Այս առաջարկի գործադրութեան համար կազմուեցաւ ծրագիր մը, որ սակայն դեռ չէ վաւերացուած սերպ կառավարութեան կողմէ։

Պոյոյ Արեւելեան Նահանգներուն մէջ

Թուրքիոյ ներքին գործավար Շիւքրի Գայա պէյ, որ դէպի Արեւելեան Նահանգները քննական այցելութեան ելած է, Սեբաստիա հասած եւ մեծ պատիւներով ընդունուած է։ Գործավարը այցելած է պետական պաշտօնատուները, ուր միասին գտնուող քննիչները քննութիւններ կատարած են գործառնութեանց շուրջ։

Գործավարը այցելած է նաեւ դպրոցներն ու հիւանդանոցները եւ գիշերը ներկայ գտնուած է հացկերոյթի մը։

Մահապատիժ իբր ուղղութիւն

Մոսկուայէն «Տէյլի Էքսփրէս»ի կը հեռագրեն թէ Սմրղանտի բոլշեւիկեան դատարանը մահուան դատապարտեց ինը մոլլաներ, զանազան պայմանաժամով բանտարկութիւն տուաւ 17 մարդերու եւ ցկեանս աքսորի կնճռարկեց 19 ուրիշներ, որոնք բոլորն ալ ալ ամբաստանուած են իբրեւ մեղսակից Էօզպէք Հաքիմզատէ անուն բանաստեղծի մը սպանութեան։

Հաքիմզատէ, որ իսլամ էր, ձգած էր իր նախահայրերու կրօնքը՝ անաստուածութիւն եւ ընկերվարութիւն քարոզելու համար խորհրդային կառավարութեան հաշուոյն։

Սաշի Մարտանի մէջ քանի մը հազար ուխտաւորներու ներկայութենէն օգտուելով, բոլշեւիկ բանաստեղծը ճառ խօսեցաւ ամբոխին առջեւ, յորդորելով կիները ձգել քօղը եւ չհնազանդիլ մարգարէին։ Օր մը, մոլլաները կատղած՝ յարձակեցան Հաքիմզատէի տան վրայ եւ սպաննեցին զայն, յետոյ մարմինը ցուցադրեցին շուկայի հրապարակին վրայ։

Կացութիւնը Աֆղանիստանի մէջ

Պոմպէյէն կը հեռագրեն.— Յամառ զրոյց կը շրջի թէ գօր. Նատիր խան ներկայիս պաշարած է Աֆղանիստանի մայրաքաղաքը, ուր կը գտնուի Պէչէի Սաքա։

Փէշավար հասած ճամբորդներ կը պատմեն թէ՝ երբ իրենք կը մեկնէին Քապուլի հիւսիսէն՝ Նատիր խան արդէն շփման մէջ մտած էր Էմիր Հապիպուլահի կուսակից քանի մը ցեղախումբերու հետ։ Քապուլի անկումը ժամանակի հարց է։

ԹԱՏԵՐԱԿԱՆ ՆԵՐԿԱՅԱՑՈՒՄ ՏԷՍԻՆԻ ՄԷՋ

Նախաձեռնութեամբ Տէսինի վասպուրականի Հայր. Միութեան

Այս կիր. ժամը 2ին, Տէսինի թրամուէյի կայարանը (նախկին Սի. Նէմայի սրահին մէջ)։ կը ներկայացուի

«ՎԱՍՊՈՒՐԱԿԱՆԻ ՀԵՐՈՍԱՄԱՐՏԸ»

«ՅԱՌԱՋ»ը Լիոնի մէջ կը ծախուի 191 Cours Lafayette, եւ 35 Rue Dunoir, «Ալբարատ» անուշավաճառատունը։ Գործակալ՝ Ն. ՅԱԿՈԲԵԱՆ,

Հ. Յ. Դ.

փոն տը Շէրիւիի կոմիտէի ընդհ. ժողովը՝ այս Շաբաթ ժամը 3ին 0թէլ տը Ֆրանսի սրահին մէջ։ Օրակարգ՝ 11րդ ընդհ. ժողովի զեկուցում։ կը խօսի Մ. Գուլումճեան։ Ներկայանալ անդամատեսրով։

Մարսէյլի Պատան. միութեան անդամական ընդհ. ժողովը՝ այս Շաբաթ իրիկուն ժամը 8ին, 63 Րիւ տը լա Բէփիւպլիք, Գրադարան Ընթերցասրահին մէջ։ Օրակարգ՝ հաշուետուութիւն եւ վարչութեան ընտրութիւն։ Ընկերներու ներկայութիւնը անհրաժեշտ է։ Ներկայանալ անդամատեսրով։

Քրիստափոր Խումբի անդամական ժողովը՝ վաղը Հինդշաբթի իրիկուն ժամը 9ին, Métro Odéonի ճիշդ դէմը «La Petite Source» սրճարանը։ Օրակարգ՝ 1. Նոր անդամատեսրերու բաշխում եւ հերթական հարցեր. 2. Դասախօսութիւն ընկ. Արփիար Ասլանեանի «Ռուսական յեղափոխական կուսակցութիւնները եւ Հ. Յ. Դաշնակցութիւնը»։

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

ՅԱՐԴԳՈՂ

Այս ուրբաթ իրիկուն ժամը 9ին «վոլթէր»ի սրահին մէջ, տեղի կ'ունենայ «յարդգող»ի տարեվերջի իրիկունը նուիրուած երաժշտութեան։ Երգչուհի Օր. Դ. Ղարիպեան կուտայ իր առաջին ձօնը։ կը հրաւիրուին անդամներն ու համակիրները։

ՄՈՒՐԱՏ Ռափայէլեան նախկին Աշակերտաց միութեան ընդհ. ժողովը՝ այս կիրակի ժամը 2.30ին, Մուրատեան վարժարանի սրահը 26 Rue Troyon, Sèvres։ կը հրաւիրուին Միութեան Փարիզաբնակ նախկին անդամները եւ նոր անդամակցիլ փափաքող Մուրատեան, Մուրատ-Ռափայէլեան եւ Մխիթարեան վարժարաններու բոլոր նախկին աշակերտները։ Օրակարգ՝ ընդհ. ակնարկ միութեան 1919.1922 շրջանի գործառնութեանց, վաւերացում բարեփոխեալ կանոնագիրի ծրագրին, ընտրութիւն Տնօրէն ժողովի եւայլն։

Անդրէասի հւ իր շրջ. Հայր. Միութեան հանգանակութիւնը ինչպէս հայրենիքէն բերուելիք բեկորներուն.

Երէցկին 15 ֆր., Մ. Թէքեան, Այսաեան, Գ. պետրոսեան, փ. Հանէսեան. Մ. Նաճարեան, Յ. փափազեան, Կ. Մինասեան, Մ. Ադիլեան, ձարակեան 10ական, Մ. Ղասամեան, Գ. Պապիկեան, Գումրուեան, Մ. Աւետեան, Օ. Սարգիսեան, Մ. Խրպէշեան, Աստուրեան 5ական, Ոմն 20, Ոմն, Շ. Խաչիկեան, Գ. Մինասեան, Թագեան, Ա. Պալարեան, Թ. Վարդանեան, Քեչիրեան, Ա. Իշեմեան, Վարդան, Ն. Գէօչեան 5ական, Յ. Զաքրեան, Մ. Խրմպէկեան, Մ. Սիմիթեան, Ա. փանոսեան, Ս. Սադրեան 10ական, Շ. Զըրաքեան 100, Գ. Մինասեան 100, Քէֆէլեան եղբարք 75, Շ. Ղազարեան 60, Վ. Գալայճեան 50, Ն. Ադամեան 200, Ա. Չիլինկիրեան 1, Հայկ, երանեան, Օ. կարապետեան, Գ. Ալնդրէասեան, Գ. Շօլտերեան 5ական, Յ. Ալթունեան 10, Ս. Աւետեան 10, Գ. Գաւուքճեան 10 ֆրանք։ Գումար 901 ֆրանք։ Նախորդ ցանկի գումար 1492, ընդհ, գումար 2393 ֆրանք։

ՆԱՄԱԿԱՑՈՒԹ

ՍՏԱՑԱՆՔ

Լապէկիւտ, Յ. Տ. Մ.— 70 ֆր.։ *Սկսանք ղրկել։*
Քան, Կ. Ա.— 70։
Կարտան, Ն. Ա.— 200։
Ռուայեա, Մ. Խ.— 70։
Սալէգ, Ն. Մ.— 140։
Սէն Ռանպար տ'Ալպոն, Գ. Գ— 35 ֆրանք։
Սէն Ռանպար տ'Ալպոն, Ա. Տ.— 35 ֆրանք։ *Տեսնել թիւ 907։*
Սէն Թ'Օպան, Յ. Խ — 35։
Ալէս, Շ. Հ.— 100։
Լիոն, Գործ.— 200։

ՏՕՔԹ. Ա. ՍԱԼԱՆ

ՄԱՆՈՒԱԳԷՏ ԹՈՓԵՐՈՒԻ ԵՒ ՕՏԱՄՈՓԻՍԻ ՀԻՒԱՆԴՈՒԹԵԱՆՑ

Մասնաւոր յարկաբաժին՝ մորթային եւ վեներական ախտերու

Դարմանատան մէջ կը բուժէ ULTRA-VIOLET ճառագայթներով ցօդացաւ, Ջղացաւ (Sciatique), Նեվրալժի, Անարիւնութիւն, Ոսկրաթեքութիւն (Rachitisme) եւայլն։

16 Rue Bleue, մէթրօ՝ Cadet. Հեռ. Provence 73-67

Կ'ընդունի ամէն օր ժամը 9—12 եւ 2—7, կիրակի 9—12

ՆՇԱՆ ԳԱՀՎԷՃԵԱՆ

ԱՌԱՋՆԱԿԱՐԳ ԴԵՐՁԱԿ

39 Rue de la Tour d'Auvergne, PARIS (9e)

Nord Sud: N. D. de Lorette et Anvers

ՄԱՔՈՒՐ ՁԱՇԱԿԱՒՈՐ ԵՒ ՆՈՒՐԲ ԳՈՐԾ

ԳԻՆԵՐԸ ՉԱՓԱՒՈՐ

ՀԱՑԱԳՈՐԾ ԵՒ ԱՆՈՒՇԱՎԱՃԱՌ

MAISON JOLIVET

17 Rue St. Lazare (Rue St. Georges֊ի անկիւնը)

Nord Sud: N. D. de Lorette, Թէլ. Trudaine 24-83

ՍԻՄԻԹՆԵՐ ՀԱՄՈՎ ՀՈՏՈՎ ՏԱՔՈՒԿ

Երբ կ'ուզէք առանց վտանգի նիհարնալ, գործածեցէք հայի տեղ մեր մասնաւոր եղանակով պատրաստած GRESSIN JOLIVET *հացերը։*

Ուռիւմ խաշխաշով, շուշմայով, ճապուռով եւ քիմիոնով պատրաստուած հացեր։

Փարիզի մէջ ապսպրանքները կը յանձնուին բնակարան։ Ներկայ կտրօնը ներկայացնողին հարիւրին 15 զեղչ։

ՀԱՅ. ԲՈՒԺԱՐԱՆ - POLYCLINIQUE de BELLEVILLE

Տէր եւ Տնօրէն՝ **ՏՕՔԹ. ԳՐԳՈՅԵԱՆ**

29, Rue (Place) des Fêtes, Paris, XIX. Tél. Nord 96-61

Բաց է ամէն օր, ուր շատ մը մասնագէտ բժիշկներէ կը խնամուին ամէն տեսակ ներքին եւ վեներական հիւանդութիւններ։ Աչքի մասնագէտը կ'ընդունի Գշ., Երկ. եւ Շաբաթ օրերը ժամը 4—6։ Ռէնթկ, կորդի ու ականջի մասնագէտը ամէն Երեք. եւ Շաբաթ օրերը ժամը 2—3։ ԱՏԱՄՆԱԲՈՅԺ ամէն օր ժամը 9էն 19։

ՀԱՑ ՍԱՓՐԻԱ SALON DE COIFFEUR

ՄԱՆԻՔՒԻՐ, ՕՆՏԻԼԱՍԻՈՆ ԵԻԱՅԼՆ

ԱՐԹԱԿ ԳԷՈՐԳԵԱՆ

Ընկերակցութեամբ *ՎԱՀԱՆ ՏՕՆԻԿԵԱՆԻ*, կը ծանուցանէ իր յաճախորդներուն թէ իր խանութը փոխադրած է նախկին խանութին դիմացը։

12 Rue de Nesles (Ռիւ ֆօֆէնի մէջ), մէթրօ Odéon

•ՖԷՊԻՒՍ•

Studio-Phébus

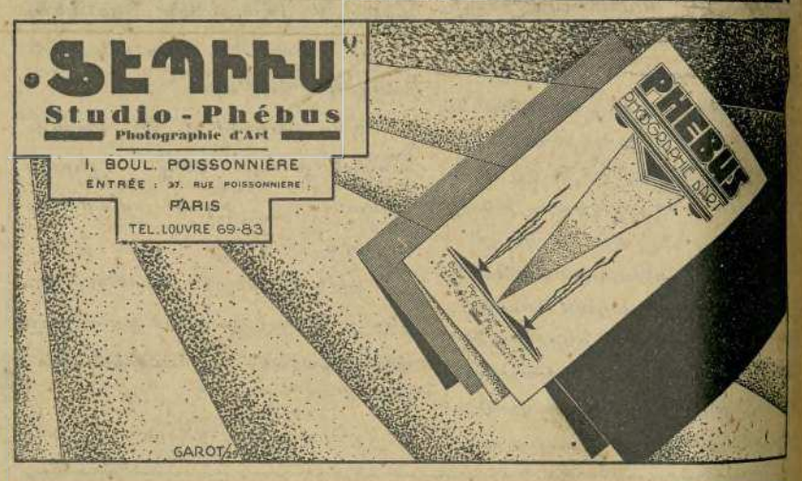
Photographie d'Art

1, BOUL. POISSONNIÈRE

ENTRÉE : 37, RUE POISSONNIÈRE

PARIS

TEL. LOUVRE 69-83

ԿՈՉ

Անդրէասի եւ իր շրջանի Հայրենակցական Միութիւնը ձեռնարկած է Անդրէասի եւ իր շրջանի 22 գիւղերու վերապրող հայրենակիցներու մարդահամարին, որուն ցանկը պիտի կցուի իր պատրաստած 1930ի օրացոյցին։ կը խնդրուի բոլոր հայրենակիցներէն փութով տեղեկացնել անուն, մականուն, հօր եւ մօր անուն, տարիք, ծննդավայր եւ իրենց ամուրի կամ ամուսնացած ըլլալը։ Պրեւ է վճարում չկայ։ Մէկ օրինակ օրացոյց պիտի ղրկուի իւրաքանչիւր հայրենակիցի։ Հասցէ՝ H. Kéfélian, 368 Rue de Vaugirard, Paris 15e.

կը խնդրուի արտասահմանեան թերթերէն արտատպել։

ՀԱՄՈՎ ՍԻՄԻԹՆԵՐ ՏԱՔՈՒԿ ՍԻՄԻԹՆԵՐ

Հացագործ LA GARDE

1 Rue St. Lazare, PARIS (9e)

Téléphone-Trudaine 95.21

Բ. ԱԲԳԱՐԵԱՆ

Վկայեալ հիւանդապահ, նախկին տասնապետ հիւանդապահ Արեւելեան բանակին, 14 երկար տարիներու փորձառութեամբ կը խնամէ ամէն տեսակ հիւանդներ։ *Մասաժ, վառտուզ, փիքիւր, փանսըման* եւայլն։ Վկայեալ աղքատներուն ձրի։

Հասցէ՝ 6 Rue Grégoire du Tours. Paris (6e),

ԲՈՒԺԱՆՔ (Դ. տարի)

ԵՒ

ԳԻՏՈՒԹԻՒՆ (Բ. տարի)

Ազգօգուտ ապահիական եւ գիտական ամսաթերթեր։ Թերէն (միակը իրենց տեսակին մէջ)

ՁՐԻ մէկ օրինակ ստանալու համար անմիջապէս հասցէդ ղրկէ Revue POUJANK֊ի 126 Fb. St. Denis, Paris (Xe կամ M. DERSAHAKIAN֊ի 16 Rue Lamorinière, Anvers (Belgique)

J. PAPACHRISTO

44 Rue Fessart

Մէթրօ՝ Buttes Chaumont

Վերաբացած է նոր գործերու իր արհեստանոցը զոր մէկուկէս տարիէ ի վեր փակած էր։

Նախապէս իր քով աշխատած կամ այժմ աշխատիլ փափաքող գործաւորուհիները անմիջապէս դիմեն իր հասցէին։ Աշխատանքը կը տրուի արհեստանոցի եւ տուներու մէջ։ Գիներու վրայ բարձրացում եղած է։

ՄԱՆԱԳԷՏ ԲԺԻՇԿՆԵՐ

96 r. Rivoli, մէթ. Շաթլէ։ Ամրատեւ նոր մեթոտով դարմանում արուեստ եւ կանանց մորթի, արիւնի եւ վէներ. հիւանդութեանց (ֆրանկախտ, կրմախտ.) եւ վարիսի։ Մասն. լապառոսկոպիա։ Խղճամիտ եւ արագ խորհրդակցութ. ամէն օր 9—12, 2—8, կիրակի 9—12.

IMPRIMERIE - MASSIS - ÉDITIONS

208bis, Rue Lafayette Paris (10)

Le Gérant: E. SOUVIGNY

EMPIRE, Միգ Էք-Շոլ. 37 Av. Wagram

ՅԱՌԱՋ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMÉNIEN EN EUROPE

ԲԱԺԱՆԵԳԻՆ

	3 ամս.	6 ամս.	Տար.
ՖՐԱՆՍԱ	35 ֆ.	70ֆ.	140ֆ.
ԱՆԳԼԻԱ	20 շլ.	40 շլ.	
ԵԳԻՊՏՈՍ	»	»	
ԻՏԱԼԻԱ	250 ֆրանք		
ԱՄԵՐԻԿԱ	6 տլ.	10 տլ.	
ԵՒՐՈՊԱ	100 ֆ.	200ֆ.	

"HARATCH"

Directeur-Propriétaire
SCH. MISSAKIAN

Rédaction & Administration
Խմբագ. եւ վարչութիւն

Խմբագիր՝
Շ. ՄԻՍԱՔԵԱՆ

235 Faub. St. Martin
PARIS (10e)

MÉTRO LOUIS-BLANC ou JAURÈS

Հասցէի փոփոխութեան համար պէտք է վճարել 2 ֆրանք

ՀԻՆԳՇԱԲԹԻ
27
ՅՈՒՆԻՍ
1929

27 JUIN 1929

Ե. ՏԱՐԻ Թիւ 993

ՕՐԱԹԵՐԹ, ԱԶԳԱՅԻՆ, ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԵՒ ԳՐԱԿԱՆ

ԳԻՆ՝ 50 ՍԱՆԹԻՄ

ԵՐԿՈՒ ԽՕՍՔ

ՀԱՄՐԱՆՔ ԵՆ, ԼՍԵՑԷՔ

Այսօր, երրորդ էջին մէջ, կը հրատարակենք մանրամասն վիճակագրութիւն մը, Անտիոք-Լաւոդիկէի եւ Եփրատի շրջանի մասին: Թուանշաններ որ կը պարզեն բնակչութեան թիւը, աշակերտները եւ կրթական ծախքերը:

Ամէնէն համբակ ընթերցողն ալ կրնայ կարդալ եւ գաղափար կազմել տիրող թշուառութեան մասին: Իւրաքանչիւր հայ, արտասպենք նաեւ մեր թղթակցին հետեւեալ տեղեկութիւնները, քաղելով մանաւանդ նամակէ մը.

— «կան գիւղեր որոնք քնաւ դպրոց չունին, կան որ ինքնաբուխ չեն եւ կը կարօտին օժանդակութեան: Աւ ինչպարակ տխուր է գիւղերու անտեսական վիճակը եւ գիւղացիները քարշ կուտան խղճալի կեանք մը: Եթէ գիւղերու տնտեսական եւ կրթական կարօտութիւններուն կարելի չըլլայ դարմանն մը տանիլ, յոյսով չենք կրնար նայիլ ապագային: Հետաքրքրուող չկայ: Բարեգործականը ինչ ամուր է փակած իր սնտուկները եւ օրէ օր կը պակսեցնէ այն օժանդակութիւնը որ կ'ընէր այս կամ այն դպրոցին:»

Յետոյ, քանի մը գործնական առաջարկներ.— 1. Ստեղծել դպրոցներու ցանց մը գիւղերու մէջ.— 2. Աշխատիլ գիւղերու անտեսական բարելաւման (ագարակ, տնական արհեստներ).— 3. Բանալ երկրորդական վարժարան մը Հալէպի մէջ:

Յուսահատ՝ ազգային հաստատութիւններէն, մեր թղթակիցը այս բոլորին իրականացումը կը սպասէ... «Յառաջ»էն:

— «Յառաջ»ը լայնօրէն օժանդակեց աղէտեալներուն (Շիրակ, Ֆիլիպէ): Պէտք է կանխել նաեւ աղէտները: Ա յս առաջադրութիւններով հանգանակութեան սիւնակ մը կը պսակուի յաջողութեամբ:»

Ահաւասիկ միտքեր որ կ'որոճան, սիրտեր որ կ'եփին, բայց ըղձալատուած են քար ու խիճով:

Եւ հիմա եթէ Բարեգործականի օձիքէն բռնենք, պիտի ըսեն որ կ'ուզենք գայն քանդել: Արդարեւ, ի՞նչպէս պիտի հոգան սմսեղուկ սալոնականի մը նախարարական թոշակը, զանազան քմահաճ վատնումներ եւ «միսիա»ներու ծախքը, եթէ չդամ յատկացնեն այսպիսի բաներու:

Երէկ, մեր թերթին մէջ, օրուան քրոնիկագիրը, Բարեգործականի դաշտահանդէսին առթիւ, կը գնահատէր «փարիզի հանճարոդովին ճիգը՝ ժողովուրդին մօտենալու ժամին»: Ուրիշ առթով մըն ալ, այս թերթին մէջ գնահատութիւն յայտնուեր Մատենադարանի ձեռնարկին համար: կը նշանակէ որ, եթէ մեր աչքէն չեն վրիպիր Բարեգործականի ծանր մեղքերն ու զանցառութիւնները, միեւնոյն ատեն իրենց արդար բաժինը կը ստանան լաւ գործերը:

Բայց, խնդիր է,— Բարեգործականը իսկապէս փորձ կ'ընէ՞ ժողովուրդին մօտենալու, անոր սեւն ու ճերմակը տեսնելու եւ անոր համեմատ գործելու:

Դժբախտաբար ոչ: Երկու տարիէ ի վեր դաշտահանդէսներ կը սարքեն փարիզի մէջ, նախաձեռնութեամբ տեղական մասնաժողովին. բայց Բարեգործականի բուն վարիչներուն ազնուապետական, սառուցեալ հովը աւելի գօրաւոր կը փչէ, քան զայնգոյն ըմպելիներու արհեստական գոլորշին: Իսկապէս ժողովուրդին մօտենալու ո՛րքան պարզ եւ բնական ձեւեր կան, որոնցմէ կը սարսափի Բարեգործականի կեդրոնական վարչութիւնը, միշտ կծկուած՝ «Արմէնօ-փալաս»ի ստորոտը:

Օրինակ,— Սուրիոյ, և Լիբանանի գիւղերուն թշուառութիւնը, պարզուած՝ չոր ու ցամաք թուանշաններով:

Միայն Անտիոք-Լաթաքիա շրջանին մէջ ամփոփուած են 8157 Հայեր, որոնք ունին 1394 աշակերտ, 46 ուսուցիչով եւ տարեկան 1264 ոսկի կրթական ծախք: Այսինքն մէկ աշակերտին մէկ ոսկիէն ալ պակաս:

Դարձեալ, Լաթաքիոյ շրջանին մէջ (Լաւոդիկէ), կը գտնուին վեց գիւղեր, արաբախօս եւ զրկուած դպրոցէ: Եւ մեր Թղթակիցը կը հաշուէ որ եթէ երկու դպրոց շինուի երկու գիւղերու մէջ, ուրիշ երկու գիւղեր ալ կ'օգտուին. այլապէս բոլորն ալ կորսուած են:

Ու վերջապէս, երկաթուղիի երկայնքը՝ եւ Եփրատի շրջանին մէջ կը համրուին ութ գիւղեր, 745 բնակչութեամբ: Գիւղերէն մէկը (Ճարապլուս) ունի 160 աշակերտ, տարեկան 140 ոսկի ծախքով. ուրիշ մը՝ Արապփունար՝ 22 աշակերտ եւ 150 ոսկի ծախք: կան երեք բոյներ խեղճ ու կրակ ելմտացոյցով, իսկ ուրիշ երեք ալ զուրկ դպրոցէ:

Եւ այս՝ տակաւին մէկ մասն է ամբողջ ողբերգութեան մը:

Ա՛յդ, ինչո՞ւ պէտք է հանգանակութիւն կատարել այս ցաւերուն դարմանն տանելու համար, երբ ունինք համապատասխան օրկաններ, գլուխն ըլլալով Բարեգործականը: Մանաւանդ երբ այս Միութեան ծրագրին մաս կը կազմէ չքաւորներու գաստիարակութեան խնդիրը:

«Յառաջ»ը ոչ մէկ առեն խուսափած է իրեն ինկած պարտականութենէն, եւ եթէ համոզուած ըլլար որ ուրիշ ճար կայ, հաճութեամբ կը ձեռնարկէր նոր հանգանակութեան մը:

Բայց, ընկերներ եւ քաղաքացիներ, իսկապէս այնքան չքաւոացե՞ր ենք, որ մեր բոլոր հոգերուն դարմանը կապենք հանգանակութեանց հետ: Հանգանակութիւն բառը ինք բացարձակ վիճակ մը կ'ենթադրէ: Իսկ ինչ որ մեր ուշադրութեան կը յանձնեն, ամբողջ ծրագիր մըն է, որուն իրականացումը կը կազմէ պարզ ճիգի մը, Բարեգործականի եւ Հայր. Միութեանց նախաձեռնութեան:

Եւ այստեղ նորէն մեր աչքին առջեւ կը ցցուի չարաբաստիկ հարցը,—Պիտի տեւէ ու պիտի տեւէ այս ողբալի, անհանդուրժելի քաշքշուքը, որքան ատեն որ չունինք ընդհանուր պատասխանատուութիւնները վարող Մարմին մը:

Որքան ատեն որ չենք ուզեր մեր ձեռքով վարել մեր ճակատագիրը:

Շ.

ՄԱՄՈՒԼ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԵՒԱԳՈՅՆ ԴՐՕՇԱԿԸ

«Հայրենիք» քննելով զանազան դէպքեր, դիտել կուտայ այս խորագրով խմբագրականի մը մէջ (30 մայիս).

— « Մասնաւորելով մեր խօսքը հայկական դրօշակի վրայ՝ պիտի ըսենք հետեւեալը.—

Հայկական եւագոյնը ազատ եւ անկախ Հայաստանի ազգային կամ պետական դրօշակն էր եւ է այժմ ալ, քանի որ Հայաստանը իբրեւ ազատ ու անկախ պետութիւն տապալող եւ գայն նորէն գերի դարձնող օտար ուժ մը չէր կրնար ու չի կրնար հայ ժողովուրդին պարտադրել իր դրօշակը՝ իբրեւ հայ ազգային կամ պետական դրօշակ:

Եթէ Հայաստան նուաճուած չըլլար օտարներէ, եթէ Հայաստան բոլշեւիկներու օրով ալ պահպանած ըլլար իր պետական անկախութիւնը, այսինքն՝ Հայաստանի մէջ տեղի ունեցած ըլլար միայն ներքին յեղաշրջում մը, այն ատեն դեռ կարող էր լրջօրէն խօսք ըլլալ նոր իշխանութեան դրօշակ ը իբրեւ ազգային կամ պետական դրօշակ ճանչնալու կամ չճանչնալու մասին (Տէեւ, օրինակ, միապետական Գերմանացիները մինչեւ այժմ ալ տակաւին կը պայքարին իրենց հին դրօշակին համար):

Սակայն, հայկական դրօշակի պարագան բոլորովին տարբեր է: Նախ, ինչպէս ըսինք, Հայաստանը իբրեւ ազատ ու անկախ պետութիւն տապալող եւ գայն նորէն գերի դարձնող օտար ուժի մը դրօշակը չի կրնար հայ պետական դրօշակ նկատուիլ: եւ ապա՝ *Հայաստանի բոլշեւիկներուն դրօշակը ազգային դրօշակ չէ, այլ մի ջազգային.* այսօր անիկա միայն Հայաստանինը չէ, այլ եւ վրաստանինը, Ադրպէյճանինը, Թուրքմէնիստանինը եւ ամբողջ խորհրդային միութեանը, իսկ վաղն ալ ան յաւակնութիւն ունի ըլլալու ամբողջ աշխարհինը: Այսպիսի դրօշակ մը հայկական ոչինչ ունի իր վրայ եւ չի կրնար երբեք փոխարինել ազատ եւ անկախ Հայաստանի եռագոյնը, որ ժամանակ մը ամբողջ աշխարհի կողմէ պաշտօնապէս ճանչցուեցաւ իբրեւ Հայոց ազգային դրօշակը, իսկ այսօր, իբրեւ այդպիսին կը ճանչցուի շատ մը երկիրներու կողմէ, թէեւ անպաշտօն կամ կիսապաշտօնական եւ ոմանց կողմէ ալ նոյնիսկ պաշտօնական կերպով:

Սխալ է միանգամայն այն կարծիքը, թէ հայկական եռագոյնը դաշնակցական դրօշակ է: Սխալ է, որովհետեւ դաշնակցութիւնը, ինչպէս Հայաստանի Հանրապետութենէն առաջ, այնպէս ալ այժմ ունի իր *կուսակցական* առանձին դրօշակը: Սխալ է, որովհետեւ, եթէ դաշնակցութիւնը կամենար, կարող էր իր իշխանութեան օրով եռագոյնի տեղ Հայաստանի Հանրապետութեան տալ իր կուսակցական դրօշակը. բայց այդպէս չըրաւ, չուզելով շփոթել կուսակցականը ազգայինի, կառավարականը պետականի հետ. այդպէս չըրաւ՝ ձգտելով հայութեան տալ իսկապէս ազգային դրօշակ մը:

Աւելին, եթէ այսօր չունենայինք իսկ Հայաստանի Հանրապետութենէն իբրեւ Թանկագին ժառանգութիւն մը մեզի ձգուած եռագոյնը, մենք պէտք է ստեղծէինք ազգային դրօշակ մը, որուն տակ կարենայինք ազգովին հաւախմբուիլ ու դարբնել Հայաստանի անկախութեան դատը եւ որով կարենայինք ներկայանալ օտար ազգերու առջեւ, իբրեւ ուրոյն հաւաքականութիւն մը»:

ՕՐԸ ՕՐԻՆ

Թուրքեւհեղկեւ վհաը

Թաւրզի ԱԹԷՆքի Թղթակիցը կը հեռագրէ.—

Յառն յանձնաժողովի հելլէն պատուիրակ Տիամանտոփուլոս Էնկիւրի մեկնեցաւ յունիս 23ին՝ հելլէն կառավարութեան հրահանգները տանելով դեսպան փափայի, վերսկսելու համար բանակցութիւնները: Արտաքին Նախարար Արկիրոփուլոս յոյս կը յայտնէ թէ այս անգամ գոհացուցիչ արդիւնքի պիտի յանգին անոնք:

Միւս կողմէ օսմանեան հպատակ Յոյները, որոնք «փախստական» կը նկատուին Թուրքերուն կողմէ եւ արտօնուած չեն Թուրքիա վերադառնալու, հակառակ անոր որ Լօզանի դաշնագրին համաձայն, «հաստատուած» (էթապլի) պէտք է համարուին, զատացած են՝ անոր համար որ Էնկիւրիի մէջ բանակցութիւնները կը կատարուին Յառն Յանձնաժողովի չեզոք անդամներու առաջարկին հիման վրայ, որով ո՛չ մէկ հատուցում պիտի ըլլայ՝ Թուրքիոյ մէջ իրենց ձգած գոյքերուն համար:

Օսմ. հպատակ Յոյները յունիս 23ին բողոքի հեռագիր մը ուղղեցին Ազգերու Դաշնակցութեան՝ դիտել տալով որ ոչ-փոխանակելի Յոյներու սեփականութեան իրաւունքները ապահովուած են Լօզանի դաշնագրով եւ բնակչութեանց փոխանակութեան համաձայնագրով, ու Ազգերու Դաշնակցութեան միջամտութիւնը կը պահանջեն ի նպաստ իրենց:

Ֆրանկիստաւրտ դաշինքը եւ թուրք մամուլը

Էնկիւրիէն կը հեռագրեն.— *Կէս պաշտօնական «Հաքիմիյէթը Միլլիյէ» Թերթը խօսելով Ֆրանքֆուրթ համաձայնագրին վրայ, կ'ըսէ թէ անիկա ո՛չ միայն կը լուծէ տարիներէ ի վեր վէճի առարկայ դարձած խնդիրները, այլ եւ երկու երկիրներու միջեւ խիստ անկեղծ բարեկամութեան մը հիմը կը դնէ:*

Մասնաւորապէս կը շեշտէ թէ այս համաձայնագիրը մեռեալ տառ չպիտի մնայ, քանի որ կնքուած է երկու երկիրներու կողմէ, որոնք կը յարգեն իրենց ստորագրութիւնը:

«Իգտամ» եւս նոյն իմաստով խորհրդածութիւններ կ'ընէ եւ կ'առաջարկէ որ Թուրքիա բոլոր ասպարէզներու, մանաւանդ մտաւորական ասպարէզին մէջ գործակցի Ֆրանսայի հետ:

Թուրերը կ'ուզեն փոխադարձել

Թուրք Թերթերը կը շարունակեն աղմկել՝ Ռուսիոյ մէջ Թուրք վաճառականներուն դէմ ձեռք առնուած խստութիւններուն առթիւ: «Ագշամ» կը Թելադրէ փոխ-վրէժի դիմել Թուրքիոյ ռուս վաճառականներուն դէմ: Կ'ըսէ Թէ՝ «անցեալ տարի, Թուրք վաճառականները 3,5 միլիոն ոսկիի ապրանք ներածեցին Ռուսիա, եւ հակառակ դաշնագրին տրամադրութեանց, ծանր տուրքեր տուին: Տասնվեց ամիս անցնելէ յետոյ, Ռուսերը ըսին Թէ «սխալ հաշիւ եղած է, քիչ տուրք վճարած էք», եւ սկսան արգելքի տակ առնել մեր ապրանքները: Անոնց ուզած տուրքը՝ 2 միլիոն ոսկիէն աւելի է:

Ռուսերը 8 միլիոն ոսկիի ապրանք բերած են Պոլիս: Պէտք է մենք ալ փոխադարձութեան դիմենք, այս ապրանքները գրաւելով:»

∴ Ռուսիոյ եւ Թուրքիոյ միջեւ առեւտրական գործառնութիւնները կայուն վիճակ մը ստացածեն: Իզմիրէն և շրջակայքէն Ռուսիա արտածելի ապրանքները Պոլսոյ նաւահանգիստը կը մնան:

Թուրեւիտալական բարեկամութիւնը

Հռոմի Թուրք դեսպան Սուատ պէյ, որ առենէ մը իվեր Պոլիս կը գտնուէր, յունիս 20ին իր պաշտօնատեղին մեկնեցաւ: Դեսպանը այս առթիւ հետեւեալ յայտարարութիւնները ըրաւ լրագրողներուն.

— *Պրինտիզիի ճամբով ուղղակի Հռոմ պիտի երթամ: Էնկիւրիի մէջ շփում ունեցայ աւագանիին հետ: Իտալիոյ հետ մեր մշակած քաղաքական յարաբերութիւնները խիստ բարեկամական են: Ի մօտոյ մեր տնտեսական յարաբերութիւններն ալ լաւագոյն փուլի մը մէջ պիտի մտնեն: Մօտ առենէն Էնկիւրիի մէջ պիտի սկսին Թուրքեւիտալական առեւտրական դաշնագրին բանակցութիւնները:*

Մեր երիտասարդ մարզիկներն ալ Սեպտեմբերին Իտալիա պիտի երթան: Այժմէն կրնամ ըսել Թէ մեր մարզիկներուն ճամբորդութիւնը լաւագոյն տպաւորութիւնը պիտի Թողու Իտալիոյ բարեկամական մթնոլորտին մէջ:

Ընդհանուր ներում Աղգասցիներուն

Նախարարական խորհուրդը երեքշաբթի օր նիստ գումարեց Էլիզէի պալատին մէջ, նախագահութեամբ Պ. Տումէրկի: Վարչապետին, ինչպէս նաեւ դատական եւ կրթական նախարարներուն առաջարկին վրայ, կառավարութիւնը որոշեց անմիջապէս խորհրդարանին ներկայացնել օրինագիծ մը, որով ընդհանուր ներում կը շնորհուի բոլոր պատժուած Աղգաս-Լրբենցիներուն:

Յունիս 28ի ցոյցերը Գերմանիոյ մէջ

Ինչպէս գրեցինք, վէրսայլի դաշնագրին տասնամեակին առթիւ, յունիս 28ին մեծ ցոյցեր պիտի կատարուին Գերմանիոյ մէջ, մասնաւորապէս բողոքելու համար պարտադրուած

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Դ. էջ)

ՄԱՀ ԺՈՐԺ ՓՈՒՐԹԻԼԻՆԻ

երեքշաբթի կէսօրին փարիզեան հիւանդանոցի մը մէջ մեռաւ Ֆրանսացի յայտնի գրող ժորժ Փուրթիլին (իսկական անունով ժորժ Մուանօ), որուն երկրորդ սրունքը եւս վիրաբուժական գործողութեամբ կտրուած էր: Քանի մը օր առաջ: 71 տարեկան էր:

Իր կեանքն ու գործը կը ներկայացնենք առանձին:

25 000 ՎՐԱՑԻՆԵՐՈՒ ՏԵՂԱՒՈՐՈՒՄԸ

Թիֆլիսէ «Պրոլետար»ը կը գրէ.

Շնգամեայ ծրագրի համաձայն վրաստանի սակաւահող գիւղացիներէն 25,000 հոգի վրաստանէն պիտի գաղթեն, գլխաւորաբար ցուրի եւ սեւ ծովի շրջանները:

1929 տարուան մէջ պիտի գաղթեն 5000 հոգի, որոնց 1000ը Հրեաներ են, իսկ մնացածները վրացիներ եւ Հայեր:

Գաղթի կազմակերպումը կը սկսի յունիս 20ին, իսկ փոխադրութիւնը՝ աշնան: Այս տարուան ելմտացոյցին մէջ 1,950,000 րուբլի վարկ դրուած է այս նպատակով:

ՕՏԱՐ ԲԺԻՇԿՆԵՐԸ

Յունաստանի առողջապահական նախարարութիւնը պատրաստած է ծրագիր մը, որուն համաձայն, արտասահմանէն յունաստան այցելող բժիշկներուն պիտի արգիլուի իրենց արուեստը ի գործ դնել յունաստանի մէջ: Մասնաւորաբար, հիւանդի համար կանչուած օտար բժիշկները պիտի կրնան նայիլ միայն այն հիւանդը, որուն համար կանչուած են:

ԵԳԻՊՏՈՍԻ ՄԱՐԶՊԱՆԻՆ ՊՏՈՒՅՏՆԵՐԸ

Եգիպտոսի անգլիական մարզպան Լորտ Լորտ Լոյտ Պէյրութի մէջ Ֆրանսական մարզպան, Շանրի փոխոյի անպաշտօն հիւրն ըլլալէ վերջ, այցելեց Լիբանանն ու Խաչակիրներու նշանաւոր դղեակ Քալաթ Իւշիւնը: Ցետոյ անցաւ Դամասկոս՝ Հոմսի եւ Պաալպէքի ճամբով:

Մարզպանը երեքշաբթի օր Դամասկոսէն ճամբայ ելաւ դէպի Երուսաղէմ:

ՈՂՋ ՄԷԿ ԼՈՒՐ ՍՊԱՆԻԱՑԻ ՕԴԱՆԱՒՈՐԴՆԵՐԷՆ

Ուրբաթ օր սպանիացի օդանաւորդներ՝ Ֆրանքօ, կալարացա, Բուիզ տէ Ռյտա ու մեքենավար փիրէզ դէպի Ամերիկա ճամբայ ելան Ալքազարէսէն, կարթագինէի մօտ: Նաւաժնչիւռ ցրօդանաւով: Իրենց առաջին հանգրուանն էր Ասորեան կղզիները, ուսկից պիտի երթային նոր Սկովտիա, յետոյ Նիւ Եորք:

Նոյն իրիկուն իսկ լուր տրուեցաւ Թէ օդանաւը հասած է Ասորեան կղզիները: Սակայն այս լուրը շուտով հերքուեցաւ: Այժմ կը հաստատուի Թէ Սպանիայէն մեկնելէն ի վեր, ո՛չ ոք տեսած է օդանաւը, եւ քանի օրերը կը սահին առանց ո եւ է լուր ստանալու, այնքան կ'աւելնայ մտատանջութիւնը:

Կը կարծուի Թէ մեկնած պահուն շարժիչ մեքենաներէն մէկը լաւ չէր գործեր, եւ օդանաւը շատ ճամբայ չկտրած ովկիանոս ինկած է: Ցորս Թորփիւալած, քանի մը սուգանաւ, ամերիկեան եւ փորթուկալեան նաւեր հսպաՅեպով ճամբայ ելան դէպի Ասորեան կղզիները՝ սակայն ցարդ ո եւ է հետք չկրցան գտնել:

Օդանաւը կրնայ 15 օր ովկիանոսին մէջ ծիփալ՝ առանց ընկղմելու, սակայն օդանաւորդները բաւարար ուտելիք չունենալով անոթի կրնան մեռնիլ:

Ի՞ՆՉՊԵՍ ՍԿ ՍԱՀՄԱՆԱԴՐՈՒԹՅԱՆ ՄԵՋ ՈՉԵՆՉ ՉԻ ՓՈՓՈԽՎԵԼ

Գ.

ԳԱՍՏՈՆԻ ԽՄԲԱԳՐՈՒԹՅՈՒՆԸ

Նորմատիվ ակտերը ստեղծող մարմինների իշխանության մասին հոդվածի ուսումնասիրությունը ցույց է տալիս, որ Սահմանադրության մեջ ամրագրված սկզբունքները ոչ միայն չեն ապահովում օրենսդրական իշխանության միասնականությունը, այլև ստեղծում են լուրջ խոչընդոտներ այդ միասնականության իրականացման համար։ Ինչպես տեսանք, Սահմանադրությունը ոչ միայն չի սահմանում օրենսդրական իշխանության միասնականության որևէ երաշխիք, այլև ընդհակառակը, ստեղծում է այնպիսի իրավիճակ, որ օրենսդրական իշխանությունը կարող է ոչ միայն չունենալ միասնական բնույթ, այլև ներկայանալ որպես տարբեր մարմինների միջև բաշխված իշխանությունների մի ամբողջություն։

Ինչպես հայտնի է, Սահմանադրության 73-րդ հոդվածի համաձայն՝ «Հանրապետության նախագահը, կառավարությունը, դատարանները, ինչպես նաև տեղական ինքնակառավարման մարմինները և պաշտոնատար անձինք իրենց լիազորությունները իրականացնում են միայն Սահմանադրության և օրենքների հիման վրա»։ Այս հոդվածի ձևակերպումից պարզ է դառնում, որ Սահմանադրությունը օրենսդրական իշխանությունը չի համարում պետական իշխանության առանձին տեսակ։ Ընդհակառակը, այն նշում է, որ օրենսդրական իշխանությունը իրականացնում են տարբեր մարմիններ, որոնք ոչ միայն չեն կազմում միասնական համակարգ, այլև ունեն միմյանցից անկախ լիազորություններ։ Ավելին, Սահմանադրությունը ոչ միայն չի սահմանում այդ մարմինների միջև հարաբերությունների որևէ կանոն, այլև ընդհակառակը, ստեղծում է այնպիսի իրավիճակ, որ այդ մարմինները կարող են գործել միմյանցից անկախ։

Ինչպես նշեցինք, Սահմանադրության 73-րդ հոդվածի համաձայն՝ օրենսդրական իշխանությունը իրականացնում են միայն օրենքների հիման վրա։ Սակայն Սահմանադրությունը չի սահմանում, թե ինչ է օրենքը, ինչ հատկանիշներ ունի այն, ինչպես է այն տարբերվում մյուս նորմատիվ ակտերից։ Ավելին, Սահմանադրությունը չի սահմանում նաև, թե որ մարմինն է օրենսդրական իշխանության մարմինը։ Ընդհակառակը, Սահմանադրությունը ստեղծում է այնպիսի իրավիճակ, որ օրենսդրական իշխանությունը իրականացնում են տարբեր մարմիններ, որոնք ոչ միայն չեն կազմում միասնական համակարգ, այլև ունեն միմյանցից անկախ լիազորություններ։

— Երթա՛ք:

— Չէ՛, երթա՛ք, ըսել է պո իմ ոտքս կոտրեցաւ, պո ինձ ոտքի վրայ կանգնեցուցած ատենդ ալ ես չեմ կրնար երթալ. պետք է ինձ բռնես ու տանիս:

— Երթա՛ք:

— Վա՜յ, ինչպե՞ս կրնամ երթալ, երբ ոտքս կոտրեցաւ:

— Երթա՛ք, ես ալ ոտքս կոտրեցաւ, բայց կրնամ երթալ:

— Ինչպե՞ս կրնաս երթալ, երբ ոտքդ կոտրեցաւ:

—

ԹՐՈՔԱՏԷՐՈՅԻ ԹԱՏՐՈՆԸ (GRANDE SALLE DES FÊTES) MÉTRO - TROCADÉRO

Այս Շաբաթ երեկոյ ժամը ճիշդ 8.45ին

կը ներկայացուի՝ Հայերէն վերատուրիւններով

LA PRINCESSE D'ARMÉNIE

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ԻՇԽԱՆՈՒՀԻՆ

7 ՄԱՍԷ ԲԱՂԿԱՑԱԾ ՇՔԵՂ ՀԱՅ ՊԱՏՄԱԿԱՆ ՖԻԼՄԸ, ԱՇՈՏ Ա. ԲԱԳՐԱՏՈՒՆԻԻ ԺԱՄԱՆԱԿԱԿԻՑ ՊԱՏՄՈՒԹԵՆԷՆ

ՖԻԼՄԸ ՊԱՏՐԱՍՏՈՒԱԾ Է ԻՏԱԼԻՈՅ ԵՒ ՀՈԼԱՆՏԱՑԻ ՄԷՋ

ՍԱՔԵՆԻԿԻ ԴԵՐԸ ԿԸ ԿԱՏԱՐԷ MARIE FARRET

ՍԻՆՖՈՆԻԿ ՆՈՒԱԳԱԽՈՒՄԲԸ ԿԸ ՆՈՒԱԳԷ ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԱՐԵՒԵԼԵԱՆ ԵՒ ԵՒՐՈՊԱԿԱՆ ԿՈՐՆԵՐ. ՀԱՄԱՁԱՅՆ ՖԻԼՄԻ ԱՆՑՔԵՐՈՒՆ

ՏՈՄՍԵՐԸ ԿԸ ԾԱԽՈՒԻՆ ԹՐՈՔԱՏԷՐՈՅԻ ԹԱՏՐՈՆԸ, «ՅԱՌԱՋ»Ի ՄՐԲԱԳՐԱՏՈՒՆԸ, ՖԼՈՐԻԱ ՁԱՇԱՐԱՆԸ (61 RUE Mr. LE PRINCE) *ԵՒ Պ. Ս. ՆԱՒԱՎԱՐԵԱՆԻ ՁԱՇԱՐԱՆԸ* (Billancourt)

ՏՈՄՍԵՐԸ՝ 4, 6, 8, 10, 15, ԵՒ 25 ՖՐԱՆՔ

այն յոդուածին դէմ, որով Գերմանիա կը խոստովանի թէ միակ պատասխանատուն է Մեծ Պատերազմին։

«Կայսրութեան Դրօշը» հանրապետական ընկերակցութիւնը այս առթիւ պիտի հրատարակէ յայտարարութիւն մը, որուն մէջ կ'ըսուի.

— *Գերման ժողովուրդը, մէջն ըլլալով Աւստրիոյ եղբայրները, պատասխանատու չէ պատերազմին։ Այսօր մենք չենք ուզեր կշռել զանազան կառավարութեանց պատասխանատուութեան բաժինը։ Կը պահանջենք որ մեզի պարտադրուած դաշնագիրները վերջապէս ենթարկուին վերաքննութեան մը, ինչ որ անհրաժեշտ է համերաշխական մերձեցման մը համար։ «Կայսրութեան Դրօշը» բարեկամական կոչ կ'ուղղէ ուրեմն նախկին պատերազմիկներուն այն բոլոր ազգերուն, որոնք կը պայքարին ժողովրդավարութեան ազգային եւ միջազգային զարգացման համար, որպէս զի իրենց կառավարութեանց եւ հայրենակիցներուն մօտ միջամտեն դաշնագիրներու վերաքննութեան համար։*

«Կը պահանջենք գրաւուած շրջաններու արագ եւ անպայման պարպումը եւ Սարի մեր եղբայրներու ազատագրումը առանց սակարկութեան։»

Յայտարարութիւնը կը վերջանայ՝ ի նպաստ ընդհանուր զինաթափութեան կոչով մը։

ՀԱՄԱՅՆԱՎԱՐՆԵՐՈՒ ՀԱԿԱՑՈՅՑԸ

Գերման համայնավար կուսակցութիւնը իր կարգին կոչ մը կ'ուղղէ իր անդամներուն՝ հրաւիրելով զանոնք մասնակցիլ հակայ ցոյցի մը, որ տեղի պիտի ունենայ նոյնպէսվաղը յունիս 28ին։ Ասոնց նպատակն է համայնավարական հակացոյց մը կատարել՝ բողոքելու համար նոյն օրը թաղապետական ստադիումին մէջ կատարուելիք միապետական տողանցքին դէմ։

Կոչին մէջ կ'ըսուի.

— Կ'ուզենք բողոքել ֆաշիստ դիկտատորութեան, մեզի սպառնացող պատերազմին եւ Պերլինի ընկերվարա-ֆաշիստ կառավարութեան դէմ։

ՀՌԵՆՈՍԻՈՅ ՄԷՋ ՑՈՅՑԵՐԸ ԱՐԳԻԼՈՒԱԾ

Քէօլնէն կը հաղորդեն որ Հռենոսի գրաւեալ հողերու միջդաշնակցային յանձնաժողովը արգիլած է ամէն ցոյց գրաւումի ենթակայ շրջաններուն մէջ՝ վէրսայլի դաշնագրին տասնամեակին առթիւ։

∴ Գերմանիոյ բանուորական ընկերութեանց վարիչ մարմինը միաձայնութեամբ քուէարկեց բանաձեւ մը, որով կ'ըրդուի դիմակազերծ ընել Գերմանիոյ պատասխանատուութեան սուտը։ Ասկէ զատ վճռապէս պիտի միջամտէ՝ որպէս զի Հռենոսիոյ հետ միաժամանակ պարպուի նաեւ Սարը։

Մակեդոնացիները կը գործեն

Մակեդոնացի յեղափոխականներու հինգ հոգինոց հրոսախումբ մը, դեկավարութեամբ Միլան Փէթրոֆի՝ Նիքոլիչէն հելլենական հողը կը մտնէ։ Աքընճալըի մօտերը հելլէնական 61րդ պահականոցի զինուորները հրոսակներուն հանդիպելով, կրակ կը բանան անոնց վրայ։ Երկուստեք կը սկսի հրացանաձգութիւն մը, որ կը տեւէ մօտ կէս ժամ։ Մօտակայ պահականոցներէն ուրիշ հելլէն զինուորներ ալ հասնելով, կը մասնակցին ընդհարումին, որու ընթացքին հրոսակներէն մէկը կը սպաննուի։ Միւսները իրենց դեկավարին հետ կը փախչին Փորոեայի ուղղութեամբ, պուլկար հողը ապաստանելու նպատակով։

Աթէնքի թերթերը կը գրեն թէ մակեդոնական կազմակերպութիւնը նշանակած է բազմաթիւ «թրոյքա»ներ (երեք հոգինոց խումբեր), որոնք պիտի գործեն Յունաստանի որոշ կէտերուն վրայ։

Անգլիոյ խորհրդարանին բացումը

Երեքշաբթի օր Անգլիոյ նորընտիր երեսփոխանական ժողովը զումարեց իր առաջին նիստը։ Պոլտուին, Զէմպրլէյն, Զբրչիլ եւ ընկերները նստած էին ընդդիմադիրներու աթոռին վրայ, Լոյտ Ճորճի եւ Ազատականներու կողքին։ Կառավարութեան անդամներուն յատկացուած աթոռներուն վրայ նորութիւն մըն էր տեսնել կին նախարար մը, Օր. Պոնտֆիլտ, աշխատանքի նախարարը, որ պարզ սեւ հագուստ մը հագած էր։ Մաքտոնըլտ, Պոլտուին եւ Լոյտ Ճորճ ներս մտած ատեն՝ ջերմապէս ծափահարուեցան իրենց կուսակիցներուն կողմէ։

Երեսփ. ժողովի նախագահ վերընտրուեցաւ հարիւրապետ Ֆիցրոյ, պահպանողական, որ այդ աթոռը կը գրաւէ Հուիթլիի քաշուելէն ի վեր։ Յետոյ սկսաւ հին եւ նոր երեսփոխաններու երդումի արարողութիւնը։ Խորհրդարանին պաշտօնական եւ հանդիսաւոր բացումը տեղի պիտի ունենայ յառաջիկայ, երեքշաբթի, երբ Լորտերու շէնքին մէջ խորհրդարանը միացեալ նիստ պիտի գումարէ, լսելու համար գահաճառը։

ՍԻՏՆԷՅ ՈՒԷՊ ԼՈՐՏ

Աշխատաւորական դահլիճին մէջ գաղթային նախարար Սիտնէյ Ուէպ՝ արքայական հրամանագրով լորտութեան աստիճան ստացաւ։ Պիտի կոչուի Պարոն Փէսֆիլտ։

Սիտնէյ Ուէպ մասնաւորապէս զբաղած է արհեստակցական միութեանց կազմակերպութեամբ եւ այդ մասին կարեւոր գրքեր հրատարակած է։

ՏՐՈՑԿԻՆ ԱՆԳԼԻԱ ՊԻՏԻ ԸՆԴՈՒՆՈՒԻ

Լոնտոնէն կը հեռագրեն թէ նախարարական խորհուրդը իր երէկուան նիստին մէջ դարձեալ զբաղեցաւ Տրոցկին Անգլիա ընդունելու խնդրով։ Կարգ մը նախարարներ կ'առաջարկեն որ պաշտօնական ոեւէ պատասխան չտրուի Տրոցկիի դիմումին։

Հ. Յ. Դ. ՄԱՐՍԷՑԼԻ ԾՐՋ. ԿՈՄԻՏԷՆ

դասախօսական ժողովի կը հրաւիրէ Ռոստոմ, քրիստափոր եւ Իշխան ենթակոմիտէներու ընկերները, այս Շաբաթ իրիկուն ժամը 8.30ին սովորական հաւաքատեղին կը խօսի՝ ընկ. Բենիկ Միլտոնեան։ Նիւթ՝ «Ընկերվարութիւն, ֆամայնավարութիւն եւ Հ. Յ. Դաշնակցութիւն»։

ԹԱՏԵՐԱԿԱՆ ՆԵՐԿԱՅԱՑՈՒՄ ՏԷՍԻՆԻ ՄԷՋ

Նախաձեռնութեամբ Տէսինի վ.ասպուրականի Հայր. Միութեան

Այս կիր. ժամը 2ին, Տէսինի թրամուէյի կայարանը (Նախկին Սիտէմայի սրահին մէջ)։ կը ներկայացուի

«ՎԱՍՊՈՒՐԱԿԱՆԻ ՀԵՐՈՍԱՄԱՐՏԸ»

Հ. Յ. Դ.

Եւագոյն կոմիտէի ժողովը՝ այս Շաբաթ իրիկուն ժամը 8.30ին Place de la Comète, *Պիւրօ տրթասպայի վերնայարկը։*

Ալֆորվիլի Սարգիս Մինասեան ենթակոմիտէի ընկերա-հասակրական ժողովը՝ այս կիրակի ժամը 4.30ին 72 Rue Etienne Dolet. *Կը հրաւիրուին ընկերներն ու համակիրները։*

Իսի լէ-Մուլինօ - Պիյեանքուրի Վռամեան ենթակոմիտէի ժողովը՝ այս կիրակի առաւօտ ժամը 9.30ին ծանօթ հաւաքատեղին։ Ընկերներու ներկայութիւնը պարտաւորիչ է։

Փոն տը Շէրիւիի կոմիտէի ընդհ. ժողովը՝ այս Շաբաթ ժամը 3ին Օթէլ տը Ֆրանսի սրահին մէջ։ Օրակարգ 11րդ ընդհ. ժողովի զեկուցում։ Կը խօսի Մ. Գալումեանեան։ Ներկայանալ անդամատետրով։

Մարսէյլի Պատան. միութեան անդամական ընդհ. ժողովը՝ այս Շաբաթ իրիկուն ժամը 8ին, 63 Բիւ տը լա Բէփիւպլիք, Գրադարան Ընթերցասրահին մէջ։ Օրակարգ՝ հաշուետուութիւն եւ վարչութեան ընտրութիւն։ Ընկերներու ներկայութիւնը անհրաժեշտ է։ Ներկայանալ անդամատետրով։

Քրիստափոր խումբի անդամական ժողովը՝ այսօր Հինգշաբթի իրիկուն ժամը 9ին, Métro Odéon*ի ճիշդ դէմը «La Petite Source» սրճարանը։ Օրակարգ՝ 1. Նոր անդամատետրերու բաշխում եւ հերթական հարցեր. 2. Դասախօսութիւն ընկ. Արփիար Ալանեանի «Ռուսական յեղափոխական կուսակցութիւնները եւ Հ. Յ. Դաշնակցութիւնը»։*

Լիոնի Քեոի խումբի ընկերական ժողովը՝ այս երկուշաբթի իրիկուն ժամը 8.30ին, սովորական հաւաքատեղին։ Կարեւոր օրակարգ։

ՑՈՒՇԱՏԵՏՐ

Վաղը ուրբաթ իրիկուն ժամը 9ին «Վոլթէր»ի սրահին մէջ, տեղի կ'ունենայ «ցարդգող»ի տարեվերջի իրիկունը նուիրուած երաժշտութեան։ երգչուհի Օր. Գ. Ղարիպեան կուտայ իր առաջին ձօնքը։ կը հրաւիրուին անդամներն ու համակիրները։

ՄՈՒՐԱՏ-Ռափայէլեանական Աշակերտաց միութեան ընդհ. ժողովը՝ այս կիրակի ժամը 2.30ին, Մուրատեան վարժարանի սրահը 26 Rue Troyon, Sèvres։ *Կարեւոր Օրակարգ։*

ԵՈՂԿԱՏի եւ իր շրջանի Հայրենակցական միութեան փարիզի մասնաճիւղի ընդհ. ժողովը՝ այսօր Հինգշաբթի իրիկուն ժամը 9ին, Métro Odéonի ճիշդ դէմը «La Petite Source» սրճարանը։ Օրակարգ՝ 1. Նոր անդամատետրերու բաշխում եւ հերթական հարցեր. 2. Դասախօսութիւն ընկ. Արփիար Ալանեանի «Ռուսական յեղափոխական կուսակցութիւնները եւ Հ. Յ. Դաշնակցութիւնը»։

Լիոնի Քեոի խումբի ընկերական ժողովը՝ այս երկուշաբթի իրիկուն ժամը 8.30ին, սովորական հաւաքատեղին։ Կարեւոր օրակարգ։

ԿԸ ՓՆՏՌՈՒԻ

— Կը փնտռուի Ախլաթի կարժունջ (Պիթլիսի նահանգ) դիւղէն Մանաս Կըկօեան, հօր անուն՝ Արեւշատ։ Տարագրութեան միջոցին ողջ մնացած է։ Կը կարծուի թէ Պաղտատի կողմերը կը գտնուի։ Իմացնել իր եղբօր Համբարձում Կըկօեանի, 6 Rue Blanqui, K.— Bicêtre. (Seine), France. Լուր տուողին 300 ֆր. եւ մէկ տարեկան «Ցառաջ» նուէր։

Կը խնդրուի արտասահմանեան թերթերէն արտատպել։

— Կը փնտռուի Պրուսացի Պետրոս Սուճեան, հօր անուն՝ Ակոբճան, մօր անուն՝ Էլիզ։ Ծնողքը եւ քոյրերը ցեր Ջօրի մօտ ջարդուած են։ Լուր առնուած է թէ քրիստոնեայ արաբ մը զինքը որդեգրած է։ Իմացնել իր հօրաքոյրներուն Աննիկ Սուճեանի եւ Նեւրիկ Սահաթճեանի, կամ իր հօրաքրոջորդւոյն Peter Sahatjian, 18 Jamen-Grand, Caluire (Rhône) France.

Կը խնդրուի սուրիահայ Թերթերէն արտատպել։

Կըփնտռեմ ամուսինս Էնկիւրցի Գէորգ Գասապեան, հայրը՝ Սարգիս, մայրը՝ Վառվառ, 1928 փետր. ամսուն Պոլսէն մեկնած է Ռումանիա։ Կը կարծուի թէ այժմ կը գտնուի Կալաց։ Իմացնել՝ Mr. Aram Kalfayan*ի, 24 Rue Sivadji Mourad, Idjadié, Scudar, Stamboul (Turquie).*

«ԵՐԿՈՒՆՔ»

Կիրակի օր լոյս կը տեսնէ ԵՐԿՈՒՆՔԻ 3րդ Թիւը, աւելի ճոխ եւ պատկերազարդ.— *Մեր լեզուն* (խմբ.), *Վահագնեան գպրոց* (Ա. զատանի), *Ուսումնասիրութիւն Դուրեանի եւ Կոմիտաս վարդապետի* (Շ. Նարդունի), *Գր. Պարտէզ* (Ա. Սիւրմէլեան), *Խարտոցի տակ* (Մ. Երիցանց), *Անծանօթ Առաքեալը* (Շ. Յարգիսեան), *Պատմ. Ջ. Ե. Ռ. Միութեան* (Շ. Խանէտանեան), *Պէ՞տք է ճաշել ցորեկին* (Տոքթ. Լ. Գրիգորեան), *Արձագանգ Մասիսի* (Ա. Գաբիկեան)։ *Բաժանորդագրուելու համար դիմել Մ. Քիւրքճեանի, 247* Bld. Voltaire, Paris։ *Ցարեկան 22 ֆր., արտասահման՝ 1,50 տոլար։ Դիմել Ջ. Ե. Ռ. Մ. Մասնաճիւղերուն։*

IMPRIMERIE - MASSIS - ÉDITIONS
208bis, Rue Lafayette Paris (10)
Le Gérant: E. SOUVIGNY

ՏՕՔԹ. Մ. Տ. ՆՈՐԱՅՐ

ՆԵՐՔԻՆ ԵՒ ԿԻՆԵՐՈՒ ՀԻՒԱՆԴՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

17 Rue Lamartine, PARIS (9e)

Tél. Trudaine 92—47, մէթրօ՝ Cadet, Nord Sud, N.D. de Lorette

Ամէն օր 14—19 կիրակի եւ տօն օրեր 10-12 ն ժամադրութեամբ

ՇԱՀԱՒՈՐ ԳՈՐԾ ՄԱՐՄԻԼԱՀԱՅԵՐՈՒՆ

Դախու են մաս առ մաս հողեր եւ պարտէզներ, նոթր Տամ մէն Թ'ԱՆԹուան) գամփռները Հ'Ավիգոնի մէջ, Թրամուէյի կայարանին մօտ։ Այս հողերը ուր կան պտղատու ծառեր, որթատունկեր, եւայլն կը ծախուին 1924 նոյ. 29ի կառավարական մասնաւոր հրամանագրով։ Գառակուսի մեդրը 6 ֆրանքէն սկսեալ։

Դախու են նաեւ երկու փավիյեոններ՝ մին 6 իսկ միւս 9ը կտորէ բաղկացած, յար սկիզբ զանազան մասերով։

Մանրամասնութեանց համար դիմել Պ. Beucherie 114 Rue de Rome՝ 3e étage, Marseille։

ԲԺՇԿԱԿԱՆ ԴԱՐՄԱՆԱՏՈՒՆ

39 Bld. de Strasbourg, մէթրօ՝ CHATEAU D'EAU

կար տը Լ'Էսթի մօտ, հեռ. PROVENCE 69-38

ՅՕԴԱՑԱՒ, ՋՐԱՑԱՒ, ԱԶՐԱՋՐԱՑԱՒ (սիաթիք)

ԿԻՆԵՐՈՒ ՀԻՒԱՆԴՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

Դարմանումը ելեկտրականութեան առաջին իսկ փորձերով (տիաթէրմի, անդրմանիշակագոյն ճառագայթներով, հօթ ֆրէքանս, կալվանօ-ֆարատիք).

Դարմանում գաղտնի հիւանդութեանց եւ անկարողութեան, չնորհիւ չիճապատուաստի եւ հիւթաբուժութիւն։

Ա Ր Ե Ա Ն Ք Ն Ո Ի Թ Ի Ւ Ն

Հիւանդ կ'ընդունի ժամը 10—12 եւ 3—7

ՀԱՅԱԳՈՐԾ ԵՒ ԱՆՈՒՇԱՎԱՃԱՌ

MAISON JOLIVET

17 Rue St. Lazare (Rue St. Georgesի անկիւնը)

Nord Sud: N. D. de Lorette, Թել. Trudaine 24 83

ՍԻՄԻԹՆԵՐ ՀԱՄՈՎ ՀՈՏՈՎ ՏԱՔՈՒԻԿ

Եթէ կ'ուզէք առանց վտանգի նիհարնալ, գործածեցէք հայի տեղ մեր մասնաւոր եղանակով պատրաստած GRESSIN JOLIVET *հացերը։*

Ուտելիք խաշխաշով, շուշմայով, ճապուռով եւ քիմիոնով պատրաստուած հացեր։

Փարիզի մէջ ապսպրանքները կը յանձնուին բնակարան Ներկայ կտրօնը ներկայացնողին հարիւրին 15 զեղչ

ԼԱՒ ՊԱՏԵՒՀՈՒԹԻՒՆ ՄԸ

Մեկնումի պատճառաւ կը ծախեմ լաւ կահաւորուած կօշիկի արհեստանոցս, որ իր բոլոր գեղեցիկ յարմարութիւններով իսպուածիւտ բան մըն է։ ցանկացողները մանրամասնութեանց համար թող դիմեն գլ. եւ գլ. օրերը ժամը 5-7, իսկ կիրակի օրերը 2-4. 15 Rue Henri Murger, մանուկ նագաշեանի։ Metro Bolivar. Paris (19e)։

ՀԱՅԿ. ԲՈՒԺԱՐԱՆ - POLYCLINIQUE de BELLEVILLE

ցեր եւ ցնօրէն՝ ՏՕՔԹ. ԳՐԳՈՅԵԱՆ

29, Rue (Place) des Fêtes, Paris. XIX. Tél. Nord 96 - 61

Բաց է ամէն օր, ուր շատ մը մասնագէտ բժիշկներէ կը խնամուին ամէն տեսակ ներքին եւ վէներական հիւանդութիւններ։ Աչքի մասնագէտը կ'ընդունի Գլ., Եշ. եւ Շաբաթ օրերը ժամը 4—6։ Քթի, կոկորդի ու ականջի մասնագէտը ամէն Երեք. եւ Շաբաթ օրերը ժամը 2—3։ ԱՏԱՄՆԱԲՈՅԺը ամէն օր ժամը 9էն 19։

ՁԱՇԵՑԷ՛Ք ԵՒ ԸՆԹՐԵՑԷ՛Ք

BOULANT

ՁԱՇԱՐԱՆ ՊՈՒԼԱՆ

Շետեւեալ չափաւոր գիներով

12 ֆրանք՝ 34 Bld. St. Michel

16 ֆրանք՝ 1 Bld. Montmartre

18 ֆրանք՝ 35 Bld. des Capucines

ԳԱՐԵՋՐԱՏՈՒՆ VETZEL

1 Rue Auber

(Place de l'Opéra)

ՆԱԽԱՁԱՁ, ԸՆԹՐԻՔ

ԱՄԵՆԱԼԱՒ ԳԱՐԵՋՈՒՐԸ

J. PAPACHRISTO

44 Rue Fessart

Մէթրօ՝ Buttes Chaumont

Վերաբացած է նոր գորգերու իր արհեստանոցը զոր մկկուկէս տարիէ ի վեր փակած էր։

Նախապէս իր քով աշխատած կամ այժմ աշխատիլ փափաքող գործաւորուհիները անմիջապէս դիմեն իր հասցէին։ Աշխատանք կը տրուի արհեստանոցի տուներու մէջ։ Գիներու վրայ բարձրացում եղած է։

EMPIRE, Միգ իք-Շոլ. 37 Av. Wagram

ՄԱՍՆԱԳԷՏ ԲԺԻՇԿՆԵՐ

96 r. Rivoli, մէթ. Շաթլէ։ Աբմատ. եւ նոր մեթոտով դարմանում արանց եւ կանանց մորթի, արիւնի եւ վէներ. հիւանդութեանց (ֆրանկախտ, չիր մարիզ.) եւ վարիճ։ Մասն. Շաբաթ. աշխատաւոր։ Ազգամիտ եւ արագ խորհրդակցութ. ամէն օր 9—12, կիրակի 9—12.

ՅԱՌԱՋ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMÉNIEN EN EUROPE

ԲԱԺԱՆԵԳԻՆ

	3 ամս.	6 ամս.	Տար.
ՖՐԱՆՍԱ	35 ֆ.	70ֆ.	140ֆ.
ԱՆԳԼԻԱ	20 շլ.	40 շլ.	
ԵԳԻՊՏՈՍ	»		»
ԻՏԱԼԻԱ	250 ֆրանք		
ԱՄԵՐԻԿԱ	6 տլ.	10 տլ.	
ԵՒՐՈՊԱ	100 ֆ.	200ֆ.	

"HARATCH"

Directeur-Propriétaire SCH. MISSAKIAN

Խմբագիր՝ Շ. ՄԻՍԱԿԵԱՆ

Rédaction & Administration / Խմբագ. եւ վարչութիւն — 235 Faub. St. Martin PARIS (10e)

MÉTRO LOUIS-BLANC ou JAURÈS

Հասցէի փոփոխութեան համար պէտք է վճարել 2 ֆրանք

ՈՒՐԲԱԹ 28 ՅՈՒՆԻՍ 1929

28 JUIN 1929

ԶՀ. ՏԱՐԻ ԹԻՒ 994 — ՕՐԱԹԵՐԹ, ԱԶԳԱՅԻՆ, ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԵՒ ԳՐԱԿԱՆ — ԳԻՆ՝ 50 ՍԱՆԹԻՄ

ԵՐԿՈՒ ԽՕՍՔ

ՏԱՍԸ ՏԱՐԻ ՅԵՏՈՅ

Այսօր, 28 Յունիս, 10րդ տարեդարձն է Վէրսայլի դաշնագրին ստորագրութեան: Տարեդարձ մը, որ ինչքան կը հպարտացնէ յաղթականները, նոյնքան կը խոցոտէ պարտեալին սիրտը:

Եւ հասկնալի է որ, բողոքի հանդիսաւոր ցոյցեր սարքուած են ամբողջ Գերմանիոյ մէջ, հակառակ իշխանութեան կամքին: կառավարութիւն մը կրնայ խուսափիլ այս կամ այն նեռնարկէն, քաղաքական - դիւանագիտական փափկանկատութեամբ, սակայն չի կրնար խափանել ժողովուրդի մը պոռթկումը: Մանաւանդ որ, այդ ժողովուրդը տասը տարիէ ի վեր կը տոկայ յաղթականներու բոլոր հարուածներուն, եւ դժուար է զայն զրկել գոնէ իր մաղձը թափելու իրաւունքէն:

Ժողովրդային ցոյցերուն ամէնէն վիթխարին տեղի կ'ունեցայ Պերլինի մէջ, ուր 100,000 հոգի տոմս գնած են թափօրի մը համար: Այս առթիւ մասնաւոր պատուիրակութիւններ մը գրկեր են Գերմանիայէն խլուած երկիրները:

Մնաց որ, գերման կառավարութիւնը ինք ալ յայտարարութիւն մը պատրաստած է այս տարեդարձին առթիւ, եւ չի ծածկեր իր խոր դառնութիւնը Դաշնակիցներուն դէմ, միեւնոյն առեն մերժելով Մեծ Պատերազմին պատասխանատուութիւնը: Յայտարարութեան մէջ կը շեշտուի, նաեւ, թէ Գերմանիան չափազանցուած ըլլալով, բռնի ստորագրեց դաշնագիրը:

Վէրսայլի դաշնագրով, զոր պարտեալը պարգապէս ստորագրելու հրաւիրուեցաւ, առանց առարկութեան ո՛ր եւ է իրաւունք ունենալու, Գերմանիա կը կորսնցնէր հետեւեալ երկիրները.—

1. Ալզաս-Լոռէն, 5600 քառ. մղոն տարածութիւն, 1 միլիոն 875,000 բնակիչ (յանձնուած Ֆրանսայի): 2. Արեւմտեան Փրուսիոյ եւ Փոզէնի մեծ մասը, արեւելեան Շլեզիոյ եւ արեւելեան Փրուսիոյ մէկ մասը,— 17,800 քառ. մղոն եւ 3 միլիոն 855,500 բնակիչ (յանձնուած Լեհաստանի):— 3. վերին Շլեզիոյ մէկ մասը, 120 քառ. մղոն եւ 48,470 բնակիչ (յանձնուած Չեխոսլովաքիոյ):— 4. Մէմէլ՝ 1025 քառ. մղոն եւ 141,240 բնակիչ (յանձնուած Լիթուանիոյ):— 5. Տանցիկ՝ 738 քառ. մղոն եւ 330,630 բնակիչ (Ազատ երկիր):— 6. Եէն եւ Մալմէդիի 400 քառ. մղոն եւ 60,000 բնակիչ (յանձնուած Պելճիոյ):— 7. Շլեզվիկի հիւսիսային մասը՝ 1540 քառ. մղոն եւ 166,400 բնակիչ (յանձնուած Տանիմարքայի):— Կլոր հաշուով՝ 27,300 քառ. մղոն հող եւ 6,476,200 բնակիչ:

Դաշնակիցներու գրաւման տակ են, նաեւ 15 տարուան համար, Սարի հովիտը (740 քառ. մղոն եւ 652,820 բնակիչ) եւ Հռենոսի գաւառները (12,338 քառ. մղոն եւ իբր 7 միլիոն բնակիչ): Այս հողերը պայմանաժամէն՝ 1935էն առաջ պարպել տալու համար է որ, Գերմանացիները ամէն միջոց կը փորձեն եւ գրեթէ յաջողած են:

Տակաւին չենք խօսիր դրամական եւ նիւթական հատուցումներու մասին, որոնք դանազան ձեւափոխումներէ յետոյ, յանգեցան երկնի ծրագրին: Ամբողջ 58 տարի միլիառներ վճարելու դատապարտուած է Գերմանիան: Զանց կ'առնենք յիշել, նաեւ, գաղթավայրերու, հսկայական նաւատորմիղի մը — ռազմական եւ առեւտրական — բանակի եւ հարուստ շահաստաններու կորուստը:

Ի՞նչ ըրաւ պարտուած Գերմանիան, այս ծանր պայմանները ստորագրելէ յետոյ:

Տոկաց անհաւատալի համբերութեամբ: Խուսափեցաւ շատ մը հրապուրիչ խայծերէ, օրինակ՝ խորհրդային իշխանութեան ըղձումներէն, եւ ակռայ կճրտելով հանդերձ, նուիրուեցաւ շինարար աշխատանքի մը: Եկող-գացող բոլոր վարիչներուն գրեթէ մտահոգութիւնն եղաւ վերակազմել երկիրը, շտկել ժողովուրդին մէջքը, միեւնոյն առեն, յամառ հետեւողականութեամբ, հետապնդել դաշնագրին կապանքները թուլցնելու, իր բողոքներն ու իրաւունքները լսել տալու:

Եւ յաջողեցաւ: Այսօր, պարտութեան նախատական ու ձախջախիչ բեռը կրելէ տասը տարի յետոյ, Գերմանիան այն չէ ինչ որ էր քանի մը տարի առաջ: Երէկուան դատապարտեալը, որ միայն հրամաններ եւ վճիռներ լսելու եւ գործադրելու պարտականութիւն ունէր, այսօր արդէն անդամ է Ազգերու Դաշնակցութեան, յաղթականներու մէկ նոր կրկէսին, եւ կը նստի ու կը խօսի հաւասարէ հաւասար, կը վիճի ու կը մաքառի: Եւ օրէ օր աւելի զգալի կը դառնայ իր ներկայութիւնը:

Այսօրուան Գերմանիան կշիռ մըն է, որ չի կրնար զանց առնուիլ միջազգային քաղաքականութեան մէջ, ինչպէս երէկ:

Եւ միայն բարոյական չէ այս շահը: Յաղթականները իրենք արդէն կը տեսնեն, թէ կարելի չէ անվերջ եւ միեւնոյն թափով ճնշել պետութիւն մը, որ 60 միլիոն հոգի բանք ունի, յարաճուն, կենսայորդ եւ ռազմունակ: Արդէն հասունցած է դաւեալ գաւառները ժամանակէն առաջ պարպելու խնդիրը: Յարբերութիւնը մեծ է Տօբսի ծրագրէն մինչեւ Երնկի ծրագիրը: Եւ եթէ Շթրէզէման 58 տարուան համար ստորագրութիւն դրաւ, միեւնոյն առեն չքաշուեցաւ բացատրել թէ տասը տարիէն յայտնի կ'ըլլայ ծրագրին ճակատագիրը: Եւ յետոյ, այդ ստորագրութիւնը կապուած է գրաւեալ գաւառները ժամ առաջ պարպելու պահանջին հետ: Պերլին չընդունիր նոյնիսկ քննիչ մարմին մը պահելու առաջարկը, ինչպէս կը պնդեն յաղթականները:

Ակնյայտ որ, Գերմանիան թէեւ իր պարտութեան տանուժակն է որ կ'ողբայ, բայց յաղթականներն ալ չունին, այսօր, նախկին խրոխտ եւ իշխանասաստ կեցուածքը:

Այսպէ՛ս կը վերածնին մեծ ժողովուրդները:

Շ.

ՄԱՄՈՒԼ

ԴԷՊԻ ԿՈՐՈՒՍՍ

Աթէնքի «Նոր Օր»ը կ'աւարտէ այս խորագրով խմբագրականի մը ժէջ (11 յունիս).

— «Ո՞ւր կ'երթաս, հայրենակից:

— Արժանթին...

— Հոն պիտի ձուլուիս եւ պիտի կորսնցնես ազգութիւնդ:

— Ազգ չմնաց այլեւս:

Արժանթին մեկնողներուն հետ մեր ունեցած անխուսափելի հարց պատասխանը:

—«Ազգ չմնաց այլեւս...»

Բոլոր գաղթականները այսպէս կը խորհին: Շեւաւոր հայրենիքէն նշուլող ճառագայթը չի խանդավառեր զիրենք, որովհետեւ հաւատք չունին այժմու կառավարութեան վրայ: Գաղթահայութիւնը պատկառելի ուժ չի ներկայացներ իրենց աչքին, որովհետեւ, կ'ըսեն, իրենց սեւ ու դժնդակ օրերուն շօշափելի գործ չտեսաւ: Իրենց տառապանքին մէջ առանձին մնացին եւ նեղ օրերուն բարի նայուածքներ չուղղուեցան:

Կ'երթան ամէն օր, մեծ ու փոքր կարաւաններով, կ'երթան, գիտնալով հանդերձ թէ հայութիւնը մեծ բան մը պիտի կորսնցնէ իրենց մեկնումով: Հայ անհատը դարձած է հայութեան գաղափարին դէմ, Հայը հայութեան թշնամի:

Հայ ժողովուրդը չի հաւատար իր ապագային, դարձած է սկեպտիկ: Ասիկա՝ մեր օրերուն մեծագոյն դժբախտութիւնն է, մեծագոյն աղէտը, որու նմանը արձանագրուած չէ մեր պատմութեան մէջ:

Ի՛նչ որ ալ ընենք, ի՛նչ միջոցներով ալ գործենք, անկարելի պիտի ըլլայ ժողովուրդը կապել իր ապագային, վաղուան պայծառ իրականութեան:

Կա՛մ հայ ղեկավարութեան խօսքն է տկար, կամ հայ ժողովուրդի յամառութիւնն է զօրաւոր:

Այս ողբալի իրականութեան առջեւ նոր բան չունինք ընելիք, եթէ ոչ միշտ կրկնել ճառերը, յորդորները, գոնէ ժողովուրդէն մաս մը ետ դարձնելու համար կորստեան ճամբայէն:

Պատիւ չի բերեր հայութեան այս ժամանակաշրջանը:

Ընօթի, մերկ, անգէն ու անպաշտպան Թրքութիւնը երբեք չէ խորհեցաւ կատարուած փաստը իբրեւ վերջնական իրողութիւն ընդունիլ: Չհամակերպեցաւ օտարներու կողմէ իրեն բռնադատուած անարգ ճակատագրին: Գնաց Ընատօլու, ուր ժերը կեդրոնացուց հոն, պատիւ բերող մահիով մեռնելու համար:

Ի՞նչ կ'ընենք մենք: Թուրքերու ըրածին ձիշդ հակառակը: Մեր հայրենիքին մօտ եղող երկիրներէն կը հեռանանք, ովկիանոսներէն անդին կը ցրուենք մեր կենսունակ, թարմ եւ ստեղծագործող ուժերը, հայութիւնը օր մը առաջ գերեզմանելու համար:

Թուրքերո՞ւն չափ ալ չկանք ուրեմն»:

ՕԹԷՕՅԻ ՉԻԱՐՇԱԻԸ

Ջորեքշաբթի կէսօրէն վերջ Օթէօյլի դաշտին վրայ տեղի ունեցաւ ցանկապատներու մեծ ջիարշաւը, 5000 մեդրի վրայ: Ասպետնութիւնը շահեցաւ տիգրան խան ֆէլէկեանի ձին՝ *Լարկօ*, 5 վայրկեան 52 երկվայրկեանի մէջ: Ջիուն վարիչն է Հօուրս: Մրցանակի գումարն է 288,375 ֆրանք:

ՕՐԸ ՕՐԻՆ

ԼԻԲԱՆԱՆԻ ԸՆՏՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ

ԱՐԻՒՆԱԼԻ ԿՌԻՒՆԵՐ, 4 ՀՈԳԻ ՄԵՌԱՒ, 20 ՎԻՐԱՒՈՐՈՒԱԾ

ՊԷՅՐՈՒԹԷՆ ՀԱՅ ԵՐԵՍՓՈԽԱՆ ՄԸ ԸՆՏՐՈՒԱԾ ԱՊՏԱԼԼԱ ԻՇԱՒ

Վերջին թղթաթերով առնուած լիբանանեան թերթերը երկար մանրամասնութիւններ կուտան Լիբանանի խորհրդարանային ընտրութեանց մասին, որոնք տեղի ունեցան յունիս 16 կիրակի օր:

Պէյրութի «Օրիան» թերթը վեց սիւնակի վրայ մեծատառ կը յայտարարէ թէ ընտրութիւնները կատարեալ ձախողութիւն մը եղան ներկայ կառավարութեան համար եւ նախագահ Շառլ Տէպպասի բոլոր թեկնածուները պարտուեցան:

Պէյրութի մէջ ընտրուած են՝ Ժորժ Թապէթ (մարոնի), Փիէր Թրատ (յոյն օրթոտոքս), Մոհամմէտ Ֆախուրի և Հալիմ Քատտուրա (իսլամ), փաստաբան Ապտալլա Իսհաք (հայ-կաթոլիկ), Նախկին երեսփոխան:

Մեր հայրենակիցը ընտրուած է 68 ձայնով: Քուէարկութեան մասնակցած էին 126 Բ. կարգի ընտրողներ, որով բացարձակ մեծամասնութիւնն էր 64 ձայն: Տօքթ. Էյուպ Թապէթ ստացած է միայն 56 ձայն եւ չէ ընտրուած՝ պարզապէս անոր համար որ վերջին պահուն 9 հայ ընտրողներ քուէ չէին տուած իրեն:

Անդրլիբանանէն ընտրուած են 5 մարոնի, 1 յոյն օրթոտոքս եւ 2 տիւրզի:

Պէքաայէն ընտրուած է 1 մարոնի, 1 շիի իսլամ, 1 յոյն օրթոտոքս, 1 յոյն կաթոլիկ, 1 սիւննի իսլամ:

Հիւսիսային Լիբանանէն 2 սիւննի իսլամ, 2 մարոնի, 1 յոյն-օրթոտոքս:

Հարաւային Լիբանանէն՝ 3 շիի իսլամ, 1 սիւննի իսլամ, 1 յոյն կաթոլիկ, 1 մարոնի:

Նոր խորհրդարանին մէջ կան 16 նախկին երեսփոխաններ եւ 14 նոր ընտրուածներ: Վերընտրուած են երեք նախկին նախարարներ: Երեսուն երեսփոխանները կը բաժնուին հետեւեալ ձեւով.— 7 փաստաբան, 1 դատաւոր, 2 բժիշկ, 1 երկրագործ, ճարտարագէտ, 2 օրագրող, 2 նախկին պաշտօնեայ, 2 առեւտրական եւ 13 հողագործ:

Ըստ լիբանանեան Սահմանադրութեան, հանրապետութեան նախագահ Շառլ Տէպպաս նշանակեց խորհրդարանի 1)3 անդամները (15 հոգի).— 5 մարոնի, 3 սիւննի իսլամ, 3 շիի իսլամ 1 տիւրզի, 1 յոյն կաթոլիկ, 2 յոյն-օրթոտոքս:

Ազգայնական երեսփոխանները Պէրքէ երթալով իրենց յարգանքները ներկայացուցին Մարոնի Պատրիարքին, որ իր ճառով յորդորեց զանոնք հետամուտ ըլլալ ազգային պահանջներու իրագործումին: Լիբանանի մէջ խրախճանութիւններ տեղի ունեցան ընտրութեանց առթիւ: Նոր երեսփոխանական ժողովը պիտի գումարուի Յուլիս 12ին:

Սուրիական Տրի-կոլիսի մէջ ընտրութիւնները արիւնալի եղան: Ոստիկան զօրքն ու զինուորները պաշարած էին կառավարչատունը՝ արգիլելու համար որ ամբոխը ներս մտնէ: Երկուստեք բուռն պայքար կը մղուէր: Կառավարութեան թեկնածուն էր վատի Թորպէյ, իսկ Ձոլորթաներունը՝ Քապալան Ֆրանճիէ: Ձոլորթաները ուզեցին ճեղքել զինուորական շղթան եւ քուէարկութեան սրահը մտնել՝ յաջողցնելու համար իրենց թեկնածուին ընտրութիւնը: Այս առթիւ ընդհարում մը տեղի ունեցաւ: Ատրճանակներ պարպուեցան եւ Ձոլորթաներէն երկու հոգի սպաննուեցան: Ասոր վրայ Ձոլորթաները կրակ բացին զինուորներուն դէմ, երկու ոստիկան-զինուոր սպաննեցին, երկուք ալ վիրաւորեցին, ու խուժեցին կառավարչատունէն ներս:

Այդ պահուն, պատշգամէն վատի Թորպէյ յայտարարեց թէ թեկնածութենէ կը հրաժարի՝ ի նպաստ Քապալան Ֆրանճիէի: Ասոր վրայ հանդարտութիւնը վերահաստատուեցաւ եւ Ֆրանճիէ ընտրուեցաւ 95 քուէարկողներու 84ին ձայնով: Բացի երկու ոստիկան զինուորներէն, վիրաւորուած են 18 ցուցարարներ:

Ս. ՏԽՐՈՒՆԻԻ ՍՊԱՆԻԶԸ ԳՏՆՈՒԱԾ

Պէյրութի *Օրիան* թերթէն առնելով գրած էինք թէ մուսուլի մէջ ձերբակալուած է Սարգիս Քէտէրեան - Տխրունիի սպանիչը: Պէյրութի *Լա Սիրի* կէս պաշտօնական թերթը հետեւեալ մանրամասնութիւնները կուտայ իր յունիս 17ի թիւին մէջ.

— *Պէյրութի Դատական Ոստիկանութեան պետը, Մ. Պուսթանի արդէն կը հետապնդէր մէկը որ ոճրին իրիկունն իսկ դէպի Ճիւնիէ փախած էր: Երկու լաւագոյն գաղտնի ոստիկաններ յատկացուեցան զայն գտնելու: Հիւս. Սուրիոյ խիստ ձիւնին ու ցեխին հետեւանքով, անոնք շատ դժուարութիւն քաշեցին: Ոճրագործը իրաք կ'ուղղուէր: Երբ երկու ոստիկանները վստահ եղան որ ան Մուսուլ հասաւ, սահմանէն ետ դարձան: Պէյրութի Ընդհ. Ապահովութեան տնօրէնին իմաց տրուեցաւ խնդիրը, եւ ան օգտուելով այդ ատեն Պէյրութ գտնուող բարձր անձնաւորութեան մը ներկայութենէն, հաղորդեց առ որ անկ էր: Մ. Պուսթանի նոյնիսկ լուսանկարներ ալ տուաւ: Մօտ ամիս մը կայ որ փախստականին բոլոր շարժումները (Մուսուլի մէջ եւ շրջակայ գիւղերը) կը հետապընդուէին:*

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Դ. էջ)

ՄԱՀԱՓՈՐՁ ՄԸ ՊԵՐԼԻՆԻ ՄԷՋ

Պերլինէն կը հեռագրեն թէ չորեքշաբթի առաւօտ ժամը 11.30ին երկու ռուսեր՝ տէր եւ տիկին մակաբօֆ ներկայացան Պերլինի Ֆրանսական հիւպատոսարանը եւ յայտնեցին թէ տեսնել կ'ուզեն հիւպատոս փինէն:

Այս վերջինը տեսնելով որ մարդը տկար էր եւ կինն ալ երախայ մը բռնած ձեռքը, մօտեցաւ՝ աւելի երկար չսպասցնելու համար գանոնք:

Երբոր մարդը հասկցաւ թէ դիմացինը հիւպատոսն է, սկսաւ բարկութեամբ բացատրել թէ անցեալ յունուարին փարիզի մէջ դատարանը անիրաւութիւն ըրած էր իր կնոջ, որ իր մէկ սրունքը կորսնցուցած էր, սակայն հատուցում չէր ստացած:

Հիւպատոսը հանդարտութեան հրաւիրեց մակարոֆը, որ շատ գրգռուած էր եւ հարցուց թէ հիմա ի՛նչ կ'ուզէ: Ասոր վրայ, կինը սկսաւ ձիչեր արձակել եւ ատրճանակ մը հանելով, երեք անգամ կրակ բացաւ: Ո՛չ հիւպատոսը եւ ոչ ալ բազմաթիւ պաշտօնեաներէն ոեւէ մէկը վիրաւորուեցաւ: Ընդհանուր իրարանցում մը սկսաւ, ու հիւպատոսարանի պաշտօնեաները գպեցին տէր եւ տիկին մակարոֆը, որոնք գերման ոստիկաններու յանձնուեցան:

Մակարոֆ 28 տարեկան բանուոր մըն է. Պերլին հասած է յունիս 24ին: 1921-26 ծառայած է Ֆրանս. Օտար Լեգէոնին մէջ, յետոյ աշխատած է կրընոպլը: Հոս է որ ամուսնացաւ ներկայ կնոջ հետ, որ 24 տարեկան է: կրընոպլի մէջ կինը արկածի մը ենթարկուելով հիւանդանոց տարուած էր, ուր բժշկական ուսանողներ միայն խնամած են զինքը, այդ պատճառով ալ վիճակը ծանրացեր եւ սրունքը կտրուեր է: Մակարոֆ ամոլը դատ բացած էր Ֆրանս. կառավարութեան դէմ եւ հատուցում կը պահանջէր, ինչ որ մերժուեցաւ:

Շարցաքննութեան ատեն՝ տէր եւ տիկինը յայտարարեցին թէ բողոքը պիտի ներկայացնեն Ազգերու Դաշնակցութեան, ու եթէ գոհացում չգտնեն, պիտի գան ու սպաննեն հիւպատոսը:

ԿԱՅՏԱԿ ԽՈՐՀՐԴԱՐԱՆԻ ՎՐԱՅ

Պերլին, 26 յունիս.— Այսօր կէսօրէ վերջ սաստիկ փոթորիկի մը ընթացքին, փրուսիոյ խորհրդարանին վրայ կայծակ իյնաւ: երեսփոխանները խուճապի մատնուեցան: Նիւթական կորուստը աննկարեւոր է:

ՏՐՈՑԿԻ ԶԱՐՏՕՆՈՒԻՐ

Անգլիոյ նախարարական խորհուրդը իր վերջին նիստին մէջ որոշեց առ այժմ չարտօնել Տրոցկիի Անգլիա մուտքը, նկատելով որ ատիկա կրնայ վնաս հասցնել խորհրդային Միութեան եւ անգլ. կառավարութեան միջեւ կատարուած բանակցութեանց:

ԱՆԳԼԻԱ ԵՒ ՌՈՒՍԻԱ

Մաքտոնըլտի կառավարութիւնը կը փափաքի կարելի եղածին չափ շուտ վերահաստատել դիւանագիտական յարաբերութիւնները Անգլիոյ հետ: Այս առթիւ կարծիքը հարցուեցաւ գաղթապետութեանց, յանձնարարելով անոնց որ շուտով յայտնեն իրենց պատասխանը:

Անգլ. կառավարութիւնը կը մտածէ Մոսկուայի դեսպան նշանակել բէնուրթին, ուստի եւ նախապատրաստական բանակցութեանց համար պատուիրակ պիտի նշանակէ զայն:

Մ. ՔԷՄԱԼ ԵՒ ՔԵԱԶԻՄ ԳԱՐԱՊԷՔԻՐ

ԴԷՄ ԴԻՄԱՑ

Երկու վտանգաւոր ախոյեաններ կեցած են դէմ դիմաց. մէկը՝ իբրեւ պետ «Խալք» կուսակցութեան եւ տէր օրուան կառավարութեան, միւսը՝ առաջնորդ ընդդիմադիր խմբակցութեան, բայց դուրկ զինուրական ուժէ։

Հանրապետական նախագահի աթոռը — դիրքի ու փառքի կռուան — բաժնած է իրարմէ երկու զէնքի ընկերներ։ Աթոռը մէկ է, ախոյեանները երկու, առանց հաշուի առնելու երրորդը — վարագոյրին ետեւէն երկուքին ալ հրապարակ կարդացող Ըաժէթը։ Մէկը պէտք է զգետնէ միւսը որ կարենայ ապրիլ։

Մ. Քէմալի կեանքը կապուած է նախագահական աթոռին. ամէն գնով պէտք է պահել զայն՝ կեանքի ապահովութեան համար, քանի՝ դեռ կ'ապրի։ Պարագան նոյնն է հակառակորդին համար։ Պէտք է զգետնել ախոյեանը, կեանքն ու փառքը ապահովելու համար։ Տեսակ մը գոյութեան պայքար, որ երթալով կը սաստկանայ, խռովելով երկուքին ալ հանդիսատը։

Եւ ահա՛ նորէն իրարանցում մը ծայր տուած է արտասահմանի մամուլին, մասնաւորաբար Յունաստանի, Սուրիոյ եւ Եգիպտոսի թերթերուն մէջ։

— Մ. Քէմալ սպաննուած է կնոջ մը կողմէ, բայց լուրը գաղտնի կը պահուի։ Անատոլուի մէջ ապստամբութիւն ծագած է, առաջնորդութեամբ Քեազիմ Քարապէքիր փաշայի եւայլն։

Իսկապէս նոր դէպքեր պատահած են Թուրքիոյ մէջ։ Եթէ նկատի ունենանք Թուրքիոյ ներքին հակամարտութիւնները, եւ ժողովուրդին դժգոհութեան պատճառները, մանաւանդ վերջին տարիներու շարք մը ապստամբութեանց հանդամանքը եւ այդ առթիւ կառավարութեան ձեռք առած զսպողական միջոցներու խստութիւնը, այնքան ալ անհաւանական չենք գտներ թերթերու մէջ լոյս տեսած «ասէ-կոսէ ները», որքան ալ չափազանցուած ըլլան անոնք։

Եթէ ոչ այսօր վաղը անխուսափելի է այդ։ Բայց թողունք զրոյցները եւ քննենք իրականութիւնը։

Եթէ Մ. Քէմալ մը մեռնի կամ սպաննուի, այդ չի նշանակեր թէ ընդդիմադիրները յաղթանակած են կամ իրաւակարգը փոխուած է։ Մոռնալու չէ որ վարագոյրին ետեւէն արթուն ու շրջահայեաց գոյդ մը աչքեր կը հետեւին երկուքին ալ շարժումներուն։ Եւ ո՞վ է ըսողը թէ նախագահի աթոռը ընդդիմադիրներուն պիտի յանձնուի առանց արիւնի ու դիակի, եթէ Մ. Քէմալ իսկապէս մեռնի։ Ահա Ընտէթը, երկրորդ եւ աւելի վտանգաւոր ախոյեան մը Ք. Քարապէքիր։ Մէկէն վերջ եւ միւսը...։

Արդեօք թուրք ընդդիմադրութիւնը զօրաւո՞ր է այնքան որ կարենայ դէպքերու յեղաշրջումով պարտադրել իր կամքը, զգետնելով թէ մէկը եւ թէ միւսը։

Նախ հարցնենք թէ թուրքիոյ մէջ ընդդիմադրութիւն կա՞յ։ — Այո՛, եւ շատ զօրաւոր, հետեւաբար բախումը անխուսափելի է։ Բայց ոչ այսօր — ինչպէս կ'ենթադրեն շատեր։ Այսօրուան ըմբոստութիւնը դատապարտուած է վիժելու իր նախորդներուն պէս։ Որովհետեւ վաղաժամ է։ Թուրք ընդդիմադրութիւնը, պետական հարուած կազմակերպելու եւ դէպքերը դէմքերու պարտադրելու չափ հասունցած չէ։ Բանակը խափանած է ընդդիմադիրներու ճամբան։ Ոչ մէկ յաղթանակ առանց զինուրական ուժի, մանաւանդ թուրքիոյ նման զինուրական երկրի մը մէջ ուր բանակը ամէն ինչ է։

Մէկ հաւանականութիւն միայն կրնայ իրականացնել ընդդիմադիրներու երազը, փոխել պալքարի զէնքը, միջնորդի միջոցաւ ժամափոխ կազմակերպելու անհիմաստ ըմբռնումը եւ գործօն դեր ստանձնել, շահելով բանակի մէկ մասը։ Այլապէս Ք. Քարապէքիրներ, Ալի Իհսաններ եւ ճաֆէր Թայեարներ, դատապարտուած են մեռնիլ, Զիա Խուրշիտներու, Խալիս Թորկուտներու, Շիւքրիներու եւ Դարա Քէմալներու մահով, իրենց հետ գերեզման տանելով ընդդիմադրութիւնը։

Երեւի թուրք ընդդիմադիրները օգտուած չեն գոնէ իրենց օրերու պատմութեան դասերէն։ Եւ այս ընթացքով դեռ շատ յուսախաբութիւններ պիտի ունենան։ Երէկ Լազ Իսմայիլ մը եւ Զօփուր Հիլմի մը իբրեւ փոխանորդ կախուեցան Իզմիրի մէջ. այսօր Քատրիէ հանըմը կը քաշկռտուի դատարանէ դատարան, իբրեւ միջնորդ յեղափոխական ձեռնարկի մը։ Այս բոլորը խօսուն ապացոյցներ չե՞ն ընդդիմադիրներու անճարակութեան։

Ամիսներ առաջ այս սիւնակներուն մէջ անդրադառնալով թուրք ընդդիմադիրներու ձախող գործունէութեան եւ ապստամբութեանց անյաջողութեան գլխաւոր պատճառներուն, դիտել կուտայինք թէ՝ «ինչպէս երէկի, նոյնպէս այսօրուան եւ վաղուան բոլոր ըմբոստութիւնները, պիտի զսպուին ու խղդուին զինու զօրութեամբ, քանի թուրքիոյ մէջ զինուորական ուժը կը տիրապետէ, եւ այդ ուժը կը գտնուի ըսմէթի ձեռքերուն մէջ։

Պայմանները փոխուա՞ծ են այն օրէն ի վեր։ Եւ կամ թուրք ընդդիմադիր պետերը անդրադարձա՞ծ են իրենց սխալներուն, փոխելով կռուելու դէնքը։ Այդ է բուն հարցը եւ կ'արժէ քննել։

Լոնտոնէն հեռագիր մը լոյս տեսաւ քանի մը թերթերու մէջ, իբրեւ թէ «Ք. Քարապէքիրի հրաժանատարութեան տակ զինուորական ուժ մը կը վարէ Ա. Նատոլուի ապստամբական շարժումը»։

Յաջողութեան առաջին մասը Քեազիմ Քարապէքիրի Անատոլու անցնիլն է։ Արեւելքի զինուրական կուռքը եթէ իսկապէս կարին հասած է, կը նշանակէ թէ գործը յաջողութեան ճամբու մէջ է. որովհետեւ 1926էն ի վեր Արեւելեան Նահանգներու զինուորականութեան մէկ մասը անվստահելի նկատուած է կառավարութեան կողմէ։ 1928ի գարնան Կարնոյ, Վանի եւ Երզնկայի զինուորներու տեղափոխութիւնը կարեւոր ապացոյցներ են այդ շրջաններու զինուրականութեան մասնակի ընդդիմութեան։

Իզմիրի Անկախութեան Ատեանին առջեւ Ք. Քարապէքիրի պաշտպանութիւնը ստանձնող 300է աւելի սպաները հաւատխոհներ ունին երկրին ամէն կողմերը. բայց կարիքը ընդդիմադիրներու կեդրոնն է, եւ մանաւանդ Քարապէքիր այդ շրջաններու կուռքը, այնպէս որ եթէ Քարապէքիր օր մը կարին հասնի, այլեւս ոչ մէկ դժուարութիւն դժգոհ զինուորականութիւնը հաւախմբելու եւ ընդդիմադիր ժողովուրդը ապստամբութեան մղելու համար։

Այո՛, եթէ զինուորականութեան մէկ մասը շարժի, ընդդիմադիրներու յաղթանակը ապահովուած է որոշ սահմաններու մէջ։

Աւելի պարզ խօսինք.—

Թուրք ընդդիմադրութիւնը, աւելի ճիշդը Ք. Քարապէքիր Մ. Քէմալի յաղթելու համար զօրաւոր կռուանի մը պէտք ունի Անատոլուի մէջ եւ այդ կը փորձէ գտնել Արեւելեան Նահանգներու դժգոհ թուրքերէն աւելի ներկայ վարչաձեւին ոխերիմ թշնամի Քիւրտերուն մէջ։

Քաղաքական նոր խաղ մը... Քիւրտերու արիւնով պէտք է ոտոգուի Ք. Քարապէքիրը դէպի հանրապետութեան նախագահի աթոռը տանող ճամբան։ Առնուած տեղեկութեանց համաձայն, այս դեռնին վրայ ընդդիմադիրները աւելի ճարպիկ ու գործնական ըլլալ կ'երեւին, քան քէմալականները, բարեւորութիւններու տեղ անկախութիւն խոստանալով Քիւրտերուն։

Երկու կողմերն ալ տենդոտ գործունէութեան լծուած են, Քիւրտերու համակրանքը շահելու եւ առժամապէս քիւրտ ժողովուրդի շահերը պաշտպանելու դիմակին տակ՝ Քիւրտերուն նոր եւ աւելի վտանգաւոր Լարդ մը կազմակերպելու համար։

Բարեւորոգումի դէմ անկախութիւն,— պզտիկ տարբերութիւն մը չէ Քիւրտերուն համար։ Այդ բոլորին վրայ աւելցուցէք մինչեւ երէկ թափուած արեան փոխ վրէժի զգացումն ու Ք. Քարապէքիրի անունին հմայքը եւ բացորոշապէս կը պարզուին ընդդիմադիրներու նոր քաղաքականութեան թաքուն ծալքերը։

Եւ այդ է պատճառը որ ապստամբական շարժումը (եթէ ծագի) առժամապէս պիտի սահմանափակուի Վանի, Էրզրումի, Բաղէշի, Տիգրանակերտի եւ Խարբերդի նահանգներուն մէջ։ Տեսակ մը քրտական անկախութիւն հաստատելով ճակատագրել միլիւոնականութեան դէմ, մինչեւ որ Ք. Քարապէքիր ուժերը ամփոփէ եւ վճռական հարուածը կարենայ տալ Էնկիւրիի։

Այս բոլորը պարզ ենթադրութիւններ են այս օրուան համար։ Բայց շօշափելի փաստեր կուգան ապացուցանել թէ այնքան ալ անհիմն չեն վաղուան համար, եթէ իսկապէս փնտրուած առաջնորդը, սպաուած ժարդարէն հրապարակ իջած է «մեռնող իսլամութիւնը» փրկելու նշանախօսքով։

Ներկայիս Թուրքիոյ մէջ ապստամբութիւն մը ի գործ կը դրուի։ Խոզաթի եւ Ամասիոյ (Տէրսիմ) քիւրտ պէկերուն տուն եւ խանութ տուած են Մէզրէի մէջ։ սակայն անոնք երբեմն միայն հոն երեւնալով տիրութիւն կ'ընեն, եւ անոնց վարձքէն կ'օգտուին։ Իրենք սակայն Տէրսիմ կը բնակին դարձեալ, ուր կը գտնուին իրենց ընտանիքները։

Մօտ երկու ամիս առաջ Ամերիկայի Խարբերդցի թուրքերը 40,000 թրք. թուղթ ոսկի ղրկեցին Խարբերդի շրջանի թուրքերուն համար։ բայց կուսակալը Քիւրտերուն յատկացուց 30,000ը։ Ասոր կայ որ այդ գումարին հանգանակութեան Հայեր ալ մասնակցած են։

Վերջապէս կառավարութիւնը կ'ուզէ Տէրսիմի հետ ո եւ է խընդիր չունենալ առայժմ։

— Շշուկներ կան թէ վերջին օրերս Վանայ կուսակալը սպաննուած է ըմբոստներու կողմէ։

ՍՈՒՏ ԼՈՒՐԵՐ

ԱՆՄԵՂ ԳԱՂՈՒԹԻ ՄԸ ՄԱՍԻՆ

Ի՞ՆՉ ԷՐ ՄԱՅԻՍ 6Ի ԴԷՊՔԸ

ԱՊԱՏԱՆ (Պարսից Ծոց), 12 յունիս (Սեփ. Թղթ).— «Յառաջ»ի 953 (10 Մայիս) թիւին քաղաքական լուրերու բաժնին մէջ, եւրոպական թերթերէ թարգմանուած էր լուր մը, որուն համաձայն Մայիս 1ի առթիւ խռովութիւններ ծագած են, դեկավարութեամբ հայ բանուորներու։

Մեծ վրդովումով կարդացինք այդ լուրը, որ դէմ իվայր կը շրջէր ամէն բան։

Պատմենք բուն իրականութիւնը.—

Անցեալ մայիս 4ին, կառավարութիւնը յանկարծ սկսաւ ձերբակալութիւններ կատարել, ընկերութեան (Anglo PersianOil Company Ltd.) մէջ աշխատող Պարսիկներէն։ Երկու օրուան ընթացքին ձերբակալուածներու թիւը հասաւ 70 80 հոգիի, որոնց 2ը Հայ։ Լուր տարածուեցաւ թէ մեծ դաւադրութիւն մը երեւան հանուած էր այս հսկայ ընկերութեան դէմ։ Ձերբակալութիւնները կը կատարուէին ցուցակի մը համաձայն, զոր ձեռք էր անցուցած կառավարութիւնը։ Ամէն անգամ երբ ոստիկաններ դուրս կուգային նոր մէկը ձերբակալելու այս կամ այն բաժանմունքէն, կը ժողովուրդին ու կը տանէին յականէ անուանէ։

Դաւադիրներէն անունք, որ մինչ այդ ազատ էին մնացած, իրենց ընկերները ազատելու դիտաւորութեամբ, կ'ուզեն ցոյց մը կատարել գործադուլ ընելով։ Այս նպատակով կը պատրաստեն տասնեակ մը պարսիկ կիներ (վարի խաւէն) եւ երկուշաբթի առաւօտ մայիս 6ին կը կեցնեն ընկերութեան մուտքին քով, ուրկէ, գրեթէ ամբողջ աշխատաւորութիւնը ներս պիտի մտնէր։

Սովորական օրերու նման բանուորութիւնը բացարձակապէս անտեղեակ՝ աշխատանքի կը դիմէ, իր օրուան պաշարը շալկած, բայց մուտքի առջեւ արգելքի հանդիպելով կը կենայ։ Կիները կըսկսին ժոլեռանդ ուխտաւոր բազմութիւնը յուզել, պոռալով.

«Դուք նամուս չունի՛ք, շապիկ չունի՛ք, դուք մարդ չէ՛ք. ձեր եղբայրները ձեզ համար բանտ են նստած, իսկ դուք գործի կ'երթաք» եւլն. եւլն.։

Առանց կը միանան նաև քանի մը այրեր, որոնք կ'ըսեն թէ «անոնք որ այժմ բանտ կը զբտնուին, ձեր շահերու պաշտպանութեան համար է, անոնք օրավարձի յաւելում կը պահանջեն ձեզի համար» եւլն.։

Մինչ այդ, հազարաւոր բանուորներ կը խռնուէին։ Շատերը կ'ուզեն գործի երթալ, բայց չեն յաջողիր եւ ձեռնունայն կը վերադառնան։ Ոստիկանութիւնը ընդհարումներէ խուսափելու համար չուզեր անմիջապէս կարուկ միջոցի դիմել։

Բազմութիւնը ցրուելու դիտաւորութեամբ, ոստիկանական Լոկատապետ մը քանի մը հազար բանուորներ ետ կը դարձնէ դէպի քաղաք։ Անոնք մուտք կը գործեն շուկան որ կը գոցուի, կողոպուտ չըլլալու համար։

Այս բոլի գործադուլին գործակատարները տակաւին կը շարունակեն կենալ ընկերութեան մուտքերուն առջեւ։ կամաց կամաց գրագիրներն (մեծ մասով հնդիկ) ալ կը հաւաքուին։ Անգլիացի պատասխանատու պաշտօնեաներ կուգան եւ կ'ուզեն անցք բանալ, բայց չեն յաջողիր։ Տեղի կ'ունենայ ձեռնարուք, որու հետեւանքով քարերու տարափը կը տեղայ շէնքերու վրայ եւ կը փշրուին պատկիներ։ Անգլիացիները կը փախչին։ Քիչ յետոյ, ինքնաշարժներով Մուհամմարայէն կը հասնին նոր ոստիկաններ, իրենց հետ ունենալով զնդացիրներ։ Մէկ երկու ժամ յետոյ կը հասնի կանոնաւոր զօրք։ Ցուցարարները կը փախչին։ Մուտքերու առջեւ հաւաքուած բանուորներն ու գրագիրներն ալ կը ցրուին։

Դաւադիրները կ'ուզեն ոստիկանատան (ուր կը գտնուէին բանտարկեալները) առջեւ եւս անկարգութիւններ ընել, բայց չեն յաջողիր։ Շատերը կը ձերբակալուին։

Այսպէս ուրեմն, այդ օրը՝ 6 մայիս, տեղի կ'ունենայ բռնադատուած գործադուլ, բոլորովին անկախ բանուորներու կամքէն։

Հասնող զօրքը իր պաշտպանութեան տակ կ'առնէ ամբողջ ընկերութիւնը։ Ինքնաշարժներով կը պտտին քաղաքի մէջ բանուորներու բնակարաններու շըրջականները։ Կարծես քաղաքը ամբողջ պատերազմական վիճակի մէջ դրուած ըլլար։ Ձերբակալութիւնները կը շարունակուին մինչեւ այսօր։ Անոնց թիւը հասած է 150 200ի։

Յաջորդ օրը՝ Բշ. 7 մայիս, բանուորութիւնը գնդացիրներու պողերուն տակ գործի կ'երթայ։ Այդ օրուընէ մինչեւ հիմա գինուորները կը հսկեն մուտքին առջեւ։

Կ'ըսուի թէ այս դաւը սկիզբ կ'առնէ այն օրէն երբ Ս. Ռուսիոյ «առեւտրական» ներկայացուցիչները մուտք կը գործեն Մուհամմարա։

Դաւադիրները այդ դաւը պիտի գործադրէին իրենց կրօնական տօնին, Մուհարրէմին։ Ու այժմ երբ այդ օրերը եկած են արդէն, կառավարութիւնը, նոր գինուորներով ամբողջ ընկերութեան ու անոր կարեւոր պաշտօնեաներու բնակարանները պաշտպանութեան տակ է առած։ Այս տարի կառավարութիւնը արգիլած է փողոցներ պտտիլ, կուրծք ծեծել, կամ շըղթայ զարնել։ Ամէն բան պիտի կատարուի շէնքերու մէջ։

Կարծեմ այժմ պարզ եղաւ որ այս դէպքը բոլորովին կապ չունէր Մայիս 1ի հետ։ Խորհրդային թերթերուն տուած լուրը չինծու էր։ Կարմիր գործակալները իրենց մուտ գործերը կ'ուզեն առաջ տանիլ. ուրիշ ոչինչ։

Այժմ երբ խնդիրը քիչ մը պարզուեցաւ, կ'ուզեմ քանի մը տող ալ գրել Հայերուս մասին։

Ինչպէս ըսի, մենք բոլորս ալ մեծ վրդովումով կարդացինք այդ լուրը։ Այստեղի հայութիւնը կատարեալ չէզոքութիւն պահեց։ Ձերբակալուած երկու Հայերը (Արմենակ Գասպարեան եւ Խաչիկ Խուրշիտեան) զոհ են գացած թիւրիմացութեան կամ թշնամութեան։ Արմենակը բըռնուած է Արշակ անունով մարդու մը փոխարէն։

Կը կարծենք որ այս լուրը հնարուած է վարկաբեկելու համար տեղիս հայութիւնը ընկերութեան առջեւ, (որու քով կ'աշխատինք) եւ կառավարութեան մօտ, որուն բարեկամ ենք։ Այս առթիւ մենք մեր զայրոյթը կը յայտնենք։ Հաւատարիմները կրնան ուրիշ տեղերու հայութիւնը իրենց գործիք դարձնել, բայց ոչ Ապատանի՝ որ խօսքերէս գիտակից է իր շահերուն։ Բնական է որ բանուորութիւնը տեղեակ պիտի ըլլայ իր անունով եւ իրեն համար կատարուած դէպքերուն, որպէսզի ընդառաջ երթայ. բայց այս այդպէս չէր։ Քանի մը տասնեակ մարդիկ ուզեցին 15—20 հազար աշխատաւորութիւնը շահագործել իրենց թաքուն գործերու համար։

Ժամանակ ընելու որ այս դէպքերուն հետեւանքով, կառավարութիւնը մեզ խորհուրդ տուաւ, այս տարի չգոնել մեր անկախութեան տարեդարձը՝ Մայիս 28ը զոր անցեալ տարի — եւ միշտ— այնքան մեծ շուքով տօնե ինք։ Այս ալ ահա յաւելեալ վնաս մը մեզի։

ԱԿԱՆԱՏԵՍ

ԹՈՒՐՈՆ

ՌՈՒԲԷՆ ՄԱՄՈՒԼԵԱՆ ԵՒ ԻՐ ԱՐՈՒԵՍՏԸ

Բեմական յարդարուժը արդի թատրոնին մէջ բացառիկ դիրք մը կը գրաւէ, իբրեւ ստեղծագործող արուեստ։ Բացառիկ բառը ի որոշ իրաւունքը ստացաւ շնորհիւ հազուագիւտ եւ տաղանդաւոր բեմադիրներու, որոնց մէջ ցայսօր դէմք դարձաւ Հայազգի Ռուբէն Մամուլեան չատ կարճ միջոցի մը մէջ Մամուլեան իր ներկայ դիրքին հասաւ շնորհիւ իր ինքնատիպ եւ մոգական բեմադրութեան։ Ըսողներ կան որ իր վարպետը Սթանսլավսքին գերազանցեց իբրեւ նորագոյն ստղ մը թատերական երկնքին վրայ։

Թատերական պատմութեան մէջ քիչ պատահած է որ գործ մը բնագրին աղքատութեան հակառակ, հիացումի եւ հետաքրքրութեան առարկայ դառնայ, շնորհիւ բեմական բացառիկ սեղծագործութեան։ Մամուլեանի բեմական յարդարուժի տաղանդի յայտ կուգայ «փորկիի» մէկ սեւամորթներու կեանքէն առնուած տրամա մը, որուն կատուցուածքը իբրեւ թատերական գործ մեծ արժէք մը չի ներկայացներ, սակայն Մամուլեան զայն ապրեցուցած է բեմին վրայ այնպիսի հանճարեղ եւ ժոգական կշռութեամբ (rhytmique) եւ հնարամուն ներգաշնակութեամբ մը, որ բացած է նոր դարաշրջան մը, բեմական արուեստին տալով տիրական դեր մը։

Հարց տրուած է թէ բեմական յարդարուժին այս արագ եւ զարտուղի յառաջխաղացուժին դէմ բնագրին դանդաղ գնացքը գալի եւ աղիտաւոր չի՞ դառնար թատերական գրականութեան համար։ Պաշտպանողներ կան թէ շարժանկարին եւ միւզիք-հոլին կենդանի ազդեցութեան եւ յղակարծ կատարելագործումին պատճառաւ թատրոնը կը կորնչէ իր հմայքը եւ կ'այլասերի։ Ուրիշներ ալ կը պնդեն թէ բեմական յարդարուժը ժամանակաւոր է եւ բնագիրը միայն մշակոյթի մշակ մը ժէքն է իբրեւ արուեստի ստեղծագործուժ եւ ըստ այնմ յաւերժական։ Սակայն առանց խորը մտնելու այս շատ կնճռոտ վիճաբանութիւններուն, անմիջապէս ըսենք որ կ'ապրինք այնպիսի դարաշրջանի մը մէջ, որ ամբողջ իբրեւ աւելի գիտակից եւ իսկական ըմբռնողութիւնը արուեստին, հրամայողական պահանջ դրած է բեմադարներուն՝ տալ կեանքը բեմին վրայ իր խորքով, արագ, շեշտակի պատկերներու շղթայաւորումով, հակիրճ խօսակցութեամբ մը կենդանացնելով իրական ամբողջութիւնը եւ այս դասաւորումին նը պատող մթնոլորտ մը կայանայ արդի բեմին յեղաշրջուն ու ազնուացուցիչ։ Թուրքիոյ Մամուլեան այնպիսի նուաճումներ ըրած է, որ կարելի չէ ժխտել իր արուեստին բուռնդակ հմայքէն։ Արդ անգիտակցաբար կը տարուի Մամուլեանի րիթմին ձեւերուն եւ հնչական ալեկոծութեանէն, որոնք գեղեցկագիտական նուրբ երանգներու յաւերժական կենսունակութիւնը կ'ապրեցնեն հանգիսականին մէջ։

Porgyէն վերջ — որ երկու տարիէ ի վեր անընդհատ կը խաղայ Մամերիկեան բեմին վրայ եւ որ վերջերս խաղացուցածնեն Լոնտոն՝ մեծ յաջողութեամբ Նիւ Եորքի Guild Theaterին մէջ Մամուլեան ունեցաւ մի քանի արժէքաւոր բեմադրութիւններ

— Փիտե՛, ինչո՞ւ ես ինձ ծաղրում, ասում ես՝ ինձ ոչ ոք չի սիրում, ես ինքս էլ ինձ չեմ սիրում, ես ինքս էլ ինձ չեմ սիրում... Ես շատ ուժեղ եմ, ես ամեն ինչ կարող եմ անել, ես ամեն ինչ կարող եմ անել... Ես շատ ուժեղ եմ, ես ամեն ինչ կարող եմ անել, ես ամեն ինչ կարող եմ անել... Ես շատ ուժեղ եմ, ես ամեն ինչ կարող եմ անել, ես ամեն ինչ կարող եմ անել... Ես շատ ուժեղ եմ, ես ամեն ինչ կարող եմ անել, ես ամեն ինչ կարող եմ անել...

Նրանք ատում էին իրար ու չէին կարողանում առանց իրար ապրել։ Ինչքան որ ատում էին իրար, այնքան էլ չէին կարողանում առանց իրար ապրել։ Ինչքան որ ատում էին իրար, այնքան էլ չէին կարողանում առանց իրար ապրել։ Ինչքան որ ատում էին իրար, այնքան էլ չէին կարողանում առանց իրար ապրել։ Ինչքան որ ատում էին իրար, այնքան էլ չէին կարողանում առանց իրար ապրել։

ԹՐՈՔԱՏԵՐՈՅԻ ԹԱՏՐՈՆԸ (GRANDE SALLE DES FÊTES) MÉTRO - TROCADÉRO

Վաղը Շաբաթ երեկոյ ժամը ՚ի չիշդ 8.45ին

կը ներկայացուի՝ Հայերէն վերտառութիւններով

LA PRINCESSE D'ARMÉNIE

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ԻՇԽԱՆՈՒՀԻՆ

7 ՄԱՍԷ ԲԱՂԿԱՑԱԾ ՇՔԵՂ ՀԱՅ ՊԱՏՄԱԿԱՆ ՖԻԼՄԸ, ԱՇՈՏ Ա. ԲԱԳՐԱՏՈՒՆԻԻ ԺԱՄԱՆԱԿԱԿԻՑ ՊԱՏՄՈՒԹԵՆԷՆ

ՖԻԼՄԸ ՊԱՏՐԱՍՏՈՒԱԾ Է ԻՏԱԼԻՈՅ ԵՒ ՀՈԼԱՆՏԱՅԻ ՄԷՋ

ՍԱՔԵՆԻԿԻ ԴԵՐԸ ԿԸ ԿԱՏԱՐԷ MARIE FARRET

ՍԷՆՖՈՆԻԿ ՆՈՒԱԳԱԽՕՒՄԲԸ ԿԸ ՆՈՒԱԳԷ ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԱՐԵՒԵԼԵԱՆ ԵՒ ԵՒՐՈՊԱԿԱՆ ԿՏՈՐՆԵՐ. ՀԱՄԱԶԱՅՆ ՖԻԼՄԻ ԱՆՑՔԵՐՈՒՆ

ՏՈՄՍԵՐԸ ԿԸ ԾԱԽՕՒՒՆ ԹՐՈՔԱՏԵՐՈՅԻ ԹԱՏՐՈՆԸ, «ՅԱՌԱՋ»Ի ԽՄԲԱԳՐԱՏՈՒՆԸ, ՖԼՈՐԻԱ ՃԱՇԱՐԱՆԸ (61 RUE Mr. LE PRINCE) *ԵՒ Պ. Ս. ՆԱՒԱՎԱՐԵԱՆԻ ՃԱՇԱՐԱՆԸ* (Billancourt)

ՏՈՄՍԵՐԸ՝ 4, 6, 8, 10, 15, ԵՒ 25 ՖՐԱՆՔ

Մենք կը կարծենք, որ այդ ժարդուն Մուսուլէն Պէյրութ ղրկուիլը խնդրուած է կառավարութենէն։

Ասիկա բնականաբար յաջողութիւն մըն է Լիբանանի ոստիկանութեան եւ Պ. Պուսթանիին համար, որոնք կրցան Ընդհանուր Ապահովութեան հետ գործակցաբար այս վախճտականը ձեռք անցընել։

Բայց, նախ քան անոր ինքնութիւնը ստուգելը, կը հարցուի թէ՝ բուն ոճրագո՞րծն է ձեռք անցուածը։

Արդարութեան վճիռին սպասենք։

Հայոց «ղեւալ» գոյքերը եւ Էնկիւրի

Պէյրութի «Ագդակ»ը, իր Յունիս 17ի թիւով կը հաղորդէ թէ ներկայիս Էնկիւրիի մէջ տեղի ունեցող թուրքեւֆրանսական բանակցութեանց ընթացքին, վէճի առարկայ կը դառնան նաեւ նախկին օսմանեան հպատակ բոլոր Հայերու լքեալ գոյքերուն կարգադրութեան խնդիրները։ Արդէն իսկ Լիբանանցի եւ Սիւրիացիներու «լքեալ» գոյքերու պաշտպանութիւնը բուռն կերպով կը շարունակուի տեղական կառավարութիւններուն կողմէ։

Թերթը յոյս կը յայտնէ թէ Ֆրանսա իր ազդեցութիւնը պիտի գործադրէ այս կարեւոր հարցին կարգադրութեան համար, նկատի ունենալով նաեւ ազգ. իշխանութեանց տեսակէտները։

Պատկասեանի ձերբակալութիւնները

Թաւժդի Թղթակիցը կը հեռագրէ Թէհրանէն.—

Յունիս 18ին ձերբակալուեցան հետեւեալները, իբրեւ մեղսակից Ֆարս նահանգի ապստամբութեան.— իշխան Ֆիրուզ Միրզա, Նուսրէթ-էտ-Տովլէ, ելեւմտական նախարար, իշխան Աքպար Միրզա, ընդհ. կառավարիչ Ֆարսի, եւ զօրավար Ֆազլուլլահ խան, ոստիկան զօրաց վերին հրամանատար։ Վերջին երկուքը Շիրազէն օդանաւով Թէհրան կանչուեցան յունիս 15ին։ Կ'ըսուի նաեւ թէ զօր. Մուհամմէտ Հիւսէյին խան, Սպայակոյտի պետը, որ եղբայրն է պաշտօնանկ ելմտական նախարարին, ձերբակալուած է Շիրազի մէջ։

Հանրօգուտ շինութեանց նախարար զօր. Շայպանի կը վարէ Ֆարսի քաղաքային եւ գինուորական գործերը, իսկ վարչապետ Մէհտիղուլի խան Հատայաթ, Մոխպար.էս-Սալթանէ կը վարէ ելմտական նախարարութիւնը։

Շաբաթ օր Շահը ելմտական նախարարութիւն երթալով, ճառ մը խօսեցաւ պաշտօնեաներուն առջեւ, բացատրելով անոնց թէ նախարարի փոփոխութիւնը որեւէ տարբերութիւն չըներ իրենց գործը շարունակելու համար, եւ թէ բոլորն ալ մեծ եռանդով պէտք է աշխատին, քանի որ իրենց վրայ հսկողութիւն պիտի կատարուի. լաւերը պիտի վարձատրուին, գէշերը պիտի պատժուին։

Ֆարսի կացութեան մէջ ոեւէ փոփոխութիւն չի տեսնուիր։ Շահին գինուորները յունիս 17ի առտուն յարձակողականի ձեռնարկեցին թռուցիկ զօրասիւնով մը, որ կը գործէ հիւսիսային արեւմտեան ուղղութեամբ։ Շաբաթ օր Բահտարի մօտ ընդհարումներ տեղի ունեցան։

Առեւտուրի սեղմումը Ռուսիոյ մէջ

Խորհրդային կառավարութիւնը հրամանագրով մը կ'ըսէ թէ գաւառներու մէջ 700, Մոսկուայի եւ Լէնինգրադի մէջ 1500 րուբլիէ աւելի արժէք ներկայացնող բոլոր մասնաւոր առեւտրական գործառնութիւնները պէտք է արձանագրուին առեւտրական գործավարութեան կողմէ հաստատուած մասնաւոր գրասենեակներու մէջ։ Բացառութիւն կը կազմեն այն գործառնութիւնները, որոնք կը կատարուին պատերազմական գործավարութեան, Զեկայի եւ այլ կարգ մը գործակցական եւ պետական հիմնարկութեանց հետ։

Այս հրամանագրին նպատակն է տուրք գանձել նման գործառնութիւններէ եւ հակակշռի ենթարկել մասնաւոր առեւտուրը։

Փրիպիչեվիչ թուլաւորուա՞ծ

Ձաղրէպէն կը հեռագրեն թէ խրուաթ ազգայնականներու վարիչ Սվէթոզար Փրիպիչեվիչ, որ վերջերս հին Սերպիոյ Պրուս փոքրիկ քաղաքը աքսորուած էր, շատ ծանր վիճակի մէջ կը գտնուի։ Կ'ըսուի թէ Եուկոսլաւիոյ դիկտատորական կառավարութիւնը թունաւորել տուած է զայն։ Աքսորուելէն առաջ Զաղրէպի ոստիկանութիւնը անյայտ մահափորձ մը կազմակերպած էր Փրիպիչեվիչի դէմ։

Աքսորականին քովէն հեռացուած են իր բոլոր ազգականներն ու բարեկամները։ Զինքը ապաքինարան մը փոխադրելու դիմումները մերժուած են։

Թուրքիա եւ Եգիպտոս

Եգիպտական կառավարութեան եւ Գահիրէի Թուրք դեսպանին միջեւ ատենէ մը ի վեր բանակցութիւններ տեղի կ'ունենային, բարեկամական դաշնագիր մը կնքելու համար։ Այս բանակցութիւնները յաջող ելքի մը յանգած են եւ յոյս կայ թէ համաձայնութիւնը մօտ օրէն պիտի ստորագրուի եւ վաւերացուի երկու կառավարութեանց կողմէ։ Վէճի գլխաւոր առարկան է եգիպտական հողին վրայ բնակող Թուրք հպատակներու հարցը՝ որ կնճռոտած է նոր հրատարակուած հպատակութեան օրէնքին հետեւանքով։ Դատական այն իշխանութիւնները որոնց ենթակայ պիտի ըլլան եգիպտաբնակ Թուրքերը՝ վերջնական պիտի որոշուին եւ պիտի ճշդուի թէ տեղական՞ թէ խառն դատարանները պիտի խառնուին անոնց։

Հ. Յ. Դ. ՄԱՐՍԷՑԻԻ ՇՐՋ. ԿՈՄԻՏԷՆ

դասախօսական ժողովի կը հրաւիրէ Ռոստոմ, քրիստափոր եւ Իշխան ենթակոմիտէներու ընկերները, վաղը Շաբաթ իրիկուն ժամը 8.30ին սովորական հաւաքատեղին, կը խօսի՝ ընկ. Բենիկ Միլտոնեան։ Նիւթ՝ «Ընկերվարութիւն, ֆամայնավարութիւն եւ Շ. Յ. Դաշնակցութիւն»։

ԱՄԱՎԵՐՋԻ ՀԱՆԴԷՍ

Մարսէյլի Ազգ. կեդր. մանկապարտէզի

Նախագահութեամբ Առաջնորդ Գ. եպիսկ. ՊԱԼԱՔԵԱՆԻ

Այս կիր. ժամը 2ին, 233 Ավընիւ տիւ Բրատօ «Կարաբըն Բարք»ի մէջ

ՃՈՒ ՅԱՅՏԱԳԻՐ *ՄՈՒՏՔԸ ԱԶԱՏ Է*

ԸՆՏԱՆԵԿԱՆ ԴԱՇՏԱՀԱՆԴԷՍ ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՄԷՋ

Նախաձեռնութեամբ ջարսանճագի Հայր. Միութեան Մարսէյլի Մասնաճիւղին եւ հովանաւորութեամբ կեդրոնական վարչութեան, ի նպաստ Միութեան «Ադետելոց Ֆօնտին»։ 7 յուլիս կիր. կէսօրէ վերջ ժամը 2ին, Պուլվառ Բապաթոյի ընդարձակ պարտէզին մէջ։

Կը խօսի՝ ՏԻԿ. ԲՐԻՊՐԻԹՃԵԱՆ։ Մուտք 2 ֆրանք։

Հաղորդակցութեան միջոց՝ *Քանըպիէրէն առնել 46, 84 եւ 82 թիւ թրամուէյները։*

Հ. Յ. Դ.

Եւագոյն *կոմիտէի ժողովը՝ վաղը Շաբաթ իրիկուն ժամը 8.30ին* Place de la Comète, *Պիւրօ տըթնապալի վերնայարկը։*

Ընտուվիլ լէ Կոնէսի *Ռազմիկ խումբի բոլոր ընկերները սխալ ժողովի կը հրաւիրուին այս երեկոյ ժամը 8ին սովորական հաւաքատեղին։*

Ալֆոռվիլի *Մարգիս Մինասեան ենթակոմիտէի ընկերա-հայրակրական ժողովը՝ այս կիրակի ժամը 4.30ին 72* Rue Etienne Dolet. *Կը հրաւիրուին ընկերներն ու համակիրները։*

Իսի-լէ-Մուլինօ - Պիյեանքուրի *Վոսմեան ենթակոմիտէի ժողովը՝ այս կիրակի առաւօտ ժամը 9.30ին ծանօթ հաւաքատեղին։ Ընկերներու ներկայութիւնը պարտաւորիչ է։ Ներկայ կ'ըլլայ շրջ. կոմիտէի ներկայացուցիչը։*

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

ԵՈՋԿԱՏի եւ իր շրջանի Հայրենակցական Միութեան փարիզի մասնաճիւղի ընդհ. ժողովը՝ այս կիրակի ժամը 2.30ին, 131 Faub. du Temple. Մէթրօ՝ Belleville. Օրակարգ. Հաշուետուութիւնվարչութեան եւամսեայ գործունէութեան եւայլն։

ՓԱՐԻԶի Ուրֆայի Հայր. Միութեան ընդհ. ժողովը՝ այս կիր. ժամը 4ին մէթրօ Թոլճնի դիմաց ֆաֆէ լա փըթիթ Սուրսի մէջ։ Բոլոր հայրենակիցներու ներկայութիւնը անհրաժեշտ է։ կարեւոր օրակարգ։

ԼԻՈՆի Քեռի խումբի ընկերական ժողովը՝ այս երկուշաբթի իրիկուն ժամը 8.30ին, սովորական հաւաքատեղին։ Կարեւոր օրակարգ։

Մարսէյլի *Վռամեան ենթակոմիտէն ժողովի կը հրաւիրէ Հրայր, Մուրատ խումբերը այս կիրակի առաւօտ ժամը 9ին ծանօթ հաւաքատեղին։ Ընկերներու ներկայութիւնը պարտաւորիչ է։ Ներկայ կ'ըլլայ շրջ. կոմիտէի ներկայացուցիչը։*

Ա. Ե. Շ. Կ. Խ. փարիզի «Մանուկներու պաշտպանութեան» Մասնաճիւղիընդհ-ժողովը՝ այսօր ուրբաթ երեկոյ ժամը 8.30ին, 71 av. Kléber. կը հրաւիրուին բոլոր անդամները եւ համակիրները։

ԸՆԿԵՐԱՀԱՄԱԿՐԱԿԱՆ ԵՐԵԿՈՅԹ

կազմակերպուած վ.իլէօրպանի Շ. Յ. Դ. «Արաս» խումբին կողմէ ի պատիւ ընկ. Մ. Գուլումճեանի, այս կիրակի երեկոյ ժամը 6ին, 4 Rue d'Alsace (Villeurbanne) սրճարանը։ Բանախօսութիւն, հայկական պար եւ անակնկալներ։ Հաղորդակցութեան միջոց՝ առնել 7 կամ 3 թրամուէյները։

Ծախու է ճաշարան մը՝ երկու սենեակով Quartier Latinի մէջ։ կարելի է օգտագործել ուրիշ առեւտուրի համար։ Դիմել ճաշարան կովկաս, 3 Rue Champollion, Paris (5e)։

J. PAPACHRISTO

44 Rue Fessart

Մէթրօ՝ Buttes Chaumont

Վերաբացած է նոր գործերու իր արհեստանոցը զոր մէկուկէս տարիէ ի վեր փակած էր։

Նախապէս իր քով աշխատած կամ այժմ աշխատիլ փափաքող գործաւորուհիները անմիջապէս դիմեն իր հասցէին։ Աշխատանք կը տրուի արհեստանոցի եւ տուներու մէջ։ Գիներու վրայ բարձրացում եղած է։

ՀԱՄՈՎ ՍԻՄԻԹՆԵՐ ՏԱՔՈՒԿ ՍԻՄԻԹՆԵՐ

Հացագործ LA GARDE

1 Rue St. Lazare, PARIS (9e)

Téléphone-Trudaine 95.21

EMPIRE, Միւզիք-Հոլ. 37 Av. Wagram

ՄԱՍՆԱԳԷՏ ԲԺԻՇԿՆԵՐ

96 r. Rivoli, *մէթ. Շաթլէ։ Ամբատ. եւ նոր մէթոտով դարմանում արանց եւ կանանց մորթի, արիւնի եւ վէներ. հիւանդութեանց (ֆրանկիստ, ջերմամիզ.) եւ վարիսի։ Մասն. լապոռաթուառ։ Ընդհատ եւ արագ խորհրդակցութ. ամէն օր 9—12, 2—8, կիրակի 9—12.*

ՀԱՅԵՐԷՆ ՓԼԱՔՆԵՐ

ՈՒՆԻՆԳ ֆոնոկրաֆներ եւ յայտնի արուեստագէտներու փլաքները՝ հայերէն, ցունարէն, թուրքերէն, Հրէերէն, Արաբերէն, Սպաներէն, Ալժերիական, թունուզական եւ մարոքեան։ միակ ներկայացուցիչը ֆրանսայի։ Դիմել՝ Jos. de Padova՝ 117 Passage du Caire, Paris (2e)։

IMPRIMERIE - **MASSIS** - ÉDITIONS

208bis, Rue Lafayette Paris (10)

Le Gérant: E. SOUVIGNY

Տօքթ. ԱՍԼԱՆ

ՄԱՍՆԱԳԷՏ ԹՈՓԵՐՈՒ ԵՒ ՍՏԱՄՈՓՈՒԻ ՀԻԻԱՆԴՈՒԹԵԱՆՑ

Մասնաւոր յարկաբաժին՝ մորթային եւ վէներական ախտերու դարմանատան մէջ կը բուժէ ULTRA-VIOLET ճառագայթներու ցօդացաւ, Ջղացաւ (Sciatique), Նեվրալժի, Անարիւնութիւն, Ոսկրաթեքութիւն (Rachitisme) եւայլն։

16 Rue Bleue, Մէթրօ՝ Cadet. Հեռ. Provence 73-67

Կ'ԸՆԴՈՒՆԻ ԱՄԷՆ ՕՐ ԺԱՄԸ 9—12 ԵՒ 2—7, ԿԻՐԱԿԻ 9—12

ԵԹԷ Կ'ՈՒԶԵՍ ուտել միշտ յաւը ու վճարել միանգամայն աժան. դիմէ 24, Rue St. Lazare, PARIS (9e)

ՃԷՆԱՉԵԱՆ ԵՒ ԸՆԿԵԱՆ

Արեւելեան ուտեստեղէններու մեծերանոցը։

ՇԱՀԱԻՈՐ ԳՈՐԾ ՄԱՐՄԻԼԱՀԱՑԵՐՈՒՆ

Դժխու են մաս առ մաս իզոդեր եւ պարտէզներ, նօթը ֆամ պէ Ե'Ա(նէուան) ֆամփաներ Հ'Ավիզոնի մէջ, Թրամուէյի կայարանին մօտ։ Այս իզոդերը ուր կան պտղատու ծառեր, որթատունկեր, եւայլն կը ծախուին 1924 նոյ. 29ի կառավարական մասնաւոր հրամանագրով։ ֆառակուսի մեդրը 6 ֆրանքէն սկսեալ։

Դժխու են նաեւ երկու փավիյեոններ՝ մին 6 իսկ միւս 9ը կոյզ բաղկացած, յարակից գանազան մասերով։

Մանրամասնութեանց համար դիմել Պ. Beucherie 114 Rue de Rome՝ 3e étage, Marseille։

ՆՇԱՆ ԳԱՀՎԷՃԵԱՆ

ԱՌԱՋՆԱԿԱՐԳ ԴԵՐՁԱԿ

39 Rue de la Tour d'Auvergne, PARIS (9e)

Nord Sud: N. D. de Lorette et Anvers

ՄԱՔՈՒՐ ՃԱՇԱԿԱՒՈՐ ԵՒ ՆՈՒՐԲ ԳՈՐԾ

ԳԻՆԵՐԸ ՉԱՓԱՒՈՐ

ՀԱՅ ՍԱՓՐԻՉ SALON DE COIFFEUR

ՄԱՆԻՔԻՒՐ, ՕՆՏԻԼԱՄՈՆ ԵՒԱՅԼՆ

ԱՐԹԱԿ ԳԷՈՐԳԵԱՆ

ընկերակցութեամբ *ՎԱՀԱՆ ՏՕՆԻԿԵԱՆի*, կը ծանուցանէ իր յաճախորդներուն թէ իր խանութը փոխադրած է նախկին խանութին դիմացը։

12 Rue de Nesles (Ռիւ ֆօֆէնի մէջ), Մէթրօ Odéon

ԼԱՒ ՊԱՏԵՒՀՈՒԹԻՒՆ ՄԸ

Մեկնումի պատճառաւ կը ծախեմ լաւ կահաւորուած կոյր արհեստանոցս, որ իր բոլոր գեղեցիկ յարմարութիւններով հանդերձ գիւտ բան մըն է։ ցանկացողները մանրամասնութեանց համար դիմեն Դշ. եւ Դշ. օրերը ժամը 5-7, իսկ կիրակի օրերը 2 ½-5 Rue Henri Murger, Մանուկ Նազաշեանի։ Metro Bolivar. Paris (19e)

Տօքթ. Ե. ՄԻՆԱՍԵԱՆՑ

ՆԱԽԿ. ԲԺՇԿԱՊԵՏ ԹԻՖԼԻԶԻ Կ. ԹԱՂԻ ՀԻԻԱՆԴԱՆՈՑՆԵՐՈՒՆ

ՆԵՐՔԻՆ, ՄԱՆԿԱՆՑ, ՄԻԶԱՍԵՌԱՑԻՆ, ՎԵՆԵՐԱԿԱՆ ՀԻԻԱՆԴՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

42 Rue des Acacias, PARIS (17e) Մէթրօ՝ Etoile

Կ'ԸՆԴՈՒՆԻ ԱՄԷՆ ՕՐ ԺԱՄԸ 5ԷՆ 7 ԵՒ ԺԱՄԱԴՐՈՒԹԵԱՄԲ

ԻՍԿ ԿԻՐԱԿԻ ՕՐԵՐԸ ՄԻԱՅՆ ԺԱՄԱԴՐՈՒԹԵԱՄԲ

ՀԱՅԿ. ԲՈՒԺԱՐԱՆ - POLYCLINIQUE de BELLEVILLE

ՑՏԵՐ ԵՒ ՑՆՕՐԷՆ՝ **ՏՕՔԹ. ԳՐԳՈՅԵԱՆ**

29, Rue (Place) des Fêtes, Paris, XIX. Tél. Nord 96-61

Բաց է ամէն օր, ուր շատ մը մասնագէտ բժիշկներէ կը խնամուին ամէն տեսակ ներքին եւ վէներական հիւանդութիւններ։ Աչքի մասնագէտը կ'ընդունի Գշ., Երք. եւ Շաբաթ օրերը ժամը 4—6։ Քթի, կոկորդի ու ականջի մասնագէտը ամէն Երեք. եւ Շաբաթ օրերը ժամը 2—3։ ԱՏԱՄՆԱԲՈՅԺը ամէն օր ժամը 9էն 19։

ՀԱՅԱԳՈՐԾ ԵՒ ԱՆՈՒՇԱՎԱՃԱՌ

MAISON JOLIVET

17 Rue St. Lazare (Rue St. Georges՝ անկիւնը)

Nord Sud: N. D. de Lorette, Թէլ. Trudaine 24-83

ՍԻՄԻԹՆԵՐ ՀԱՄՈՎ ՀՈՏՈՎ ՏԱՔՈՒԿ

Երբ կ'ուզէք առանց վտանգի նիհարնալ, գործածեցէք հացի տեղ մեր մասնաւոր եղանակով պատրաստած GRESSIN JOLIVET *հացերը։*

Ուտելիք խաշխաշով, շուշմայով, ճապուռով եւ քիմիոնով պատրաստուած հացեր։

Փարիզի մէջ ապսպրանքները կը յանձնուին բնակարան Ներկայ կտրօնը ներկայացնողին հարիւրին 15 զեղչ

ՅԱՌԱՋ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMÉNIEN EN EUROPE

ԲԱԺԱՆԵԳԻՆ

	3 ամս.	6 ամս.	Տար.
ՖՐԱՆՍԱ	35 ֆ.	70 ֆ.	140 ֆ.
ԱՆԳԼԻԱ	20 շլ.	40 շլ.	
ԵԳԻՊՏՈՍ	»	»	
ԻՏԱԼԻԱ	250 ֆրանք		
ԱՄԵՐԻԿԱ	6 տլ.	10 տլ.	
ԵՒՐՈՊԱ	100 ֆ.	200 ֆ.	

"HARATCH"

Directeur-Propriétaire SCH. MISSAKIAN

Խմբագիր՝ Շ. ՄԻՍԱՔԵԱՆ

Rédaction & Administration / Խմբագ. եւ վարչութիւն — 235 Faub. St. Martin PARIS (10e)

MÉTRO LOUIS-BLANC ou JAURÈS

Հասցէի փոփոխութեան համար պէտք է վճարել 2 ֆրանք

ՇԱԲԱԹ 29 ՅՈՒՆԻՍ 1929

29 JUIN 1929

Ե. ՏԱՐԻ Թիւ 995 — ՕՐԱԹԵՐԹ, ԱԶԳԱՅԻՆ, ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԵՒ ԳՐԱԿԱՆ — ԳԻՆ՝ 50 ՍԱՆԹԻՄ

ԱՐԿՈՒԻ ԽՕՍՔ

ՅՈՒՍԱԿՏՈՒՐ ՁԱՅՆԵՐ

Երէկ հատուած մը արտատպեր էինք Աթէնքի «Նոր Օր» իմէկ թերթէն։ Յուսակտուր ձայն մը, որ պարբերաբար կը լսուի, բայց այս անգամ քիչ մը աւելի մոայլ։

Խմբագիրը ազդարարած կ'ըլլայ Արժանթինի գացողի մը. «Ձեզ պիտի ձուլուիս եւ պիտի կորսնցնես ազգութիւնդ»։ Եւ թերթականը կը պատասխանէ.— «Ազգ չմնաց այլեւս»։

Ու խորասուզուելով դառն խորհրդածութիւններու մէջ, ունայնահոգ թերթը կ'ափսոսայ.

— «Կ'երթան ամէն օր, մեծ ու փոքր կարաւաններով. կ'երթան յանձնելով իրենց վեհկումով։ Հայ անիծատը դարձած է հայութեան գաղափարի դէմ, Հայը հայութեան թշնամի»։

Եւ աւելի թանձրացնելով պատկերը, կ'եզրակացնէ.

— «Հայ ժողովուրդը չի հաւատար իր ապագային, դարձած է ապիպտիկ։ Ասիկա՝ մեր օրերու մեծագոյն դժբախտութիւնն է, մեծագոյն աղէտը, որու նմանը արձանագրուած չէ մեր պատմութեան մէջ»։

«Ինչ որ ալ ընենք, ի՛նչ միջոցներով ալ գործենք, անհնար պիտի ըլլայ ժողովուրդը կապել իր ապագային, վաղուան պայծառ իրականութեան» (11 յունիս)։

Դիտել տանք, անցողակի, որ միեւնոյն թերթը միեւնոյն թիւնակներէն կը յայտարարէր, վեց ամիս առաջ, 1929 յունուար 26ին.

— «Պարոնեանի մէկ պատոյտը Աթէնքի գադթականներուն մէջ, կրնայ երկու տարի իր գործին եւ տունին կապուած պահել գաղթականութիւնը»։

Այսքանը կը յիշենք ոչ թէ հակասութեան մէջ բռնելու համար «Նոր Օր»ը, այլ, ապացուցանելու համար որ կա՛մ երէկուան միամիտ հաւատիքը անհիմն էր. կամ այսօրուան յուսակտուր երեմիականը՝ չի համապատասխաներ իրականութեան։

Ընդհատենք, այստեղ, ներկայացնելու համար ուրիշ պատկեր մը։

Պէյրութի «Ազդակ»ը վերջերս խմբագրական մը ունէր, «Հայաջինջ Դաւեր», որմէ ալ հատուած մը արտատպեցինք իր համանակին։

Նիւթ առնելով այն զրոյցը թէ արգիլուած է Հայերու մուտքը Սուրիոյ մէջ, «Ազդակ» զանազան դաւեր կը յիշէր, ապացուցանելու համար Թուրքիոյ հայաջինջ գործունէութիւնը՝ Սուրիոյ մէջ.

— «Թուրքը հոգեհան հրեշտակի պէս գիշեր ցորեկ կը հետեւի մեր քայլերուն եւ օգտուելով մեր հոգեբանական շփոթութենէն, կ'ուզէ վրդովել մեր հանգիստը եւ մեր բնաջնջումը կը հետապնդէ։ Ինկիւրիի կառավարութիւնը ամէն բացառիկ միջոցներու դիմած է Սուրիան պարպելու համար Հայերէ»։ (29 Մայիս)։

Ուրիշ առեն ալ դիտել տուած ենք թէ մեր օրագրողները շատ կ'ուժանցնեն բառերը, ցրուելով զանոնք աջ-ձախ, տեղի-անտեղի։

Այսպէս՝ «Ազդակ»ը։ «Բնաջնջում»ի մասին կը խօսէր, երբ գաղթի հոսանք մը ծայր տուած էր դէպի դէպի Հարաւ։ Ամերիկա։ Նորէն «բնաջնջում» — երբ Թուրքերը զանազան դաւեր կը լարեն, միտքերը պղտորելու համար Սուրիոյ մէջ.— «Թրքական ծածկամիտ դաւն եւ դիւանագիտութիւնը շարունակ կը դանայ եւ ամէն միջոց կը շռայլէ հոս ապաստանած հայութեան բնաջնջման համար»։

Թող ներեն հրապարակաւ յայտարարելու թէ՝ քիչ մը չափազանցութեան տարած են թրքական սարսափը, ամենազօր կարծելով զայն նոյն իսկ իր սահմաններէն դուրս։

Ոչ ոքի համար գաղտնիք է, որ Թուրքերը միջոցներ չեն խնայեր, մեզ հալածելու, կեղեքելու, օտարներուն աչքէն ձգելու, եւ իրենց յարմար դաւած բոպէին կոտորելու համար։ Բայց եթէ անոնք դաւեր կը լարեն, օրինակ, Սուրիոյ մէջ, ինչպա՞ս ենք մենք, ընկերներ եւ քաղաքացիներ։ Չա՞ս ենք թէ մարդ եւ ի՞նչպէս ո՛ր եւ է Թուրքիա կրնայ շփոթեցնել, վախցնել, փախցնել մեզ օտար երկրի մը մէջ — ըլլայ իսկ սահմանակից — եթէ միանգամ ընդմիշտ ընդունինք որ «Մենք ալ մարդ ենք եւ մարդու գաւակ»։ (Սրուանձտեանց եպիսկ)։

Եւ յետոյ, ինչո՞ւ կը կորսնցնենք ամէն չափ եւ համեմատութիւն, եւ Թրքական այս կամ այն խաղը, հայանուն լրտեսի մը երեւումը, թերթի մը կաշառուիլը, ուրիշի մը հաչելը կը ներկայացնենք «Հայութեան բնաջնջում»... Սուրիոյ մէջ։

Հոգեբանական այս վիճակը, այս խուճապը ամէն անպատշաճ երեւոյթի հանդէպ, ի հարկէ յառաջ կը բերէ սրտաբեկութիւն, եւ գլուխն առնողը ճար մը կը փնտռէ։ Մինչդեռ եթէ հասուն եւ կորովի աչքերով նայինք բոլոր անցուդարձերուն, ոչ միայն ահաբեկ նայուածքներ չենք ուղղեր, այլ եւ պայծառ կը տեսնենք մեր ճամբան, կը մղուինք ամուր կոխել գերծինը եւ մեր կարգին հետապնդել թշնամին, հետեւիլ անոր չարժուձեւերուն եւ գործել։ Ջեռք ձեռքի տալ եւ գործել։ Զարին չեմ մէկուկէս անգամ աւելի չար։ Ոչ թէ շուարում եւ ափսոսանք։ Ոչ թէ վայրերան կամ յուսակտուր կանչեր։

Եւ մենք աշխատելու, տքնելու, արտադրելու լա՛յն ասպարէզ ունինք Սուրիոյ եւ Լիբանանի մէջ, որքան ալ սահմանէն անդին, գայլի ախորժակներ արձակէ հայաջինջ հարեւանը։ Մեր անզօրութիւնը՝ երբեմն խաչակրութիւնն են որ բաց դուռներ կը ձգեն անոր առջեւ. իսկ այդ դուռները ալ՝ թերթ մը կաշառելէ, լրտես մը սպրդեցնելէ աւելի չեն կրնար օգնել։

Ինչ կը վերաբերի «Նոր Օր»ի ահազանգին, կ'արժէ առանձին զբաղիլ։

Շ.

ՄԱՄՈՒԼ

ՄԵՆՔ ԵՒ ԱՆՈՆՔ

«Յուսաբեր» կը նկատէ այս խորագրով խմբագրականի մը մէջ (10 յունիս).

— «Հայ կեանքը երկու կէս է, իրարմէ տարբեր եւ անջատ։ Պատրանք է կարծել՝ թէ ինքնաբուխ է մէկ ու միացեալ ընդհանուած, «մի հօտ եւ մի հովիւ» ունենալ։

Պատճառները չենք երեսար, բայց իրականութիւնը այսպէս է։

Երկու էական հոսանք, երկու մտաւոր ու բարոյական հայութիւն կայ։ Ցա՛նք անունը, մէկը դաշնակցական հոսանքն է, իսկ միւսը՝ անոր հակառակորդ, անունով կամ անանուն զանգուած մը։ Առաջինը՝ միատարր է, գրեթէ միաձոյլ իր հոգեկան կազմութեամբ, իսկ երկրորդը՝ բազմատարր, խայտաբղետ։

Առաջինը՝ դաշնակցութիւնը՝ իր բազկացուցիչ տարրերու բռնադակ զանգուածով, ճամբուստ գործաւորներէն սկսած մինչեւ բարձրագոյն մտաւորականը, իր ներշնչումը կ'առնէ ազգային հաւաքականութենէն, անոր հիմնական շահերէն ու կենսական բաղձանքներէն։ կեցած է անոր մտքին եւ ականջը տուած՝ անոր սրտի վարկերուն։

Իսկ այդ սիրտը՝ միացած է հայրենիքի՛ն, անոր հողին ու անոր պատմութեան, եւ զոգորուած անոր գաղափարով, անոր մշտայոյզ տենդովը։

Հայրենիք, մեծագոյն ներշնչարա՛նը արդի մարդկութեան. բառ մը՝ որ ամբողջ բառարան մըն է անազատ ժողովուրդներու համար— սիրոյ, գուրգուրանքի, զոհաբերութեան, տուայտանքի, հերոսական թռիչքներու եւ ջեղ հեռանկարներու։

Հայրենիքը սակայն բառ մըն է, որ կը նշանակէ շատերու համար տեղ մը ուր մարդիկ կ'ի՛շխեն, տէր են ու աղա. վայր մը՝ ուր կը շահին աւելի դիւրութեամբ, կ'ապրին աւելի հանգստաւէտ եւ հաճելի կերպով, առանց շատ մեծ զոհողութիւններու, ընտանիք կը կազմեն, կը ծերանան, առանց մեծ տագնապներու, նախահայրերու հովանիին տակ, եւ... կը մեռնին ու կը թաղուին ժամուն բակը։

Աղէկ բան է հայրենիք ունենալը, բայց կ'արժէ՞ այս բոլորին համար կեանք մաշել, զոհել ու զոհուիլ, տառապիլ ու վտանգուիլ։ Ահա թէ ինչո՛ւ, յաճախ, մարդիկ կ'ուզեն որ ունենան հայրենիք մը, աղուո՛ր ջուրերով եւ պտղաւէ՛տ պարտէզներով, բայց այնպէս, ձգուի ան ֆէքիաթին խնձորին պէս, անակնկալօրէն, վերէն, առանց մեծ տագնապի, երկունքի, առանց ցնցումի եւ, մանաւանդ, օ՛հ, առանց արիւնի...

Երկու տարբեր աշխարհներ, դաշնակցականն ու հակադաշնակցականը, իրարու անհաշտ եւ անհաշտելի։ Այս է պատճառը, որ դաշնակցութիւնը եւ իր պատմութիւնը անճանաչ, անընթեռնելի այբուբեն մըն են այն միւս հատուածին համար, որ մինչեւ իսկ զգացումները հաշուի ու չափի կը զարնէ։ Եւ ասոր համար է որ դաշնակցութիւնը, հոգեպէս, առանձին «ազգ» մը կը կազմէ ազգին մէջ, ոչ-դաշնակցական հատուածին իսկ բացատրութեամբ. արդար եւ իրաւ»։

ՕՐԸ ՕՐԻՆ

Ընտրութեանէ վերջ՝ ռուամբ եւ ծեծ

Երէկ մանրամասնօրէն նկարագրեցինք Լիբանանի երեսփոխանական ընտրութիւնները եւ այդ առթիւ Տրիպոլիսի մէջ տեղի ունեցած արիւնալի կռիւները։

Նոր հասած սուրիական թերթերը դեռ երկարօրէն կը զբաղին ընտրական պայքարին արդիւնքներով, մասնաւորաբար ընդդիմադիր թերթերը կը շարունակեն իրենց բուռն յարձակումները կառավարութեան դէմ։

Համմանայէն «Օրիան»ի կը գրեն թէ ընտրութիւնները երկու օր վերջ անծանօթներ ձեռնառումբ մը նետած են տեղւոյն Միւտիրին տան վրայ, նիւթական ծանր կորուստներ պատճառելով։ Միւտիրը բացակայ էր եւ ոեւէ մարդ չէ վնասուած։ Ռումբը նետուած է փոխ-վրէժի համար կարգ մը ընտրողներու կողմէ, որոնց թեկնածուին դէմ պայքար մղած էր Համմանայի Միւտիրը։

12 երիտասարդներ ձերբակալուած են։

Միւս կողմէ՝ Մարոնիներու պատրիարքարանը պայքար մղած ըլլալով Շէյխ Ֆարիտ էլ-Խազէնի թեկնածութեան դէմ, Շէյխին կուսակիցները ծեծ քաշած են Քէսրուանի կրօնաւորներուն։

Բազմաթիւ գիւղերու մէջ երիտասարդներ բռնի բացած են եկեղեցիներու դուռները՝ զանգակները վար նետած եւ կրօնաւորները Պքէրքէի պալատը տարած են։

Մարոնիներու պատրիարք մոնսէնեոր Հոյէք Ֆրանս. մարզպանի միջամտութիւնը խնդրած է՝ կարգը վերահաստատելու եւ կրօնաւորները իրենց եկեղեցիները դրկելու համար։

Ռազմախորձեր հիւսիսային Սուրիոյ մէջ

Պէյրութի «Օրիան»ը իր յունիս 20ի թիւին մէջ կը գրէ թէ Մերձաւոր Արեւելքի 5րդ վաշտը, որ շուրջ ամիս մը առաջ Ամանոսի շրջանը մեկնած էր՝ կատարելու համար զանազան ռազմախորձեր, ծրագրուած վերին հրամանատարին կողմէ՝ քանի մը օր առաջ Իսքէնտէրուն վերադարձած է։

Ռազմախորձերը կը վարէր վաշտի հրամանատար Թրոլէ։ Հետեւակազօրքի կուիւ փորձերուն կը մասնակցէին նաեւ հեծելազօրքը, հրետանին, օդանաւեր ինչպէս նաեւ Լիբանանցի որսորդ զինուորներ։ Բարձունքներու վրայ լեռնային կուիւներ, Քարասուի դաշտին մէջ ալ զանազան դժուարին փորձեր կատարուած են։

Ռազմախորձերու ընթացքին կտրուած է աւելի քան 250 քիլոմեթր ճամբայ։ Ներկայ եղած են զօր. Փիշօ-Տիւքլօ, Հիւսիսային շրջանի հրամանատար, զօր. Վիզ եւ գնդապետ Ալլէկրէնի՝ օժանդակ ուժերու վարիչը։

«Օրիան» կ'ըսէ թէ Իսքէնտէրունի սահմանային շրջանը կը պահպանուի քաջարի զինուորներով, լաւ մարզուած, կարգապահ ու պատրաստակամ։

Սանասարեան խնդիր՝ ոստիկանատուն

Պոլսոյ ոստիկանական տնօրէնութեան ներկայ շէնքը անբաւական ըլլալուն, տնօրէնութիւնը խնդրած է որ նախկին եմտական պաշտօնատունը իրեն յատկացուի։ Այդ շէնքը դպրոցի վերածուած ըլլալուն, ոստիկանական տնօրէնութեան ուրիշ յարմար շէնք մը տրուելու խոստում եղած է։

«Ազդակ» կը գրէ թէ զօրաւոր կարծիք կայ որ խոստացուած շէնքը պիտի ըլլայ Սանասարեան խանը, որ կառավարութեան փոխանցուած է։ Այդ պարագային, նոր շէնքին մէջ արդիական եւ առողջապահական ննջարան մը պիտի յարդարուի ոստիկանական հսկողութեան տակ գտնուողներուն համար։

Պատմերու խնդիրը եւ խորհրդարանը

Երեսփ. ժողովի առջի օրուան նիստին մէջ Ֆրանքլէն-Պուլեան յուզիչ ճառ մը խօսեցաւ եւ առաջարկեց կառավարութեան, որ Ուաշինկթընի հետ նոր բանակցութիւններ կատարէ, ամերիկեան մթերքներու փոխարժէքին վճարման պայմանաժամը օգոստոս 1ի փոխարէն մինչեւ 1929 դեկտ. 31 երկարաձգելու համար, եթէ մինչ այդ չվաւերացուի պարտքերու համաձայնագիրը։

Ինչպէս կը յիշուի, Ֆրանսա ստիպուած է մինչեւ օգոստոս 1 վաւերացնել Մէլլըն-Պէրանժէ համաձայնագիրը, որով կը ճշդուի Ֆրանսայի պատերազմական պարտքը հանդէպ Ամերիկայի եւ վճարման պայմանները։ Արդ, մինչեւ օգոստոս 1 ժամանակը շատ կարճ է, համաձայնագիրը վաւերացնելու համար երեսփ. ժողովին եւ Ծերակոյտին կողմէ միաժամանակ մանաւանդ որ այժմ կայ երկնկի ծրագիրը, որով կը ճշդուի Գերմանիոյ պարտքը հանդէպ դաշնակիցներուն։ Երկնկի ծրագիրը դեռ չէ վաւերացուած ոեւէ երկրի կողմէ։ Եթէ Ֆրանսա վաւերացնէ մէկ կողմէ երկնկի ծրագիրը, միւս կողմէ Մէլլըն-Պէրանժէ համաձայնագիրը, գէշ դրութեան մը պիտի ենթարկուի, եթէ Գերմանիա, Անգլիա եւ Ամերիկա չվաւերացնեն Երկնկի ծրագիրը։ Որովհետեւ Ֆրանսա Անգլիոյ եւ Ամերիկայի իր ունեցած պատերազմական պարտքերը վճարելու համար, յոյսը դրած է Երկնկի ծրագրին, այսինքն Գերմանիոյ ընելիք վճարումներուն վրայ։

Ֆրանքլէն-Պուլեոն իր ճառին մէջ ըսաւ.

— Մեր կոկորդէն բռնած են՝ օգոստոս 1էն առաջ վաւե-

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Դ. էջ)

ԳԵՐՄԱՆԻՈՅ ԱԶԳԱՅԻՆ ՍՈՒԿԸ

Երէկ՝ յունիս 28, վէրսայլի դաշնագրին տասնամեակին առթիւ ամբողջ Գերմանիա ազգային սուգ պահեց։ Գերման ազգայնական թերթերը իրենց երէկի թիւը ամբողջովին յատկացուցած էին վէրսայլի դաշնագրին, բուռն յօդուածներ գրելով անոր դէմ։

Շինտէնպուրկի եւ բոլոր նախարարներուն ստորագրութեամբ կոչ մը ուղղուեցաւ գերման ժողովուրդին, յայտարարելու համար թէ Գերմանիա միակ պատասխանատուն չէ մեծ պատերազմին։ կոչին մէջ կ'ըսուի.

— Այսօրը սուգի օր է։ Տասը տարիէ ի վեր վէրսայլի դաշնագիրը իր բոլոր յօդուածներու ծանրութեամբ կը ճնշէ գերման ազգին վրայ, մեր երկրի մտաւորական ու տնտեսական կեանքին, ինչպէս նաեւ բանուորին ու գիւղացիին աշխատանքին վրայ։ Յամառ աշխատանքի եւ բոլորին միութեան շնորհիւ է որ կրցանք պահպանել երկիրը ծանր հետեւանքներէն դաշնագրին, որ բուն իսկ մեր հայրենիքին գոյութեան կը սպառնար եւ վտանգի կ'ենթարկէր Եւրոպայի տնտեսական ազատութիւնը։

Վստահ ենք թէ բոլոր Գերմաններու թարգմանը կ'ըլլանք՝ ներժելով այն հաւաստումը թէ Գերմանիա միակ պատասխանատուն է պատերազմին եւ յայտնելով մեր համոզումը թէ ապագան կը պատկանի ճշմարիտ խաղաղութեան գաղափարին, հիմնուած ազատ եւ հաւասար ժողովուրդներու ուղղամիտ համաձայնութեան վրայ։

«Պողպատէ Սաղաւարտակիր»ները Պերլինի մէջ տողանցք կատարեցին։ Ուրիշ քաղաքներու մէջ ալ զանազան ցոյցեր տեղի ունեցան։

ՀՐԱՏԱՐԱԿԻՉՆԵՐՈՒՆ ՏԱԳՆԱՊԸ

Պոլսոյ գրավաճառներն ու հրատարակիչները վերջերս դժուար կացութեան մը մատնուած են, իրենց ձեռքը դրամ չգտնուելուն պատճառով։ Հրատարակիչները կը յայտնեն թէ իրենց դրամագլուխը նոր հրատարակութիւններուն յատկացուցած էին, բայց, նոր տառերը որդեգրուելուն հետեւանքով, գրքերը անգործածելի մնացած են։

Կրթական գործավարութիւնը 80 հազար ոսկի վնասուց հատուցում խոստացեր է գրավաճառներուն, բայց մինչեւ այսօր չէ վճարուած։ Հրատարակիչները որոշած են ազգ. մեծ ժողովին դիմում կատարել եւ դատ բանալ կրթ. գործավարութեան դէմ։

ԳԵՏԻՆ ՀԱՆՈՒԱԾ ՀԱՅ ՄԸ

Իզէր գետէն հանուած է դիակը 39 տարեկան մարդու մը, որուն վրայ Թուղթեր գտնուած են անդրանիկ Գրիգորեան անունով։ Բժշկական քննութեամբ դիակին վրայ ոչ մէկ կասկածելի նշան տեսնուած ըլլալով, կ'ենթադրուի թէ անձնասպան եղած է, մանաւանդ որ ֆրանսայէն արտաքսուելու դատապարտուած մըն էր։

ԵՈՒԿՈՍԼԱՒԻՈՅ ՄԷՋ ԿՐ ՁԻՒՆԷ

Պելկրատ, 28 յունիս.— Լուսլիանայէն կը հաղորդեն որ գիշերը առատօրէն ծիւնած է Սլովենեան Ալպերուն մէջ։ Ամբողջ շրջանին մէջ օդը ցուրտ կ'ըսնէ։

Փոյարեուի զագաթը ամբողջովին ծիւնածածկ է, ճիշդ ձմեռը եղածին պէս։ Չեռագրի եւ հեռաձայնի գիծերը վնասուած են։

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՇՈՒՐՋ ՀԱՄԱՅՆՔ

ԵՐԵՎԱՆԻ ԱՀՏԱՊԱՐՏԱՀԱՆ ԱՇԽԱՏԱՆՔՆԵՐԸ

Երեվանի Ահտապարտահանի (Օտարերկրյա գործերի) բաժինը ստեղծվել է 1921 թվականի հունվարին։ Այդ ժամանակ նրա գործունեության շրջանակը շատ նեղ էր։ Ընդհանրապես ոչ մի կազմակերպություն չկար, որ զբաղվեր արտասահմանի հետ հարաբերություններով։ Ամեն ինչ պետք էր սկսել զրոյից։ Ահտապարտահանի առաջին քայլերը եղան հաստատել կապեր արտասահմանի հետ, ստեղծել հարաբերություններ արտասահմանյան ֆիրմաների հետ, որոնք կարող էին մեզ հետաքրքրել։

Ահտապարտահանի աշխատանքները ծավալվեցին հատկապես 1922 թվականի գարնանից սկսած։ Այդ ժամանակ Ահտապարտահանը ունեցավ արդեն 20 հոգի աշխատող։ Ստեղծվեցին մի շարք բաժիններ, որոնք զբաղվում էին տարբեր ապրանքների արտահանությամբ։ Ահտապարտահանի գործունեության ընդարձակման հետ միասին ավելացավ նաև աշխատողների թիվը։ Այժմ Ահտապարտահանում աշխատում է 150 հոգի։

Ահտապարտահանի գործունեության ընդարձակման հետ միասին ավելացավ նաև նրա կապերը արտասահմանի հետ։ Ներկայումս Ահտապարտահանն ունի կապեր 30 երկրների հետ։ Ահտապարտահանի գործունեության ընդարձակման հետ միասին ավելացավ նաև նրա կապերը արտասահմանի հետ։ Ներկայումս Ահտապարտահանն ունի կապեր 30 երկրների հետ։

պատկանի գործարանին։ ...ամենաուր տոմսակ ունեցողներ ...ան կրնան հոն ճաշել։

...ուրբը վողոցին վրայ կե... ...ուրբը եւ ըժպհլի ծախողներու ...պուր կայ նաեւ սերաստացի ...ղին՝ կայ նաեւ սերաստացի ...ը, որ կէս ժամուան մէջ ...պատէ իր պաշարը։ Փոխա... ...ութեան համար ունի անձնա... ...ն ինքնաշարժ մը։ Մեր հայ... ...ակիցը նախքան սեփական ...ունենալը, կ'աշխատէր ...ի 1926ի գործադրկու... ...ան միջոցին շատերու նման ...ն ալ գործէն կը հանեն, եւ ...անց յուսահատելու ունեցած ...ի մը հարիւր ֆր.ով գործի ...ձեռնարկէ, ու այսօր մօտա... ...պէս քանի մը տասնեակ ...ապար ֆրանք կարողութեան ...է դարձած։ Ունի նպարա... ...ճառի խանութ մը։ Իրիկուն, ...երը 20—30 անձի ալ կերա... ...ր կը պատրաստէ, իր վիճա... ...կէն շատ գոհ է. աշխատասի... ...ութեամբ կրցած է նախանձելի ...ակ մը ստեղծել իրեն համար։

Հ. Աշխատանք. — Աշխատու... ...ինը ընդհանրապէս կտորով (pièce)։ Այնպիսի սակեր են ...ած որ խեղճ գործաւորները ...ենց բոլոր ֆիզիքական կա... ...ութիւնն ու ճարպիկութիւնը ...պես պէտք է դնեն եւ շարու... ...անակ արիւն քրտինք ժտած ...շատին, որպէս զի ժամը կա... ...ան 4,50-5 ֆր. շահիլ։ Կան ...ր որ ժամով կ'աշխատին։ Տե... ...ացիի եւ օտարականի խտրու... ...ինը միշտ կայ ու կը մնայ, ...ակառակ անոր որ ֆրանսացի ...գործաւոր մը այնքան չարաչար ...աշխատիր, որքան Հայ մը կամ ...արական մը. սակայն չարա... ...ր աշխատողներ կրկին քիչ ...շահին միւսներէն։ Գործի ...ի պզտիկ անզգուշութիւն մը ...ատճառ կը դառնայ յաճախ ...ատ կամ ձեռք կորսնցնելու։ ...ան շատեր ալ իրենց աչ կամ ...ախ թեւը ամբողջովին կորսըն... ...ւցած են եւ այդ պատճառով ...ներեւ գործեր կը կատարեն։

Մասնաւորապէս մեր վիճակը ...նքան ալ մխիթարական չէ, ...ւելնալու քանի մը ֆրանք ...ելի շահելու համար, յաճախ ...իզիքապէս կը տուժենք։

Յ. ՆԻԿՈՂՈՍԵԱՆ

ԽՄԲ.— կը յանձնարարենք ...արիզի եւ գաւառի մեր Թղթակիցներուն եւ ընկերներուն՝ ...ասնաւորապէս ուժ տալ այս ...արգի Թղթակցութիւններու, ո... ...նք իրենց կեանքը, սեփական ...անքն է որ կը ներկայացնեն։

ՊԷԼՎԻԼԻ ՄԱՆԿԱՊԱՐՏԷԶԻՆ ՇՈՒՐՋ

Պէլվիլի հայաշատ կեդրոնին մէջ մանկապարտէզ մը բանալու համար, «Ռոստոմ»ի տուած երեկոյթէն յետոյ, գրեթէ ոչինչ դրուեցաւ թերթերու մէջ այդ մասին։ Ժողովուրդը որ վարդադոյն յոյսեր կապած է այս ազգօգուտ ձեռնարկին՝ անտեղեակ է կատարուած աշխատանքներէն։

«Ռոստոմ»ը, շռնդալից ճառերով եւ փողով ու թմբուկով հրապարակ չեկաւ հանրութեան առջեւ, աւետելով մանկապարտէզի մը մօտալուտ բացումը, ինչպէս ըրաւ նկեղեցիի հոգաբարձութիւնը, յետոյ խաբելու համար, այլ լուռ ու մունջ տըքնելով եւ խոչընդոտներըհարթելով։

Կ'արժէ քանի մը ամփոփ տեղեկութիւններ տալ կատարուած աշխատանքներու մասին։

«Ռոստոմ»ը՝ իբրեւ նախաձեռնարկը մանկապարտէզի, քանի մը Միութիւններու ներկայացուցիչներուն եւ անհատներու հետ խորհրդակցելէ յետոյ, Փարիզի մէջ գոյութիւն ունեցող և հասցէները իրեն ծանօթ տանը վրայ Միութիւններու ծանօթացուց նպատակը եւ խնդրեց անոնց օժանդակութիւնը։ Հրաւէրին պատասխանող Միութիւնները (Հ. Մ. Ը. Մ., Բժշկական, Յարդդող, Զաւխահաս Որբեր, Սանասարեան Սանուց Միութիւնները, Պոլու, Սերաստիա, Բարձր Հայք, Անդրէաս, Եոզկատ, Ուրֆա, Տիգրանակերտ Հայրենակց. Միութիւնները)մանկապարտէզիխնդիրըիդին ամէն զոհողութեան գլուխ հանելու համար, իրենց նիւթական ու բարոյական աջակցութիւնն ու աշխատանքը տրամադրելէ յետոյ, ընտրեցին յանձնախումբ մը, որ կը կատարէ իր վրայ դրուած պարտականութիւնները։

Տեղն է յիշել, որ գտնուեցան Միութիւններ, որոնք յանձնախումբի նամակներուն պատասխանելու տարրական փափկանկատութիւն իսկ չունեցան։ Կ'ուզեմ խնայել անունները։

Կը տեղեկանամ թէ յանձնախումբը գնացած օգտակար աշխատանքներ կատարելէ յետոյ, գրեթէ գտած է շէնք մը մանկապարտէզին համար եւ պատրաստած է պիւտճէն, հետեւեալ կերպով.— Ելք.— Շէնքի վարձք 20,000, երկու մանկապարտիզպանուհիի տարեթոշակ 20,000, տնտեսուհի մը՝ 4000, գրենական պիտոյք 1000, գրաւեղան 5000։ Գումար 50 հազար ֆրանք։

Մուտք.— Աշակերտներու թոշակներէն՝ 10,000, երկու դպրոցական հանդէս՝ 15,000, մէկ հանդէս, գործակցութեամբ բոլոր մասնակցող Միութիւններու՝ 10,000։ Գումար 35,000։ Բաց կը մնայ 15,000 ֆրանք, որ պիտի հաւաքուի ուրիշ միջոցներով եւ որու մասին կը խօսինք շուտով։ Պիւտճէն պատրաստուած է 100 աշակերտի վրայ։

Պիւտճէէն պարզ կը տեսնուի որ այս ձեռնարկին յաջողութեանը համար ւնայուն դրամագլուխ չկայ, այլ ժողովուրդի զգացումներուն, քաջալերանքին ու գիտակցութեանապաւինած են, նկատի ունենալով ժողովուրդի զոհաբերութիւններով մինչեւ հիմայ ամէն կողմ պահուած հանրային հաստատութիւնները։ Մեր ժողովուրդին ամենամեծ բարերարը ինքը ժողովուրդն է, որ խնայողութեամբ ապրելով, մէկ օրուան սնունդէն զրկուելով պահեր է այսպիսի հաստատութիւններ, կրթական վառարաններ։

Ուրեմն, նախնական քայլերը առնուած են։ Կը մնայ լուրջ ու տեւական աշխատանքով գործի ձեռնարկել, խնդիրը հանրութեան սեփականութիւնը դարձնել եւ յառաջիկայ դպրոցական շրջանին օժտել Պէլվիլը մանկապարտէզով մը։

Կը լսեմ որ, այս առթիւ Պոուի Հայրենակցական Միութիւնը 7,500 ֆրանք դրած է հոգաբարձութեան տրամադրութեան։ Շնորհաւորելի ժէստ մը, որուն պէտք է հետեւին միւս Միութիւններն ալ եւ արդէն ճամբան կը հարթուի։

Արիս

ՓԱՐԻԶԱՀԱՅ ԾՆՈՂՔՆԵՐՈՒՆ

ԱՐՁԱԿՈՒՐԴԻ ՂՐԿԵՅՂ ՁԵՐ ՏՂԱՔՆԵՐԸ

(Հրատարակութեան խնդրանքով)

Արդի քաղաքներու հսկայական ծաւալման եւ անօրինակ խճճոմման հետեւանքով, բնակիչները կ'ապրին վատառողջ մթնոլորտի եւ պայմաններու մէջ, որոնք կ'աւելցնեն հիւանդութիւններու եւ մահերու համեմատութիւնը։

Այդ պատճառով ալ արձակուրդը, օդափոխութիւնը, հրամայական պահանջ մը դարձած են բոլորին համար։

Այդ պահանջը՛ լաւելի զգալի է մանուկներու եւ պատանիներու համար, որոնք իրենց աճումի շրջանին, զրկուելով արեւէ, մաքուր օդէ, լոյսէ եւ երբեմն բաւականաչափ սնունդէ, շուտով կը խամրին եւ ենթակայ կ'ըլլան յաճախ անդարմանալի հիւանդութիւններու։

Այս պարագան կարելի է հաստատել փարիզի մէջ ապրող հայ մանուկներուն եւ պատանիներուն քով, մանաւորաբար գործաւոր դասակարգին մէջ, որոնց դէմքին վրայ փարիզը դրոշմած է իր վատառողջ կնիքը։

Ուստի բացարձակ անհրաժեշտութիւն մըն է գանոնք մերթ ընդ մերթ հեռացնել քաղաքներէն եւ ապրեցնել բնութեան մէջ, բնութեան հետ, բնական պայմաններու տակ, անոնց պարգեւելու համար նոր կեանք եւ նոր աւիւն։

Բանակումը (camping), այսինքն քաղաքներէն հեռու, ամառուան եղանակին, քանի մը շաբաթ վրաններու տակ կեանքը կ'իրականանցնէ բնական արձակուրդի մը համար անհրաժեշտ վերօրիշեալ պայմանները եւ միեւնոյն ատեն գանոնք մատչելի կը դարձնէ ժողովուրդի գանազան խաւերուն։

Հ. Մ. Ը. Մի փարիզի եւ շրջանի սկաուտական խումբը (մօտ 40 պատանիներ) այս ամառ օգոստոսէն սկսեալ 4 6 շաբաթի չափ բանակում մը պիտի ընէ Փարիզէն քանի մը ժամ հեռու, ծովեզերքին մօտ (սթէլլա փլաժ)։

«Ռուժանք» առողջապահական ամսաթերթը, որուն նախաձեռնութեամբ 10 մանուկներ օգտախոհութեան պիտի երթան օգոստոսի սկիզբը, կարգադրութիւն ըրած է հայ սկաուտներու հետ, որպէս զի միասին բանակումի տանին 12-15 տարեկան ոչ սկաուտ հայ պատանիներ եւս, մատչելի պայմաններով (350 ֆրանք մէկ ամսուան համար, ամէն ծախք մէջը հաշուած)։

Միւս կողմէ փարիզի Տիկնանց Միութեան կ. խաչի Օգն. Մասնաճիւղը, որ ազգօգուտ ո եւ է ձեռնարկի օժանդակելու առիթը չի փախցներ, «Ռուժանք»ի դիմումին վրայ յանձն առած է իւրաքանչիւր պատանիի համար ըլլալիք ծախքին 100 ֆրանքը ինք վճարել որով ծնողքները 250 ֆրանքի համեստ գումար մը պիտի վճարեն, իրենց զաւակներուն մէկ ամսուան լաւ արձակուրդ մը տալու համար։

Աւելորդ է բացատրել թէ գացող պատանիները որքան պիտի օգտուին այդ բանակումէն, ոչ միայն ֆիզիքապէս՝ կենսապարգեւ արձակուրդ մը անցընելով, այլեւ հոգեպէս եւ բարոյապէս ապրելով սկաուտական բարձր ու մաքուր մթնոլորտին մէջ։ Ահա թէ ինչո՞ւ ջերմապէս կը յանձնարարենք փարիզ եւ արուարձանները բնակող հայ ծնողքներուն, որ իրենց մանչ զաւակները ընկերացնեն հայ սկաուտներուն։

Ուրձանագրութեան եւ մանրամասնութեանց համար, նամակով դիմել «Ռուժանք»ի խմբագրութեան.— (Revue «Poujank», 126 Faubourg St-Denis-Paris(10, մինչեւ յուլիս 20. այդ թուականէն ետք արձանագրութեանց ցանկը պիտի փակուի։

ԶԱՅՆԵՐ ԳԱԻԱՌԷՆ

ՏԱՐԵԴԱՐՁ ՄԸ

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Ցունիս 23ին տեղի ունեցաւ Ըսպին Գարահիսարի Հերոսամարտին տարեդարձը պուլվար Բապաթոյի պարտէզին մէջ, նախաձեռնութեամբ Ափիւնոյ Դպրոցի Ընդրանիկ Միութեան։

Պարտէզին դրան երկու կողմերը կը ծածանէին հայկական եւ ֆրանսական եռագոյն դրօշները, իսկ բեմին ճակատը Ը. Գարահիսարի մեծադիր նկարը բոցերու մէջ որ կը մխար անդադար, արձակելով կայծեր գայլայլի, կսկիծի, պոռթկումի եւ ազատ ապրելու։

Ջութակահար պ. Ս. Զօրաքճեանի նուագէն վերջ, Միութեան կողմէ խօսեցաւ պ. Պօղոս Ըզգումանեան, ներկայացնելով Ը. Գարահիսարի հերոսական այդ դիւցազնութիւնը, որ սկսաւ 1915 յունիս 1ին ու տեւեց մինչեւ 26ի գիշերը։

Ցետոյ տեղի ունեցան երգեր եւ արտասանութիւններ։

Ս. Դ. Հ. եւ ամկավար խմբակցութիւնները այս առթիւ իրենց քինախնդրական ոգին ցոյց տուին, հակառակ Միութեան հրաւէրին։

Վերջին խօսողն էր Հ. Ց. Դաշնակցութեան ներկայացուցիչ պ. Փափազեան, որ շեշտեց հերոսամարտներուարժէքը եւ անոնց կատարած դերըհայ ժողովուրդինմէջ։ Նկարագրեց Ը. Գարահիսարի, Վասպուրականի, Մարաշի, Ուրֆայի, եւայլն հերոսամարտները եւ յետոյ դաշնակցութեան կողմէ իր յարգանքի խօսքը արտասանեց Երիտասարդ Նախագահը, Պ. Մինասեան, ցաւ յայտնելով դասալիքներուն, առաջարկեց յոտնկայս երգել «Մեր Հայրենիք»ը, որով փակուեցաւ Հանդէսը։

Տիգրանուհի

ՆԱՄԱԿ ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԵԱՆ

ԹԻՒՐԻՄԱՅՈՒԹԵԱՆ ՄԸ ԱՌԹԻԻ

ԼԻՈՆ.— Անցեալ շաբաթ պօլուցիներու Հանդէսին մասին թղթակցութիւն մը գրած էի, որ տեղի տուած է թիւրիմացութեանց։ Գնահատելով Հանդերձ պօլուցիներու ճիգերը, ես ըսել ուզած էի թէ պօլուցիներու Հայր. Միութիւնը բարձր է քանակով, բայց ոչ որակով, միւս բոլոր Հայր. Միութիւնները նսեմացնելու ասիճան։ Աւելցնեմ որ ես ալ կը պատկանիմ Հայրենակցական Միութեան մը, եւ անոր ջերմ պաշտպաններէն մէկը, եւ նոյնիսկ վարչութեան ալ անգամ եմ, այնպէս որ չէի կրնար անտեղեակ ըլլալ իրականութեան։ Ինչ կը վերաբերի պ. Վարժապետեանի տուր գերին Լիոնի ապգ. գործերուն մէջ, անձնաւոր չէ ինծի, եւ եթէ յիշած եմ անոր ճառ խօսիլը, այդ չի նշանակեր թէ գոված եմ։

Ս. փողիկեան

ՄԱՐԶԱԿԱՆ ԿԵԱՆՔ

Ս. ՄԱՆՏՐՕԵԱՆԻ ՆՈՐ ՅԱՂԹԱՆԱԿԸ

ՎԱԼԱՆՍ, 24 Յունիս.— Երէկ՝ կիրակի տեղի ունեցաւ Թէնի մէջ (Վալանսէն 18 քիլոմեթր հեռու, Լիոնի գծին վրայ) հեծելանիւի մրցում մը՝ կազմակերպուած Թէնի Ծրիօլ գլխուին կողմէ, Թէնէն Վիէն երթուդարձ 110 քիլոմեթր։ Կը մասնակցէին 60 մարզիկներ Ավինեոնէն, Լիոնէն, Սէն Թ'Էթիէնէն, Վալանսէն, բոլորն ալ գրեթէ Մանտրօեանէն բարձր կարգի պատկանող վազողներ։ Մեր հայրենակիցը վստահելով իր ուժին, ինքն ալ մասնակցած էր։ Մրցումը սկսաւ կէսօրէ վերջ ժամը 2.15։

Մրցումը դիտելու համար Վալանսէն գացած էինք բազմաթիւ Հայեր, բոլորս ալ մեր ուշադրութիւնը ուղղած մարզիկներուն գալիք ճամբուն։

Ժամը 5.20ին եկան խումբ մը յաղթականներ՝ ութ հոգի, մէջն ըլլալով մեր հայրենակիցը եւ վերջաւորութեան գծին, 50 մեդր ետացած Մանտրօեան իր վերջին ճիգը թափեց եւ 5 մեդր տարբերութեամբ տարաւ յաղթանակը։

Վալանսէն եկած Հայերս կեցցէներով ծափահարեցինք Մանտրօեանը եւ ուրախ զուարթ վերադարձանք Վալանս։

Ա. փերգիկեան

ՊԱՏԿԵՐԱԶԱՐԴ ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆ ՀԱՅՈՑ

ՆԱՀԱՆՋԸ ԱՌԱՆՑ ԵՐԳԻ

Գրեց՝ Շահան ՇԱՀՆՈՒՐ

— 113 —

Արթնցաւ երիտասարդին միսը և փարեցաւ ...ջ։ Փիէռ գլուխը թաղեց անոր կուրծքին մէջ, ...ուխը թաղեց անոր վիզին մէջ ու լռեց։ Եւ ...ացաւ, անցաւ, անցաւ։ Չծծանքով մըն է որ ...ոյ միքճուեցաւ կիրքին մէջ։ Նորէն իր բա... ...ակները, ձեռքերը, ափերը անբաւական եղան ...րթունքները անյագօրէն պտտցուց անոր ...մքին վրայ, կոպերուն, այտերուն, բերնին, ...ոյ կզակին տակերը, ականջներուն, ծոծրա... ...ն մէջ։ Սկսաւ խածնել, ծծել ու համբուրել ...տաղօրէն։ Կարօտն առնելէն աւելի, կարծես ...յանդիմանէր, կը պատժէր, կը ծեծէր իր նէ... ...ը։ Մատները կը ճմլէին ու կը ցաւցնէին ...որ միսը և կնոջ ինքնապաշտպանութեան ...րժուները իր խնդութիւնը կ'աւելցնէին։ Կը ...արէր մանաւանդ անոր տաք շրթներուն, խո... ...նկներընչումէ մը վերջ ուկը սպասէր որ անոր ...նքը պատռի, բռնաւած թռչունի մը պէս տա... ...ակի բազուկներուն մէջ, արիւնը խուժէ այ... ...ուն և ճիչ մը զայ կոկորդը ուռեցնել։ Օ՜հ, ...ոյրը, այդ բոյրը. կատաղօրէն համբուրեց։ ...ները զոցած էր ուժով մը, բայց անոնք հա... ...թէ կը տեսնէին նոյնիսկ երբոր ինային ...աբաց։ Իր հանդարտութեան կարճ րոպէնե... ...ն այտը կը դնէր անոր այտին ու ներմու... ...անը հետ հեծանքը կը բարձրանար ալիքի ...պէս։

Այդպէս հանդարտութեան պահու մըն է որ, ...ր Փիէռ քաշեց ձեռքերը անոր միսերէն դուրս, ...նէթ ցցուեցաւ ոտքի ու հագուստը կռնակէն ...եց։ Հագուստը կռնակէն նետեց արագօրէն, ...վարժ շարժումով մը։ Սակայն Փիէռ ան... ...։ Այս անգամ Փիէռ իրապէս, բայց աչքերով

— 114 —

տեսաւ անոր հանուիլը, տեսաւ անոր արտօ... ...րանքը։ Հագուստէն վերջ Նէնէթ ուսերէն սա... ...հեցուց ներքնաշապիկն ալ ու մնաց մերկ։ Մե... ...տաքսէ վարդագոյն գուլպաները զմայլելիօրէն կը գրկէին ազդրերը, կը փայլէին երկար գիծե... ...րով և կնոջ կուրծքին վրայ մնացած լանջակալը (soutien gorge) ամբողջ մերկութիւն մը կ'ապ... ...ցնէր։

Ու նետուեցաւ մահճակալին վրայ։

Բայց այն պահուն որ իր ձեռքերը պիտի կապուէին տղուն կռնակին՝ Փիէռ մէկէն ծունկերուն վրայ ցցուեցաւ ու այդ յանձնուող ոսկի գլուխը երկու ափերուն մէջ սեղմած՝ բարձրացուց վեր, իր դէմքին մօտիկ, մօտիկ, ամբողջ ուժովը թքա՛ւ անոր քիթին բերնին և զայն կրկին նետեց վար, անշահ իրի մը պէս,բրտօրէն։

Շապիկով էր և առանց օձիքի։ Կը նայէր պատուհանէն դուրս՝ անշարժ։ Պատուհանէն դուրս բան չէր երեւեր։ Չախ ձեռքը տափատին գրպանը մխրճած բան մը կը սեղմէր մատներուն ամբողջ ուժով, կարծես արուեստները զսպելու համար։ Անոնք կը զարնուէին սակայն իրարու, երբեմն գետնէն, չիզերը պրկուած։ Կը ծխէր արագ արագ, սիկառէթը կը կոտրէր մատներուն մէջ ու կը վառէր միշտ նոր մը։

Հեկեկանք մը սկսաւ։ Պատուհանէն դուրս բան չէր երեւեր։ Հեկեկանքը սաստկացաւ — բան չէր երեւեր — ու յորդեցաւ լացով։ Ան լացաւ դառնօրէն, դառնօրէն — չէր ուզեր այն կողմ նայիլ — հետզհետէ ինգինքը կորնչուց— դառնօրէն — բայց ինչո՞ւ հոս բան չէր երեւեր։ Պատուող, ագեկտուր այդ լացին աղմուկը

— 115 —

լեցուց սենեակը և տղան եաեւ դարձաւ։ Գրպանին մէջ ուժով կը սեղմէր լուցկիին տուփը, ակնարկը գամած սեղանին վրայի լուցկիի տուփին։ Անկեղծ, խորունկ, անդիմադրելի լաց մը։ Ամբողջ մարմնովը կը ցնցուէր ան, չգալին նապայի մը մէջ։ Նետեր էր մահճակալին էն վարի ծայրը. եղերքին։ Մերկ էր միշտ և ծունկերուն վրայ էր վարդագոյն ներքնաշապիկը։ Ուժերը կը հատնէին, ձայնը կը սպառէր ու ճիչերը եկան խեղդուիլ կոկորդին մէջ։ Շնչառութիւնը դըժուարացաւ, դժուարացաւ, ձայնը դարձաւ խըռպոտ...։ Փիէռ վախցաւ որ պիտի մարի։ Մօտեցաւ, հեռացաւ շփոթած, կրկին մօտեցաւ, անձեռոցը թրջեց, Չուր ըրաւ երեսին։ Անօգուտ, պիտի մարէր։ Սաստիկ շփոթեցաւ և տեսաւ որ Eau de Cologneի շիշը ձեռքին մէջն էր։ Ափը լեցուց այդ հեղուկով ու սկսաւ շփել դաստակները, յետոյ վիզը, ճակատը, քունքերը։ Տեսաւ որ անոր քիթին քով իր թուքէն քիչ մը մնացեր էր տակաւին։ Անձեռոցովը սրբեց զգուշութեամբ, առանց յայտնի ընելու և ափովը նորէն Eau de Cologne տուաւ որպէսզի շնչէ։

Կամաց կամաց հանդարտեցաւ Նէնէթ։ Փիէռ նստաւ քովը ու շարունակեց անոր մարմինը շփել։ Երբոր կինը աչքերը կրցաւ բանալ, գլուխը դարձուց ու նայեցաւ Փիէռին։ Անոր սրտակը բռնող աչ ձեռքը կը դողար օդին մէջ, և դիմադիծը ան չէր։ Նէնէթ հեկեկանքին տակ ցնցուող ուսերուն մէջ յօնքերը վեր քաշած նայեցաւ անոր աչքերուն է՛ն խորունկը, նայեցաւ, նայեցաւ, ակնապիշ ու բաւ միայն. «Դո՛ւն»։ Յետոյ կարծես իր մերկութենէն ամչնալով ուզեց հագուիլ, սակայն ուժ չունէր,

— 116 —

գլուխը առաւ իր կուրծքին վրայ, որպէսզի ալ չհեկեկայ։ Ան կը շարունակէր կրկնել կտրատուած վանկերով. «Դո՛ւն, դո՛ւն, իմին Փիէռոս...»։ Կը դողդողար, կը թրթռար, միշտ թրջող աչքերը կը չորցնէր տղան լաւ տեսնելու համար և չէր դադրեր կրկնելէ նոյն բառերը։ «Իմին Փիէռոս, իմին Փիէռոս...»։

— Բայց ինչո՞ւ, ինչո՞ւ այս բոլորը պատահեր... Ըսէ ինչո՞ւ դիս լքեցիր, ինչո՞ւ անկեղծ չեղար ինծի հանդէպ։ Եթէ դիս իրապէս կը սիրէիր, պէտք էր գոնէ ամէն ինչ պատմէիր ինձ, գաղտնիք չպահէիր որպէսզի իմ աչս այսպէս օր մը չմռնայ, չապտնուի։ Նայէ՛, այս ամէնը չէր բաւեր, հիմա ալ գաւակ մը մէջտեղ ելաւ. հիմա ալ ուրիշ մէկը մէջտեղ ելաւ։ Բայց ըսէ՛, ո՞վ ես, ի՞նչ ես, ինչպէ՞ս ապրեր ես... նա՛, հիմա աչքիդ առջեւ կտրեմ սա անիծուած ապակին ալ լլլնայ երթայ։

Փիէռ կեցած էր կնոջ ճիշդ դիմացը, քիչ մը առջեւ հակած, ձախ ձեռքը ծունկին վրայ, իսկ աչը օդին մէջ բարձր՝ ապակիին հետ երկար պահ մը լուռ սնաց Նէնէթ, գլուխը կուրծքին վրայ կախած, ձեռքերը ծունկերուն մէջտեղ ու յետոյ պատասխանեց նոյն կտրատուած բառերով, հեկեկալով, կարծես բոլորովին անտարբեր ըլլալիքին, մեքենաբար. ինչպէս երազի մը մէջ.

— Je... je... je suis une pu... pille de la nation... pupille de la nation...

Օդին մէջ բարձր բռնուած ապակին սահեցաւ մատներէն ու ինկաւ, փշրուեցաւ։ Ձեռքը մնաց սակայն օդին՝ բարձր, անշարժ։

ԹՐՈՔԱՏԵՐՈՅԻ ԹԱՏՐՈՆԸ (GRANDE SALLE DES FÊTES) MÉTRO - TROCADÉRO

Այսօր Շաբաթ երեկոյ ժամը ճիշդ 8.45ին

կը ներկայացուի՝ Հայերէն վերտառութիւններով

LA PRINCESSE D'ARMÉNIE

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ԻՇԽԱՆՈՒՀԻՆ

7 ՄԱՍԷ ԲԱՂԿԱՑԱԾ ՇՔԵՂ ՀԱՅ ՊԱՏՄԱԿԱՆ ՖԻԼՄԸ, ԱՇՈՏ Ա. ԲԱԳՐԱՏՈՒՆԻԻ ԺԱՄԱՆԱԿԱԿԻՑ ՊԱՏՄՈՒԹԵՆԷՆ

ՖԻԼՄԸ ՊԱՏՐԱՍՏՈՒԱԾ Է ԻՏԱԼԻՈՅ ԵՒ ՀՈԼԱՆՏԱՑԻ ՄԷՋ

ՍԱՔԵՆԻԿԻ ԴԵՐԸ ԿԸ ԿԱՏԱՐԷ MARIE FARRET

ՍԷՆՖՈՆԻԿ ՆՈՒԱԳԱԽՈՒՄԲԸ ԿԸ ՆՈՒԱԳԷ ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԱՐԵՒԵԼԵԱՆ ԵՒ ԵՒՐՈՊԱԿԱՆ ԿՏՈՐՆԵՐ, ՀԱՄԱՁԱՅՆ ՖԻԼՄԻ ԱՆՑՔԵՐՈՒՆ

ՏՈՄՍԵՐԸ ԿԸ ԾԱԽՈՒԻՆ ԹՐՈՔԱՏԵՐՈՅԻ ԹԱՏՐՈՆԸ, «ՅԱՌԱՋ»Ի ԽՄԲԱԳՐԱՏՈՒՆԸ, ՖԼՈՐԻԱ ՃԱՇԱՐԱՆԸ (61 RUE Mr. LE PRINCE) ԵՒ Պ. Ս. ՆԱՒԱՎԱՐԵԱՆԻ ՃԱՇԱՐԱՆԸ (Billancourt)

ՏՈՄՍԵՐԸ՝ 4, 6, 8, 10, 15, ԵՒ 25 ՖՐԱՆՔ

բացնելու համար համաձայնագիր մը, որ ամբողջ 62 տարի յանձնառութեան ոտք պիտի ձգէ ազգը: Ինչ կ'ուզեն մեզմէ, կ'ըսեն թէ պէտք է վաւերացնենք՝ քանի որ ունինք երկնի ծրագիրը: Բայց չեն ըսեր մեզի թէ այս ծրագիրը այն ատեն միայն արժէք կը ներկայացնէ, երբ ընդունուի Ամերիկայէ եւ ուղղամտօրէն գործադրուի Գերմանիոյ կողմէ: Ամէնէն վերջ վաւերացուցէք երկնի ծրագիրը: Սպասեցէք: Այս կը պահանջեն տրամաբանութիւնը, ողջմտութիւնն ու ազգային շահը:

Վարչապետ Փուանքարէ պատասխանեց թէ երեք տարիէ ի վեր կը փորձէ Մէլլըն-Պէրանժէ համաձայնագիրը բարեփոխել, բայց չի յաջողիր: Վերջին անգամ ամերիկեան կառավարութիւնը մերժած է դարձեալ երկարաձգել օգոստոս 1ի պայմանաժամը, երբ Ֆրանսա պիտի ստիպուի 10 միլիառ ֆրանք (400 միլիոն տոլար) վճարել Ամերիկաի, եթէ չվաւերացնէ պարտքերու համաձայնագիրը: Վարչապետը խոստացաւ կրկին դիմում կատարել, սակայն աւելցուց թէ շատ յոյս չունի յաջողելու:

Գիշերային նիստի մը մէջ քուէարկուեցաւ բանաձեւ մը, որով կառավարութենէն կը խնդրուի նոր բանակցութեանց ձեռնարկել ամերիկեան կառավարութեան հետ՝ օգոստոս 1ի պայմանաժամը մինչեւ 31 դեկտ. երկարաձգելու համար:

Տուրմերը պիտի զեղչուին

Նախարարական խորհուրդը իր վերջին նիստին մէջ արտօնեց ելմտական նախարար Շէրոնն ու ներքին նախարար Թարտիէօն, որ ուղղակի տուրքերու նոր օրինագծին մէջ բարեփոխումի ենթարկուի «փաթանթ»ի տուրքը: Յարդ այս տուրքին համար իբրեւ հիմ նկատի կ'առնուէր հարկատուին ո'չ միայն խանութին կամ գրասենեակին վարձքը, այլեւ բնակարանի վարձքը: Այսուհետեւ բնակարանի վարձքը նկատի չպիտի առնուի եւ միայն գործատեղիի վարձքը հիմ պիտի բռնուի՝ տուրքին քանակը որոշելու համար:

Ակէ գատ, նոյն նիստին մէջ, ելմտական նախարարը յայտնեց թէ նոր ելմտացոյցին մէջ պիտի մտցնէ կարգ մը յօդուածներ, որոշ տուրքեր թեթեւցնելու համար այս տարի իսկ: Այսպէս՝ պիտի զեղչուին կալուածական փոխանցման տուրքերը, ժառանգական տուրքերը, արժեթուղթերու կտրօնրերէն գանձուած տուրքերը, պերճանքի առարկաներու եւ կարգ մը ապրանքներու փոխադրութեան տուրքերը:

Ժողովին մէջ խօսուեցաւ նաեւ միջդաշնակցային պարտքերու մասին,

Այս առաւօտ նախարարական խորհուրդը նիստ պիտի գումարէ Էլիզէի պալատին մէջ:

Ինֆլեասիոն սանձահի կեդրոնը Անտիոք

Սուրիոյ ֆրանս. մարզպանութեան պատուիրակ Պրիւէր պտոյտի ելած է հիւսիսային Սուրիոյ մէջ: Անտիոք այցելութեան առթիւ բազմաթիւ դիմումներ կատարուած են իրեն՝ խնդրելով որ ինքնավար սանճաքի կեդրոնը ըլլայ Անտիոք, փոխանակ Իսքէնտէրունի:

Պրիւէր խոստացած է բարձրագոյն իշխանութեան նկատումն յանձնել խնդիրը:

**** Հիւսիսային Սուրիոյ զինուորական հրամանատար զօր. Փիշօ-Տիւքլօ փոխանորդաբար պիտի վարէ մերձաւոր Արեւելքի Ֆրանս. բանակներուն վերին հրամանատարի պաշտօնը զօր. Պիկօ-Կրանրիւի տեղ, որ ճամբայ ելած է դէպի Ֆրանսա, մանուաւոր պաշտօնով: Զօրավարը Փարիզի մէջ պիտի տեսնուի պատերազմական նախարար Փէնլըվէի հետ:*

Լասիւատ թուրքերէն Սուրիոյ մէջ

Սուրիոյ թերթերը կը գրեն թէ որոշուած է Իսքէնտէրունի սանճաքին դպրոցներուն մէջ գործածել լատինատառ թուրքերէնը եւ այս մասին հրահանգ տրուած է սանճաքի իշխանութեանց: Էնկիւրիի դաշնագրին համաձայն, այս սանճաքը մանուաւոր վարչաձեւի մը ենթակայ պիտի ըլլայ: Կը կարծուի թէ ֆրանքեւթուրք վերջին համաձայնագրին պայմաններէն մէկն է այս:

**** Կիպրոսի Թուրք դպրոցներուն մէջ ալ լատինատառ թուրքերէնով դասաւանդութիւն պիտի կատարուի:*

Կացութիւնը Արաբիոյ մէջ

Եգիպտական թերթերը կը գրեն թէ կացութիւնը խաղաղած է Արաբիոյ մէջ, ուր վերջերս կարգ մը ցեղախումբեր ապստամբած էին Հիճազի սուլթան Իպնը Սուուտի դէմ: Դրացի երկիրներու դէմ —Անդյորդանան, Իրաք— յարձակումներն ալ՝ վերջ գտած են:

Իպնը Սուուտ առանց սպասելու զապղռական գործողութեանց վերջանալուն, նէճտէն մեկնած է Հիճազ, ուր ընդունած է ուխտաւորները:

Հաւասլաւարներ Յունաստանի մէջ

Աթէնքէն կը հեռագրեն թէ հելլէն իշխանութիւնները ձեռք անցուցած են Գ. Միջազգայինի շրջաբերականներ, որոնք Յունաստանի համալնաւար կազմակերպութիւնները կը հրաւիրեն խռովութիւններ յարուցանել:

Բազմաթիւ ձերբակալութիւններ կատարուեցան:

Հ. Յ. Դ. ՄԱՐՍԷՑԻ ՇՐՋ. ԿՈՄԻՏԷՆ

դասախօսական ժողովի կը հրաւիրէ Ռոստոմ, Քրիստափոր եւ Իշխան ենթակոմիտէներու ընկերները, այսօր Շաբաթ իրիկուն ժամը 8.30ին սովորական հաւաքատեղին, կը խօսի՝ ընկ. Բենիկ Մխլտոնեան: Նիւթ՝ «Ընկերվարութիւն, Համայնավարութիւն եւ Հ. Յ. Դաշնակցութիւն»:

ԱՄԱՎԵՐՋԻ ՀԱՆԴԷՍ
ՄԱՐՍԷՑԻԼԻ ԱԶԳ. ԿԵԴՐ. ՄԱՆԿԱՊԱՐՏԷԶԻ

Նախագահութեամբ Առաջնորդ Գ. Եպիսկ. ՊԱԼԱՔԵԱՆԻ

Վաղը ժամը 2ին, 233 Ավընիւ տու Բրատօ «Կարտըն Բարք»ի մէջ

ՃՈԽ ՅԱՅՏԱԳԻՐ *ՄՈՒՏՔԸ ԱԶԱՏ Է*

ԸՆՏԱՆԵԿԱՆ ԴԱՇՏԱՀԱՆԴԷՍ ՄԱՐՍԷՑԻԼԻ ՄԷՋ

Նախաձեռնութեամբ Զարսանճագի Հայր. Միութեան Մարսէյլի մասնաճիւղին եւ հովանաւորութեամբ կեդրոնական վարչութեան, ի նպաստ միութեան «Աղետելոց Ֆոնտին», 7 յուլիս կիր. կէսօրէ վերջ ժամը 2ին, Պուլվար Բապաթոյի ընդարձակ պարտէզին մէջ:

Կը խօսի՝ ՏԻԿ. ՔԻՊՐԻԹՃԵԱՆ: Մուտք 2 ֆրանք:

Հաղորդակցութեան միջոց՝ *Քանըպիէրէն առնել 46, 84 եւ 82 թիւ թրամուէյները:*

ԹԱՏԵՐԱԿԱՆ ՆԵՐԿԱՅԱՑՈՒՄ ՏԷՍԻՆԻ ՄԷՋ

Նախաձեռնութեամբ Տէսինի վասպուրականի Հայր. Միութեան վաղը կիր. ժամը 2ին, Տէսինի Թրամուէյի կայարանը (նախկին Սիւնէմայի սրահին մէջ): կը ներկայացուի

«ՎԱՍՊՈՒՐԱԿԱՆԻ ՀԵՐՈՍԱՄԱՐՏԸ»

ԴԱՇՏԱՀԱՆԴԷՍ

կազմակերպուած Պուա-Քոլոնպի Սահակ Մեսրոպ Գրադարանի եւ Հ. Մ. Ը. Մ.ի մասնաճիւղին կողմէ, 7 յուլիս կիրակի օր Արժանթէօյլի մէջ: Մանրամասնութիւնները մօտ օրէն:

Հ. Յ. Դ.

Ալֆորվիլի *Մարգիս Մինասեան ենթակոմիտէի ընկերա-հասարակական ժողովը՝ վաղը կիրակի ժամը 4.30ին 72 Rue Etienne Dolet. կը հրաւիրուին ընկերներն ու համակիրները:*

Իսի-լէ-Մուլինօ - Պիյեանքուրի *Վռամեան ենթակոմիտէի ժողովը՝ վաղը կիրակի առաւօտ ժամը 9.30ին ծանօթ հաւաքատեղին: Ընկերներու ներկայութիւնը պարտաւորիչ է:*

Մարսէյլի *Պատան. միութեան անդամական ընդհ. ժողովը՝ այսօր Շաբաթ իրիկուն ժամը 8ին, 63 Բիւ տը լա Բէփիւպլիք, Գրադարան Ընթերցասրահին մէջ: Օրակարգ՝ հաշուետուութիւն եւ վարչութեան ընտրութիւն: Ընկերներու ներկայութիւնը անհրաժեշտ է: Ներկայանալ անդամատետրով:*

Լիոնի *Քեռի խումբի ընկերական ժողովը՝ այս երկուշաբթի իրիկուն ժամը 8.30ին, սովորական հաւաքատեղին: կարեւոր օրակարգ:*

Մարսէյլի *Վռամեան ենթակոմիտէն ժողովի կը հրաւիրէ Հրայր, Մուրատ խումբերը վաղը կիրակի առաւօտ ժամը 9ին ծանօթ հաւաքատեղին: Ընկերներու ներկայութիւնը պարտաւորիչ է: Ներկայ կ'ըլլայ շրջ. կոմիտէի ներկայացուցիչը:*

Լիոնի *Վրէժ խումբի ժողովը՝ այս Չորեքշաբթի իրիկուն ժամը 8.30ին ընկեր Ճանկէօղեանի սրճարանը:*

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

ԵՈԶԿԱՏի եւ իր շրջանի Հայրենակցական միութեան փարիզի մասնաճիւղի ընդհ. ժողովը՝վաղը կիրակի ժամը 2.30ին, 131 Faub. du Temple. Մէթրօ՝ Belleville. Օրակարգ.Հաշուետուութիւնվարչութեան եռամսեայ գործունէութեան եւայլն:

ՓԱՐԻԶԻ Ուրֆայի Հայր. Միութեան ընդհ. ժողովը՝ վաղը կիր. ժամը 4ին Մէթրօ Օտէոնի դիմաց քաֆէ լա փըթիթ Սուրսի մէջ: Բոլոր հայրենակիցներու ներկայութիւնը անհրաժեշտ է: կարեւոր օրակարգ:

ՄՈՒՐԱՏ-Ռափայէլեանն նախկին Աշակերտաց միութեան ընդհ. ժողովը՝վաղը կիրակի ժամը 2.30ին, Մուրատեան վարժարանի սրահը 26 Rue Troyon, Sèvres: կարեւոր Օրակարգ:

ԸՆԿԵՐԱՀԱՄԱԿՐԱԿԱՆ ԵՐԵԿՈՅԹ

կազմակերպուած Վիլլէօրպանի Հ. Յ. Դ. «Արաժ» խումբին կողմէ ի պատիւ ընկ. Մ. Գուլումճեանի, վաղը կիրակի երեկոյ ժամը 6ին, 4 Rue d'Alsace (Villeurbanne) սրճարանը: Բանախօսութիւն, հայկական պար եւ անակնկալներ: Հաղորդակցութեան միջոց՝ առնել 7 կամ 3 թրամուէյները:

Ծախու է ճաշարան մը՝ երկու սենեակով Quartier Latinի մէջ: կարելի է օգտագործել ուրիշ առեւտուրի համար: Դիմել ճաշարան կովկաս, 3 Rue Champollion, Paris (5e):

EMPIRE, Միգ իք-Զօլ. 37 Av. Wagram

ՃԱՇԵՑԷՔ ԵՒ ԸՆԹՐԵՑԷՔ

BOULANT

ՃԱՇԱՐԱՆ ՊՈՒԼԱՆ

Շետեւեալ չափաւոր գիներով

12 ֆրանք՝ 34 Bld. St. Michel

16 ֆրանք՝ 1 Bld. Montmartre

18 ֆրանք՝ 35 Bld. des Capucines

Ծախու են 3 հատ սինկէր ոտքով մեքենաներ: ցարմար գին: Դիմել՝ 136 Rue Etienne Dolet. Alfortville. (Seine).

Կ'ուզուին ժէտօն կարող գործաւորուհիներ: Լաւ վճարում: Դիմել՝ Mlle. Vaintrol. Hôtel Sénat, 7 Rue Tournon, սենեակ թիւ 10: Մէթրօ Օտէոն:

ՎԱՃԱՌՈՐԴՆԵՐՈՒ ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԵԱՆ

Շետեւեալ հասցէին պիտի գտնէք գանազան ձեւերով ժէտօն բոպեր: մեծ խնամքով կարուած, առաջնակարգ ապրանքներ, անմրցելի գին: Maison Perfeety, 11 Fbg. St. Denis, Paris (10e).

Գործ կը փնտռէ հայ սպասուհի մը (30 տարեկան): Դիմել՝ Տիկ. Մ. Միրզաեանի 136 Rue Etienne Dolet, Alfortville. (Seine).

ՏՕՔԹ. Ն. ԹՌՆԱՄԵԱՆ

301 Rue Paul-Bert, LYON

Իր բազմաթիւ յաճախորդներուն կը յայտնէ թէ հաստատած է շողաքննութեան (Radioscopie) բաժանմունք, ուր պիտի դարմանէ իր հիւանդները արդիական միջոցներով:

ՁԱՓԱՒՈՐ ԳԻՆ

GRAND ALIMENTATION DE LA BOURSE

A. DALAKUPÉIAN

8 Rue Suffren, MARSEILLE Tél. D. 70. 89

Ձուտ ոչխարի կաթով պատրաստուած ճերմակ պանիր 3, 5, 10 եւ 20 քիլոնոց թիթեղէ տուփերու մէջ, Քիլօն՝ «Մարսէյլի կայարանը» յանձնելի 10 ֆրանք:

Արեւելեան ուտեստեղէններու ճոխ մթերանոց

ՀԱՅԿ. ԲՈՒԺԱՐԱՆ - POLYCLINIQUE de BELLEVILLE

ՑԷր եւ ցնօրէն՝ ՏՕՔԹ. ԳՐԳՈՅԵԱՆ

29, Rue (Place) des Fêtes, Paris, XIX. Tél. Nord 96-61

Բաց է ամէն օր, ուր շատ մը մասնագէտ բժիշկներէ կը խնամուին ամէն տեսակ ներքին եւ վէներական հիւանդութիւններ: Աչքի մասնագէտը կ'ընդունի Գշ., Եշ. եւ Շաբաթ օրերը ժամը 4—6: Քթի, կոկորդի ու ականջի մասնագէտը ամէն Երեք. եւ Շաբաթ օրերը ժամը 2—3: ԱՏԱՄՆԱԲՈՅԺ ամէն օր ժամը 9էն 19:

ԱՐԵՒԵԼԵԱՆ ԵՒ ԵՒՐՈՊԱԿԱՆ ՆՊԱՐԱՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆ

MAISON VARTERESSIAN

1bis Rue Hautefeuille, Մէթրօ St. Michel

Արեւելեան եւ եւրոպական ամէն տեսակ նպարեղէններ

ԱՄԵՆԱԼԱՒ ՄԱԿՈՒՐ ԱԺԱՆ

Մասնաւոր սպասարկութիւն բնակարաններու համար

Կ'ընդունինք ապսպրանքներ գաւառներէն և արտասահմանէն

Ջատկի առթիւ ամենաընտիր իւղով պատրաստուած չէօրէկներ

ԵՐԻՏԱՍԱՐԴԱՆԱԼՈՒ ԳԱՂՏՆԻՔԸ

Vigorax du Dr. Bing (Laboratoire des Produits du Dr Bing) միակ դեղն է որուն գործածութեամբ ամէն տարիքի մարդ ինքզինքը կը զգայ ուժեղ, առոյգ եւ երիտասարդ:

Vigoraxը կը զօրացնէ ջղային կեդրոնական դրութիւնը, արմատապէս կը բուժէ անկարողութիւնը, մտային տկարութիւնը եւ սեռային ջղասպառութիւնը:

Vigoraxը կ'երիտասարդացնէ եւ կ'ուժեղացնէ մարմինը առանց վնասելու, որովհետեւ toxique չի պարունակեր:

Դիմել նամակով միակ կեդրոնատեղին՝ Massis Salyandjian, 115 Bld. Ney, Paris (18e): Գին Ֆրանսայի համար 20 ֆրանք, ուրիշ երկիրներ 50 ֆր.:

ՀԱՅԱԳՈՐԾ ԵՒ ԱՆՈՒՇԱՎԱՃԱՌ

MAISON JOLIVET

17 Rue St. Lazare (Rue St. Georges֊ի անկիւնը)

Nord Sud: N. D. de Lorette, Թել. Trudaine 24 83

ՍԻՄԻԹՆԵՐ ՀԱՄՈՎ ՀՈՏՈՎ ՏԱՔՍԻԿ

Երբ կ'ուզէք առանց վտանգի նիհարնալ, գործածեցէք հայի տեղ մեր մասնաւոր եղանակով պատրաստած GRESSIN JOLIVET հացերը:

Ուղիղ խաշխաշով, շուշմայով, ճապուռով եւ քիմիոնով պատրաստուած հացեր:

Փարիզի մէջ ապսպրանքները կը յանձնուին քնակարան Ներկայ կտրօնը ներկայացնողին հարիւրին 15 զեղչ

«ԵՐԿՈՒՆՔ»

կիրակի օր լոյս կը տեսնէ ԵՐԿՈՒՆՔԻ 3րդ Թիւը, աւելի ճոխ եւ պատկերազարդ.—*Մեր լեզուն* (Խմբ.), *Վահագնեան դպրոց* (Ա. գատանի), *Ուսումնասիրութիւն Դուրեանի* եւ *Կոմիտաս վարդապետի* (Շ. Նարդունի), *Դր. Պարտէզ* (Ա. Սիւրմէլեան), *Խարտոցի տակ* (Մ. Երիցանց), *Անծանօթ Առաքեալը* (Հ. Պարգիսեան), *Պատմ Ջ. Ե. Ռ. Միութեան* (Հ. Խանէթանեան), *Պէ՞տք է ճաշել ցորեկին* (Տօքթ. Լ. Գրիգորեան), *Արձագանգ Մամուլի* (Ա. Գաբիկեան): *Բաժանորդագրուելու համար դիմել Մ. Քիւրքճեանի, 247 Bld. Voltaire, Paris: Ֆրանսա' տարեկան 22 ֆր., արտասահման՝ 1,50 տոլար: Դիմել Ջ. Ե. Ռ. Մ. Մասնաճիւղերուն:*

J. PAPACHRISTO

44 Rue Fessart

Մէթրօ՝ Buttes Chaumont

Վերաբացած է նոր գործերու իր արհեստանոցը զոր մէկուկէս տարիէ ի վեր փակած էր:

Նախապէս իր քով աշխատած կամ այժմ աշխատիլ փափաքող գործաւորուհիները անմիջապէս դիմեն իր հասցէին: Աշխատանքը կը տրուի արհեստանոցի մէ տուներու մէջ: Գիներու վրայ բարձրացում եղած է:

ՄԱՍՆԱԳԷՏ ԲԺԻՇԿՆԵՐ

96 r. Rivoli, Մէթ. Շաթլէ: Ամէն առաւ եւ նոր մեթոտով դարմանում արուն եւ կանանց մորթի, արիւնի եւ վէներ հիւանդութեանց (ֆրանկոֆոն, էքզոմամիզ.) եւ վարիսի: Մասն. լաբորատ. Հղճամիտ եւ արագ խորհրդակցութ. ամէն օր 9—12, 2—5 Կիրակի 9—12.

IMPRIMERIE - MASSIS - ÉDITION
208bis, Rue Lafayette Paris (10
Le Gérant: E. SOUVIGNY

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMÉNIEN EN EUROPE

ՅԱՌԱՋ

ԲԱԺԱՆԵՒԻՆ

	3 ամս.	6 ամս.	Տար.
ՖՐԱՆՍԱ	35 Ֆ.	70Ֆ.	140Ֆ.
ԱՆԳԼԻԱ	20 շլ.	40 շլ.	
ԵԳԻՊՏՈՍ	»	»	
ԻՏԱԼԻԱ	250 ֆրանք		
ԱՄԵՐԻԿԱ	6 տլ.	10 տլ.	
ԵՒՐՈՊԱ	100 Ֆ.	200Ֆ.	

"HARATCH"

Directeur-Propriétaire
SCH. MISSAKIAN

Rédaction & Administration
Խմբագ. եւ վարչութիւն

Խմբագիր՝
Շ. ՄԻՍԱՔԵԱՆ

235 Faub. St. Martin
PARIS (10e)

MÉTRO LOUIS-BLANC OU JAURÈS

Հասցէի փոփոխութեան համար պէտք է վճարել 2 ֆրանք

ԿԻՐԱԿԻ
30
ՅՈՒՆԻՍ
1929

30 JUIN 1929

Թ. ՏԱՐԻ ԹԻՒ 996

ՕՐԱԹԵՐԹ, ԱԶԳԱՅԻՆ, ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԵՒ ԳՐԱԿԱՆ

ԳԻՆ՝ 50 ՍԱՆԹԻՄ

ԱՐԿՈՒԻ ԽՕՍՔ

ԹԻՒՐԱՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

Ինչպէս դիտել տուինք երէկ, մեր մէջ յաճախ շփոթութեան կը մատնուին օրագրողները, գանազան երեւոյթներ քննած ատեն: Մէկ ծայրէն միւսը: կա՛մ ոտքերը գետնէն կըտրած՝ սաւառնաթեւ սլացքներ, կամ յուսակտուր կանչեր:

Այդպիսի տպաւորութիւն մը կը ձգէ նաեւ «Նոր Օր»ի Յունիս 11 թուակիր խմբագրականը:

Պատահական երեւոյթի մը, գաղթի ճամբան բռնած մարդու մը մէկ սրտնեղ արտայայտութեան վրայ —«ազգ չմնաց այլեւս» — կարելի՞ է վճռել.

— «Հայ ժողովուրդը չի հաւատար իր ապագային, դարձած է ցեղասպան»:

Հապա ի՞նչ են այն ճիգերը որ կը կատարուին ամէն գետնի վրայ, քուրդի, թիթեղի եւ տախտակի զարհուրելի լաբիւրինթոսի մը մէջ, որուն տեսքէն պիտի յուսահատէր ուրիշ ո՛ր եւ է ժողովուրդ: Մանաւանդ կրակէն եւ արիւնէն փախած, տասն անգամ բոյն շինած եւ տասն անգամ անոր քանդումը տեսած ժողովուրդ մը:

Եւ այսպէս ամէն տեղ, Պուլկարիայէն մինչեւ Սուրիա եւ մինչեւ Նահր-էլ-Օմար,— յիշելով ամէնէն անբախտ շրջանները:

Պզտի՞կ տառքինութիւն է տոկալ ու գործել այնքան փլուզումներէ յետոյ: Մոռնա՛լ լայնանիստ, սեփական տան վարժութիւնը եւ համակերպիլ վրանի մը կամ թիթեղեայ խրճիթի մը: Զրկուի՛լ ազատ եւ հանգիստ գործերէ եւ ծառայել գործարանի մէջ, հրաժանի տակ, գլուխը կախ եւ անլեզու:

Եւ ի՞նչ բանէ կը ծնի տոկալու եւ անվհատ գործելու այս ուժը, եթէ ոչ վաղուան հաւատքէն: Լաւագոյն օրերու հաւատքէն: «Ապրի՛ք, աղաք, բայց մեզ պէս չապրի՛ք»,

Զենք ուզեր մանրամասնութեանց մէջ մտնել, բայց նոյն իսկ անոնք որ կը ձգեն Յունաստանի եւ Սուրիոյ պէս բնտանի երկիրներ եւ ճամբայ կ'իյնան մինչեւ Հարաւ. Ամերիկա, նոյն իսկ անոնք բանի մը կը հաւատան, եթէ բոլորովին ալլասերած «չարչի»ներ չեն.— «Ուր հաց, անդ կաց»:

Մնաց որ, միամտութիւն է կարծել թէ պիտի կրնանք ամբողջովին միեւնոյն կաղապարին մէջ պահել եօթն աշխարհէ եօթանասուն աշխարհ իննսած տարագիր բազմութիւնները:

Ամէն անգամ եւ ամէն տեղ ալ պիտի ունենանք այլասերածներ, սալօնի պուպրիկներ, լէվանտիններ, «ազգ չմնաց» փսփսացող սմսեղուկներ, փերեզակներ եւ մաքսաւորներ: Զուննէի՞նք Թուրքիոյ եւ Կովկասի մէջ ալ: Եթէ չունենայինք, ինչո՞ւ այս օրին հասնէինք...

Կարեւորը այն է որ անվթար մնայ բուն ատաղձը, իսկական ժողովուրդը, նոր բառով՝ աշխատաւորութիւնը:

Եւ փաստ է որ կը մնայ, հակառակ բոլոր յուսախաբութիւններուն: Անոր պայծառ արեւն է որ ուժ կուտայ, մեզի ալ գրիչ շարժելու, որճալու, տքնելու. նոյն իսկ ճառ խօսելու: Այլապէս, ամէնէն առաջ մենք պիտի յուսահատէինք: Այն ատեն, ո՞ր ուժը պիտի կրնար կապել մեզ «վաղուան պայծառ իրականութեան»...

Կարելի է էջեր գրել այս ժողովուրդի հոգեկան հարստութեան մասին, որ հանքի մը չափ խոր է եւ յաճախ անժամչելի: Շատ աւելի մոայլ պարագաներու մէջ, երբ կը կարծէին թէ թմրած է կամ սկեպտիկ, այս ժողովուրդը ասպարէզ նետուեցաւ իր ամբողջ կերպարանքով, երիտասարդ եւ եռանդուն: Այդպիսի հրաշք մըն է, այսօր իսկ, իր թեւթափը հայրենիքին մէջ եւ օտար ափերու վրայ, հակառակ բոլոր կաշկանդումներուն կամ թակարդներուն:

Բայց այս բոլորէն չի հետեւիր թէ ամէն ինչ լաւ կ'ընթանայ լաւագոյն աշխարհի մը մէջ, եւ մեզի կը մնայ միայն սպասել երգել եւ ճառ խօսիլ:

Եւ ճիշդ այստեղ է որ պէտք է դիմաւորենք իրար, կուսակցական թէ չէզոք:

Շ.

ՕՐԸ ՕՐԻՆ

Ամերիկեան պարտքին անելքը

Երէկ գրեցինք թէ, երեսփ. ժողովը Ֆրանքլէն Ռուզեւելտի առաջարկով, մեծ խանդավառութեան մէջ որոշեց դիմել ամերիկեան կառավարութեան, որպէսզի ամերիկեան մթերքներու փոխարժէքը վճարելու պայմանաժամը յետաձգէ մինչեւ դեկտ. 31: Արտաքին նախարար Պրիան այս որոշումը անմիջապէս հեռագրեց Ուաշինկթընի Ֆրանսական դեսպան Քլոտէլի, որ ուրբաթ օր ներկայացաւ Մ. Նահանգներու արտաքին նախարար Սթիմսընի: Խօսակցութիւնը տեւեց 20 վայրկեան: Դեսպանը մերժեց ոեւէ յայտարարութիւն ընել տեսակցութեան արդիւնքին մասին:

Ամերիկեան պաշտօնական շրջանակներուն մէջ դիտել կը տրուի թէ՝ ներկայիս խորհրդարանը արձակուրդի մէջ է, եւ ըստ ցաւիմանադրութեան, ամերիկեան կառավարութիւնը իրաւունք չունի ինքնագլուխ գործելու, հետեւաբար եւ պայմանաժամը երկարաձգելու: Միւս կողմէ՝ բոլորովին անհաւանական կը նկատուի որ օգոստոս 1էն առաջ կարելի ըլլայ խորհրդարանը նիստի հրաւիրել՝ այս խնդրով զբաղելու համար: Այնպէս որ առջի օրուան խանդավառութիւնը բոլորովին մարած է հիմա եւ բանիմաց մարդիկ իրատես աչքով կը նային կացութեան վրայ:

Ըսանք կ'առաջարկեն օգոստոս 1ին չէզոք դրամատան մը մէջ պահ դնել պահանջուած 10 միլիառ ֆրանքը, մինչեւ որ երկկի ծրագիրը վաւերացուի Գերմանիոյ եւ Ամերիկայի կողմէ: Եւ սակայն այս լուծումն ալ ընդունելի չի կրնար ըլլալ ամերիկ. կառավարութեան համար, առանց խորհրդարանի հաւանութեան· ասկէ զատ, պանք տը Ֆրանսը ի վիճակի չէ այսքան կարեւոր գումար մը տրամադրել:

Ուաշինկթընէն առնուած վերջին հեռագիրները ցոյց կուտան թէ ոեւէ յոյս պէտք չէ սպասել Ամերիկայէն: կը հաւաստեն որ եթէ նոյնիսկ խորհրդարանը արձակուրդի մէջ ալ չըլլար, ամերիկեան երեսփոխաններն ու ծերակուտականները բոլորովին հակառակ են նոր պայմանաժամ մը շնորհելու Ֆրանսայի:

*** Ամերիկացի բարձրաստիճան անձնաւորութիւն մը, որ մեծ հաժակրութիւն ունի Ֆրանսայի հանդէպ, «Հավատի գործակալութեան ներկայացուցիչին յայտարարած է թէ՝ ամերիկեան մթերքները գնուած են 1919ին, իսկ Մելլըն-Պերանժէ համաձայնագիրը կնքուած է 1926 ապրիլ 26ին. այնպէս որ մէկուն 10, միւսին 3 տարի եղած է եւ Ֆրանս· խորհրդարանը լայնօրէն ժամանակ ունէր ուսումնասիրելու գանոնք· Հետեւաբար հիմ չունի այն առարկութիւնը թէ յիշեալ համաձայնագիրը վաւերացնելու միջոց չէ ունեցած: Ամերիկ·մթերքներու համար 407 միլիոն տոլար վճարելով, Ֆրանսա մէկ անգամէն վճարած կ'ըլլայ իր ներկայ պարտքին շուրջ 1/5 մասը, մինչ եթէ Մելլըն-Պերանժէ համաձայնագիրը վաւերացուի, մթերքներու եւ պատերազմական փոխառութեանց պարտքը պիտի միացուի եւ վճարելի պիտի դառնայ 62 տարուան մէջ: Դերակոյտը (որ արձակուրդ ունի մինչեւ օգոստոս 19) եւ երեսփ. ժողովը (որ պիտի վերաբացուի հոկտ. 1ին) քուէարկեցին որոշում մը, որով ամերիկեան մթերքներու վճարման պայմանաժամը պիտի յետաձգուի մինչեւ 1930 մայիս 1, եթէ Ֆրանս. խորհրդարանը համաձայնագիրը վաւերացնէ օգոստոս 1էն առաջ:

*** Ուրբաթ օր սակարանին մէջ Ֆրանսական արժեթուղթերը մեծ անկում ունեցան:

Թուրքեւհելլէն վէճը

«Թան»ի Աթէնքի թղթակիցը կը հեռագրէ·

Հելլէնեւթուրք բանակցութիւնները թեթեւ ընդհատում մը կը կրեն, որովհետեւ հելլէն կառավարութիւնը իր վերջնականդիրքը ճշդելէ առաջ, ուզեց խորհուրդն առնել արտաքին գործերու մեծ յանձնաժողովին, բաղկացած բոլոր կուսակցութեանց վարիչներէն, նախկին վարչապետներ եւ նախկին արտաքին նախարարներ: Այս յանձնաժողովը նիստ գումարեց չորեքշաբթի եւ հինգշաբթի:

Միեւնոյն ժամանակ, այս խնդրին շուրջ լրագրական վիճաբանութիւն մը կը շարունակուի «Էլեֆթերոն վիմա»յի եւ «Էսթիա»յի միջեւ: Առաջինը բացարձակ վստահութիւն կը յայտնէ հելլէն դիւանագէտներուն, իսկ «Էսթիա», յօդուածշարքով մը կը մեղադրէ ցունաստանի պոլսոյ ներկայացուցիչները թէ փոքրոգութեամբ շարժեցան եւ սխալ·թիւեր հաղորդեցին կառավարութեան. պոլսոյ փոխանակելի եւ հատուցում առնելիք ցոյներու հարստութեան մասին:

Կը թուի թէ ասիկա նախկին արտաքին նախարար Միխալոքոփուլոսի տեսակէտն է, հետեւաբար եւ անոր ուժ կուտան հելլէն շահակից շրջանակները, որոնք դեռ կը յուսան թէ պիտի կրնան ամբողջութեամբ տիրանալ Թուրքիոյ մէջ լքուած իրենց գոյքերուն: Մէկուն կամ միւսին ներկայացուցած թիւերուն միջեւ տարբերութիւնը կը թուի թէ առաջ եկած է գոյքերու ներքին արժէքին մէջ եօթը տարիէ ի վեր առաջ եկած անկումէն:

Ստոյգ կը նկատուի թէ կառավարութիւնը գօրացած դուրս պիտի գայ մեծ յանձնաժողովի խորհրդակցութենէն եւ պիտի կըրնայ կրկնապատկել իր հաստատամտութիւնը նոր բանակցութեանց ընթացքին: վէնիզէլոսի խորապէս խաղաղասէր եւ հաշտարար ոգին պիտի տիրապետէ այդ բանակցութեանց վրայ:

Մահապատիժ բուրք հանրապետարանին

«Թայմզ»ի պոլսոյ թղթակիցը կը հեռագրէ յունիս 27 թուականով.—

Ընդհանուր դատախազը մահապատիժ պահանջեց այն 35 համայնավարներուն համար, որոնց դատավարութիւնը տեղի կ'ունենայ Իզմիրի մէջ: Համայնավարները կ'ամբաստանուին թէ բոլշեւիկեան պրոպագանդա կատարած են եւ աշխատած տապալել ներկայ վարչաձեւը:

*** Ինչպէս կը յիշուի, քանի մը ամիս առաջ թուրք ոստիկանութիւնը երեւան հանեց համայնավար կազմակերպութիւն մը, որուն կեդրոնները կը գտնուէին Պոլսոյ եւ Իզմիրի մէջ: Ապրիլին շուրջ 40 թուրք համայնավարներ ձերբակալուեցան այս երկու քաղաքներուն մէջ: Պոլսոյ մէջ ձերբակալուած 17 բանուորներ Իզմիր ղրկուեցան դատուելու համար:

Լրտեսական գործ ի պէլճիական մէջ

Պելճիքայի Ազգային Պաշտպանութեան նախարարութեան մէջ երեւան հանուեցաւ լրտեսական ծանր գործ մը: Երկրի պաշտպանութեան վերաբերեալ կարեւոր վաւերաթուղթեր գողցուած են, ժամանակէ մը ի վեր Ընդհ. Ապահովութեան տնօրէնութիւնը հակոզութիւն կը կատարէր գերման քաղաքացիներու ուղղուած նամակներուն վրայ: Այդ հսկողութեան շնորհիւ կարելի եղաւ գրաւել ծրար մը, որ կը պարունակէր կարեւոր վաւերաթուղթի մը օրինակը: Պրիւքսէլի դատական իշխանութիւնները առջի գիշեր խուզարկութիւններ կատարեցին բազմաթիւ սպաներու եւ ենթասպաներու բնակարաններուն մէջ: Ազգային Պաշտպանութեան մէջ ծառայող հարիւրապետի մը տունէն գտնուեցաւ օդանաւորդութեան վերաբերեալ երկրորդ գաղտնի վաւերաթուղթ մը: Ասկէ զատ այս հարիւրապետին գործածած գրի մեքենայով օրինակուած են ուրիշ գաղտնի վաւերաթուղթեր եւս:

Այս գիւտարարկանը անմիջապէս ձերբակալուեցաւ: Պիտի դատուի պատերազմական ատեանին կողմէ:

Պուլկարեւսերոյ վէճը կը ծանրանայ

Վերջին օրերս Պուլկարիոյ եւ Սերպիոյ սահմանագլուխին վրայ դէպքերը շատցած են: Այս պատճառով ալ Սոֆիայի քաղաքական եւ գիւղատնտեսական շրջանակներուն մէջ մեծ մտահոգութիւն կը տիրէ:

Յունիս 20ի գիշերը սահմանին մօտիկ վրաժխէ գիւղէն երեք Պուլկարներ ճամբայ ելած էին Պուլկար հողը երթալու համար: Սերպ սահմանապահները ազդարարութենէ մը յետոյ կրակ բացին անոնց վրայ՝ սպաննելով երեքն ալ: Անոնք են՝ Սիմոնովիչ եւ աղջիկը Քաթինքա, որոնք բնիկ Վրաժխէցի են: Երրորդն է Եովանչէ Պոզիլիքէն, որ իբրեւ առաջնորդ կը ծառայէր առաջիններուն: Եովանչէ մասնագէտ էր այս կարգի գաղտնի ճամբորդութեանց եւ առով կը ճարէր իր ապրուստը:

Բացի այս դէպքերէն, գիւղացի-համայնավար տարրերը եուկոսլաւ պահականոցներու պաշտպանութեան տակ՝ շարունակ յարձակումներ կը գործեն պուլկար գիւղերու վրայ:

Սահմանագլուխի պուլկար բնակիչներուն դիրքը անորոշ է մանաւանդ որ իրենց բոլոր գոյքերը եուկոսլաւ հողի վրայ կը գտնուին: Սերպ կառավարութեան ընթացքը անտանելի դարձուցած է անոնց կեանքը: Բնակչութեան սարսափը աւելցաւ մանաւանդ անոր համար որ պուլկար սահմանագլուխի երկայնքի եուկոսլաւ պահականոցները զօրացուած են:

Ընդհանուր ներում Պուլկարիոյ մէջ

Սոպրանիէն սկսաւ գործել կառավարութեան ներկայացուցած ընդհանուր ներման օրինագիծով: Զորս կառավարական երեսփոխաններ խստիւ քննադատեցին Ա. յօդուածը, որով ներում կը նախատեսուի նախկին վարչապետ Ռատոսլավոֆի եւ նախարար Թոնչէֆի համար, 1924ին դատապարտուած իբրեւ պատասխանատու պատերազմի ազգային աղէտին:

Թերուղէմ բուռն վիճաբանութիւններ տեղի ունեցան Քանի մը երեսփոխաններ դիտել տուին որ, եթէ Վենիզելոսի Թագաւորի նախկին նախարարները չպիտի օգտուին ընդհանուր ներումէն, կառավարութիւնը կրնայ ետ առնել ամբողջ օրինագիծը, որով ներումէն կը զրկուին նաեւ հողագործ-համայնավար տարրերը:

Գերմանիոյ նոր զրահաւորը

Ռայխսթակը 172ի դէմ 240 ձայնով ընդունեց զրահապատ նոր յածանաւի շինութեան համար յատկացուած վարկերուն երկրորդ բաժինը: Հակառակ քուէ տուին ընկերվարականներ ու համայնավարները: 9 հոգի ձեռնպահ մնաց: Ընկերվարական նախարարները ի նպաստ քուէարկեցին:

Երեսփ. ժողովը յետոյ մերժեց ազգայնականներու ժկ բանաձեւը, որով անվստահութիւն կը յայտնէին արտաքին նախարարին:

Բազմածնութիւնը խթանելու համար

Իտալական կառավարութիւնը Ծերակոյտին ներկայացուց օրինագիծ մը ժողովուրդին աճումը քաջալերելու համար: Օրինագծին ամէնէն յատկանշական կողմն այն է որ կը ներշնչուի Հռոմէական կայսրութեան ատեն Օգոստոսի օրով ձեռք առնուած միջոցներէն: Նոր օրինագիծը աստիճանաւորումներ կը հաստատէ պետական թէ մասնաւոր գործերու մէջ առանձնաշնորհումներու եւ նախաժեծարութեանց համար, ժողովուրդը բաժնելով երեք դասակարգի. ամուրի, ամուսնացեալ եւ զաւակներու հայր: Այսպէս պետական պաշտօններու համար դիմում կատարուած պարագային, նախապատուութիւն պիտի տրուի նախ ընտանիքի հայրերուն, յետոյ ամուսնացեալներուն եւ ամէնէն ետքը ամուրիներուն:

ՄԱՆՐ ԼՈՒՐԵՐ

Մինչեւ ձերբակ. պրազիլիական ժարտանաւին վրայ ռումբեր եւ համայնավար թուղթիկներ գտնուեցան: Իբրեւ բոլշեւիկ գործակալ աշխատող կարգ մը նաւազներ ձերբակալուեցան:

Եգիպտոսի ֆուատ թագաւորը փրակայի կարոլին համալսարանէն փիլիսոփայութեան վարդապետի պատուոյ տիտղոսն ստացաւ:

ՆՇՄԱՐՆԵՐ ԵՒ ՏՊԱՒՈՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

Գրականութիւնը՝ քաղաքական ազդեցութիւններէ կամ նկատումներէ զերծ պահելու մասին, ձանձրոյթ պատճառելու չափ շատ գրուած ու խօսուած է։ Բայց անտեղի, անպէտ կամ անհրաժեշտ, իրողութիւն է որ հայ կեանքի ընկերային պայմանները կուսակցութիւն պարտադրած են նաեւ գրականութեան։

Թերթէ թերթ դիտեցէք պաղլոնացուներու կողքին՝ փառաբանանքի թմբկահարուներ նոյնքան հաշուակալ, երկերես ու չափազանց, որքան ակնարկութիւնները քաղու, տգեղ ու անվայել։

Հատատեցէք կասկածի եւ փոխադարձ արհամարհանքի հոսանք մը գրողներու միջեւ, որոնք դէմ դէմի դիրք բռնած են ո՛չ թէ գրական շերտաւորումներով ու դաւանանքներով, այլ համաձայն պիտակի մը, ընկերային ու քաղաքական ըմբռնումներու..., իսկ ամէնէն աւելի՝ անձնական հետապնդումներու...։

Գրական հատուածը ոսկայն, զոր իր բոլոր կոպտութիւններով ու խրոխտ յաւակնութիւններով իսկ՝ պիտի ողջունէինք իբր կենսունակութեան ազդարար, ճիգի, ստեղծագործ ձգտումի իբր յուսատու յայտարար՝ կը բացակայի խստատոլից խղճմտութեամբ։

Հատուածը կ'ենթադրէ ձանձրոյթ՝ ձանձր ու հարթ ճամբաներու վրայ երթեւեկէն, ժպգոյի սահմանափակ զործունէութենէն եւ հետեւաբար կարօտը նորին, ձեւի, գոյնի ու շեշտի յայտնութեան մը, անոնց լծորդումի հրաշքին. կ'ենթադրէ ճիգ՝ ամ, բափակ դէներու առջեւ, որոնցմէ անդին կը գուշակուի գոյութիւնը ծածուկ դանձարանի մը, հուժ նիւթի կոյս շտեմարանին. կ'ենթադրէ յաժառ ու հաւատաւոր պեղում՝ անկոթ գետիններու վրայ եւ ուրեմն, գոնէ փոս մը, հոգ չէ թէ պարապ ու անկէ հանուած հողակոյտ մը, հոգ չէ թէ տձեւ, կշտամ, թափթփած, գուրկ գեղարուեստական արժէքէ՝ իր նախնական վիճակին մէջ։

Եւ հիմա, ցոյց տուէք։

Մեր նորերուն ամէնէն մեծ յամառութիւնը՝ ամբարտաւան յաւակնութիւնն է հանդէպ հիներուն ու հնութեան, զոր լրիւ ճանչնալու պարծանքն ալ չեն կրնար արժեցնել յաճախ։ Բայց իրենք իսկ, պարզապէս՝ ֆէսի տեղ գլխարկ դրած, կը քալեն դարաւոր նոյն ճամբէն, նորութեան մը հարստութիւնը կը հետապնդեն պարպուած հանքերէն։ Իսկ անոնց ամէնէն վերջին նորութիւնը՝ առնուազն քառորդ դարու կեանք ունի այլուր...։ Չգիտենք որ շատերուն ամէնէն յաջող ճիգը յանգած է ձախող կապկութեան մը։ Եւրոպական կաղապարներու մէջ արտադրութիւնը, արդի հայ գրականութեան համար նորութիւն չէ. իսկ ինքնատպութիւն ըլլալէ շա՜տ հեռի...

Ձախող՝ որովհետեւ ինքնատպութեան իրենց ամէնէն բուռն ու լի ճիգերուն մէջ իսկ՝ անոնք յաճախ կը մատնեն բացակայութիւնը յաղողութեան տարրերուն,— ուժեղ անհատականութիւն, մարդկային գիտութիւն, եւ ազգային (ո՛չ ազգայնական) հպարտութիւն, այն հպարտութիւնը որ թերեւս թոյլ պիտի տար իրենց՝ պրպտելու հայ դարաւոր ու ներկայ մարդուն ներսը, քրքրելու հայ բարեխառն հոգին, անոր ծալքերուն բովանդակութիւնը աղքատ թէ փարթամ, իր գեղեցկութեամբ կամ տգեղութեամբ, թաքուն ու յայտնի ընդունակութիւններով, ամբողջ մարդկային տարողութեամբ վերջապէս, բարձրանալու համար մինչեւ հոմայարդը։

Որովհետեւ, հայ գրողը—նորը մանաւանդ— իր բոլոր յաւակնութիւններով՝ հոգ է որ պիտի կրնայ կշտացնել իր փառասիրութիւնը։ Պայման է որ նախ դտնէ ու երեւան հանէ Հայը, այն որ թարգմանիչներէն մինչեւ մեր օրերը կը ծպտուի օտար վրձինով, ներկով ու տարազով նոյնիսկ մեր՝ իր ցեղակիցներուն աչքին...

Եթէ դարերու ժառանգութենէ մը յետոյ, մենք իսկ դեռ չենք ճանչնար մեզ, իբր մարդկային արժէք կարենալ ներկայանալու համար օտարին, (չէ՞ որ չտեսի մեր ամենէն հարազատ ջանքերը կը ձգտին ադոր...) գուր է խօսելու ելլել «Հայի խօսքով, Հայի ձայնով՝ Տիեզերքին». (Կ. Զարեան)։

Ականջ տուող չպիտի գըտնուի։

—

Եթէ կը ծանր սնամ նորերուն վրայ, որովհետեւ անոնք արդէն ստեղծած են սխալ հատուած մը անարժէք ու սնամէջ, որ երբեք կարելի չպիտի ըլլայ կանչել լուրջ բացատրութեան։

Չի՞մը այդ հատուածին։

Առ այժմ տարիքը միայն...։ Եւ ուրիշ ոչի՛նչ...։ Ջանացէք մեկնիլ գայն,— տարիքը իր յաւակնութիւններով,— եւ անոր վերագրել յղի հետապնդում մը, որուն հասունացման սպասել յոյսով ու վստահութեամբ՝ տեղին ըլլայ։

Յարդ, մեծամտութենէ ու սայթաքումներէ զատ, ո՛չ իսկ խանդավառութիւն մը կրցած է փաստել։

Բայց տարիքի այս ցրուած ու անզուխտ հատուածականութիւնը ունի իր միութեան հատատ գիծը,— դժգոհութիւն մը որ այլապէս պիտի կրնար արժեցնել իր գոյութիւնը, եթէ հզօր միտք մը կարենար գայն փրկել իր տարերային, մշուշին, անձեւ ու անկայուն կերպարանքէն։

Սակայն, մեր նորերու ամէնէն ցցուն գիծն է փախուստի ձգտում մը հայ ներաշխարհէն, նահանջականութիւն մը հայ նորագոյնանցեալին առջեւ, որ ամէնէն աւելի պիտի կրնար մատնել գաղտնիքը հայ ժամանակակից հոգիին։

Մեր երէկը որուն եղերականօրէն ներկայ էր նոր գրողը, զարմանալի կերպով կը բացակայի անոր երազին ու երկին մէջ։

Առէք լաւագոյններն ու նուազ յաւակնոտները.— Շ. Նարդունի (Ալպոմ Հէքեաթներու՝ գրքոյկ, երուսաղէմի Թերթօն «Յառաջ»ի). — Օհան Կարօ (բանաստեղծութիւններ՝ Հայրենիք ամսագիր) — Ն. Պէշիկթաշլեան (Սիդոննա) — Վազգէն Շուշանեան (Գարնանային), եւ մէկ քանի ուրիշներ։

Ու գտէք անոնց մէջ հայ արդի հոգիէն շեշտ մը, շերտ մը անոր կազմէն, ուրուագիծ մը անոր ձեւէն։

Շուշանեան եւ Նարդունի միայն՝ քիչ մը սխալած են...; առաջինը իր Տրտում տիու օրագիրներուն մէջ, երկրորդը՝ իր «Ալպոմ»ին մէջ։

Երեւոյթը հասկնալի է անշուշտ իր այլազան պատճառներով։

Մէկը անոնցմէ։

—

Գերի՝ ներքին անզուսպ մըզուման մը, ուշ կամ կանուխ՝ ոճրագործը կ'երթայ դողդոջ հեռատաքրքրութեան աչք մը նետելու հոն, ուր իր ձեռքը զարկաւ։

Իսկ զոհը ամէնէն աւելի կը խրտչի նոյն այն վայրէն, որ երկչոտ վստահութեան մը լիշատակարանն է իրեն համար։ Եթէ ոճրագործին անվարան բազուկին եւ վայրագ ակնարկներուն առջեւ, ան զգաց վախի սառը իր սրտին մէջ, պիտի զգուշանայ վերադառնալէ հոն՝ ուր իր տկարութեան խոստովանութիւնն է արձանագրուած։

Այսպէս կը ժղուիլ բացատրելու ամէն անգամ որ անդրադառնամ թէ Մեծ Եղեռնէն տասնեակ տարիներ յետոյ, հայ միտքը դեռ չտուաւ անոր արժանի յուշատետրը, ուր վաղուան, նոյնիսկ այսօրուան սերունդները արձագանգը գտնէին վերժարդկային տառապանքին, փլուզումի երէկուան եւ իրր անոր հետեւանք՝ այսօրուան քայքայման։

Եւ սակայն, դարակերտ ամբողջ աշխարհ մըն էր որ փլաւ ու բեկոր առ բեկոր տարտղնուեցաւ Ջարդի ճամբաներուն եւ աքսորի անապատներուն վրայ։

Ու վերապրողները, անոնք որ բախտն ունեցան դառնալու ապահով կեանքի մը յոյսերուն եւ բարիքներուն, մրցում մը բացին դահիճին դէմ անզօր հայհոյուներու եւ անպէտ անէծքներու, իրարու հրաժցնելով ինչ որ իրարմէ լաւ գիտէին,— զրկանքի եւ հնարաւորութեան պատմութիւններ՝ անհրաժեշտ լռանցումներով,— լո՛կ երեսապրութիւնը փլատակներու շեղջակոյտին։

Յատակը ձգեցին անպեղ։

Ի՞նչ մնաց 20րդ Քաղաքակրթութեան ամէնէն ցած ու խոշոր արատէն, Հայը՝ անզէն ազգ մը բնաջնջելու փորձէն։

Թուական մը, Թիւ մը, Անուն մը։

1915, մէկ միլիոն, Անապատ...

Ոչ ոք փորձեց յամառ ու համբերատար պեղումներու ըրիչը զարնել հայ ներաշխարհի աւերակներուն։

Ոչ ոք հաժարձակեցաւ կեանքը պատժել հայ հոգիի փրթած թելերուն, թենճուկը քակել խառնակուած չիլերուն։

Ջարդը որ պարբերաբար կուդար փորձաքարի զարնել ցեղին քաջութիւնը, տուեր էր իր պատմութիւնն ու դրականութիւնը՝ ամչցնելու աստիճան։

Աքսորը սակայն, դիւային հրաւէր մըն էր ուղղուած անոր բարոյական կորովին։

Ցնցուեցա՞ւ մեր ներսը։ Պարտուեցա՞նք բարոյական մարդու մեր պայքարին մէջ։

Ո՞ւր է հապա մեր երեմեականը,— ո՛չ սակայն եղերամայրերու լացուկոծին տաղտուկը, այլ պատմութիւնը։ «փառոյեղ պարտութեան»...

Եթէ սակայն յաղթեցինք, ո՞ւր գտնել հերոսադրութիւնը հայ հոգիին։

Տանթէի դժոխքը ժայթքեց բանտուած երեւակայութենէ մը։

Հայ միտքը չփորձեցդոնէ լուսանկարել չուխ՝չոր, ըլլայ իսկ անարուեստ, համբակի անտաշ ձեռքերով՝ կենդանի եւ անհերքելի դժոխքը, որ Պոլսէն Տէր-Զոր ու Կարինէն Էլ-Արիշ՝ իր սարսափահար աչքերուն առջեւ կը փռուէր վայրագ հպարտութեամբ։

Չփորձեց հայ միտքը ու չի փորձեր։ Որովհետեւ հոն անկում կայ, դարաւոր յաւակնութիւններու սնանկութեան փաստը։ Փաստը կայ հայ կրօնքներուն ու բարոյականի նահանջին. հոն ամօթ կայ եւ վատութիւն, փախուստ ու տեղատուութիւն։

Հայ միտքը չփորձեց դեռ ու դժուար թէ փորձէ չափել խորութիւնը խոցին։

Որովհետեւ, ամէն անգամ որ փորձէ հոն նայիլ, նախ արձանագրութիւնը պիտի գտնէ վատզոհի՝ իր տկարութեան... Եւ իբր զոհ՝ որ ոճրագործին անվարան բազուկին եւ վայրագ ակնարկներուն առջեւ, վախի սառը զգաց իր սրտին մէջ, պիտի զգուշանայ նայելէ հոն, ուր պարտուեցաւ առանց պայքարի...

—

Քրիստոսէ 20 դար յետոյ իսկ, ողջակիզման տաճարին մէջ, փառքը միշտ կը մնայ Ուժինը։

Ու դարը՝ կոպիտ ու բնազդական յանդգնութեանն է, հում զգացումինը։

Կեանքի Մարդը կը հեգնէ մշտայաղթ Մահը ու պայքարներու զոհը՝ այլեւս մարտիրոս չէ։ Լուսապսակ չի կրեր...

Հայ միտքը (հին, նոր թէ նորագոյն...) կը տեսնէ ու խոհեմաբար կը լռէ...

ՄԿՐՏԻՉ ԵՐԻՑԱՆՑ

ՆՈՐ ԵԿԵՂԵՑԻ ԱԹԷՆՔԻ ՄԷՋ

Մեզի դրկուած կոչէ մը կը տեղեկանանք Թէ խումբ մը հայրենակիցներ յանձնախումբ կազմած եւ հանգանակութեան ձեռնարկած են, Աթէնքի մէջ նոր եկեղեցի մը շինելու համար։

ԱՆՀԵՏԱՁԱՅ ԴԻՄԴԵՐ

ԺՈՐԺ ՔՈՒՐԹԵԼԻՆ

Ֆրանսացի յայտնի կատակերգակ եւ տաղանդաւոր գրող Քուրթելին մեռաւ անցեալ օր Հիւանդանոցին մէջ, ուր միակ ոտքն ալ կտրելու համար գործողութեան ենթարկուած էր։ Ան-կա մեծ կորուստ մըն է Ֆրանսական գրականութեան համար, թէեւ երկար տարիներէ ի վեր Քուրթելին չէր արտադրեր։

Վերջին տարիներս, իր անունին յարաճուն հմայքովը կ'ապրէր ու կը մխիթարուէր, գրկուած ըլլալով Ֆարիզի գրական կեանքէն։ Ֆրանսական Ակադեմիան երկու տարի առաջ գինքը պատուեց Grand prix de littérature մրցանակով եւ մրեւնոյն տարին կոնքուրի Ակադեմիան գինք անդամ ընտրեց որուն անձամբ՝ մէկ անգամ ներկայ եղաւ։

Ի՛նչ գրականութիւնը ապրած միջավայրին զուարթ եւ յատկանշական գոլագումն է։ Քուրթելին եղած է գինուոր եւ գրած է «Les Gaîtés de l'escadron», «Le Train de8 h. 47»,«Ah! Jeunesse»։ Ցետոյ կառավարական պաշտօնեայ եւ յատկանշական գիծերով պատկերացուցած է, Messieurs les Ronds de cuir. եւն. եւն.։ Իր գործերը գրեթէ ամբողջապէս բեմի վրայ ելած են եւ մեծ յաջողութիւններ գտած։ Իր անուան ժողովրդականանալուն մեծապէս նպաստած է, «պուպուրոշ»ը որ Քամէտի Ֆրանսէզի մնայուն յայտագրին մաս կը կազմէ մինչեւ հիմա։

Քուրթելին ունի հանգարտ եւ նուրբ սրամտութիւն, դիտելու եւ վերլուծելու խորունկ յատկանիշներ, ազնուական եւ դասական ոճ մը, խնամուած գարձուածքներ։ Քուրթելին պատկերացուցած է մեծ խնամքով այն միջավայրը որուն ինք հաղորդակից եղած է։ Իր տիպարները տխրութիւն մը կ'արտացոլան եւ իր զուարթ սրախօսութիւններուն տակ գանազան ողբերգութիւն մը ծածկուած է։ Կատակաբանները յաճախ նուազ գրագէտներ եղած են, որովհետեւ չեն գիտցած տարբերութիւնը մաքուր եւ կոճկուած զուարթաբանութիւններու, որոնց խորքը կեանք մը կը թաւալի. իրական, կենդանի կեանքը իր բովանդակ հակասութիւններով։ Քուրթելինի ծաղրը յանկարծահոս է, սակայն իր զուարթ հոսանքը յետոյ հանգարտ գնացք մը կ'առնէ եւ նիհին յարաբերական եւ բնականոն յայտնաբերումին մէջ զարտուղութիւններ չկան, եւ ոչ ալ բռնազբօսիկ քմայքներ իր տիպարներու որոնումին ու անոնց զարգացումին մէջ։

Տպաւորապաշտ եղած է Քուրթելին եւ յաճախ տեսակ մը վիպական զգայականութիւն դրած է նոյնիսկ իր վիպակներուն մէջ, որոնք փիլիսոփայական տափակ մարգանքներէն զուրս թռած՝ մտագի եւ ապրուած գիւտեր են, օրինակ «Լա Փրեզանթասիոն»ը։

Իր կատակը Պարոնեանի նման ողբերգական է, իր ծաղրը լրջութիւն կը կաթէ եւ անդգալի փիլիսոփայութիւններ կը քրտնին իր զուարթ պատմուածքներէն։

Քուրթելին անուն հանած է — իր Le Train de 8 h. 47ով եւ իր գործերուն մեծագոյն մասը բանակի կեանքէն առնուած են։ Ծաղրած է նաեւ պաշտօնեաներու կեանքն ու կենցաղը, կառավարական մեքենային ախտաւոր երեւոյթները։ Սակայն Քուրթելին աւելի վրէժ լուծած է զանոնք ծաղրելով քան վերակազմելու, բարենորոգելու ձգտումով։ Թատրոնի վերածուած են նաեւ — «L'Article 330»։ «Hortense», «Couche toi», ,«Gendarme est sans pitié», «Commissaire est bon enfants»։ «Lidoire», «La Paixchez soi»,«UnClientSerieux» եւն. եւն. իր վերջին գործը «Լինօթ» վէպ մըն է Մոնմարթրի կեանքէն, պոհեմական զուարճալի մանրավէպով, ուր շէնշող ապրումները, երեւակայական զգայուն ժանրամասնութիւնները ընթերցողը հմայիչ տրամադրութեան մը մէջ կը կապեն։ Երբեմն Միւրժէրի վիպական չունչը, եւ բեմի պալզաքեան իրատես խօսքը բայց յաճախ Մոլիէրեան զուարթ սրամտութիւնները Քուրթելինի գըրուած քներուն կուտան տպաւնաւոր պատմողի, հետաքրքիր դիտողի եւ սրամիտ կատակաբանի կեանգանի հմայքը։ Քուրթելին եղած է իր խորքով յոռետես եւ իր երգիծանքը գերազանցապէս, գառնապէս մարդկային է։

ՀՐԱՉ

ԹԱՏՐՈՆԸ ՓԱՐԻԶԻ ՄԷՋ

Օփերա՝ «Մալամինա».— Օփերա-Քոմիք՝ «Պալէ Արժանթինա»— Շան-զ Էլիզէի Թատրոն՝ Պալէ Տիկ։ Գարինա Աբի.— Պայրոյթի վակնէրեան խումբը Փարիզի մէջ։

Փարիզի Օփերան պարտականութիւն ստանձնած է ամէն տարի նոր գործեր բեմ հանել, ունենալով միշտ իր մնայուն յայտագիրը։ Միջազգային երաժշտութիւնն ունի իր հանճարեղ ներկայացուցիչները եւ լայն տեղ տրուած է վակնէրեան նուագին։

Ցաւալի է ըսել որ երբեմն ընտրուած նոր գործերը անյաջող դուրս կուգան։ «Մալամինա» դժբախտաբար անոնցմէ եղաւ։

Ֆրանսացի բանաստեղծ-յուշագէտ Թէոտոր Ռէնաք գրած է բնագիրը, իսկ նուագը կը պարտինք եօթանասունոց ծանօթ երաժշտագէտի մը, Մ՝օրիս Լմ. ժանուէլի։

«Մալամինա» արեւելեան մեծ պարտութեան մը պատմութիւնն է, 2409 տարի առաջ։ Առաջին արարին Պարսիկ ծերերու խումբ մը ողբագին կ'երգէ, որովհետեւ մեծ բանակէն լուրեր կը պակսին, եւ թագուհին խորապէս զգածուած՝ իր գէշ երազէն, կ'իջնէ սանդուղներէն։ Աղքատիկ լրաբեր մը կը յայտնէ որ Պարսիկները մեծ պարտութեան մատնուած են Մալամինայի մէջ, խումբը կ'ողբայ եւ թագուհին սանդուղներէն վեր կ'ելլէ։ Երկրորդ արարին, թագուհին, կըռնակը դարձուցած կը պատրաստէ խարհրդաւոր նեկտար մը՝ հանգուցեալ Դարեհի ոգին կանչելու համար։ Դարեհ երկար չսպասցներ թագուհիին խընդիրքը եւ կ'երեւի ժայռերու բարձունքը եւ կ'ողբայ ինքն ալ։ Թագուհին կրկին վար կ'իջնէ սանդուղներէն։ Երրորդ արարին խումբը կրկին կ'ողբայ. Քսերքսէս կը յայտնուի փոշիներով ծածկուած պզտիկ ճամբորդի կառքի մը վրայ, քշուած մարդոց ուժերով եւ կ'ողբայ, խումբը կ'ողբայ եւ ծերերը կ'ողբան. Քսերքսէս յոգնած գետին կ'իյնայ եւ թագուհին այդ աղմուկը լսելով վրայ կը հասնի, կը տեսնէ իր որդին ու կ'ողբայ։

Այս գործը քաղուած է Եսքիւղէսի Պարսիկները գիրքէն, եւ որովհետեւ Եսքիւղէս մասնակցած է Մարաթոնի եւ Սալամինայի ճակատամարտներուն, հասկնալի է որ նկարագրած է իր տպաւորութիւնները աւելի յունական յաղթանակները պանծացնելու համար քան գեղարուեստական ողբերգութիւն մը ներկայացնելու, եւ մանաւանդ Յոյներու անյուսալի յաղթանակէն՝ Պարսիկներու սարսափելի տառապանքը եւ ողբագին պարտութիւնը պատկերացնելու համար։ Հին յունական պատերազմի դրուագները անաւորերգիծանքներ եղած են որոնք մինչեւ ողբերգութիւն կ'երթան, որեւէ միայն ծաղրը չէր բաւ վախ ազդող թշնամին անգլուը, նկարագրել իր կատաղարին սարսափները ցող տեսարաններովը, ոգեկոչ լով Դարեհի ուրուականը, նաքի տագնապը չէ բաւած զանացնելու արեւելեան հին ողբերգութիւնը։ Երկու թնամի ազգերու՝ Յոյնին եւ Պարսիկին եղերական ճակատամարտին սահմանակցուցիչ բախտ չէ շեշտուած քնարական կոծ հնչականութեամբ, իսկ ւելի ցաւալին, հազուադնէ պարսկական ոչինչ կը յիշեցնի։

Այնպէս որ, թէ բնագրին թէ դարաշրջանին ոգին հանող ոչ մէկ նշանակալից տաւորում կը նկատուի «Մալամինա»յի բեմադրութեան պարսկական ցայտուն ոչ եւ ոչ ալ ոճ կը գտնենք իր մական յարդարումին մէջ։

Գալով երաժշտական մասին Լմմանուէլ իր նուագին ամէնթոյլ եւ ծերացած շեշտը դէ այս գործին մէջ։ Հոն պակսի եւ գունագեղ. վառ ւակայութիւն եւ հարուստ, զորդական շունչ, զգալու ւելեան խորհրդաւոր եւ այզան մթնոլորտը. իսկ կը պակբացառակապէս այն կոապրեալ եւ վրէժի ոգեր որ գերազանցապէս խորպիտի կազմէր արեւելեան ծազործող երաժշտութեան «Մալամինա»յի սէնիֆոնիք ցուժը շատ տափակ է, բամբերգին մէջ յայտնաբերուզեալի ուժգնութենէն, լրրին յայտնութեանց մէջ զուած հզօր յուզումներէն Քսերքսէսի յուսահատ ողբերմէջ թափուած մելամաղձշեշտերէն։ Օփերայի խմբերը շատ յաջող ամբողջութիւն կազմեց։ Նոր փոփոխութիւններ ժացուած են իր կազմին մէջ պարերը նմանապէս համաչներգաչնակութիւն մը եւ ողորող կշռոյթ մը ունէին։ Խըրգը աւելի շատ էր քան ժանաւոր երգերը. խաղարկութիւն բաւական յաջող անցաւ։

*** Տիկին Արժանթինա ազնուական ծագումով սպասուժը է, որուն նուրբ ձեւերխնամուած ոճը, գեղեցիկ շժուումները, գեղակերտ մարմնի ալեկոծ տատանումները հմայեւ երանութեան պահեր շարլեցին ներկաներուն։ Իր կողքին կ'արժէ յիշել պարուհի Ֆարմի ժողեւլիթօ-խեալեդեւշարժական ինչպէս նաեւ պարող Ֆրանսիսքէօն, հոսանքի մէջ բռնուշիւղի մը թեթեւութեամբ։

*** Տիկին Գարինա Աբի շատական ծագումով եւ ֆրանսկան կրթութեամբ պարուհի որուն խաղերը սրամտութեամբ եւ գիւտով լեցուն՝ կը ժղրուս Տիտկիէֆի եւ Տիկին տա Ռուպինշթայնի պատկերսուր եւ յուզումնալից պարերու հետ։ Տիկին Աբի պարուհիի ուեստին կը միացնէ երաժշտգետի յատկանիշը, իր խաղերգերագանցապէս թրթռուն են հմայիչ ձեւերու կատարեալ կռոլթ ունի իր խաղարկութիւն

*** Պայրոյթի մէջ 1870 ստեղծուեցաւ վակնէրի տաճար ուր գերմանացի հանճարեղ բաժշտին գլուխ-գործոցները կիւղած ջերմեռանդութեամբ մադրուած են մինչեւ այսօր։ խումբն է որ Շան-զ-Էլիզէի բոլորին մէջ կը ներկայացնէ գեժանրէն «վալքիրի» նիպելունկի մատանին «Հռենոսի Ոսկի եւն. եւն.։ Ռիխարտ վակնժեծ ցանկութիւն ունեցած է գործերը ոչ թէ օփերայի վերձնելու, այլ տրամաթիքական տեւեալներով բարձրացնել նոնց ոգերերդական արժէքը խորացնել անոնց համաղրական զգայականութիւնը, շնորհիւ բասաններու գիտակից խաղակութեան։

Պայրոյթի խումբը իր խական «տէքոռ»ներով կը նկայացնէ վակնէրի գործերը Շան զ-Էլիզէի Թատրոնը որ

— Ո՛չ... չէ՞... ոչ... չեմ... մայրիկ... չէ՛... չեմ... չեմ ուզում... ես չեմ ուզում ասել... չեմ ուզում... ես չեմ ուզում... ես չեմ ուզում... ես

ԴԱՇՏԱՀԱՆԴԷՍ

կազմակերպուած Պուա-Բոլոնպի Սահակ Մեսրոպ Դպրոցասիրաց եւ Հ. Մ. Ը. Մ.ի մասնաճիւղին կողմէ, 7 յուլիս կիրակի օր Արժանթէյլի մէջ: Մանրամասնութիւնները քանի մը օրէն:

ՏՕՔԹ. Մ. Տ. ՆՈՐԱՅՐ

ՆԵՐՔԻՆ եւ ԿԻՆԵՐՈՒ ՀԻՒԱՆԴՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

17 Rue Lamartine, PARIS (9e)

Tél. Trudaine 92—47, Մէթրօ՝ Cadet, Nord Sud, N.D. de Lorette

Ամէն օր 14—19 կիրակի եւ ուրբ օրեր 10-12 *և* ժամադրութեամբ

ՏՕՔԹ. ՏԻՐԱՑ

ՎԿԱՅԵԱԼ ՓԱՐԻԶԻ ԲԺՇԿԱԿԱՆ ՖԱԿՈՒԼԹԷՆ, (Licencié ès Sciences)

Նախկին Interne փարիզի Hôpital des Enfants Maladesի եւ մասնագէտ մանկանց եւ ներքին հիւանդութեանց

24, Rue des Grands Augustins, Paris (6e) Place St. Michel

Հիւանդ կ'ընդունի Գ. Երկ. Ուր. եւ Շբ. օրերը, ժամը 1էն 4

Ինչպէս նաեւ մասնաւոր ժամադրութեամբ

Métro St. Michel *և* Odéon Tél. Danton 60-46

«ԵՐԿՈՒՆՔ»

Լոյս տեսաւ 3րդ թիւրաւելի ճոխ եւ պատկերազարդ.—*Մեր լեզուն* (խմբ.), *Վահագնեան գպրոց* (Ա. գատանի), *Ուսումնասիրութիւն Դուրեանի եւ կոմիտաս վարդապետի* (Ե. Նարդունի), *Գբ. Պարտէզ* (Ա. Սիւրմէլեան), *Խարտոցի տակ* (Մ. Երիցանց), *Անձանօթ Առաքեալը* (Հ. Յարգիսեան), *Պատմ Զ. Ե. Ո. Մխութեան* (Հ. Խանէտանեան), *Պէ՞տք է ճաշել ցորկին* (Տոքթ. Լ. Գրիգորեան), *Արձագանգ Մաժուլի* (Ա. Գաբիկեան): *Բաժանորդագրուելու համար դիմել Մ. Քիւրքճեանի, 247 Bld. Voltaire, Paris: Տրանսպորտի տարեկան 22 ֆր., արտասահմանի՝ 1,50 տոլար: Դիմել Զ. Ե. Ո. Մ. Մասնաճիւղերուն:*

ԲՈՒԺԱՆՔ (Գ. տարի)

եւ

ԳԻՏՈՒԹԻՒՆ (Բ. տարի)

Առողջապահական եւ գիտական ամսաթերթերէն (միակը իրենց տեսակին մէջ)

ԶՐԻ մէկ օրինակ ստանալու համար անմիջապէս հասցէդ դրկէ

Revue POUJANK*ի*

126 Fb. St. Denis, Paris (Xe)

կամ

M. DERSAHAKIAN*ի*

16 Rue Lamorinière, Anvers (Belgique)

ԿԸ ՓՆՏՌԻԻ

Կը փնտռեմ զաւակս Աբրահամ Գասպարեան (Վանեցի) որ 15 օր առաջ մեկնած է Քանէն: Զինք ճանչցողներէն եւկամ հասցէն գիտցողներէն կը խնդրուի իմացնել իր հօր՝ Գասպար Գասպարեանի, 20 Rue Thubaneau, Մարսէյլ:

ՏՕՔԹ. Ա. ՊՕՂՈՍԵԱՆ

36, Rue de Bellefond, 36

PARIS (9e)

Մէթրօ՝ Poissonnière

Tél. Trudaine 88-77

Կ'ուզուին ժէռսէ կարող գործաւորուհիներ: Լաւ վճարում: Դիմել՝ Mlle Vaintrob. Hôtel du Sénat, 7 Rue de Tournon, սենեակ թիւ 10: Մէթրօ Օտէոն:

ՎԱՃԱՌՈՐԴՆԵՐՈՒ ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԵԱՆ

Հետեւեալ ճասցէին՝ պիտի գտնէք զանազան ձեւերով ժէռսէ րոպեր: Մեծ խնամքով կարուած, առաջնակարգ ապրանքներ, անմրցելի գին: Maison Perfecty, 11 Fbg. St. Denis, Paris (10e).

ՁԱՇԵՑԷՔ ԵՒ ԸՆԹՐԵՑԷՔ

BOULANT

ՁԱՇԱՐԱՆ ՊՈՒԼԱՆ

Հետեւեալ չափաւոր գիներով

12 ֆրանք՝ 34 Bld. St. Michel

16 ֆրանք՝ 1 Bld. Montmartre

18 ֆրանք՝ 35 Bld. des Capucines

Բ. ԱԲԳԱՐԵԱՆ

Վկայեալ հիւանդապահ, նախկին տասնապետ հիւանդապահի Արեւելեան բանակին, 14 երկար տարիներու փորձառութեամբ կը խնամէ ամէն տեսակ հիւանդներ: *Մասաժ, վանուազ, փիքիւր, փանսըման* եւայլն: Վկայեալ աղբատներուն ձրի:

Հասցէ՝ 6 Rue Grégoire du Tours. Paris (6e).

IMPRIMERIE - MASSIS - ÉDITIONS

208bis, Rue Lafayette Paris (10)

Le Gérant: E. SOUVIGNY

ԵԹԷ Կ'ՈՒԶԵՍ ՈՒՏԵԼ ՄԻՇՏ ԼԱԼ ՐԱԼ ՈՒ ՎՃԱՐԵԼ ՄԻԱՆԳԱՄԱՅՆ ԱԺԱՆ. ԴԻՄԷ

24, Rue St. Lazare, PARIS (9e)

ՁԷՆԱՋԵԱՆ ԵՒ ԸՆԿԵԱՆ

Արեւելեան ուտեստեղէններու մթերանոցը:

ԵՐԻՏԱՍԱՐԴԱՆԱԼՈՒ ԳԱՂՏՆԻՔԸ

Vigorax du Dr. Bing (Laboratoire des Produits du Dr Bing) միակ դեղն է որու գործածութեամբ ամէն տարիքի մարդ ինքզինքը կը զգայ ուժեղ, առոյգ եւ երիտասարդ:

Vigoraxը կը զօրացնէ ջղային կեդրոնական դրութիւնը, արմատապէս կը քուժէ անկարողութիւնը, մտային տկարութիւնը եւ սեռային ջղասպառութիւնը:

Vigoraxը կ'երիտասարդացնէ եւ կ'ուժեղացնէ մարմինը առանց վնասելու, որովհետեւ toxique չի պարունակեր:

Դիմել նամակով միակ կեդրոնատեղին՝ Massis Salyandjian, 115 Bld. Ney, Paris (18e): Գին Ֆրանսայի համար 20 ֆրանք, ուրիշ երկիրներ 50 ֆր.:

ՏՕՔԹ. Ե. ՄԻՆԱՍԵԱՆՑ

ՆԱԽԿ. ԲԺՇԿԱՊԵՏ ՔԻՖԼԻՋԻ Կ. ԹԱՂԻ ՀԻՒԱՆԴԱՆՈՑՆԵՐՈՒՆ

ՆԵՐՔԻՆ, ՄԱՆԿԱՆՑ, ՄԻՋԱՍԵՌԱՑԻՆ- ՎԵՆԵՐԱԿԱՆ ՀԻՒԱՆԴՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

42 Rue des Acacias, PARIS (17e) Մէթրօ՝ Etoile

Կ'ընդունի ամէն օր ժամը 5էն 7 եւ ժամադրութեամբ

Իսկ կիրակի օրերը միայն ժամադրութեամբ

ՀԱՒ ՍԱՓՐԻԶ SALON DE COIFFEUR

ՄԱՆԻՔԻՒՐ, ՕՇՏԻՒԱՍՈՒՆ ԵԻԱՅԼՆ

ԱՐԹԱԿ ԳԷՈՐԳԵԱՆ

Ընկերակցութեամբ *ՎԱՀԱՆ ՏՕՆԻԿԵԱՆԻ*, կը ծանուցանէ իր յաճախորդներուն թէ իր խանութը փոխադրած է նախկին խանութին դիմացը:

12 Rue de Nesles (Ռիւ Տօֆէնի մէջ), Մէթրօ Odéon

ԼԱՒ ՊԱՏԵՀՈՒԹԻՒՆ ՄԸ

Մեկնումի պատճառաւ կը ծախեմ լաւ կահաւորուած գեղեցիկ արհեստանոց, որ իր բոլոր գեղեցիկ յարմարութիւններով ճաշակաւոր բան մըն է: Յանկացողները ժանրամասնութեանց համար թող դիմեն Գշ. եւ Գշ. օրերը ժամը 5-7, իսկ կիրակի օրերը 2-4, 15 Rue Henri Murger, Մանուկ Նագաշեանի: Metro Bolivar. Paris (19e).

ՏՕՔԹ. Ա. ՄԱՍԼԱՆ

ՄԱՍՆԱԳԷՏ ԹՈՔԵՐՈՒ ԵՒ ՍՏԱՄՈՔՍԻ ՀԻՒԱՆԴՈՒԹԵԱՆՑ

Մասնաւոր յատկաբաժին՝ մորթային եւ վեներական ախտերու

Դարմանատանս կը քուժէ ULTRA-VIOLET ճառագայթներու ցօդացաւ, Ջղացաւ (Sciatique), Նեվրալժի, Անարիւնութիւն, Ոսկրաթերթին (Rachitisme) եւայլն:

16 Rue Beue, Մէթրօ՝ Cadet. Հեռ. Provence 73-87

Կ'ԸՆԴՈՒՆԻ ԱՄԷՆ ՕՐ ԺԱՄԸ 9—12 եւ 2—7, ԿԻՐԱԿԻ 9—12

ԻՐԱՒԱԳԻՏԱԿԱՆ ԳՐԱՍԵՆԵԱԿ (Հաստատուած 1923ին)

CABINET V. YARJANIAN

Հասցէ՝ 5 rue du Cardinal Mercier, PARIS (9e)

Tél. CENTRAL, 97-39 *և* 96.70

կը ստանայ պատժական, քաղաքային եւ առեւտր. դատեր *պաշտպանելով ֆրանսացի հանրաճանաչ պաշտօնակիցներու հետ, վարչական եւ հիւպատոսարանական գործերու արագ հետապնդում: Ամէն դատերու մասնաւոր ճիւղ, առանց կանխավճարի: ՅԱՐՃԱՆԱՆ մահերու համար, ձեռնհաս իշխանութիւններէ արտօնագրի ստացում: (ԱՅԻՏԱՎԻՒ): Պաղաքային ամուսնութեան արագ գործողութիւն: Վճարը ամէն երկրի համար:*

Գաւառներէն եւ արտասահմանէն եղած գիմումներուն կը պատասխանուի անմիջապէս: Խորհրդակցութիւնները ձրի են:

Դիմել ամէն օր, 9էն 12 եւ 2էն 7, բացի Կիրակիէ

ՀԱՅԱԳՈՐԾ ԵՒ ԱՆՈՒՇԱՎԱՃԱՌ

MAISON JOLIVET

17 Rue St. Lazare (Rue St. Georgesի անկիւնը)

Nord Sud: N. D. de Lorette, Թել. Trudaine 24.83

ՍԻՄԻԹՆԵՐ ՀԱՄՈՎ ՀՈՏՈՎ ՏԱՔՈՒԻՆ

Եթէ կ'ուզէք առանց վատնդի նիհարնալ, գործածեցէք հաղթ տեղ մեր մասնաւոր եղանակով պատրաստած GRESSIN JOLIVET *հացերը:*

Ուևիվ խաշխաշով, շուշմայով, ճապուռով եւ քիմիոնով պատրաստուած հացեր:

Փարիզի մէջ ապսպրանքները կը յանձնուին բնակարան Ներկայ կտրօնը ներկայացնողին հարիւրին 15 զեղչ

SEULE AGENCE EXCLUSIVE EN FRANCE

ՀԱՅԵՐԷՆ

ԹՈՒՐՔԵՐԷՆ

ՅՈՒՆԱՐԷՆ

18 ՖՐ.

COLUMBIA MARK REGISTERED TRADE MARK

H. ARTINIAN, 26-28 rue Lesage, Paris XX. Tél. Ménil. 61-85

Այս երեք աշխարհաճանաչ ընկերութիւններու այս տարուան նոր եղանակները, նշանաւոր արուեստագէտներու կողմէ երգուած եւ նուագուած, գեղարուեստ. ամենավերջին փլաքներ ինչպէս նաեւ Հայերէն նոր եղանակներ եւ Արշին մալ ալանի բոլոր կտորները:

Արեւելեան նպաստեղէններու լաւագոյնը, գեղչուած գինով

ՀԱՄԱԳՈՐԾ ԵՒ ՈՍԿԵՐԻՉ

ՀՐԱՉ ՍԱՐԳԻՍԵԱՆ

ՆԱԽԿԻՆ ՊԵՏ ՕՄԻԿԱ ՀԱՄԱՑՈՑՑՆԵՐՈՒ ԺԸՆԵԻ ԳՈՐԾԱՐԱՆԻՆ

29 Rue Mathis, փարիզ, Մէթրօ՝ Crimée,

R. C. Seine 248, 459 Հեռ. Nord 59 21

Նորոգութիւն՝ ժամացոյցներու եւ ոսկեղէն առարկաներու: Հոս մեթերք՝ *Զննիթ, Լոնժին, Լէկսթոն, Օմկա, Լիփ, Ռոսկոփ* Ժամացոյցներու, *Քարիւեօն Ուէսթմինսթրներու*, ակնեղէններու, ոսկեղէն եւ արծաթեղէն ամէն տեսակ առարկաներու,

ԱՐԵՒԵԼԵԱՆ ԵՒ ԵՒՐՈՊԱԿԱՆ ՆՊԱՐԱՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆ

MAISON VARTERESSIAN

1bis Rue Hautefeuille, Մէթրօ St. Michel

Արեւելեան եւ եւրոպական ամէն տեսակ նպարեղէններ

Ա Մ Բ Ե Ն Ա Լ Ա Ի Մ Ա Ք Ո Ի Ր Ա Ժ Ա Ն

Մասնաւոր սպասարկութիւն բնակարաններու համար Կ'ընդունինք ապսպրանքներ գաւառներէն և արտասահմանէն Ձատկի առթիւ ամենաընտիր իւղով պատրաստուած չէօրէկներ

ՖԷՊԻՒՍ

Studio-Phébus

Photographie d'Art

1, BOUL. POISSONNIÈRE

ENTRÉE : 37, RUE POISSONNIÈRE

PARIS

TEL. LOUVRE 69-83

ՄԱՍՆԱԳԷՏ ԲԺԻՇԿՆԵՐ

96 r. Rivoli, Մէթ. Շաթլէ: Ամբաստ. եւ նոր մեթոտով դարմանում արանց եւ կանանց մորթի, արիւնի եւ վէներ. հիւանդութեանց (ֆրանկախտ, ջերմամրիզ.) եւ վարիկ: Մանան. լապտութեան: Մզձամրիտ եւ արագ խորհրդակցութ. ամէն օր 9—12, 2—8 Կիրակի 9—12.

ՀԱՅԵՐԷՆ ՓԼԱՔՆԵՐ

Ունինք Ֆոնոկրաֆներ եւ յայտնի արուեստագէտներու փլաքները՝ Հայերէն, Ցունարէն, Թուրքերէն, Հրէերէն, Արաբերէն, Սպաներէն, Այժերիական, Թունուզական եւ Մարոքեան: Միակ ներկայացուցիչը Ֆրանսայի: Դիմել՝ Jos. de Padova, 117 Passage du Caire, Paris (2e):

Տք. գաղտ. գիտութ. գուշակուհի

ՏԻԿ. ՄԱՐԻԱ ԶԷՆԻ

կը բացատրէ անցեալը, կ'առաջնորդէ ներկային մէջ, կը գուշակէ ապագան, ըստ ձեռքի գիծերուն, ստաղերու եւ քարտերու: Ամէն օր (կիր.ն ալ մէջը) ժ. 3—7, բացի Երկ.էն 31 Rue Douai 1er étage à gauche, Métro: Blanche.

ՄԱՍՆԱԳԷՏ ԲԺԻՇԿՆԵՐ

96 r. Rivoli, Մէթ. Շաթլէ: Ամբաստ. եւ նոր մեթոտով դարմանում արանց եւ կանանց մորթի, արիւնի եւ վէներ. հիւանդութեանց (ֆրանկախտ, ջերմամրիզ.) եւ վարիկ: Մանան. լապտութեան: Մզձամրիտ եւ արագ խորհրդակցութ. ամէն օր 9—12, 2—8 Կիրակի 9—12.

ՇԱՎԻԼ-ՎԻՐՈՖԼԷՅ եւ ՎԷՐՍԻՒԻ ՀԱՑ ԵՒ ՕՇԿԱԿԱՐԸ

ՄԱՔՍՈՒ Տ ՀԻՒՐՄԻՒԶԵԱՆ

2 Rue Pasteur, Viroflay շավիլ էն վալիտ կայարանէն վէրսիզի էրկարող պողոտային աջ կողմը երկրորդ անկիւնը: կը սառանձնէ չափի վրայ սպրեսլ յանքներ: կը նորոգէ ամէն տեսակ կօշիկներ: Խնամուած եւ տոկուն աշխատանք:

Գիները՝ չափաւոր: Հեռու բնակողներէ կը խնդրուի դրկել իրենց հասցէն ներկայանալու համար իրենց բնակարանը:

EMPIRE, Միգ թը-Շոլ. 37 Av. Wagram

ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ ՊՕՅԱՃԵԱՆ

ԱՑՑԵԼՈՒՔ ՀԱՇՈՒՈՂԱԿ

Հասցէ՝ 48 Av. de l'Econome

Blanc-Mesnil (S. et O.)

կը ստանձնէ հաշուապահական ամէն տեսակ գործեր եւ կուտայ տուրքերու վերաբերեալ տեղեկութիւններ:

Չափաւոր գին

WAGRAM AUTO

Կ'ապահովէ արտօնագրի ստացումը երկու հարիւր ֆրանքով

63 Av. de Wagram Մէթ. Ternes

73 Av. Gde. Armée » Maillot

149bisBd. Villette, Aubervilliers

ԺԱՄԱԳՈՐԾ ԵՒ ՈՍԿԵՐԻՉ

ՀՐԱՉ ՍԱՐԳԻՍԵԱՆ

ՆԱԽԿԻՆ ՊԵՏ ՕՄԻԿԱ ԺԱՄԱՑՈՑՑՆԵՐՈՒ ԺԸՆԵԻ ԳՈՐԾԱՐԱՆԻՆ

29 Rue Mathis, փարիզ, Մէթրօ՝ Crimée,

R. C. Seine 248, 459 Հեռ. Nord 59 21

Նորոգութիւն՝ ժամացոյցներու եւ ոսկեղէն առարկաներու: Հոս մեթերք՝ *Զննիթ, Լոնժին, Լէկսթոն, Օմկա, Լիփ, Ռոսկոփ* Ժամացոյցներու, *Քարիւեօն Ուէսթմինսթրներու*, ակնեղէններու, ոսկեղէն եւ արծաթեղէն ամէն տեսակ առարկաներու,

ԲԺԾԿԱԿԱՆ ԴԱՐՄԱՆԱՏՈՒՆ

39 Bld. de Strasbourg, Մէթրօ՝ CHATEAU D'EAU

կար տը Լ'Էսթի մօտ, հեռ. PROVENCE 69-38

ՅՕԴԱՑԱՒ, ՋՂԱՑԱՒ, ԱԶԴՐԱՋՂԱՑԱՒ (սիթիք)

ԿԻՆԵՐՈՒ ՀԻՒԱՆԴՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

Դալկամնութիւն եղեկտրականութեան առաջին իսկ փորձերով (Տիաթերմի, անդրմանիշակագոյն ճառագայթներով, ֆօն Ֆըլքանս, կալվանո-Ֆարատիք).

Դասրմանում գաղտնի հիւանդութեանց եւ անկարողութեան, չնորհիւ շիճապատուաստի եւ հիւթաբուժութիւն:

Ա Ր Ե Ա Ն Ք Ն Ն Ո Ի Թ Ի Ւ Ն

Հիւանդ կ'ընդունի ժամը 10—12 եւ 3—7